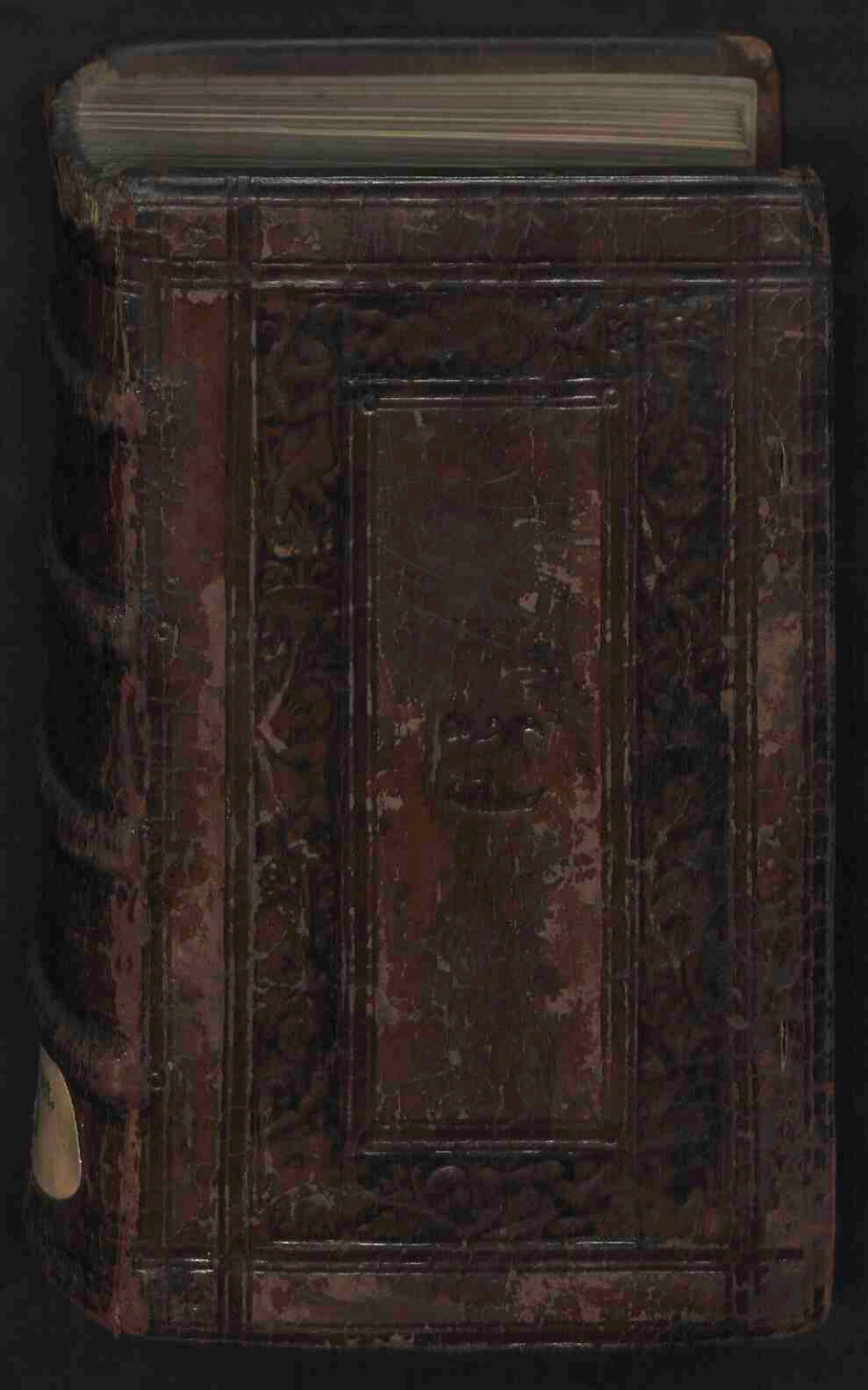

Pavli Iovii Novocomensis episcopi Nvcerini Elogia virorum bellica virtute illustrium veris imaginibus supposita, quae apud Musaeum spectantur, in libros septem digesta : doctorum item virorum ingenii monumentis illustrium ab avorum memoria publicatis, altero tomo comprehensa.

<https://hdl.handle.net/1874/400119>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

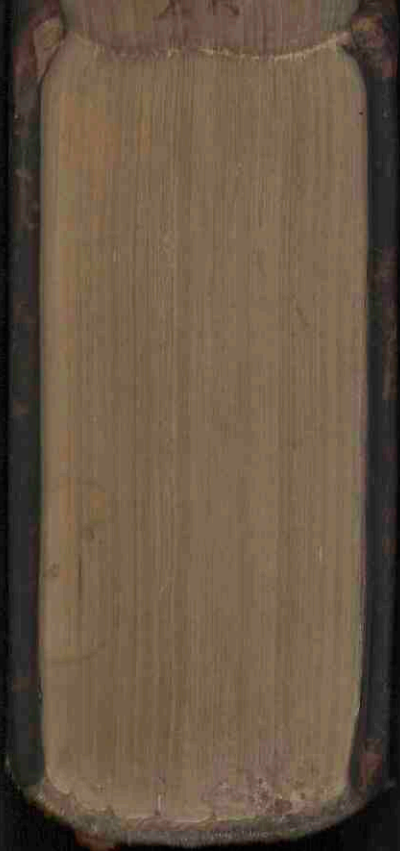
Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

C. oct.

1

A. 15

97
Joung
ff.

es autē bas me
Speravi in domino qui non movit con-
 fitebor illi. salutaris viscerum mei
 et deus meus. **A**d. Ieremiam autē
 mea conturbata. **E**pp. Et a me
 mor ero tui de finibus iordanis
 et hermon a monte modi-
 co. **A**bysinus abyssini invocant
 in voce carthamictay tuay.
Oia excelsa tua et fluctus
 tui sup me transierunt. **I**n
 die mandavit dominus misericordias
 suas et morte cantatam eius.
Apuo me oio deo iure mee
 dicitur de suscepto meo es
Quare oblitus es mei et
 quare tristatus ieremias dei af-
 fligit me iunior. **O**ia con-
 fringunt ossa mea exprobra-
 verunt in qui rebelat me in
 misericordia mea. **O**ia dicit michi
 p singulos dice ubi est deus
 tuus quare trespas es contra
 mea et quare conturbas me.
Speravi ideo qui adhuc co-

Ex dono Bicesetij.

PAVLI IO-
VII NOVOCOMEN-
SIS EPI. OPI NVCERI-
NI ELOGIA virorum bellica vir-
tute illustrium veris imaginibus sup-
posita, quæ apud Musæum spe-
ctantur, in libros septem
digesta.

*Doctorem item virorum ingenij monumentis illu-
strum ab Aisorum memoria publicatis, altera
somo comprehensa.*

BASILEAE

M. D. LXI.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or page number, with some red ink.

PAVILLO

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

Handwritten text, possibly a name or location.

PAVLI IOVII NO-

VOCOMENSIS EPISCOPI NV-

*cerini in Elogia uirorum Bellica uir-
tute illustrium*

PRÆFATIO

AD COSMVM MEDICEM

FLORENTIÆ DVCEM.

ETERES PHI-
losophi, qui ex Ze-
nonis Stoici disci-
plina & porticu pro-
dierunt, Magnani-
me COSME, tanquam cōtenti
nuda illa horrida&q; uirtute, ideo&q;
sua sententia felices: uel ob id agre-
stiores cæteris duriores&q; habiti
sunt, quòd de contemnenda gloria
assiduè disputarent, & libros accu-
ratè cōscriberent: tametsi eam non
insulsa dissimulatione, dum libris
nomen suum apponunt, obliquo
ueluti uix compendio consequi

niterentur. Huius ego seueræ atq̃
adeo pertinacis sectæ ingenia, uti
parum explicata, tristiciq̃ duritie
aliena à communi hominum so-
cietate minimè probauerim. Quid
enim aliud est, quàm hac exitiali
persuasione homines, ad egregia
corporis & animi edenda facino-
ra, promerendamq̃ laudem natos,
proprio innatæ uirtutis, honestiq̃
laboris fructu spoliare? Quando
hac stultissima, uti reor, censoria
lege, id unum præclarè contendi-
tur, ut gloriam ex benefactis opti-
mè speratam, & extra præsentis ui-
tæ inuidiam post fata cumulatè
obueniētem funditus euertamus.
Non mirum itaq̃, si his multo sa-
pientiores fuisse arbitramur eos,
qui beatam uitam gloriosis ac illu-
stribus factis ad perennem nomi-
nis

nis laudem, non in arida steriliq;
 uirtutis imagine, sed in nobilium
 operum amulatione posuerunt.
 Verum in toto humanarum actio-
 num cursu facile euenit, ut quum
 omnes eandem gloriam appetere
 uideantur, non uno tamen atq; eo-
 dem itinere ad eam consequendam
 contendant. Eò enim quisq; uel
 temerè fertur, quò naturæ genius
 facile ducit, aut impotenter trahit,
 nisi præcellentè educatione, & mul-
 tis exactè disciplinæ præceptis que-
 siti, confirmatiq; mores, uarijs a-
 nimi morbis & perturbationibus
 medeantur. Id autem liquidò per-
 spici deprehendiq; potest ex his
 bellicosiss, ut ita dicam, Heroibus,
 qui ad ueram effigiem insigni pi-
 ctura expressi in Musæo nostro
 spectantur. Horum enim uitas per

6 P R A E F A T I O .

elogia ipsis supposita tabulis, La-
 conica breuitate conscriptas, tibi
 uni Italicæ dignitatis existimatio-
 nem uera uirtute tuenti, studiosè
 dicauimus, ut tot diuersorum in-
 geniorum, humanæq; uarietatis
 exempla, magno tuo seculiq; no-
 stri commodo inter sese conferan-
 tur. Scio enim quam graui cōstan-
 tiq; iudicio, dum literis bonisq; ar-
 tibus impensè faues & pietatem in
 primis, atq; iustitiam colis, ad ue-
 rum non simulatæ sed illustris fa-
 mæ decus anheles: & quo incorru-
 pti animi decreto scelera odisse uin-
 dicareq; soleas. Ad famosos autem
 quosdam, admirãdis rebus gestis,
 sed cōdigno detestabilis uite exitu
 damnatos, idcirco descēdimus, ut
 præclara uirtus adumbratæ laudis
 collatione, certius atq; uiuidius ex-
 primatur. Erit enim hoc utriusq;
 famæ

P R A E F A T I O. 7

famæ monumentum his omnibus
 singulari documento, qui tecum
 rectissimo itinere ad perennē lau-
 dem aspirant: si uituperanda repu-
 diare, sectariq; laudanda, nobili sa-
 lubriq; emulatione, in hac uita ma-
 ximè decorū atq; honestissimum
 esse putauerint. Vale. Romæ.

HONORATI FASITELII.

*Magnanimi Heroes saluete, haud parua supremi
 Cura Iouis: docti maxima cura Ioui
 Vos tulit in cæli sublimes Iuppiter arcem,
 Dignatus mensa, concilioq; Deūm:
 Vos Iouius totum latè uolitare per orbem,
 Romanaq; iubet uiuere in historia.
 Munera magna Iouis: uerum si dicere fas est,
 Non sunt æterni dona minora Ioui.*

ELOGIVM sub effigie ROMVLI.

RAE STANTISSIMO hercle (si
 præfari licet) incomparabiliq; merito,
 & letis quidem auspicijs ROMV-
 LI Quirini Romani Regis effigies ante
 omnes spectanda proponitur. Nulla enim cuiusquam
 mortalis uel stupendæ originis euentu miraculoq; &
 sancta priscae ætatis antiquitate nobilior, uel immor-
 talium operum uera æstimatione præstantior, uel de-
 mum tanti oris atq; habitus dignitate augustior in Vr-
 be extat: ut ex marmorea statua, quæ iuxta Lauren-
 tianam Damasi ædem, in fronte Gallorum Ciuuû do-
 mus posita est, collato ueteri numismate, ab eruditis
 præclare deprehenditur. Itaq; fas esse putamus æter-
 næ Urbis conditorem uenerari, Deo (uti ferebant)
 Marte genitum, ac ideo authorem discipline milita-
 ris, qua Romana res in immensum creuit, ut fatalis
 nec desituri unquam Imperij fundamenta iacerentur.
 Hinc enim uel inuita reluctanteq; sæpius fortuna, tan-
 q am ab augusta, almaq; Vrbe, certissimo domicilio,
 liberaq; gentium omnium patria, à subactò quondam
 inuictis armis terrarum orbe, cum Cæsarei Imperij le-
 gitima iura insigniaq; , tum ueræ religionis sacra pe-
 tuntur. Verè enim Romanum est dare leges, atq; item
 Regna ad non dubium sempiternumq; sacrosanctæ
 dignitatis specimen, testata uirtute merentibus elar-
 giri. Sed Romulus institutis equitum decurijs, lectoq;
 ex patribus senatu, & disincta per tribus ciuitate,
 quum

LIBER PRIMVS.

quum urbanas recenseret copias, oborta repente sereno celo turbida tempestate, uti Deo satum decebat, in celum remeans, inter mortales esse desijt. Nihil enim ei post deuictos hostes, actosq; triūphos, & templa Ioui Feretrio, Statoriq; uotis nuncupatis in Capitolio ritè dedicata, maius uel admirabilius peragendū supererat, quàm ut se ciuibus nequaquam mortalem fuisse ostenderet: Quū regnasset annos XXXVII.

Iani Vitalis Panhormitani.

Fortissimorum Principem Quiritium
 Urbisq; gloriose, & orbis arbitra
 Quæ strauit omnes nationes barbaras
 Quas Phœbus undequaq; lustrat, aspice
 Genus Deorum, conditorem Romulum:
 Tantum unus omnes uicit ille principes
 Virtute mentis, corporisq; robore,
 Quantum triumphis, prælijsq; fortibus.
 Ne quære bustum bellicosi Numinis
 Romane, sedes nanq; uiuo contigit
 Cælum, micat stellis ubi felicibus
 Receptus inter cælites lectissimos
 Vti decebat principem Quiritium.

Augusti Cocceiani Brixienfis.

Heroes, animæ illustres, atq; inclyta Martis
 Infanientis pignora,
 Aeternis properat Iouius quæ tradere chartis,
 Vt clara uiuant posteris,

Aeque ferre animo, si primos carpsit honores,
 Sedesq; primas Romulus:
 Qui genus aethereo ducens è sanguine, terris
 Semen Deorum sparserit:
 Terrarum late dominam construxerit Urbem
 Superbi ad undas Tybridis:
 Regnatorem orbis Populum firmauerit armis,
 Almaeq; pacis artibus:
 Cumq; omnes hominum meritis superasset honores,
 Migrarit in caelum Deus.

Sub effigie Numæ Pompilij.

ROMULO ad Capræ paludem desi-
 derato consecratoq; Numa Pompilius
 successit. Hunc religiosæ grauitatis atq;
 iustitiæ fama inclytum, dissidentes inter
 se Romani patres, è Curibus Sabinis acciuerant, apud
 quos tetricæ atq; incorruptæ probitatis disciplina ui-
 gebat. Tum enim orbatis Rege Duceq; cuius imperio
 per tot annos assueuissent, absurdum erat nondum in-
 tellectæ libertatis nomen: nec ex toto Senatu reperie-
 batur qui alteri tanquam æquali, potius quàm sibi,
 superba obtrectatione Regium decus cõcederet. Itaq;
 pudendo consilio, sed ab euentu demum felici, pro ci-
 uie uir externus, auditusq; tantum, Rex est effectus. Is
 ingenti prudentia pacatis undiq; finitimis, quos inui-
 cta Romuli uirtus contuderat, Populi ad arma nati
 ferociam inuicta religione mitigauit: condito scilicet
 ad Argilletum & mox clauso Iani templo, ut milita-
 res animâ

res animi non sine numine ad colendæ pacis studia flerentur. Hæc uerò institui monitu atq; oraculo credi uolebat, Deæ Aegeriæ quæ ab eo nocturnis maxime congressibus in nemorosa & perenni fonte irrigua ualle colebatur. Inde enim sacerdotia Dijs, & singulos Ioui, Marti, & Quirino flamines instituit. Deæ Vestæ sacrosanctas Virgines legit: annoq; ex lunaris cursus ratione in duodecim menses digesto, qui nam fasti, aut nefasti dies forent, Populo edixit. Quibus accumulatis sacrorum ceremonijs, efferi & rudis Populi mentes, usq; adeò imbutæ captæq; sunt, ut facillè iustitiam, fidem, temperantiam, colere discerent, nec iam ualidius qui peccarent, Magistratuum poena, quàm Deorum metu terrentur. At Numa quum quadraginta tribus annis imperasset, exactæ ætatis senex facto cedens, Urbem belli gloria superbam, quod decrat sanctissimis temperatam legibus, atq; optima pace florentem reliquit. Eius effigiem marmoream diademate insignem, quam in Vrbe non uno in loco uidemus, nummi ærei cum literis, atq; eadem imagine uerissimam esse ostendunt.

Antonij Francisci Rainerij Mediolan.

Viderat armato Tybris sub Rege, Quirites

Iura dare edomitæ Martia finitimis:

Viderat & superis Populum pia thura ferentem,

Sacrâq; sub sancto surgere Pompilio:

Cum lætus, resono hæc effudit flumine. Nostra ð

Quàm bene Roma colit, quàm bene bella gerit.

Sub effigie Artoxerxis.

AEC mitrati regis effigies superbo oris ductu, prolixaq; barba & naso in aduncum prominente, Magni Artoxerxis fuisse conijcitur. Hanc ex antiquissimo numismate argenteo Rodolphus Pius Carpenſis Cardinalis, omnis priſcæ elegantię ſtudioſus, eruditori- bus Romanæ Academię interpretandã oſtendit. Omnes itaq; non ambiguis coniecturis in id conſentiunt: nam Perſarum Reges Magorum ſacris initiari, ceremoniarumq; principes eſſe conſtat, ideoq; eos uti thia- ra excelsa, exornataq; gemmis & pluuiali chlamyde, cultu non abſimili ab eo quo Romani Pontifices in ſacris ſolemnibus exornantur. Hunc autem à Perſis Hebræos accepiſſe crediderim, à quibus demum ad nos manarit. Sed literæ Græcæ quæ in auerſa monetæ parte leguntur, nihil plus exprimunt quàm Regi Regum Arſaci Benefico. Teſte enim Plutarcho Artoxerxi qui Cyri minoris frater fuit, & Mnemon id eſt Memor uocatus eſt, ad differentiam ſuperioris Artoxerxis qui Longimanus appellabatur, Arſaci cognomen fuit. Arridet etiam ad coniecturam Plutarchi problema, ex quo Perſarum Reges naſo adunco tanquam è ſtirpe maioris Cyri fuiſſe colligitur. Nec obſtat quod neq; Artoxerxis neq; Perſarũ inſcriptæ literæ quicquam referant, quoniam id præclare demonſtrat imago ſagittarij in folio ſedentis, quæ uiſitur in auerſa parte numiſmatis: nam idem Plutarchus Perſarum
Reges

Reges pecuniam auream ac argenteam cum nota sagittarij signare solitos tradit, adiecto Agefilai Regis lepidissimo scommate. Is enim in Asia, terra mariq; rebus contra Persas feliciter gestis, quum summæ uictoriæ immineret, à Lacedæmoniorum Magistratus reuocatus, amico interroganti, cur è limine speratæ ingentis uictoriæ, tam cito rediisset, ita respondit. An tu miraris qui militiæ peritus es, me recentissimorum triginta milium sagittariorum impetum sustinere nequiuisset? At ille qui nihil auxiliorum è Perside in Ioniam descendisse audierat, quum omnino intempestiui reditus causam improbaret, serò falsi dicerij acumen agnouit. Notabat enim hac infamia Agefilaus patricios ciues, quòd obtrectatione laudis suæ à Tissapherne Persa triginta milibus aureis sagittarijs corrupti, ipsum ab Asia reuocassent. Sed ne ineptus sim Artaxerxem describendum minimè suscipiam, quum is qualis quantusq; fuerit à Plutarcho scriptore luculentissimo memoriæ tradatur. Id unum tamen quod in Principe summæ uirtutis locum implet, & si quæ sint internatæ uitiorum labes egregiè contegit & obscurat, præstantissimæ scilicet liberalitatis specimen insigni præconio extulerim. In eo enim tanta in donando gratissimi animi magnitudo enituit, ut in referenda gratia pro agresti saepe munusculo, tenuissimiq; officij genere, non ingentia modò auri pondera, sed urbes & prouincias rependeret.

Quem spectas chlamyde ornatum Medaq; tiara
 Regem Artoxerxem pharetrata Persidis inter
 Præclaros belli proceres, pacisq; Magistros,
 Quos Iouius posuit liquidi prope murmura Lari
 Hic ubi Musarum crexit de nomine uillam,
 Aeternum fame monumentum, æuiq; perennis,
 Hic ille est in quem natura exempla bonorum
 Congessit, Regumq; malorum immania facta.
 Huius magna fuit laus exegisse tyrannos
 Et claros meritis Reges, & munera parua
 Muneribus pensasse ingentibus, & simul urbes
 Sponte dedisse sua passim, nec clarius unquam
 Duxisse, insigni quam de uirtute mereri.
 Sol tamen hic proprias habuit quandoq; tenebras
 Dum nimis indulget uetito inconsultus amori
 Abrogat & leges naturæ, ardensq; tuarum
 Iungitur amplexu natarum: atq; his superaddit
 Infandam nati cædem, sed splendida in illo
 E tenebris uitiorum emersit ad æthera uirtus.

Sub effigie Alexandri Magni.

ALEXANDRVM Mæcedoniæ re-
 gem, qui subacto Oriente Magni cogno-
 men adeptus imperium Indico Oceano
 & Riphæis niuib; terminauit, hoc ho-
 nore spectatæ frontis, & rosei uultus decore prædi-
 tum fuisse constat, ex ipsa fide numismatum & statua-
 rum, Græcorumq; præsertim testimonio, qui formam

eius

LIBER PRIMVS. 15

eius religiosissimè descripserunt. Tradunt enim (quod
 mirum uideri possit) eum nonnunquam ex serena atq;
 pulcherrima facie, in trucem atq; terrificam mutari
 solitum, & tum maximè, quum in prælijs iracundia
 incensus Martium uigorem igneis atq; minacibus ocu-
 lis cuibraret. Is à prima statim adolescentia, uti lectis-
 simis moribus & literis ex Aristotelis præceptoris
 disciplina grauius imbutum decebat, usq; ad eò gene-
 rosi & laudis amore deflagrantis ingenij aciem in-
 tendit, ut æmulatione decoris, paterna gloria ueh-
 menter angeretur: Quasi ille stratis undiq; hostibus,
 & tot urbibus manu captis, nihil iam sibi maiora ar-
 mis ausuro planè relinqueret, quo innata necdum
 spectata uirtus enitescere posset. Sed Fortuna, ut ple-
 runq; accidit, ingentium animorum præclara adiu-
 trix, inuictas interempti patris copias excipienti, mul-
 to ampliora quàm tum cuperet regni & gloriæ spa-
 tia despondebat. Itaq; maximarum uirtutum concursio
 inclytus, ex Europa transgressus in Asiam, fatali sue
 gloriæ destinata, post innumerabiles præliorum ui-
 ctorias, cunctis gentibus iugum imposuit, tanta felici-
 tate, ut ad Scytharum Indorumq; solitudines, aras ui-
 ctoriæ testes consecraret. Verum qui supra mortales
 nominis famam exendisse censetur, Dijs proximus
 existimari potuit, si se ipsum, qui cuncta deuicerat, de-
 mum uicisset, nec pro certo numine haberi adorariq;
 uanisimè concupisset. Mirificam enim excelsi animi
 indolem assentantes Persæ nimia adulatione corrupe-
 rant, quòd eis Alexander regibus seruire assuetis,

mortali specie formosior & augustior appareret. Ipse quoq; reputatione fortunæ suæ, quæ nusquam aduersa cœptis atq; ausibus intemperanter aspirasset, ita gloriam ab admirandis operibus sponte nascentem inflato animo sentire cœperat: ut iam planè se Philippo inuictissimo rege genitum puderet, cum graui Olympiadis contumelia, postquam confesso matris adulterio se Hammone Ioue editum meniretur. Ideoq; exulta penitus humanitate amicorum præcipuos uanitatem superbientis animi detestantes, temulenta crudelitate trucidaret. At Græci authores, quòd infinitæ gloriæ auido iuueni totus orbis ad iustum triumphum minimè sufficeret: ita eum congestis laudibus supra mortales attollunt, ut cæteræ gentes illum seipso admirabiliorem extitisse arbitrentur, quòd nondum alteram fortunam expertus, dum bella ex bellis sereret, in medio uitæ cursu ceciderit: non immitti hercle fato, auertente eum à Romanis armis, quæ facto uirtutis & disciplinæ periculo, si in Italiam transfisset, spoliare eum ante parta belli gloria, aut certè multum de fulgore tanti nominis detrudere potuissent.

Antonij Francisci Rainerij.

Quid tua te Macedo iuuat latè aucta per orbem

Gloria, Hyperboreo quæ riget aura gelu?

Quæq; pharetrate surgunt iuga Persidis, & quæ

Ebibit Eoas decolor Indus aquas?

Victorem cum te Populorum, uicerit ira:

Noxiæq; undanti pocula sumpta mero,

Et tumidi

Et tumidi fastus, Diuum queis poscis honores,

Cogis & ingenuos flectere colla uiros.

Hæc procerum impulerunt fida olim pectora, regi

Miscere è seua toxica Thessalia.

Fortunam reuerere: noua ô qui sceptrâ capeßis

Nam Dea, regna agili datq; adimitq; manu.

Sub effigie Pyrrhi Epirotarum Regis.

INTER admiranda Romanæ antiquitatis monumenta Pyrrhi Epirotarû regis marmorea statua, primâ obtinet claritatem. Hæc humana statura procerior, & tota quidem incolumis galeata thoracataq; stantis & sarissæ innitentis gestu, in Angeli Maximi honestissimi ciuis domo conspicitur: non sine admiratione ingentis eius uiri uim ore atq; oculis cum laude artificis spectantium ingenijs representans. Nemo enim ei maximorum Ducum aut robusta atq; habili corporis forma exercitationeq; aut indomito uigore militaris animi, aut eximiæ laudis, quæ armis peteretur, cupiditate cõparari potest. Quum inter pugnantissimos imperatores propè unicus, inter magnanimos uerò reges ad gloriam anhelantes omnium confessione præcelleret. Sed qui oblatum in acie hostens inuicta dextra sternere, castrametandiq; & instruendæ aciei disciplina cæteros duces anteire, ac inter omnes bello inçlytos ueri decoris famam extendere didicerat, uel per ampla iam partæ, affectataq; gloriæ spatia terminare nescijt, utpote qui bella ex bellis du-

cendo prouocandoq; sæpe Fortunam, alias atq; alias
 ex uictorijs, nusquam confecto bello uictorias secta-
 retur, quòd uolucris quodam igne ardentis animi con-
 citatus ad Alexãdri Magni decus aspiraret. Itaq; dum
 ab Epiro in Italiam atq; inde in Siciliam, & rursus è
 Sicilia in Græciam uerteretur, uaga arma circumfe-
 renti Fortuna illudit, usq; adeò indigno tanti Herois,
 ut cuius impetum & robur Romana arma uix susti-
 nuerint, Argiue mulieris manu deiecta in caput te-
 gula perfrerit.

Gabrielis Faerni Cremonensis.

Epirus mihi parua quidem, sed Martia tellus,
 Et Patria, & Regnum, & generosæ bellica menti
 Materies fuit. Acacides mihi sanguinis author:
 Et mea cognatum uirtus expressit Achillem.
 Ipse ego præscripto docui munimine ualli
 Metari castra, & tutos ad bella receptus.
 Romula me pubes certamine fusa cruento
 Italicæ experta est sub mœnibus Heracleæ.
 Quo terrore truces animos atq; aspera corda
 Fregissem Aeneadum, & statuissem foedera uictis
 Ni pacem infamem, cæci sententia discors
 Dissuasisset, & ad lituos atq; arma uocasset.
 Sic ego re infecta Italo de littore cessi,
 Quò me sors grauis atq; innuita fata trahebant,
 Ad clarum nece nostra Argos, ubi seua cientem
 Prælia, ab excelsis ultrix me tegula tectis
 (Indignum) dextra deiecta afflixit anili.

Sub

Sub effigie Annibalis.

Nullius unquam uerè inclyti imperato-
 ris uirtus quàm Pœni Annibalis clarior
 atq; testatior fuit, quum admiratione
 ingentis animi qui Romano nomini di-
 rus huius exciterat, honoris nomine statuam merue-
 rit, scilicet ut media in urbe ad funestum & execrabi-
 le monumentum, truculenti hostis imago spectaretur:
 graui quidem ac apprime nobili decreto: Nam si Ro-
 mani senatus iudicium æstimare uelimus, inexpiabili
 profecto inuidia Carthaginenses ardebunt, qui sum-
 mæ gloriæ imperatorem ciuemq; suum ab aduerso pu-
 gnæ exitu solum uertere coegerint, ut in hostium ur-
 bem gloriosa quadam adoptione trāsiret. Quid enim
 ad diuturnam laudem Populo Romano honestius uel
 luculentius esse potuit, quàm tanti hostis nomen, post-
 quàm ille toto terrarum orbe, & exul, & profugus,
 epoto demum ueneno, miserè necem sibi consciuisset,
 erecto perenni simulacro, æternæ memoriæ conse-
 crasse? Tantam enim uim esse præstantissimæ uirtutis
 intelligi uolebant, ut extra inuidiam uel in hoste cele-
 branda censeretur. Nec ullo hercle certiore testimo-
 nio indomita Romana uirtus niti potuit, nisi eū ubiq;
 uindicatis iniurijs, à se planè deuictum ostenderet, qui
 paulò ante bellicosissimarum gentium legiones ex A-
 frica, Hispania, Galliaq;, ad Italiæ uastitatem trahens,
 tot partis ad Trebiam, Trasymenum, & Cannas ui-
 storijs, summum pauenti, sed inuictæ urbi terrorem
 adiuuerat. Eius ex marmorea statua integrum caput

penes Fabritium Peregrinum Parmensem uidimus: id cacuminato uilosoq; pileo protectum erat, non ab- simili ab eo qui uisitur in argenteo numismate Iubæ regis, quem purpurei coloris fuisse constat, ex Hircia- nis commentarijs, quum rex ille barbarus superbo fa- stu, ut solus duorum exercituum imperator uideretur, Scipionem Magni Pompeij socerum interdicto usu purpuræ ad album uestitum redegisset. Hac autem uillosi & purpurei integumentis turbinata forma Sul- thanis nuper in Aegypto Syriaq; regnantibus, præ- torianorum equitum capita ad certum pro galea mu- nimentum & ad terrificam speciem ornabantur. Al- teram quoq; Annibalis imaginem ex uetustissimo ære Isabella Gonzaga Herculis Cardinalis mater, nobi- lium antiquitatum sumptuosa cumulatrix, paulò an- te urbis cladem nobis ostendit. Ea sedebat in elephan- to cubitalis magnitudinis turbinato pileo & orbitate oculi insignis. Cui ut ab exemplo scite picto deprehen- ditur, plurimum arridet id marmoreum dimidiatæ sta- tuæ caput, quod pro Annibale cum superioris Afri- cani imagine apud Messanam à Decurionibus reli- giosè custoditur.

Faerni.

Ferus ille, dominæ terror urbis & pauor
 Clarissimorum pestis & strages Ducum,
 Procella Italici uastitasq; nominis
 Delineatus hac tabella est Annibal
 Quem & ipsa quondam (ô testimonium graue)

Statuarum

Statuarum honore, Romula urbs impertijt.
 Quantum ille meritus est apud Pœnos suos?
 Qui in hostium urbe, ipso inquam in hostili foro,
 Virtutis ergò marmore effictus stetit.

Sub effigie Scipionis maioris.

SCIPIO maior, qui à deuicto Anni-
 bale atq; subacta Carthagine Afri-
 cani noznomen tulit, hoc excelso
 ore, & promissa cæsarie, coronaq;
 insuper ciuica conspicuus incessisse
 traditur, quum proconsul in Hispania debellatis Pœ-
 norum ducibus, ac Hispanis admiratione uirtutis atq;
 iustitiæ in eius fidem se dedentibus, Patris Patruiq; cæ-
 dem uindicasset. Prælio siquidem ad Ticinum non ci-
 uis modò, sed quod incomparabile fuit, & consulis,
 & patris seruati decus meruerat: quod non multo
 post noua atq; inusitata laude cumlaret. Patricios
 enim in lugubri terrore Cannensis cladis desponden-
 tes animos, & turpissimè de patria deserenda cogi-
 tantes, uibrato super eorum capita gladio, ita à sædo
 consilio seuerè deterruit, ut eo die ipse unus Urbem
 præsentis animi magnitudine seruasse censeretur. Hac
 summæ uirtutis indole florentem usq; ad eò Populus
 suspexit, ut arcano quodam religionis ostento, ex Dra-
 conis fabula inter incunabula conspecto, eum diuinæ
 stirpis esse putaret, quòd in Capitolio, cellaq; Iouis
 cum numine colloqui, atq; inde oracula excipere cre-
 deretur. Nusquam enim hac uia uadenti ad gloriam,

& triumphos cumulant, Dij immortales defuerunt,
 postquam uir omnibus integræ probitatis numeris
 uel apud barbaras gentes admirandus, non sine diui-
 no numine cœlestiq; auspicio cuncta belli & pacis mi-
 nia obiret. Verum in eo maximè mirum fuit, inter tot
 eximia nature & fortune dona, quæ modum excessse-
 rant, quòd illud atrox & summæ uirtuti semper infe-
 stum inuidiæ monstrum, non modò non perculerit,
 sed sua insuperabili gloria nitètem supra cæteros mor-
 tales in immensum extulerit. Quid enim ei uel specio-
 sius, uel gloriosius ad nominis æternitatem Dij immor-
 tales tribuere potuerunt, quàm ut immanis inuidiæ
 domitor, de uictore gentium omnium Romano popu-
 lo triumpharet? Quum citatus ad dicendam causam
 peculatus, despectis elusisq; Petilijs, ab eorum infami
 atq; improbo tribunali recedēs uniuersum populum
 in capitolium secū abduxerit, quòd priusquam profa-
 no iudicio uacarent, Ioui Opt. Max. gratiæ ingentes
 gratis pijsq; animis agenda censerentur, postquàm
 eum esse diem fastum, solennemq; memoria repeteret,
 quo ipse Annibalem dirum Romani populi hostem, in
 Africa & prælio, & bello deuicisset. Contriuit liui-
 dos Tribunorum animos, ab hac generosa uoce obor-
 tus pudor, & populum repente circumflexit, quando
 hic ab iniqui iudicij spectaculo, ad iustissimi triumphì
 postquam traheretur: illi uerò fracto erectoq; insitæ
 malignitatis atq; seuitiæ successu, deserti ab omnibus
 & inisi, neq; uocem impotenti magistratus imperio
 digni edere, neq; oculos contuse ferociæ indices at-
 tollere

tollere possent. Verum Scipio optimi ciuis more, ut le-
 gibus parere uideretur, ad Linternum sponte secessit,
 satietate gloriae urbanarumq; rerum contemptu addi-
 ctus, quod fortasse pro constanti credi par esset, nisi
 indignatus magistratuū acerbiter amarulento ore
 Linterni sepulchro suo inscribi iussisset: INGRA-
 TA PATRIA, NE OSSA QUIDEM
 MEA HABEBIS. Quo titulo id oppidum abo-
 lito Linterni uetere nomine, Patriam appellari hodie
 uidemus. Sed exulanti per loca sola Campani litoris,
 & rerum ab se gestarum meritis laudes tranquillo
 animo ad felicitatem repetenti, inexpectatum supre-
 mae gloriae decus obuinit, quod omni alio uel de Sy-
 phace atq; Annibale triumphatis, grauius atq; nobi-
 lius, praedones humani generis hostes contulerunt.
 Quum enim improviso appulsis biremibus ad eius uil-
 lam frequentes accessissent, & Scipionis familia re-
 pentino metu excita ad uim repellendam, tuendumq;
 aditum arma corripere, se non uenisse hostes proie-
 ctis armis professi, id unum postularunt, ut sibi lice-
 ret Scipionem coram intueri, quem apud omnes gen-
 tes uirtute & gloria celeberrimum, uenerari adora-
 req; percuperent. Prodiit ergo interritus Scipio, &
 procumbentibus ad pedes humaniter satisfecit, sic ut
 reputatione insperati casus, non sine ciuium suorum
 inuidia erubesceret, postquam extorris & penè exul
 se ipso triumphatore maior ac admirabilior imma-
 nibus piratis, quam seruatis ab se ciuibus extitisset.
 Mortuus est eodem anno quo clarissimi Graecoru &

Pœnorum duces Philopomenes & ipse Annibal miserabilem uitæ exitum tulerunt.

Faerni.

Pœnorum clades, domitor Carthaginiæ altæ
Asdrubalis magni uictor, & Annibalis,
Depictum cuius ueteri de marmore uultum
In claris Iouius fixit imaginibus :

Quàm te magnanime Heroum, tuâq; ista uerenda

Ora sacramq; libens conspicio effigiem,

Eminet in parua maiestas quanta tabella

Quantum conspicui floret honos capitis.

Apparet leto grauitas coniuncta decori,

Et datur excelsi cernere sensum animi.

Conspiciare diu, & uim spernere temporis aude

Diuini species imperiosa uiri.

Sub effigie Athilæ Hunnorum regis.

AEC facies inhumano luridoq; pallore, ac efferi oris monstroso ductu, & torua oculorum nictatione terribilis, immam Hunnorum regis ATHILAE

scuitiam sp'rat, sicuti ex ære artificis manu, & scriptorum stylo expressam uidemus. Hic siquidem ille est, funesti seculi dira clades, urbiumq; & terrarum portentosus euastator, qui superbo atq; terrifico nomine Dei flagellum appellari uoluit: scilicet, ut totius truculentiae suae inuidiam, humaniq; generis odium, abs e in iratum Dei numen auerteret: quasi non alio uictore opus foret, quàm ipso Athila, qui acerbius lege agere,

agere, & uirgas, secures, ignes, ualidius exercere posset, ut damnatae tempestatis mortales extrema supplicia meriti grauissimè plecterentur. Is Manduci filius, Eleda germano fratre, qui ad Budam Pannoniae regnum sibi condiderat, impiè trucidato, innumerabilem Hunnorum, uariarumq; gentium colluuiem, secum trahens, per Noricum & Vindeliciam, Remorumq; fines, in Galliam irrupit. Sed in Catalaunicis campis edito longè omnium cruentissimo praelio, ita Aetij uirtute repulsus est, ut in Pannoniam magna accepta clade redierit: unde demum post aliquot annos reparatis copijs, per Carnicas Alpes in Italiam sese uastabundus effunderet. Sed hæsit in limine aliquandiu obsessa per duos annos Aquileia, atq; eadem fame capta deletaq;. Cæterum ab eius nobilissimæ urbis excidio, nihil mitigata rabie deflexit in Euganeos & Venetos, Altino, Concordia, Opitergio, Taruisio, Patuioq; euastatis aut euersis, quum undiq; tot oppidorum atq; urbium incolæ, metu mortis, in proximas Hadriatici maris paludes confugere cogerentur. Verum ab hac inusitata & planè miserabili incolarum calamitate, leto quodam maximeq; felici auspicio, admiranda urbis Venetæ primordia exorta sunt, insigni quidem magni numinis prouidentia, quum minutissimo inter paludes situ stupendæ eius urbis fundamenta iacerentur: Quæ una ferè omnium per mille annos inuicta, cæteris non obscure seruientibus, in Italia incorruptæ libertatis decus tuetur. Anhelabat Athila semper sæuus & furens ad Alarici prædonis

samam, qui ante quadraginta annos Romam orbis da-
 minam summamq; imperij caput immaniter deforma-
 rat, eoq; iam cum tota mole barbararum gentium
 cruoris & praeda auidus ferebatur, immaniq; uoto
 potitus foret, nisi Martianus Cæsar uiribus & belli
 fortuna inferior, à Deo maximo certam opem im-
 plorasset, diuino instinctu per quietem admonitus, ut
 positis armis Leonem Romanum pontificem uenien-
 ti bellæ obijceret. Suscepit itaq; id munus alacriter
 Leo, nihil reformidato periculo, quod ueræ pietatis
 gloriam asferret. Is non dubia sanctitatis opinione, &
 senectæ uenerabilis, cum simplici antistitem & pa-
 tritiorum ordine in tiara, sacerdotaliq; amictu, &
 prælata argentea cruce, ad tyranni pedes proiectus,
 ita atrocem eius animum aliàs semper iratum & im-
 placabilem, pijs precibus mitigauit & flexit, ut occul-
 to perterrente numine attonitus & emollitus manus
 daret: Nec multo post qui cuncta obuia prostrauerat,
 nec usquam fisci potuerat, modico contentus tributo
 in Pannoniam reuenteretur. Quid enim maius & glo-
 riosius armis peti potuit, quàm Romanos, qui à deu-
 ctis toto orbe populis tributum exegissent, tanquam
 domitos alienæ uirtutis admiratione tributarios effe-
 cisse? Mirabantur Hunni proceres Romanæ prædæ
 auidi, quòd Athila uirtutis & fortunæ suæ penitus
 oblitus, ex bellicosissimo imperatore, homuncionis sa-
 crificuli oratione fracto uigore animi, repente alius
 & prorsus imbellis & timidus extitisset. Verùm is ad
 ea respondens, tantæ commutationis causam in duos
 augustiore

augustiore specie Heroes referebat, qui à dextra le-
 uaq; supplicantis Leonis uibratis gladijs sibi necem,
 nisi pijs precibus annueret, munitari uidebantur. Eos
 proculdubio diuorum Petri & Pauli spectra fuisse
 Christiani existimant. Athila uerò uel supra omnes
 barbaros ingenio maximè fero & agresti, ut suos iti-
 dem conuicio quodam pacem Romanis datam impro-
 bantes eluderet, lepido scommate usus fertur, quum
 diceret, an non importunè miramini quod ferarum
 regi, quem cuncta animantia horrent, repente cesse-
 rim? facete ad pontificis nomen alludens. Per hunc
 modum Romanis tributo imposito in amicitiam rece-
 ptis, quum in Pannoniam esset reuersus, Hildidem ex-
 cellenti forma uxorem duxit, sed maturè Dij probi-
 buerunt, ne ex eo ferali connubio proles aliqua tan-
 quam humani generis portentum ederetur: nuptiali
 enim nocte temulento atq; altè stertenti, tanta uis san-
 guinis per nares erupit, ut qui tot cædibus passim edi-
 tis prouincias immanissimè cruentarat, ad extremum
 subito expirans, coniugalem thorum largissimo san-
 guinis sui flumine inundarit. Memoriæ autem prodi-
 tum est, Martianum Cæsarem per somnium ea nocte
 qua Athila fato cessit, fractum eius tyranni arcum,
 comminutasq; sagittas, Theodosio indicante con-
 spexisse, quasi Dijs curæ esset, ut hosti-
 le quicquam ab ea terribili fera
 timere desineret.

Antonij Vulpij Nouocomensis.

Quid tot conspiciens, uiator, altum
 Erecta ad tumulum trophæa, totq;
 Victorum exuias Ducum, urbiumq;
 Tot cadauera, totq; de subactis
 Triumphos populis, stupes anhelus?
 Rex ille Athila, Numinum flagellum,
 Tu nosti reliqua: hic iacet, uiator
 Cerne, ut nunc etiam cinis superbus
 Spiret imperium, minas, furor em,
 Hunc casus nisi narium soluta
 Vena, dum thalamis noue q; nuptæ
 Indulget nimis, abstulisset: orbis
 Euersus, titulos, decusq; : monstro
 Fatali cumularet, & trophæa.

Adami Fumani Veronensis.

Fax orbis ille, incendium, pallor, pauor,
 Europa monstrum quem nouum genuit parens,
 Matris ferus quod carnifex foret sue,
 Qui barbaro superbo ipse spiritu
 Dei flagellum nomen indidit sibi
 Terris furens satelles irati Iouis,
 Per quem fuere secla facta ferrea,
 Quum quaq; mores usq; fudit barbaros,
 Quo se ore uiuens ferre suesset Athila
 Tabella Iouij hæc indicat planissime,

Sub

Sub effigie Totilæ Gothorum regis.

TOTILAS hoc roseo illustriq; uultu, & statura corporis eximia multoq; militaris animi uigore, Visigothicæ regis stirpis specimen referens, Taruisij rex est appellatus, paulo post quàm rex Vitiges Belisarij uirtute fractis opibus sese atq; Rhauenam uictori dedit, ut ad Iustinianum triumphali spectaculo duceretur. Indignabantur enim reliqui Gothorum proceres, qui in Venetiæ Cisalpinæq; Galliæ oppidis remanserant, quòd inuicta antea Gothorum uirtus, Græcis homunculis imperitia Vitigis, aut certè nimis celeri desperatione succubisset. Propterea hominem regia dignum corona animo atq; oculis requirebant, qui afflictum, humiliq; prostratum Gothicum decus erigeret. Nam paulò ante Theudebaldum Vitigi susceptum, quòd Vraiam uirum sua uirtute & Vitigis propinquitate clarissimum, indignè occidisset, Bella Rogus inter epulas obruncarat: successoremq; huius Atharicum Gothi proceres, quòd cum Iustiniano fœdè pacisci, quàm armis contendere mallet, incertum an ueneno, intra paucos menses sustulerant. Itaq; Totilas ex Theudebaldi sorore genitus, insigniq; ob id procerum fretus studio, usq; ad eò animum sustulit, ut bonæ spei plenus, & gerendi belli maximè cupidus, ad ueteris imperij, Theodoriciq; regis amplitudinem aspiraret, sæpeq; ad Gothos concionaretur magnificè suadendo, ut nihil animo se demitterent, & sibi se-

cunda omnia, postquam Belisarius Italia decessisset, obuentura sperarent. Nec opinionem fauentis populi usquam fefellit, utpote qui in omni obcundo munere mirificæ uirtutis uim ad bellum afferret: & eo quidem rerum successu, ut maximum regum famam rerum gestarum felicitate æquasse, nec immaniſſimi tyranni nomen à nostris impositum, meritò tulisse censeatur: nisi in postremo uite actu, ut in Tragœdijs uidemus, illudente Fortuna corruisset. Primum eius operum uictoria fuit de Bessa & Vitalio Belisarij ducibus ad Veronam parata: leto quidem auspicio, quòd profligatis copijs cuncta ad unum militaria signa in eius potestatem uenissent. Inde uictor & ferox Italiam percurrens, passimq; præsidia confirmans, Spoletum cepit, Beneuentum mœnibus nudauit, Neapolim longa obsidione perdomuit. In ea autem uictoria tanta usus est clementia, lenitate, iustitia, ut Cononem præsidij præfectum, liberali inuitatum stipendio, & id munus renuentem, quòd sacramenti religione obstrictus sine scelere fidem mutare non posset, incolumem datis comitibus Romam dimiserit. Romanos item milites & ciues Neapolitanos inedia propè enectos, & passim ab immoderato auideq; sumpto cibo collabentes, distributis ad uitæ & ualitudinis rationes alimentis, resouit atq; seruauit. Et quum undiq; maleficia militum puniret, armigerum suum, nobili ortum loco & apprime strenuum, de ui illata ingenuæ uirgini conuictum securi percussit, tanta seueritate, ut dam-

nati

nati bona quæ erant amplissima nupturæ uirgini in
dotem adijceret. Brutijs demum, Lucanis, & Cala-
bris admoto undiq; terrore in fidem redire coactis,
satis sibi bellicæ laudis, satisq; imperij sibi partum exi-
stimare potuit: nisi Roma urbium omnium domina ad
summum gloriæ cumulum potiri cupiisset. Nec im-
potentis barbari immani uoto Dij iampridem Ro-
manis infesti omnino defuerunt: semel enim ut in fa-
tis erat, atq; iterum urbs Roma Isauris, Cilicibus, cu-
stodiæ locum prodentibus, capta, direpta, euastataq;
est. Verùm auso potitus Totilas nequaquam barba-
ro ingenio ex tanta uictoria nouæ laudis occasio-
nem intellexit: generosoq; consilio uolentiæ atq;
superbiæ suæ modam imponens, omnes qui in tem-
pla confugissent, incolumes & liberos fore pronun-
ciauit: usq; adeò remissa animi feritate, ut Pelagio sa-
crorum Principi, & pro salute publica excidium
deprecanti, religioso quodam pudore placatus obe-
diret, & in moenia tantum grassaretur, ut certis in
locis ingentium portarum instar adaperata, & poten-
tiæ suæ uim, & moderationis lenitatem, eterno mo-
numento testaretur, Romanorumq; familie in Cam-
paniæ oppida relegatæ, patrij soli calamitatem diu-
lugerent. Caterùm miseris, ut plerunq; in ipsa clade
accidit, pie riteq; ad placanda numina conuersis,
non omnino serus ultor Narses aduenit, ut commuta-
ta belli fortuna, qui à summo duce Belisario superari
nequiuerat, præualidus & ingens uir Totilas, à tripal-
me sene eunucho uinceretur. Cum hoc enim Totilas

postquam undecim regnasset annos in Vmbria iuxta
 Calles oppidum uic Flaminiæ impositum ad aquam
 (ut dicunt) Alaniam, collatis signis conflixit: Eo
 quidem euentu, ut quum diu inter utranq; aciem pha-
 lerato equo, & auratis armis conspicuus, iaculo sepe
 in auras cuibrato, iidemq; excepto, equitandi artem
 ostentasset, conserta demum pugna profugeret, uulne-
 ratusq; à persequentibus, intenta fuga ad uicum Ca-
 pras cum tribus equitibus elaberetur. Ibi dum uulnus
 obligaret, nec sanguis sisteretur, expirauit: Vna hac
 fortasse fatali sorte nequaquam infelix, quòd tanti mo-
 dò nominis rex, & inter strenuos milites longè for-
 tissimus, nec unquam antea à uictis, Eunuchi triumphū
 effugerit, quum sine ullo funeris honore, nullisq; in-
 ferijs, clam inter uepreta conderetur: ut inde post a-
 liquot dies indicante muliercula erutus, & planè ag-
 nitus, uel ab ipso uictore Fortunæ ludibria graui ani-
 mo reputate, miserationis & uerecundie mixtas gau-
 dio lacrymas exprimeret.

Antonij Francisci Rainerij Mediolan.

Hæc Totilæ effigies, quo iuncta leguntur in uno

Et decor, & robur, & pudor, & pietas.

Miscetur decori robur, pudor enicat armis

Quam forti apparet pectore, tam pius est.

Vrbem terrarum dominam capit, attamen urbis

Seruat captiue templa, Deosq; colit.

Semiuir ast illum ualido domat agmine Narses

Infractum bellis omnibus ante uirum

Flebilior

Flebilior fors nulla fuit, nam contigit illi
 (Heu) prope scæminea procubuisse manu.

Adami Fumai.

Immanis ille pestis urbis, barbarus
 Quæ barbararum gentium terror, sui
 Ad ortum ab occidente fines imperi
 Olim feroci Marte dilatauerat,
 Qui nostra uastitate cuncta perculit
 Vicos, agrosq; ciuitates, oppida,
 Ritu procellæ, turbinisq; acerrimi
 Deo atq; hominibus abhominatus Totila
 Hac in tabella pictus hospes an uides
 Ut saeuus, importunus, impotens, adhuc
 Stragem minatur ore, eadem, sanguinem?

Sub effigie Narsetis Eunuchi.

ARSETIS ueram imaginem quam
 argenteis & æreis nummulis minimè e-
 leganter expressam uidemus, Græci scri-
 ptores Procopius, Agathius & Suidas,
 ad perenne monumentum nobis ita representant, ut
 eam non letis modò oculis, uerùm maximè pio gra-
 toq; animo & admirari & uenerari fas sit. Quid e-
 nim ex omni annalium memoria admirabilius fuit,
 quàm Gothorum gentem, indomito immanium cor-
 porum, ingentiumq; animorum robore terribilem,
 ipsumq; inuictum antea regem Totilam, ab homulo
 gracili, pusillo, & quod maximè miserum & puden-
 dum hostes putarunt, defectæ uirilitatis eunuchò, om-

nibus serè prælijs, ac uniuerso demum bello superari
 Sicilia, totaq; Italia depelli, & ad internitionem nomi-
 nis passim deleri? Fuit hoc profecto incomparabile,
 & uerè summo amplissimæ laudis decus, quum longè
 speciosissimum de restituta urbe liberataq; Italia tro-
 phæum Narseti erectum conspiceretur: si certis sese
 finibus immensæ uirtutis gloria terminaret. Accessit
 enim ad ipsum excelsi trophæi cacumen, ut id noua
 specie nouisq; exuijs exornaret, uictoria de Francis
 ad Volturnum parata. Irruperant in Italiam è Gallia
 Germani fratres Bulthinus & Leuthares, Franco-
 rum principes, non contenti opulenta ea regione,
 quam ipsi è Germania aduenæ eiectis indigenis occu-
 passent, ut post debellatos à Narsete Gothos, Italiæ
 imperium arriperent. Diuisis itaq; copijs Bulthinus à
 Tyrrheno, & Leuthares ab Hadriatico litore, totam
 Italiæ emensi longitudinem cuncta obuia prostrau-
 rat: iamq; Bulthinus diues præda è Brutijs atq; Luca-
 nis rediens, quartam cladem afflictæ adhuc Vrbi, &
 nondum plane munitæ, proculdubio allaturus erat,
 nisi Narses irruenti belluæ ad Casilinum occurrisset.
 Erant Franci inuictum, & formidabile hominum ge-
 nus, hamatis atq; mortiferis instructum telis: sano im-
 peratori æquo in campo & iusta acie refutandum:
 nec oppugnandum quidem in castris, quum se lunata
 curruum serie depressis solo ad axem rotis undiq; mi-
 niuisset. Verum Narses uel parua manu tot barbaro-
 rum robora per moras & astus mirè ludificatus, ita
 perfregit, ut inusitata aciei forma circumuentos, ca-
 dente

dente Balthino ad unum omnes trucidaret, & Vol-
 turni cruento alveo ingentia cadauera in Tyrrhenū
 uoluerentur. Parenti quoq; profelionis & uitæ exi-
 tum, sed diuersa conditione Leuthares tulit. Nam è Sa-
 lentinis per Apuliam, Picenū atq; Flaminiam quum in
 Venetiam esset reuersus, quòd templa omnia passim
 sacris donarijs spoliasset, ultore magno Deo in horri-
 bilem incidit morbum, ex quo uesana rabie percitus,
 suos artus dentibus laceratos, manantemq; cruorem
 bibens deuorabat: & Franci ad unum omnes seuiante
 pestilentia delerētur. Tantis rebus gestis Narses quum
 per Italiam præcellenti pietate templa conderet, &
 passim illatas à Gothis iniurias magnificè resarciret:
 summaq; legum æquitate populis ius diceret: id unum
 omnino contendebat, ut fessa tot malis Italia, secura
 atq; opulenta pace frueretur. Sed his artibus collecta
 gratia, auctis opibus & insigni gloria florentē, quem
 immense Gothorum uires, & formidanda Franco-
 rum arma non fregerant, oborta inuidia humane fe-
 licitatis commune malum, inexpectatò ita perculit, ut
 incredibili dolore incensus, animū omnibus antea
 iustitiæ, religionis, & patientiæ uirtutibus exaggera-
 tum, ad uindictæ libidinem indignanter uerteret. So-
 phia nanq; Augusta muliebri liuore à delatoribus
 concitata, quum Narseti successorem destinaret, ad
 eum contumeliose scripserat: ut iam tandem diuitijs
 expletus in Italia regnare desineret: quando ei colus
 in Gynæceo Byzantij, quam Romæ sceptrum aptius
 conueniret. Quæ uerba usq; adeò profundè in pectus

descenderunt, ut Sophie responderet se nere quidem,
 ordiri, texereq; solitum, mature daturum operam, ut
 paratis iam filis eam scite telam ordiretur & texeret,
 quam nec ipsa nec uxorius imperator retexere pos-
 sent. Accersendum enim in Italiam e Pannonia Alboi-
 num Longobardorum regem, cui nemo ex inuidis
 resistere posset, existimauit: ut intima Romani imperij
 uiscera, noua & bellicosissima gens irruptione qua-
 terentur. Verum omnibus magni udine periculi ter-
 refactis, Ioanne Romano Pontifice iustam iracundiam
 pijs precibus demulcente, Narses pristinae suae pietatis
 & probitatis memor, perturbatam mentem ad cle-
 mentiae decus usq; adeo tempestiue reflexit, ut Alboi-
 num iam intentum ad iter, subsistere, oppeririq; alia
 nondum maturae occasionis mandata iuberet. Parue-
 runt Longobardi, nec oblatum inuadendae Italiae con-
 silium prius ad profectiorem explicarunt, quam Nar-
 ses post aliquot annos cunctis quae ab imperatore de-
 ferri possent honoribus functus, iam senex excessit e
 uita. Eius siquidem inelucta uirtus in postremo uitae
 actu, quod summam felicitatis fuit, immane illud inui-
 diae monstrum magnitudine admirabilium operum
 & illustri fulgore suo penitus obruerat. Imbelles e-
 nim liuidiq; aulae proceres, non obscuro ingruentis
 belli metu subacti, qui ad Narsesis praefecturam anhe-
 lare ausi fuerant, eum quem priuatim oderant, ut ple-
 runq; fit, publice miris laudibus extollebant, ita ut
 mihi Narses supra omnes mortales maximè admira-
 bilis fuisse censeatur, postquam e Perside condicione
 seruus

seruus & eunuchus, inter delicias muliebres nutritus in Regia, pretiosiorq; demum gazæ fidelis custos præpositus, è tanta ereptæ uirilitatis calamitate unicus propè cum uirtute, tum Fortuna imperator extiterit. Nemo enim eo peracui atq; habilis ingenij uim solertius ad consilium flexit, nemo grauisimarum rerum negotia certius explicauit, nemo deniq; utriusq; Fortunæ impetum constantius atq; feliciter sustinuit & auerit. Verùm quod admirationis humanæ modum excedere uidetur, nullo literarū fretus præsidio, quod sophistæ ad parandam dicendi artem nunquam operam dedisset: eloquentia militari tantum ualuit, ut quum opus foret, repète summus orator, animos quò uellet facile impelleret. Cunctas siquidem humanarum rerum actiones ad religionem reuocabat, ex qua non dubia præsensio diuinatioq; rerum bellicarum, & longa infracti animi patientia, & cuncta deniq; iustitiæ temperamenta profluerent. Nec in tenui corpusculo supra ingentis animi uigorem expetita magnis duobus, equitandi & iaculandi peritia decerat, qua uires in hoste ad impetum ualidiores mirè contemneret & eluderet. Nobilissimum eius operum Romæ uisitur marmoreus pons, quem Totilas disiecerat, Anieni Salaria uia impositus, in quo tale Epigramma incorruptis adhuc literis legimus, dignū utiq; ut non in ponte tantum, sed toto orbe ad Narsætis gloriam celebretur.

Quàm bene curuati directæ est semita pontis

Atq; interruptum continuatur iter,

Calcamus rapidas subiecti fluminis undas
 Et libet irata, cernere murmur aquae,
 Ite igitur faciles per gaudia uestra Quirites
 Et Narſin reſonans plauſus ubiq; canat.
 Qui potuit rigidas Gothorum ſubdere mentes
 Hic docuit durum flumina ferre iugum.

Antonij Franciſci Rainerij.

Non non hac tabula ſemiuirum hunc fingere paruula
 Fas eſt, marmoribus quem decuit ſcalpiter, arduo
 Aut oſſa, aut Rhodope, aut acrio Caucaſco in iugo,
 Si ſpectes animum belligeri, factaq; fortia.
 Hic Narſes, regio quem peperit Perſidis in clyta,
 Byzantiq; aluit, quem domus olim aurea Ceſaris
 Eductum muliebri imperio & mollibus in iocis,
 Acuto fuerant ſecta cui pondera forcipe.
 Hic ille eſt ualido conſilio qui quatit agmina
 Gothorū, & madidum ſanguine regem Totilā Italo,
 Francorumq; acies, barbariemq; Auſonia expulit.
 Salue, ô maſte animo ſemiuir & clarior omnibus
 Veris Marte uiris. Nunc utinam Magne reſurges.

Sub effigie Caroli Magni.

ALVE Heros bellica uirtute, illu-
 ſtri iuſtitia, & Chriſtiana pietate ſu-
 pra omnes Auguſtos maxime in-
 clyte. Salue imperator inuicte non
 MAGNI modò, quod cōſenſu no-
 ſtri orbis cum incomparabili gloria tibi obuēnit, ſed
 TER MAX. cognomento digniſſime. Tu enim
 gentes

gentes immanitate barbaras, & in uestigio mori potius quam uinci solitas, quoniam insanis, superstitionibus seruirent, ita iustis armis & diuina tua uirtute domuisti, ut non opibus & libertate spoliatae uinctas manus ad seruitium uictori darent, sed conseruatae incolumes à clementia pietateq; tui nominis insigne beneficium acciperent: quum ad uerae religionis cultum te hortatore, magistroq; ducerentur. His nempe longè optimis belli & pacis artibus, non indomitos modò Saxones & peruicaces Cantabros perpetuis uictorijs deuictos, uerùm quod ad perenniorem laudem nobilitius fuit, Longobardos arroganter & impiè sacrosancto pontifici infestos, Deo ultore funditus excisos uidemus. Salue itaq; Christiani imperij propagator Augustissime, pontificiæ dignitatis assertor & uindex, aureaq; ætatis conditor. Te siquidem auspice Italia in primis, quæ iam pridem à Gothis & Vandalis deformata prostrataq; ferrei seculi iniurias pertulerat: sese usq; adeò felici rerum omnium prouentu erexit, ut pristinae amplitudinis ornamenta reciperet, & religio ad firmiorem dignitatem ritè instaurata, clariore iam nominis sui autoritate potiretur, & singulae propè urbes tuæ eximia liberalitatis atq; magnificentie monumenta mirarentur. Verùm Etrusci nullo unquam æuo tuas laudes silebunt, quòd Florentiam omnium urbium longè pulcherrimam ad non dulciorem, si admirabile edificiorum decus spectetur, totius Italiae ornamentum, in cineres à Gothis conuersam restitueris. Itaq; magnanime Carole, nihil nobis ex tui decoris

memoria maius aut luculentius relinquitur, quam uē
 hanc generosæ frontis & probi ueræq; augusti oris
 speciem contemplando sanctissimè ueneremur. Neq;
 enim dubitare fas est, quin inter prisca etatis Heroes
 mirifica pietate in cælo beatas sedes meritos, æterna
 felicitate perfruare. Vel ob id te ipso in terris maior
 & uenerabilior, quod pleriq; Romani imperij succes-
 sores nequaquam æmulatione gloriæ tuæ ducti, &
 impiè & turpiter ad certum dedecus ac ignominiam
 neglectæ religionis imperarint. Aercam Caroli effi-
 giem nobis dono dedit Alonsina, Magni Laurentij
 Medicis nurus.

Ioannis Bellai Cardinalis Parisiensis.

Carole dum monstras aditus quibus Itala posset
 Externum uirtus ferre subacta iugum,
 Lene tamen ferre illa iugum sub principe leni,
 (Quale fuisse tibi uidimus ingenium)
 Extincti penè unus opes Latiasq; tuasq;
 Nec laus in lucro ut debuit esse, fuit:
 Regnandi neq; enim est, ut regni exempla secutus,
 Aemulus heu coepti qui fuit ille tui,
 Aemulus ille quidem, coeptiq; & nominis heres
 Sed tibi tam, uicto quam nocuus Latio,
 Non Latio est usus sic in tua uiscera uicto,
 Ut sit in authorem pœna retorta suum:
 Si nescis, proceres cæsos animasq; nepotum
 Errantes toto consule in Elysio.

Honorati

Honorati Fasitelij.

Audisti ne olim magni post Herculis arma
 Extremam paribus Calpen qui terruit ausis
 Inuictum uirtute animi, dextraq; Rolandum?
 Audisti in robusta senis tot pignora Amonis,
 Ac teneram roseo cum primis ore puellam
 Caside sub dura solita n se credere campo,
 Congressamq; uiris, uictricem excedere pugna?
 Atq; alios, aliosq; omnes fortissima bello
 Pectora, bis senos ex ordine Palatinos?
 Quos magnis longum spectatos Gallia rebus
 Euexit caelo, & fulgentibus intulit astris,
 Insignes scilicet spolijs Heroas opimis
 Insignes raptis immani ex hoste trophæis?
 Hoc duce, quem multo trabeatum cernis in auro,
 Nunc etiam aspectu ipso, & maiestate uerendum,
 Hoc meruere olli, & tantum exhaustere laborum.
 CAROLVS hic ille est, quæ nec secla ulla, nec etas
 Non canet eximio Magnum cognomine regem:
 Cuius ab auspicijs tum primum Gallica signa
 Betis, & infractus uictricia sensit iberus.
 Intremuere Asiæ reges, iacuitq; subacta
 Punica terribili tellus concussa duello.
 Cætera ab angustæ spatij exclusa tabellæ
 Te magni diuina IOVI monumenta docebunt.

Parthenij Parauicini Nouocomensis.

Hæc uerò longe ante alias quæ fulget imago
 Quam circum densa mediam cinxere coronæ

Egregij bello reges, tibi maxime regum
 Sacratur, priscum reparas qui Martis honorem.
 Nam uix Pipini imperio sceptrisq; potitus
 Francorum iusta arma moues, atq; hoste subacto
 Ducis Aquitana celebrem de gente triumphum.
 Nec mora quãquã ingēs immani à Saxone bellū
 Ingrueret, patrios fines transgressus & Alpes
 Vixdum uictrices aquilas augustaq; signa
 Expandis, cecidere hostes rex captus, ab illo
 Italia amissos primum sperauit honores,
 Et caput erexere arces, collesq; Latini.
 Relligio, Petriq; ratis iam fessa procellis
 Per te exoptatos subiit tutissima portus,
 Tēne adeo Ausoniae pietas laudumq; cupido
 In lituos, aræ, Romanaq; sacra, trahebant.
 Qui Longobardum strages, & Batica dicam
 Agmina: perfractos Mauortia pectora lberos
 Et totum auspicijs domitum felicibus orbem
 Post obitos quem tot exant latosq; labores
 Iuppiter, emeritum celi super arce locauit
 Heroes inter claros, sanctumq; senatum.
 Ausonia infelix, ecquem nunc amula uirtus
 Excierit, quis iam pro relligione tuenda
 Sollicitus, sacrisq; Deum pia ceperit arma?
 Vos o qui socias odijs ciuilibus urbes
 Vertitis, infandisq; decus speratis ab ausis,
 Si fame uos tangit amor, laudumq; cupido,
 Hoc agite, hinc iustis querenda est gloria bellis.

Sub

Sub effigie Gothifredi Bolionij.

BELLO sacro, quod ante quadringentos annos indicente Urbano pontifice, ab illustribus Europæ Regulis pro gloria Christiani nominis, incredibili pietate susceptum, inusitata gestum uirtute, ac admirabilis felicitate confectum est, GOTHIFREDVS Bolionius supremum decus tulit. Is tunc in Belgico Oceani litore urbi Bononiæ dominabatur, præq; se ferebat antiquissimam Lothoringiæ stirpis nobilitatem, quum pontifex ad Claramontem Aruernorum oppidum, in Asiaticam expeditionē ad recuperandas Hierosolymas nomen dantibus, dextro humero rubra cruce, religiosè obsignato, cœlestis uitæ præmia promittebat. Omnium itaq; Princeps Gothifredus Christi se militem professus, eam crucem, & belli tesserā de manus sacrosancti pontificis accepit: Ea uerò apud uniuersos erat DEI VOLENTIS. Inerat ei præcipuum naturæ donum proceri corporis, & grauissimæ oris eximia dignitas, quam excellens bellica uirtus, & sancta promissi fides, incorruptiq; mores adornabant. Nauarat Cæsari in Italia bellum gerenti fortem fidelemq; operam: unde trium linguarum peritiam & singularis industriæ famā bello & pace retulerat. Incredibile dictu est quo militū concursu, quo ardore procerum, quo diuitiarum, penatium, uxorū, & uitæ deniq; contēptu rubræ cruces peterētur. Diuino enim quodam furore cōcitatis animis, deuotisq; corporibus

generosissimi quiq; non caducum, sed immortale de-
 cus querebant, quum pia fortiaq; pectora occupante
 religione, periculorum omnium metu, spes unà peren-
 nis inter coelites glorie discuteret: propter quam su-
 scepto uoto, cunctis domesticae pacis delitijs, cunctisq;
 opulenti ocij uoluptatibus facile renunciant. Id ue-
 re pium, uereq; decorum praesentium animorum de-
 cretum, non Gallos modò, sed Germanos, Anglos, Sco-
 tos, & Danos, & deniq; Hungaros emulatione pie-
 tatis & glorie in id bellum traxit. Non defuere Itali
 principes externae pietatis amuli, qui expedita arma
 confociarent: mariaq; traicientes cupidissime seque-
 rentur. In his fuisse è Transpadanis Gulielmus Lon-
 gaspatha, & Otho Vicecomes, & ex Apulia Boe-
 mundus atq; Tancredus illustres Reguli, qui supra tri-
 ginta milia armatorum peditum & equitum sub sig-
 nis habuerunt. Iere diuersis itineribus, diuersisq; clas-
 sibus, quòd tantae alendae multitudini, neque expositae
 passim, aut reconditae fruges, neq; contracta undiq; na-
 uigia ad traiciendum sufficerent. Petrus Eremita hu-
 ius belli praecipuus adhortator, ab Hungaris ex itine-
 re multis affectus detrimentis, cum primo agmine By-
 zantium peruenit. Hugo Magnus Francorum regis
 frater, qui authoritate nominis cunctos anteibat, è Ba-
 rio Dyrrhachium traxit, & per Macedoniam in
 Thraciam iter habuit. A Brundusio autem atq; Hydrun-
 te Boemundus cum Italicis copijs Ionium emensus Co-
 rinthum appulit, atq; inde per Aetoliam & Phoci-
 dem atq; Thessaliam, Byzantium est profectus: Ale-

xio Græcorum Imperatore, usq; adeo ad tantæ multitudinis conspectum metu consternato, ut postquam iusta petentibus, & inuicta tenentibus arma, nihil negare poterat: dubio astutoq; ingenio certa pactione cuncta concederet: scilicet ut graui ea periculosaq; Thraciæ tot fortissimarum gentiũ multitudinem exoneratus, belli ipse spectator omni prorsus timore atq; incõmodo leuaretur. Traiecerunt è Byzantio Calcedonem trecenta milia descriptorum peditum, & centum milia galeatorum equitum, qua multitudine uidentium ad insolitum decus, nusquam irritò conatu tota penè Asia quateretur: nam sicuti ab Europa terribiles tot nationum copiæ, totq; inuicti duces susceptio semel uoto, aut honesta morte, aut insigni uictoria satisfacere, perrumpereq; omnino in Syriam ad Christi sepulchrum decreuerant. Ita excite ad arma toto Oriente Mahometanæ gentes, Asiæ possessionem ante trecentos annos bellica uirtute partam pertinacissimè tuebantur. Sed ea nostrorum uis religiosiq; & indomiti conatus felicitas fuit, ut quum centies uarijs cruentisq; successibus esset dimicatum, nec ingentia flumina, nec inaccessæ Tauri, Amaniq; rupes, nec obiectæ passim immensæ Barbarorum acies, nec sitis, nec dira famis, incidentesq; uiris & iumentis morbi propterantia agmina retardarint. Scriptores nempe eius ætatis, & in primis Tyrius antistes, qui earum rerum historiam incorruptè condidit, uarietate incredibilium casuum, & magnitudine præliorum obruuntur. Hæc enim humanæ memoriæ captum exuperant, &

omnem annalium fidem antecedunt. Nec mirū quū totius ferè cōmoti terrarum orbis, bellicosissimæ gentes non de fortunis modò ac imperijs: sed quòd maxime animos excitat & incendit, de religione, sacrarumq; auctoritate inter se manus contulerint. Ad Nicæam primò Solymanus Turcarum Satrapes & clarissimus imperator ingenti prælio uictus, & latè profugatus est. Ad Antiochiam dein te in Syria Corbanam Parthorum Medorumq; & Assyriorum innumerales ducentem copias, nostri Heroes ancipiti prælio dimicantes, ad Orontem prostrauerūt. Aegyptius uerò Rex Caliphas memorabili acie uictus Christianæ uirtuti succubuit, Hierosolymæq; demum diu oppugnata, acerrimæq; defensæ, magna cum cæde Barbarorum captæ sunt: quum ante omnes Gothifredus admota turri lignea, ex eaq; in hostilem murum demisso ponte, ipse cristata galea conspicuus, & pedestri protectus scuto, trucidatis depulsisq; Barbaris primus in urbem peruasisset. Eo celeberrimo facinore edito, tot Procerum consensu Hierosolymarum Rex est appellatus. Sed uir sanctitate pariter atq; uirtute singularis, decorum fortasse alijs, sibi uerò superbum regis nomen, pio inuictòq; aduersus fastum animo repudiavit: quòd nefas esse diceret, ea in urbe auream coronam ferre, in qua Christus spineam tulisset. Quo habitu delatum diadema reuuentis, eius effigies iubente Leone pontifice, ex uero numismate excepta, in cœnaculo Vaticani picta est. At Gothifredus suscepto imperio nihil antiquius duxit, quàm sacrosanctæ Urbis delubra

bts delubra ritè expiare: quassata arietibus mœnia in-
 staurare, ac ingenti cura Ioppem expugnare, ut Chri-
 stianis classibus in proximo litore portus pararetur.
 Nam Veneti Liguresq; tam pia quam decora cõten-
 tione nouas semper copias, nouosq; cõmeatus, & bel-
 lica instrumenta nostris præclare uincensibus conue-
 stabant: uigente & crescete ad uictoriæ famam studio
 piorum fortiumq; hominũ, qui ad inuisendum Christi
 sepulchrum, urbemq; antiqua religionis claritate fa-
 mosissimam, certatim transfretabant. Victores nanq;
 proceres sacre militiæ, uoto ad Christi sepulchrũ ritè
 soluto, persusi incredibili letitia, tanquam uictoriæ
 compotes, ad uxores & propinquos in Europam re-
 dibant, hortabanturq; obuios, ut in supplementa glo-
 riosæ militiæ defunctorum, arma atq; animos expedi-
 rent, & reliquũ integræ adhuc laudis decus, deletis ad
 internitionem impijs mererentur. Ceterum Gothifre-
 dus Ioppe Ascaloneq; expugnatis, fufisq; non una acie
 passim hostibus, mediterraneisq; aliquot oppidis in fi-
 dem receptis: quum integrum regnasset annum, pesti-
 lenti morbo surreptus excessit è uita: tãto Christiano-
 rum, Syrorumq; omnium luctu ac desiderio, ut qui ui-
 uens multos dignitate æquales, cõmendatione pietatiæ
 atq; uirtutis anteisset: post mortè quoq; in terris felix
 haberetur, quòd relicta posteris gloriosa hereditate
 Balduinus frater, qui ad Edessam Mesopotamiæ urbè
 Tetrarcha regnabat: fraternæ amplitudinis atq;
 fortunæ æmulus, consensu Procerum re-
 gnum sit consecutus.

Antonij Francisci Rainerij.

Gothifrede pijs Solymos dum subijcis armis,

Et renuis capiti regia ferta tuo:

Nil unquam humano diuinius exijt ore

Regali quàm quod exijt ore tibi,

Laurea non hominem gestare, nec aurea regem

Fas, ubi rex Diuum spinea ferta tulit.

Macte heros tam uoce hac quàm uictoricibus armis

Que Babylon, omnisq; horruit Assyria.

Sub effigie Saladini Aegypti, Sy-
riæq; Sulthani.

ALADINVM Sarraconis Me-
di, qui nefario scelere summaq; per-
fidia interfecto Califfa Memphitico
Sulthano, cuius mercenarius dux
fuerat, Aegypti regnum occupauit,
filium fuisse authores tradunt: tantaq; animi magni-
tudine & uirtute præditum, ut inuicto spiritu, altitu-
dineq; solertis ingenij, & ui eximia corporis, peritia
& fortuna belli, maximorum imperatorum gloriam
equasse censeretur. Is ab ineunte ætate cunctis belli
artibus instructus, uti erat præcipuus pecuniæ con-
temptor, uiros fortes liberalitate undiq; sibi asciscere,
magno sumptu explorare hostium facta dictaq;, indu-
ciarum belliq; gerendi occasiones præsentire, iusti-
tiam, fidemq; religiosè colere, uictorijs modum impo-
nere, fortuita incidentiũ casuum præsentem semper in-
genio, ad consilium rationemq; flectere, probe didice-

rat. Ut non mirum uideri possit, si Ioannes Boccacius in fabulis mirus, uel in Barbaro uirtutis aestimator, eum explorandis Christianorum opibus atq; consilijs, mercatoris habitu Italiam & Galliam peragrassè tradiderit Tum enim Aenobarbus imperator, & secundum eum Philippus Gallia, & Ricardus Angliæ reges: Venetiq; item, Ligures, & Pisani ingentes copias & classes parabant, ut accisis Syriæ rebus opem ferrent. Verùm tanti apparatus uel incredibilis conatus, emulatione, inuidia, infamiq; dissidio nostrorum fractus, eum tulit exitū: ut Saladinus expugnatis Hierosolymis post octogesimum & septimum annum, ex quo eas Gothifredus manu cum insigni gloria ceperrat, & Guidone demum Lusignano Hierosolymitano rege ad Tiberiadem acie superato captoq;, in Syria & Iudæa Christianorum opes euerterit. Vfus est autem ea uictoria magno ferociæ humanitatisq; temperamento, quum Hierosolymis Christianos incolas sua in sede relinqueret: campaniq; tantum æris sonitum è sacris turribus tolleret: colendumq; Christi sepulchrū, Gothifredi etiam tumulo admiratione uirtutis inuolato, pijs hominibus concederetur. Sed ea inuictæ uirtutis utentem fortuna occasioneq;, dissensionis & sorcordiæ nostræ cuncta ad Ioppem, Gazam, Ascalonē, Ierusalem, Berytum, & Tripolim assiduis cladibus proterentem, fatalis hora non planè senem eripuit, quum sedecim regnasset annos, scilicet ut debellandis Christianorū reliquijs Saphandino filio nouæ paradæ laudis materia præberetur. Moriens uti humane

conditionis atq; miserie memor condito testamento,
omnem funeris pompam abdicauit, iussitq; tantum in
lancea præferri atrii coloris obsoletam tunicam, præ-
cimente ad populum sacrificulo huius sententiæ car-
men, quod à Boccacio memoriæ proditum est.

Vixi diuitijs, regno, tumidus q; trophæis

Sed pannum heu nigrum nil nisi morte tuli.

Huic Saladino aut certe (quod potius crediderim)
Saphandino filio de Ludouico Francorum rege ca-
pto, cecit uictoria: quum ad Damiatam urbem Pelu-
siaco Nili ostio in Christiana castra effuso, miserabi-
lem cladem accepisset. Ferunt Ludouicum, ut se redi-
meret, in pactionis fidem Christianam hostiam uictori
impio tradidisse: non minore accipientis quàm traden-
tis gloria, quando barbarus pro sua superstitione in-
ane externæ fidei pignus acciperet, in eam spem, ut ad
perpetuum dedecus, si rex ineluctus in exoluenda pe-
cunia impiè fidem falleret, inexpiabilis inuidia maxi-
mè pio regi conflaretur. Viuens Saladimus ex lintheo
more gentis conuoluto cornutum capitis integumen-
tum gestare erat solitus, ut totidem regna uirtute par-
ta nobili argumento spectantibus exprimeret: quod
postea diadematis genus à successoribus Sulthanis
usurpatum fuisse uidemus. In hanc autem habitus spe-
ciem Saladini formam nobis communicauit Donatus

Lectius patritij ordinis Venetus, diu in Cypro,

Syriaq; gestis Magistratibus, historiæ &

omnis antiquitatis stu-
dio clarus.

Marulli Tarchaniotę Constantinopol.

Littore dum Phario prima Saladinus in alga
 Barbara deuicto castra oriente locat,
 Venit adulatrix regum comes unica turba
 E quibus ut lingua promptior unus erat,
 Nunc domitum Aegyptum iactat, nunc littora rubra
 Fractaq; pugnaci Gallica sceptrum manu.
 Ostentaq; uirum duris tot milia in armis
 Et iubet hinc uires aestimet ipse suas,
 Scilicet hinc ille, atq; ad eam ex hac inquit arena
 Quę te semiustum littore mane tenet.

Iani Vitalis Panhormitani.

Accepit pignus uictor Saladinus Iesu
 Redderet ut regnis te Ludouice tuis,
 Tu pignus redimis multo pretiosius auro,
 Vtra fides maior, illa uel ista fuit?

Sub effigie Friderici primi Imper.

VLLI Caesarum ex his, qui Romani
 imperij dignitatem illustri rerum gesta-
 rum fama protulerit, nomen suum mi-
 nus ad naturę genium respondit quàm
 FRIDERICO Primo, qui à colore Aenobarbi
 cognomen adeptus est. Vetere siquidem Germanorum
 lingua Fridericus pacis diuitem exprimit: contrario
 scilicet euentu, quum ingenio ferox, armorũ & belli
 cupidus, nihil magis oderit quàm pacis nomen. Nam
 ab incunte etate in contubernio Contradi Caesaris pa-

trui, in Asia militarat. Vbi uerò in defuncti locū imperator est appellatus: eo animi decreto arma induit, ut ea non prius se exuturum iuraret, quàm Romani imperij diademate ornaretur: cuius uoti Conradus minimè compos factus, graui cum dolore animi excessisset è uita. Id uerò unum Fridericus præalto ingenio supra coronæ decus spectabat, ut quum ea potitus foret, cuncta iura imperatorie maiestatis ad antiquam dominatus auctoritatem reuocaret, quòd superiorum imperatorum beneficiarie ciuitates per ampla immunitatum priuilegia consecutæ, obsoletis iam tributis aut intermissis, ingratae & contumaces ad parendum uiderentur. Excitabant autem mirum in modum ad extendendam famam uirum integra etate florentem Sueuæ gentis illustre & uere Martium nomen, antiqua maiorum decora, & recens uel infelicis patruī Cesaris exemplum, sub quo uarijs utriusq; fortunæ documentis probè obseruatam & exercitam militarium operum disciplinam hausisset. Itaq; Fridericus coacto exercitu in Italiam descendit, expugnataq; in limine, & deleta Derthona, ac Spoletto demum in Umbria ex itinere funditus exciso, Romam profectus tantum terrorem Hadriano pontifici intulit, ut ad mare se proriperet. Formidandis enim stipatus copijs aduentabat, minaci ingenio aliquam lenitatis speciem ferens, ita ut se pacato agmine pontificem ueneraturum polliceretur. Clauserant Romani portas, Aelioq; ponte erumpentes, cum Germanis ad Neroniana præta tendentibus, tumultuario cruentoq; prælio dimicarent.

earant. Verum aduentu pontificis placatus Cæsar in
 Vaticano more maiorum Romani imperij insignia
 accepit. Nec multo post in Cisalpinam Galliam re-
 gressus, Mediolanensibus bellum indixit, quod finiti-
 mis superba seuaq; arma intulissent, ut latè impera-
 rent, Laude Pompeia crudeliter euastata, Como gra-
 ui obsidione subacto, crematoq;, & Papia omni us
 belli detrimentis affecta, magnam sibi iniquæ atq; in-
 tolerandæ potentie inuidiam conflauerant. Cæterum
 eo euentu inchoatum bellum, sæpeq; renouatū Aeno-
 barbus confecit, ut multis uictor prælijs, semel uictus
 ad Calcanum uicum iuxta lacum Eupilim, laborio-
 sa difficultiq; obsidione perdomitos acerbissima lege
 imposita subegerit: Mediolanenses ad unum omnes
 patrium solum uerterent, ultraq; centum stadiorum
 spatium ad uicina oppida migrantes, relegatiq; cor-
 ruentis superbæ patriæ excidium ex propinquo spe-
 ctarent: tanta quidem uictoris immanitate, ut urbs to-
 tius Italiæ amplissima ac opulentissima, inexorabili
 diri Cæsaris edicto, uix seruatis ab iniuria templis, so-
 lo æquaretur: turritaq; moenia cum ædificijs priuatis
 omnibus & publicis, Circo, Arena, Theatroq; conci-
 derent. Acerbissimo quidem luctu tanti populi pena-
 tibus excedere coacti: sed ingenti nec iniquo finiti-
 morum solatio, qui suas iniurias conspecta hostium ca-
 lamitate uindicassent. Id uerò maxime crudele & con-
 tumeliosum fuit, quum urbs euersa funditus aratri
 proscinderetur in agri speciem, ut non frugis, sed ad
 ludibrium, salis semen acciperet, Pari propè clade

etiam hostiliter incumbens Caesar Cremenses, Cremonenses, Soncinates afflixerat: quibus excitandis incendijs, exortum schisma suas faces admouisse uidebatur: Hadriano namq; defuncto quum Alexander Senensis esset susceptus, nec Cesari impotenter inusitata indignaq; iusto pontifice postulanti quicquam concederet: usq; ad eum iracundus & seuus Caesar concitatus est, ut urbe Roma depelleret, & Victorem pseudopontificem crearet: conuentus Antistitum indiceret, haberetq;: ut Alexandro tanquam adulterino, sacrosancti iuris potestas abrogaretur. Ea dissensione diuina humanaq; Fridericus impiè perturbauit: tantaq; ui tueri suam causam adnixus est, ut moriente Victore, nihil imminuta perinacia Paschalem sufficeret: & in huius defuncti teritius nomine Calistus, demumq; Innocentius quarto loco subrogaretur: quum interim Alexander tantis iactatus fluctibus exul & inops, sed integra semper autoritate, ab Italia in Galliam atq; inde in Siciliam, & è Sicilia Venetias confugisset: imploratis passim auxilijs à pijs regibus, ut reipublicæ Christianæ immaniter dilaceratæ, pereuntiq; maturè opem ferrent. Ea autem constantis & infracti pontificis felicitas fuit, ut Cesariani pseudopontifices ab se legitimo iure execrati atq; damnati, quanquam robusto integræ ætatis habitu ualere, Deo magno uindicante noxam, ægri senis fatum anteierint. Fuebant Alexandro duo reges Ludouicus Galliæ suo Pij cognomento dignus, & Gulielmus Siciliæ, ea Christianæ Reipublicæ foeda labe commotus, Idem quoq;

pietatis

pietatis studium inerat Venetis, quibus multo maxi-
 ma Italiae pars accesserat: isq; demum detestandae dis-
 sensionis finis fuit, ut Otho Caesaris filius in Hadriati-
 co aduersa nauali pugna à Venetis captus occasio-
 nem praeberet parandae pacis: Friderico namq; multis
 defatigato bellis, filij desiderium, & ultoris Dei me-
 tus inceserat. Itaq; pacificatore Ziano Venetorum
 principe, imperatorem ad pedes suppliciter proie-
 ctum, pontifex pro foribus Marcianni templi ritè ex-
 piavit, in gratiamq; recepit: ea conditione, ut sacro
 bello se deuoueret: quod tum Saladinus Aegypti Sul-
 thanus Hierosolymitano regi graue bellū moliretur.
 Tradunt scriptores pontificem anteaactae calamitatis
 suae memorem, osculanti pedem, contracta fronte, hoc
 Dauidicum carmen protulisse: Super aspidem & ba-
 siliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draco-
 nem: ut domitae superbi animi ferociae nequaquam hu-
 maniter illuderet: Ad quod Caesar tam piè, quam gra-
 uiter renidenti uultu responderit: Non tibi, sed Pe-
 tro: tanquam hominem facile contemnere: personae
 uerò dignitatem probè uenerari uideretur. Ceterum
 Caesar Venetijs summis affectus honoribus, quum in
 Germaniam rediisset, pio generosoq; animo, lectissi-
 mum ex ueteranis copijs exercitum coegit, & quum
 Henricus filius consensu procerum Caesar esset appel-
 latus, per Pannoniam & Triballos, Byzantium con-
 tendit. Inde uerò recreatis copijs, Emanuele Græco-
 rum imperatore propinquo suo liberaliter commea-
 tum praebente, praeter Meandrum amnem profectus.

cum Turcis acerrimè bellum gessit. Supremum uerò eius operum fuit Philomela urbs manu capta. Nam paulo post ad Iconium Lycaoniæ urbem quem Ferrei amnis perspicuis undis per æstium inuatus lauandi gratia alueum intrasset, cæco absorptus gurgite interijt: in insigni quidem illudentium Parcarum iniuria, quum uir fortissimus, & supra reges omnes bello ineluctus, quem mille acies strenuè dimicantem non absumpserant, natantem ignobilis torrentis uortex abstulerit, pergrauis utiq; nostrorum luctu, iacturaq; & singulari Barbarorum commodo atq; letitia. Delatum in Syriam cadauer Guido rex apud Tyrum exquisito apparatu funeris, & marmoreo sepulchro honestauit. Effigiem Aenobarbi Cesaris Mediolanenses in euersam patriam remigrantes, marmoreo in arcu supra Romanam portam sculpsērunt dracone stantis cruribus inuoluto, ut uirosi diriq; hominis simulacrū perpetuò spectaretur. Ad eundem quoq; oris & barbæ habitum altera ipsius effigies plurimum arridet, quæ in aurea bulla scite expressa, appensaq; membranis priuilegiorum Pisane ciuitatis conspicitur: ea fide collata, ut tertiam quoq; eius statuā ad Volturni pontem proximo Lotrechij bello base deiectam uideri nus: quum sumptuosissimi operis turritus pons, à Friderico iuniore, huius Aenobarbi nepote Sueuæ gentis regum imaginibus ornaretur.

Antonij

LIBER PRIMVS. 57
Antonij Vulpij.

Excise Italiae cupiens pensare ruinas
Vel saltem in pulchra quærerere morte decus,
Aenobarbe, Asiae fines irrumpis, & hosti
Eripis auctas religionis opes.
Inuidit ceptis Fortuna inimica secundis
Nam dum te in nitido proluis amne, cadis.
Macte animis ingens Asiae dignissime campis
In quibus illustres tot cecidere uiri:
Hinc uatum calamos & marmora & æra fatigas,
Hinc merito claris annumerare uiris.

Georgij Iodoci Bergani.

Sueuus eram mea me bellax audacia cælo
Sustulit astrigero,
Norica Pannonijs coniunxi saxa colentes
Fœdere pacifico,
Insubres domui, & Danum parère coegi
Legibus imperij,
Europæ imposui frænos, Asiaeq; superba,
Africa me timuit.
Ipse tamen cuius uires animosq; feroces
Sensit uterq; Polus:
Captiui tenero nati deuinctus amore
(Ceperat hunc Venetus)
Non assueta iugo submissi colla supremi
Pontificis pedibus.
Et tandem Armenia mersantem flumine membro
Me tulit unda rapax.

Indulgens nunc mater erat, nunc seua nouerca
Sors mihi non stabilis.

Dic tu igitur felix, miser an, tibi iudicer hospes
Qui mea gesta legis.

Parthenij Parauicini Nouocomensis.

Te quoq; bellorum decus, & noua gloria Martis,
Armatus inter Proceres, & Numina belli
Seruant umenturis Musæa palatia seclis,
Et Iouius fame quæ docta uolumina mandat.
Nam, licet egregias urbes, & maxima regna
Ceperis, & ualidum toties subieceris hostem,
Atq; etiam procul, inq; orbem tua signa remotum
Protuleris: tamen hæc olim inuidiosa uetustas
Presserat, & tecum rapidis immerserat undis,
Ut uix ulla tui superesset nominis umbra:
Ni clare Iouius donasset munere lucis.
Sic uisum est superis iustos pensare labores:
Tu patriæ illius clades, ac diruta bello
Mœnia, & euersas reparasti funditus arces:
Ille tibi meritiq; memor, gratusq; laborum
Extinctum decus, & lapsum instaurauit honorem,
Digna quidom atq; æquanda tuis hæc præmia factis.

Sub effigie Farinatae Vberti.

ARINATA ex antiquissima Vbertorum familia, inter Florentinos optimates equestri dignitate, eximiaq; uirtute generosi animi Florentiæ illustris, ab insigni erga patriam pietate, æterno Dantis poetæ præ

te præconio celebratur. Is per omnem ætatem sese
 ciuilibus bellis exercuit, quum Florentiam, sicuti &
 ceteras serè omnes Italiae ciuitates, idem pestilens fa-
 ctionum morbus inuasisset. Ab aduentu enim Aeno-
 barbi Cæsaris, supra tot acceptas bellorum clades, in-
 ducta erant Gibellinorum & Guelphorum sinistra
 nomina, quæ horribili & diuturno quodam terræ-
 motu, humanaq; diuinaq; omnia concusserunt. Di-
 ducti siquidem in partes insana & crudeli dissensio-
 ne ciuitates, Guelphi pro Pontificibus, Gibellini pro
 Cæsaribus: de potentia, dignitate, uitaq; dimicabant:
 sed longè omnium pertinacissimè Florentini, Gibelli-
 narum autem partium Vberti ante alios nobilitate,
 opibus, uirisq; præstabant. Inter Vbertos autem unus
 maximè excellēbat Farinata, militarium, ciuiliūq;
 artium peritus, grauitate consilij, & robore uirium
 Guelphis metuendus. Pugnabatur in urbe singulis in
 regionibus, tanta utrinq; per mutuas cædes rabie, ut
 multæ magnificentissimæ turræq; Procerum domus,
 alternante uices Fortuna, miserabili seuitia deleren-
 tur. In ea contentione Florentiæ in primis & singu-
 lis Italiae urbibus Gibellino cessit Guelphus. Nam ea
 tempestate Fridericus secundus imperator Aenobar-
 bi nepos Guelpharum partium opes, impotentibus
 armis proterebat. Itaq; Vberti egregiè uincentes, ad-
 uersarum partium principes Adimarios, Bondel-
 montes, & Pactios ciuitate expulerunt. Sed Friderico
 demum in Apulia mortuo, uigenteq; rursus authori-
 tate Pontificis, Guelphi aucti uiribus, post deuictos

fugatosq; hostes, Florientiam rediere, dignitati pristinae restituti. Exulauit aliquandiu apud Senas Farinata, nihil sua spe deiectus, quin moliendo satagendoq; hostibus quidem exitium, sibi uerò maturum in patriam reditum pararet: longe intentiore infracti animi cura, quam ceteri exules, quòd audisset suas, totiusq; Vbertæ gentis magnificas ædes, non deformatas modo repentina ciuili iracundia, sed publico decreto à fundamentis excisas, translatis marmoribus ad publicum opus, quo urbs trans Arnun ad meridiem nouis moenibus muniretur. In area porrò æquatis ruinis, edificatū est è subrufo marmore præcellentis structura, id quod adhuc admiramur insigne Palatium Octouiralis et summi magistratus sedes. In festi erant Senensibus Florentini Guelphi, quòd apud Senenses Casariani nominis studiosos, Gibellinis omnibus turpissimus esset receptus. Quamobrem Guelphi eorum agrum omnem, expugnatis aliquot Castellis, effusè impuneq; populabantur: quòd exiguae omninoq; ualido hosti impares Senensium essent copiae. Tum uerò Farinata peracri uir ingenio, ut qui consilijs eorum admisceretur, graui eloquentia Decurionibus persuasit, ut à Mansfredo rege propulsandis hostibus et uindicandis iniurijs, Germanorum equitum auxilia postularent. Mansfredus ex concubina genitus ut Conrado fratri legitimo adhuc impuberi Apuliæ regnum præriperet (ut authores tradunt) agrotantem patrem Fridericum, puluino in os coniecto inanimiter suffocarat, dabatq; enixè operam, uel per scelus, ut

LIBER PRIMVS. 61

lus, ut sese aduersus propinquos præmuniret. In lega-
 tione Senensium atq; exulum eminebat Farinata, se-
 cundis ac aduersis rebus in Italia clarus. Postulatis au-
 tem ita annuebat Manfredus, ut se non plus quàm cen-
 tum galeatorum equitum alam, sed eam inuictæ uir-
 tutis daturam polliceretur. Tum uerò Senenses, quòd
 ea manus exigua, & nihil omnino profutura uideretur,
 id auxilium tanquam inane & sumptuosum repu-
 diare cogitabant: indignati scilicet quòd rex nouus
 nequaquam paterni spiritus æmulus, partes suas adeò
 negligenter tuendas existimaret: nisi Farinata impe-
 riti regis incuriam stomachatus, astute & grauitè ni-
 hil omnino opis quod rex offerret, spernendum cen-
 sisset: modò regium uexillum cum suo insigni furæ
 aquilæ argenteo in campo alas extendentis, quod es-
 set amicitie pignus ad terrèdos Guelphos ab alæ sig-
 nifero gestandum daret. Hac inquit Farinata uiri Se-
 nenses parua manu, si sapiamus, Manfredus uel nolens
 in partes trahetur, si uti bene ominari licet, à numero-
 so insolentiq; hoste, pauci atq; præcipites Germani
 concidantur. Tunc enim negligentie suæ agnoscat cul-
 pam, & pro sua dignitate causam tueri, iustiq; roboris
 auxilia mittere cogetur. Dedit non alacriter modò,
 sed cum fastu uexillum Manfredus: Germani autem
 ubi cum legatis Senas peruenerunt, Florentinos ad
 Petronellam habentes castra non semel adorti sunt:
 sed intra paucos dies, uti diuinabat Farinata, usu eue-
 nit: ut quum Florentini ad Camoleam usq; portans
 excurrentes, Senensium iuuentutem ad erumpendum

irritarent, canente tuba Germani ad arma exciti effu-
 siq; porta, hostes conuersos in fugam usq; ad castra
 persequerentur, in eaq; uehementi impetu multis cæ-
 sis perumperent. Erant bene pransi meroq; & uicto-
 ria calentes Germani, ob idq; adeò intemperanter ter-
 ga uertentibus instabant, ut cruento grauiq; tumultu
 edito in media castra ad Carrocciũ usq; penetrarent:
 funesto quidem audaciæ exitu quum à circumfusis un-
 diq; copijs reiecti primò, mox ad unum omnes truci-
 dati sint. Vexillũ autem Florentiam cum magno plau-
 du relatum populus uictoria ferox, tanto Indibrio ha-
 buit, ut inuersa hasta per urbem euerrendis regioni-
 bus traheretur. Farinata itaq; uoti compos, solerter
 egit, ut Decuriones Mansredo perscriberent, qua uir-
 tute Germani uel inconsultè erumpetes in hostium ca-
 stra peruaserint, quo terrore atq; periculo & cæde
 Guelphorum medijs in castris dimicarint, & quanto
 deniq; immoderatæ fortitudinis conatu ut Aquilam
 defenderent, circumfusa multitudine hostiũ non inulti
 occubuerint. Illud uerò Gibellinis omnibus supra le-
 tissimæ alæ iacturam, miserrimum fuisse, quòd Aquilæ
 uexillum à Guelphis fœdissimo ludibrio habitum,
 suspensumq; celebri in loco ad inuersi trophæi ima-
 gem Florentiæ spectetur. Quod proculdubio si ma-
 iore Germanorũ numero res gesta esset, ex pulcher-
 rima uictoria Florentino in foro eiectis Guelphis fue-
 rit erigendum. Sensit acceptum uulnus cõtumelia ato
 dedecore cumulatam Manfredus, accensusq; dolor
 & uindictæ cupidine Iordanem propinquum suum
 bellicæ

bellica uirtute illustrem cum octingentis cataphra-
 ctis equitibus in Etruriam misit: quorum aduentu co-
 gnito Guelphi Senensi agro protinus excefferunt:
 eamq; unam renouando bello occasionem expecta-
 bant, ut Senenses stipendiorum graui sumptu exhausti
 Germanos dimitterent, quibus cum propter eximiam
 uirtutis opinionem manus minimè conferendas puta-
 rent. Angebatur proinde animo Farinata, provide-
 batq; Germanos exacto iam bimestri stipendio Nea-
 polim breui redituros, quum ad suas regressus artes,
 nouo astu uiam inuenit, qua Florentini ad renouan-
 dum bellum elicerentur. Simulata enim perfidia suasit
 cucullato sacerdoti, ut rem longè gratissimam, ipsiq;
 magno futuram lucro Florentinis optimatibus suo no-
 mine deferret: se diuturno exilij tædio, amoreq; &
 desiderio patriæ adductum, alieno esse animo à Senen-
 sibus, quòd imperiti turbulentiq; homines Rempubli-
 cam peruersissimè regerent: propterea paratum esse
 cum exulum manu eam portam quæ Aretium duce-
 ret occupare Florentinisq; prodere, si coacto exer-
 citu, instaurato bello in conspectum urbis deuenirent.
 Nec mora Ostouiri re ingenti silentio suppressa, ut
 cucullatus Farinata nomine deposcebat, conscriben-
 das copias, euocandaq; sociorum auxilia, & Carroc-
 eium educendum decernunt. Tanta autem animorum
 ferocia cupiditateq; arma parata sunt, ut nonnulli ui-
 ri graues peritiq; militiæ, & in his Tegaius Aldo-
 brandus, tanquam nimio plus Germanorum impe-
 tum metuentes, ab audaculis uanissimisq; populariū è

consilio strepitu & uocibus exploderentur: quum disse-
 rendum bellum in id tempus censerent, quo Germani
 ab hoste inopia pecunie grauiter oppresso, exclusi
 stipendijs dimissi foret, quod eorum uim Italicus equi-
 tatus, non nisi magno cum discrimine laturus esse ui-
 deretur. Arrisit fortuna Farinatae dolis, ut Guelpho-
 rum insolentiam eluderet. Nam quum Florentini ad
 Montemapertum, quinto à Senis lapide supra flumen
 Arbiam castra posuissent, proditionis euentum expe-
 ctantes, in eos uel numero superiores eductis copijs
 Iordanes impetum fecit, corsertaq; löge omnium eius
 etatis cruentissima pugna, usq; adeò crudeliter, la-
 teq; suos hostes cecidit, ut Arbia innumerabilium ca-
 dauorum tinctas cruore undas traheret. Steterat enim
 ea in acie à Florentinis triginta milia peditum, &
 quinq; equitum milia. Sed eius pugnae mala fors ue-
 hementer incidit Lucensium, Pratenfium, Orbitano-
 rum, & Bononiensium auxilijs: quum Germanis, qui
 caese ad Petronellam ale parentare cupiebant, uel in-
 deditos & captos seuiētibus, occurriissent. Pugnatum
 est propè ad internitionem Guelphi nominis, pridie
 Nonas Septembris anno à partu Virginis sexagesi-
 mo supra mille & ducentos. Nulla omnino Florentiae
 domus cladis & luctus expers fuit: corruisseq; ciuitas
 uidebatur, quum miserabili eiulatu planctuq; omnis
 sexus, etatis, atq; ordinis cuncta complerentur. Opti-
 mates itaq; & plebei Guelphae factionis desperatis
 rebus ante uictoris aduentum urbe profugerunt: Ior-
 danes uerò intra paucos dies Farinatam ceterosq;
 Gibellinos

Gibellinos in patriam reduxit. Constituta autem Republica, Guidoneq; Nouello Iordani suffecto, quod is reuocatus à Rege Neapolim redibat, Florentini Lucensibus bellum intulerunt, quod apud eos Guelphorum reliquæ Tegiaio Aldobrando authore & duce arma resumerent. Cæterum Nouellus expugnatis aliquot castellis, cum Lucensium exulumq; exercitu prosperè conflixit. Eo in prælio Bondelmontes cognomento Cicer Guelphorum princeps, crudeli casu interfectus est. Hunc ereptum è media cæde Farinata in equi clunes sustulerat, ut humaniter conseruaret, parcebantq; ei uel efferi hostes dignitate Farinatæ permoti, sed Petrus Farinatæ germanus frater, cui Asinus cognomen fuit, uir atrox & sanguinarius captiuo non pepercit, ut qui eum clauæ ferreæ ictu in tergo fratris occiderit, detestante id foedum scelus Farinata, & plurimum indignante quod sibi clementiæ laus immanitate fratris eriperetur. Nec Guelphi uel duabus attriti cladibus animis se demiserunt: Commouebant enim se in Aemilia, & missis legationibus ad Conradum puerum in Germaniam, & in Galliam ad Carolum Andegauensem, undique Gibellinis & Manfredi bellum concitabant. Quibus cognitis rebus Gibellini ad Emporium oppidum Pisanæ uie impositum, ut de summa sustinendi inferendiq; belli consultarent, conciliū indixerunt. Conuenere Aretinorum, Senensium, Pisanorum & Pistoriensium legationes, itemq; Vbalдини & Alberti in Apennino præpotentes, & Sanctæ Floræ reguli Senensibus contributi. Præerat concilio

Guido Nouellus Mutilianæ Comes, è Guidonum Comitum gente: disputabatur uarijs sententijs de ratione confirmandæ potentie, quòd magnæ rerum difficultates deliberantibus occurrerent: cum propter rumores Gallici apparatus & Germanos in Manfredum concitatos, tum propter Turrianos Principes in Cisalpina Gallia aliquot iam partis uictorijs, Gibellinos acerrimè persequentes, Romanumq; Pontificem ex professo Guelfhos mirificè subleuantem. Verùm supra hæc consultantium mentes grauiore metu perturbabant minores populi Florentini classes, qui ab insito studio Guelfum colerent nomen, & Gibellinum uel subactæ armis, pertinacissimè odissent. Iamq; in id consilium dictu ignobile, conceptuq; summè seuum ac turpe sententiæ inclinabant, ut diruenda Florentiæ mœnia, urbemq; nudatam, munimento in uicos diducendam censerent. Non tulit diræ sententiæ nomen unus Farinata, profiliensq; in medium generosa pietate peracriq; facundia contradixit: execratus degeneres, crudelesq; eorum animos, qui nobilissimæ urbis scædo interitu letaturi uiderentur. Habeant, inquit, eam potius incolumem Guelfi atq; in ea dominentur, si ita fuerit in fatis ut uictores euadant, quàm ut scelesti consilij hoc immane decretum ferri patiar. Sit ueræ uirtutis premium incolumis patria, uti decet, ex æquo omnium parens, cui nemo nisi degener atq; impius manus intulerit: quando ipse unus ante alios uel exul, dum spiritus hos reget artus, acerrimè sim defensurus. Erat Farinata corpore atq; animo ingens,

mo ingens, elato supercilio, eloquentia adeò graui ue-
 hementiq; ut pudorem fœderatis iniiceret: Florenti-
 nis uerò ciuibus, qui aderant, præ gaudio lacrymas
 excuteret. Atq; ita ciuitas aduersus inuidiam & ra-
 biem execrabilis decreti, ab uno, ut decuit, optimo ci-
 ue seruata est. Sed Farinata ingruentibus demum Gal-
 lis, & Mansredo ad Beneuentum acie uicto, caesoq; &
 Guelphis ex ea uictoria Florentiæ restitutis: ab ingra-
 ta patria, quam seruarat, id præmium tulit, ut extor-
 ris Africani Scipionis exemplo in exilio moreretur:
 sua quidem uirtute non modò non infelix, uerùm esti-
 mata laude maximè gloriosus. Contra Asinus frater
 ad Beneuentum cum Iordane captus, iussuq; uictoris
 Caroli ad Nicæam Prouinciæ in carcerem ductus, diu
 miser necatusq; demum meritis seuitiæ suæ poenas
 luit. Farinatae effigies in Porticu Pandulphinae Villæ
 ad primum lapidem extra Fridianam portam, hoc
 cultu atq; armatura, inter Florentinos antiquos pro-
 cures Florentiæ eleganter depicta spectatur.

Honorati Fasitelij.

Seruata per te patria quod tum maxime,
 Sic quum misera casura fuerat maxime:
 Nunc optimo tu iure præter ceteros
 O belli, & idem pacis artibus in chlyte
 VBERTE, patria uiuis in superstitite,
 Viuesq; dum uiuent sacri annales IOVI.

Antonij Francisci Rainerij.

Tu præstans Vberte animo, tibi Dædala fandi

Vis fuit, heroisq; Ithaci sub pectore sensus.
 Nam seu dextra hostem quateres, seu fulmine lingue,
 Siue astus Marti misceres, fulmina fando
 Priscorumq; artes & robora Romanorum
 Aequiparas, uario dum nutat Etruria motu,
 Et patria insanis dum fluctibus icta labascit.
 At pietas laudumq; cupido, & uiuida uirtus
 Reddidit æternum, celsosq; euexit Olympo:
 Cum seruas lacerandam urbem, qua nil ab Eois
 Pulchrius Hesperias oriens Sol cernit ad undas.
 Iure igitur Latiae Iouius noua gloria lingue
 Dat laudes, poterit quas nulla abolere uetustas:
 Debet & ingenti Florentia Farinata
 Qui miseram uultu patriam tutatus aperto est.

Sub effigie Actiolini Tyranni.

ACTIOLINVS Patauinorum Tyrannus
 portentum humani generis, hac ob-
 ducta feraliq; fronte, hoc atroci pallore,
 hisq; uipereis oculis, suam indomitæ na-
 turæ toruitatem spirans, in prætorio Patauij pictus
 spectatur: unde nobis exempli tabula hæc in Museum
 relata est. Fuit is Saxonici sanguinis à proauo Albe-
 rico auoq; & patre Actiolinis, Italicæ stirpi ad horri-
 bilem seculi pestem insertus, ea tempestate qua Otho
 tertius Cesar in Italiam uenit: eo susceptæ coronæ exi-
 tu, ut suburbanas Romanorum delicias barbaro mo-
 re ferro & flammis excinderet. Nauabat operam in-
 cediario Cesari superior Actiolinus, magisterio equi-

tum insignis: tuleratq; ab eo militiae donum in Euganeis oppidum nomine Romanum, ut inde nouus incolae, hoc horrendum immaneq; monstrum progigneret: quod maxime funestam regioni cladem esset allaturum. Nihil enim hic diri nominis pronepos à pro-
 genie uirulento sanguine infecta degenerauit: utpote quem nulla humanioris uitae consuetudo, nullus auii materniq; lactis affectus, nullaq; benignioris eius caeli clementia ab ingenita rabie furentem, mitigare potuerint. Quanquam ab adolescentia honestè ac liber aliter educatus, bonae maturaeq; frugis spem praeberet: uirq; deinde factus secunda uirtutis fama, militiae uersaretur. Adhaeserat Friderico secundo Romani Pontificis opes oppugnanti, & Guelforum nomen in Italia proterenti. Sed Imperator à Parmensibus graui dignitatis incommodo sedè fugatus, & castris exiit, aegrè Cremonam è manibus hostium se receperat: quum fortè in segni & longo obsidione munitis exièscastis intempestiuam ex falconum aucupio ad Buxetum oppidum uoluptatem quæsiuisset. Fuit Actiolinus ingenio peracuto, constanti, uersutoq; apprimè ualidus: corpori autem quanquam mediocri, singulisq; membris habilis inerat uigor, adeò firma explicataq; neruorum compage, ut eques pariter & pedes armorum exercitatione, cunctos æquales anteciret: nec unquam inedia, uigilijs, algore, aut aestu frangeretur. Id uerò in eo homine peculiare, maximeq; mirum fuit, momento temporis diuersos cõmutati animi habitus quum usus posceret, gestu, uoce, oculis, emen-

tiri: alieni porrò animi latebras sagacissimè perscrutari, incredibiliq; simulationis artificio, uel penitissimos astutorum hominum sensus explorare. Vir enim suspiciosus, uaser, inuidus, seuus & semper ad imperium anhelans, modò hanc, modò illam personam induere, histrionum more didicerat. Hos tradiderant mores auus & pater, utpote, qui antea graues inimicitias cum finitimis & potentibus Patauinorum optimatum familijs susceptas, per caedes, castellorumq; incendia, aliquot annis exercuissent: simultate orta ex nuptijs adulterioq; Cæcilie Baonia, quam auus Actio Iunus cognomèto Balbus impudenti astu præreptam, secundo Actiolino filio, cui Monacho cognomen fuit, in matrimonium dederat, quum Gerardo Camposampetrio Patauinae iuuentutis Principi desponderetur. Trahebat enim secum dotali iure opulentam hereditatem, qua Balbi animus auaritia repente captus, turpiter adduci potuit, ut Gerardum contra ius arctæ propinquitatis inexpiabili iniuria offendere minimè uereretur. Erat enim Gerardus ex sorore Balbi genitus, & de Cæcilie sponsalibus (uti decebat) auunculum consuluerat. Itaq; iuuenis inhumaniter perfidiosq; deceptus, ab iusto dolore ad uindictam præceps, ita contumeliam uindicauit: ut fœdo facinore concepto patratoq;, Cæciliam post celebratas cum Monacho nuptias fortè ad Aponenses aquas euntem intercepterit, mediq; in uia intentato ad iugulum pugione, si reluctaretur, ui illata constuprarit: non ad libidinem, sed superbo ultoreq; animo, ad perennem

Actiol

Actiolinorum ignominiam. Eius abominabilis facti indignitas Actiolinos repente armavit in Pataunos, quod tanti flagitij iniuriam impunito Gerardo neglexissent: deditq; initium diuturnis inusitatisq; cladibus: quibus præter nobilissimas totius Venetiæ urbes, supra centum oppida, castellaq; diu vexata, & latè uastata, à stirpe propè interierunt. Cæterùm Cecilia quanquam incorrupta animo, uti tamen polluta corpore repudij pœnam tulit: eaq; propinquis remissa, Monachus nouas nuptias fecit cum Aldeida Etruscæ nobilitatis ex Mangania domo in Alpibus illustri. Hoc uentre infaussto, hocq; diro semine editus est tertius eiusdem nominis Actiolinus, de quo loquimur: ab aliquo (ut credi par est) prodigioso malignorum syderum concursu, animi seuitia tyrannus Phalari, Dionysijs, atq; Neronibus anteferendus. Balbo auo morte erepto, & patre Monacho ad quietiorem uitam secedente: Actiolinus ex ea cruenta simultate armis uehementer exercitus, integrum bellum priore acrius atq; crudelius renouauit: tantaq; ui, quum in omnibus oppidis atq; urbibus factiones excitaret, atq; aleret, ut Patauio, Vicentia, Verona, Taruisio, ex ciuili discordia potiretur. Erant ei copię equitum & peditum perpetuis inueteratæ bellis: & quod magno usui fuit fide, studioq; partium sibi addictæ: quibus accesserant Saracenoru alæ formidabiles, Germanorumq; cohortes, & turmæ eximie uirtutis quas Fridericus imperator attribuerat, tãquam Gibellinæ factionis Principi,

atq; impigrè tuenti Cæsaris nomē. Has, ut aleret, uniuersas ciuitatum fortunas in fiscum redigere: opulentos ciues damnare atq; proscribere: sana donarijs spoliare, sacros templorum redditus intercipere: & neminem deniq; qui pecunia, auctoritate, clientisq; ualeret, incolumen pati erat solitus. Ingenio siquidem audaci, auaro, impenseq; impio, & nunquam cadibus saturato, dum odium lethale omnibus latè extēderet, ita euastat florentissimas urbes: ut quum aduersarum partium sibi suspectos sustulisset: in Gibellinos demum amicorumq; præcipuos ac intimos familiares inmanissimè grassaretur. Aedificarat singulis in urbibus atq; oppidis carceres tenebris horribiles, in quos inuisorum agmina contruderet: ut in media miserabiliq; illuue, tetro odore & lurido squalore enecli, in compedibus & robore crudeliter interirent, putrescētiumq; cadauerum immenso foetore cæteris pallentibus exoptata mors contagione & metu accerseretur. Nam ea truculentia erant custodes, ut nisi ex mensium interuallo carceres stercore præalto, & multa putidorum cadauerum sanie redundantes, repurgarent: & cummulata inter semianimes eneclorum corpora, unci extraherentur. Nusquam uel spatiosissimi carceres accumulatos, etiam in strues captiuos capiebant, non tortorum atq; carnificum numerosæ manus, edendis cruciatibus, expediendisq; laqueis atq; securibus sufficiebant. Viui homines in frustra laniorum cultris secabantur. Cateruatim alij longa serie deligati ad pallos, circumuentiq; flamma torrebantur. Quod uerò inauditè

inaudita crudelitatis fuit, capitale erat tortori atq;
 carnifici maturasse supplicia, ut uita per articulos,
 momentaq; temporis, ad longos cruciatus extende-
 retur. In eos autem uel infontes, quos neci destinasset,
 tanquam minoris criminis delatos, ita ex summa sæ-
 uitia fictæ clementiæ laudem quærebat, ut monocu-
 los, unipedes, & unimanos dimitteret: postremò lu-
 gentibus suorum funera, ut lugere desinerent, oculos
 eruebat: ex pauore circumspectantibus fugam, ut uia
 labore liberaret, amputabat pedes: alienæ porrò ca-
 lamitati libera uoce indolentibus, ne diu uociferaren-
 tur, linguam præcidebat. Delatores quoq; ipsos negli-
 gentiæ incuriæq; damnatos, quum damnandorum no-
 mina deficerent, ductos in præaltam turrim, ut cer-
 tius specularentur, atroci ludibrio sed merita pœna,
 in fossam præcipientes dabat. Immensæ autem humani-
 tatis arbitrabatur, damnatorum atq; exulum uxori-
 bus & liberis, ea conditione uitam condonasse, ut sæ-
 minis deciderentur mammæ, mares uerò ad non du-
 bium inimicæ sobolis interitum castrarentur. Per hūc
 modum nusquam remissa atrocis animi sæuitia, sed
 in dies rediuiua feritate debacchantem, supra triginta
 milia omnis generis sexus, ætatisq; hominum, teterri-
 mo supplicio sustulisse, eorum temporum scriptores
 tradunt. Iamq; immanis bellua insatiabili ingluuie uo-
 rax, humaniq; sanguinis sitibunda, Mantuæ, Brixie,
 Mediolano, & cunctis Italiæ urbibus inhiabat: deuo-
 rassetq; proculdubio, nisi Romani pontificis legatus,
 Actiusq; Atestinus, indorantam feri monstri rabiem ul-

tricibus armis infregissent. Innocentius enim Pontifex Actiolinum antea Friderico Casari impie operam nauantem, ob idq; sacris interdictum, tanquam Dei diuorumq; numina contemnentem, furijs infernalibus deuouerat. Itaq; numerofo coacto exercitu, & positis ad Patauium castris, urbem munitissimam, Ansedisio praefecto frustra propugnante, fortiter atq; feliciter expugnant, captiuosq; innumerabiles effractis tot carceribus propinqua neci creptos, libertati, patriaq; restitunt, incomparabili Patauinorum letitia, acerbissimoq; dolore tyranni, qui tum aberat, capiunda Brixiae intentus: adeo pertinaciter haerens, ut Patauio tantis obsessio copijs uehementissimeq; oppugnato nihil omnino timendum, nec ferendam opem decerneret: ne irritum incepto abscessisse uideretur. Verum eo nuncio percussus, percitusq; ira, motis castris incredibili celeritate Patauium aduolat, exultantem uictoria imparatumq; hostem oppressurus. Sed Actius peritus belli & naturae hostium gnarus, irruenti prouocantiq; ad praelium tyranno, obstructas portas, munitaq; defensoribus moenia obijciens, salubri patientia furentis impetum fregit & elusit. Deiectus itaq; speculicendi ad pugnam hostis, gemens & fremens reuertit iter ad Vicentiam atq; Veronam: quibus in locis Patauinos omnes custodia eductos, reliquum seuitiae suae uenenum effundens, uarijs tormentis excruciat & interficit. Nec multo post initis foederibus cum Vberto Pallauicino, Cremonensium, & Placensium dominatu potiente, iterum Brixiae castra ad-
 mouet:

mouet: nec in eo terrore implorantibus opem Brixia-
 nis legatus deest. Verum Fortuna optima cause ita
 inuidit, ut legatus ad Marcariam uicum circūuentus
 insidijs, & tumultuaria pugna profligatus à tyranno
 caperetur, & Brixiani ab ea clade metu consternati
 portas aperirent: Guelphiq; Pontificio nomini fauen-
 tes, aut supplicio aut exilio multarentur. Actiolinus
 tanto successu elatus Vbertum uictoria socium (uti in
 fatis erat) dominatu cōsortem non diu tulit, eumq; su-
 perbus & insolens contra ius initæ pactionis Brixia
 excedere coegit. Is contumelia incensus cum Bosio à
 Douaria uetere inimico, quòd opibus potens in urbe
 Cremona principatus esset æmulus, ad Actiolini per-
 niciem uires sensusq; coniungit. Discesserat enim ab
 amicitia tyrāni Bosius paribus iniurijs iniquissimè la-
 cessitus. Nec mora syncera fide coniuncti Actiū Atesti-
 num è Ferraria euocant Brixellū, & cum eo in Actio-
 linum cōiurant: Martinumq; Turrianum Mediolani
 regnantem admonent, ut diligenter ab Actiolino ca-
 ueat, atq; arma paret: se enim nulli occasione desutu-
 ros, ut cōmunem hostem cunctis insidijs molientē con-
 iunctis copijs circumstant & opprimāt. Actiolinus
 per eos dies conspirantibus secum Insubrum patriijs,
 quos Turrianus inducto populariū dominatu in exi-
 lium egerat, in id consiliū totus incūbebat, ut Mediola-
 num improuiso adortus inuaderet: reductisq; patriijs
 & pulso Turriano Pōtificij nominis studioso, debili-
 tatas iam pridē iacētesq; Cæsarianas partes erigeret.
 Oppugnabat tum Vreos oppidū, & coniurati hostes

de Vrceanorum salute solliciti coniunctis copijs à Son-
cino ad eum ferebantur. Turrianus quoq; Carroccio
sum legionibus urbe educto, Abduam ponte cōstrau-
erat: ut mutua transcundi annis facultate proposita ad
socios transire, aut eos (sicuti usus ferret) ad se reci-
pere commodè posset. Quo hostium consilio cognito
tyrannus inuitatus ab exulibus & uadum in anne
monstrantibus, nouum fataleq; sibi consilium arri-
pit trajciendi annis, ut improuiso Turriani pontem
inuat & occupet. Adiuuat uim repentini impetus
Fortuna, Turrianiq; præsidium prima irruptione dei-
citur: quòd Insubres nihil hostile in sua ripa timèdum
putassent: utpote qui ulterioris ripæ propugnaculum
ponti impositum, maiore cura & uigilantia tuerentur.
Repentino itaq; terrore perturbati à fronte primò,
& mox à tergo tumultuosissimè profligantur, uictò-
riq; pontem relinquunt. Is subitario aggere nouoq;
præsidio utrunq; pontis caput firmat, effususq; per
agrum ferro ac flammis cuncta peruastat: frustra q;
tentata Modoetia, ac incensis suburbanis tectis, ad
Sextum usq; uicum excurrit: præmissis Saracenis, qui
ab inuisitato cultu genereq; armorum & barbaro cla-
more terribiles Mediolani portis terrorem admoue-
rent: Eo quidem astu ut Martinum longius ab urbe
abstraheret, ipse autem diuerso itineris flexu Medio-
lanum aduolans, Cesarianis introrsus prodendæ por-
tæ ex suo aduentu occasionem aperiret. Sed Marti-
nus nequaquam temerè progressus, suspectansq; insi-
dias, & uim pugnacissimi furentisq; hostis deuitans
militum

militum suorum audaciam atq; auiditatem conferen-
 de pugnae grauisima obtestatione cohibebat, muni-
 tisq; castris intentus hosti pariter atq; urbi cuncta cir-
 cum explorando cunctabatur. Nec oblatae occasione
 ad rem bene gerendam desunt Actius, Vbertus, & Bo-
 sius Mantuanorū auxilijs cōfirmati: ex templo enim
 conuolantes ad pontem, cum magna ui, & pari cele-
 ritatis successu quo amissus fuerat, trucidato Actioli-
 ni praesidio recuperant. De ea re fortiter atq; feliciter
 patrata, per nuncios Martinū docent, hortanturq;, ut
 praelio tantisper abstineat, ne explorata de intercluso
 hoste uictoria militum temeritate corrumpatur: quan-
 do tyrannus sine uulnere debellandus, offerri certo
 exitio uideatur. At Actiolinus ad primum amissi pon-
 tis nuncium, uertentis se Fortunae uultum agnoscens,
 nequaquam animum despondet, aduolatq; ingenti
 cursu ad pontem, ut eadem ui celeritateq; bis captum
 recuperet. Sed peritissimi rei bellicae hostium duces lu-
 natam munitionem, usi singulari studio laboreq; mili-
 tum ad pontis caput erexerant. Eam uehementi cruen-
 toq; certamine edito, quum tyrannus acerrimè dēmi-
 cans perrumpere conaretur, ei uerutum scorpione
 adactum in imo crure pedem transfigit. Saraceni Ger-
 maniq; in primis & reliquae copiae, multis acceptis
 uulneribus repelluntur. Nec tamen sese deserit tyran-
 nus, nec dolore uulneris, nec supremi discriminis metu
 superatur: indeq; conuersis signis, ad uadū quo trans-
 ierat, instante iam tergis Turriano se proripit. Multi
 suorum profluentis uorticibus abrepti perierunt: ipse

alto generosoq; uectus equo, ita in ripam euasit, ut
 madefacto uulnere septuagenarius senex exorto in-
 tolerabili rigore quateretur: & quod indomiti spiri-
 tus uirum peruincere poterat, hostium antecursores
 ad se opprimendū prouolantes conspiceret. Per hunc
 modum à tergo premente Turriano, & à fronte noui
 hostis occurſu pulsus, & latè proſtigatus, cum paucis
 se fugæ mandat Brixiana uia. Sed euadentem Vbertus
 & Actius cum expedita equitum manu consequuntur,
 & capiunt. Is Vberto non multum antea amico atq;
 eiusdem factionis, quàm Actio ueteri & implacabili
 hosti se dedere maluit. Eo modo exutus armis, ignobi-
 liq; equo impositus, ad Bosij tabernaculum perducit-
 tur, à quo humaniter reputatione tantæ calamitatis
 susceptus est. Sed quum ferox animus obligandi uul-
 neris fascias, & cuncta uitæ alimenta obstinata feri-
 tate repudiaret: nec ullas, ut bene sperare uellet, pre-
 ces admitteret, dentibus infrendens, contumaciq; ore
 defixis solo oculis spectabatur. Tantus autem erat mi-
 litum concursus, ut magno ludibrio singulis propè in-
 cessentibus, latro impius, & tortor, & carnifex cre-
 bro appellatus, incondito circumsusæ ad tabernacu-
 lum turbæ, clamore & fremitu, ad supplicium depos-
 cretur. Itaq; Duces urgentis iam coronæ uiolentiam
 ueriti, cum spectaculo repente subtrahunt, intempe-
 staq; nocte lecticæ inclusum sub custodia Soncinum
 deuehi iubent. Nec multo post in eodem pertinaci ob-
 durantis animi decreto execrabilem animam exha-
 lans, meritos cruciatus, quos feruida ira exullū strue-
 bat,

bat, indignabundus effugit. Verum Albericus Taruisi-
 norum tyrannus, nequaquam uirtute bellica, sed na-
 turæ immunitate Actiolino fratri comparandus, pro-
 se fratresq; cumulatæ scelerum pœnas persoluisse ui-
 sus est: quum Taruisio pulsus, & in Zenonis arce ob-
 sessus, & captus, uxores filiasq; in oculis uiuas cõbu-
 ri, filios membratim disseccari, sese demum diu tortum,
 attractumq; pedibus equorũ iugis, per salebras & ue-
 preta ad necẽ raptari, laniataq; membra feris atq; uo-
 lucris destinari, omnium miserrimus spectarit.

Antonij. Francisci Rainerij.

Sylla, Nero, Caius, Marius, Mezentius: his tu

Azoline, ipso & seuior es Phalari.

Sub effigie Martini Turriani.

TURRIANAE familiae nomen Belgi-
 cæ stirpis fuisse annales tradunt: quod
 Tacius Regulus opibus potens in Saxi-
 na ualle, quæ est supra Larium lacum,
 argentifodinis clara, geminos externos fratres sibi ge-
 neros adsciuerit: datis in matrimonium geminis filia-
 bus, quibus totius patrimonij hæreditas nomine dotis
 obueniret. Erant Belgæ iuuenes bellica indole, hone-
 stisq; moribus & gẽtis prosapia clari. Cesarum enim
 sequentes castra, pro insigni gentilitio, Turrem in scu-
 tis depictã gestabant, ex cuius fenestris hastæ gemine
 singulis aureis lilijs ferrea cuspidis modo præfixæ ad
 uexilli speciẽ protendantur. Ab eo scutorũ argumẽto
 Turriani sunt appellati. Hoc sanguine progenitũ fr-

runt Martinū superiorē, quem ab inusitata corporis atq; animi magnitudine, Gigātem appellabant. Huius eximia uirtus Sacro bello sæpius spectata, cum habuit uitæ exitum: ut ad Antiochiā à Barbaris captus, omnibusq; excruciatu tormentis, beatorum martyrum exemplo, cœlestis uitæ felicitatem sit consecutus: relicto Iacobo filio, qui numerosa prole præstantissimorum iuuenum felix, Paganum, & hunc de quo scribimus MARTINVM gloriosi aui referentem nomen genuit. Paganum paulò antea uirum excellenti uirtute prudentiaq; Mediolanenses ciuitate donauerant, honoreq; Præturæ auctum publicis cōsilijs præfecerant: quòd multa cum laude liberalitatis & pietatis ipsorum copias, à Friderico secundo Casare cruenta acie profligatas ad se recepisset, singulariq; benignitate omni humana ope adiutas fouisset. Is autem ita gessit Magistratum, ut nemo temperantia, equitate, atq; industria potior uideretur. Hoc tenore consilij moriens Paganus, Martino fratri ad summam potentiam iter muniuit. Erat Martinus ingenio perspicaci erectoq; ad laudem, & imperij maximè cupido, & (quæ erant ad id opportune artes) multa ciuili prudentia & astuta lenitate temperato. Volebat enim existimari popularis, dum suscepto mediæ ciuū classis & infimæ plebis patrocinio nobilitatis superbiam, specie liberalitatis atq; superbiæ cõtunderet. Paulum siquidem Sorecimam Optimatum principem, eiusq; sectæ aliquot ciues opulentos, quòd immodici prægrauessq; essent populo urbe eiecerat, bonisq; multarat: & quòd

& quòd maximè potentium fregerat spiritus, Leoni
 Perego Mediolani Archiepiscopo, quòd is à Patritijs
 ad eum honorem esset euectus, alterum è Septaria fa-
 milia commendatione plebis opposuerat: persequeba-
 turq; iam aperte nobilissimos quosq; & præsertim
 Gibellinos: uerùm id dissimulanter: nam eorum ma-
 gnus erat concursus ad Othonem Vicecomitem, qui
 Pontificia authoritate creatus Archiepiscopus, ad-
 uersus duos pseudo Archipræsules, sacri imperij sui
 sedem & patriam armis repetebat: ea infracti animi
 perseverantia, ut saepe acie uictus, tanquam optimæ
 consisus causæ bellum singulari alacritate renouaret.
 Ceterùm Martinus eum occupata ad Verbanum Aro-
 na, copias promouentem: commissa pugna profliga-
 uit: magno quidem detrimento Patritijs exulibus illa-
 to. Hic est ille Otho qui ex sacerdotij cõtentione quin-
 quies à Turrianis repulsus, post uiginti annos, uictis
 acie, captisq; eius familiæ principibus ad Decimum
 uicum, in Vicecomitum domo Mediolanensis imperij
 fundamenta iecit. Exinde Martinus prostrata, aut re-
 ducta in ordinem Insubrum nobilitate, ita principis
 munia usurpabat, ut prætoria potestas ad non obscu-
 rum tyranni nomen transfiret. Idcirco uitandam sibi
 inuidiam ratus, egregiè simulando Patritiorum ordi-
 nes æquioris & tranquillioris status spe sustentabat.
 Ne uerò insensus optimatibus uideri posset, uetustissi-
 mæ stirpis familias per connubia Turriano sanguini
 inseruit: Ex Castellionea scilicet gente, Biragaq; &
 Pusterlea delectis uxoribus. Callebat enim artes con-

firmandi principatus & captandæ popularis auræ?
 Nam ad has opportunè quæsitæ affinitates, accesserant faciles aditus, miraq; patientia in audiendis dissoluendisq; improbæ & semper ineptæ plebis querelis: & Turriana domus cuiq; expositis penuarijs copijs liberaliter adapertha. Quod uerò tuendæ popularitatis intererat publicè etiam epulum dare, & spectacula decurrentium equitum, honestaq; exercendæ iuuentui certamina propositis præmijs, & magnifico apparatu edere erat solitus. Quibus etiam ludis per solennes festos dies, ut populi mentes ad religionem reuocaret, Christianæ historiæ actiones intermiscibat, diuorumq; Martyrum exempla personis Comico & Tragico more, decentissimè representatis. Quo simulationis artificio collecta sensim gratia, confirmataq; autoritate, non obscure ad principatum euectus est: tanto omnium ordinum studio, ut Populi defensor, Pater patriæ, Prætorieq; potestatis Dictator perpetuus uocaretur. Sub id tempus, nobilitas ferè omnis, in primisq; proceres Gibellinæ factionis extorres & profugi ad Actiolinum confugerant, Cæsarianarum partium principem, impotentemq; execrabilis seuitiæ tyrannum: ut eius ope reducti in patriam aduersarios Mediolano pellerent. Itaq; Martinus exploratis hostium consilijs, socijs ad capiendâ armâ excitatis, & populo multis concionibus ad tuendam libertatem concitato, Carrocium & legiones equitatumq; omnem sub signis eduxit. Actiolinus autem, qui superato Abdua igne ferroq; obuia uastabundus, in-

censo

fenso Tritio, Vicomercatoq; direpto ad Sextum oppidum excursions fecerat: ubi Carrociū educi, secus ac putarat, nec longè abesse Martinum didicit: retro uertit iter ad Cassanum: nam in tergo aduentare nouos hostes audiebat. In unum enim coierant Aëtius Atestinus à Ferraria, Vbertus Pallauicinus à Placentia, Bosiusq; Douariensis à Cremona, qui præmissō equitatu, pontem quo tyrannus transierat ad Ripaltam occuparant. Itaq; premente Martino duplici terrore ancipitiq; periculo circumuentus, supremum temeritatis suæ consilium sumpsit, tranandi amnis, ut in aduersam ripam, quòd uadum ibi reperiretur, cum equitatu se proriperet. Sed dum transit uerutum scorpione adactum pedi incidit, grauatusq; eo uulnere septuagenarius senex ultro citroq; Abdum trucidatis eius copijs, uiuus in hostium potestatem uenit. Nec multo pòst truculenta obstinatione repudiatis remedijs atq; alimentis, serino cum gemitu accersita morte, meritos ad pœnam suæ immanitatis cruciatus effugit. Ab hac uictoria Martinus clarus magnusq; habitus, cuncta ad arbitrium Mediolani moderari, & Principem agere cœpit: ita ut magnificentiae operum ad alendam plebem plurimum studeret, ædificatis amplissimis ædibus in regione Nouæ portæ, & ad publicam commoditatem excepta Ticini amnis parte, quæ iuxta Abiatum oppidum nauigia ad Ticinensem portam per ducit. Id emissarium sumptu cum antiquis operibus comparandum, ingentium lincium est capax: incredibilemq; importandorum ex agris fru-

Etuum facultatem, cum uoluptate hybernæ ac æstiuæ
 nauigationis, ad perennem Martini gloriam hodie
 præbet. Sed Turrianas ædes Lixitate, uiridarijs, &
 præcellenti structura pulcherrimas, Otho uictor, iu-
 sto (ut ille putabat) dolore compulsus solo æquauit:
 tanta exacerbati animi rabie, ut in ruinis diuo Ioanni
 decollato templum cõderet, dicaretq; ad ignominiam
 damnati soli, sepulturæ ac inferijs noxiorum hominũ,
 qui tetro affecti supplicio, è fureis ad id infame sepul-
 chretum perpetuò deferrentur. Inexpiabile siquidem
 odium sibi concitarant, dum superbè rerum potiren-
 tur Napus atq; Franciscus fratres, quòd acie ad An-
 gleriam uictores, captis uiginti duobus Patritijs, &
 in his Theobaldo Magni Matthæi patri, Othonis fra-
 tre genito, capita attracta crinibus, ad plaustri temo-
 nem rustica secure crudelissimè detruncassent. Regna-
 uit Mediolani Martinus annos quatuor post partam
 de Actiolino uictoriam sua uirtute, ac immenso popu-
 li fauore gloriosus. Obijt non planè senex, elatusq; ci-
 uium humeris ad Claræuallis Cœnobium, sepulchro
 maiorum illatus est. In quo eius effigies sub abside mar-
 morei fornucis depicta, hodie etiam incolumis specta-
 tur, in purpura & pileo armelimis pellibus suffulto,
 ut tum erant summi Magistratus insignia. Sed Mar-
 tinum illustri prudentia insignem non multò post lon-
 ge clarissimum fecere Philippus & Napus successo-
 res, quum ille fraternæ potētiae hæres, immodico prin-
 cipi tyrannoq; , quàm prætori propior esse malue-
 rit: hic uerò bello acer paceq; intolerandus & atrox,
 sese

seſe & familie fortunas omnes Decumana acie ui-
Aus euerterit.

Adami Furnani.

Ruebat Eccelinus acer Italus
Fretus tremenda militum ferocia
Tremendus ipſe diritate barbara
Vrbem ſuperbam, maximam, perlucidum
Sydus, togatæ ut perdomaret Gallie
Tyrannus Eccelinus ille peſſimus,
Illud Deo atq; hominibus infeſtum caput,
Quotquot fuerere, quotq; ſunt, quotq; unquam erunt
Longe tyrannus omnium teterrimus:
Ab corde cuius exularat funditus
Fas, ius, pium, rectum, pudorq;, æquum, & bonum,
Qui tenera membra paruulorum ab ubere
Matrum reuulſa, diſſecare per ſcelus
Mucrone duro, fuerat ipſe durior.
Quin (proh nefas) & mulierum prægnantium
Exenterare amabat (ò dirum nefas)
Exenterare amabat alios impius
Horrente ſcalpro: te nihil mater uerens
Lucina, iuſtis quæ uocata partibus
Nitentium audis pia lacrymoſas preces,
Quæ ſæpe ſæpiusq; repetitæ illius
Nunquam feroces ſpiritus, nunquam feri
Duriſſimum mollire pectus quiuerunt.
Et hoc Pataui nouit alma ciuitas
Vicinaq; illi fertilis Vicetia

Tuq; urbs frequens, uetusta, magna, nobilis,
 Verona mater urbium pulcherrima
 Nouisti, & ante tu beata Brixia,
 Tum facta ab illo urbs omnium miserrima.
 Ruebat Eccelinus acer Italus
 Qualis sonantis uis corusca fulminis,
 Cum Turrianus ecce uir fortissimus
 Martinus, indignatus ut spumans aper
 Lucanus, aut Sabellus, aut Libys Leo,
 Getula pubes quem ueruta perpulit
 Exire notis saltuum recessibus
 Clamosa pubes, & Numidicorum canum
 Animosa uis latratibus saeuis ferit,
 Cum colla & armos uestientibus iubis
 Cauda flagello identidem graues sibi
 Villosa terga uerberans iras ciet,
 Secumq; caeco murmura dubitat ferus,
 Quae prima mordens obterat uenabula:
 Sic ille, acerbæ ut seruitutis imminens
 A ciuibus propelleret iugum suis,
 Formidoloso & ipse cinctus agmine,
 Virtute fretus exilit mirabili
 Seni incitatus obuiam acerrimo,
 Primaq; pugna uulnerat, uiuum capit,
 Asportat, inq; claustra caeci carceris
 Contrudit, ubi post dirus is, diris modis
 Squalloreq; ac pedore tetro, pessimis
 Suis sceleribus debitas poenas luit.
 Quo peruagante tam beato nuncio

Latè per agros Italum, perq; oppida,
 Passim puellæ uirgines ductus choris
 Letæ caneant uoce tinnula simul,
 Martine Turriane, Martine inclyte,
 Tu liberator urbium, tu Patriæ
 Seruator extitisti, & omnes omnium
 Laudes tulisti: nempe nostra tu omnibus
 Nobis dedisti habenda cum nefarios
 Latronis ausus contudisti, & omnibus
 Mentem addidisti ciuibus trepidis tuis
 Tibi & mariti coniuges, & coniuges
 Debent maritos, atq; utriq; liberos,
 Debent parentes liberi tibi quoq;
 Tibi nos pudicitiam, tibi decus, tibi
 Nostram incolumitatem, tibi iam deniq;
 Nos nostraq; en debemus hæc tibi omnia.

Sub effigie Sarræ Columnæ.

O C. toruo subagressiq; uultu SARRA
 Columna præclarum maximè generosi
 infractiq; animi specimen præiulisse ui-
 deri possèt, quum Bonifacium Ponifi-
 cem probè ultus, peracris iniuriæ contumeliam, uel
 nefario ausu uindicauit: nisi merito secundoq; euentus
 patrati tanti facinoris integra laus, spretæ ac imma-
 niter uiolate religionis infamia premeretur. Quid
 enim æquo iure uel atrocius admitti, uel scelestus co-
 gitari potuit, quàm sacrorum principem diuinitatis
 opinione uniuersis gentibus religiosissime ueneran-

dum insidiosis oppugnare armis, sacrilega manu capere, & dira crudelitate ad mortem adigere? Nulla siquidem dicta factaue in Pontifice quatumlibet factioso, impotente, auaroq; diuini iuris authoritatem, & uim sacrosanctæ potestatis elidunt, & eleuant. Nam ubi semel consecratus, & nouo desumpto nomine lustratus est, pastoremq; lituum præfert, ac in eius deraso atq; sacro capite gemmatus apex resulget, tanquam exuta humanitate, augustus & planè diuinus efficitur. Inuaserat Pontificatum Bonifacius peruersa ambitione præceps, Cælestino miris usq; adè artibus infatuato deceptoq; ut uir ille ingenij captu simplicissimus, humanarumq; imperitus rerum, & religioni impensè deditus, Pontificatu se abdicaret, priuatæ (ut aiebat) tanquam sanctioris uitæ desiderio, postquam tanti principatus ferendo oneri se imparem fateretur: & resumpta cuculla ad syluas & specus Gargani montis, ad contemplationem diuinorum operum contenderet. Itaq; uoto suo potitus Bonifacius intra paucissimos dies, prensando, largiendoq; in uacuum sedem irrepsit, renunciatusq; Neapoli Pontifex, Romam se contulit. Quum uerò diadema triplicis tiaræ suscepisset, ante omnia atroci concilio operam dedit, ut Cælestinus sacro secessu eductus, in carcere Fumoniæ arcis necaretur. Integer enim uitæ, ac omnis sceleris impollutus, quòd è tanto fastigio religionis amore in eremum se demisisset, admirantibus cunctis pij animi decretum, tantam conceptæ diuinitatis opinionem fuerat consecutus, ut à uicinis primò, & à remotioribus

tioribus demum populis inuiseretur: & pleriq; ab eo
 uel occurfus & colloquia deuitante, delictorum ex-
 piationes, & rerum futurarum oracula deposcerent:
 & iam pro sancto glifcente diuinitatis fama colere-
 tur, Vestiniq; nonnulli primores reducendum in suam
 sedem censerēt, quam impudenti ambitu uersutus im-
 postor pro optimo atq; innocentissimo damnatis ar-
 tibus inuasisset. Emanarat enim in uulgus qua malig-
 nitate astute simulationis, quo nefario ambitu, cum
 Carolo Rege & Senatoribus esset transactum, ut Cæ-
 lestinus deceptus & proditus Pontificatu deijceretur.
 Per hunc modum Bonifacius acri cura & uehementi
 metu liberatus, usq; adeo superbe sustulit animum, ut
 quum genere illustris, & erecto præstantiq; ingenio
 pollens, & diuini iuris intelligentia clarus haberetur:
 in administranda Republica imperioso & factio-
 so principi, quàm equo, & temperato Pontifici pro-
 prior euaderet. Metui siquidem quàm amari, ac adora-
 ri potius quàm coli & suspici malebat. His moribus
 Pontificatum gerens grauem primò simultatem, &
 mox asperrimum bellum cum Columnensibus Roma-
 næ nobilitatis principibus contraxit, quod eius fami-
 liæ duo Cardinales Petrus atq; Iacobus, Ioanne sum-
 mo ciue geniti sepe in senatu libero Romanoq; ore
 loquentes, ab eo grauißimis in rebus sententia dissen-
 tirent, ut priuati nominis sui decus, & totius familiæ
 clientelas tuerentur, aduersus eum Pontificē, qui Chri-
 stianæ æquitatis oblitus, & Guelphi generis memor,
 quòd ita firmando imperio expedire uideretur, Gi-

bellinorum acerbissimus hostis extitisset. Itaq; Bonifacius eius dicto non audientes, secedentesq; in paterna oppida ad Præneste, hostes iudicat: in eos anathematis tela contorquet: purpurei galeri honore spoliat: ceterosq; eius familie proceres aqua & igni interdicit: & quòd ea religionis arma tanquam ab iniurioso factiosq; Pontifice profecta, contemnerentur, conflato ualido exercitu eos iusto bello persequitur. Cardinales maturè fuga se eripiunt, è duobus uerò patruis Stephanus Petrarchè carminibus celebratus, in Gallia ad Philippum Regem confugit: alter hic de quo loquimur SARRA in Ardeatinis syluis erepta spe fugæ se occultat. Oppida autem septem, Prænesteq; in primis, & sub Algido Columna expugnantur, inexorabiliq; Pontificis rabie flammis absumuntur. Nec eadem iracundia Vrbanis Columnensium domibus percit, quæ sunt sub Quirinali & in uia Lata: sic ut eorum etiam Turres in Foro Romano perfossæ deformateq; sint. Errabat in nemore Sarra uestigia hominum deuigans, agrestibusq; pomis uescebatur, quum magno casu à prædombus Massiliensium, qui biremes aquandi causa, ad Antiate littus appulerant, interceptus est: catenatusq; in transtro ad remū adigitur, & post durissimos maritimi cursus errores, Massiliam est deuectus. Is inopinato oppressus infortunio, tantè infra se animi patientia, indignam arumnosamq; seruitutem aliquandiu pertulit, ut nomen suum non proderet, & se pascentium bubalorum gregi à Priuernate ciue præpositum mentiretur: Archipit

Thipirata scilicet auaritiam ueritus, à quo ingenti
 pretio Pontifici diuendi, & ad supplicium tradi faci-
 le posset. Sub id quoq; tempus Bonifacius Philippum
 Gallie Regem profano iure inducto pontificiam exi-
 stimationem in adiudicandis sacerdotijs insolenter of-
 fendentem, & impium, & Regno indignum iudica-
 rat: concitabatq; in eum Albertum Cæsarem, & Ger-
 manos, & Belgas: ad id rerum discrimen magnopere
 tumultuantibus Gallie populis. Vtebatur tum Phi-
 lippus Stephani Columnæ consilio, uiri prudentia au-
 thoritateq; præstantissimi: iamq; eò simultas proces-
 serat, ut Pontifex grauissimorum criminum infamia
 notatus, ad dicendam causam uocandus in concilium,
 exauthorandusq; Christiana seueritate censeretur.
 Sed retundendæ superbiæ expeditiorem uiam mon-
 strantibus fatis Sarra uel exul adiuuenit. Is enim quæ
 è portu Massiliensi Stephanum fratrem de sua cala-
 mitate docuisset, ex templo redemptus ad Regiam con-
 tenderat, initisq; cum fratre consilijs, & cum Rege
 communicatis, accuratè persuaserat, ut ad paranda
 arma in Italiam mitteretur: Musactus uerò Francesius
 nobilis eques Florentinus, multis fidelis industriæ &
 bellicæ uirtutis experimentis Regi carus in Etruriam
 præcederet, molienti q; arma Sarra pecuniam qua a-
 bundè instructus aduenerat, opportunè suppedita-
 ret. Conuenere igitur noctu in oppido Stagia quod
 erat dititionis Musacti in Senensium sinibus Romano uia
 impositum, depromptaq; pecunia conductus est Noga-
 retus Gallus uir impiger cum ala Gallorum equitum.

ex his qui stipēdia sub Carolo Valesio Philippi Regis
 fratre in Italia meruerāt. Hac expedita manu uetera-
 nis suis & clientibus adiuncta, nocturnis auisq; usus
 itineribus Sarra ad opprimendum Bonifacium Ana-
 gniam contendit. Aestiuabat libenter patrio in solo
 quotannis Bonifacius, & quod ei ad uoluptatem io-
 cundissimum erat, in ipsa etiam paterna domo, metus
 uacuis tenuiq; septus custodia, & tum rumores fatali
 fastu contemnens, qui nequaquam ex uano de exuli-
 bus afferebantur. Nec desuere neminem timenti, do-
 mestici hostes, qui ex composito perfidiose portā ape-
 rirent. Diluculo itaq; Sarra urbem irrumpit, Galli e-
 quites sui regis nomen ingeminant, Columnij atro-
 cem clamorem tollunt: Cardinales cum imbelli totius
 aule comitatu repentino terrore percussi undiq; in su-
 gam se proripiunt: terribilis tumultus tota urbe exci-
 tatur: Pontificem hostilis turba domi obsidet, & pro
 Benedicto Maledictum, pro Bonifacio Malefacium
 appellat, & quod Cæstinum occiderit, truculentis
 uocibus ad supplicium deposcit. At ille quanquam su-
 premo metu doloreq; percussus, se ipsum tamen præ-
 senti animo non deserit, constantiq; uultu Pontifica-
 tus insignia deposcit, aurataq; in sella irrumpentes
 expectat, adeoq; se cum sacro cultu, tum maiestate
 oris uenerabilem præbet, ut mirabundus Sarra uel ius-
 ta ira turgidus, interneciuoq; incensus odio, à conta-
 ctu manus abstineret. Sed Nogaretus Gallicam effun-
 dens bilem insultanti similis, ita acerbè in eum est in-
 uectus, ut se cum in catenis ad Lugdunense concilium
 perduct

perduēturum minaretur, ut ibi arrogātiæ pœnas daret, qui Christianissimum Regem summa iniuria lacerasset. Cæterum direpta domo eum non multò post artè custoditum Sarra Romam perduxit, ubi intra paucos dies ex dolore animi actus in furorem, inusitataq; inflammatus rabie excessit è uita. Illatus autem est sepulchro marmoreo ab se condito iuxta portam Argenteam Basilicæ Petri. Ingens enim ei uiuo omnis honoris & gloriæ cupido, & sumptuosa quidem fuerat ornatissimi sepulchri cura: in quo mītrata eius effigies supra aram sculpta marmore, & tessellato opere picta spectatur. Benedictus autem eius nominis Vndecimus in defuncti locum susceptus est, qui Sarram & Nogaretum tanquam detestandi facinoris nota conspersos exilio multauit. Sed Sarra uel iterum exul nominis fama clarus, & pulcherrimi facti conscientia felix fuit, quum multum ante quàm planè senex apud Præneste fato concederet, Petrum & Iacobum Cardinales Senatorio ordini restitutos, & Cælestinum grauissimo atq; æterno Bonifacij probro inter diuos relatum uiderit. Formam Sarrae in uetere tabula pictam exceptamq; per manus à maioribus & religiosè custoditam, Martius Columna nobis ostēdit, ut ex ea æmulante pictore, exemplum exactæ similitudinis duceretur.

Parthenij Parauicini.

Hos ne animos pulsi Reges saeuq; securis
Gloria, & imbuti natorum sanguine fasces,
Aeternumq; decus Brutiq; ultoris honores

Hunc acuerē tuo tam cæcum in corde furorem?
 Vt dirum usq; adeò in facinus crudeliq; orsa
 Irrueres præcepse? proh te non perculit horror
 Attonitum? non maiestas ueneranda uel ipsis
 Cœlicolis, illa & triplici redimita corona
 Insula, tam scædis tremefactum absterruit ausis?
 Si qua tamen scelere immani atq; è crimine tanto
 Surgere fama potest, illud te fortè leuabit
 Inuidia, quod non Regni uesana cupido,
 Sed patriæ pietas, ad factum hoc impulit atrox,
 Pro re Romana, pro libertate tuorum.

Sub effigie Vguccionis Fagiolani.

FORTVNA per se inconstans & sæpe
 ludibunda, in attollendo premendoq;
 VGVCCIONE Fagiolano mirabi-
 les ludos fecit. Is Massa Trebaria Toga-
 te Gallie oriundus, in eo Apœnnini tractu, qui ad A-
 retinas Alpes extenditur, quum nobiles agrestesq; fa-
 milie ob factiones inter se contenderent, apud Gibel-
 linos per totam ferè ætatem arma tractauit: insigni
 quidem cum laude, quòd per cædes, incædia, uastatio-
 nesq; pagorum, ubiq; uiolentus & maximè pugnae
 enituisse. Nam robusto ingentiq; corpore firmissimus,
 ualidisq; ideo & prægrandibus utens armis, sicuti in-
 gen o uigilanti acutoq; maximè præstabat, ita ante a-
 lios aspera audacter aggredi & pugnam impigrè cie-
 re erat solitus: usq; adeò enim in omni discrimine & se-
 rox & pertinax, ut quadam in pugna ad Ceronium
 pagum,

pagum à suis desertus, & ab hostibus propè circum-
 uentus, quum sese fortiter reciperet, uulnerato altero
 crure, & collisa uehementer galea, in oblongo pede-
 stri scuto quatuor tragulas, & tredecim ueruta ex
 minoribus balistis infixas ad suos retulerit. Exinde mul-
 tis facinoribus clarum Guelphisq; terribilem, Tarla-
 ti Aretij principes oppugnati à Florētinis liberali sti-
 pendio conduxerunt: cuius ductu secundis aliquot
 prælijs hostes ita repressi sunt, ut agro excedere co-
 gerentur. Sub id uerò tempus quo Henricus Caesar
 frustra obsessa Florentia ad Bonconuentum fato ces-
 sit: Pisani Casare ciuitatis patrono defensoreq; orba-
 ti, quòd Lucenses in se arma intulissent, neminem
 Ugucione gerendo bello potiore rati, cum qui co-
 pijs præesset ab Aretinis impetrarunt. Eius aduentus
 Pisani quòd ueteranū militem & Germanorum alas
 adduxerat, ita sunt confirmati, ut latè summotis hosti-
 bus, non modò amissa paulò antè oppida reciperent:
 sed expugnatis etiam aliquot castellis ad portas usq;
 Lucensium delicias popularentur. Itaq; exultans ui-
 ctoria Pisanus, nec studio suo modum imponens, ne
 parum gratus in referenda gratia uideatur, Ugucio-
 nem ex duce dominum creat, honesto quidem merito,
 nisi uir immodicus ex moderato dominatu seuam ty-
 rannidem inuexisset. Cuncta enim sibi licere fortu-
 nisq; omnium pro libidine sibi utendum ratus, ante
 omnia Boncontem summæ nobilitatis patritium, nec
 immemorem pristinae libertatis, ideoq; nefarijs decre-
 tis aduersari ausum interficit: alios spiritu opibusq;

ualentes detrudi in carcerem, multoq; plures exutos
 bonis proscribit. Hoc terrore ciuitati illato auctisq;
 uiribus Lucenses intestino laborantes morbo repen-
 tinus aggreditur. Gerardum Lupidium Picentem mi-
 litiæ peritum, qui Lucensibus copijs præerat, tumul-
 tuario prælio profligat, factiosorumq; proditiõne ad-
 iutus in urbem irrumpit: cæde, luclu, terrore, cuncta
 complentur: nec sacrosanctis templorum thesauris
 Germanus miles parcit: pulsissq; Guelphis, Gibellini
 qui diu exularant, patria potiuntur. In his eminebat
 Castruccijs animi magnitudine armorumq; peritia,
 antiquis ducibus æquatus. Tanta re patrata Vguccio
 Lucæ princeps effectus, Guelphis omnibus Florenti-
 nisq; præsertim terrori esse cœpit: quod eo duce Gi-
 bellini ab Henrici morte deiecti spe, debilitatiq; uiri-
 bus animos rursus attollere uiderentur. Itaq; Floren-
 tini sociorum Robertiq; regis auxilia in unum co-
 gunt. Vgucione occupandi Pistorij auidum & Mon-
 tecatinum oppidum magno apparatu oppugnantem,
 collatis castris adoriuntur. Ille belli peritus, loci &
 temporis occasione excipit, editoq; memorabili præ-
 lio, uictor hostium castris potitur. Eius diei cædem
 usq; adeo latam scriptores tradunt, ut Nebulam fluuii
 cadaueribus stratum longè cruento alueo decurrisse
 affirmant. Ea insigni uictoria Vguccio non multum
 letatus est: nam in ea Franciscum ex filijs natu maio-
 rem, summæ spei iuuenē amisit, & Luchinus Viceco-
 mes, qui Magni Matthæi patris auxilijs præerat, Ca-
 struccijsq; grauiter sauciati sunt, Dux uerò hostium

Petrus

Petrus cognomento Tempesta, Roberti regis frater
 in flumine perijt, & Carolus cui Robertus erat pa-
 trius, inter cadauera repertus est. Hæc est illa infau-
 sta Guelphis pugna, propter quam Florentiæ, Bono-
 niæ, Senis, Perusiæ atq; Neapoli, ex luctu amissorum
 ciuium populus uestrem mutauit. Hac uictoria subni-
 xus Uguccio, ut Nerio filio Lucæ principatum confir-
 maret, suspicacis tyranni more, Castruccium gratia
 auctoritateq; pollentem tanquam Nerij æmulum tol-
 lere constituit: Ita compositis insidijs eum Nerius ad
 coenam uocat, & nihil tale ueritum comprehendit;
 reumq; mox homicidij factum capitis pœna condem-
 nat. Nec tamen ad tanti uiri supplicium descendere
 audet, indignantis & frementis populi tumultum ti-
 mens. Ob id accitus Uguccio, maturandæ necis auidus
 eum militari præsidio Lucam aduolat. Tum uerò Pi-
 sani tyranno discedente arma corripunt, Uguccio-
 nis familiam trucidant, domumq; diripiunt, ac eo im-
 petu urbis portas occupant. Iam Lucam peruenerat
 tyrannus, & à filio maturè instructis mensis pransu-
 rus discubuerat, quum Pisis excitari ad arma popu-
 lum nunciatur. At ille nihilo secius tanquam primo
 nuncio parum credens, nihil se commouet; & uti erat
 tibi capacissimus, & maximè uorax, per singula tem-
 pestiui eius conuiuij dapes usq; ad bellaria conuesci
 perguit; eo quidem atrocis animi decreto, ut remotis
 demum mensis Castruccium securi percuti iuberet,
 atq; inde Pisas ad seditiosos opprimendos properanti
 agmine reuerteretur. Sed quum à secundis mox ter-

tijsq; nuncijs increbescente fama, Pisis res perditas
 esse ciuitatemq; miro consensu rebellasse renunciare-
 tur: Lucenses ad tanti exempli nomen, pari studio
 recuperandæ libertatis, liberandiq; Castrucci ad ar-
 ma concitantur. Carcerem refringunt; uinctum adhuc
 compedibus Castrucium educunt, & quod eius fato
 debebatur, principem ciuitatis salutant. Tum uerò
 Uguccio quanquam aliàs egregiè fortis duplici malo
 circumuentus animum despondet, & cum pretoria-
 norum satellitum manu, incertus an Pisas contende-
 ret, desperatis rebus urbe profugit; nec usquam ex ea
 fugæ deformitate prius constitit, quàm à Spineta Ma-
 lespina Gibellino ad Fossas nouas, quæ Papirianæ
 olim fuerant, supra Macram aniem receptus est. Ibi
 labore fessus & dolore prope exanimatus paululum
 se recreauit, atq; inde quum atrociora à persequenti-
 bus sibi timeret, ad Canem Scaligerum Veronam est
 profectus. Ea enim tempestate Scaligeri domus exu-
 lum omnium insigniumq; uirorum, liberalis erat re-
 ceptrix. Fuit apud Canem summo in honore Uguccio,
 spectabaturq; procerus & uentricosus senex tyran-
 nico uultu ferociam retinens, tanquam admirabile in-
 solentis Fortunæ documentum, quum paulò antè re-
 rum bello gestarum fama illustris, semihoræ momen-
 to geminati principatus fastigio præceps datus, & mi-
 serabilis & ridendus euasisset. Ad eam enim calamita-
 tem Fortuna immittis id quoq; adiecerat, ut contem-
 ptus, mordacibus dicterijs incessetur: Vt tum acci-
 dit quum in conuiuio Canis de edacibus illato sermo-
 ne loq

ne loqueretur: & Vguccio se iuuenem quaternos al-
 tiles capos, & totidem perdices, affos item hedi clu-
 nes, & elixum uitule infarctum pectus, præter salsa-
 menta, recta in cœna exedere solitum narraret; Petrus
 Nauus è conuiuio uir falsus: non est inquit Vguccio
 cur hæc à te iuueni comesta nulliū admiremur, post-
 quam senex, nec plane dentibus instructus, duas ur-
 bes integras uno prandio absumpseris. Erat enim fa-
 ma Vgucionem si ab inchoato prandio temperasset,
 satis in tempore ad sedanda nascentis tumultus initia
 Pisas regredi, & utranq; urbem sibi incolumē serua-
 re potuisse. Sub id uerò tempus quo Canis comparato
 exercitu Patavium obsidebat, quum Vguccio dux ue-
 tus eo bello mirificam operam nauaret, ad paludes
 Medoaci amnis correptus morbo, Veronamq; dela-
 tus, excessit è uita, non omnino miser, quòd uel Vica-
 rio nomine militari imperio honestatus, splendidissi-
 mam funeris & sepulchri pompam retulerit. Effigies
 eius equestris adstante ei Castruccio & falconem ad-
 aucupium leua gestante, Pisis in sepulchro cui Cam-
 posancto nomen est, pretiosis ex uero picta colori-
 bus conspicitur.

Angeli Perotij Camertis.

Quem latis humeris, quem lato pectore spectas,
 Quem Martem dicas ore referre truci;
 Ille olim emergens ab obscuro ac paupere tecto
 Militiæ primum munera dura tulit;
 Fortibus inde ausis Fortunamq; auspice, summum

Littoris Etrusci est uectus ad imperium.
 Illum eadem geminas urbes dititione tenentens
 Præcipitem subito Sors inopina dedit.
 Scilicet haud quenquam dubiæ fas fidere Sorti
 Quando ea, Regna uno datq; adimitq; die.

Sub effigie Castrucciꝝ Castracani.

OST conuulsas, secordia Græcorū Cæsarum, Romani imperij opes, quum Gothorum impotentes impetus nemo tu lisset; egregiæq; artes & literæ cum Vrbe rerum domina concidissent, disciplinam militarem interijssse constat, qua una coaluerat imperium & sese ad omnes gentes perpetuis uictorijs extenderat, Nā per mille ferme annos, quibus Italia externis gentibus seruiuit, multitudine potius, inconditisq; uiribus, quàm ingenio & ratione certabatur; quando omnia diuersis Barbarorum irruptionibus terribili motu quaterentur, sed ita populi Romani fortuna demum tulit, ut bellicæ artis decus non diu modò neglectum, sed planè sepultum, à nouo homine tanquam ab inferis excitaretur. Is fuit Castrucius Castracani ex Antelminella nobili familia Lucensis ciuis, qui ex mercatoris institore miles, ex milite dux insignis factus, pertinaci uirtute ad principatum contendit, nusquam eius uestigia uadentis ad præclarū decus fallente Fortuna. Adolescens cum Gerio patre & matre Puccia, ob Gibellinæ factionis nomen patria pulsus & breuè apud Anconam parentibus orbatus, in Galliam ulte-
 riorum

riorem eo animi decreto transiuit, ut alieno sub caelo
 Fortunæ uim experiretur. Quum aliquandiu Lugdun
 ni apud negotiatorem Lucensem subsedisset, equo, ue-
 ste, uiatico, honeste adiutus in Britāniam ad Aldericū
 gentilem propinquum suum, Londini ex mercatura
 diuitijs affluentem traiecit. Is iuuenem decore formæ,
 morum elegantia, & corporis dignitate præstantem,
 non modò benignè complexus est; sed eum non mul-
 to post Odoardo regi, parua pile lusu oblectari soli-
 to insinuauit. Erat enim Castruccijs in eo ludo usq;
 adeo habilis & mirus, ut nemo iam ei ex regia aula
 conferretur, ac ideo regi iocundissimus euaderet. Sed
 totum quod à beneuolentissimo rege promereri posse
 sperabat, inopinatè sortis casus eripuit. Quum enim
 in ludo ex altercatione, à superbo quodam Regulo a-
 lapam sustulisset, contineri non potuit, quin uel spe-
 ctante rege contumeliam districto pugione, percus-
 soreq; traiecto uindicaret; Eo felici euentu, ut statim
 seminudus scapham insiliret, & per Tamesim amnem
 imminentium manus effugiens, in Belgicam oram ad-
 ueheretur. Ardebat tum crudele bellum inter Gallos
 & Flandros quibus Britanni se consociarant; apud
 Philippum autem Gallia regem secunda fama milita-
 bat Albertus Scotus nobilis Placentinus, qui ab Ita-
 lia quingentorum equitum ornatissimam alam, & pe-
 ditum ueteranorum legionem adduxerat. Sub hoc
 Scoto Castruccijs ordines duxit; tantaq; uigilantia,
 consilio, & ui corporis nomen optimi ducis prome-
 ruit, ut eo bello consentientis famæ nomine esset cla-

rissimus, & à Gallis scriptoribus postea celebraretur.
 Verùm confectis bellis, à Philippo opimis excultus
 muneribus redijt in Italiam, armis & equis optimè
 instructus, destinata sibi fato repetendæ patriæ oc-
 casionem quærens. Euaserat tum Pisis princeps Vguc-
 cio Fagiolanus, & cum Lucensibus bello contende-
 bat. Huic igitur parante aditum Fortuna adhæsit, ab
 eoq; post debellatos Lucenses, & fractas ciuitatis o-
 pes, patriæ restituitur; ea tamen sorte, ut qui uirtute
 inter ciues princeps erat, ad summum dignitatis gra-
 dum tacitè atq; agrè prorsus aspiraret. Nam Vguccio
 Nerium filium prætorie potestatis simulatione dicta-
 torem Luca præfecerat; utpote qui post cladem ad
 Montecatinum Guelfis illatam, & ferox & ualidus
 Pistorium & Volaterras, Pisis, Lucaq; finitimas ur-
 bes, occupandas animo agitare; ut principatus in
 Etruria uiribus potens contra Florentinos condere-
 tur. Hoc innixus consilio Castruccium confirmata au-
 thoritate & populari gratia Luca præpotentem,
 ideoq; formidatum, tollere constituit. Verùm Fortuna
 (ut in Vgucione diximus) alternis suo more lusi-
 bus iocabunda, ita Castruccium è summo turpissimè
 necis periculo eripuit, ut miserum ex damnato & se-
 ua securi propè percusso, ad urbis dominatum admi-
 rabili sorte proueretur, & diri obiter infortunij gra-
 uis ictus ad Vgucionem uerteretur. Suscepto in pa-
 tria dominatu atq; inde urbe Pistorio in potestatem
 redacta, statim se Sibellinæ factionis principem pro-
 fessus, ideoq; in omnem rerum occasionem aduersus
 Guelfos

Guelphos expedita arma conuertens, ita Fortunam
 innatae crescentiq; uirtuti suae, bonis & malis artibus
 conciliauit; ut nemo eo domi consultius princeps, ne-
 mo dux in castris exactae disciplinae praecipis instru-
 ctior in Italia censeretur. Inerat foedus cum Guido
 Tarlato, Galeacio Vicecomite, Scaligero Veronense,
 Passarinoq; Mantuano, qui Caesarum partes in Italia
 tuebantur. Contra autem Florentini cum Romano pon-
 tifice Robertoq; rege consociatis uiribus, grauissima
 bella in Insubribus, in Liguria, in Bononiensi, & To-
 gata Gallia gerebant. Sed cruenta diuturna q; contes-
 tionis is exitus fuit, ut Guelphi ad Altopassum memo-
 rabili pugna uincerentur, uictoresq; inde Castrucius
 atq; Actius Vicecomes, ad Florentiae statim portas usq;
 infesta populatione percurrerent. Fuit ea clades si ce-
 sorum numerum spectes, Montecatinesi aliquanto
 minor, sed fortissimarum gentium externorumq; du-
 cum captiuitate nobilior. Inusitati enim spectaculi ce-
 lebrimum ab ea uictoria triumphum Castrucius du-
 xit, tanto rerum omnium ordine apparatuq; ut pri-
 scorum temporum & Romanae superbiae felicitatem
 emulatus, e tota Italia splendidissimi quiq; ad tantae
 famae spectaculum liberaliter inuitati Lucam conflue-
 rent. Inuectus est urbem quadrijugo curru in Trabea
 laureatus; antecedeabant agrestes gregarij q; milites nu-
 do capite nudisq; pedibus incertam libertatis spem
 praeferentes; sequebatur Carrociium hostilis praetoris
 insigne, bubalis praetextatis tractum, in quo antenna
 praefixo in malo suspensa uexillum populi Florentini

inuersum expandens, superstante campani eris tintin-
 nabulo maxime sonoro; sed cui ad ignominiam ui-
 ctories, ut mutum esset ferream linguam detraxerant.
 Exinde uero Guelpharum partium uexilla Draco sci-
 licet aquilæ unguibus constrictus, liliūq; ingens pu-
 niceum, aureaq; item lilia ciano in campo, & ru-
 bentia Roberti regis rastrella inuersis hastis solum
 uerrentia trahebantur. Succedebant ductores ordi-
 num hostilium, præscctiq; equitum; sed hi sine calca-
 ribus, ille sine gladijs discincti. His coniunctum erat
 nobile militarium equorum agmen, armigeris pueris
 cristatas cassides, uersicoloresq; lacinias captorum,
 aut occisorum hostium gestantibus. Sed ante alios tres
 grauisissimi uiri Florentinorum Legati, & secundum
 eos traducti duces, supraq; ceteros maxime conspicui
 Gulielmus Narseius Gallorū, Vrumbaca Sueuus Ger-
 manorum, atq; ipse demum cum adolescēte filio Rai-
 mondus Cardonius imperator captiuam Hispanorum
 procerum turmam calamitatis consortem trahens, ita
 pompam tristi aspectu, & suis insignibus nobilita-
 bant: ut multis ex eo præcipitis Fortunæ ludo lachry-
 mæ manarent. Dum eo modo Castruccijs uirtutis &
 gloriæ suæ meritum fructum ferret, Florentini sociiq;
 eorum Pontifex & Robertus, nihil uel à tanta clade
 demissis animis uel attritis opibus, bellum priore ue-
 hementius repararunt, usq; ad eò ardenti uel insano
 Florentinorum studio, ut pro tuenda libertate exter-
 num sibi dominum Roberti regis filium recipere mi-
 nime recusarint. Huius aduentus quòd amplissimum
 equi

equitatum in Etruriam adduxerat, ita afflictas spes
 Florentiæ crexit, Gibellinosq; conterruit, ut Castru-
 cio & Galeacio Insubrum principe præcipuis autho-
 ribus, Ludouicus Bauarus Cæsar designatus, in Italiã
 accerferetur: qui insigni auctoritate potentiaq; par-
 tium opes confirmaret. Sed uir rapaci feroq; ingenio
 nullo pudore inuita consilia præuertens, ubi per amplis
 excultus muneribus Mediolani ferreo diademate co-
 ronatus est; ex defensore patronoq; crudelis oppu-
 gnator, & truculentus hostis euasit; quum Galeacium
 fratresq; eius tantæ dignitatis principes, & nihil tale
 meritos, in carcerem detruderet. Inde uerò expilata
 ciuitate, quam liberam reliquisse uideri uolebat, Lu-
 cam profectus Pisanos obsedit, quòd portas ingressu-
 ro clausissent, & ab urbe auari sæuiq; hominis pestem
 auerterent. Sed Pisane consternationis is exitus fuit,
 ut Castruccio copias, pecuniam, commeatus ad id bel-
 lum conferente, & diuersis castris citra Auferim am-
 nem positis, Pisani multis exuti oppidis Cæsari portas
 aperirent, & prægrandi pecunia multarentur. Ab
 hoc insigni studio apprimèq; forti & fideli opera Ca-
 struccius à Cæsare Lucensium & Lunensium dux est
 appellatus; prætulitq; demum decora insignia & or-
 namenta nouæ dignitatis, atq; inde Pisanos recenti sa-
 ctionum aestu iactatos, nec idem in Republica sentien-
 tes uarijs occulte largitionis artificijs aggressus, ita
 eorum decuriones circumegit, ut fauente Cæsare, nec
 abnuente populo, ciuitatis princeps salutaretur. Lu-
 douico autem Romam contendenti ad id solenne offi-
 cium

cium suscipiendi diadematis inuitatus, cum delecto equitatu & sagittariorum cohortibus comes fuit. Eo autem in urbem nonis Ianuarijs recepto insigniq; demum studio Sarrae Columnae, Iacobiq; Sabelli ad Vaticanum templum coronato, creatus est pseudo Pontifex Petrus Corbarius, ut Diadema Romani imperij saluis auspicijs traditum atq; susceptum uideri posset. Id enim unum Caesar contendebat, ut Ioannis legitimi Pontificis authoritas, tanquam omni iure existimatio- neq; spoliati, in urbe aboleretur, imperatoq; & exacto undiq; auro aduersus Robertum regem Guelforum tuentem partes, graue bellum pararet. His comparandis rebus intentum Gibellini proceres Sabellus, & Sarra, ipseq; ante alios Castruccijs uehementer orabant, ut Vicecomites Regulos importune principatu fortunisq; deiectos custodia educere uellet, neq; diutius Guelfos eorum calamitate letari pateretur. Verum Caesar dum in explicando consilio, uti rerum imperitis plerunq; accidit, & durus & pertinax, neque id concedit, neq; omnino negat; ut inanis constantiae nomen parcat, amicorum omnium animos grauiter offendit. Interea Castrucium tot accumulatis honoribus clarum, & cuncta propè apud Caesarem praestanti ingenio administrantem, atrox ab Etruria nuncius magnopere perturbauit. Is mari delatus afferebat Pistorium Guelforum proditione in Florentinorum potestatem deuenisse; deletum fuisse praesidium, sed adolecentes filios magno ausu euasisse incolumes, qui praesidio accerrimè repugnanti, usq; ad lucem nocturno

Sturno praelio certaretur. Itaq; subiratus Cæsari, qui
 maiore Guelfhorum quam Gibellinorum emolumen-
 to in Italiam uenisset, commeatu uix impetrato Pisas
 per Aureliam uiam magnis uincibus contendit; tan-
 ta celeritate, ut Umbrone fluuio fortè à pluuia prætu-
 mido transitum morante, dum male fidum alueum
 properè tentaret, penè mergeretur, & cum paucis-
 simis equitibus inexpectatus portas intraret. Ea cele-
 ritate Pisanos quòd essent ambigua uoluntate repen-
 te oppressos, & presentis principis uim, & subse-
 quentis præsidij robora timentes in fide continuit,
 confirmatoq; dominatu, ac imperata pecunia, quan-
 tas potuit copias, accitis undiq; auxilijs coegit, & ad
 obsidendum Pistorium est profectus. Florentini Simo-
 nem Tosam militaris industriæ ciuem, præsidio ur-
 biq; præfecerant, nouas munitiones ueteribus adiece-
 rant, singulariq; diligentia ædificatis ligneis propu-
 gnaculis, murum omni telorũ genere compleuerant.
 At Castrucius priusquam succidi frumenta possent,
 inclusos obsidere constituit, quòd non magnam com-
 meatus copiam uix per duos menses suffecturam in-
 tus paratam esse didicerat. Itaq; inusitata eo seculo
 belli ratione, duplici uallo dupliciq; fossa urbem cir-
 cumuallare pergit, ut omnem uel erumpendi uel im-
 portandi commeatus hosti spem præcideret. Eraxerat
 in utraq; munitione ligneas turres maioribus balistis
 & catapulis instructas; suburbani agri arbores suc-
 ciderat, ut aduentantibus Florentinis ad opem fren-
 dam inaccessa pediti atq; equiti munimenta obijce-

rentur. Venerat Mediolano Galeacius Vicecomes, à
 Cesare post Castrucciij discessum certa conditione car-
 cere emissus. Is ingentium præliorum uictor, peritissi-
 mi ducis nomē assecutus, amicissimo principi, & præ-
 claro suæ libertatis authori eo bello operam præsta-
 bat, quum interiores munitiones defendendas susce-
 pisset, Castruccijs in exterioribus uersabatur. Nam
 fama erat Florentinos ad soluendam obsidionem ad-
 uentare, ingenti coacto exercitu ex Pontificijs co-
 pijs, quæ è Bononia submittente Legato in Etruriam
 descenderant, cæterisq; fœderatis ciuitatibus quæ pu-
 blicæ Guelfhorum causæ nunquam antea defuissent.
 Præerat omnibus Philippus Sanguinettus Gallus, cu-
 ius opera Pistorium noctu captum fuerat. Censeban-
 tur autem sub eius signis ad tria milia galeatorum e-
 quitum, & ad triginta milia peditum. Sed Philippo in
 conspectum se dante, nec tamen subire aggeres auso,
 Castruccijs nihil se commouit, & per Galeacium e-
 rumpentes hostes multis illatis uulneribus retro in ur-
 bem compulit. Itaq; Philippus tantos aggeres, tantiq;
 artificij, & nouæ disciplinæ munitiones admiratus,
 frustra ad pugnam Castruccijs magnis tubarū clan-
 goribus compellans, alio quàm statuerat suscepto con-
 silio, castra inde mouit in Pisanum & Lucensem agrū
 populabundus ire pergens, ut hostis rerū suarum ca-
 lamitate & uillarum incendijs permotus, incepto ab-
 scedere, sua tueri & uiribus inferior prælio decertare
 cogeretur. Sed ille tot detrimenta, quanquam suis lu-
 tuosa contemnens, in obsidione constantissimè per-
 mansit.

transit. Nec multo post Simon Tosa desperatis auxilijs, uti erat ad extremam commeatus inopiam redactus, ea conditione post tres menses deditionem fecit; ut cum presidio incolumis emitteretur: magna quidem cum ignominia tanti exercitus, & singulari Castrucci gloria, qui eo bello priscorum Romanorum magnitudinem, & bellicæ rationis ingenia diligenter emulatus, tantarum uirium impetum elussisset. Sed quum supremo inusitate uirtutis opere edito, ac ob id incredibili affectus lætitia, ad triumphum Lucanæ reuerteretur, pestilens eum inuasit morbus, & paucissimis diebus eripuit, pari fato præcunte Galeacio, qui eadem autumnalis coeli inclementia correptus, ad Pisciæ oppidum è uita migrarat. Itatorum enim omnium duo maximi duces, ætate, forma, & magnitudine animi pares, ita corpora atq; animos in hisdem castris longo & pertinaci labore defatigarant, ut in magnis Augusti mensis feruoribus, cuncta ad accersendam ualitudinem incommoda perpessi, uictoriæ decus ante salutem posuisse censerentur. Moriens Henricum filium testamento imperij reliquit heredem, quod nequaquam paternis artibus postea tutatus est; Pater enim admirabili naturæ munere ferreum corpus, inuictum animum, expeditamq; præsentis ingenij uim, & certum infinitæ prudentiæ robur, ad condendum principatum attulerat. Quarum uirtutum imbecillus adolescens uertente se Fortuna emulus esse non potuit. Pater quoq; (quod difficillimum fuit) uitiâ insolentis auaritiæ & effere crudelitatis, aut con-

genita tyrannis, aut necessitate inducta, usq; ad eò libe-
ralitate, magnificentia operum, eloquentia, & multa
religionis simulatione temperabat, ut optimo princi-
pi quam impotenti domino prior atq; similior ha-
beretur. Castruccij effigies (ut in Vgucione dixi-
mus) Pisis elegantissimè picta conspicitur. cui similem
ex candido marmore nobis ostendit Nicolaus Tegri-
nius Lucensis patritius, à quo Castruccij uita Latine
atq; integerrimè scripta, ac impressa extat; ut hinc
quoq; liuorem & petulantiam Nicolai Macciauelli
magnopere detestemur; qui dum commentitiam Ca-
struccij tanquam patrie suae hostis, extra rerum fi-
dem impudenti libidine uitam describeret; reliqua
quoq; historiae dignitatem improbè defoedauit.

Gabrielis Faerni Cremonensis.

Qui iam obsoletam bellicae artis gloriam
Castruccius Lucensium dux, Italis
Resituit, & pro factione Caesarum
Etruriam quatesceit armorum sono:
Nunc hic quiescit paruus è tanto duce
Puluis, cinisq; & nudula umbra mortui.

Sub effigie Canis Scaligeri.

INTER Scaligeros Verone domi-
nos, qui suere oriundi è Vindelicia,
CANIS superior bellica uirtute
clarissimus constanti merito Gran-
dis cognomen tulit; non à proceri
quidem corporis statura, quae uix in eo erat medio-
cris,

tris, sed à magnitudine inuicti, liberalisq; animi, &
 perpetuo illustris uitæ splendore, quo uel opulentissi-
 mos eius ætatis principes antecessit. Canis autem no-
 mine non latratu insigne animal, sed Tartarorum lin-
 gua Imperator exprimitur. Ea siquidem tempestate
 Sacro bello spectatæ uirtutis proceres Barbarorum
 captorum, aut ab se occisorum nomina ad testimo-
 nium honestissimæ laudis desumebant; quippe qui Go-
 thifredum Bolionium, aut maximos postea Europæ
 Reges emulatione gloriæ in Syriam transfretantes
 secuti sunt, nullum omnino opimius & speciosius tro-
 phæum referri domum posse arbitrabantur, quàm ut
 impiorum hostium nomina, ad perenne decus familijs
 suis infererent; sicuti in Vicecomitum & Turriano-
 rum domo usurpatum uidemus, quum sæpius Sultha-
 ni, Mustæ, Cassoni, Amurathis, & in foeminis quoq;
 Antiochiæ nomina repetantur. Canis acceptum ab
 Alberto patre dominatum, tanta animi moderatio-
 ne, iustitia, humanitate, tantoq; exactæ discipline or-
 dine, cum domi, tum militiæ exercuit; ut gratia, autho-
 ritate, clientelis & apparatu armorum pollens, suo
 prorsus nomine, & maiore imperio dignus habere-
 tur; utpote qui admirabili iudicio clementiam & se-
 ueritatem procul ab inuidia atq; odio commiscere, si-
 ne furo pietatem colere, comitatem sine de decore, si-
 ne fastu dignitatem tueri consuesset. Eum enim rectè
 constantisq; animi habitum ad expeditam commu-
 tationem uti oporteret, ita paratam & habilem præ-
 ferebat, ut domi remisso ad lenitatem ingenio se-

per placatus, in castris autem elato, feroci, acerbo in
 puniendis præsertim militum delictis, inexorabi-
 lis & ferè seuis euaderet. Quibus institutis & mo-
 ribus, neq; domi coniurationes, intestinaq; mala,
 neq; in castris seditiones militum, aut aduersos nomi-
 ni suo rumores sensit. Sæpiissime prælio uictor, se-
 mel tantum aduersæ pugne euentum expertus est;
 quum graui & diuturna obsidione Pataunos pre-
 meret, & in segnem eius stationem Illyrij & Nori-
 ci equites, qui Patauinis auxilio uenerant, subita
 eruptione facta, oppressis & fugatis custodibus in ca-
 stra penetrassent. In ea rerum perturbatione Canis a-
 cerrimè resistens atq; dimicans, uulneratus & equo
 deturbatus, maximum uitæ adiit discrimen; sic ut eum
 prætorianæ turmæ magna ui depulsis hostibus uix ser-
 uarent. Tanto accepto incommodo custodiæ cohortem,
 quæ irruente hoste trepidè locum deseruerat,
 exutam armis ignominiaq; notatam præfecto capitali
 pœna damnato, integram dimisit. Nec multo post re-
 nouato bello Patauini magnis affecti detrimētis, per-
 tinacissimeq; machinis oppugnati, ad clementiæ fa-
 mam uictori se dediderunt. Tanta urbe in potestatem
 reducta, & Vicentinis ditioni suæ adiectis, ad opulen-
 tius & maius imperium aspirans, in spem uenit occu-
 pandæ Brixie, quòd ea urbs cruentis factionibus la-
 boraret; potiundiq; inde Mediolanensis imperij, quò
 Ludouicus Bavarus Cæsar, tum forte Galeacium Vi-
 ceconitem nihil tale ueritum custodiæ tradidisset. B-
 rat enim Cæsar auri cupidissimus, ideoq; paratus ad
 omne

omne uenalis ingenij facinus obeundum. Hunc Canis,
 officij atq; honoris causa Mediolani ferrei diadema-
 tis insignia suscipiētem, cum nobilissima ala equitum
 fuerat comitatus, consiliariosq; eius opulentis mune-
 ribus & presenti pecunia sibi conciliarat. Sed utro-
 biq; conatus successu caruit, Cesare scilicet in Etru-
 riam profecto, & Brixianis prospero ad Benacum
 nauali & terrestri praelio, libertatem suam egregie
 tuentibus. Mutato itaq; consilio Canis ad expugnan-
 dum Taruisium se conuertit, cupiditate proferendi
 imperij Actiolinum æmulatus; nisi diuersissima pro-
 gressus uia pro immanitate atq; perfidia, pietatem &
 fidem; pro seuitia lenitatem, ac in omni re cum publi-
 ca, tum priuata, honestissimi decoris nomen pro tur-
 pissima & execrabili fama tot scelerum ostendisset.
 At Taruisini asperrimo fatigati bello quum auxilia
 desperarent, affectæ eneruatæq; libertati, quam diffi-
 cillimè tueri poterant, potentem armis & consilio, cle-
 mentiæq; laude illustrem dominum prætulērunt. Sed
 Canis uictor acceptione opportune urbis diu letari
 non potuit; concepto enim supremo morbo, quod ar-
 matum & æstiuans ex frigidissimo fonte auidius bibis-
 set, Iulio mense non plane senex exeesit è uita, cele-
 branteq; funus toto exercitu è Taruisio Veronam de-
 latus est, quem postmodum Mastinus fratris filius ac
 imperij hæres, marmoreo sepulchro quod usitur ho-
 nestauit. Regiam Canis cunctis hospitibus qui ingenio
 ualerent, hisq; præsertim qui domo pulsi ab infesta
 Fortuna iactarentur, liberale atq; illustre domicilium

fuisse scriptores tradunt: & antè alios Gazadius è
 Regiolepidi, qui uti erat eius familiaris adeò distin-
 ctè totius hospitalis disciplinæ rationes, diuersorumq;
 coenaculorum & cubilium sumptus institutaq; orna-
 menta descripsit, ut peculiarem dispensatorum cultū,
 & uariorum ministrorum officia, titulosq; singulis
 ianuis præscriptos, & argumenta utriusq; Fortune,
 auleis & picturis expressa persequeretur. Diuersæ
 siquidem ædium partes conditione dispari oblatos
 hospites sic accipiebant, ut magnanimos & uictores
 triumphis; exules bonæ spei; profugos securæ confi-
 dentia; Poetas Musarum umbraculis; præcellentes ar-
 tifices Mercurio; sacratos uerò concionatores terre-
 stri Paradiso assignaret. Hæc autem tanta diligentia,
 iocunditate, nitoreq; administrabantur; ut cuncta ap-
 tissimè ad genium hospitem responderent. Nam præ-
 ter Musicos concentus, festiui etiam saniones, & pla-
 ni, & non insulsi moriones, alterna uarietate cœna-
 cula circuibant. Ipse quoq; interdum quos committe-
 re uolebat, graui iocundoq; delectu mensæ suæ adhi-
 bere erat solitus, in queis sæpius erat Danibes exul,
 eruditi quidem, sed nimis aculeati sermonis libertate
 admirabilis potius quàm iocundus, & Vguccio Fagio-
 lanus ex tanta principatus fortuna deiectus, quem
 summo in honore habebat; quanquam ingentis one-
 rariæ nauis fluctibus in littus eiectæ admirandum ca-
 dauer præ se ferret. Nihil enim Canis in hac uita no-
 bilius atq; beatius esse prædicabat, quàm inuicto ani-
 mo suæ pariter atq; alienæ fortunæ obuiam ire, per-
 petuisq;

petuisq; beneficentiæ & liberalitatis operibus, insitæ
 uirtutis famam extendisse. Eius imaginem in tabula
 egregiè pictam, Achillinus Bononiensis rerum anti-
 quarum studiosus, uiris elegantibus ostendit.

Adami Fumani.

Scaliger, an ne tua isthec Canis inelyte imago est?

O cari capitis, cara mihi effigies.

Ille ne tu profugis quondam qui uatibus unus

Portus eras, arx, spes, præsidium, columen

Gaude Heros rediuiue, heros belliq; domiq;

Illustris, iuncto uiribus ingenio.

Ecce tibi ut ueteres Iouius renouauit honores,

En te ut honoratis iunxit imaginibus,

Macte tuum tersa nitidum rubigine nomen

Factum, iam poterit nulla abolere dies.

PAVLI IOVII EPISCO-
PI NVCERINI PRAEFA-
tio in secundum librū Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

ECVNDVS hic li-
ber Elogiorum meo-
rum nomini tuo dica-
tus Magnanime COS-
ME, vt instituti ordi-
nis series postulabat,
rectè & appositè in-
itium cepit à Ro-
berto Neapolitano rege. Eius nanq̃
optimi Regis memoria grata multis,
tibi verò præcipuè iocundissima esse
debet. Nam amore quodam mirifico,
& partiū studio incredibili Florentino
nomini coniunctissimus fuit; vt pote
qui ciuitatem aduersus imminētes ty-
rannos inuictis armis defenderit, pul-
cherrimisq̃ belli & pacis artibus exor-
narit; tanta gratissimi populi propen-
sione, vt abdicato libertatis nomine, ei
& Carolo filio dominatum Etrurię de-
ferret:

ferret; quoniam ea clementia, moderatione, atq; iustitia, summi imperij potestate vsurus existimabatur, vt minime dispuderet eum in libera patria dominum appellare, venerariq; sub quo vera libertas reiecto inani titulo, ad tranquillitatem atq; opulentiam ciuium pararetur. Hæc eadem benigni & longæquissimi principatus iura, in te hodie ciues agnoscunt; eoq; præclarius atq; felicius, quod pro externæ stirpis Rege, te eundem & perhumanum ciuem, & sanctissimum principem intuentur. Sed hunc profecto Regem, quem dissimulanter æmularis, ita omnibus numeris absolutè refers & effingis, vt augustius etiam exuperes: Quando id totum optimarum literarum atq; artium decus, quod in eo Rege præclarè spectabatur, tot editis eruditæ liberalitatis monumentis, ad vberiores laudem complectaris,

Vale.

ELOGIORVM LI- BER SECVNDVS.

Sub effigie Roberti Neap. Regis.

RN ROBERTO Neapoli-
tano Rege bellici spiritus inde-
fessa uis, quæ in Carolo auo
summa fuisse traditur, pluri-
mum enituit. Sed Carolum ini-
micorum cadibus gaudentem,
sepeq; seuum & inexorabi-
lem, moderatione, clementia, lenitateq; animi Rober-
tus omnino superauit; quum ille enormi rubenteq; na-
so terribilis, bello captis uel supplicibus nūquam par-
cere didicisset; essetq; aded in exercenda crudelitate
inhumanus & peruicax, ut non modò Manfredi regi
ad Beneuentum acie interfecto, supremum funeris
& sepulchri honorem, tanquam Pontificis hosti dene-
garit; sed Conradinum duorum imperatorum sangui-
ne progenitum, dum is regnum quod suum iure pu-
tat, armis repetit; ex aduersa pugna captum, cum re-
gulo Austriae, in foro securi percussit. Patrem quoq;
Carolus Robertus pari uirtutum temperamēto, cum
magnitudine animi, tum munificentia & splendore
uite antecessit; quando & eum continentia, grauita-
te, & regij cultus ornatu, maiestateq; oris supergre-
deretur. Pater enim per omnem etatem intemperan-
ter mulierosus, corpore deformi distortoq;, cultu aded

brevi

breui subductoq; uti solebat, ut uix pudenda natesq; contegeret, indeq; spectantibus moueret risum; quum alioqui magnis uirtutibus esset admirabilis. Ceterum Robertus auo patreq; illustrior extitit, cum nobilitate ingenij studio literarum, singulariq; memoria, tum incomparabili Christianæ pietatis præconio: in hoc Ludouicum Gallie regem maiorem patrum æmulator, qui in Africa in obsidione Tuncti, quum morbo absumptus interiisset, inter diuos referri, spectatæ sanctitatis ergò promeruit. Hoc certè de Roberto dici potest, neminem ex his qui antea Neapoli regnarint, aut postea per ducentos annos regnauerunt, maiora præclarioræ exactæ religionis monumenta reliquisse. Non petebat enim ex templis magnificè ab se conditis inanem famam, sed Christianæ uirtutis exempla imitanda posteris relinquebat; quanquam ex publicis operibus, quæ ciuitatis commoditatem decusq; respicerent, laudem non respueret. Vtpote qui munimenta mœnium, & turres educere; curare portum, molemq; eius proferre; instaurare aquæductus; annonæ liberaliter studere; tollere latrocinia; & iustissimi atq; sanctissimi regis munia obire esset solitus. Benigni namq; amantisq; patriæ, quàm pecuniosi, populoq; prægrauis, & imperiosi regis nomen malebat. Nec enim laudem aut gratiam alicunde expectandam arbitrabatur, nisi in ea pietatis atq; iustitiæ studium emineret. Gessit perpetuò bellum aduersus Gibellinos, quum authoritatem Romani Pontificis contra infestis Cæsares tueretur, Florentinorumq; liber-

tatem enixè defenderet. Ab hoc suscepto studio dum in Etruria prostratas Guelphorum opes erigere conaretur, cruento Montecatinesis prælio Petrum fratrem, duosq; item fratrum filios summæ spei iuuenes amisit. In Gallia porrò Cisalpina quum Vicecomes Mediolani principes ualidis urgeret armis, duplex insigne uulnus accepit; alterum ad Alexandriam ubi Vgo Baucius equitum magister fusus, atq; interfectus est; alterum ad Abduam non longè à Mediolano, ubi fractis aduersa acie partium copijs uexilla regia, ducesq; cum magno numero insignium equitum in potestatem Galeacij uictoris deuenerunt. In Liguria uerò Genuam acerrimè defendit, quam Marcus Vicecomes obsidendo atq; oppugnando propè ad rerù desperationem adduxerat. Eo enim bello quum hostis mœnia perfrègisset, unus antè alios Robertus egregiè dimicans, ita locum tutatus est, ut magno suo periculo, & multa cum cæde hostes repulerit. Ludouicum uerò Bauarum Cesarem, qui Nicolaum pseudo pontificem in Ioannis cõtumeliam Romæ creauerat, terrore præmissi ab Aquila exercitus, & urbi per Latium admoti Roma excedere coegit. His rebus gestis Ioannem Pontificem apud Auinionem adiit, imitisq; foederibus, tantam consecutus est nominis auctoritatem, ut Florentini ab eo Carolum filium in dominum postularent, & acciperent. Ea enim tempestate Florentini acerrimè hostis Castruccij armis uexabantur. Itaq; Carolus optima stipendia accepit, suscepitq; liberæ ciuitatis dominatum; tanto Guelphorù studio, ut omnes Magistratus,

gistratus, ararijque opes, cunctaque copiae ad eius auctoritatem decreto publico conferrentur. Sed iuuenis eo inito principatu, nihil quidem memorabile in Etruria gessit. Illud tantum cum magna nominis sui invidia admisit, quod Ciccum Asculanum acutissimum Philosophum, eundemque Etrusco carmine Empedoclis aemulum; quum Magicae artis peritia famosus, coniuratione cucullatorum haereseos accusaretur, damnari, & in foro comburi iusserit. Exinde regressus Neapolim morbo surreptus, Robertum patrem orbitatis dolore percussum perpetuis in lachrymis reliquit: Quamquam is mira animi firmitate unici filij casum ferret, consolatus seipsum numerosa nepotum sobole, & optimarum literarum praesidijs; in quibus tantus euasit, ut sibi literas regni possessione cariores esse praedicaret. Fauebat ardentissime optimorum studiorum professoribus, oblectabaturque amcenioribus Musis, addo liberaliter, ut Franciscum Petrarcham multis ab se ornatum muneribus, quod Africam nobile (ut etas illa ferebat) poema, regio iudicio subiecisset; laurea ornare cupiuerit, quam ille postea Romae in Capitolio accipere maluit. Obijt Robertus plane senex, quum regnasset annos XXXIII. Visitur eius sepulchrum cum effigie marmorea in templo Diuae Clarae ab se dicato, cum hoc titulo: Aspice Robertum multa uirtute refertum.

Antonij Francisci Rainerij.

Adfatis teneræ Parthenopes decus
 Syrenes, sacer & Pieridum chorus
 Et Tuscæ Charites, &
 Flauî numina Tybridis.
 Dum Regem tunica tectum adamantina
 Robertum canimus, Cæsaris impij
 Pellentem agmina, ut alto
 Nimbos exiliens notus.
 Ille ille horrifono barbarus impetu
 Terrarum dominam hanc & superum domum
 Ferro perdere, & igni
 Tentabat facinus ferum.
 Ast illum impauido Rex pius agmine
 Sistens indomitæ frena licentiæ
 Iniecit, trepidam urbem, &
 Seruans purpureos patres.
 Quin & præcipiti plenum opus aleæ
 Ciuilesq; acies, scissaq; Etruria
 Sedans pectora, dictus
 Dux est, & Patriæ pater.
 Vnde his pro meritis, impatiens iugi
 Quæq; alte innumeris iura dat urbibus
 Gens Etrusca, secures
 Nato, atq; imperium dedit.
 Salue ô bellipotens, progenies Deum
 Tempa immania qui marmoribus sacris
 Condidit thuricrema, alti
 Aequent quæ iuga Caucafi.

Tu Pindi auricomum è uertice Apollinem

Sebethi irrigua ad murmura uitrei

Ducis Parthenope alma ut

Discat Pierium melos.

Cum uatem cythara nobilem cburnea

Petrarcham, thalamo suscipis aureo,

Quem mox Delphica laurus

Cinxit Romuleo in foro.

Hæc illi, auspice te, munera contulit

Roma altrix studiorum, & Latium ferox

Vnde Arnus uaga claro

Lambit sydera uertice.

CVM hoc Roberto rege, Vicecomites Mediola-
ni principes continenter bella gesserūt, quum
ij pro Gibellinae factionis dignitate, ille de Guelpho-
rum salute atq; potentia dimicarent. Horū itaq; prin-
cipum ueras imagines suo ordine libuit collocare, ut
tot formarum uarietas sub unum aspectum exposita,
iocundio rem spectantibus afferat uoluptatem. Nullis
alijs ex ipsa temporum serie permistis, scilicet ut æ-
stimatione ingeniorum, rerumq; à singulis gestarum
quid Physiognomus ex lineamentis indicet atq; pro-
mittat, uiri elegantes ex tanta uultuum diuersitate
coniectando deprehendant. Ob id uerò imagines bre-
uissimis elogijs demonstrabuntur. Quoniam singu-
lorum uitæ peculiari uolumine iam pridem à nobis
perscriptæ editæq; sunt. Ab Othone siquidem qui
huius imperij fundamenta iecit, usq; ad Philippum in
quo familie legitima progenies defecit, enarratis

rebus gestis expressisq; moribus, nihil interciso tempo-
rum tractu, accuratè descendimus.

Sub effigie Othonis Archiepiscopi.

HIC uir præalto ingenio & incredibili
constantia ad nullas aduersæ infestæq;
Fortunæ contumelias infracti animi ui-
gorem unquam dimisit; quum inimico-
rum atq; hostium insolentiam longa patientia supera-
ret; sepeq; bello uictus & diu exul & inops, una in-
domiti animi magnitudine spes suas uel maximè pro-
stratas erigeret. Post summas autem ærumnas uictoriæ
compos factus felix uideri potuit, quum aduersarum
partium duces bello captos in potestatem redegerit;
& condito atq; egregiè confirmato in nobilissima ci-
uitate principatu, Mattheum ab insigni uirtute Ma-
gni cognomen meritum, numerosa militarium iuue-
num prole florentem, successorem reliquerit. Visitur
eius imago sumptuose depicta in magno conclauis An-
glerianæ arcis, ubi Decumana uictoria de Turria-
nis parta, picturis adhuc incorruptis expressa ho-
die spectatur.

Iani Vitalis.

Magnanimi Heroes Latij armipotentis Othonem
Illustrè sydus Insubrum
Accipite inter uos cristisq; comantibus umbret
Augusta cassis tempora
Et dextram diuis operatam armate superbi
Ensis corusco fulmine.

Fortibus

Fortibus ut Fabijs mixtus, magnisq; Camillis
Stet inter alta sydera.

Ille quidem summis decorauit honoribus orbem
Dux fortium fortissimus.

Sub effigie Matthæi Magni.

ATTHAEVS cognomēto Magnus, summam ingenij grauitatem indomitum præstantis animi uigorem, & prudentiam in explicandis cum ciuiliū, tum bellicarum rerum difficultatibus incomparabilem prætulit, per omnem ætatem Othonis maioris patruī uirtutes æmulatus. Hic multo plura cōsilio, quam ui aut armis feliciter gessit. Sed qui inuictus erat aduersus omnes auaritiæ & uoluptatis morbos, uni inuidiæ uir fortissimus ita succubuit, ut occultorum inimicorum dolos, & propinquorum insidias non effugerit. Eiectus enim patria & principatu ad Benacum lacum egestate quidem miser, sed rediuiua spe & rectè factorum conscientia beatus, expectauit Henrici Cesaris aduentum: à quo reductus in patriam eiectis Turrianis dolo an casu incertum, pristinam principatus atq; potentiæ fortunā recuperauit. Cateriū prolati imperij finibus, partoq; spectata uirtute Magni cognomēto, in extremo uitæ actu senex, oppressus ingenti cura atq; periculo, eiurauit imperiū, idq; liberorum uirtuti regendum reliquit. Ingruebant enim tum arma Roberti Regis, Ioannisq; Pontificis maxime metuenda. Inde secessit in suburbanū dolore con-

tumelia, quòd eum Pontifex sacris interdixisset, què
 alioqui Christiane pietatis obseruantissimus haberetur.
 Decessit ibi integris sensibus, claudentibus illi oculis
 quinque liberis, quod migranti è uita incomparabili
 solatio fuit. Caruit tamen honore funeris & sepulchri;
 quia nefas esset damnatum à Pontifice, palam sacrato
 in loco tumulare. Eius effigies Modoetie in templo
 maximo spectatur, habitu porrigentis templi imaginem,
 quòd diuo Io. Baptiste uouerat.

Iani Vitalis.

Tu iure optaris fortissime uiuere felix
 Nostris uenenis pharmacum.
 Cur Matthæe negant te Fata ingrata renasci
 Coruscus ensis Insuorum?
 Consilijs sudisti hostes, uictorq; sedendo
 Finisti dura praelia.
 Te Mediolani turres te moenia macte
 Virtute, te Respublica
 Cum desiderio memorant, qui ferrea fuluo
 Mutaris auro secula,
 Fortune cedens, mox tempestatibus atris
 Grauis senectæ pondere
 Imperium natis liquisti, atq; otia naclis
 Et Tempe amœna fontibus;
 Scipiadae longos superasti inuictus honores,
 Syllanam & abstinentiam.
 Ergo te merito Magni cognomen adeptum
 Magnus celebrat Iouius.

Sub effigie Galeacij primi.

GALEACIVS Magni Matthæi filius
 hoc roseo & corusco ore spectabilis,
 staturæ dignitate, illustri facundia, libe-
 raliq; uitæ splendore, suæ ætatis princi-
 pum famam obscurauit; militariq; laude usq; adeo flo-
 ruit, ut post egregias uictorias, profligatis sæpe hosti-
 bus, dux bello strenuus & fortunatus haberetur. Ab
 hoc Placentiam, Cremonam, atq; Vercellas, paterno
 regno adiectas constat. Quum uerò Roberti Regis,
 atq; Pontificis, & Florentinorum copias, captis eo-
 rum ducibus & signis ad Abduam deleuisset; magno
 consilio ita uictoriæ modum imposuit, ut pacè equis-
 simam, singulari artificio à potentissimis hostibus ex-
 presserit. Verum partè pacis fructu diu non est leta-
 tus. nam Marci fratris & Leodrisij propinqui sui ma-
 lignitate atq; perfidia Ludouico Bauaro delatus, gra-
 uissimisq; oneratus calumnijs, extremum propè subiit
 infortunium. Ab ingrato siquidem auaroq; Casaro
 inter hospitaless mensas inopinata fraude captus, &
 cum filio reliquisq; fratribus, qui Marci scelus de-
 testabantur, in Modoetianum carcerem coniectus
 est. Verum tantam eius iniuriam deprecante Castruo
 cio, è custodia post nouum mensem ea conditione e-
 ductus est, ut Actius filius fidei obses, ad auctoritatem
 Cesaris Pisas se conferret. Caterum eo beneficio diu
 uti non potuit, nam paulò post, quum operam Castruo-
 cio libertatis & salutis auctori enixissimè nauaret,

in circumuallando, expugnandoq; Pistorio pestilenti
 correptus febre apud Pisciam exul, tantoq; exutus
 principatu Fato cessit; non planè miser, quum uir ad
 arma natus in ipsa letitia insignis parte uictoriæ e
 uita migrauerit. Eius effigies in sepulchro Actij filij
 egregiè sculpta; depicta autem in templo ad Vibol-
 donum Romana uia dextrorsum ad septimum lapi-
 dem conspicitur.

Iani Vitalis.

Ductorem ecce Itali nostrorum belli potentem,
 Lectissimorum principem.
 Cui Fortuna minor post facta ingentia tandem
 Inuidit inuictissimo.
 Ab tu cui struis insidias Bauare improbe testas?
 Cui testata tendis retia?
 Ah scelus arreptum ex epulis nihil tale timentem
 Ligas tenaci compede.
 Armatus poteras medio concurrere campo,
 Serens aperta prælia;
 Sed timor & pietas non hærent fraude ligatum
 Pedore uincis carceris.
 Vincere quem reges, quem non potuere tyranni,
 Magnis coactis uiribus.
 Nunc te pro tali scelere atq; immanibus ausis
 Euiscerande Barbare,
 Infamem eijciunt Furie sub manibus imis
 Inter Simones perfidos.
 Hic aliquis Galeacij ultor Polyphemus & Antheus

Vel alter ex gigantibus
 Appetit assiduis tormentis, & tua crebris
 Contundit ora calcibus.
 Interea Elysijs gaudet in saltibus ille
 Inter piorum maximos.

Sub effigie Actij.

ACTIVS Galeacio genitus à prima iu-
 uentute gemina uictoria nobilitatus,
 quum egregij ducis atq; optimi princi-
 pis indolem præferret, paternæ calami-
 tatis consors fuit. Sed eam demum iniuriam Cæsar ma-
 gna ui pecuniæ expugnatus, ingenti beneficio ita re-
 pendit, ut Actius Gibellinorum principum amicitia
 atq; auxilijs confirmatus, conuulsæ domus, ac euerfi
 principatus fortunam restituerit. Is primus suæ gentis
 à magnificentia nobilium operum laudem quæsiuit:
 Mediolano turriculis, & lateritijs mœnibus circunda-
 to; extructaq; amplissima curia cum templo & sacra
 turri ad fastigiũ coronata marmoreo peristyllo sum-
 mæ pulchritudinis, iuxta arenam antiquorum specta-
 culis dicatam. Verum Actius omnibus insignium uir-
 tutum numeris felix uideri potuit, nisi Marcum pa-
 truum, qui immani uecordia Galeaciũ cum uniuersa
 familia, in extremas calamitates præcipitem dederat,
 ui illata necauisset. Receptũ enim in gratiam, & mox
 pari insania atq; perfidia res nouas molientem, Luchi-
 nus & Ioannes patru, tanquam ipsis totiq; familia
 pestilentem omnino opprimendum censuerant. Leo-

drisus quoq; eodem liuore atq; odio quo patrem ad-
uumq; Matthæum fuerat persecutus, Actium condu-
ctis Barbarorum auxilijs in magnum discrimen amit-
tendi principatus adduxit. Verum ille cruento præ-
lio fufus ad Neruiantum diuturno carcere cum liberis,
malignitatis suæ poenâ dedit. Sed Actium quem nulla
aduersa Fortunæ uis unquam fregit, articularis mor-
bi dolores, iuuenem etate florentem, miserabili cru-
ciatu ita fregerunt, ut singulis captus membris, ante
quadragesimum annum uita excedere cogeretur. Vi-
situr eius effigies elegantissimè depicta ad leuam diu-
Gothardi templum intrantibus.

Ptolomei Gallij Comensis.

Vna hic podagra uictus in pace occidit,
Qui uictor omnium Actius bello fuit.

Sub effigie Luchini.

ACTIO succedere duo patruum Luchinus
atq; Ioannes, ea conditione, ut hic quod
esset Mediolanensis Archiepiscopus, sa-
cra procuraret; ille uero integris belli
& pacis muneribus uteretur. Caterum qui antea om-
nibus bellis pugnacissimus imperator extiterat, prin-
cipatum adeptus per legatos bella semper gessit, in-
signi prudentia Fortunæ aleam deuitans, quâ septem
maximè cruentis prælijs, uel parta uictoria grauissi-
mè uulneratus discessisset. Sed qui iustissimi indulgen-
tis, & nusquam factiosi principis laudem ferens a po-
pulo

Pulo Pater patriæ & Pacis conditor appellabatur
 (uti maioribus acciderat) propinquorum ac inimi-
 corum coniuratione summum uitæ discrimen adiit.
 Detectis autem insidijs coniuratos meritis affecit pœ-
 nis, fratrisq; filios Galeacium & Barnabam eius con-
 cepti sceleris conscios, in urbes Belgici Oceani relega-
 uit; tanta indignantis animi acerbitate, ut eorum no-
 men per epistolas euulgata conspiratione, apud prin-
 cipes Christianos perfidiæ nota suggillarit. Parmam
 auro coemptâ imperio adiecit. Regnavit annos octo,
 corpore æger atq; animo maximè seuerus & tristis,
 quandoquidem amicis necatis, relegatisq; propin-
 quis, & uxore adulterijs atq; incestu suspecta, inter
 podagræ cruciatus uitam sibi tædio atq; oneri esse fa-
 teretur. Sed impudica uxor pœnam flagitij uerita,
 non matura adhuc Fata, misto poculis ueneno facile
 præcipitauit. Effigies eius in Actij sepulchro marmo-
 re sculpta prospicitur.

Iulij Feroldi Cremonensis.

Te ciues fleuere tui Luchine peremptum
 Quòd tecum extincta est iustitia & pietas,
 Talibus exequijs, partisq; tot ante Trophæis
 Visus eras felix, quum morerere mori;
 Si non crudeli miscente aconita Megera
 Mœstam exhalasses (heu miserande) animam.

Sub effigie Ioannis Archiepiscopi.

LVCHINO crepto Ioannes Sacri & Profani iuris potestatem complexus, incomparabili magnitudine animi principem egit, pietate, iustitia, splendore uita, & clementia, antiquis Heroibus comparandum. Ore probo semperq; hilari cum maiestate grauitatis synceri animi candorem, iuste liberalitatis spem & facilitatem cunctis aduentibus pollicebatur. Inimicorum uoluntates beneficijs ac humanitate flexit; hostium uero spiritus summa uirtute contriuit. Fratrum filijs quos Luchinus relegarat humaniter pepercit, totiusq; imperij designauit heredes. Genuenses cum uniuersa Liguria huius imperio paruerunt, is quoq; Florentinos quum ipsorum urbi immisisset per Apenninum ingentibus copijs, magnum terrorem admouisset, pacem ea lege coegit, ut Lucensibus, Pisanis, & Senensibus bellum inferre desinerent. Actianæ uero magnificentie studium æmulatus, luculentissimam domum contra templum maximum iuxta Actij curiam condidit, & Abduam amnem quâ desinente Lario ad Leucum coarctato exitu emittitur, sumptuosissimi operis lapideo ponte iunxit. Singularem demum animi moderationem tum maximè ostendit, quum apud Pisas à Iacobo Corbario pseudo Pontifice Senatorio galero honestatus, totum id purpuræ decus, uel cohortante Cæsare, ut beneficio uti uellet, constantissimè renuit; ne his susceptis insignibus, legitimi Pontificis maiestas

stas lædi uideretur. Obijt scalari anno, natus annos
LXIII. Effigies eius nullo uitiata situ, in superiore
conclauis Pontificiæ domus, in cyanea chlamyde egre-
giè picta conspicitur; ante Deiparæ Virginis imagi-
nem habitu supplicantis.

Antonij Francisci Rainerij.

Coerulea chlamyde insignem, niueisq; nitentem
Pellibus, & Scythico maculis sub tegmine fufis,
Stellanti Regum ornatu, Heroumq; Deumq;
Insubrum uenerare ducem, Ligurumq; potentem.
Hic uir, hic est, uiden' ut generoso effulgeat ore
Maiestas? uiden' æthereas elapsa per auras
Pulsa Astrea olim, fronti ut confederit altæ,
Diuinisq; oculis Venus alma afflarit honores?
Olli quâ tenero nimbofa per auia lapsu
Serpit humi Eridanus, quâq; altior exit, & auctus
Centum fluminibus, gemino sternit sata cornu,
Quâq; assueta malo, ueterumq; exercita bellis
Romulidum, gens dura, animisq; elata superbis
Auro inhians Tyrrhena agili uerit uada puppe,
Olli alacres cessere omnes; quâq; arduus abnam
Principio Ausoniam secat Apenninus, utruq;
Cum mare prospectat, subiectisq; intonat undis.
Ille ille imperij fortunarumq; suarum
Consortes mira amplexus pietate nepotes
Constituit pulsos, solijsq; locauit auitis.
Marmoreasq; edes, Phrygijsq; innixa columnis
Atria, regalemq; aulam laquearibus aureis

Condedit, & patriæ æternum decus addidit urbi.
 Iunctus & ante tuos operoso est Abdua ponte
 Maxime Lari oculos, uiolenta ut flumina discant
 Ferre iugum, fremitu neu quisquam assurgat iniquo.
 Purpureum ille etiam decus, atq; insignia dona
 Corallo è fragili, trabeam, fascēsq; superbos
 Respuit, & quæ quisq; ambit, pede repulit alto
 Ergo iterum uenerare, ducemq; patremq; sacrorum
 Et gladio, & lituo, sceptrisq; animisq; potentem.

Sub effigie Galeacij secundi.

MIC est ille Galeacius Stephano Matthæi
 magni liberorum ultimo genitus, què
 decore formæ cunctos suæ ætatis mor-
 tales antecessit. Is defuncto Ioanne pa-
 truo, sicuti in testamenti tabulis erat præscriptū, Me-
 diolanum, & uniuersas principatus urbes, cum Bar-
 naba Matthæoq; fratribus trifariam diuisit. Sublato
 autem Matthæo mira concordia cum Barnaba duos
 & uiginti regnauit annos; sic ut per omnem ætatem
 communibus copijs atq; consilijs imperij fines tueren-
 tur. Magnificentia autem operum cum fratre certa-
 bat; quo nobilissimo ædificandi studio, quum maxi-
 mos Europæ reges constitutis admirandis ædificijs æ-
 quasset; authore Petrarcha, seipsum condita Tici-
 nensi arce facile superauit, quòd Ticino urbis moenia
 præterluentem lapideum montem imposuisset, perpe-
 tua protectum contignatione, munitumq; propugna-
 culis ad utrunq; caput excitatis. Quo opere ornanti-

bus peristylis nullum præstantius aut iocundius in Italia uidemus. Ad nobilitandam quoque urbem cœli clementia, ubertate agri, duorumque annuum omnis generis fructus admirabilem copiam inuehentium, opportunitate clarissimam, quæ Longobardorum Regum sedes olim fuerat, Gymnasium condidit, ex auctoritate Caroli IIII. Imperatoris, accitis uberrimo stipendio disciplinarum omnium professoribus, cui permagno eruditoque munere accessit bibliotheca adhortante Petrarcha, quam nos nobilissimis codicibus referant, et demum ingruente bello, immaniter spoliatam in arce uidimus; pari militum externorum licentia euastatis uiridarijs, quæ septa ferarum à parcendo Parcos uulgus appellat. Ea lateriis mœnibus cincta uiginti miliarium spatium complectuntur; paratis semper ad principum uoluptates omnis generis uenationibus et aucupijs. Ab hac opulentia, ambitiosa sumptuosaque libidine, cum magnis regibus affinitates quaesuit, regis Galliae filia Ioanni Galeacio filio nuptura data, et Leonato Britanniae regis filio in generum adscito. Summis autem podagrae cruciatibus affectus, quinquagesimonono ætatis anno excessit è uita. Effigies eius pluribus in locis in arce elegantissime depicta; hoc uero habitu conspicitur in inferiore porticu quæ ad leuam intrantibus occurrit.

Iulij Feroldi.

Musis hic Galeacius beatis
Augusta atria, nobilemque sedem

Ticini ad liquidum dicauit annem,
 Illic ut coalesceret iuuentus,
 Bonisq; imbueretur artibus, quas
 Mox diffunderet usq; quaq; in orbem.
 Musis & Iouius senex beatis
 Ticini ad liquidum institutus annem,
 Augusta atria nobilemq; sedem
 Vdo in margine Larij dicauit.
 Hic armis Galeacium nitentem,
 Virtutis memor inclyte locauit,
 Vt fortissimus, optimusq; princeps
 Formosissimus omnium uirorum
 In Heroibus emicet, uirosq;
 Inter fulgeat ille bellicosos.

Sub effigie Barnabæ.

ARTII spiritus uis ingens, & ea semper indomita, crudelis, maximeq; superba, in hoc principe usq; adeo uiguit, ut innata immodico eius animo, profrendi imperij libido, neq; secundis, neq; aduersis prælijs frangeretur. Is enim natura pugnax & intrepidus, dum Fortunæ alea plurimum gauderet, nec uectigalia bellicis sumptibus sufficerent, populos imperio subditos in cogenda pecunia acerbissimè uexare, expilareq; erat solitus. Quanquam per idem tempus insano prope studio edificandi teneretur, imperatisq; operis apprimè iniuriosus, & supra quàm dici potest, aduersus agricolas immitis euaderet. Venationi
 siquidem

siquidem perditissimè deditus, totum eius uoluptatis
 instrumentum, quod duobus insignium canum mili-
 bus constabat, custodiendum alendumq; per familias
 uicatim distribuerat; graui miserorum agrestium de-
 trimento, metusq; solitudine, quum poenas atroci-
 ter exigeret uel minimæ negligentiae; integramq; ali-
 quando familiam, quæ aprum occisum sale conditum
 comedisset, suspendio punire non ueretur. Ab hoc
 fastu fœde prodigus & rapax, eo maximè auaritiam
 ostendit, quòd decem filiabus per omnem Europam
 nobilissimis regulis nuptui datis, innumerabiles pecu-
 nias in earum dotes contulisset. Ab ultima enim Bri-
 tannia & Cypro regiæ stirpis generos ambitiosè si-
 bi ascuerat. Sed in dies magis ac magis arariū exhau-
 riebant, septem liberorum etate florentium incondi-
 tus luxus, & paterno exemplo nihil intermissæ uolu-
 ptates. Hinc Barnabas prolem suam modico imperio
 si per partes diuideretur minimè contentam fore exi-
 stumans, circumspicere fortunæ suæ modum qui erat
 exiguus si in singulos diuidendus foret, & fratris filio
 tantæ opulentiae dominatum inuidere cœpit. Ioannes
 enim Galeacius sopito atq; inertio ingenio putabatur,
 quòd literis potius quàm armis uacaret, deditusq; re-
 ligioni, nulla propè contra ac illa ætas ferret, uolupta-
 tum intemperie caperetur. Idcirco patruelibus luxu
 affluentibus facillè erat contemptui atq; odio; sic ut
 de eo intemperanter obloquerentur, atq; ei uitam in-
 uiderent, nefarij consilij cogitationes cum patre mi-
 scentes; usq; adeò atrociter, ut eum quoquomodo toh-

lendum decernerent. At Ioannes Galeacius explorat & per speculatores propinquorum malignitate, auertere uite discrimen statuit, magnaq; simulatione conteſto conſilio, quum profiteretur ſe iturum religionis cauſa ad Deiparæ Virginis templum quod in montanis eſt; exeuntem ſibi obuiam extra Ticinenſem portam Barnabam patruum nihil tale timentem comprehendit, ſtatiimq; cum globo armatorū urbem irrupens patru domū atq; arcem populo diripiendam præbuit; ſic ut puncto temporis, & principatus, & tantæ opes conciderent, nec quiſquam capto opem ferre auderet. Paucos uerò poſt dies eum in carcerem Tritianæ arcis coniecit, ubi uir omnium niſerrimus, qui armis totam propè Italianam concuſſerat, acerbitateq; morum magnum ſibi undiq; odium conciuerat, ſexageſimo ſexto ætatis anno Fato ceſſit. parem q; propè exitus ſortem tulerunt eius liberi, magnis exilij & egeſtatis iactati fluctibus. Effigies Barnabæ in Concano templo picta ſpectatur, quum adhuc extet marmorea ſtatua equeſtris, qua ſepulchro eius ſuperpoſita Ioannes Galeacius, ut tanti admiſi facinoris atrocitatem leniret, eundem & patruum & ſocerum honeſtauit.

Franciſci Manfredi Cremonenſis.

Quenam te in medio grauis ſenectæ
 Vexauit mala Barnabas libido?
 Quis dirus furor, aut cruenta Erynnis
 Egit præcipitem, ſeroq; corde

Tantus

Tantas protinus excitauit undas ?
 At non hæc eadem Deis, Deumq;
 Rectori placuere; concidisq;
 Tuis consilijs miselle, quodq;
 Infonti scelus extruis nepoti,
 Fatales tibi destinant sorores.
 Felix heu nimis ac nimis beatus
 Si tam turpia, tam nefanda nunquam
 Aegro pectore facta cogitasses,
 Ac diram ingluuiem rapacis auri
 Expellens, niueum integrumq; semper
 Vsq; ad funeris ultimas fauillas
 Seruasses animi tui nitorem.

Sub effigie Ioannis Galeacij.

PAREM, ut spectare licet, tanto imperio grauisissimi oris maiestatem tulit Ioannes Galeacius, idem in Italia tot in unum dominatum coactis urbibus longè maximus; & ui prudentis ingenij, & belli Fortuna omnium qui in Italia regnarint, post Theodoricum Gothorum regem præstantissimus. Nemo eo neq; ararij facultibus firmitior, neq; ualidior copijs, neq; fide, atq; uirtute ducum suorum felicior fuit. Alebat enim lectissimas copias, & quosq; nominis fama inelytos duces, magnis præmijs sibi adsciuerat, per quos bella gerebat. Opulentissimæ urbes stipendia suppeditabant, ratio & disciplina expeditaq; liberalitas cuncta regerant. Domi siquidem intentus consilijs assidue uigila-

re, quàm foris arma exercere malebat; quòd patre uiuo non semel belli Fortunam expertus, multa ei aduersa obueniissent; adeò ut ab Acutho Britanno Florentinorum duce tumultuaria pugna in Brixiano agro profligatus, uix circumfusorum hostium manus effugerit. Serendo bello contentionis causas querebat, serpendoq; & urgēdo, Scaligeros Verona, Carrarios Patauio expulerat, Gonzagis penè Mantua pulsus. Quo rerum successu Bononiam Pontificijs copijs ad Casalecium magno prælio superatis receperat. Lucensibus demum, Pisanis, atq; Senensibus in ditionem acceptis, Perusia, & Asisio in Umbria potitus, graue bellum Florentinis intulerat, eo quidem accerbius quod insignes iniurias ultum ire properabat. Nam Florentini præpotentis ac immodici hostis Etruriæ iugum superbe comminantis, nequaquam insulse reformidantes, in eum bellicosissimam Gallorū gentem, & Germanorum Cesarem grandi pecunia concitabant. Sed uirtute ducum, & Galeacij fortuna, Gallicum Armeniaco duce ad Alexandriam cæsi deletiq; sunt, & Brixiano in agro Germanorum alæ aliquot equestribus prælijs superatæ, in Germaniam sunt repulsæ. Parabat itaq; uictor supremam cladem Etruriæ, proculdubio totius Italiæ regnum inuasurus, nisi Fata id supremum ei decus inuidissent; æstiuanti enim ad Lambrum annem pestilenti morbo an ueneno inæertum, properantia Fata tanti consilij spem eliserūt; anno etatis quinquagesimo quinto, quum paulò antè è Ladislao Cesare Mediolanensis imperij susceptis insignibus

Insignibus, primus suæ gentis dux & princeps fuisse
 appellatus. Nemo regum ornatiore aut sumptuosiore
 exequiarum pompa elatus est, quum singulorum op-
 pidorum legati, & tota serè urbana nobilitas, atra
 ueste ex ærario donati sint, & in producendis sacer-
 dotum ordinibus, illustrandaq; pyra supra uiginti mi-
 lia cerea funalia eo die arserint. Effigies eius Carthu-
 siano in templo prope urbem Ticinum marmore scul-
 pta multis in locis, præcellenti autem habitu depicta
 ad Cœnobium Castellatij iuxta Mediolanū spectatur.

Iulij Feroldi.

Huic primo nomen ducis atq; insignia Cesar
 Detulit Insubrum, eximio dignatus honore.
 Hic ille est bello fortunatissimus heros,
 Barbaricis populis & formidatus Etruscis.
 Cui Verona potens, diuesq; Bononia cecit,
 Atq; Antenorida, atq; Alphææ ab origine Pise.
 Innumeraq; urbes aliæ, populiq; feroces.
 Ille etiam Gallos, Germanorumq; phalanges
 Reppulit, haud passus nostris considerare in oris,
 Et Florentinos obsedit milite colles.
 Armipotens illum donec mors abstulit atra
 Et regnum Italiæ inuidit Fortuna potenti.

Sub effigie Ioannis Mariæ.

PERTO defuncti patris testamento
 duo filij impuberes Ioannes & Philip-
 pus quibus Mariæ cognomentū fuit,
 ea conditione hereditatem adiuerunt.

ut Ioannes Mediolani ducis nomen obtineret, Philippus Ticini Comes appellaretur; quibus bifariam diuise imperij urbes accederent. Gabrieli uerò ex nobili concubina suscepto, qui his natu maior erat, Crema & Pise in dominatum obuenerent. Cæterum euulgata Galeacij morte, copiarum duces, nullo pudore perfidiæ, opportunas ipsis urbes inuaserunt; sic, ut immensa moles opulentissimi principatus, quum ab imbecillo adolescente regi non posset, inusitata ducum proditione undiq; concussa & dilacerata corrueret, & cuncta passim singulis in urbibus atroci factionum malo & cruentis dissensionibus quaterentur. Nam Pandulphus Malatesta à fide impudenter discedens, Brixia & Bergamo potitus fuerat; Cabrinus Fondulius Cremonæ; Ioannes Vineatus Laudi Pompeia; Otho Bontertius Parmæ; Placentiæ Arcelli; Torrielli Nouariæ; Francinus Rusca Comi; & Facinus Canis Papiæ atq; Alexandriæ, armis & factiosi populi studio dominatum arripuerant; eoq; ærumnarum imbellis adolescens deuenerat, ut diuersos gubernatores, qui armis autoritateq; Mediolani seditiones pacarent, accersere cogeretur, sepeq; eos fremente populo tanquam factiosos exauthoraret; & postremo Buccicaldus uir Gallus, qui nomine regio Genuæ præfecturam gerebat, ut cuncta ad arbitrium regeret, Mediolanum euocaretur. Is corpore atq; animo uastus quum ambitiosè atq; superbe ad principatum Cisalpinæ Galliæ palam aspiraret, graui Gibellinorum impetu Mediolano exturbatus est. Sauius autem princeps

princeps in ciues, post multos ex amicis paternis se-
 euri percussos, in audite crudelitatis carnificinam ex-
 ercuit; prægrandes enim & uoracissimos molossos,
 noxiorum primò, & mox innocentum carne nutri-
 tos, magister eorum Giraus fera immanitate ita ale-
 bat, ut eis quos odisset princeps discerpandos obijce-
 ret, incredibili horrore gemituq; pauentis populi.
 Hæc effecere ut nobilium ciuium utriusq; factionis ge-
 nerosa cohors, duce Paulo Baucio, hanc immanem
 belluam in ipsa curia adoriendam, mactandamq; ini-
 ta cõiuratione susciperet. Atq; ita abominandus prin-
 ceptum dum in templum Gothardi sacrorum causa de-
 scendit, trucidatus est; media fronte ad oculos usq;
 discissa, & altero crure detruncato. Nec quisquam ca-
 denti opem tulit. Deserto autem ab omnibus, & ma-
 ximè cruento cadaueri, una omnium humanitatis non
 oblita ignobilis meretrix, supremum officium piè ex-
 oluit, quum iacentem ad tegendam uulnerum foedita-
 tem, recentium rosarum aceruo cooperuerit. Effigies
 Ioannis uno in loco quòd uiderim, uiperijs oculis ue-
 nenum spirans, patre uiuo picta, in altaris tabula qua
 est contra aram templi maximi, ad extremum testu-
 dinis posita, Mediolani spectatur.

Io. Pauli Amanij Cremensis.

Quenam torua leana, que uel ursa,
 Duro in uertice Caucaasi creauit
 Tam duro ingenio uirum, impioq;
 Humanum in genus, ac deos in ipsos?

Ille ut scilicet Insubres coercens
 Infando imperio (nefas) iuberet
 Inmanissimus omnium tyrannus
 Impastis canibus feris uorandos
 Infontesq; dari, simulq; fontes?
 Illum at quàm miserè reor uicissim
 Aequis ut crucietur usq; poenis;
 Nunc discerpere Cerberum furentem,
 Ultorem sceleris maliq; tanti?

Sub effigie Philippi.

O ipso die quo Ioannes Maria Mediolani trucidatus est, nuntio cædis accepto Facinius Canis Ticini podagra oppressus, excessit è uita; eo spiritu, ut dices suos suprema obtestatione cohortaretur ad uindicandam coniuratorum perfidiam, attollendumq; Philippum, ut paterno imperio potiretur. Erat tum Philippus in arce Papiæ, morientiq; astiterat captiuo similis, imperij uiriumq; expers & auri ualde inops. Nam Facinius prodente Castellino Becaria urbem suis copijs occuparat. Adiuuat Philippi Fortunã Beatrice Tenda Facinij uxor, quæ in ipso mariti funere cum Philippo adolescente nuptias appetebat. Ea muliebri ambitione atq; libidine incensa, quanquam dignitate impar, annis autem superior, opportuna tamen dotalibus Theauris Philippo uidebatur. Itaq; raptim inauspicatæ fiunt nuptiæ, conciliantibus ducibus qui Faciniano auro oculos adiecerant. Nec mora instruitis

Etis copijs numerataq; pecunia Philippus Mediolani
 reducitur, pulsusq; Sacramoro & Carolo Barnabæ fi-
 lijs, qui regnum arripuerant, uehementi populi studio
 dux acclamatur. Pleriq; ex coniuratis per tumultum
 capti supplicio afficiuntur. Venit & in potestatem no-
 ui principis Modoetiana arx Sacramoro tormenti
 ictu interfecto. Fuit illi in recuperando regno perse-
 quendisq; hostibus mira felicitas; utpote qui singula-
 rum propè urbium tyrannos ceperit & occiderit, re-
 liquos exturbarit. Sed uideri potuit & saeuus & in-
 gratus erga uxorem, quæ thesauris suis desertum ab
 omnibus & egentem ad imperium euexerat. Cir-
 cumuentam enim dubijs indicibus, damnatamq; adul-
 terij uel nihil tale in tormentis confitentem resellen-
 temq; indices pudica fronte securi percussit, ut Allo-
 brogum principis filiam duceret. Gessit uaria fortu-
 na, uariâq; morum fama bellum cum Venetis & Flo-
 rentinis, eo exitu, ut Bergomum, Brixiam, & Vero-
 nam amitteret; moriensq; Franciscum Sfortiam cui
 Blancam filiam ex nobili susceptam concubina in ma-
 trimonium collocarat, ex testamento totius imperij
 reliquit hæredem. Fuit Philippus adeò hebetibus ocu-
 lis, ut factus senex, obseruantium ante se uultus non
 planè discerneret, assiduo secretoq; monitore utere-
 tur in responsis dandis, ne pupillæ uitium detegeret.
 Sed magnitudinè generosi animi, maximos suæ ætatis
 reges facillè superasse censetur, uel reparando bello
 in exhaustis opibus, uel in paranda laude præstantis-
 simæ uirtutis. Solus enim incōparabile ueræ clemen-

tie decus tulit, cum Alfonso regem cum fratribus, & Nauarrae item regem bello nauali ad Pōtiam captos, & ad se Mediolanū perductos, non cunctis modò humanitatis officijs, sed amplissimis muneribus & copijs instructos liberaliter dimiserit, ad recuperandum Neapolitanum regnum, de quo cum Ioanna & Andegauensibus armis contendebat; ut non recepta modò libertatis; sed parti regni beneficio commutata repente Fortuna letarentur: quanquam hæc tanta clementiæ, magna quidem sed intempestiuè quæsitæ laus, singulari ei cefferit detrimento. Non tulere enim contumeliam Ligures qui regem ceperant, quod inimicæ gentis rex aliena gratia liberatus, implacabile erga se odium seruaturus crederetur; ipsiq; propterea interfecto Opicino Genue Philippi præfecto continuo rebellarint. Philippi effigies Mediolani multis in locis picta, sed longè elegantissimè in domo Francisci Tabernij Epistolarum magistri in frontispicio inferioris magni conclauis ex arte plasticæ efficta spectatur.

Iani Vitalis.

Clementissimus atq; liberalis
 Insubrum dominus Philippus hic est,
 Victis regibus unico duobus;
 Qui bello, manicasq; compedesq;
 Leuari iubet, in suasq; abire
 Donatos opibus Lucullianis
 Sedes, & sua regna, liberatos
 Tetro carcere. Discite hinc tyranni

Sunt hæc munera principum, Superbos
Debellare, pios & esse uictis.

Sub effigie Ioannis Vitellij Cornetani
Patriarchæ & Cardinalis.

AGNVM & memorabile insolentis
Fortunæ exemplum inusitato sacratis
uiris exitu, præbuit Ioannes Vitellius,
Corneti in ora Tuscorum nobili gene-
re natus. Is ab adolescentia mediocribus instructus li-
teris; sed eis ab excellenti memoria expeditaq; facun-
dia, in omnem casum serij sermonis adeò promptis,
ut magnæ doctrinæ speciem præberet; uir factus cum
hac ingenij indole contulit se ad finitimum Tuscanel-
lensium tyrannum, cui ob hesitantiam linguæ, Tar-
taliæ cognomentum fuit. Hic ea tempestate inter cla-
ros duces, ualidas equitum copias ductabat, uteba-
turq; Vitellio in perscribendis epistolis, obcundisq;
apud diuersos principes & duces legationibus. Qui-
bus in rebus suam adeò efficacis industriæ exactiq;
iudicij operam probauit, ut secretioribus negotijs
tanquam consilio optimus adhiberetur. In eo quippe
uis ingenij mirifica eminebat, & natura erat aduer-
sus laborem & somnum indomitus, periculorū despe-
ctor, imperij & militaris laudis audius. Itaq; arma se-
pe induere, & bellicis discrimibus audacter misceri,
sepeq; inter milites, fretus quibusdā iuris ciuilibus stoscu-
lis, controuersias minuere, magnoq; usui in asperis re-
bus Tartaliæ esse. Sed postquā Martini iussu, iudicioq;

Sfortiæ Tartalia cōmutati studij accusatus, tanquam ad Braccium aduersarum partium ducem transiturus, Auersano in foro detruncata ceruice conceptæ perfidiæ pœnas dedit. Vitellius Romam se contulit breuiq; uir solers, & aulæ moribus idoneus Martino innotuit, à quo Protonotarius est factus. Creato autem Eugenio Vitellij studium, uti erat uehemens, expeditum, & comprobante Fortuna rerum euentibus felix, in senatu adeò miris laudibus extollebatur, ut in eo uno Reipublicæ salus & dignitas niti uiderentur. Itaq; quum fortem fidelemq; operam difficillimis Reipublicæ temporibus nauaret, tanto Pontificis studio singulos honorum gradus adeptus est, ut legati quoq; potestate, copijs Pontificijs sit præfectus. Ab hac enim secunda rerum gestarum fama, eum Pontifex maturata liberalitate, è Protonotario Recanatensem episcopum, nec multo post Patriarcham Alexandrinum, & mox Florentinum Archiepiscopum, demumq; ad nuntium exoptatæ uictoriæ, Cardinalem creauit. Tanta itaq; Vitellius Pontificis gratia insignis & potens, inimicos & inuidos gloriæ suæ obtrectantes facillè contemnebat. Erant enim magna quæ ad insigne Reipublicæ commodum gesserat, quum tyrannos Pontificij imperij ditionem impudentissimè lacerantes, ad unum propè omnes deleuisset. Nec si quid paulò acerbius & uiolentius gerendo bello patrasset, quod sacrato uiro indignū foret, ullas earum rerum querelas, tanquam ab inuidis malignè delatas, ad aures Pontifex admittebat, quum responderet, hunc esse morem factiosorum,

rum, imperitorumq; hominum, ut seueritatis atq; iniustitiae nomen odio haberent; publicasq; iniurias extrema poena minimè uindicandas arbitrarentur. Principem quidem Salernitanum Martini Pontificis fratris filium, ceterosq; Columniae familiae procures, qui armati antea in urbem occupata Capena porta irruerant, persecutus armis, omnibus auitis paternisq; oppidis cuncta populatus exuerat; Iacobumq; item Vicanium urbis Praefectum multis circa Vetrallam oppidis imperantem, redactum in potestatem, & cum eo Trincium Fulginatum tyrannum in arce Suriana securi percusserat. Antoniumq; deinde Pisanum ab Etruriae oppido Pontaderam appellatum, uirum militia clarum, & multis literarum ornamentis insignem, quod Priuernum in Volscis occupasset, tumultuario praelio sussum captumq;, indigno miserabiliq; supplicio ad oleam suspenderat. Qua necis atrocitate, uel ob id magnam inuidiam subiit, quod Antonio id mortis genus, tanquam honestissimo uiro, & diu cum laude militiae uersato indignum, deprehensisq; tantum laetronibus meritum, suppliciter deprecanti, non modò non indulserit; uerùm crudeli usus Ironia in Carnificem uersus dixerit, lege ergo age & equa postulanti, uiro forti praeclearoq; geminum innecte laqueum, altioremq; ramum delige, ut honestius ac splendidius pendeat; atq; ita miserabiliter duplici capistro, uir alicui tam foedo supplicio indignus, in arbore strangulatus pependit. Eandem etiam Etrusco bello supplicij sortem tulerat Armalerius Asculanus, egregij no-

minis Centurio, quum ad hostes ex leui coniectura
 transiturus putaretur. Romæ autem acerbè conquisi-
 tis & raptis ad supplicium, qui excitato tumultu Pon-
 tificem in fugam per Tyberim coniecissent; Latera-
 nensisq; templi sacraria direptis quibusdam donarijs
 impiè uiolassent. Carnificinam in campo Floræ exer-
 cuerat, horrentibus trementibusq; Romanis eius uiri
 aspectum, properataq; & nimis sæua iudicia, quæ uel
 summæ dignitatis deprecatores, omni misericordia
 atq; humanitate semper uacua reperissent. Verùm nõ
 multo post Vitellius opinione gratiaq; Pontificis de-
 cidit, quum aduersus Alfonsum regem missus pro Re-
 nato Andegauense ad Neapolim eo euentu bellum
 gessisset, ut post profligatum captumq; Ursinum prin-
 cipem Tarentinum, & mox dimissum, parua uictoria
 uti noluisse parum fideli aut importuna cunctatione
 erederetur; sicuti antea Picenum agrum occupanti
 Francisco Sfortiæ, nec tum uiribus aut incolarum stu-
 dijs præualido, repente petita mari fuga, simulatoq; sa-
 lutis suæ periculo concessisset. Onerauit demum imma-
 ni nefarioq; ausu cum suam, tum Pontificis famam,
 quum inita coniuratione Alfonsum regem sub fide in-
 duciarum opprimere cogitasset. Ab eo siquidem rege
 ad Salernum obsessus, ut instantis periculi casum effu-
 geret, uir æquè fallax & uaser, cum rege inducias in
 tres menses pepigerat, quo spatio turpissimè fidem
 abruptens, coniunctis cum Iacobo Caudola censibus
 & copijs, ad regem tum fortè hyemantem ad Iulianæ
 Vicum Auersani agri improuisus aduolauit. Nec re-
 gens

gem alia res seruauit, quàm religiose excultū eo die numen; solenni enim tum forte festo die Christi natalis, paulò post auroram triplici sacro intentus, ante aram prociderat, quum Vitelliani improuisi, inexpectatig; hostes adesse nunciati sunt. Tanta autem fuit irrupentium celeritas, ut serè capto regi breue spatium ad elabendum non planè peractis sacris relinqueretur; & impius hostis omnem sacrorum apparatus, & expositam ad celebre epulum regij Abacti supellectilem auidè diriperet. Id facinus ingratū Pontifici, odiosumq; sacro ordini & cunctis execrabile, uehementer Vitellij existimationem labescit, quum in eius industria quanquam singulari atq; mirifica, fluxa fides, & atrox uiolentia damnarentur. Eius autem improbi atq; audacis animi notam Patriarcha salso dicterio diluebat, quum diceret se, uti rex expetisset, quod pollicitus fuerat, bona fide prestare uoluisse. Paulò enim antè, Alfonsus per præconem Patriarchæ cum iactantia nunciarat, se Marte iudice illum indecenter arma tractantem, eò redacturum, ut tanquam infimi ordinis sacrificulus, missarum sacra uno denario sibi perageret. Ad quod insolens dictum Vitellius sua usus ironia responderat, non abnuere conditionem, ut magni regis capellanus efficeretur. Verum se non prius quàm inchoante anno, ipso Christi natali die munus hoc suscepturum, ut auspiciò & gratuitò quidem ei sacra solennia celebraret. Sic, ut postea rex periculo creptus in magna suorum frequentia, acutissimi sacerdotis ironiam agnoscens, se eo scommate

probe elusum sateretur. Sed is non multo post malo genio animum eius uastum & insatiabilem impellente, maximum imperium & summum deniq; Pontificatum affectare cœpit, aut uiuo Eugenio, si ille sub censura concilij exauthoratus concideret, aut certè mortuo, quando iam difficilem morbum animi languore concepisset, ab aduersi Basiliensis concilij decretis. In eam spem adipiscendi Pontificatus uenerat, quòd ualidissimis copijs subnixus, singulas Pontificiæ ditionis arces, perfidos sibi atq; obnoxios clientes in potestate haberet. Nec defutura sibi Patrum studia atq; suffragia, uel primo comitiorum die arbitraretur; quoniam sibi opulento pecuniosoq; ad opportunas largitiones expedita facultas foret. Oderat Florentinos tanquam ingratos, quòd eorum Rempublicam ciuili seditione perturbatam, se sua autoritate compositis rebus cõseruasse prædicabat: illi tamen in ipsius contumeliam Rainaldum Albicium primarium ciuem, ab se uehementer commendatum exilio multauissent. Venetis autem indignabatur, quòd per legatos apud Eugeniũ, omnem suam gratiam & dignitatem conuellere contendissent. Noua itaq; consilia cum Nicolao Picinino suscepit. Is tum clarissimus bello dux, Philippi Mediolanensis exercitibus præerat, defendebatq; acerrimè eius ditionem aduersus Venetos Florentinis foedere consociatos. Summa consilij erat, ut Picininus in Etruriam accerseretur, ipse è Latio promotis copijs cum eo se coniungeret. Id consilium interceptis ad montem Politianum lueris, planè detectum est. Scribebat enim

Vitellius

Vitellius ad Picininum notis arbitrarijs quæ fieri uolebat, quæ tametsi ab interprete explicari non poterant, magnam tamen commutatæ fidei suspicionem afferebant. Erat apud Eugenium omnium cõsiliorum arbiter Ludouicus Patauinus Patriarcha Aquileiensis, ex Medico Cardinalis factus, uir astuto peracriq; ingenio Vitellij potentia uehementer insensus. Is quæ graui facundia in Vitellij mores atq; consilia criminose inuictus disseruisset, Eugenium nunquam integra Pontificij imperij potestate Vitellio uiuo potiturum, illius opprimendi consilium obtulit atq; perfecit. Præerat arcis molis Hadriani Antonius Rido uir militaris, & ad omne patrandum facinus paratus, quod commendatione Ludouici ad eam præfecturam peruenisset. Hunc quæ Pontifex peragi imperet, atq; ipse cupiat, secretò edocet, & quæ in negotio opus forent sedulo constituit. Igitur ad Calendas Apriles moturus castra Vitellius Antonio significat, ut sibi Hadriani pontem transeunti adesse uelit, ut de custodia, munitioneq; arcis & profectioe sua quædam cum eo communicet. Eam occasionem excipit Antonius tendendis insidijs idoneam. Præmittitur prima luce à Vitellio Comes Auersus Anguillarius cum quatuor milibus equitum, duobusq; milibus peditum; ipse postremus cum familiaribus agmen claudit. Tum uerò Antonius porta arcis egressus præteruictum totius pontis longitudinem, incermis, & cõposito uultu salutatur, accedensq; propius simulatione secretioris colloquij, procedentem comitatur pedes equitem, habenas molliter tra-

ctans; tandiu de annonæ supplemento, de instauranda
 do tormentorum & telorum apparatu uerba produ-
 cit, quoad contra arcis portam peruentum est. At Vi-
 tellius se maturè curaturum pollicetur, ut nihil earum
 rerum indigeret, se Reipublicæ causa in Etruriam du-
 cturum, tantisperq; Cornetum ex itinere diuersurum,
 ut ædificatam ab se magno sumptu domum inspiciat.
 Eodem uerò puncto temporis Antonius æqui frænum
 arripit, signum dat, cataraëta demittitur, quæ extre-
 mum pontis caput excludit; erumpunt satellites, per-
 turbatumq; inopinato malo Vitellium circumsistunt.
 Ille nihil se deserit, calcaribus equum sed frustra inci-
 tat, atq; incuruum gladium quo militari more cinctus
 erat, ferociter educit. Sed obluëtantem satelles falcato
 hastilis unco, quod hodie Roncham uocant, per cerui-
 cem corripit; Alter dextrum brachium, quo districto
 gladio in Antonij caput ictum minabatur, grauius
 uulnerat, atq; ita cruentus intra portam arcis pertra-
 hitur. Hunc supremæ calamitatis malo perturbatum,
 & se ingrati proditum profundo suspirio conqueren-
 tem, ornatissimo in thoro collocant, obliganturq; ei
 uulnera, & Antonius ut bene speret cohortatur, quod
 in posterum Eugenius non militari, sed senatoria eius
 opera uti uellet. Ad id Vitellius anxie æstuans, se non
 esse adeò rerum imperitum respondit, ut temerè cre-
 dcret summæ dignitatis uiros, uel iniquo iure captos
 dimitti solere. A summa autem arce per præconem Vi-
 tellianis pronunciat, ut timere, tumultuariq; desi-
 quant; quando iussu Pontificis graui de causa, Cardi-
 nalis

nalis esset interceptus; Atq; ita Comes Auersus sub
 signis iter extendens opulenta Vitellij impedimenta
 in arcem Ronciloni suæ ditionis, tanquam suam præ-
 dam abduxit. Nec multo post, ut nonnulli tradunt, si-
 ue acerbitate uulnerum, siue indito ueneno, fato fun-
 ctus est; caruitq; honore funeris & tumuli, quãquam
 ei postea propinqui Corneti, marmoreum cenotaphiũ
 extruxerint, quod hodie cum rudi clogio uisitur. Sed
 munificentissimæ domus structuram atq; amplitudi-
 nem, Pontificũ hospitio dicatæ admiramur. Antonius
 autem Rido tanti patrati facinoris præmium uel in
 morte tulit, marmoream equestrem statuam, quæ in
 uestibulo templi diuæ Mariæ nouæ ad arcum Titi con-
 spicitur. Ludovicus uerò in demortui Vitellij locũ, ut
 copijs præesset, suffectus est. Vera Vitellij effigies depi-
 cta in magno conclaui eius domus Corneti spectatur.

Faerni.

Quis tua facta potis, laudesq; æquare canendo
 Purpuream succincte togam, generose Vitelli?
 Maiestas tibi Romani pastoris, honorq;
 Debet, & antiquum tibi disciplina uigorem
 Acceptum seruata refert. tu fontibus æqua
 Supplicia, & meritas tribuis iustissime pœnas.
 Dispersos tu sylvarum per lustra latrones
 Non secus ac uenator apros, indagine cingis.
 Tu diros Latio dominos, tu triste repellis
 Seruitium, sæuosq; sua quenq; urbe tyrannos
 Exigis, & iusta populos ditione coerces.

Infandæ plebis tu seditione fugatum
 Pontificem sacrum, iustis ulcisceris armis;
 Stringis & horrendas in noxia colla secures.
 Salve purpurei decus & tutela Senatus,
 Priscarum uirtutum imitator, & æmule laudum;
 Imperio quod seruaras dignissime; ni te
 Præpropera ambitio tentasset inanibus auris,
 Lactassetq; auidam transuerso turbine mentem.

Sub effigie Iuliani Cardina-
 lis Cæsarini.

AESARINA familia inter illustres Romanorum procerū etate nostra honoratis uiris atq; opibus florens, summam, ut aliqui uolunt, claritatem cepit, à IULIANO sancti Angeli Cardinale, cuius hoc loco uera effigies spectatur. Vetustatem eius originis nequaquam altè repetunt, uel qui Cæsarinorum nomini fauent, quum fateantur ex gentilitijs insignibus, eos Columnijs & Ursinis fuisse recentiores, quòd ex alienis argumentis sua insignia condiderint. Scutum enim gestant, in quo ursus ad columnam cathena deligatus pingitur, superstante tamen aquila nigra quæ à Cæsaribus præclara nobilitatis testificatione, studiosis partium suarum, & clientibus dono dari consueuit. Narrant autem superiore seculo cruentis factionibus infamī, quum Ursini cum Columnijs de dignitate armis contenderent, Cæsarinos tanquam Gibellini nominis adhæsisse Columnijs, insigniq; edito facinore,

nore, uicisse Urfinos hostes; ideoq; Cesarinos tāquam
 præclaræ eius uictoriæ authores, uinctum & colum-
 næ cathenatum ursum ad memoriam clarissimi facti
 in scutis expressisse. Sed hæc ex fama potius tradita
 per manus, quàm ex annalium fide referuntur; quum
 per quadringentos annos res Romana ciuilibus di-
 scordijs & Germanorū Cesarum sauitia à stirpe pro-
 pè excisa, certo historiarum lumine caruerit. Verùm
 Cesarinæ familiæ dignitatem, facile demonstrat præ-
 rogatiua insignis, qua præclaro populi Romani mu-
 nere à Paulo III. amplissimis codicillis confirmato e-
 ius familiæ princeps, inueterata consuetudine maxi-
 mum uexillum gestat, cum bello (si incidat) tum pa-
 ce in spectaculis Agonalium ludorum, quæ ad nor-
 mam ueteris disciplinæ, Lupercalibus edi solent, ut ar-
 mata iuuentus in equis simulacra præliorum repræ-
 sentet, & legiones per singulas tribus composito or-
 dine decurrant. Fuit Iulianus honesta facie, statura in-
 signi, ingenio excelso, eloquentia singulari, & mori-
 bus candidissimis, in gymnasijs accuratè uersatus; Ci-
 uilis & Diuini iuris scientissimus euaserat. Qua facul-
 tate ad parandam sibi Senatoriam dignitatem oppor-
 tunè gradum fecit. Nam ea tempestate eius scientiæ
 professores, præcipuo erant in honore propter gra-
 uissimas de Pontificia dignitate disceptationes, quum
 dira diuisione tres uno tempore summi Pontifices sce-
 disimo exemplo Christianis præessent sacris. Fuerat
 adscriptus in numerum eorum iudicum, qui in con-
 fessu Pontificis de supplicibus libellis referunt & sen-

sententiam dicunt. Quo in obeundo munere Iulianus longè omnium subtilissimè atq; rectissimè referebat. His itaq; instructus literis à Martino lectus est in senatum tanto omnium fauore, ut paulò post in Bohemiam legatus sit missus, ad sanandos eius gentis animos Hussitana opinione laborantes, constantissimeq; etiam tum in sententia peruicaces, quanquam nuper Hieronymus à Praga eius doctrinæ nomine damnatus Constantiæ, & combustus, concidisset. Ea enim erat de Iuliani uirtute constans opinio, ut uni illi ea prouincia demandanda censeretur. In omni siquidem Senatorio munere apud eum uigebat dignitas sine fastu, doctrina sine ostentatione, sine fūco probitas, & studium sine factione. Qui mores non modò factiosa in urbe, aulaq; maximè superba, sed apud omnes, quibuscunq; serio acturus congregaretur, gratiam conciliabant. In Germaniam autem profectus Bohemos opinione sua repperit duriores, & mortem cum cruciatu potius pati paratos, quàm ut à sententiâ susceptæ semel, quanquam nondum inueteratæ superstitionis, discedere uellent; sic ut nequaquam adhortationibus sacrarum concionum, sed planè ualidis perdomandi armis essent; quod uictis pariter atq; uictoribus maximè calamitosum foret. Aditis itaq; Germanorum proceribus, & pertentatis eorum animis, quum arduum atq; difficile, maximeq; sumptuosum esse prospiceret conflare exercitum, qui ex diuersis auxilijs par esset bellicose munitèq; syluis atq; fluminibus genti subigendæ Basilicam se recepit, ad obeundum secundi muneris officium.

eium, scilicet ut indicto inchoatoq; Concilio legatus
 præfset. Sancita enim lex fuerat Constantiæ, ut post
 quinquennium renouata sacrosancta Synodo, antisti-
 tes, sacratiq; uiri totius Europæ conuenirent, ut con-
 trouersie de diuinis placitis morumq; censura supre-
 ma disputatione finirentur. Eam autem promulga-
 tam legem mortuo Martino, Eugenius ei successus ita
 probauerat, ut Iulianus continuato legationis hono-
 re, toti Basiliensi negotio præficeretur. Cœptum itaq;
 excitatumq; Concilium concursu sacerdotum cum hæ-
 buit euentum, ut Eugēnius ad id celebrandum uoca-
 retur, inuidia principum & quorundam antistitum,
 qui ei specie religionis parti Pontificatus felicitatē in-
 uidebant. Erant in eo Concilio multæ grauissimæ res
 commodo Reipublicæ à pijs hominibus peragendæ;
 quòd Bohemorum doctrina magnis artificijs sepelien-
 da uideretur; quòd Turcæ Mysorum & Hungarorū
 fines uastarent; quodq; explicanda essent ueræ fidei
 dogmata, in qua Reipublicæ Christianæ episcopi subla-
 ta discordia consentirent. Quæ omnia ut rite discuti,
 recteq; decerni possent, præsentis Pōtificis personam
 efflagitare uidebantur. In hac re deprecanda adeò mul-
 tus fuit Iulianus, ut appareret nimio pietatis studio,
 aduersa & planè aliena Pontifici postulare. Ponebat
 enim decus suum quod probitate Christiana nitere-
 tur, ante commodum salutemq; Pontificis, qui in seue-
 rissima Synodo dignitatis, & totius fortunæ suæ peri-
 culum esset aditurus. Extant duæ à Iuliano scriptæ epi-
 stolæ ad Pontificem, quibus eum graui cum obiurge-

tione reprehendit, quòd citatus Laboranti Reipublicæ
 non subueniat, & contra iusiurandum indicto conci-
 lio non intersit; usq; adeò intemperanter, ut seni, &
 articulari morbo laboranti, lecticam ad iter non de-
 futuram scribat. Nec excusandus censeretur si parum
 pia parumq; generosa tergiuersatione, hominũ pro-
 batissimorum opinionem falleret. In ea expostulatio-
 ne Iulianus planè impudens & ambitiosus quibusdam
 uideri poterat, nisi in eo mirum communis concordie
 studium, & cura religionis præclara exitisset. Cete-
 rùm Eugenius uti alias profunda prudentia uetus Se-
 nator, & Pontifex quanquam nouus, sui muneris &
 personæ nusquam oblitus, eam contumeliam lenissimè
 dissimulauit. Synodum enim tanquam immanè & mul-
 torum capitum belluam ad exitium maximorum Pon-
 tificum cæca rabie cõcitata esse discebat; ratus his
 adimi libertatem & uitam, qui in externis terris ei
 belluæ se committerent. Non reformidabat tamè Con-
 cilium, sed eius locum deuotabat, Balthasaris Cossæ exi-
 tum perhorrescens. Igitur Eugenius cõmonefacto Iu-
 liano, ubi sensit insidias sibi parari, Concilij locum
 damnat, tanquam Hispanis, Gallis atq; Italis antisti-
 bus incommodum; earum actionum decretis fident
 abrogat, solenneq; concilium in urbe Ferraria futu-
 rum edicit; accersiturq; è Constantinopoli Ioannes
 Græcorum Imperator, ut ex eius autoritate, Græcæ
 gentis controuersie cum Latinis componantur. Nec
 multo post pecunia Pontificis conducta aliquot Tri-
 remium classe, Imperator cum lectissimis suæ gentis
 episcopis

episcopis atq; proceribus emensus Hadriaticum Ferrariam aduehitur, comitante ipso Iuliano Cardinale legato. Is enim Basileæ malignitatem quorundam de-
 testatus, qui non studio instaurandæ religionis, sed cir-
 cunueniendi Pontificis, inaudita libidine ducebantur,
 ad Eugenij uoluntatem se contulerat. In Cōcilio namq;
 Eugenio, quòd citatus non uenisset, confestim exautho-
 rato, creatus fuerat pseudo Pontifex Amideus Allo-
 brogum princeps, qui filijs natu iam grandibus senex,
 Eremitarum more in abdita & nemorosa loca, tædio
 publicarum rerum secesserat, Felixq; appellatus ma-
 gna celebritate Basileæ fuerat coronatus. Sed aduentu
 Græcorum quum Synodus metu pestilentia è Ferraria
 Florentiam translata maximè floureret, actiones Ba-
 silienses magnopere refrixerunt. Felix autem eam in-
 tempestiua dignitatis tulit sortem, ut exutus Pontifi-
 catu Cardinalis à legitimo Pontifice crearetur, quòd
 seni uenerando atq; innocentissimo, honos purpuræ
 ad solatium relinquendus esse uidebatur. In his gra-
 uissimi negocij disceptationibus Iulianus eximiã cum
 præclari studij & generosæ industriæ, tum multipli-
 cis doctrinæ laudem tulit, quum male sanam de pro-
 cessione Spiritus sancti Græcorum opinionem Roma-
 no dogmati conciliaffet. Interea compositis apud Flo-
 rentiam Græcorum & Latinorum cōtrouersijs, per-
 actoq; conuentu, Ladislaus Polonorum & Hungaro-
 rum rex, prosperè cum Turcis ad Hemum montē con-
 fluxit, Carambeio Amurathis primario duce capto.
 Verum Ladislaus suarum & hostilium uirium æquus

estimator, ab ea uictoria prudenti consilio non in-
 quam pacem quæsiuit, concedente eam Amurathe, qui
 explicare se Hungarico bello, & aduersus Ciliciæ re-
 gem sibi ad iniuriam opportunum, maturè proficisci
 cupiebat. Ea pax Pontifici & Christianis principibus
 post insignis uictoriæ prouentum nuntiata, tanquam
 intempestiua, inutilis, atq; indecora displicuit; iamprî-
 dem enim Christiani ferè omnes, collatis uiribus, in-
 gens bellum in Amurathem decreuerant, orante &
 uehementer expetente Græcorum imperatore, ut sibi
 à ferocissima gente circumuento opem ferre matura-
 rent. Georgius quoq; Castriotus cui Scanderbego co-
 gnomen fuit, qui in Epiro Amurathem eiusq; præse-
 ctos magnis detrimentis affecerat, se cum ualidis co-
 pijs regi Hungario Thraciam inuadenti affuturū pol-
 licebatur. Eo modo rex iuuenis secundæ uictoriæ spe
 incitatus, adhortatione principum pacem uiolat, bel-
 lumq; suscipit, maiore quàm antea apparatu, cona-
 tuq;. In ea rerum occasione Eugenius Iulianum quo
 nemo potior uidebatur, legatum ad regem misit, qui
 eum eiusq; gentes ad sacrum bellum concionibus inci-
 taret. Retardabat tamen regem pudor ingenitus, ad-
 uersus imminètem uiolande pacis infamiam. Sed unus
 religionis respectus uerecundiam discutiebat, pronun-
 ciante legato fidem infidelibus Mahometanis nequa-
 quam esse seruandam; quando ipse eius conceptæ sal-
 laciæ inane piaculum, auctoritate Pontificia continuo
 esset deleturus. Iurarant pacem solenni cerimonia,
 hinc Ladislaus & illinc Sannoceus Amurathis lega-
 tus,

tus, ea stipulatione, ut utriusq; legis instrumenta pro-
 ferrentur; hinc scilicet Euangeliorum liber consecra-
 tus; illinc Alcorani religiosum uolumen, quo Maho-
 metis dogmata continentur. Ladislaus per hunc mo-
 dum à fide data nequaquam regio more discedens, in-
 auspiciò motis signis, ad Varnam Pontici litoris ur-
 bem infesto exercitu penetrauit, ut in ora Christianam
 classem expectaret. Quibus cognitis rebus Amura-
 thes, Christianorum leuitatem atq; perfidiam grauissi-
 mis uerbis detestatus, è Cilicia rediens, magnis itineri-
 bus ad Hellepontum traductis copijs, septimis castris
 peruenit ad Varnam. Eius aduentus nostrorum opi-
 nione celerior regem in primis & Ioannem Hunia-
 dem Turcico assuetum bello uehementer perterruit.
 His autem animis utrinq; in aciem est descensum, ut
 primo congressu Amurathes de uictoria desperasse
 tradatur; nisi in noua & recentissima Turcarum ala,
 nostris imperitè laxantibus aciem uictoriæ occasio-
 nem ademisset. Ladislaus enim acerrimè pugnans stra-
 tis nobilioris alæ equitibus ad Ianizaros prætorianos
 pedites penetrarat; sed sinu facto in medium rece-
 ptus, suffraginibus equi succisis, rex corruit, atq; ita
 trucidatus est, Huniade frustra interfecti cadauer è
 manibus hostium eripere conante. Rege interfecto, ca-
 put eius Barbari lanceæ præfixum circumferentes,
 sublato clamore nostrorum fugientium tergis instite-
 runt. Huniades intactus effugit. Iulianus uerò legatus
 qui prælata cruce hortabundus regia signa sequeba-
 tur, quum ad Lacunam sitiienti equo habenas laxasset,

superuentu hostium, aut, ut pleriq; existmarunt, Hungarorum sæuitia trucidatus interijt, multa cum contumelia onerantibus Barbaris, quòd sacerdos cõtra ius Gentium fidem uiolandam abrupta pace scedè censuisset. Vir certè tam tristi uitæ exitu indignus; nisi eo Fati genere, aditum sibi ad cœlum perenni cum gloria muniuisset. Præclarum autem uiuidæ gloriæ lumen, quod æternum luceret, hoc uerè pio atq; honestissimo uitæ exitu, posteris suis reliquit. Nam post multos annos, ab hac optimi Senatoris memoria, qui pro salute Christianæ Reipublicæ se deuouisset, Alexâder sextus Iulianum Cæsarium huius nomen referentem, generosis ornatum moribus, & Leo decimus Alexandrum eruditi ingenij, uirtute insignem, ad instaurandam familiæ de Republica bene merita dignitatem, in Senatuum legerunt. Eius effigiem eleganter (ut illa ferebat ætas) in tabula pictam Iulianus Cæsarius abnepos, qui hodie familiæ nomen cum dignitate sustinet, exscribendam tradidit. Vixit annos XLVI. Obijt anno à partu Virginis quadragesimo quarto supra Millesimum & quadringentesimum.

Antonij Francisci Rainerij.

Te decorant magni cognomina Cæsaris, unde
 Ducis auos, atauosq; & prisca exordia gentis;
 Quiq; lacertosus uexilla Patrumq; Quiritumq;
 Extollit sinuosa auro, atq; asperrima signis
 Vestrorum decus heroum, columenq; nepotum.
 Te decorant ostro insignes duo lumina, patres

Conati euerso pariter succurrere seculo
 Qui tecum æthereis potiuntur nectare mensis.
 Te decorat tua te pietas immensa labantem
 Quæ ruit (heu pietas miseranda) ut fulciat orbem.

Sub effigie Tamerlanis Scytharum Imperatoris.

AMERLANES Scytharum Imperator qui propter inauditam animi feritatem atq; seuitiam portentosasq; uires, orbis terror, & clades Orientis appellatus est; ex humili militiæ loco per omnes honorum gradus ad eximiam bellicæ uirtutis opinionem, & deniq; ad summū imperium ascendit; insigni præsertim applaudentium militum studio, quum adulatione quadam Temir Cuthlus uocaretur, quæ uox Tartaricè, fortunatum ferrum significat. Eum Samarcandæ urbis, quæ est ad Iaxartem amnem Sogdianæ regionis finitimum, infimæ classis ciuem fuisse tradunt. Quam urbem usq; ab Alexandri magni temporibus Curtio notam uidemus, testanturq; Persæ homines, historiæ non ignari, quibus cum nos collocuti sumus, Samarcandam à Tamerlane tanquam patriam suam totius subacti à se Orientis opibus & spolijs mirè auctam atq; exornatâ fuisse. Erat Tamerlanes ore truculento, recedentibusq; oculis semper minaci; corpore autem ingenti, ualidisq; neruis adeò firmo laceratosq;, ut Scythici ingentis arcus chordam, quod paucissimis præstare licebat, ultra aurem extenderet, cu-

preumq; mortariū pro scopo sagittarijs in ludo pro-
 positum, emissa harundinis spiculo perfoderet. Sed
 cum nonnulli authores altero crure debilitatum, ideoq;
 deformiter incendente scribunt. Caterum acclama-
 tus imperator, una præsertim nominis autoritate ex
 innumeris gentibus belli prædæq; avidis, tot copias
 contraxit, ut proficiscentibus alimenta uiris, & her-
 bida pascua iumentis defutura crederentur. In eius
 exercitum coiungere Sogdiani, Aracosij, Bactriani, Hir-
 caniq;, qui hodie uno nomine à Barbaris Zagatai ap-
 pellantur. Præterea Scytharum etiam Hordæ, quæ à
 laxarte ad Volgam annem, & ultra id flumen usq;
 ad Moscam sedes habent. Hordas enim agmina Tarta-
 rorum uocant, quæ incertis semper sedibus per im-
 mensas solitudines usq; ad Inaum montem euagantur,
 Amaxobij ab antiquis uocati, quod in curribus cen-
 tone protectis aduersus frigora uitam degant. Harū
 Hordarum maximè potentes & bellicosæ Cassania,
 Sciabania, Nogaiq;, Moscouitis commercio familia-
 res Tamerlani paruerunt. Nam reliquæ remotiores
 à magno Cane Cathaino, qui in ora Oceani regio-
 neq; Sinarum potentissimus regnat, imperia accipiūt.
 Sublatis itaq; signis Tamerlanes eam multitudinē tra-
 nando Volgam traduxit, cursus rapiditate & multitu-
 dine aquarum post Nilum & Istrum fluiuiorum am-
 plissimum. Sed is diductus in septem cornua quibus in
 mare Caspium turbidus & lenior erumpit, commo-
 diorem transitum præbet. Itaq; humilioribus repertis
 uadis, infra Citracham celebre Emporiū omnis mul-
 tudo

titudo tuiſſimè tranſuecta eſt. Fuere in ea tot gentiũ
 colluue centum myriades peditum & equitum, in-
 gensq; maioris & minoris pecoris numerus; quod
 partim ceruicibus tranantium equorum, partim ſubi-
 tarijs ratibus ſuſtinate atq; excipiente in medio pro-
 fluentis amnis equitatu traductum eſt. Singuli porro
 equites peditem in equi clunes ſublatoſum tranſporta-
 runt. Auolga demum qui Rha antiquitus appellatus
 eſt, Tamerlanes per Hiberorum, Albanorumq; nemo-
 roſas conualles, ad Derbenthi oppidi anguſtias perue-
 nit: quæ ferreis portis, & lapideis antiqui operis pro-
 pugnaculis præcluduntur. Nec ſatis conſtat an metu
 tanti hoſtis præſidarij Perſæ loci cuſtodiam deſerue-
 rint; an ui depulſi fuga ſalutem quaſierint. Tum uerò
 effuſa multitudo omnem Armeniam inundauit, e-
 dem itinere, quo Hyelon & Abſaga Chriſtianis de Hie-
 roſolymitano regno cum Aegyptijs certantibus cen-
 tum ferme annis ante aduētum Tamerlanis in Syriam
 penetrarunt, incertum ſocij an hoſtis forent; quũ re-
 ligiones Idololatrarum ſequuti neq; harum, neq; illa-
 rum partium uiderentur. Verũ illi fruſtra muneri-
 bus Balduini regis inuitati, repudiatis Chriſtianorum
 ſacris ad Mahometis ſuperſtitionem declinarunt. At
 Tamerlanes aliquot maioris Armeniæ urbibus captis,
 & Sulthania Perſarum olim regia direpta, atq; incen-
 ſa, dextorſum iter flexit, Eufrateq; ad Arſengam ſu-
 perato, in Cappadociam ſeſe effudit; quo Balaxetena
 Turcarum regem ſoluta obſidione Byzantiij magnis
 inſtructum copijs, ut fines tueretur, aduentare didi-

cerat. Peruenere itaq; duo maximi orbis imperatores, duobus longè maximis subnixi exercitibus ad Stellam montem, memorabili Pompeij Magni uictoria & Mythridatis calamitate celebratum. Huic ab Antitauri radicibus exporrecto uasta planities subiacet, campis undiq; ad conferendas manus latè patentibus, qui hodie Turcarum lingua Cassouasi id est campi Anserum appellantur, quòd id uolucrum genus statis anni temporibus còueniat, ut in Europam agminibus atq; imperio ducum prouolet. Congressuris itaq; summis ducibus, & in unius prosperæ uel aduersæ pugne euentum, de uita atq; Asiæ imperio certaturis, suæ artes utriq; non defuerunt. Tamerlanes enim peculiaribus gentis suæ confusus armis edixit, ut unis sagittis ineundum prælium, idq; indefesse instaurandum, & deniq; conficiendum esse existimarent. Se enim daturum operam, ut ab aurora ad occasum solis strenuè rem gerentibus sagittæ non deficerent. Instituerat siquidem plures camelos qui per agmina circumducti sagittarum fascēs, pediti atq; equiti suppeditarent. Ex aduerso Bactriæ Scythicæ non imperitus pugne, quod unum ratione prouideri poterat, cohortatus milites, pronunciari iusserat, ut equites elatis supra capita scutis, primum sagittarum imbrem constanter exciperent, inclinatissq; repente hastis, in hostes procurrerent; quòd foeda inermisq; hostium multitudo, hastarum cuspibus transfodi, & gladijs concidi facillè uideretur. Imperata igitur fecere fortissimæ Turcarum alæ, còemptissq; intrepidè sagittis, ingenti procursu, grauiq;

uiq; impetu in confertos irruere, tanta ui, ut magna
 oricis & galeis carentium strage edita, uix hosti ad
 expediendos abiectis arcubus acinaces spatium relin-
 querent. Sed tanta erat sagittariorum circumfusa un-
 diq; multitudo, ut postiora Turcarum agmina, den-
 sissima atq; perpetua cadentium sagittarum grandine
 stererentur. Tartari enim more suo in cœlum sagit-
 tas emittunt, ut grauiore casu decedentes, ceruices e-
 quorum & terga perfodiant. Neq; enim oblongæ &
 inflexæ Europeorum peltæ, neq; rotundi Asiaticorū
 clypei, infixas perforantesq; sagittas sustinebant. Nus-
 quam ab ulla annalium memoria, numerosiores co-
 piæ, tumultuosius & acrius uel effertis in mutuum
 cruorem animis, obstinatius inter se manus contule-
 runt; reciprocante siquidem magno aestu urgentium
 propellentiumq; agminum uictoria incerta per mul-
 tas horas, instar pelagi aduersis agitati uentis modò
 hac, modò illac iactata est. Sed ea demum inclinante
 sole, quanquam multo parta cruore, penes Tartaros
 stetit. Batazes equo pluribus sagittis confixo, caden-
 teq; quum strata suorum uexilla conspexisset, captus
 est, seruatusq; ad Ludibrium satietatemq; alienæ su-
 perbiæ, immani scilicet Tamerlanis animo nullis in-
 miserum, & tanti modò nominis regem accumulatis
 contumelijs unquam exaturato. Victori nanq; uictus,
 ut gradum faceret, ascendenti equum, dorsum præbe-
 re cogebatur; Exemplo uti credi par est, Saporis Par-
 thorum regis, qui Valerianum Romanum imperato-
 rem indignis huiusmodi iniurijs insolenter oneratum

ad mortem adegit. Sed eadem fati uis nequaquam mature Baiazetem suis ærumnis eripuit, quum prius incauca ferrea per Asiam circūductus, diu fortunæ suæ miserabile spectaculum præbuerit. Sed ab hoc inexorabili barbaroq; Tamerlanis ingenio, singulare iustæ seueritatis exemplum prodijt. Quum enim homo Ligur gemmarum insignis mango, ob idq; Tamerlani qui magnopere gemmis oblectabatur, familiaris, in dicto sermone de Baiazetis miseria, illum humanitatis atq; clementiæ blandè admonuisset, & ut meminisse uellet Baiazetem inter Mahometanos reges uictorijs & opibus fuisse clarissimū: Tamerlanes obducta fronte, contortisq; in illum oculis, uerbum redarguens respondit: se non regem nobilitate atq; potentia superbū; sed hominem improbum, impieq; nefarium digna poena plectere, qui maiorem natu fratrem inhumane occidisset. Cæterum Tamerlanes ea uictor acie, qua supra centum & quadraginta milia hominū caesa referuntur: spolia legit, exercituiq; æquissimè distribuit. Victores porrò largiter ac opiparè per triduum epulati sunt; nam equi propè innumerabiles aut ceciderant, aut ita uulneribus debilitati fuerant, ut quum usui esse non possent, passim ad instruenda conuiuia mactarentur. Tartaris enim mos est equina carne populariter uesci, & quum cætera alimenta defecerint, incisa sub aure equorum uena, epotoq; inde sanguine in mediam tolerare. Transgressus autem Taurum montem Tamerlanes, in Mesopotamiam irrupit, tanto armorum strepitu terroreq; hominum, ut passim omnibus

omnibus urbibus reciperetur: tendi enim prætorium
 sibi iubebat primo die, quo in conspectum urbium se
 dabat, colore candido; ut intelligerent homines cle-
 mentiam & salutem se statim deditibus sincera fide
 promitti. Secundo die rubro tentorio utebatur, quo
 denunciabat in cunctabundos gladium esse districtu-
 rum. Tertio porro die atricoloris papilione exten-
 so, indicabat se cuncta ferro & flammis absumpturū.
 Enimvero truculenta uoce profitebatur se Dei maxi-
 mi iram esse, quæ deprauati seculi mortales ulcisce-
 retur. Nulla fuit nec in Mesopotamia, nec in Comage-
 na, nec demum in Syria ciuitas, quæ portas non ape-
 ruerit. Nam superato Eufrate usq; ad maris Syriaci
 oram signa promouerat. Hæsit tantum modò aliquan-
 diu ad Damascum in expugnanda arce, quum ea in
 nostrum morem à Florentino architecto munitissimè
 edificata, tanti uictoris impetum retardaret. Sed cæse
 in Libano monte materia, arcem erecta munitione cir-
 cumuallauit; ea altitudine, ut Scythæ sagittarij mœ-
 nium coronam superantes ad unum custodes omnes
 interfecerint. Exinde quum Sulthani Memphitici co-
 pias per Duces non longè à Pelugio profligasset, Aeg-
 ypti regnum, & Memphis immense urbis opes insa-
 tiabili animo meditantem, una sitis auertit, quæ per
 arenosas solitudines aquæ indigas timebatur. Itaq; ui-
 ctorijs suis modum imponens, quum & exercitū eius
 atrox pestilentia popularetur; spolijs onustus Samar-
 candam redijt, ubi fato functus est, anno à partu Vir-
 ginis Quadringentesimo secundo supra Millesimum.

Antecessit autem eius mortem ingens & luridus Co-
metes, quo portendi mors tanti regis uisa est; quan-
quam & Ioannem Galeacium Vicecomitem Medio-
lani potentissimum principem, eodem defunctum an-
no, respexisse multi crediderunt. Fatali quoq; sorte
euenisse constat, ut utriusq; principis bini heredes fi-
lij parem fortunam tulerint, quum utriusq; proles, à
paterna uirtute sic degenerari, ut imperium tueri ne-
quiuerit, breuiq; curriculo duo maxima imperia, si
modò conferenda sunt, collapsa defecerint.

Faerni.

Ille nouus Xerxes, orientis uictor, & ingens
Quacunq; permearet, horror gentium,
Compleuit totos Scythico qui milite campos,
Hoc se ferebat ore trux Tamerlanes,
Cuius in aduentum tutæ altis mœnibus urbes
Ipsumq; terræ contremiscebat solum;
Ipsi adeò montes, ipsæ per deuia ualles
Vim Barbarorum non ferebant agminum.
Quare ab Caucasæis Asiam conuallibus omnem
Ad usq; Nili flumina armis subdidit;
Eufratem & Tigrim, & rapidum tranauit Orontem
Vi, uasitate, cede, cuncta proterens;
Utq; olim sæda cum tempestate coorta
Erumpit atra nube fulmen igneum:
Obuia quæq; cadens perrumpit, & alta sonanti
Templa atq; solidas strage turres disijcit.
Subfidit uasto tellus labefacta fragori,

Humilisq; mentes sternit humanas pavor,
 Haud secus ille uiam ferro molitus, & igni,
 Euertit arces, oppida & quauit solo.
 Regem Asiae horribili captum impete Baiazetem
 Caueaq; clausum ferrea circumtulit.
 Hæc agitantem illum, & spirantem immania iussa
 Quæ cunctus undiq; orbis expauesceret,
 Exiguo cæca donitum molimine febris,
 Fatalis uno, soluit hora triduo.
 Deq; tot insanis opibus, de tot modò regnis
 Reliqua una paruo gleba textit puluere.

Sub effigie Baiazetis Primi, Tur-
 carum regis.

BAIAZETES eius nominis primus
 Othomannorum principū ordine quar-
 tus, hoc austeri oris Scythico rictu, hirsu-
 tisq; cirris discriminata prolixè barba
 terribilis, à singulari celeritate, repentinoq; & uehe-
 menti bellicarum actionū impetu Hildrim est appel-
 latus, quæ uox apud Tartaros cum tonitru terrificū
 fulmen significat. Ne quis autem miretur, unde ad nos
 antiquorum præsertim Turcarum regum ueræ ima-
 gines peruenerint, operæ pretium erit enarrare, quo
 pacto curiositati nostræ fortuna arriserit. Hariadenus
 Barbarussa Othomannicæ classis præfectus, quum ar-
 dente bello inter Carolum Cæsarem & Franciscū re-
 gem in auxilium à Gallis euocatus Massiliam perue-
 nisset, amicitiam iniit cum Virginito Ursino Anguilla-

ria Comite, Gallicarum aliquot triremium præfecto, certatumq; est inter eos magnis muneribus, ea tamen conditione, ut aliquanto pretiosiora Barbarus acciperet dona, quam rependeret. Nam illum Virginius Romana liberalitate nostrarum rerum copiam auidè expetentem, celato argento & multa serica ueste donauit: ille Virginium arcu Scythico cum pharetra nobilissimi operis, & Persico acinace gemmata uagina insigni, qui Hismaelis Sophi fuisse dicebatur, atq; item talari toga auro & purpura intertexta, addens arculam ex ebeneo & ebore fabrefactam, in qua undecimo Othomannorū regum uera simulacra, pro captu barbarorum artificum pretiosis coloribus in leuigata charta tabellis depicta uisebantur; quæ Virginius elegantie studiosus omni alio munere pluris aestimauit. Neq; Barbarussa commentitijs imaginibus Virginium decepsisse existimandus est; nam quum inferiorū Othomannorum tabellæ pictæ & numismata aerea, quæ apud nos uisuntur cum illis mire conueniant, superiorum etiam regum ueras esse formas censendum est. Has omnes Virginius magnis exoratus precibus Alexandro Farnesio Cardinali & mihi, latioribus in tabulis ad delectationem elegantium uirorum pingendas communicauit. Primus igitur qui regis nomen tulit, tantiq; imperij fundator extitit à tenui Galacie oppido, quod Othomanzicum hodie uocatur, Othomannus est appellatus, quod nomē postea in familiam transiisse perspicimus. Tanta autem uirtute atq; fortuna Othomannus fuit, ut inter nobiliores Scythici sanguinis

gūinis familias, uetustatis dignitate sibi pares, maximè
 illustris emineret, summumq; ei decus Eurenēsij, This-
 racambi, Michalogli, atq; Malcoccij equis animis con-
 cederent. Pugnaci siquidem ingenio atq; imperij aui-
 do finitimos, uel etiam suæ gentis feliciter adortus, cla-
 rissimas Asiæ urbes Sebastam, Synopen & Ancyram
 audaci consilio & inuictis armis diuioni suæ adiece-
 rat. Imaginē eius quæ maximè ardentē oculos repræ-
 sentat, habitu acinacem distringentis expresserunt:
 quod intelligi uolebant Othomannorum imperiū ar-
 mis quæsītū, armis defendi proferriq; debere. Proinde
 uetus atq; perpetuum Turcarum institutum est, ut in-
 tranti templum supplicandi causa imperatori Talis-
 manus ædituus sacerdos occurrat, claraq; uoce pro-
 nunciet, ut meminisse uelit imperium quod iusticia &
 uirtute bellica partum sit, non alijs quam hisdem arti-
 bus conseruari propagariq; oportere. Constat autem
 Othomannicæ domus imperium cœpisse anno à par-
 tu Virginis trecentesimo supra Millesimum, quan-
 quam quingentis ante annis Turcas ex Scythia pro-
 fectos in Asia sedes occupasse compertum est, qui ta-
 men regem, aut summum imperatorem initio non ha-
 buerunt, utpote qui diuisi per Tetrarchas & regulos
 cum imbellibus Asiæ populis Constantinopolitanisq;
 Cesaribus suo arbitrio bella gerere cōsueissent: quāuis
 eos aliquādo in unū consentire coegerit, cōmunis me-
 tus à Gohisfredo Bolionio uniuersæ Asiæ illatus. Tum
 enim coactis uiribus, & Solymano tumultuari o duce
 orcato, ad Nicæā cum eo collatis signis haud prosperè

conflixerunt. Cæterum Othomannus quum uiginti
 octo annis regnasset fato functus est, Orcane filio im-
 perij hærede relicto. Hic magnitudine animi, ui cor-
 poris, & cupiditate proferendæ diuisionis patrem æ-
 quauit; bellicis autem æquè bonis & malis artibus,
 uir dolosus & solers, profusaq; in primis & perenni
 erga milites liberalitate superauit. Per hunc modum
 ueterano instructus exercitu, quum amicitiam & fœ-
 dus cum Ciliciæ rege ducta in matrimonium eius filia
 iniuisset, Michaeli Paleologo Constantinopolitano
 imperatori graue bellum intulit; adortusq; demum
 Prusiam Bithyniæ caput, eam urbem obsidione &
 admirandis machinis expugnauit. Sed non diu ea ui-
 ctoria letatus est; nam in ea oppugnatione sagitta
 ictus, quum spiculum humeri ossibus infixum sine ui-
 tæ discrimine reuelli nequiuisset, obducta plaga, fe-
 brem & sanie[m] mortiferam aliquot post menses ac-
 cersuit, anno eius imperij uigesimo secundo. Orcani
 successit Amurathes filius, uir nequaquam maiorum
 exemplo manu promptus, sed bello & pace simulator
 egregius; quippe qui astu & uigilantia singulari, oc-
 casiones proferendi imperij opportunissimè captaret,
 nusquam firma fide aut incolumi iureiurando: Pa-
 cem tamen cum Paleologo religiosè tuebatur. Magno
 autem Amurathis commodo bellum intestinum inter
 Græcos sub id tempus exarsit: Nam Græci proceres
 ab Imperatore rebellant, subnixi societate Marci
 Craiouiçij Bulgarorum principis. Itaq; enata est oc-
 casio Græciæ, & penè toti Europæ exitialis, qua Pa-
 leologus

leologus uiribus impar, subigendis rebellibus auxilia ab Amurathe iure foederis postulare coactus est. Dedit hoc amicitiae liberaliter & astute uicinus Amurathes, traicereq; in Graeciam duodecim milia delectorum Turcarum, quibus mature Graecorum & Bulgariorum audaciam Paleologus repressit. Eo euentu, ut confecto bello, remisisset septem milibus Turcarum in Asiam, reliquos praesidij sui causa, qui in Thracia remanerent, ab Amurathe facile impetrarit. Nec multo post Amurathes non obscure à suis inuitatus, qui ubertatem Thraciae & Graeciae agrorum extollebant, tantquam socius uel inuiti Caesaris, cum sexaginta milibus Turcarum per Hellepontum in Graeciam traiecit, simulatione persequendorum Graecorum, qui à nomine Paleologo antea defecissent. Praestitere officium in traiectu duae Ligurum onerariae naues, quae eius portorij pretium insigni auaritia Christianae probro, aureum nummum in singula militum capita tulerunt: His copijs Callipolim expugnauit, peruagatusq; late Graeciam & Thraciam, uel gemente imperatore Philippopolim, & quae est supra Hebrum Hadrianopolim occupauit; consternatosq; ad arma, resistereq; deum a quo campo ausos Lazarum Seruiae Dispothum, & Marcum Crauouicum acie superauit. Lazarus eo praelio captus in carcere mori coactus est: cuius indignam necem seruus natione Triballus, eius olim cliens uindicare constituit, certissimaeq; morti se deuouens, Amurathem pugione iugulauit, quum regnasset annis uiginti tribus. Hoc Amurathe genitus est Baiaxe-

tes, de quo scribimus, qui à cæde Solymani fratris imperium est auspicatus, Dijs non obscure id execrabile scelus damnantibus, cuius postea præclarus uindex Scytha Tamerlanes extiterit. Itaq; Baiazetes amulî fratris solutus metu, in urbe Hadrianopoli imperij sedem fixit, quod ad profrendas uires Asiatica Prussia opportunior censeretur, in fensio scilicet animo atq; arma expediendi in Triballos & Mysorum gentes, quæ recta secundum Istrum ad mare Ponticum extenduntur. Propterea Marcus summo discrimini obuiam armis eundem ratus, quum in aciem descendisset, cum uniuersa Bulgarorum & Mysorum nobilitate trucidatus, imperium cum uita amisit. Ab ea uictoria Baiazetes extremam Illyrici regionem, quæ hodie Bosnia est, & interiorem Macedoniæ atq; Epiri partem, quans Albaniam dicunt, adeò infesta populatione inuasit, ut nemine resistere auso, innumerabilem captiuorum multitudinem in Thraciam adduceret. Nec multo post euastata Thessalia, Thraciaq; usq; ad Bosphorum, & deletis Byzantium suburbanis delitijs, Byzantio castra admouit, tanto Græcorum metu, ut Ioannes imperator diffusus uiribus suis, ad imploranda auxilia, in Galliam usq; nauigare cogeretur. Agnouit periculum iustasq; preces rex Carolus, uti maximè pijs & Christianorum opulentissimum regem decebat, & Ioannem fratris filium, qui postea Burgundiæ principatum adeptus est, cum nobilissimo equitatu in Pannoniam misit, ut Sigismundo Bohemiæ atq; Hungariæ regi, in communes hostes arma paranti iungeretur.

Hic

Hic est ille Sigismundus, Henrico Cæsare proauo, qui ad Bonconuentum in Etruria obiit, & Ioanne Bohemice rege auo, qui in Gallia eo prælio cecidit, quo Ioannes Gallie rex à Britannis captus est, patre uerò Carolo quarto Cæsare inçlytus. Is tum ualidas copias ex regnis suis finitimisq; Germanis coegerat; atq; ita suscepto itinere ad Nicopolim Mysie urbem penetratum est. Sed ea urbs improspere tentata, Baiazeti spatium dedit ad cogendas copias, qui sua usus celeritate, cum sexaginta milibus equitum ad tertium Calendas Octobres nostris in conspectum se dedit. Pugnatum est summa nostrorum temeritate, Gallorumq; præsertim, qui primi agminis decus deposcebant. Neque enim retineri potuerunt, quin uel inuitis ducibus & frustra retentantibus in primos hostium antecursores impetum facerent, antequam peditum Germanorum phalanges & Hungari Bohemiq; equites appropinquarent: Frementes enim dicebant à Sigismundo exploratae uictorie gloriam sibi inuideri. Eo modo Baiazetes temere effusus, nec cōsertos seruantes ordines, lunata acie circūuenit, atq; omnes in medio Gallos trucidauit. Quorum infelici exitu, nostri repente territi in fugam se dederunt, tanta trepidatione, ut Sigismundus egrè è manibus hostium elaberetur; Ioannes autem cum paucis ducibus pretioso cultu cōspicuis in potestatem Baiazetis deueniret. Baiazetes proiccto ad pedes, & salutem suppliciter deprecanti respondit, se uitam uel mortem merenti concessurū, ob id quod iuuenis & regio sanguine editus esset, in cōspectuq; eius

captiuos omnes præter quinq; proceres, quos ad solatium carceris comites dabat, ad unum trucidari iussit. Horum nomina à nobis memoriæ tradita sunt, in eo libello quo Italica lingua ad Carolum Quintum Othomannorum origines & res gestas perscripsimus. Hac nostrorum clade, suaq; insigni uictoria elatior factus Baiazetes, nihil sibi moræ attulit, quin ad oppugnandum Byzantium conuolaret; defatigatisq; iam & attritis Græcorum uiribus, eò deuentū erat, ut ferocissimo hosti resisti non posset, nisi Tamerlanes Scytharum imperator centum miriadas equum & peditem trahens in Asiam torrentis more sese effudisset. Is hostis uel inuitum Baiazetem interpellata uictoria in Asiam auocauit; ausumq; collatis signis acie congregi, toto penè eius exercitu cæso, ad Stellam montem uiuum cepit; ea feritate, ut eius procumbentis tergo, quum equum inscenderet ad ludibrium uteretur: ferreaq; demum cauea curruli in morem feræ bestię, usq; ad uitæ miseriarumq; exitum circuntulerit.

Augusti Cocceiani.

Tu ne credideris forte, nefas, hic tibi maximi
 Spectari superum fulmineam regis imaginem
 Quod depicta Iouis tela uides, egregia manu
 Præclari artificis, quod tabula conspicis in breui
 Magnum terrifico orbem tonitru, atq; æthera cõcutis
 Nuncq; atris Acherontis tenebris omnia contegi,
 Nunc tingi liquidis sulphurei fulguris ignibus.
 Non non ad Semelen auricomam Iupiter amplius
 Fraudes

Fraudes coniugio commeditans uentitat improbus.
 Nec tu Thessalicum forte putes cernere Apollinens
 Arcus leuiferos quòd uideas & quòd harundines
 Conspectes celebres, tela Dei insignia Delphici.
 Hic mortalis erat, non Deus, hic Barbarus, impius.
 Germani trepido sparsit atrox sanguine limina
 Ne Europæ atq; Asiæ regna sibi præriperet ferox;
 Hic ceu flamma rapax Lauricomos per tumulos furib
 Quum late Boreas præcipitat flamina Thracius.
 Sic flagrans rapidos in miseros Danubij Incolas
 Ignes, sic celeres intulit in Pannonias faces,
 Inuoluitq; furens excidio robora Belgica,
 Vnde illi merito nomina sunt indita FVLGVRIS.
 Sed non longa manet poena tuam iusta superbiam,
 Maior nanque tuis è Scythia nascitur ignibus
 Torrens, horribili diluuie qui rabiem tibi
 Restinguat, furiasq; impediât fortior asperas;
 Ecce ecce ab Tanai gens properat seuâ Tamerlanis
 Infandi auspicijs, lataq; iam regna Bithyniæ
 Peruadunt, acies iam Scythicæ prælia conferunt,
 Tecum, iam caueas, aurea iam uincula comparans
 Inclusumq; Asiæ te rapiunt cuncta per oppida.
 Nunc ite, atque animos Imperijs tollite principes,
 Fortune, immemores quàm rota sit prona, uolubilis,

Sub effigie Celebini Turcarum
Imperatoris.

CELEBINVS quem alij *Cyrum*; non-
nulli *Turcæq;* præsertim *Mahometem*
à *lustrico* die appellatum tradunt, id no-
men ideo tulisse uidetur, quòd impube-
res regum procerumq; filios *Turcæ* *Celebinos* uocāt.
Is *Othomannorum* principum, ut ex hac eius imagine
gladium uibrantis cernitur, formosissimus idem fuit
atq; fortissimus; decoræ siquidem frontis honos, &
candidi oris modicè diffusus pallor, constantesq; sine
tristitia oculi, compositi animi indices, quum imperiū
adijt, pubescentem mirè cōmendabant; in tanto præ-
sertim publicæ cladis luctu, paternæq; miseriæ dolore,
in quo animum non demississe maxima laus uideri po-
tuit. Constat *Baiazetem* duos quos habebat filios *Mu-
stapham* & *Celebinum* in *Asiam* ductos, secum in ca-
stris habuisse, singulari tamen prudentia, quū pugnae
tempus immineret, paululum eos ab eo periculo sum-
mouisse, ne cū tota prole incertæ fortunæ aleam subi-
ret. Sed iuuenes ex lugubri prælio intenta fuga ad ma-
re descendentes, ut in *Thraciam* ad *Bosphorū* transi-
rent, *Byzantiorū* *Myoparones* interceperūt; ea qui-
dem sorte, ut *Mustaphas* à *Paleologo* *Cæsare* usq; ad
mortem in carcere sit asseruatus. *Celebinus* aut struen-
te ei imperium fortuna, aut suo usus astu, aut certè (ut
credi par est) *nautarum* *Græcorum* auaritia adiutus,
feliciter est elapsus. Hunc *Hadriopolim* obliquis iti-
scribis

neribus uenientem, præfectus cum ueteranorum manu à Baiazete Thraciæ præsidio relictus, militesq; omnes tanquam postliminio redditum, letis pro præsentis fortuna animis exceperunt. Iam enim quo euentu ad Stellam montem dimicatum esset ex fuga elapsis didicerant. Turcæ siquidem, qui Scytharum manus effugerant, cateruatim ad Propontidem, Hellepontumq; præcipiti fuga ferebantur. Nam ibi propter Castella ad Abydum & Sestum utriq; littori imposita Turcicæditionis, despectis naualibus Græcorum custodijs, tutissimus erat traiectus. Conuenerant plures ueteranum ex præsidijs deducti, & ita frequentes iam ex Asia redierant, ut Celebinus iusto confirmatus exercitu, Græcorum copias tumultuario progressu sibi imminentes facile repelleret, & ueteres fines fortiter tueretur: quanquam enim rex nouus & iuuenis ac orbatus patre acerrimo imperatore, & magna parte inuictorū antea militum importunè exutus, uigilantis tamen & imperterriti nomen tuebatur. Quòd si Paleologo terra mariq; certa præsidia & parandi exercitus, expeditæ facultates suppetissent, Christianiq; reges occasionem cælo propè demissam agnouissent, quam uictoria Scytharum aperuerat, profectò non in Europa modò, sed in Asia Othomannicum nomen, undiq; pulsum atq; deletum foret. Itaq; Celebinus beneficio Tamerlanis & Paleologi, qui patre fratreq; sublatis, integra atq; legitima iura parando imperio sibi pepererant, nostrorum ignauia confirmatus, Bulgaros, Triballos, & Macedonas diu afflixit, usq; ad Sigis-

mundi *Cæsaris* aduentum. Is enim propter eximiam pietatem generosiq; animi laudem, *Augusti* nomen meritis ualida potius quàm felicia arma in *Turcas* iterum suscepit, excitauitq; *Hungaros* & *Bohemos*, ut studio tuendæ & propagandæ religionis aduersus *Barbaros*, tam pia quàm necessaria arma induerent. Agitabat enim animo, inuictos maiorum suorum spiritus gerens, quo pacto cladem ad *Nicopolim* acceptam ulcisceretur. Nam *Celebinus* iuuenis fractas à *Tartaris* copias trahens, reputatione *Baiazetis* acerrimi & antea inuicti ducis omnino contemnendus esse uidebatur. Sed eadem fortuna quæ strenuè audentem *Sigismundum* tredecim ante annos ad *Nicopolim* eluserat, pari libidine ad *Columbatium* infesta persequabatur. Id est oppidum *Seruianorum Triballis* finitimū, iuxta *Samandriam*, non longè à *Danubio* positum. Eò paribus animis & uiribus instructi *Celebinus* & *Sigismundus* peruenerant. *Christiana* acies equitatu impar, sed peditatu in media acie constituto superior, iniquissima ratione cum *Barbaris* concurrit. *Equestris* enim fermè totus hostium exercitus latè cornua extendit, adortusq; equites *Hungaros* & *Bohemos* qui in cornibus erant, cruenta edita pugna, loco depulit, breuiq; circumuentum uniuersum peditatum sagittis confixit. Neq; enim *pedites* magna parte corporis inermes sagittarum multitudinem sustinere poterant, quum ordines dissoluerent, & cominus cōgredi properantes ab hastatis demum, gladijs & clauis ferreis rem gerentibus, undiq; sternerentur. *Sigismundus* qui

in ea exercitus perturbatione præstantis & strenui
 ducis, acerrimiq; bellatoris officio nullo in loco desue-
 rat, desperata uictoria, non minore periculo quam ad
 Nicopolim, insequentium Barbarorum manus effu-
 git. Caterum Celebinus ab ea uictoria quum paucissi-
 mis annis imperasset, morbo absumptus, Amurathi fi-
 lio imperium reliquit, quum Pontificijs sacris Alexan-
 der quintus præisset.

Francisci Manfredi Cremonensis.

Macte animo puer, & magna puerilibus annis
 Virtute exuperans, fractisq; audentior armis
 Qui medius inter classes, tela inter & hostes
 Effugiens, præda crudelem eludis inani
 Victorem; & patriam subito (mirabile dictu)
 Fortunam immutans, rursus palantia cogis
 Agmina, confirmasq; animos, reficisq; labantis
 Imperij uires, sceptroq; potiris adempto.
 Quin & quantum armis posses, quo turbine telum
 Conijceres Celebine, & stricto comminus ense
 Hostiles rueres turmas, densasq; phalanges
 Teutonicæ norunt gentes, nouere feroces
 Sauromatæ, norunt infracta binominis Istræ
 Cornua, Threiciq; duces, & pallida nouis
 Græcia, desertiq; agri, populataq; rura.
 At tibi purpureæ primæuo flore iuuentæ
 Inuidit fortuna, & ineluctabile fatum,
 Dumq; animo maiora agitas, nec sufficit amplum
 Imperium patris, & totum spe concipis orbem

Stamina disrumpunt Parcae, uictusq; superba
Tandem morte cadis, lucosq; inuisis Auerni.

Sub effigie Ioannis Aucuthi Britanni.

O ANNIS Aucuthi ex ultima Bri
tannia inclyti bello ducis, uera effi-
gies, in templo maximo Florētiae co-
lossæa magnitudine spectatur, quum
propter insigne meritum à gratif-
simo senatu equestris statuæ, & tu-
muli honorem ad eximiæ fidei, bellicæq; uirtutis testi-
monium honestatus fuisset. Is Anglico sanguine proge-
nitus fuit, ex stirpe Frisiorum Germanorum, qui in
Insulam transgressi pulsus ueteribus indigenis, sedes
beatiore, & deniq; regnum & imperium ante mille
annos occuparunt. Venit autem in Italiam Aucuthus
bello Belgico, æquè apud Gallos hostes, ac suos uirtu-
tis nomine clarus, cum Lionetto Clarentiæ regulo,
qui Odoardi regis filius à Galeacio secundo Viceco-
mite in generum ascitus fuerat. Sed his nuptijs incre-
dibili conuiuiorum sumptu atq; apparatu ludorum
Mediolani celebratis, conceptus est Lionetto morbus
ex mutatione cœli, luxuq; epularum, & nouæ nuptiæ
complexibus, qui non multo post ad Albam Pœpeiam
imitæ affinitati & uitæ finem attulit. Barnabas nouæ
nuptiæ patruus, qui tum graue bellum in agro Man-
tuano gerebat, facile à Lionetto impetrauit, ut Aucu-
thus Britannorum dux atq; eius comitatus princeps,
in castra auxilij nomine duceretur. Barnabas enim
his

uir pugnacissimus, Anglicæ disciplinæ atq; uirtutis periculum facere cupiebat. Pluribus itaq; tumultuarijs prælijs Aucutho summa ui, summaq; prudentia occasiones parandæ uictoriæ feliciter excipiente, & Anglis egregiè sagittis rem gerentibus, eò admirationis Barnabas est adductus, ut probaret gētis disciplinam, & Aucuthi uim ac ingenium magnopere suspiceret: nec multo post crescente mutuis officijs beniuolentiâ, Aucuthus in generum ascisceretur. Collocata enim est ei in matrimonium filia, quam ex Porra nobili concubina susceperat. Ea affinitas uirtutis nomine parta, Aucutho stipendia auxit, & famam Anglicæ uirtutis per Italiam extendit, quòd bellicosissimus princeps, tale de externi uiri uirtute non temere iudicium fecisset; proptereaq; à principibus liberisq; ciuitatibus Aucuthus expeteretur. Nam ea tempestate externis copijs & ducibus apud Italos bella gerebantur. Accidit autem certis offensionibus, ut Angli qui erant apud Albam, mortuo Lionetto relictisq; eius affinitatis, ab amicitia Galeacij & Barnabæ repente discederent, hostibusq; eorum iungerentur. Qua uoluntatum commutatione multa Cisalpinae Galliæ oppida, crudeli Anglorum rabie uastata sunt. Exinde Aucuthus copijs & stipendijs auctus, nouas spes, aliamq; fortunâ sibi querendam existimauit; Gregorio nanq; Pontifici operam nauauit, receptisq; singulari cum laude togatae Galliæ urbibus quæ defecerant, quinq; oppidorum ditionem uirtutis ergò promeruit. A Pontifice demum ad Florentinos uberiora stipendia pollicentes, & ab his

non multo post ad Pisanos, atq; inde rursus ad Florentinos transgressus est; eo crescentis laudis, accumulatiq; honoris successu, ut facile nemo Aucutho dux melior putaretur. Longo enim bellorum usu peritus, graui simul, ac expedito ingenio, occasiones presentire, terminare consilia, atq; arma celeriter expedire didicerat, idem quum oporteret acerrimus bellator, & cunctator egregius. Idcirco ab eius Schola taquam ab exacto militiae magistro multi, qui postea inclaruere, summi duces prodierunt: quum ea quae ille prospere gessisset apud hostes & socios, pro documentis, & disciplinae praeceptis haberetur. In his fuisse Albericus Balbianus, Sfortia, Braccius, Carolus Malatesta, Paulus Ursinus, & qui ab hoc interfectus est, Mostarda. Sed super innumerabiles pugnas feliciter depugnatas incomparabile decus tulit, quum profligatis ad Alexandriam Gallis, signa Florentinorum ad Abduan usq; promouisset, ut descendantibus Gallis ad Mediolanum iungeretur. Ab aduerso enim Gallorum exitu deiectus consilio, usq; adeo constanti imperterritoq; animo se recepit, ut ne quicquam incumbentibus Ioannis Galeacij uictoricibus copijs, Ollium, Mincium, Athesinum uado traiceret, disruptisq; ab hoste fluminum aggeribus, per continentes paludes incolumis in Patauinum agrum se reciperet, quum duces omnes a nemine, praeterquam ab Aucutho superari locorum iniquitates, & ualidissimorum hostium interdium noctuq; acriter incumbentium impetus, sustineri potuisse faterentur. Obijt Florentiae plane senex, funeratusq; est splendidi-
dissime

disimè in templo maximo, anno Christianæ salutis
M. CCC. LXXXIII.

Iulij Feroldi.

Aucuthe Anglorum decus, & decus addite gentis

Italica, Italico præsidiumq; solo.

Vt tumuli quondam Florentia, sic simulacri

Virtutem Iouius donat honore tuam.

Sub effigie Alberici Balbiani.

ALBERICVS Balbianus exiguo eius
nominis togatæ Gallia oppido ortus,
inter Italos duces primum illustris famæ
locum obtinuit; Aucutho scientiæ mi-
litaris existimatione planè par, sed honoribus &
genere copiarũ multo superior. Nam magister equi-
tum proprio cognomento appellatus est, qui supremus
militiæ honos apud Neapolitanos reges, Comes tabi-
lis nuncupatur. Sub signis autem quatuor milia cata-
phractorum, & totidem leuis armaturæ equitum vo-
luntarij nominis habuisse traditur, quibus externarũ
gentium uaga arma, ea tempestate per Italiam ad om-
nem prædandi licentiam circumferentium, frenauit,
non unoq; in loco feliciter profligauit, usq; adeò egre-
giè, ut pristinum Italicae dignitatis decus, quod corru-
pta sensim disciplina perierat, insigni cum laude resti-
tueret. Nam fortissimus & generosissimus quisq; spe
laudis ad eius signa coibat; atq; ita effecto ingenti ue-
teranorum equitum agmine, cui diui Georgij nomen

& tesseram dederat, cuncta obuiam sternebantur. Ita-
 tum in eum quem hodie magna ex parte intermissum
 uidemus, armaturæ morem equites instruxerat, adin-
 uenta atq; addita cassidi buccula, quæ est ad prospe-
 ctum subductilis, & transversam tantum rimam quæ
 deducitur, ad oculorum usum relinquit; Cui etiam fer-
 reum gutturale quo iugulum munitur adiecit, quod
 lorikulam à casside dependentem, nequaquam satis gu-
 lam tueri aduersus ualidos mucrones existimaret. Bar-
 dis quoq; maioribus recocto corio inauratis & pictis
 equos undiq; usq; ad genua protexit, & capita fron-
 talibus ferreis stylo prominente armavit, quo incita-
 tis equis hostis in congressu feriretur. Sed hodie hæc
 maximè decora, tutaq; Bardarum tegumenta tanq; ni-
 hil pro futura aduersus scolopetorum glandes, Italus
 pariter & Gallus abiicit. Quum per multos annos
 Ioanni Galeacio Vicecomiti, aut alæ præfectus, aut
 summus Imperator operam nauasset, ab eo discedens
 aduersus Ladislaum regem in Apuliam descendisset,
 Ludouici Andegauensis auspicia secutus. Quo bello
 insidijs circumuentus in potestatem hostium deuenit,
 qui eum durissimo peruigilio diu torserunt. Sed non
 multo post liberali beneficio Ioannis Galeacij redem-
 ptus est: Nam gratissimus princeps Alberici ductu Bo-
 noniensium & Florentinorum copias Barnardone
 Aquitano acerrimo duce fuso captoq; , insignem ui-
 ctoriam se adeptum fuisse meminerat; unde urbs Bo-
 nonia interfecto Ioanne Bentiuolo in eius ditione de-
 uenisset. Verum Ioane Galeacio repentina morte sur-
 repto,

repto, Albericus suo commodo alieni exempli spectato-
 tor, oblitus datae fidei, acceptiq; beneficij, in eius libe-
 ros ingrato animo arma conuertit; quod caeteri du-
 ces nefario scelere singulas occupantes urbes passim
 rebellassent; qui demum ualescente Philippi filij po-
 tentia, uarijs intercepti casibus fermè omnes iustas
 perfidiae poenas dederunt: quum Albericus nusquam
 tyrannus, plenus gloria apud paternos lares, ante se-
 xagesimum aetatis annum, renum dolore uexatus, ui-
 ta excessisset. Hoc uitae exitu Ioanne germano fratre
 felicior, quem diu militiae eximia cum laude uersatum,
 Bononienses ab eo detrimentis affecti securi percus-
 serant. Huius sanguinis apud Insubres insiti Ludoui-
 cus Balbianus fuit, qui nuper armorum studio, &
 multis fortibus factis clarus, quum pro Carolo Cesare
 Franciscum Sfortiam oppugnaret, ad Alberici proge-
 nitoris gloriam aspirabat, nisi inuidia uirtutis comes
 in medio uitae cursu ueneno epulis indito, nihil tale
 ueritum sustulisset. Alberici effigies, Ticini in arce ad
 sinistram porticum picta, habitu triumphum comi-
 tantis, conspicitur.

Georgij Iodoci Bergani,

Oenotria priscam fugarant gloriam
 Rerum, adfluentes copiae
 Et sola uirtus credita est tum bellica
 Externum habere militem,
 At Balbianus dedecus turpissimum
 Non sufferens & patri.

Virtutis & prudentiæ non immemor

Procul fugatis exteris

Domesticum per militem ui reddidit

Fines quietos Italos.

Huius fide atq; armis Ladislaus suam

Campaniam cum portubus

Recepit, & Neapolim pulcherrimam

Arcesq; regni & oppida.

Hic militari hac profuit solertia

Arti decusq; hoc addidit,

Vt quæ bouillo nuper essent tergo

Compacta, mox hæc ferrea

Gestaret arma miles, atq; uulnere

Tutum calybs defenderet.

Tantum Canillo debuit uix uindici

Erepta Roma Barbaris,

Quantum tenetur Alberico nobili

Duci ferax Oenotria.

Sub imaginibus in eadem tabula,

Sfortiæ, & Bracciij.

I duo Heroes, duoq; eius ætatis belli fulgura SFORTIA & BRACCIUS ex Alberici contubernio disciplinaq; prodierunt, qui ab initio fraterna charitate inter se coniuncti, pari spe, pariq; industria, & paribus insignium, laciniarumq; coloribus militantes, usq; ad eò inclaruere, ut fatali demum ambitione atq; superbia diducti, diuersas militiæ sectas de nomine conder

conderent, ac emulatione gloriæ atq; potentia, ex amicis hostes facti, ex aduerso semper arma tractarent; qua dissensione potius quàm simultate opimis stipendijs summisq; honoribus clari atq; opulenti euadebant; quū sese infami astu, promercaliq; militia principibus Italiæ & liberis ciuitatibus uenditarent, bellaq; alere quàm finire mallerent; quòd uterq; de fortuna sua immodicè sperandum putaret, & nihil imperium uiuidæ uirtuti, generosè & fortiter agentibus arbitrentur. Erant etate & genere fermè pares; sed Braccius nobilissimis Perusiæ familijs propinquitate coniunctus, ipso Sfortia apud Cotignolam togatæ Galliæ oppidum honesta familia orto, originis uetustate nobilior putabatur. In Braccio astuti & efficacis ingenij uis ardens eminebat; in Sfortia autem naturæ simplicitas, nullo fūco, nulloq; literarum subsidio subnixæ; apertiq; animi cōstans, & indomitus uigor laudabantur; in robusto præsertim corpore ad ferendos labores gestandaq; arma præualido. Braccius habitu corporis proximus delicato, splendore uitæ rerumq; omnium apparatu sumptuoso, mirè gaudebat, utpote qui uel cum iniuria alienæ pecuniæ appetens & profusus esset. Ex aduerso Sfortia ad delicias rudis & agrestis, frugi disciplina, conuictu subitario & planè militari, contemptuq; prorsus omnis luxuriæ lætabatur; utpote qui ualida potius quàm decora arma, proceros & peracres generosæ sobolis equos, uir equitandi peritissimus, uera imperatoriæ dignitatis instrumenta esse putaret, nec quicquam ad inanem

speciem exquisiti ornatus ostentare consuesset. His diuersis moribus & pari conatu ad magna imperia atq; opulentos principatus, & postremo non dissimili uite exitu in sua fata properantes, pari militum studio colebantur; & eo quidem ita pertinaci, ut ad alteram factionem trāsuisse maximè turpe & flagitiosum existimarent. Accidit autem eo tempore quo Alfonso rex & Ioanna regina inter se de imperio & regnandi cōditione armis contendebant, ut utrinq; summi duces Sfortia & Braccius ex aduerso copijs præessent, factisq; demum inducijs ex ueteris amicitie memoria, ad Saccomanniam Campanie sylvam coirent, deterisq; uariarum offensionum odijs per plures horas familiarissimè colloquerentur; exactè & grauiter de militari disciplina, de successibus utriusq; fortunæ, occultisq; multorum euentuum causis disputantes; detecta obiter nonnullorum malignitate atq; perfidia, ut melioribus consilijs in mutuos usus uiam aperirent. Verum non multo post, eam renouatæ amicitie speciem nouum bellum facile dispulit atq; extinxit. Nam Braccio urbem Aquilam acerrimè oppugnante atq; obsidente, Sfortia Martini Pontificis & Ioannæ reginæ auspicijs, ingentibus copijs præfectus delectusq; est ad liberandos obsidione Aquilanos, quòd nemo uicium, aduersus Braccianam uim, eo ualidior & promptior censeretur. Itaq; Sfortia quum ex Apulia profectus, & signis Ortano eductis, copias flumen Aterni traduceret, solus ipse imperator è tanto exercitu subfidentibus equi cruribus limoso in uortice, grauātibus armis

armis absorptus interiit, presenti gaudio in morte durissima felix, quòd dudum Braccianas alas amnis tuentes ripam, & frustra Sfortianos transitu prohibere ausas, edita pugna à Francisco filio profligatas conspexisset. Ferunt Braccium audito tanti hostis casu, nullum letitiæ signum dedisse, quòd ab Ariolis accepisset e quidem Sfortiæ superstitem futurum, sed non multo post repentina morte hostis fata secuturum. Nec his uatibus fides defuit: nam Franciscus paterno imperio Præfectorum omnium & militum hortatu suscepto, Aquilam ire pergens Pontificijs copijs se coniunxit, editoq; memorabili prælio in subiectis Aquilæ campis, Braccius superbo fastu hostium contemptor, fusus atq; interfectus est; dum supremos indonitæ uirtutis conatus ederet. Cadaveri exequiarum & sepulchri honos defuit, quum à Pontifice tanquam impius sacris esset interdictus; sic, ut tanti nominis duo imperatores, pari & fatali quadam sorte sepultura caruerint; nam Sfortia nusquam apparuit, & Braccij cadaver Romam delatum, profano in agro extra portam Næviam defossum est. Variæ omnis ætatis eorum imagines multis in locis spectantur.

Antonij Francisci Rainerij.

Belligeri graue Martis opus dum Sfortia tractat
 Sfortia magnanimum gloria prima ducum,
 Fert & opem rapidis merso generosus ab undis
 Dum puero, ingentem liquit in anne animam.
 Hec memorant. At uera magis Polyhymnia magna

Facta ducis fame tradidit, atq; obitum.
 Scilicet undosum dum sanguine tingit Aternum
 Hasta atq; armifono confpiciendus equo,
 Commotum fluuij numen, uoluisse nitentem
 Pollutis illum mergere uorticibus.
 Vt fama, & rapti Herois tumefactus honore
 Aeternus tanto funere Aternus eat.

Iulij Feroldi.

Braccius dux ille fortis atq; pugnaciffimus,
 Hostium qui saepe fregit arma feliciffime
 Atq; summum persecutus est sacrorum principem,
 Quiq; multis imperauit ui potitus oppidis,
 Ac potiffimum occupauit ciuitatem Romuli
 Quiq; regibus, tyrannis, urbibusq; liberis
 Italum fuit pauori maximo, & formidini
 Hac representatur hospes, qua uides imagine.

Leonardi Aretini.

Transiui intrepidus per mille pericula uictor
 Non acies ferri, non iustis moenia fossis
 Conatus tenuere meos, domat omnia uirtus.

Sub effigie Carmagnolæ.

RANCISCVM Buffonũ, cui à Subal-
 pinæ Liguriæ oppido Carmagnolæ co-
 gnomen fuit, agrestis uillici filiũ, eumq;
 subulcum fuisse serunt: uerum in puero
 contumacis ingenij & tetrici oris ea inerat indoles,
 ut à

ut à prætercunte milite pro armigero puero sit abdu-
ctus. Exinde uarijs insuefactus bellis, uti ualde patiens
laboris, & ad ardua quæq; militiæ munera capeffen-
da promptus & audax, facile turmæ præfectus eua-
sit: illudente q; demum fortuna, quum sub Facinio Ca-
ne quatuor turmarum ductor aliquandiu fuisset, post
illius mortē imperator est effectus, scilicet, ut utriusq;
humane sortis graue exemplum posteris præberet.
Creuerat honoribus, gratia, diuitijs sub Philippo Vi-
cecomite usq; adeo secundis rerum successibus, quum
uiuide eius uirtutibus esset imperuium; ut cum in fa-
miliam suam adoptaret, propinquamq; nobilissimi san-
guinis ei in matrimonium collocaret, eumq; ædifican-
tem luculentissimam domum collata pecunia liberali-
ter adiuuaret; quæ domus etiam nunc reliquas om-
nes Mediolani, luxitate, magnificentia, & sumptu an-
tecellit. Iamq; ad summum fortunæ suæ fastigium per-
uenerat, ut quum ibi consistere non posset, æmulorum
obtrectatione præceps daretur. Philippus enim mu-
tabilis ingenij sui naturam secutus, Carmagnola penè
contempto, Guidonem Taurellum nauali de rege Al-
fonso uictoria clarum, attollendum suscepit. Huic
mirè studebat, ex aduerso Carmagnolæ insensus Ol-
dradus Lamponianus Philippo intimus, utpote qui à
prima usq; adolescentia summæ gratiæ locum paraf-
set. Non tulit contumelias uir notissimus meritis & no-
mine suo indignas, Carmagnolamq; natale oppidum à
Philippo discedens se contulit, ubi piè inuisit patrem
exactæ ætatis, & quem iam pridem pristinae fortunæ

fordibus eduxerat, coemptis prædijs, & multo auro ditavit. Indeque superatis Alpibus per Germaniæ fines ad Venetos profectus est, ut Francisco Sfortiæ adipiscendo principatu iter uianque simul fatis suis aperiret. Nam aliquanto post suscepto apud Venetos militari imperio, coque fortiter gesto, Veronaque & Brixia Philippo adeptis, in cursu gerendarum rerum oborto liuore Venetos offendit, periniquè, ut credi par est, perfidiosa cunctationis accusatus, quod profligatam à Philippo Venetam classem, ad Cremonam terrestri auxilio minimè iuuisset, occupandaque eius urbis enatam occasionem malignè prætermisisset diceretur. Quas ob res simulatione consultandi euocatus Venetias, custodia traditus est. Nec diu post quum apud suspiciosos, & ubi de Republica queritur sæpius inclementes Patricios, infesta suffragia ualere, de diu torto, uel infonte, capitale supplicium est desumptum; ea fama, ut nonnulli eum indignissimè damnatum dicerent, quod auaritia præcipitiq; malignitate maturatum ei exitium arbitrarentur: Nam ex damnati opibus supra ducenta milia aureorum nummum ad Fiscum redibant. Ego uero de summæ æquitatis Senatu nihil dubitauerim, nisi apud eos non occupatæ Cremonæ dolor iusticiæ neruos eliserit. Auxit autem inuidiam atrocis inexpectatiq; supplicij spectaculum interdum populo editum, quum indignè tantus imperator ad Columnas rubras ubi noxij plecti solent, inserto in os ligneo lupato, ne uociferari posset, traheretur; multis aut infontis calamitatem, aut æquo seuerius ingrati Senatus decretum

secretum detestantibus; quum egregiè fortiterq; rerum bello gestarū recens memoria spectantiū animos, excitis frè lachrymis ad misericordiam permoueret.

Adami Fumani.

Sedula apis ueluti maturis aduolat uuis
 Ut liquido uacuas distendat nectare cellas,
 Ad te sic mea se celeri tulit impete Musa
 Bellica quem ad magnos uirtus euexit honores
 Francisce, æternum pietas per secula nomen
 Cui peperit, cuncto Procerum cum astante Senatu
 Ac magnis unà tecum de rebus agente.
 Ad Scabrum haud ueritus confestim exire parentē
 Fortiaq; infirmo circumdare brachia collo
 Illicet hoc unum malit, quàm mille referre
 Gesta tua præclara, & deuicto ex hoste trophæa.
 Magnorum decus Insubrum, dux inelyte, tandem
 Orta licet subito, fractum te attriuerit ingens
 Tempestas, Cauriq; importunaq; procellæ,
 Ne dubita; tua te pietas, tua maxima uirtus
 Venturo meritis cumulabit honoribus æuo.

Sub effigie Gattamelatæ.

TRASMVS Narniæ natus, cui ab astuta dissimulatione tanquam ad bellicos dolos longè promptissimo GATTAMELATÆ cognomen fuit, ignobili patre, utpote qui furnariam exerceret, genitus fertur. Is è Braccij schola per omnes militiæ gradus na-

uiter ascendens, clarissimus bello euasit. Eum à Braccio unice adamatum fuisse, prouectumq; in lucem mirro studio ferunt, quum ei nobilitatis insignia, laciniæq; suos. colores honoris causa concessisset, quibus demum uel exercitus Veneti creatus imperator semper est usus; quando tanti ducis insignia promeruisse sibi maxime decorum existimaret. Post mortem Braccij, cui præfectus equitum aderat, quum ad Aquilam profligatus interiisset, atq; ipse eodem prælio captus, in potestatem hostium uenisset, ubi redemptus remissusq; est, ad Nicolaum Piccininum se contulit, ad quem post cladem acceptam Bracciani nominis milites undiq; coibant, ut factionis nomen eo duce, cui Braccius erat auunculus, tuerentur aduersus Franciscum Sfortiam, qui paterni exercitus & nominis hæres contrarias Braccianæ factioni partes extollebat. Exinde uaria uagaq; stipendia, apud diuersos principes merens, egregiam sed cauti potius, quam pugnacis ducis famam adeptus est, quo nomine Venetis mire commendatus expetitusq; est; quibus maxime placebant, qui prudentius, quam audacius arma tractarent, quando summi discriminis aleam uitare mora & cunctatione pecuniosi homines proficere, properantiumq; congregi hostium impetum ludificari consuessent. His conciliatus moribus Gattamelata imperij militaris decus tulit, quum uigilantissimi optimiq; ducis operam Reipublicæ nauasset. Nec quisquam ducum post Carmagnolam securi percussum, gentilemq; Leonissanum sagittæ ictu Brixiano amissum bello, maiore studio, propensiore

penfioresq; uoluntate à Venetis obseruatus, & grauioribus testimonijs excultus est. Omnibus siquidem his bellis, quibus uaria & diuturna contentione Bergomum, Brixiam, Veronam, & Creman Philippo Vicecomiti ademerunt, & in Etruriam usq; auxiliaria arma promouerunt, multus ubiq; & ualde conspicuus summa fide feliciq; prudentia bellum administrauit. Postremò quum iuxta Benacum lacum in Brixiano agro alpibus subiecto, niuosæ durissimæ hyemis frigora obstinatissimè pertulisset, in Paralysis incidit morbum, quo non planè senex post multos dies è uita sublatus est. Veneti eum decreto publico, propter egregiam fidem cum summa uirtute coniunctam, aeneæ equestri statua honestandum censuerunt; curaruntq; faciendam ingenio præstantissimi eius ætatis statuarij, cui Donatello Florentino nomen fuit. Hic antiquorum artem decenter æmulatus, absolute pulchritudinis statuam armati equitis militare tenentis sceptrum elegatissimè perfecit, quam hodie eruditi artifices admirantur, Patauij collocatam in ea area quæ Antoniani templi frontem aspicit. Tumulatus est celeberrima funeris pompa in templo quod diximus Antoniano, ubi hoc rudis seculi carmen marmoris inscriptum legitur.

Incerti authoris.

Dux bello insignis, dux & uictoricibus armis

Inclytus, atq; animis Gattamelata fui.

Narnia me genuit media de gente, meoq;

Imperio, Venetum scepra superba tuli.
 Munere me digno, & statua decorauit equestri
 Ordo Senatorum, nostraq; pura fides.

Sub effigie Nicolai Piccinini.

FORTEBRACCIORVM familiã
 honestam potius, quã antiquam Peru-
 sie floruisse constat, quam Nicolaus qui
 ab exigua humilique statura Piccinini co-
 gnomentum ferebat, è sorore Braccij inclyti ducis ge-
 nitus clarissimam fecit. Nam ex eadem domo bellica
 laude insignes aliqui, & ex his præcipuè Fortebrac-
 cius, cui Stellæ cognomen erat, prodierunt. Hunc mul-
 ti Braccio & Piccinino propè parem euasurum cre-
 didere, nisi in Umbria à Sfortianis Bracciano nomini
 insensis, tumultuario prælia uictus acceptoq; per oca-
 lum mucrone interfectus fuisset. Is Romani Pontificis
 perpetuus hostis, propter nefariam audaciam exe-
 crante Pontifice aque & igni interdictus, sicuti Brac-
 cio acciderat, sepultura caruit. Mors eius permagnum
 dolorem Piccinino propinquo suo attulit, de quo hæc
 ad illustrandam eius imaginem dicenda uidentur. Ne-
 mo siquidem ea tempestate Piccinino prosperis pari-
 ter ac aduersis clarior fuit, utpote qui tanta nominis
 fama frueretur, ut eum pleriq; quas pararet uicto-
 rias, uera ipsius uirtute adipisci; quum uerò hosti con-
 fertis prælijs succumberet nequaquam imperitia aut
 ignauiã, sed malignitate fortunæ extortam ei è mani-
 bus uictoriam fuisse prædicarent; quòd nunquam uel
 in exte

in extremis difficultatibus animum demitteret; nec
 usquam amissa ratione etiam in subitis ac inopinatis
 casibus frangeretur: quandoquidem integra semper
 spe insultanti uictori hosti fortiter repugnare, postre-
 musq; omnium praeliando, nec terga usquam obuer-
 tens, sese explicare atq; recipere consuesset. Erat enim
 natura ingenio praeclitus apprimè pugnaci & ferui-
 do, mirabiliterq; solerti, ad praeuendos hostium do-
 los tendendasq; insidias; sed qui in omni rerum usu ius-
 ticia, moderatione atq; prudentia à Francisco Sfortia
 aemulo (uti multis apparuit praelijs & bellis) liquido
 superaretur. Piccino namq; uiro peracri, concita-
 toq; bellatori, & aspera quaq; tentare auso, fortuna
 sepius illudebat, uti tū accidit, quū Braccius urbe Ro-
 ma potitus Sfortia armis pelleretur, nouissimo praes-
 esset agmini, nec se (uti praeceperat Braccius) celeri-
 ter ad conficiendum iter explicaret, pugnaq; audius
 passim obuerteretur à persequentibus Sfortianis atq;
 Romanis, quorum pecus abigebat ad aquaeductum su-
 sus captusq; est. Aquilano autem praelio calamitatem
 aduersi casus caedemq; Braccij & Piccini intempe-
 rantiam multi referebant, quod custodiae stationem, in
 qua aduersus obsessorum eruptiones ab auunculo im-
 peratore fuerat constitutus, auiditate conferendae pu-
 gnae deseruisset. Brixiano quoq; bello ad Tennam op-
 pidum supra Benacum usq; adeò audacter temereq;
 in confragosa montium loca sese intulit, ut à copijs
 suis intercluderetur, neesseq; ei foret baiuli Teuto-
 nis ualidi proceriq; humeris exportari, ut per me-

dia hostium castra simulatione uulnerati gregarij
 militis ad suos referretur, tam insano quàm neces-
 sario, sed felici admodum periculo, quum Philip-
 pi principis imperium totiusq; exercitus salus Bar-
 bari agasonis fideicommissa uideretur. In ea quoque
 pugna, quæ ad Binam antiquitus Bibriacum cõmissa
 est, usq; adeò feruidè ac insolenter imperatorij mune-
 ris oblitus hostibus se immiscuit, ut quum pro casside
 aperta tegeretur galea in occiputio graue uulnus ac-
 ciperet, quo affectis neruorum initijs sinistro crure
 perpetuo claudicaret. Ceterum perpetua exercenti ar-
 ma, & Philippo, Venetis & Florentinis, Pontifi-
 ciq; Eugenio uti diuersa tempora tulerunt, integræ
 fide summaq; uirtute operam nauanti, insignis ei, &
 propè singularis gloria obuinit, una præsertim Luca
 urbe aduersus oppugnantium Florentinorum uim for-
 tissimè defensa, conseruataq;. Cuius beneficij equestris
 statuæ monumentum ei decreuerunt, cuius quod ex-
 ere poni non potuit, simulacrum hodie etiam incol-
 lumi pictura in foro spectatur. Postremò quum iam
 senex diurnoq; nunquam intermissæ militiæ labore
 confectus, Picenoq; in agro apud Laureum montem
 à Francisco Sfortia profligatus, ex inducijs ad Philip-
 pum accersentem peruenisset, in Paralysis morbum
 incidit, maturanteq; eius mortem acerbissimo ani-
 mi dolore, excessit è uita septuagenario proximus.
 Nam per eos fortè dies nuntiatum ei fuerat, Fran-
 scum eius filiū in Piceno ad Vlneum montem à Fran-
 cisco Sfortia, deletis eius copijs captum fuisse. Philip-
 pus

pus qui eum insigni uirtutis merito fideiq; nomine mirifice amabat, omnis funeris honore prosecutus est, sic, ut in templo maximo tumularetur. Sed eius uiri memorabilis, cuncta insignia monumentaq; Franciscus Sfortia uictor & imperij compos, postea deleuit; non boni quidem mortui sed filiorum eius odio, quando illum semper probum fidelemq; amicum extrabelli controuersiam fuisset expertus. Si uerò Franciscus & Iacobus in ipsum capitalis odij inimicitias perfidiosæ simulationis exercuissent. Tantum enim poterat liuor ex contrariæ factionis æmulatione conceptus, ut non prius Iacobus, uel ascitus gener, odium ponere desierit, quàm ab Aragonio Ferdinando rege simulatione redintegratæ amicitie Neapolim accersitus, & in carcere ab Aethiope seruo securi martatus fuerit, uir profecto uirtute bellica Piccinino Patri par, spirituq; Braccio æquandus, nisi iam ingenti ferocia successuq; rerum, cunctis propè formidandus, turbandeq; pacis semper author in perniciem suam consumptis omnibus amicitijs, immutata fata prouocasset.

Pauli Iouij Iunioris.

Hæc tibi mansuras æterna in secula laudes,
 Hæc spolia, & uicto celebres ex hoste triumphos,
 Robur, & astuta præstanti in corpore uires,
 Et populis defensæ urbes, tuaq; inclyta uirtus
 Sanguinco peperere solo, forsissime ductor

Aufonidum; quisquam an tanto tibi certet honore
Armorum, ac titulis clari Mauortis, & almæ
Militiæ? Nonne hos oculos atq; ora ferebas?
Nonne sub hoc quondam gladio cecidere uolantes
Turmæ equitum, peditumq; simul, pulsiq; tremore
Oenotrij obstupere duces, atq; Itala signa?
At nos exigui miramur corporis artus
Sufficere hoc oneri, & tantos perferre labores?
Scimus, & Ismenias bello fregisse cohortes
Sæpius in paruis uictorem Tydea membris.
Ipsa equidem, longe terris Atlante relicto
Caucaseisq; iugis, & cincto nubibus Ossa,
Laurigerum redimita caput, petit ardua cœli,
Inde alacris sese tollit super æthera uirtus.

PAVLI

PAVLI IOVII EPISCO-
PI NVCKERINI PRAEFA-
tio in tertium librum Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

MAGINES IN-
signium Heroum que
subscriptis Elogijs ad-
mirabilem numero-
si populi speciem in
Musæo spectantibus
reddunt, magnanime

COSME, eo à nobis ordine colloca-
tæ sunt, vt qui primi cesserunt è vita,
nullo dignitatis seruato discrimine, re-
liquos anteceddāt; scilicet vt quos pro-
perantis fati cæca libido æquales fecit,
varia demum, atq; inclyta virtus ad a-
nimi delectationem, cum ipsarum a-
ctiõnum, tum formarum & vultuum
iocundissima diuersitate discriminet.
Quo fit, vt hic tertius liber pari nuncu-
patione nomini tuo dicatus, non aliun-
de, & iure quidem optimo initiũ suum

expostulet, quàm ab ipso nomine ma-
 gni C O S M I progenitoris tui; cuius
 illustris fama (vti reor) nullo æuo con-
 senescet. Quanquam idem in te repeti-
 tum nomē diffusiore augustioreq; pror-
 sus lumine coruscum, id totum lupe-
 rius familiæ vestræ iubar plurimum of-
 fuscet, facileq; præstringat. Hoc siqui-
 dem si rectè proloqui, diuinareq; licet,
 radioso lumine viam tibi sternis in cœ-
 lum, quum virtute animi, vitæ innocen-
 tia, æquitateq; imperij, cunctos huius
 seculi principes fortuna pares aut su-
 periores, merita consensu om-
 nium gloria plenus an-
 tecedas.

ELOG

ELOGIORVM LI²⁰⁹

BER TERTIVS.

Sub effigie Cosmi Medicis.

OC uultu inter seueritatem atq; letitiam egregie temperato COSMVS Medices ingentem, qua maxime ualuit exactae prudentiae uim praeserebat, quum Florentiam patriam ab se regio sumptu ad-

mirandis aedificiorum lectissimarumq; artium monumentis decoratam multo florētiorē fecit. Is à lustrico statim die Christiani baptismatis id Graecum nomē diuinante patre tulisse uideri potest, quod ciuium omnium absoluta uirtute ornatissimus esset euasurus. Quippe qui postea illustri apud omnes sapientiae opinione, non in patria modò, sed in omni Italia cuncta propè belli & pacis consilia togatus & inermis felicissimè rexerit, idq; unum semper quod securae atque opimae pacis intererat, contenderit, ut Italiae principes exaequata potentia suis contenti finibus pacem tuerentur, & ciuitas, optimè constituta Republica aduersus intestinas discordias, quibus antea plurimum laborasset, permunita, atq; opulento ocio tranquilla redderetur, hac in re Ioannis patris moderata cōsilia grauiter emulatus. Is enim inter ciues idem clarissimus ac opulentissimus fato concedens, exquisita to-

tius civilis discipline præcepta reliquerat, quibus filij
 uirtus enitescere posset. Sed Cosmum ingenti proue-
 nitum cursu, & collecta gratia, paternæ authoritatis
 nomen superantem, atrocis inuidiæ inuasit morbus
 excelsæ uirtuti fato quodam comes datus: Nam præ-
 potentes patritij linore inducti, in caput eius conspi-
 rarunt, usq; adeo infestis corrupti Senatus suffragijs,
 ut tanquã affectati in libera ciuitate principatus reus,
 qui neminem offenderat, & studiosè multos suis opi-
 bus ab egestate subleuarat, citatus in curiam custodiæ
 traderetur; eo euentu, ut ab inusitata inimicorum a-
 terbitate, qui tum erant in Magistratu, crudelissimum
 Senatus decretum, atq; ipsum carnificem expectaret;
 ueneniq; insidias ueritus, ab omni serè cibo totū qua-
 triduum abstineret. Hoc decuriones sibi maxime inui-
 diosum fore censentes, si ciuis clarissimus, paucorum
 tantum suspicione reus factus, nec adhuc publico iudi-
 cio damnatus, interiret, per Federicum Malauoltam,
 quem carceris custodiæ præfecerant, Cosmum crebro
 singultu, plenisq; lachrymis, innocentiam suam supe-
 ris commendantem cohortati sunt, ut de ueneno quic-
 quam suspicari desineret, bonaq; spe confirmare ani-
 mum uellet, postquam & in curia & in urbe amicis-
 simi ciues quibus eius salus cordi foret, non deessent.
 Post eam quoq; consolationem Federicus, ut totam
 ueneni suspensionem auerteret cum Cosmo coenauit,
 delibatis singulis dapibus, accersuitq; intro ad deter-
 gendam mœstitiã multarum facetiarum urbanæq; di-
 tacitatis hominem non insulsum cognomento Farga-
 nacciam,

nacciam, qui Bernardo Guadano Vexillifero erat fa-
 miliaris. Cum hoc, ut Cosmus secreto colloqui posset,
 Federicus dissimulanter spatium præbuit, facileq; à
 scurra impetratum est, ut pretio accepto oneratusq;
 promissis, eum uexillifero commendaret. Dedit enim
 ei tesseram Cosmus, ut pecuniam à diuæ Mariæ nouæ
 Xenodochij præfecto, præsentem acciperet; atq; ita
 acutus scurra ad salutem summi uiri propitius, pecu-
 niam cubitum eunti uexillifero postridie detulit; mil-
 leq; aureis & centenis ea occulta largitio stetit, qua
 Cosmus haud dubiè seruatus est. Nam Guadanius ma-
 iorum præmiorum spe allectus, reuocatusq; ab atro-
 citate ad lenitatem, non multo post ita moderatus est
 suffragia, ut inimicorum Cosmi caput eius deposcen-
 tum uota, relegationis ac exilij decreto eluderet, &
 quo enixius studium certioremq; operam præstaret,
 Cosmum curia atq; urbe eduxit. Nam ubi è turriculæ
 carcere productus est, Decurionibus impetratæ salu-
 tis gratias egerat, & se Reipublicæ causa exilium æ-
 quo obtemperantiq; animo laturum, fuerat testatus;
 tanta eius ordinis ad gratiam proclinatione, ut exeun-
 ti curia stipatores ex prætoris cohorte darentur, qui
 eum aduersus inimicorū gladios protegerent, inuio-
 latumq; deducerent. Quo mitioris decreti euentu ual-
 de consternati perturbatiq; aduersæ factionis princi-
 pes, qui eum præcipiti damnatione, maturatoq; sup-
 plicio tolli, quam exilio multari malebant, correptis
 armis forum compleuerunt, turbulentissimeq; excita-
 to ad armatum concilium populo, deponendos præ-

sentes Magistratus, nouosq; his subrogandos esse postularunt. Ceterum Cosmus ita excessit patria, exultumq; Venetias abiit, ut in ciuitate optimo & beneficentissimo ciue orbata magnum sui desiderium relinquere; Venetijs uero ab omnibus Patriciorum ordinibus non tanquam exul, sed præclarus de ingrata deprauataq; patria triumphator exciperetur. Exinde Venetijs, & in Senatu, & in corona, domiq; sæpius auditus, quum de rebus publicis grauissimè differeret, summæ uirtutis atq; prudentiæ præconium tulit. Nec totum in exilio transegit annum; satagentibus namq; in eius reditum ueteribus amicis, creatus est uexillifer Nicolaus Coccus, & cum eo octouiri supremæ potestatis decuriones, à quibus de reducendo Cosmo in Senatu studiosè relatum est, secundissimisq; ferè omnium suffragijs decretum emanauit; quo exhilarata ciuitas redeuntè summis gratulationibus excepit; tanto quidem plebis & populi studio, ut non secus ac olim Cicero reuocante Senatu Romano, Cosmus à Florentia libera Pater patriæ sit appellatus. Nec multo post capitalis iniuriæ memor, creatis è factione, summa solertia Magistratibus, offensiones quas ore sermoneq; dissimularat, ita ad animum reuocauit, ut non eas ulcisci, sed in posterum ab insidijs acerbissimorum hominum salutem & dignitatem suam uindicare uelle uideretur. Itaq; aduersarum partium principes perturbate armis Reipublicæ, excitatiq; tumultus accusatos, nec comparentes in exilium egit. Ante alios Rainaldum Albicium, Rodolphum Perutium, Nicolaũm Badoram,

badoram, & Pallantem Strozam, qui civium poten-
 tissimi atq; inquietissimi censebantur. Exinde civitas
 ingenio Cosmi turbulentis civibus eiectis, domi & fo-
 ris feliciore seculi incrementa sensit. Tanta namq; erat
 morum temperie facilitateq; naturæ, ut non eloquio,
 non cultu, non ipso deniq; conuictu & comitatu fa-
 ctum ullum ostenderet; modestia tantum, humanitate
 & studio honestæ uirtutis supra ceteros eniteretur;
 singulari autem quæ sibi & patriæ urbis ornamento
 esset, magnitudine atq; elegantiæ ædificiorum, perpe-
 tuaq; benignitate hospitalis domus cunctos superare
 contenderet, quum natura frugi, priuata in mensa ni-
 hil ad exuperantem copiam, sed ad nitorem cuncta, cæ-
 uilemq; Etruscæ disciplinæ temperantiam; alioqui li-
 beralis, & maxime sumptuosus, in hospites dignitate
 doctrinæ claros reuocaret. Erat enim sicuti maxime
 pius in egenos, officiosus in afflictos, & longè omnium
 omnis uirtutis largissimus estimator, quæ una re supe-
 rabat ciues, æquabat reges, & sibi certum iter ad percipi-
 nem laudis famam sternebat. Nunquam eum institutæ
 liberalitatis poenituit. Nullus unquam ædificandi sum-
 ptus eum deterruit. Nullus unquam uel aduersus for-
 tunis eius casus, popularis beneficentiæ cõsuetudinem
 interrupit. Quarum rerum admiratione ducti non-
 nulli ciues, ut incomparabiles magnificentie laudes
 uerbis eleuarent, sæpe dictabant tantam uim inex-
 haustæ pecuniæ, nequaquam ex argentariorum nego-
 ciatione, quæ in omnibus Europæ emporijs à Cosmi
 institutoribus exerceretur, sed ex Balthassaris Cossæ

thesauris prouenisse, quos uti uir eximie probus & pius condendis templis atq; cœnobijs profudisset, ut delegantis mortui amici secreta uota impleret, & fidem suam sine piaculo tueretur. Constat ex aduersarijs rationum codicibus, quos ipsi uidimus, Cosmum supra quadraginta myriades aureorum nummum in priuata & publica œdificia contulisse. Pie uerò aut occultæ largitionis sumptum myriadum decem summam excessisse. Verum eam suspicionem faciliè apud rerum peritos auertebant paternæ opes, quæ signatâ pecunia, & quæstuosissima mensariorum negotiatione immense propè constiterant; quum nullum unquam alienæ decoctionis, aut suæ conturbationis detrimentum per multos annos accepisset; Prædiorum uerò redditus, astrictaq; priuati sumptus frugalitas quotidianam modicæ familiæ impensam faciliè superarent. Duxit uxorem nomine Contesinam è Bardorum antiquissima gente, quæ Aluerniæ oppido iuxta Pratum dominatur. Ex ea Ioannem qui fato iuuenis est ereptus, & Petrum suscepit, ex quo nepotes uidit Laurentium & Iulianum qui postea admirabili sorte geminos Pontifices Leonem & Clementem genuerunt. Sic, ut Cosmus excessisse è uita beatus existimari possit; quanquam Petrum distortis articulari morbo totis artubus miserabiliter affectum, sed uirili ingenio planè fortem, ad Reipublicæ gubernacula relinqueret. Concessit fato Cosmus septuaginta amplius natus annos, tumulatusq; est Laurentiano in templo ab se condito, ut tota sacra æde instar amplissimi sepulchri

*uir incomparabilis & ciuium maximus, nequaquam
angusto loculo tegetur, cum hoc breui titulo, sed lon-
ge omnium qui inscribi possint honestissimo :*

COSMVS MEDICES HIC SITVS EST
DECRETO PVBLICO PATER
PATRIAE.

Pauli Iouij Iunioris.

Quid de Sidonio bis tinctam murice uestem ?
Quidue manus similem doctas formare figuram ?
Artificisq; decus tantum admiramur, & artem ?
Suspice grandæui cœlestes oris honores,
Effigiem quicumq; uides, & fixus in illis
Tranquillum Heroa, & mixta grauitate uerendum
Sume oculis, dulciq; nota pia lumina uultu.
Non hic insigni gladio per tela, per hostes
Egit equum, aut largo foedauit sanguine dextram.
Non illi Mars durus erat, non classica cordi,
Verùm consilij foecundum pectus, & alio
Ingenio uirtus : qua toto cognitus orbe
Ipse sui columenq; fori, sanctiq; senatus
Etruscum decus & nomen super æthera uexit.
Sed qui honor? aut ulli laus maior contigit unquam ?
Ingrata quàm de patria duxisse triumphum
Hadriacis exul ueniens reuocatus ab oris ?
Quæ poterant potiora peti? quàm qui modò se uam,
Mortem expectabat, diramq; in colla securim.
Audiret populi tollentem ad sydera uocem,
Expectate ueni patriæ pater inclyte nostræ.

Sub effigie Alfonſi Neapolitani regis.

An hoc Alfonso Neapolis Rege, qui primus Hispanici sanguinis stirpem, ut in ea diu regnaret, Italiae inseruit, nulla ciuilibus bellicæq; uirtutis, aut literarum ornamenta defuerunt. Erat enim ore militari & toto corporis habitu inter armatos ualde formosus atq; conspicuus, & uti nunquam expers urbani moris ab erudita facūdia inter togatos admirabilis. Quibus arridentis naturæ excultiq; ingenij dotibus cumulatè instructus, ad magnum imperium, nouumq; regnum uel spes eius rectè conceptas fallente sepe fortuna, uehementissimè contendebat; postquam ipsum naturæ ius ad Ioannem fratrem maiorem natu, paterni Tarraconensis imperij hereditatem detulisset. Eius autem uotis, uti semper probo ingenio ad illustre decus reuocatis, tum primum fortuna benignè sese aperuit, quum is in Corsicam aduersus Genuenses, ad oppugnandam urbem Bonifacium ab Hispania traiecisset. Sub id nanq; belli tempus Ioanna quæ Neapolitano in regno post Ladislaum fratrem præcipiti fato ereptum successerat, Andegauensium Gallorum armis pulsabatur, quærendaq; ei erant ad tutelam imperij externa præsidia; postquam Romani Pontifices contra se pro Gallis stare putarentur. Itaq; fortissimo æquè ac nobilissimo defensore sibi opus esse rata, accersit

cerfuit Alfonfum Corficanis rebus diu hærentem, & cum ualida classe susceptum, confestim adoptauit in filium, communicatoq; Regij diadematis honore imperij consortem fecit. Cæterum post aliquantum tempus Regina uti parum pudica, & ob id sepe inconstans & leuis, perditæq; amatoribus semper obnoxia enatis inde peracerbis offensionibus, causas quæsiuit, quibus adoptionis pacta rescinderet, Alfonfumq; ingratum appellaret, quòd eius probra iniquiore animo pateretur; usq; adeò alienato infestoq; animo, ut Regina mater Alfonfum filium declararet hostem, atq; in eum arma conuerteret. Itaq; Alfonsus insolens contumeliæ, nihil abdicata spe regni, cœpto ductoq; per uarios successus bello, cum militiæ fructum cepit, ut maximè peritus Italicarum artium, inter inçlytos eius ætatis imperatores præstantissimus euaderet, & sepe uictor, & quandoq; uictus ab indomita uirtute se ipso maior semper & clarior haberetur. Cæterum quum fortuna multos atq; mirabiles in eo rege iactando ludos edidisset, ad extremum pudore uicta, eum promeriti Regni compotem fecit. Extrema namq; obrutum clade, captumq; nauali prælio, ad Pontias Insulas ita benignè complexa est, ut ex ea calamitate propere ereptum, non modò liberum, sed inexpectato etiam munere amplissimum regem ex captiuo redderet. Si quidem perductus Mediolanum tantum absuit, ut in triumphum ad inanem pompam duceretur, ut Philip pus Viccomes, uti generosum uictorem decebat, cum ingenti clementiæ gloria eum summo cum honore

susceperit, in amicitiaeq; foedus receptum, & libera-
 lissimè instructum pecunia, ualidisq; auctum copijs,
 ad repetendum Apuliae Regnum ab se dimiserit. EO
 namq; tempore Renatum Andegauenisum partiū du-
 cem, ipsumq; prouinciae Narbonensis regem, Ioanna
 nouo adoptionis iure ad Alfonsi contumeliam in re-
 gnum euocarat. Verum renouati belli is exitus fuit, ut
 Alfonsus urbe Neapoli per aquæductum capta, Rena-
 tum amissis copijs in arcem compulsus regno expel-
 leret, & consensu procerum, quod Ioanna suo fato
 concessisset, speciosissimum ducens triumphum, rex
 appellaretur, secundoq; demum bello Senensibus in di-
 tionem acceptis, & attritis Florentinorum opibus, ad
 Etruscum imperium aspiraret. Vir enim animo in-
 gens, sua subnixus uirtute, nondum fortunæ suæ termi-
 nos statuerat, multoq; aggere sua aptè munienda re-
 batur, ut maximè diuturna parti imperij fundamenta
 iacerentur. Vigeat in hoc rege perpetuum ac illu-
 stre studium parandæ laudis, quod perenni in omnes
 beneficentia, totiusq; aulae splendore incomparabili
 consequebatur. Nam Federicū Casarem ex Lusitana
 uxore propinquum suum, ideoq; Neapoli nuptias ce-
 lebrantem, tanta rerum omnium liberalitate sibi de-
 uinxit, ut Germanorum comitatus omnis qui Casari
 amplissimus aderat, ueste serica, aureis torquibus, e-
 quis conspicuis elaborato argento, signataq; aurea
 moneta daretur, & nunquam satis celebrata benigni-
 tate magnificentissimi regis in Germaniam rediret.
 Itaq; Alfonsus opulentissimum regnū egregia uirtute
 partum.

Partum, cunctis his artibus quæ uictori atq; optimo regi uerū decus adstruerent, Neapolitanorumq; procerum animos conciliarent, sapientissimè confirmabat; tanta prudentia, ut noui imperij opes, exquisitis semper amicitijs, certisq; fœderibus apud principes stabiliret. Ante omnia urbis muros uetustate collabentes restituit, additis ad portas lapideis turribus, et portum amplificata mole capaciorem securioremq; reddiderat, quum in construenda noua arce quæ portui immineret, inusitata admirabilisq; structure laudem quæsiuisset. In tota porrò uita quæ ei continuatis frè bellis laboriosissima semper fuit, nullam se uel maiorem uel iocundio rem uoluptatem capere prædicabat, quàm ex coetu uirorum insignium, qui cæteris unâ præcipuè eruditionis commendatione præcellerent. Cū his siquidem honestissimos sermones, administrandog; regno utilissimos ex historijs assiduè sercebat. Apud eum nanq; omnis doctrine percupidum illa tempestate florentissima ingenia spectabantur, inter quos erant Laurentius Valla, Bartholomeus Facius, Antonius Panhormita, et qui bellorum eius historiam non illepide perscripsit, Bracellius Ligur. Ab his nanque scribendorum annalium diligentem operam exigebat, qui ingenij grauitate, usq; rerum præditi uiderentur. In hos etiam usus, condita sumptuosissima sumpellitilis Bibliotheca, Græcis authoribus in Latinum uersis, rem literariam quæ erat intermortua, suscitare ab inferis, enixeq; locupletare contendebat; utpote qui castrensibus uigilijs summum decus bello adeptus,

in ocio demum, & per interualla incertæ pacis uber-
 rimam ex literis laudem lectitando atq; audiendo sem-
 per appeteret. In coelibatu singularē, eamq; paucis in-
 compertam liberi tranquilliq; animi felicitatem repo-
 suit, sic, ut cum nunquam pœnituerit connubia reie-
 cisse, quum filium Ferdinandum regie indolis ex no-
 bili concubina in spem regni suscepisset, quem satis le-
 gitimum regem fore prædicabat, si pertinaci uirtute
 fortunam, quæ non semper temere cuncta daret & eri-
 peret, conciliandam arbitraretur. Fato concessit non
 planè senex, concepta febre ab asiduis falconum aucu-
 pijs apud Nolanos campos, Sarnensium paludum insa-
 lubri auræ subiectos, quum regnasset annos uigin-
 tiduos, triennio post quam Mahometes Othomannus
 Byzantium expugnaret.

Fabij Beneuolenti Senensis.

Poma quot autumnus, quot uerno tempore flores
 Terra ferat gremio narret; quot littus arenas
 Spargat, & immenso discurrant æquore pisces,
 Qui cupit Alfonsi meritas percurrere laudes.
 Hic & inaccessas Lybiæ penetravit ad oras,
 Lothophagum gentem domuit, retulitq; superbam
 Urbibus euersis, & uicto rege triumphum.
 Sensit & ipse ferox Gallus quid dextera posset
 Illius, Ausonia iussus decedere terra.
 Hic quanquam bello clarissimus extitit Heros,
 Non minus excoluit Phœbum, Musasq; sorores.
 Ergo iam duplici præcingi tempora fronde

Qui meruit, clari diuino carmine uates
 Pieridumq; Chorus, meritis celebrare choreis,
 Atq; recurrentes laudetis semper in annos.

Sub effigie Francisci Sfortiæ.

IC est ille incomparabilis fortunæ atq; uirtutis Heros Franciscus Sfortia, qui abdicato Attendulæ familiæ nomine, paterni cognominis titulum gentilitiū fecit. supra id etiam cuncta disciplinæ militaris munera fortiter atq; feliciter æmulatus. Is post patris interitū effectus imperator, diu uaga & mercenaria arma uario euentu circuntulit; agrè aliquando supra aduersæ fortunæ difficultates ita eluctatus, ut uiuido spiritu sese ad ingentem famam omnibus bellis efferret, & deuicta passim fortuna, proculcataq; inuidia, & perdomitis Braccianarum partium reliquijs, aut certè bello gestarum rerū felicitate superatis, inusitata uirtus eum opulentissimi imperij cōpotem fecerit. A Philippo siquidem Mediolanensium principe ascitus gener, eius imperij euasit hæres; sed qui nonnunquam spretus, & ex usu belli rursus expetitus, exiguā spem obtinendi eius principatus aliquando retineret, & inimica demum Venetorum arma agrè reprimeret. Egit principem annos sexdecim, tanta imperij equitate, moderatione, clementia, populariq; humanitate, ut qui armorum fulgore hostibus terribilis erat, & inuictus, aduersus omnem uitiorum intemperiem publico iudicio eius seculi principū longè optimus cen-

seretur. In hunc siquidem hominem præter inuictum corporis atq; animi robur, summa etiam dona, quæ tribui poterant, natura cōtulerat, personæ scilicet dignitatem eximiam; os probum, & in omni cōgressu aspectum sine superbia suis pariter atq; hostibus uenerabilem, sic, ut cuncti in eo sæpius concionante facundiam absoluto oratore parem admirarentur, eoq; plenius, quod nullas attigisset literas; & nihilo secius in omni ciuili militariq; negotio, efficacis prudentiæ, diuiniq; iudicij uim expeditā & incredibilem afferret. Sed literarū decus, quū sese eius expertē ingenuo pudore sæpe dolens fateretur, liberalissimè tuebatur. *U-*
stæ siquidem & ueræ laudis, quæ uiuenti ornamento esset, & transiret ad posteros, erat auidissimus. A Iohanne Simoneta nanq; insigni historico, & à Philelpho poeta per celebri res suas bello paceq; gestas perscribi celebrariq; iubebat, sicuti etiam patris uitam Leodoricæ Cribellus eius iussu antea perscripserat. Obijt senex intercute morbo sublatus, absoluta iam Mediolani arce, quæ ad imperij munimentum incomparabilis structuræ existimatur; quū numerosam prolem ad cumulū felicitatis reliquisse uideri posset, si liberi, nepotesq; paternæ & auitæ uirtutis, quā nominis æmuli esse maluissent; quanquam ea fuerit sequentis seculi iniquitas, in quam fato quodam inciderunt, ut eam uel robustissima cuiusq; magni principis uirtus, neq; ferre, neq; superare potuisse uideri queat. Fuere qui ei inexorabilis odij notam inurerent, quod perseguendæ Braccianæ factionis unquam oblitus, *Iacobum*

Bum Piccinini filiū summæ spei ducē, sub quo Braccia
 na arma reslorescere posse uiderentur, nequaquã syn-
 tera fide in generū asciueri; scilicet ut eo uinculo pi-
 gnoreq; deceptum, ad teterrimam necem Ferdinando
 Neapolitano regi proderet. Ab eo enim rege cōtra fi-
 dem refpicata ueterū offensionum memoria, uir impi-
 ger in carcere per Aethiopem seruū auersa securi ma-
 status est, singulari quidem cum infamia tantorū prin-
 cipum, qui uindictæ libidinem sacrosanctæ fidei & ho-
 spitalis mensæ religioni prætulissent.

Petri Angelij Bargæi.

Si quisquam Eridani ad ripas, camposq; iacentes
 Insubrum, emissa quos olim Larius unda
 Irrigat, excultæ fœcundans ubera terræ,
 Venerit, & magnæ molem suspexerit Arcis
 Quæ sese latè ostentans septemplíce muro
 Aequatur cælo, & uastæ latus obsidet urbis;
 Nec rerum, ne tanta operum monumenta tuorum
 (Quamquam illa eternū multū celebranda per orbē)
 Supremo admirans dignetur munere laudum;
 Sed tibi facundia tribuat præconia lingua
 Tum demum insigni cum te pietate paternum
 Illustrasse decus, clarumq; in secula nomen
 Nouerit, unde tui cognomina tanta Nepotes
 Regibus eximijs nunquam aspernanda sequantur,
 Et meritò, nam quis maius maiore parauit
 Virtute imperium? nam quis melioribus unquam
 Auspicijs, almæ percussit fœdera pacis?

Quis demum optatam felicior usq; senectate
 Attigit? & uitæ cepit meliora beate
 Præmia? nunquam hostes tete uidere pauentem
 Cedere percussum turpi formidine pectus.
 Nunquam illi audaci tua castra lacescere ferro
 Aggressi, euentus belli sensere secundos.
 Martia quin seuam fugerunt agmina dextram,
 Confertas quoties placuit concurrere uires,
 Consilijs quoties uoluisti ostendere quantum
 Cederet inferior fortuna ingrata labori.
 Sed quid ego hæc? letis cum iam non ulla trophæis
 Ora tuis careat multo sudore paratis,
 Cum iam nulla sacros tellus oblita triumphos
 Præferas insignes titulos, quos nescia uinci
 Obtulit exuperans non una pericula uirtus.
 Salue igitur ò fama ingens, ingentior armis,
 Magnanimùm quondam Heroum certissimus auctor
 Sfortia; deuicti cuius uirtute potentes
 Aspexere suo manantes sanguine riuos,
 Cuius & egregias laudes, præclarâq; facta,
 Testati misera gnatorum in morte parentes
 Aequarunt cœli tandem fulgentibus astris.

Sub effigie Amurathis, secundi Tur-
 carum Imperatoris.

MVRATHES eius nominis secun-
 dus Turcarum princeps imperium Ma-
 hometis, Celebini patris insigni de Si-
 gismundo Cæsare uictoria confirmatum
 excip

excipiens, nihil antiquius habuit, quam fines profer-
 re lateq; finitimos Christianorum Regulos urgendo
 armis summouere, penitusq; delere: & ut id certius
 atq; ualidius efficeret, primus Othomannorum pha-
 langem peditum instituit, quam disciplina ab antiquis
 Macedoniae regibus repetita incumbenti hostium equi-
 tatui in praelijs opponeret, & per eam, audentius op-
 pidorum oppugnationes aggredederetur. Multo nanq;
 usu compererat, equites in eo obeundo tali munere pa-
 rum idoneos, hostiumq; item Mysorum Triballorumq;
 & Illyriorum equites armorum genere atq; animo-
 rum constantia Asiaticis & Thracibus sepius supe-
 riores euadere didicerat. Fuere ab initio in ea phalan-
 ge non plus quam octo milia delectæ iuuentutis, sed
 eam postea successores duplicatis fere supplementis
 aded auxerunt, ut animaduersa ui atq; industria pe-
 ditum, sepe ex ea parte uirium incomparabiles ui-
 ctorias de hostibus retulerint, quod inueterati multis
 stipendijs milites, & in unum densati corpus insupera-
 bile robur ostenderent. Hoc militum genus parentibus
 Christianis ereptum ex delectibus cogebatur, imbue-
 baturq; his sacrorum legibus & belli artibus, quibus
 Turcæ ab ipsa statim pueritia erudiri mos est. Ianizä-
 ros Amurathes, hoc est, nouæ gentis milites appella-
 bat, educatosq; in aula prætorie cohortis perpetuos
 corporis sui custodes & stipatores effecerat. Ianizaris
 omnibus peculiare erat album pro galea capitis inte-
 guumentum (id exarcolam uocant) ex coacta crassio-
 re lana densatum, quod erat gladijs impenetrabile &

demissa à tergo latiore cauda, ceruices egregiè permittit
 niret, à fronte autem ornaretur aureo aut argenteo co-
 no, quo cristas induerent; sagittis atq; hastis, atq; item
 paruis securibus rem gerebant; sed etate nostra reli-
 quis ferè omnibus hastis & arcibus abiectis, nostro-
 rum imitatione sclopettarij præcellentes euaserunt.
 His fretus Amurathes Lazarum Seruicæ despothum,
 qui Mysis & Triballis imperabat continenti attritum
 bello, & pluribus fufum prælijs regno expulit; Sco-
 pia, Nouomonte & Sophia urbibus ei ademptis, ca-
 ptisq; duobus eius filijs, quos barbara crudelitate, ad-
 mota oculis candenti ærea pelui lumine orbauit, ho-
 rumq; sororem, ut tantæ iniuriæ dolorem lenire ui-
 deretur, quòd esset egregiè formosa, in matrimonium
 duxit. Exinde in Illyricum, Pannoniam, Epirum, Ma-
 cedoniam incursiones incolis maximè funestas fecit;
 adortusq; demum Græciam, uastabundus in Pelopon-
 nesum excurrit; perruptoq; ad Isthmum Corinthia-
 cum Examili muro Constantinopolitani imperatoris
 fratrem repentina belli clade obruit, uictoriaq; arma
 statim in Venetos conuertens, Theffalonicam magna
 ui tormentorum adortus expugnauit, & incendit. Sed
 longè maximum operum eius fuit Ladislaus Poloniæ
 & Hungariæ rex in Varnensibus campis trucidatus,
 quum iuuenis incertæ belli gloriæ quàm securæ pacis
 auidior ex primo felicitis belli prouentu, Carambo A-
 murathis duce profligato captoq; , nouam opimioris
 uictoriæ spem induens, recentia pacis fœdera uiolare
 religionis causa minime dubitasset. Ceterum Amura-
 thes

ehes fastidita proferendi imperij cura, aliquando sum-
 lata in immensum pietate, ita regno se abdicavit, ut re-
 rum gubernaculo Hali purpurato Mahometis filij nu-
 tricio relinqueret, & in nemorosum Bithyniæ specie
 cum paucis sacerdotibus ad contemplationem rerum
 cœlestium abderetur. Sed uir apprimè grauis & astu-
 tus, quum de Ladislai aduentu, Christianorumq; prin-
 cipum consilijs, qui terra mariq; bellum parabant, cer-
 tius didicisset, è sacro eo luco reiecta superstitione ad-
 tuendum illico regnū profiliit. Verum aliquanto post,
 non eadem fortuna Hungaros adortus, frustra oppu-
 gnato Belgrado, ad Sauum atq; Danubium confluen-
 tes, graue detrimentum cruentissimè repulsus accepit.
 Simili quoq; supremo eius conatu infelicitè oppugna-
 uit urbem Croiam, quam ei insigni dolo Scanderbe-
 chus alumnus abstulerat; dum iuuenis longè fortissi-
 mus paternum imperium inuictis armis recepisset, &
 Turcas frequentibus fusos prælijs tota penè Epiro de-
 pulisset. Ab hoc irritò incepto rex barbarus usq; adeo
 acerbum ex animi dolore morbum concepit, ut quæ
 senex è castris Hadrianopolim referri se iussisset,
 paucissimis diebus deliranti, uesanoq; similis, uitam
 relinqueret, quum alterum atq; trigessimum regna-
 set annum, & Mahometem filium ea lege, ut perpe-
 tuus Christiani nominis hostis foret, imperij &
 seuitiæ in nos suæ atrocissimum Otho-
 manorum principum here-
 dem reliquisset.

Que tibi, quæ leua incesit mens optime patrum
 Ioui, nouus qui pectore errat spiritus?
 Vt tanta Scythicos reges tibi pinxeris arte
 Quos turba nostrum suspicit Quiritium,
 An ne iuuat Latij truculentos nominis hostes,
 Ferasq; nostro sæpe pastas sanguine
 Spectare? ut rediuiua iterum præcordia pulset
 Virtus, & altè exurgat Italum decus.
 Hæc utinam. Interea uotis Roma annue nostris,
 Et excitare hæc intuens spectacula.
 Europæ, atq; Asiæ, hi si nescis regna superbi
 Tua tenent ignauia, nec te pudet.
 Ergo purpureas traxerunt sanguine lymphas
 Et Ister, & Panyfus altis alueis;
 Et nostræ albescunt etiam num cædis acerui
 Deserta latè Mysiæ per æquora,
 Pannoniæ regem quum defleuere peremptum
 Manu impotentis Amurathis effera.
 Et positum acria est monimentum insigne columna
 Acternus horror ut loco insit, & metus.
 Scilicet ut geminæ hæc cœlo capita alta ferentes
 Cædant columnæ Caesarum, uni Barbaræ,
 Et gladij, & galeæ & clypei, Romanâq; pila
 Scytharum acinaci, & pharêtris impijs.
 En quo degenerum cecidit spes tanta nepotum
 Et Christiani nominis regum decus,
 Quorum dum gliscit furor, & discordia demens,
 Absumpta in auras prisca cecit gloria.

Sub effigie Georgij Castrioti Scanderbechi Epiri principis.

NEMO Christiani nominis princeps, aut
 imperator, Georgio Castrioto uehemen-
 tius atq; felicius arma Turcarum exer-
 cuit; nemo frequentius acie uictor exti-
 tit. Is à Barbaris Scanderbechus est appellatus; Nam
 pater eius Ioannes, quum in Epiro, eaq; parte Mace-
 doniæ quæ ad Hadriaticum uergit, regnaret, nec fini-
 tima Turcarum arma sustineret, his legibus ab Amura-
 the pacē impetrauit, ut ei obsides filios daret, in quibus
 uirtute animi formaq; corporis Georgius plurimum
 eminebat. Itaq; regia in aula liberaliter educatus est,
 instructusq; diligenter non modò Barbarorum lite-
 ris, & moribus ad Mahometanæ superstitionis disci-
 plinam, sed in omnem armorum eius gentis exercita-
 tionem, tanto successu, ut ante pubertatis annos San-
 zachus efficeretur; qui honos magnæ equitū alæ signi-
 ferum exprimit. Erat autem Amurathi longè omnium
 gratissimus; utpote qui indolem regij oris præ se fer-
 ret, & non obscura summi futuri ducis indicia præ-
 bere uideretur: Nam quotidie cum summa Amurathis
 oblectatione simulacra præliorum in hortis regijs e-
 dere cum equalibus erat solitus, in quibus ipse expe-
 diti consilij uigore, & mira ui corporis, omnes ætate
 grãdiores superabat, cumq; idcirco Amurathes, quòd
 supra militaris ætatis tempus proceræ stature præ-
 stantisq; ingenij indomitū robur ostenderet, in Asiam

misit aduersus Ciliciæ regem, quo bello summam laudē
 dem rebus fortiter gestis est consecutus, ob idq; plenio-
 rem, quòd singulari certamine Scytham multarū pal-
 marum gladiatorem superbè ostentantē vires, & pro-
 uocantem consecisset; persimiliq; ausu insignis dux
 Persa equestribus armis pugnam ciens, paremq; sibi
 bellatorem ex hostili acie ad certamen inuitans, hasta
 transfixus prostratusq; fuisset. Dum eo modo bellica
 laude, & singulari Amurathis gratia floreret, patrem
 amisit, Othomannicaq; arma eius ditionis urbes atq;
 oppida impotenter occuparant; ita, ut Amurathes
 ploranti Scanderbecho spem daret, se maturè paterni
 imperij ditionem ei concessurum. Sed nihil astutus Bar-
 bari regis promissis credens, insigni calliditate soler-
 tiaq; usus, in Epirum euadens, per adulterinas literas
 arce paterni imperij potitus est, excitisq; Epiri & Ma-
 cedoniæ populis legitimi principis prolem agnoscenti-
 bus, princeps est acclamatus, tantaq; animorū pro-
 pensione liberatæ gentis est usus, ut per multos an-
 nos, & Amurathis, & Mahometis filij inuictos antea
 regum exercitus frequentissimè profligarit atq; retu-
 derit. His autem bellis hoc ei præcipuum militiæ de-
 cus obuinit, quòd quum Amurathes frustra cum in-
 gentibus copijs miroq; tormentorum apparatu Cro-
 iam urbem oppugnasset, dolore irriti conatus, non
 multo post ad mortem sit adactus; septemq; Othoman-
 nici nominis clarissimos duces è purpuratorum Bassa-
 rum ordine acie deuicerit, & castris exucrit. Quarū
 rerum memoriam successusq; admirandos Marinus
 Scodrensis

Scodrensis ea qua potuit facundia celebrato Scander-
 becho, peculiari uolumine edito, mandauit ad poste-
 ros. Ceterum Georgius aliquanto post, cum Maho-
 mete inducias pepigit, quum ille Græciæ excidiū mo-
 liretur, ipse uerò Ferdinandum Neapolitanum regem
 Andegauensium arma ægrè sustinentem Epiroticis ar-
 mis se duce defendendum statueret. Itaq; maturā opem
 imploranti regi prosperè tulit; nam Georgij aduentu
 qui ex Epiro in Apuliam traiecerat, Gallorum copia
 ita profligata sunt, ut rex præcipua Georgij uirtute
 se conseruatum fateretur. Verum exactis inducijs Ma-
 hometes, qui Byzantium interfecto Græcorum impe-
 ratore manu ceperat, Trapezuntium euerterat impe-
 rium, Ciliciæ, Mysiæ, Illyriciq; reges occupatis regnis
 occiderat, non secus ac antè pater Amurathes Croians
 expugnare non potuit, propugnante Georgio, et nõ
 unam cladem obsidentibus inferente. Quamobrem
 Pius Pontifex excitatis ad capienda arma Christianis
 regibus, belloq; indicto aduersus Mahometem, existi-
 mauit neminè frenandis debellandisq; Barbaris, Geor-
 gio potiozem ducem esse deligendum; tanto quidem
 studio, ut Georgium non totius Epiri modò, sed Mace-
 doniæ regem destinaret. Ceterum in eo consilij decre-
 to conatuq; Pius Anconæ fato est interceptus. Nec his
 demum honestissimis belli cogitationibus Paulus se-
 cundus successor incubuit, quanquam Georgius, ut
 presenti facundia cum minus decoris occupationibus
 implicitum permoueret, admoneretq; publicæ salutis
 Cardinalium Senatuum, graui suo incõmodo Romanæ

petisset, quod immoderate Barbarorū cupiditati atq;
audacia, nisi consentientis totius Europæ uiribus, re-
fisti non posse, apud imperitos & desides testaretur.
Nec quicquam postea pristina sua laude dignū gessit,
ea scilicet uniuersæ concordia spe destitutus. Atque ita
quum Lipsi esset, ad Dryllum annē, & de bellicis re-
bus cum præfecto Veneto consultaret, letalis cum fe-
bris inuasit. Lacescente autem ea in dies seuius, ubi fa-
talem horam adesse sensit, impuberem filium Ioan-
nem, totiusq; regni opes & copias Veneto senatui
commendauit. Nec multo post è uita sublatus est, anno
ætatis sexagesimo tertio, à partu uerò Virginis sexa-
gesimoseptimo supra quadringentesimum atq; mille-
simum. Fuit Georgius uir corporis & uirtute animi,
militariq; felicitate (uti reor) nemini secundus. Ha-
buit in conuictu, quum perpetuas aleret copias, lectis-
simorum hominum amplius duo millia, nec unquam au-
ctis copijs maius militiæ robur quàm sena equitū, ter-
naq; peditum expeditorum milia hostibus opposuit.
Delectu enim ueterani militis, non numero uictorias
parari prædicabat. Horum nomina factaq; memori-
ter tenere consueuerat; summusq; illi erat honos, cui
ipse discumbens de patera sua propinasset. Qua comi-
tate coniuncta cunctis in rebus summæ liberalitati,
suos sibi maximè conciliabat: quando etiam in eo,
quod maximè accendendis studijs intererat, summa
pietas emineret. Vbi uerò armatus prodibat, tanta
oculorum alacritate, tantaq; hilari facundia milites
ad cuncta ardua aggredienda accendebat, ut non exi-
mie

niè modò pugnaces, sed ferocissimos contemptoresq;
 impiorum hostium efficeret. Erat autem usq; adeò ex-
 celsa statura, torosoq; habitu, & robustis artubus, ac
 naso prominente decenterq; incuruo, ut magni pro-
 culdubio Herois effigiem repræsenteret. Qua formæ
 specie eius familiæ regulos, qui Apuliæ insiti sunt,
 præditos fuisse conspeximus, uti ex collatione eius ima-
 ginis quæ in Museo spectatur, uidere licuit; præser-
 tim in Ferdinando pronepote Sancti Angeli ad Gar-
 ganum Marchione, qui Ticinensi prælio regia manu
 confossus occubuit. Narrabant gentiles eius, quod e-
 tiam à scriptoribus memoriæ proditum est, Georgiū
 nunquam detrectasse pugnam, nunquam hosti uertisse
 terga, nullo unquam in discrimine metu occupatum,
 nunquam uulneratum, nisi leui semel sagitta in crure
 fuisse; supraq; duo hominum milia, barbarorumq;
 præsertim diuersis in prælijs sua manu interfecisse,
 quando singulis tantum ictibus, singulos qui congressi
 essent conficere esset solitus; quòd prægrandi ponde-
 rosoq; acinace tam ualide quam peritè uteretur, quo
 medios hostes ad umbilicum proscindere, transfucos
 diuidere soleret, & sæpe per ceruices integros cum
 humeris brachiorum artus facillè detruncaret. Qua-
 rum immanium uulnerum truculentiam, hostes qui
 ex prælijs euasissent, quum Byzantiij in aula admiran-
 tibus cunctis enarrarent, Mahometes ipse, illum po-
 tentis dextræ inuisitatæq; uiolentiæ gladiū uidere con-
 cupiuit, impetrauitq; facillè à Georgio, ut sibi Byzan-
 tium mitteretur; talem nanq; eius esse temperaturam

prædicabant, ut eius ictum nulla uel ferrea corporum munimenta sustinerent. Tanta autem inusitata uirtutis eius uiri fama erat, ut Turcæ post mortem eius potiti tota ferè Epiro, sepulchrum Scanderbechi apud Lissum quererent, admirabundiq; usq; adeò piè uenerarentur, ut supersticiosi homines, eruta demum sepulchro tanti Herois ossa, religiosè diriperent, quum quisq; se bello inuictum, tutumq; fore crederet si frustum ex ossibus, reliquijsq; inuictissimi imperatoris, in amuleto ceruicibus suspensum, iturus in prælium gestaret.

Faerni.

Turcarum clades, Othomanni nominis horror,
Epiri tutela, illo iacuerunt sepulchro
Quo quondam inuicti cubuerunt ossa Georgi.
Nunc & membra uiri, & dissectū in frusta sepulchrū
Interijt, sparsi manes, concisa uagantur
Ossa, nec in gelida nunc saltem morte quiescunt:
Nanque ut is assertum toties cum laude paternum
Imperium, exacta moriens ætate reliquit
Illicet immanes tenuerunt omnia Turcæ.
Tum clari Herois uenerati nobile bustum
Ossaq; marmoraq; inuictum condentia corpus
Abstulerant, sibi quisq; in partes secta minutas,
Tanquam ijs bellica uis, & Martius ardor inesset,
Et genium præstare bonum, sortemq; ualerent.
Sic quæ alijs tumulum uirtus parat, abstulit illi
Atq; eadem diro uenerandum præbuit hosti.

Sub effigie Bartholomæi Coleonis.

MVIC Gattamelatae honore par, ac etate
 firmè æqualis fuit Bartholomæus Coleo.
 Bergomas, uerum genere atq; opibus a-
 liquanto superior. Is Sfortianæ simul et
 Braccianæ disciplinæ diligentissimus obseruator, mul-
 tis fortibus factis, constantis atq; impigri ducis famam
 est consecutus, eoq; præsertim prælio quo Gallorum
 sanguinaria manu bella gerentium, feritatem atq; se-
 uitiam pari crudelitate uindicauit. Mortuo nanq; Phi-
 lippo, quum Mediolanenses sese in libertatem asse-
 ruissent, Raynaldus Gallorum dux ab Asta urbe sua
 ditionis Alexandrinum agrum hostiliter inuaserat,
 nec quem ei opponerent Insubres habebant, Francisco
 Sfortia ipsorum imperatore aduersus Venetos bellum
 gerente, qui sine certa pernicie inde reuocari non po-
 terat. Erat tum Coleo custodia traditus Philippi iussu,
 propter inanem concepti transfugij suspicionem. Itaq;
 hunc maximè idoneum qui Gallis resistere posset, rati
 custodia educunt, adiunctoq; ei Astore Faentino cum
 parte copiarum contra Gallos proficisci iubent. Con-
 serta est ad primum hostis conspectum pugna maxi-
 mè atrox et cruenta apud oppidum Boschum. Nam
 Galli pro genti insita seuitia contra Italicum morem
 captos et deditos Coleonis cataphractos, diffibulata
 casside iugulabant, quod ubi Colconi nunciatum est,
 clamore edito suis edixit, ut Italicæ consuetudinis obli-
 uiscerentur, et nemini Gallo parcerent; atq; ita graui

ira succensus conglobatis alis in hostes irrupit, fusosq;
 prostravit; sic, ut magna eorum pars interficeretur,
 & Raynaldus captus, uix supplex salutem impetra-
 rit. Primis stipendijs diu uagatus turmæ equitū præfe-
 cturam à Braccio promeruit, nam planè puer pecu-
 niæ inops, Paulo patre propinquorum insidijs inter-
 fecto miser & errans domo exierat; matre etiam in
 carcerem à mariti percussoribus immaniter coniecta;
 sic, ut paternis opibus nulla in parte iuuaretur. Sed Ia-
 cobus Caudola, non multo post, ei turmam duplica-
 uit, iustæq; demum alæ uexillum detulit Braccius.
 Rex autem Alfonsus uberiore auxit stipendio; & ipse
 quoq; Sfortia honoratiore militia nobilitauit; adhasit
 tandem Philippo sub quo bella multis annis uiguerūt.
 Ceterum Coleo Veneti imperij fortunam agnoscens,
 eius auspicia opportuno tempore secutus est, uigin-
 tiq; amplius annis eorum copijs cum imperio præ-
 fuit. Eo autem bello quod aduersus Mediceæ familie
 principatum à Florentinis exulibus in Gallia togata
 excitatum est, Coleo dux primus omnium instituisse
 dicitur, ut tormenta aduersus hostium aciem emitte-
 rentur, quum antea in expugnandis tantum defenden-
 disq; urbibus usui esse solerent. Spingardas enim ita
 uocabant minora tormenta tricubitalis longitudinis,
 quæ glandem pruni maioris magnitudine uiolenter
 effunderent. Hæc paruis curribus inserta post acies
 aduehi, & signo tuba dato quo sua agmina relicto in-
 teruallo hinc atq; illinc panderentur in oppositos ho-
 stes dirigi iubebat. Quo inuento ad Ricardinam Bo-
 noniensis

noniensis agri, hostilem aciem ita perterrit, ut quum
 Spingardæ pila Herculi Ferrariæ principi calcancum
 deterfisset, malignè & barbaro more Coleo fecisse di-
 ceretur; qui uiros fortes gladio atq; hasta pro uirtute
 & gloria dimicantes, inusitata atq; horribili pilarum
 procella sternendos curaret. Ea enim humanitate mi-
 lites ducesq; extra cruorem per id tempus in Italia de-
 pugnant, ut eo prælio funalibus accensis, quum nox
 ingrueret, amplius quatuor milia cataphractorum e-
 quitum admirabili ridendaq; hodie spectaculi cōten-
 tione concurrerint. Fuit Coleo corporis statura erecta
 atq; habili, adeoq; formosus & agilis, ut Regina Ioan-
 na ingenio procaci mulier, auidaq; uirorum fortium,
 Coleonis amore caperetur, quum ea spectante cūctos
 in palæstra iactuq; ferrei uectis, & saltu cursuq; cer-
 tantes, cum magno spectantium plausu superaret.
 Deerant ei Latine literæ, sed his præditos suspicere,
 & per eos historiæ ueteris noticiam consequi erat so-
 litus. Nec ingenium eius ab urbanis factijs alienum
 fuit, ut ex eo ioco apparuit quo Galeacium Sfortiam
 acutissimè perstrinxit. Nam quum ei Galeacius iuue-
 nili petulantia dono misisset uulpem cauea inclusam,
 ut exactæ ætatis duci nec semper astuto illuderet, Co-
 leo eum statim pari dono remuneratus est, mittens Ti-
 nungulum compeditum loro, & binis de more acci-
 pitrum argenteis tintinnabulis exornatum, qui à pue-
 ris pro accipitre gestari solet; quasi tæ fortunæ prin-
 cipi ingenij leuitatem exprimeret, qui nihil præter or-
 namenta & inanem effigiem, grauis & strenui ducis

præferre censeretur. Oderat nebulones; fures autem
 & delatores scuerè puniebat, quum exactè extra bel-
 lum pietatem coleret. Familiæ dignitatè cultu & con-
 uictu admodum liberali tuebatur, magnificentiæq;
 deditus tribus templis suo sumptu ædificatis patriam
 honestauit. Condidit autem peramceno in situ Castel-
 lum structuræ elegantis, quod Malpagam appellauit.
 Ea in arce quum uixisset annos septuaginta sex, ex-
 cessit è uita condito testamento in quo senatum Vene-
 tum ex quadrante scripserat hæredem, ut cõgestarum
 opum inuidiam ea liberalitate redimeret. Statuit &
 sibi uiuens sepulchrũ ad aram maximam, apud quam
 marmorea eius effigies, & in tabula etiam scitissimè
 depicta Bergomi conspicitur. Senatus autem ei merito
 statuam equestrè æneam ad templum Ioannis & Pau-
 li cum marmorea basi erexit, Patauina quidem ma-
 gnitudine grandiolem & luculentam, sed nequaquam
 pari Verroci artificis felicitate fabrefactam.

Augusti Cocceiani.

Non sic Acaciden Græcia Theffalum
 Non sic Annibalem aut Asdrubalem fera
 Carthago, meritis tollet honoribus,
 Non sic Scipiadas graues
 Pœnorum urbibus, urbs inclyta Romuli
 Quanuis imperij trans mare terminos
 Longè protulerint, regnaq; Punica
 Latè sub iuga miserint.
 Et contra madidos impius Annibal

Campos Roma tuo sanguine fecerit
 Cum præceptis animi consul ad Ausidum
 Infausta agmina perdidit,
 Et quanuis rapidus fortis Achillei
 Currus magnanimum traxerit Hæctorem
 Vnde omnis Phrygiæ concidit imperiæ
 Spes, et præsidium, ac Deus,
 Vt te Cenomani maxime Coleo
 Certant perpetuis tollere laudibus
 Alpinaeque caput gentis, et hospitum
 Cultrix Brixia nobilis,
 Et montana tuis clara crepundijs
 Nataliisque solo moenia Bergomi
 Et patres Veneti, qui iuga nesciunt
 Soli barbara perpeti.
 Nam cum consilijs bella sagacibus
 Et gladio forti Martia gesseris
 Gallorumque graues fregeris impetres
 Miscenseffera prælia,
 Nunc ardentis equi uiuidus et ferox
 Stans dorso statua æternus in aeneo
 Pro templo, meritis par ut erat tuis
 Gestare bene publica.

Sub effigie Galeacii Sfortiæ.

X hoc Galeacio Sfortia qui decore for-
 ma, ingenij præstantia et per ampla stabi-
 lique existimatione paterni imperij prin-
 cipum maxime fortunatus, et ipso tan-

tum uitæ exitu miser apparuit, non absurdè suspicari licet, aliquam omnino inesse uim occultioris fati in genitura hominum, omni humana prudentia potentior; quando hic nullo insigni maleficio, nulla impotentis noxiæq; superbie acerbitate, nulla regendo imperio iniqua libidine, certum uel graue odium promeritus, immani paucorum familiarium perfidia ex leuissimis offensionum concepta causis, improviso occiderit; scilicet ut ex felicissimo florentis ætatis ac imperij statu præceptus datus, seruituræ mox Italie, multo nostro cum luctu uiam aperiret. Posuerat militiæ rudimētum in transalpina Gallia, eò missus à patre cum ueteranis copijs, ut Ludouico regi inopinata præpotentum Gallie procerum defectione circūuento operiret. Sed uix dum expugnatis quibusdam oppidis in Aruernos penetrarat, quum nunciata patris morte, per infestas Allobrogum gentes mutato sæpe habitu, Mediolanum redire coactus est. Præstitere fidem nouo principi, quam Francisco patri inuis antea foederibus dederant Veneti, Ligures, Florentini, ipseq; Ferdinandus rex Neapolitanus, quorum amicitia fractus, fauoreq; item Blanca matris cuius humanitas ad gratiam amoremq; parandum apud Insubres multum ualebat, imperium domi & foris firmissimè stabiliiuit. Itaq; splendidissimo rerum omnium apparatu usq; ad regalem fastum, principē egit integros decem annos, & uti ditissimi imperij opes sapientia patris amplificata, constitutæq; tolerabant, magnificentie & liberalitatis studium, magnanimi regis instar per omnes numeros

numeros extēdit. Nam præter ueteranorum peditum
 cohortes, alas equitum ex omni Italiæ nobilitate le-
 tissimas, & perpetuis cum suis tum paternis stipen-
 dijs inueteratas, ea consuetudine in hybernis contine-
 bat, ut adulto uere in campos produceret, solenniq;
 lustratione inspectas, ad equestres ludos committeret,
 propositis quidem opimis præmijs, quibus concurrer-
 tium præstantissimi honoris causa ornarentur. Hoc e-
 quitatu qui duorum milium caaphractorum nume-
 rum superabat, nihil splendidius & comptius uideri
 poterat, quum quisq; lacinijs acu pictis & præaltis
 cristis, & equo undiq; auratis bardis protecto esset
 conspicuus. Hippagiorum uerò puerorum in uersico-
 lore lacinia militares principis equos producentium
 atque incitantium, ea erat species, ut eius ostentationis
 admirabilis pompa, omnem uel externorum etiam
 principum apparatus magno interuallo superare
 crederetur. Par quoque apud eum erat totius aucupij
 & uenationis instrumentum. Nam præter insignium
 canum multitudinem supra centena falconum paria
 in remotissimis ad Oceanum Borealem conquesta,
 tanto alebat studio sumptuq;, ut in magnis porticibus
 ea uolucres canterijs & perticis insidentes, mira cum
 uoluptate spectarentur, quum ex his sedibus ad orna-
 tum tela serica picta acu, squamosq; opere inaurati
 argenti refulgens dependeret, & uolucres argenteis
 sonantibus pedicis uincirentur, & pileolos gestarent,
 quorum apices & gemmæ & uniones adornabant.
 Tota porro familia quæ ex delectu nobilis iuuentutis

per singulas ditionis urbes accuratè habito constabat; ut fides obses foret, pretioso amictu, elegãtibusq; munitijs exculta spectabatur. Nemo enim erat, qui laciniam purpurei serici, & phrygio opere ad argumentum principis depictam singulis annis, non bis à principe dono acciperet; alerenturq; omnes opiparè, hospites autem longè omnium luculentissimè. Ipse præter uenatorias equestriumq; armorum exercitationes, pilæ ludo tanta cum uoluptate tenebatur, ut ingentis structuræ ædificia Mediolani & Ticini, cæterisq; in arcibus ad usum eius certaminis conderet. Erat id genus pilæ inflatus follis capitali magnitudine, qui armatis plumbea lamina pugnis longissimè iactabatur; sic, ut inde palmæ decus iurgiosa contentione, & multo cum sudore peteretur. Cæterum in serijs, recti & honesti amans, iusticiæ usq; ad seueritatem erat tenax; dabatq; enixè operam, ut nihil in iudicijs esset ueniale, aut ad gratiam corruptum, quando pœna inexorabili certissimoq; præmio cuncta constarent; & unapæsertim annonæ uilitate, tanquam parato ad id populari plausu maxime letaretur. Sublatis uerò undiq; latrocinijs, castigataq; licentia militari, & propagata apud cunctos ordines commerciorum securitate, ita amari simul & metui cupiebat, ut nonnunquam sordidi mercatoris simulato habitu discurrens per ditionis regiones, oblatos in uia, aut in diuersorijs hospitibus simplicissimos homines ad serenda de principe colloquia pertraheret, eruendoq; certissimos de serumores, utraq; nominis sui fama frueretur; paratus

utiq;

Atq; ad præmium exoluendum, aut infligendam pœ-
 nam: Nam in Pado, Abdua, Ticinoq; custodes ad traie-
 ctum lintribus præpositos qui ab se precibus atq; pe-
 cunia tentati essent, ut sine tessera properantē trans-
 ueherent, ex merito aut supplicijs extremis, aut per-
 amplis præmijs afficere consueuerat. Audiebat autem
 cum uoluptate literarum & sapientiæ studijs præstan-
 tes uiros, & benignè quidem attollebat, cõtendebatq;
 graui sumptu, ut Ticinense Gymnasium professorum
 celebritate, & studiosæ iuuentutis frequentia cæteris
 omnibus præcelleret. His artibus quum boni, splendi-
 dissimiq; principis nomen tueretur, premebant eius sa-
 mam intemperâtes uagæq; libidines. Nam ea tum erat
 ex multo ocio luxuriantis seculi cõditio, in ipsis præ-
 cipuè nobilioribus matronis, ut totum pudicitia de-
 cus ab humanitate aulæ alienum prorsus & subagre-
 ste putaretur, ideoq; princeps ad licentiam libidinis
 proclimatus, & iuuentæ uigore uenustateq; oris su-
 pra omnes spectatu dignissimus procacibus sceminarũ
 oculis & desiderijs cupidissimè deseruiret. Erat enim
 tum uulgatum inter sceminas, nullam ex principis cõ-
 cubitu fieri impudicam, earumq; maritos qui ineptis
 birci uideri possent, ita excellere aureis cornibus, ut
 dignitate cunctos anteirent. Per hunc modum Galea-
 cius quum undiq; beatus, arridentis fortunæ fastigium
 teneret, Allobrogico bello uictor, è castris durissimã
 hyeme Mediolanum redijt, ut Natalis Christi diem so-
 lenni hilaritate cum uxore & liberis atq; amicis cele-
 braret; coniuratisq; simul in necem suam limen ape-

riret. Cōiurauere diuerso animorum habitu Andreas Lamponianus, Carolus Vicecomes, & Hieronymus Olgiatus cubiculo principis adscripti. Andreas consumpto magna ex parte patrimonio, propter rei domesticæ inopiam superbix ipsius atq; luxuriæ aduersam, turbido ferociq; ingenio res nouas moliri, quas ex cæde principis certo sibi cūmodo cessuras, & coniurare omnino statuerat: ad audendum uerò immanè usq; adeò & periculosum facinus uehementer incitabat illata sibi iniuria à Castellioneo Comensium antiſite, à quo sacri latifundij possessione contra ius interrupta locatione, se periniquè spoliatum querebatur. Totum autem eius iniuriæ odijq; uenenum uertebat in principem, qui à se suppliciter deprecante eam contumeliam, sæpe rogatus aduersarium in extrahenda lite præpotentem, neq; auertere, neq; mollire uoluisset. Carolus gentilium suorum totius principatus fortunam ad Sfortianos delatam egrè ferens, germanæ sororis probro quam Galeacius adamaret, atque subigeret, permouebatur: tanto indignantius, quòd eam decoro adolescenti, qui ætatis florem principi fruendum dedisset, conciliasse & communicasse suspicaretur. Principem enim in amore improbum atque adeò impudentem pleriq; uel falsò existimabant, ut alienæ libidini lenocinij obsequium lubens præbere crederetur. Olgiatum uerò penè imberbem, leuissimumq; adolescentem inani spe parandæ gloriæ inflauerat Cola Montanus literarij ludi magister; si occiso tyranno patriam in libertatem assereret; sæpe Cassios & Britos in

tos in schola magnis extollens laudibus, qui gloria dis-
 sti pulcherrimi facti consilium olim suscepissent. Hic
 Cola quondam Galeacij pædagogus dirum in princi-
 pem odium conceperat impotenti eius cõtumelia per-
 citus, quòd ille puerilium uerberum nimis memor,
 postquam adoleuit, imperiumq; suscepit, ipsi Colæ
 tanquã immiti subagrestiq; præceptori, acceptas olim
 plagas nudatis clunibus loro palàm rependi iussisset.
 Huius Colæ diris cohortationibus coniurationem in-
 choatam ad exitumq; perductam fuisse, Olgiatus ipse
 ex questione perscripsit. Igitur obstinatis efferatisq; a-
 nimis ad id patrandum scelus confirmati, principem
 inter frequentẽ custodiam corporis diui Stephani tem-
 plum intrantem, ut sacris solennibus interesset, cir-
 cumsteterunt, abditis sub sinistri brachij manica pu-
 gionibus. Primus à fronte Lamponianus in speciem
 turbam dimouentis, porrigentisq; literas sese insti-
 nuans, nihil à familiari metuentem ad infimam uen-
 tris partem perfodit; repetitoq; ictu læuum percussit
 tempus. Carolus autem & Olgiatus à tergo incermens
 letalibus plagis consauciarunt, sic, ut undiq; petitus
 à Deipara uirgine frustra opem implorans repente
 concideret, & expiraret; iuxta quem traiccto pecto-
 re prostratus occubuit Ripeus ex custodibus prom-
 ptissimus, quum in percussores gladium strinxisset.
 Per hunc modum cadente principe, exortoq; inde
 terribili tumultu, quum quisq; ad fugam metu percul-
 sus se expediret, tanta conflictatione procursum est,
 at multi è turba in templi foribus eliderentur; deser-

toq; ab omnibus templo, Sacerdotes è sacrario pro-
 deuntes tria tantum cadauera foedato multo cruore
 pauimento iacentia reperirent. Nam prociad à princi-
 pe, Ripeoq; , ipsius Lamponiani cadauer solum lin-
 gua & dentibus commordens iacebat. Eum enim per
 mediam mulierum turbam incuruo passu euadere co-
 nantem, satelles æthiops cui Gallo fuit cognomen ada-
 cto per imam sedem lato hastilis ferro confecerat. Cæ-
 terum sacrificuli principem ut abluerèt, in sacrarium
 calentibus adhuc membris retulerunt. Lamponianus
 insultantis plebis & puerorum turbæ ad ludibrium
 concessus, iniecto laqueo per cunctas urbis regiones
 raptatus est. At Carolus & Olgiatus quum immixti
 effugientium turbæ, clapsiq; templo uarias latebras
 quæsiuissent, biduo post diuersis in locis, quòd tanquã
 execrabiles parricide à nemine uel propinquo reci-
 perentur, ad teterrimum supplicium rapti sunt. Ol-
 giatus ipse mirum uisu audituq; , uesana cõstantia ob-
 stinatum animum in conspectu carnificis gerens, se-
 seq; in ipsa morte confirmans hæc contumaci ore
 protulit uerba; Collige te Hieronyme, stabit uetus me-
 moria facti; mors quidem erit acerba, sed tormentum
 breue, atq; eius fama perpetua. Hæc quidem digna
 uiro forti uideri poterant, nisi impium facinus intem-
 pestiua atq; inhumana crudelitas eleuaret, quòd pro
 tyranno, equũ bonumq; principem, nec ab ipso quic-
 quam hostile meritum occiderit, scilicet, ut diuturnum
 ciuibus suis luctum ex infelicitate ad externos pro-
 lapsi principatus pararet. Hos etiam quod miremur

in carcere uersus pangere potuit, quos ad argumen-
tum imperterritæ mentis quanquam rudes, huius Tra-
gœdiæ elogio subiiciendos existimauimus.

Hieronymî Olgiati Percussoris.

Quem non mille acies, quem non potuere phalanges
Sternere, priuata Galeaz dux Sfortia dextra
Concidit, atq; illum minime iuuere cadentem
Astantes famuli, nec opes, nec regna, nec urbes.
Hinc patet humanis quæ sit fiducia rebus,
Et patet hinc seuo tutum nil esse tyranno.

Cola quoq; Montanus aliquanto post in alpi-
Bononiensium comprehensus, quòd dira malignitate
in principem percussores ad coniurandum cõcitasset,
meritas sceleris pœnas dedit, quando eum Laurentius
Medices inusitata immanitatis ultor egregius, latro-
num more laqueo necari iusserit.

Iouij Iunioris.

Quis te dira cohors furor? & quæ insania tanta
Impulit, horribili stimulata
Eum: nidum rabie, & sæuis agitata colubris,
Ut domini nil tale merentis
Corpus in egregium, crudam conuertere dextram
Auderet, scelerisq; nefandi
Pro laqueo, & meritis pœnis, tibi præmia certa
Sperares, nomenq; perennes
Te non eximij iuuenis deterruit alto
Insignis reuerentia uultu,

Impia; sed nec te tenuerunt templa, nec aræ
 Nec superum solennia sacra
 Non (ut rere) ferum crudeli morte tyrannum
 Conficis; at iustum innocuumq;
 Rectorem Insubri Imperij, cunctisq; colendum
 Quo simul unâ concidit omnis
 Spes Italum, longos semper lugenda per annos,
 Scilicet ut nostros populatus
 Urbibus euersis fines in uiscera nostra
 Cum Gallo seuiret Iberus.
 Vos uos ô Scyllæ, formaq; tricorporis umbræ
 Harpyiæq;, & uos Gorgones atræ
 Ardenti fontes animas immergite Aucrno
 Et stygio exercete flagello.

Sub effigie Caroli Burgundiæ ducis.

IC qui seuera minaciq; fronte districto
 gladio, & coruscantibus armis confere-
 re manum cupere, Martioq; spiritu ful-
 gurare uidetur, Carolus est Sequano-
 rum & Belgarum princeps, qui ui bellica, castrensi
 apparatu, magnitudineq; animi, non suæ modò ue-
 rum superioris etiam ætatis duces sic antecessit, ut
 summæ gloriæ fastigium assecuturus crederetur, nisi
 cum arduis & audacibus innixum consilijs, immoder-
 rataq; fortitudine quæq; aspera aggredientem, turbu-
 lenta & insolens fortuna perculisset. Nam Philippo è
 Gallorum regia stirpe cui OPTIMO cognomen-
 tum fuit, patre genitus, consanguineorum arma usq;
 adco

adeò uehemēs & ferox exercuit, ut Ludouicum XI.
 apud Luteciam Parisiorum acerrimo circumuentum
 bello ad pudendam pacem redegerit, quum ad mon-
 tem Alerium ingenti edito prælio quanquam uulne-
 ratus, uictor euasisset. Exinde Ludouicus dissimulata
 potius quàm confessa pacis necessitate, quòd conspi-
 rationem multorum Gallie procerum timeret cum
 armato fœdus iecit, pudendum hercle, sed demum sibi
 & Gallie utilissimum; Nam coniuratorum animi atq;
 eorum arma repente conciderunt. Eo modo Carolus
 reconciliatus propinquo regi, debellatis Eburonibus,
 Leodioq; ipsorum urbe ferocibus armis expugnata
 deletaq;, in Heluetios inauspicata arma conuerit, co-
 euentu, ut fatali sua peruicacia experiretur quan-
 tum interesset inter nobiles Gallos pro gloria pu-
 gnare, moderateq; uti uictoria solitos; & agrestes qui
 ab insita animis ferocia, de una tantum uita cum
 hostibus dimicarent. Neque enim fas erat qui Galli-
 cam nobilitatem armorum strepitu, & nonuinis fa-
 ma contudisset, ab ullis omnino quàm à fortibus po-
 pulis, quibus animorum peruicacia indomitum ro-
 bur efficeret, frangi atque opprimi posse. Heluetij
 nanq; iure fœderis pro Renato socio Lotaringie re-
 gulo, quem Carolus oppugnaret, arma ceperant,
 quo bello unam atque alteram ad Gransonem &
 Amorum uictoriam secundis prælijs consecuti, ita
 Carolum superarunt, ut ille in primo exutus ca-
 stris, impedimenta, totiusq; exercitus opes, suamq;
 in primis, pretiosam suppellectilem amiserit; in secun-

do supra quatuordecim milia lectissimorum militum
interfecta desiderarit. Ab his duobus acceptis detri-
mentis iratus & fremens, tertij certaminis aleam subi-
re non dubitauit. Nam eum Nansseum oppidum oppu-
gnantem, pertinaciusq; herentem, Heluetij per niues
ad solvendam obsidionem progressi, adortiq;, quū ille
incepto absistere indecorum putaret, inuito praelio fu-
derunt, circumuentumq; nec agnatum trucidarunt;
quum desertus esset à suis insigni perfidia Campobassi
Neapolitani, qui quum aliquando colaphum à Caro-
lo insolenter accepisset, in id tempus uindictæ patran-
diq; sceleris occasionem distulerat. Fuere qui eum ef-
fugisse, & Mosæ pontem transiuisse affirmarēt, quod
diu in Burgundia creditum est. Verum puer è Colum-
nia Romana familia cubiculo eius assuetus inter cada-
uera repertum à nauo lateris, enormiq; ungue dextri
pedis, confirmante eius medico certius agnouit. Tumb-
latus est apud templum diui Nicolai in Lotaringia, fi-
nibusq; Mediomatricum. Reliquit filiam ex Lusitana
uxore natam, quæ nupta est Maximiliano Federici
Cæsaris filio, ex qua Philippus susceptus est, qui huius
Caroli quinti Imperatoris inuictissimi pater fuit. Cete-
rum in Carolo id unum ad summæ perillustrisq; uir-
tutis cumulum desuisse uidetur, quod Genij sui capti-
sensumq; quàm alienæ prudentiæ placita sequi malue-
rit: quasi arrogantis & elati supra equum ingenij
esset amicorum beneconsulta contemnere, & contra
peculiari sententiæ suæ semper adulari. Quæ res ple-
rosq; perdidit: Nam qui sua intemperantius amant,
oblitæ

obliti rationis citissime præcipites dantur, ut reliquæ
sua omnia quum fata urgent penitus evertant. Caro-
lus enim nimio fortasse gloriæ studio adductus, uirtu-
tes quas in eo maximæ erant, atq; admirabiles, splen-
doris, munificentie, facilitatis, exactæq; bello discipli-
næ, & in pace pietatis; una obstinatione animi dum
sibi irato acriter indulget, corrupisse uidetur.

Pauli Iouij Iunioris.

Vidistine ut Pyrrhi effigies armata Sarissam
Vibret, & à summo spargantur funera ferro?
Utq; ferus Lybicam contorqueat Annibal hastam?
Huc simulac conuerte oculos, fulgentiaq; arma
Egregij ducis, & latè mucrone corusco
Inspice turbatos uultus, spirantiaq; ora
Martis adhuc tristes pugnas, atq; horrida bella,
Hos olim insignes habitus, atq; ora gerebat
Illum sanguineis quum formidauit in undis
Et Liger, & trepidi spectator Sequana belli,
Infractæ Gallorum acies, & Belgica passim
Agmina letiferæ senserunt fulmina dextræ.
Heu miser, heu nimium pugnandi dira cupido,
Heu laudis uesanus amor, quem Gallia diues,
Belgarumq; omnes procerum tremuere cohortes,
Contempsero rudes populi, gens Barbara uictrix
Funeribus strauit medijs, uictumq; trophæis
Expoliat cunctis, nudumq; relinquit arena,
Vix tandem inuentus parua requiescit in urna.

Sub effigie Iuliani Medicis.

HÆC uera est imago Iuliani Medi-
 cis, qui magni Cosmi ex Petro filio
 nepos, & Clementis Maximi Pon-
 tificis pater fuit, à celebri pictore ita
 scite expressa, sicuti seniores testan-
 tur, qui uiuentem uiderunt, ut Clementem Pontificem
 toto oris habitu respondisse ad patris lineamenta ui-
 derimus. Euaserat Iulianus quum adhuc uiueret pater
 æqua gloria editis equestrium ludorum spectaculis,
 paribusq; omnis elegantia, comitatis, atq; munificen-
 tia muneribus, Laurentio fratri propè par, & quòd
 natu minor esset, populari fauore princeps iuuentu-
 tis fuerat acclamatus. Capessens uerò Reipublicæ mu-
 nia, ea morum actionumq; moderatione fratrem sum-
 mis nitentem uirtutibus æmulabatur, ut cunctis ciuili-
 ordinibus esset carissimus, supraq; ceteros ciues ipsi
 duo fratres mirè concordēs eminerent, & Rempublicam
 paternis auitisq; artibus feliciter administrarent;
 utpote qui ueteres opes, maiorumq; perpetuam inter
 ciues existimationem ualidis affinitatibus, numerosis
 clientelis, & noua deniq; uirtute corroborassent; di-
 stributis usq; adeò appositè ac sapienter Reipublicæ
 officijs, & collatis ad æquitatem honoribus, ut uullo
 cultu, nulla eminentiore nominis appellatione supra
 ciuilem, nulloq; deducendum comitatu, à ceteris ciui-
 bus differrent; sola tamen authoritate ceteris omni-
 bus præstare, & præclara uirtute atq; potentia ciui-
 tatis

tatis principes censebantur; ideoq; fiebat, ut studiosè
 colerentur ab his qui publicum bonum, & ciuitatis
 tranquillitatem, omni ueteri odio, aut nouæ obrecta-
 tionì anteponendum iudicabant. Hunc in Mediceis
 fratribus non obscurum in ciuitate principatum, una
 gens Pactia ferre non poterat; satis quidem cum uiris
 & cognationibus tum etiam fortunis abundans; sed
 quæ esset moribus admodum superba & insolens, mul-
 tumq; auida pecuniæ simul & tenax, ideoq; apud po-
 pulum minimè gratiosa, ac ob id in necem fratrum con-
 spiraret; quoniam uigentibus stabili authoritate Me-
 diceis, nullum sibi satis honestum in Republica locum
 relinquì arbitraretur. Erat familiæ princeps Iacobus
 equestris ordinis, qui quum nulla uirtute emineret,
 perpetuo alicui studio perditus, iraq; præcipiti, & con-
 temptu superum putabatur infamis. Hunc impulerat
 Franciscus fratris filius ore pallens, ingenio liuidus,
 & perpetuus honesti moris irrisor. Is Romæ numma-
 riæ negociationi assuetus Xysto Pontifici erat fami-
 liaris, à quo si fas sit de homine sacro non iniquè su-
 spicari, nefarij consilij ratio omnis emanasse creditur;
 scilicet ut Hieronymo Riario, cui erat auunculus, ma-
 iores opes adstrueret, quæ ei obuenturæ putabantur
 si Florentinæ ciuitatis statum sublatis Mediceis com-
 mutasset. Franciscus quoq; Saluiatus Archiepiscopus
 Pisanus, nullam uel mediocrem ex literis probatisue
 moribus laudem meritus, utpote qui ambitu adulatio-
 neq; & prauis omnino artibus ad eum honorem con-
 tendisset, ex contentione sacerdotij acre odium in Me-

diceos conceperat, & ad Riarium, Pactiosq; ipsos se
 totum contulerat, ratus pulcherrimum fore patriam
 in libertatem uendicare, & purpurei galeri decus à
 Pötifice, uel execrabili nauata opera promereri. Qui-
 bus autem initijs, quòue exitu susceptum, patratumq;
 sit id immane scelus, Angelus Politianus, summæ do-
 ctrinæ uir, ut qui cunctos atrocis eius Tragœdiæ actus
 spectaret, peculiari Commentario, qui impressus ex-
 tat, luculentissimè perscripsit. Nos atrocissimi eius edi-
 ti facinoris summam tantum attingemus, ut bonis mor-
 talibus præclarè constet, superos impiorum uindices
 solere esse certissimos. Igitur coniuratione diu antea
 Romæ secretis deliberationibus agitata, & Florentiæ
 demum in Montughio Iacobi Pactij suburbano instru-
 cta, Raphael Riarius Cardinalis è Gymnasio Pisano
 Florentiam uocatur: Specie quidem inuisendæ pul-
 cherrimæ atq; ornatissimæ urbis, uerum ut coniura-
 torum animos præsentis personæ autoritate confr-
 maret: quanquam uti planè iuuenis, captuq; ingenij
 parum grauis, tantæ rei constitutæ ignarus esse puta-
 retur. Egere Pactij multo astu, ut is à Mediceis fratri-
 bus in Fesulanam ipsorum uillam honoris & iocundæ
 uoluptatis causa ad conuiuium uocaretur, ut ibi am-
 bos fratres inter hospitaes mensas trucidarent. Sed
 quum Iulianus ex molesta pituita impeditus interessè
 nollet, deiecti ea spe, rem ad sacra quæ ex festo Solis
 imminebant, in ipsumq; templum maximum reiece-
 runt; in quod ambos fratres tum religionis, tum ho-
 noris causa erga Cardinalem omnino conuenturos
 iudic

iudicabant. Conficiendi autem negocij munia inter se
 eo ordine dispartiti sunt, ut Franciscus Pactius, &
 Bernardus Bandinus obruncandi Iuliani partes desu-
 merent; Antonius Volaterranus cum Stephano Pa-
 ctiorum pedagogo Laurentium aggredere, acce-
 pta tum ex condicto ad distringendos gladios tessera,
 quuum medijs in sacris seruatoris Christi hostia sacer-
 dotis manibus attolleretur. Antistes uerò ipse Pisanus
 cum Iacobo Poggio, & Saluiatis propinquis suis, fi-
 daq; clientium occultè armatorum manu in speciem
 salutandi Vexilliferi, curiam occuparet. Iacobus au-
 tem cum equestri dignitatis, tum ætatis honore con-
 spicius, ubi patrata fratrum cædes esset, equum con-
 scenderet, & armatis clientibus septus per forū dis-
 currens, populum uocaret ad libertatem, & Saluiatis
 euriã occupantibus uires adiungeret. Iam cœpta erant
 sacra concinente sacerdotum choro, & tessera tem-
 pus instabat, quum Pactius atq; Bandinus deambulan-
 te Laurentio, Iulianum oculis frustra requirerent.
 Quapropter ad Medicæam domum conuolarunt, ut
 in Iuliano omnem prodeundi moram, iocundis adhor-
 tationibus abscinderent, nunciantes quasdam formo-
 sas, adamatiq; nominis matronas in templum perue-
 nisse. Itaq; uiri efferate mentis, quod mirum est, hilari
 uultu aptè cõpressa perfidia, Iulianũ retardante fato
 segnius se expedientem, mediũ honoris causa, & in ser-
 uis iuuenili comitate subter humeros brachijs in tem-
 plum deducunt, pauloq; post unã deambulante ad tesse-
 ram repete districtis sicis circũsistunt. Bandinus mediũ

sub papilla transfodit, cadentiq; illico incumbit Pa-
 cius, & ferro in uentrem & iugulum adacto confi-
 cit, usq; adeo atroci & feruida manu, ut crebro repe-
 tens ictus, seipsum in genu prealto uulnere consau-
 ciaret. Bandinus quoq; furiosa mente Norium Iuliani
 familiarem obtruncat. Sub idem temporis punctum
 Laurentij percussores incondito impetu illum adorti,
 unam tantum neq; letalem ad iugulum plagam insti-
 xerunt, quod is presenti animo educto statim gladio
 & reiecta, intortaq; ad leuam chlamyde, constan-
 tissimè se defenderet, & ab amicis in proximū sacra-
 rium duceretur; ubi obseratis foribus ab imminente
 Bandino seruatus est; atq; inde obligato uulnere, sti-
 pante armatorum amicorum caterua domum dedu-
 ctus est; sepe sciscitans an frater esset incolumis, &
 ne Cardinalis uiolaretur edicens, quem linteati sacer-
 dotes in eo tumultu custodiebant. Dum hæc fierent,
 percussaq; metu omnis turba diffugeret, & terribili
 strepitu tanti tumultus templum corruere uideretur,
 Pisanus antistes cum suis curiæ scalas ascendit, postu-
 latq; à ianitoribus, ut ad Vexilliferum ad quem habe-
 ret mandata Pontificis, admittatur. Is erat Cæsar Pe-
 truccius, & tum fortè cum Decurionibus, ut festo die
 sepe accidit, tempestiuè prandebat; admiratibus con-
 uiuis importunum hominis aduentum, quod ea hora
 ferijs colloquijs aliena prorsus, atq; inepta uideretur.
 Sese tamen Cæsar è mensa celeriter expedit, cumq;
 exceptum in suam deducit cellam. Vix cæpto collo-
 quio Cæsar in Antistite perplexa & male coherentia
 uerba,

uerba, obliquo item obtutu oculos inconstantes, &
 uultum magni euentus expectatione suspensum a-
 nimaduertit, atq; inde insidias spectat, relictoq; in Cel-
 la Antistite, ad Decuriones foras se proripit, & subla-
 ta uoce ministros Curiae assuetos aduocat, atque item
 apparitores cum argenteis clauis, priscorum licitorum
 more summum Magistratum praecuntes, & ut erat
 egregie forti atq; expedito consilio, Poggium arre-
 ptum crinibus solo deturbat, & in superiorem turri-
 culam cum Decurionibus properè se subducit, arre-
 ptoq; uerū è proxima culina, scalae aditum tuetur. Ma-
 gno autem miraculo accidit, ut consurgentibus undiq;
 ad opem ferendam ministris, coniurati & Perusino-
 rum exulum manus Antistitem secuta, diuersis in cœ-
 naculis Curiae includerentur, obserantibus sese ulro
 ualuarum seris, quae sine peculiari clauē aperiri non
 poterant. Quo casu quum diducti, nec consensu uale-
 rent, nec collatas in unum uires ad conandum habe-
 rent, cuncti per partes ad unum omnes, praecunte Pog-
 gio clarissimi oratoris filio, iniectis laqueis è fenestris
 praecipites dati sunt, usq; adeo iratis & furentibus om-
 nium animis, ut praecisis primorum capiſtris ad singu-
 las columnellas, secundis & tertijs suspendio locus pa-
 raretur, & praecipitata cadauera Plebs cruoris &
 praedae auida dissiparet, & in frustra concideret. Iam
 enim populi fremitus aream occupantis, uulgata Iu-
 liani caede ad Curiam peruenerat, magnoq; studio
 Plebs Mediceis fauens, proditores, occupatoresq; Cu-
 riae ad supplicium deiſci depoſcebat. Interim Fraciscus

ipse Pactius, è domo Iacobi patrui nudus extractus,
 delatusq; in Curiam, quum neq; hisceret, neq; contu-
 maces oculos attolleret, iniecto laqueo è fenestra su-
 spenditur. Nec multo post eum Pisanus ipse Antistes,
 totius inauspicatæ coniurationis seriem perscribere
 iussus, in eadem lintea stola sacerdotali, ita longiore ca-
 pistro præceps datur, ut Pactiano cadaueri coherens,
 papillam rapidis dentibus appeteret, in eoq; atroci
 indignantis & fugientis animæ habitu, rigentibus o-
 culis, meritas concepti sceleris pœnas daret. Eandem
 quoq; foedæ necis sortem tulere, duo Iacobi Saluiati,
 quorum alter erat frater germanus, alter patruelis.
 Iacobus uerò ipse Pactius, qui armatus in equo ad a-
 ream Curiae procurrebat ut populum ad libertatem
 uocaret, quum ab optimis ciuibus irrideretur, & è
 summa Curiae corona lapides in eum iacerentur, inci-
 tato equo Cruciana porta sese eiecit, biduoq; post à
 montanis agrestibus in fuga captus est, Florentianiq;
 perductus, ubi de scripto expressis coniuratorum no-
 minibus foedissimæ necis supplicium tulit, usq; adeò in-
 eum concitata Plebe, ut sepulturæ honore indignus
 putaretur; bisq; tumultatus, semel in templo, iterum
 in pomerio, indeq; erutus, quòd supremas Christianæ
 picta is cohortationes, sese itidem Cacodemoni impiè
 deuouens, reieciisset; diu à pueris per urbem raptus,
 in Arnum traheretur. De Renato quoq; Pactio,
 qui ad armandos agrestes in Mugellanam uillam præ-
 cesserat, par supplicium est desumptum; retractusq;
 etiam est ex fuga Montescicus qui Hieronymi Riarij
 famil

familiaris militiæq; peritus, totius coniurationis erat
 conscius. Is ab initio interficiendi Laurentij partes sus-
 ceperat, sed eius postea hominis uirtute atq; admira-
 bili humanitate ex multis colloquijs delinitus, eam cæ-
 dem uti in uilla promississet, in templo se patraturum
 pernegarat; scilicet ne homicidio detestabile sacrile-
 gij scelus adderetur, proptereaq; unus omnium hone-
 stiore dignus supplicio, securi percussus est. Laurentij
 quoq; percussores, qui triduum in Cœnobio latuerāt,
 nec a cucullatis prodebantur, latebra extracti, detrus-
 catis naso atq; auribus, eandem latronum more laquei
 pœnam tulerunt. Reliqui Pactianæ familiæ in carce-
 rem coniecti sunt; unusq; omnium Guliermus, qui
 Laurentij sororem in matrimonio habebat, in uillam
 impetrante uxore, relegari meruit, & Raphael Car-
 dinalis ab omni iniuria & contumelia in honorem
 Pontificis seruatus est. Hanc in uindicanda atrocissimi
 sceleris audacia, senatus seueritatem uel ipse Barba-
 rus & nostræ religionis hostis, Baiazetes Turcarum
 imperator insigni religione probitateq; comproba-
 uit, quum Bandinum ex fuga elapsum Constantinopo-
 lim, deposcenti Laurentio, tanquam parricidam, &
 impium templi uiolatorem ad supplicium tradidisset.
 Atq; ita ille cunctis damnatus gentibus, ab eadem fe-
 nestra laqueo suspensus, iustum ciuibus uindicatæ fe-
 ritatis suæ spectaculum præbuit. Neq; Hieronymus
 Riarius coniurationis author, ultores Deos diu fefel-
 lit, quum apud Foroliuium, oppidanorum conspira-
 tione in mensa trucidatus, & per fenestram in forum

precipitatus, uel seras nefarie malignitatis sue pœnas expenderit.

Petri Angelij Bargæi.

At, ò Deorum quisquis in celo soles
 Nefanda sæpe facta uindex persequi,
 Nec ferre inulta. perfidi num Pactij
 Dedere sat superq; pœnarum tibi ?
 Cum Iulianum patriæ nouum decus
 Quiuere templo in ipso adorti occidere
 Nil suspicantem tale; cum foedissimè
 Turpata fuso permaderent sanguine
 Sola ipsa Fani limina, atq; altaria.
 Nang; haud furentis hercle sæuos impetus
 Fugere Plebis, haud latèbris abditi
 Cauere dexteræ piorum uindices.
 Non & paratam Thracij regis fidem
 Sensere; nam cum Barbarus tantam luem
 Perhorruisset, execratus patriæ
 Remisit usq; ab ultima Propontide.
 Inserta quare plurimis cadauera
 Collum capistris ciuitas letissima
 Spectauit; illa nec miserta fontium.
 Quin insepultus, horridus, nudus, lacer,
 Canesq; auesq; pauit, & pisces, datus
 Præceps in amnem, manibus Iuli tuis,
 Bandinus ille perditus sicarius,
 Bandinus ille, Thracius quem Bosphorus
 Vti piaculum, & scelus teterrimum,

Existim

Existimavit impium & nefarium,
 Suisq; longè deferendum à fluctibus.
 Sic, o rubentis Iupiter uindex tuæ,
 Vt iura discant colere, discant legibus
 Parère certis, temnere & quid sit, Deos
 Puni cruenta perfidos ui dexteræ.

Benedicti Varchij.

Nam quis te liuor? quæ te tam dira furentem
 Patrandi sceleris rabies, regniue parandi
 Ambitio, patrios tecum euersura penates,
 Impulit effera gens furijs ultricibus olim?
 Vt iuuenem florentem opibus, uirtute decorum,
 Conspicuum forma, dulci grauitate uerendum,
 Præstanti insignem eloquio, nil talè merentem
 Incautum, ante aras, & Dijs spectantibus ipsis,
 Aggressa (insandum) media testudine templi
 Allectum blandè, prætentatumq; dolosè
 Conficeres, ferro toties per pectus adactò?
 Et clarum obscuro scædare sanguine fratrem,
 Totius Italiæ simul absumptura salutem?
 Heu facinus nullo delendum tempore, nulli
 Aequandum, non ulla unquam sat cæde piandum.
 Impia corda, immania secla, immitia fata,
 Fata malis hominum gaudentia, quid mage sæuum,
 Damnosùmue magis uidit sol? Castore lesò
 Occidit Ausoniæ Pollux, columeq; decusq;
 Et si non aliud, Mediæ spes altera gentis,
 Clementisq; pater, totus cui paruit orbis.

Sub effigie Mahometis secundī Tur-
carum Imperatoris.

HOC atroci, uereq; Tartarico receden-
 tium oculorum obtutu, malignoq; pal-
 lore buxei uultus, & enormi contingen-
 tium labra narium curuitate, Mahome-
 tes fuit, quem Turcæ non modò cæteris Othomannis
 superiorem, sed exæquatis uitijs atq; uirtutibus, Ale-
 xandro Magno parem uolunt. Nam rerum gestarum
 gloria, & magnitudine animi cum progenitores, tum
 cunctos qui eo seculo maxime florere, cogniti or-
 bis reges, uel qui postea his sexaginta annis regnarūt,
 proculdubio superauit. Natus erat ex Despoti Seruicæ
 filia, quæ puerum Christianis præceptis & moribus
 imbuerat, quorum mox oblitus adolescendo, ita ad
 Mahometis sacra se contulit, ut neq; hos, neq; illos ri-
 tus teneat, & in arcano prorsus Atheos haberetur;
 utpote qui unum tantum bonæ fortunæ numen cole-
 ret, quod præclarè conciliari uiuida efficaciq; animi
 uirtute prædicabat. Itaq; nulli additus religioni, cun-
 ctorum hominum accuratas de Dijs, tanquam huma-
 na nihil curantibus, cogitationes irridebat; eo animi
 decreto, ut nullum unquam ius amicitie aut sœderis,
 nisi ex commodo, exceptaq; ad profereudum impe-
 rium occasione, colendum atq; seruandum arbitrare-
 tur, & rem bellicam usq; adeo enixè & liberaliter cu-
 raret, ut cuncta munia, uetere Græcorum lege ad pœ-
 nam, & præmium reuocaret. Præcepta autem maio-
 rum

rum ex disciplina militiæ constituta, quibus illi tantum imperiū peperissent, plerq; emendando, augendoq; uti opus foret, nouis artificijs, ac ampliore omnis generis armorum apparatu exaggerabat. Primus Othmannorum naualia instituit, quod maximū apud antiquos in classe ad omnes res gerendas momentū, positum esse intelligebat. Qua una re Venetorum uim mari ab antiqua laude insuperabilem, postea contempsit. Sed primum eius, & nobilissimum bellicorū operum fuit, Constantinopolis terra mariq; foriiter expugnata, cæsoq; Constantino supremo Græcorū imperatore, antiquissimum Græciæ imperium funditus euersum. Exinde Peloponnesum ingressus, Græcorū & Venetorum copias secundis prælijs delcuit, Hexamylīq; murum à Venetis in Isthmo magno sumptu & longo labore restitutum, ex usu uictoriæ totum diruit. Nec multo post Eubœam insulam expugnata Chalcede Venetis ademit, atq; item Lesbum deleta propè Mytilene urbe. Tanto uerò apparatu Illyricum adortus est, ut Stephanum Bozue regem, laiza urbe, totoq; regno expelleret, & occideret. Eodem quoq; terrifico impetu in Epirum descendens Croiam urbem, quam pater Amurathes frustra oppugnat, atq; item Scodram expugnauit; Homaremq; & Malcoccium duces per Dalmatiam ad Euganeos usq; penetrare iussit. Quibus irruptionibus graue uulnus Venetis est inflatum, cæso à Barbaris ad Soncium annem Nouello eorum imperatore. Easdem quoq; immaniū cædium & incendiorū clades Stiriae & Carinthiæ gen-

tes, ad quas Barbari deflexerant, senferunt. Pannonijs quoq; arma inferre ausus, Belgradum improspere tenuit. Mox ad septentrionem conuersus, in ipsa Taurica Chersoneso, Theodosiam quæ Capha dicitur, Bosphorani regni caput, Genuensium coloniam occupauit, & Trapezuntium imperium ad Euxinum euerit; Calloianne & Dauide fratribus è regio sanguine captis & interfectis. Exinde tot partis uictorijs, ad orientem est conuersus: Pirametoq; Ciliciæ rege debellato, & regno in eius prouinciam redacto, aduersus Persas, offensus Vssumcassanis noui regis felicitate & gloria, ad Euphratem Othomannica signa promouit, eo belli euentu, ut ipsum Vssumcassanem multis inelytum uictorijs, uno præsertim tormentorum apparatusu ad Arsengam superarit. Erant utiq; ea quæ gesserat per ampla timendaq; finitimis, quum insatiabili gloriæ cupiditate concitatus Rhodum inuadere, ac simul Italiam rerum quondam dominam adoriri, atq; item coacto ingenti tertio exercitu, in ulteriores Persas penetrare constituit. Itaq; missus est ad oppugnandum Rhodum cum ualida classe Mesithes purpuratus, è gente Paleologa: In Italiam autem Acomathes, cui ab exciso anteriore dente Gendico cognomè fuit. Hic ab Aulone in Salentinos traiciens, Hydruntem expugnauit; summumq; inde terrorem toti Italiæ intulit; sed dispari euentu Mesithes Christianæ militiæ uim, quum Rhodi mœnia tentasset, infeliciter expertus est; Quum interim Mahometes aduersus Persas ire pergens, apud Nicomediæ lacum repentino intestini dolore

dolore correptus, extremum uitæ suæ diem, tridui cruciatu festinata morte absoluit, anno ætatis quinquagesimo tertio, imperij autem trigesimo secundo; magno quidem Christianorum commodo; Nam Acomathes qui amplius sesquiannum circumfusa Christiana arma contempserat, cognita imperatoris morte, præsidio atq; Italia, cum supplementa nouarum copiarum expectaret, interrupta spe ingentis uictoriæ, mœrens & gemens excessit. Cæterum Mahometes qui impietatis apud suos; apud nostros uerò perfidiæ, & inhumane crudelitatis notam subiit, hanc saltem confessione omnium certam laudem à Barbaris repudiatam, non inuisè tulisse existimatur, quòd ei literarum, & præcellentium artium decus cordi fuerit; quando cunctas clarissimarum gentium Historias, sibi uerti in Turcicam linguam iuberet; ut inde haustis militiæ præceptis, actionum suarum disciplinam, exemplorum uarietate confirmaret, & præclaros artifices pictoresq; præsertim insigni liberalitate complecteretur. Nam & commentaria rerum ab ipso gestarum à Liberto eius Vincentino conscripta legimus; uerâq; eius imagine sumus potiti, quam Gentilis Bellinus, è Venetijs Byzantium euocatus pinxerat; quum ibi regiam multis tabulis rerum nouarum ad oblectationem iocundissimam referisset.

Leonardi Griffij (ut fertur)

Qui uici innumeros populos, tot regna, tot urbes
Solutus & immensi qui timor orbis eram.

Me rapuit quæcunq; rapit mors improba; sed sum
 Virtute excelsa ductus ad astra tamen.
 Maior Alexander non me fuit, Annibal & non
 Fuderit Aufonios tot licet ille duces.
 Vici uictores Danaos, domuiq; feroces
 Caoniæ populos, Sauromatasq; truces.
 Pannonius sensit quantum surgebat in armis
 Vis mea, quæ Latio cognita nuper erat.
 Arfacidæ sensere manus has, sensit Arabsq;
 Et mea sunt Persæ cognita tela duci.
 Mens fuerat bellare Rhodum superare superbam
 Italiam; sed non fata dedere modum.
 Hæc mihi, nam rapuit mors aspera quæq; sub alto
 Pectore condideram, uertit & hora breuis.
 Sic hominum fastus pereunt; sic stemmata, sicq;
 Imperium, atq; aurum, quicquid & orbis habet.
 Sub effigie Federici Feltrijs du-
 cis Urbini.

HIC est ille Federicus Feltrius
 Urbinatium princeps, qui in
 spectaculis equestribus ab ictu
 lanceæ dextro orbatus oculo,
 iniquâ honestissimo ore defor-
 mitatē præfert. Is ab adolescē-
 tia datus in contuberniū Frat-
 risco Sfortiæ, totâ Sfortianæ militiæ disciplinâ ita hau-
 sit, ut quū in eo certissima magni futuri ducis indoles
 excelleret, ab inuictō imperatore ex fratris filia gener
 asciscer

ascisceretur. Hunc militari & demū imperatoria flo-
 rentem laude, usq; adeò patrū nostrorū ætas admirata
 est, ut eum prijs illis ducibus, qui ab eodem orbitatis
 incōmodo summæ uirtutis opinionem & famam sunt
 consecuti, non temerè cōpararent; quòd singulorū pe-
 culiars quasdā uirtutes æmulari, argutissimòq; inge-
 nio decerpere uideretur. Nam quæ propria Philippi
 Macedonis laus fuit, multo consilio bella suscipere,
 multoq; maxima celeritatis uehemētia conficere; ob-
 orientes rerū casus ad rationē flectere; nouas semper
 occasiones ad alendū bellū aperire; frustrari lōga mo-
 ra hostes, eorumq; præfectos, pecunia sæpe tentare, &
 cōmentitijs literis suspectos & inutiles reddere, pro-
 bē didicrat. Astutijs porrò, planeq; Punicis artibus
 Annibalem æquabat, quo nemo unquā callidius insi-
 dias tetendisse; nemo peritius instruxisse aciem; nemo
 arma prōptius atq; serocius expedisse traditur; quādo
 etiā in toto rei bellicæ negocio, subitæ inexpectatæq;
 prudentiæ mira laus effulgeret, ei profectò persimilis,
 quæ in Romano Sertorio uigisset. Nā præoccupare
 imminentiū hostiū consilia; munitiora loca castris an-
 tecapere; hostes imagine cōmittenda pugna distinere,
 diuq; ludificari, ac fatigatos demum longi laboris atq;
 uigiliæ mora, idcoq; uinci paratos, peracri repenti-
 noq; impetu inuadere consueuerat; sic, ut nō omnino
 sit mirū si qui octies collatis signis confluisse traditur,
 bis tantum æquo Marte pugnauerit, quū sexies uictor
 profligato atq; exuto castris hosti triumphalem lau-
 re am retulerit. Caterū bello & pace enitebat in eo

ingenium graue admodum, sed sine ulla seueritate, quando in omnes lenè miteq; esset, sine mollicie, & nusquam ad contumeliam iracundum. Facundia ualuit efficaci, atq; apprime temperata, qua neminem offendens cunctos modestiæ & probitatis admonēbat, potius quàm acerba increpatione castigabat; utpote qui milites ingenuosq; præsertim, pudore, certius quàm pœnæ metu in officio cōtineri prædicaret. Eum porrò militiæ morē tenebat, ut Tyrones equites, quos ex nobilissima iuuentute instituebat, ad parandum decus semper accenderet. Ab his autem quos alacres & gloriæ auidos fore prouidebat, hoc sibi unum præstari postulare erat solitus, ut quum in conspectum hostium deuenirent, non prius eorum aciem reformidarent, quàm in eam audacter & fortiter primas hastas confringerent; quo impigrè factò, si ita uideretur, ut secunda pericula uitarent, tum demum equos resteterent: Nihil enim ipsos ex eo receptu uel pudoris, uel ignominie subituros. Dux nanq; præliorum & eius seculi morum eximie peritus, existimabat ad primos impetus plerunq; parari uictoriam, qui longè uehementissimi ab effreni, & ætatis uigore concitato milite, quum à ueterano decurione inducitur prouenire consuessent. Multis siquidem militiæ exemplis compertum habebat, Tyrones uti nondum duri Martis pericula expertos, ab inconsulta ineundi prælij cupiditate, quòd hostem elatis animis facillè contemnūt, uehementem & plerunq; insuperabilem uim afferre; sic, ut eam perturbata primo impetu aduersariorum acie.

acie, quæ non facile reparari atq; restitui queat, cœptæ semel uictoriæ secundissimus cœtus cōtinuò subsequatur. Hanc in eo perpetuam bellicæ laudis existimationem splendidissimè cumulabant literarum honos & magnificentiæ studium: Nam qui Prætorium laxitate & structuræ elegantia Urbini ædificarat; in eo etiam Bibliothecam condidit, codicibus disciplinarum omnium refertissimam; existimabatq; nihil esse alienius & turpius in bono principe, quàm nescire literas, cuius incommodi soceram, eundem atq; nutrimum maximè pœnitere memoria teneret. Raptus est fato suo, quum Herculem Atestinum aduersus Venetos formidolosa Ferrariensibus arma inferentes, oppositis ad Stellatam oppidum copijs tueretur. Ex his enim locis à Padana aura insalubribus, & palustri solo damnatis, letalem concepit morbum, quem iam planè senex diu ferre non potuit; eo fortè die moriens quo Robertus Malatesta post relatum ad Xystum Pontificem de Alfonso Aragonio ad Velitras profligato triumpho lauream, in urbe uita excessit.

Petri Angelij Bargæi.

Artes si docuit Punica gens suas
 Captantem insidijs Annibalem duces;
 Si præstante Philippus
 Fudit consilio hostium
 Inuictas acies; si sapientia
 Sertori potuit bellica cœdibus
 Non unis legiones

Affecisse Quiritium;
 Ingenti quoq; te Sfortia Gens suo
 Astu, consilioq;, & sapientia
 Instructum bone Feltri
 Bellis proficere horridis
 Quiuit. sic similes quos Dea præpotens
 Orbatos oculo fecerat altero,
 Virtus ipsa coegit
 Inuitos tibi cedere.
 Cui præter decora hæc maxima, maximas
 Reddunt Aonidum numina gratias,
 Culti & Ripa Metauri
 Et fluxu Tyberis rapax.
 Dum terras igitur conteget undiq;
 Cælum, cum Latio Græcia nobili,
 Quod uiuit tibi semper
 Se debere fatebitur.

Sub effigie Magni Caythbei Mem-
phitici Sulthani.

AC peracri atque retorrida fronte
 magnus Caythbeus apud Memphim
 pictus uisebatur, quæ Selymus geni-
 na potitus uictoria Mamaluchorum
 regnum interfectis duobus supremis
 regibus euerteret, opulentissimæq; regie ornamenta
 reuelleret, ut se nequicquam præpedientibus arenis
 inuicta arma Memphim usq; protulisse, discessisseq;
 inde uictorē testaretur. Fuit Caythbeus natione Cir-
 casius,

LIBER TERTIVS. 271

Circassius, conditione seruus; uerum ab admirabili uirtute atq; fortuna dignus eo imperio, quod per duos & uiginti annos singulari cum gloria rexit & auxit. Nam more gentis ex uenalityo seruorum ordine Mahometanæ legis beneficio liber factus, sed perpetuus Maniceps regis, ut primum è literario, militariq; ludo adulescens prodijt, incredibili prosperoq; semper cursu, singulorum ordinum honores percucurrit atq; promeruit, creatusq; demum Diadarius, qui est summæ præfecturæ honos, cū multis fortibus factis, tū uarijs in aulæ primates obsequijs, latè gratiã eo euentu adeptus est, ut in comitijs inter multos uel egregiè fortes & gratiosos frustra ambientes, suffragijs uictor, & rex, & Sulthanus acclamaretur: neq; de se rectè conceptã effusissimè uirtutis opinionẽ usq; sefellit; in hoc unum semper intētus, ut instaurata militiã, quæ longo uoemarcessisse uidebatur ueteres equitum alas lectissimis supplementis corroboraret, & in expeditionẽ educeret. Legebantur aut ex ipso præcipuè Circassiorũ genere, iuuenes accerrimi & robustissimi. Eius enim gentis homines toto habitu maxime lacertosi, ualidos artus, imperterritas mentes, & tolerãtia omnis laboris corpora ad militiã afferebant. Circassij nanq; squalida in regione, rerum propè omnium inopes, luxurieq; propterea prorsus ignari, & Aquilonis flatibus obiecti, perpetuoq; rigentes gelu, ita prædatoribus Scythijs expositi sunt, ut mortaliũ miserrimi existimantur, & captiuitatis iniuriam non magnopere dolent, nec parentes perpetua damnati inopia, interceptos

liberos diu lugeant, quando etiam filios & propin-
 quos ab ipsa statim infantia paruo pretio mercatori-
 bus diuendant, à quibus pueros ideo expeti persuasum
 habent, ut honestos milites, præclaros duces, & si ita
 fati fors uelut, maximos reges efficiant. Circassij po-
 puli cum Euximi maris tractum incolunt, qui à Col-
 chis atq; Mengrellis ad Bosphorum contra Tauricam
 Chersonesum extenditur, ea porrò lege atq; his ceri-
 monijs Christum Deum adorant, quibus Moschi &
 Roxolani Græcorum ritus sequentes, uti solent. Cæ-
 terum Caythbeius è sordidissimo loco à prima pueri-
 tia Memphim perductus, atq; institutus his moribus
 atq; artibus, quibus Mamalucchi equites certatim in-
 cumbunt, ad summum rerum fastigium peruenit. Vbi
 uerò primis comitijs sine ulla repulsæ suspitione rex
 extitit, & per Caliphum sacrorum principem desum-
 pto Sulthani titulo, more gentis consecratus est, nihil
 omnino antiquius habuit, quàm proferre fines, impe-
 rij limites armis tueri, Arabumq; præsertim infestas
 manus repellere, debellare contumaces, & neminem
 aduersum se insolescere pati. Magnanimo nanq; &
 potentissimo finitimorum Arabum impudentis auda-
 ciæ latrocinia ualidis armis uindicanda uidebantur,
 & Persæ qui sepe repentinas in Comagenem & Sy-
 riam irruptiones fecerant, Euphratis transitu deter-
 rendi; reprimendaq; item Othomānorum arma, quæ
 formidolosa erant Syris ad Isicum sinum finitimis,
 quòd Turcæ præfides Ciliciæ, nuper sublato rege Pi-
 rameto in prouinciam redactæ, ueteres fines transire,
 alienaq;

alienaq; inuadere arroganter auderent. Itaq; tribus
 bellis ingenti animo susceptis, pariq; fortuna cōfectis,
 Arabes nequicquam se longa fuga eripientes, iustis
 affectis cladibus, antiquisq; eorum domicilijs & sedi-
 bus latè expulit, eo rerum euentu, ut ad unum omnes
 reguli Arabes, atq; his permixti Mauri & Aegyptij,
 qui regiones inter Nilum, & dextrum Rubri maris
 littus incolunt, sese conferre ad auctoritatem Memphi-
 tici regis, & tributa pendere cogentur. Persæ quoq;
 duobus tumultuarijs prælijs fusi, ultra Euphratem in
 Mesopotamiam pellerentur, & in Cilicia Mamaluc-
 chi ad Tarsum castrametantes Turcas adorti, capto
 Cherseogle purpurato, qui Baiazetis erat gener, cla-
 rissimam de inuicta gente uictoriam retulerint. His
 secundis successibus, quum Memphitici imperij fines
 ad occasum per Africam usq; ad Cyrenem extendisset,
 in repentinum atq; inexpectatū, ideoq; grauissimum
 bellum incidit; cōspirantibus scilicet subuersis Aethio-
 pibus in Mamalucchorum cædem, planeq; rebellanti-
 bus, quibus magna multitudo Arabum, & Aegyptio-
 rum, tædio præduræ seruitutis se coniunxerat. Sed
 Caythbeius expedito equitatu turbam nequaquam mi-
 litaribus armis, sed oblati tantum casu atq; his inua-
 lidis armatam telis, quanquam contumaci spiritu sese
 in libertatem uendicantem, per partes aggressus mul-
 to labore disiecit, atq; perdomuit. Ab eo diuersorum
 præliorum cruento exitu, magnus Aethiopum nume-
 rus communicæ perfidiæ poenas dedit. Pars uerò eo-
 rum firmè tertia compedibus est reuincta, ut qui nusq;

quam ipsum uerè libertatis bonum experti emptiq;
 pretio fortibus dominis seruire condiscerent. His re-
 bus gestis Caythbeius plenus gloria, & apud nostras
 gentes, pari uirtutis atq; fortunæ illustri fama Sulha-
 norum clarissimus euasit. Nam is est qui externæ ami-
 citiæ appetens ad proferendum nomen Laurëtio Me-
 dici Camelopardalim dono misit. Id animal præaltis
 anterioribus cruribus, quum humiliora terga, bre-
 uesq; suffragines haberet; Ceruinumq; caput ab ere-
 cta rigidaq; ceruice, duobus insigne corniculis dor-
 sum eius candidis in orbem maculis in rufo colore di-
 sperfis, mirè uariegatum spectaretur, uti prorsus inno-
 xium, non Etruriæ modò, sed toti Italiæ diu mirabili
 spectaculo fuit, utpote quòd ab ipsis usq; Romanis tem-
 poribus Italia non uiderat, quum in extremis Aethio-
 piæ regionibus ad Nili fontes difficillimè capiatur. Si-
 mili quoq; munificentiæ studio paulò antè ad Galea-
 cium Sfortiam Elephantem perdomitū, & Tigridem
 oblongis atris uirgulis maculosam, ab insita feritate
 terribilem dono miserat; quas belluas pictura elegan-
 ter expressas in arce Mediolani hodie etiam specta-
 mus. Cæteram senescentem Caythbeii Dultibes uxor
 Arabici generis, idcoq; ambitiosi spiritus mulier, per-
 petuis ahortationibus perpulit, ut Mahometè filium
 imperij heredem relinqueret, antiquata scilicet ea le-
 ge qua filius patri successor esse uetabatur, quum
 Aegyptios reges uetere maiorū instituto nequaquam
 obseruata successione liberorum, sed cōmunibus equi-
 tum suffragijs creari mos sit; eadem penè iuris for-
 mula

*Formula, qua Romæ summos Pontifices à Senatoribus in
 Comitio creari constat. Nec desuere Proceres qui ab
 impudenti adulatione Reginae consilijs assentirent,
 multa utiq; corrupti largitione, quum essent ex eo nu-
 mero qui nullam gratiæ spem pro se in comitijs habi-
 turi uiderentur, extraq; sortem petitionis positi me-
 lioribus, ut sepe fit, tanti principatus fortunam inui-
 derent. Itaq; primarum classium principes abrogatâ
 comitali lege, nouum decretum intulerunt, ad nutum
 imperiosæ & satagentis Reginae promulgatum, quod
 non inepta æquitatis & exempli ratione, cunctis serè
 probaretur. Id non erat omnino absurdum, quoniam
 fortissimo principi, atq; optimè de Republica merito,
 & agrè conceptum ex senectæ uitijs morbum sustinen-
 ti, adiutorem dandum censebant, qui ingentia cura-
 rum pondera in patre, recentibus uiribus subleuaret;
 sicuti antea maiores suos Saladino Sulthanici imperij
 conditori ad honestissimum posteritatis exemplum tri-
 buisse meminerant. Nec multo post Mahometem ui-
 ginti quatuor annos natum ab eximia pietate, patris
 adiutorem, & consortem imperij nouis appellationi-
 bus salutarunt. Sed ab excessu demum Caythbei, qui
 damnatæ quorundam Procerum rumoribus adoptio-
 ni, non diu superfuit, Mahometes non multum ea in-
 auspicata hereditate letatus est. Nam Mamalucchos
 dolore erepte sue sortis, interruptæq; prærogatiuæ
 iniuria perculsos, dira intestini belli rabies ita inua-
 sit, ut Mahomete interfecto, quatuor secundum eum
 principes creati, paucorum mensium spatio turbulen-*

tissimis comitijs trucidarētur; eo anno qui fuit à partu uirginis supra millesimum & quadringētesimum, nonagesimus sextus.

Iouij Junioris.

Si quondam Hesperio quos misit Boetis ab orbe
 Dalmatiae, aut Lybies Mauris circumsona tellus
 Aeneadam fascēs, Capitoliaq; alta tenentes
 Obstupuit populus Latialis, & inclyta Roma
 (Externos quanuis dominos) æquauit olympo,
 Insueta admirans alienæ nomina terræ,
 Nonne erit hic etiam toto admirabilis orbe?
 Qui genere ex humili Riphæis natus in oris
 Aduersi fines mundi, rigidamq; relinquens
 Arcton, Cimerias ubi Bosphorus asperat undas,
 Venerit ad magni septenslua flumina Nili?
 Atq; ibi seruiles habitus exutus, & ora,
 Consensuq; ducum magno prælatus honore
 Tum demum Aegyptū, & Pharias cōpescat habenas?
 Et Syriam quacunque rapax procurrat Orontes
 Sceptra tenens latè magna ditione gubernet?
 Scilicet hæc tantæ uirtuti, ingenuoq; labori
 Conueniunt, namq; ille diu in sua damna ruentes
 Victor Erythræi depellit littore Ponti
 Prædones Arabum, simul & felicibus ausis
 Trans fluuium Euphratem, trans pictæ Persidis arua
 Cogit Ithyræo gaudentes uulnere Parthos.
 An memorem quod Coryciæ propè mœnia Tarsi
 Rettulit infesto ex Turca sublime trophæum,

An subito oppressa Aethiopum seruilia bella?
 Sed nec adhuc tanto famæ contentus honore
 Muneribus placet Italiam penetrare, suaq;
 Laude frui; magno sic uecta per æquora sumptu
 Bellua, quam prisca coniuncta uoce Camelo
 Pardalim appellant, geminum cui uertice cornu
 Fulget, & insigni distinctum tegmine corpus.
 Felix ille quidem cunctis qui cognitus oris
 Non uitam ferro amisit, sed morte quieta
 Et natus lachrymans posuit sua membra sepulchro.

Sub effigie Matthiæ Coruini Pan-
 noniæ regis.

NON inuictis modò armis, sed magnitu-
 dine animi, admirabiliq; uirtutum om-
 nium concursu Matthias Coruinus Pan-
 noniæ Rex, cunctorū suæ ætatis Regum
 decus superauit. Patrem habuit Ioannem Hunniadem,
 secundis pariter ac aduersis, ducem omnium, qui cum
 Turcis arma contulerint, longè clarissimum; uipote
 qui Turcarum fulmineus terror appellaretur; quo-
 rum magnam multitudinem in Belgradi fossis prostra-
 uisset. Is natione Semidachus & Valachus, duos habuit
 filios Ladislaum & Matthiam. Ladislaus, quòd Vld-
 ricum Ciliæ comitem regis propinquum, qui capita-
 les inimicitias cū Hunniade semper exercuerat, apud
 Albam confodisset, à Ladislao rege securi percussus
 est, Matthia custodiæ tradito, abductoq; in Bohe-
 miam, ut ibi de nobilissimi adolescentis supplicio, ex-

tra Hungarorū oculos consideratius atq; liberius decerneret. Nam tametsi Matthias eius cedis conscius fuisse putabatur, quòd tamen interfecti Ciliensis cruore manus minimè polluisset, nec duodeuigesimum attingisset annum, plerosq; Procerum ad misericordiam commouebat, quum unica proles Hunniadis interitura crederetur. Quid enim eius uiri memoriæ ab Hungarica gente, uel gratius, uel honestius persolui posset, quàm si eius sobolem à teterrima nece seruarent; quum ab Hunniade se toties seruatos, Turcicisq; trophæis nobilitatos esse faterentur? Eo modo fluctuante Rege, fata uiam aperuerunt, qua captiuo & seueram securem expectanti, non salus modò, uerùm & Pannonici Regni corona pararetur. Ladislaus enim Rex dum Pragæ nuptijs uacaret, ueneno intra paucas horas sublatus est, Bohemæq; regnum arripuit Georgius Pogibraccius, qui uigore animi, clientelis atque opibus, Procerum erat potentissimus. Ceterum morte regis audita Michael Zilagus, Matthiæ auunculus, apud quem erant ueteranæ copiae, quæ sub Hunniade stipendia meruissent, cum matre Matthiæ Budam contendit; Quorum aduentu Hungari Proceres permoti matris lachrymis, præsentisq; exercitus studio & uiribus adducti, commendante Hunniadis sobolem Michaele, extemplo uel ninctum adhuc cathenis apud Pragam Matthiam, regem declararunt; missisq; legatis à Pogibraccio postularunt, ut sibi Matthiam redderet, quem publico consensu Pannoniæ regem saluassent. Nec mora Pogibraccius cõsiliu expedit, ob-

tempor

temperandumq; Hungaris censet, quòd putabat con-
 firmando nouo regno nihil sibi fore opportunius,
 quam si Hungaros eo beneficio obstringeret, & Bo-
 hemis consociaret. Itaq; non catenas modò detrahit
 Matthiæ, sed ei ad certissimum amicitiae pignus filiam
 despondet, & tradit; ornatumq; Regij cultus muneri-
 bus Budæ regnaturum dimittit. Fuere qui existimarent
 à Pogibraccio regnum affectanti, uenenum Ladislao
 præbitum fuisse, cuius uxor quæ Caroli Quarti Cæsa-
 ris, Bohemiæq; regis neptis erat, uterum gestaret. Ea
 partus expectatio ciuile bellum in Hungaria excita-
 uit, graueq; negocium attulit Matthiæ, quum de regni
 possessione cum Regina armis contendere cogeretur.
 Sed post editum infelicem partum, Regina contentio-
 ni finem fecit honestis conditionibus, legitimeq; demò
 antiquo Regum diademate apud Albam coronatus
 est; sic, ut regnarit supra annos triginta sex, occupa-
 tus semper nouo bello, quum perpetuis, & inuictis
 animis undiq; sibi amplissimam laudem & gloriam pa-
 randam existimaret. Non sustinere ardentis Ducis
 uim Poloni, qui arma Vngaris inferre ausi fuerant.
 Hæc eadem Germanorù robora perfregit, quum Au-
 striæ Viennam Federico Cæsari adimeret. Valachorù
 exercitum ancipiti prælio profligauit, quo ipse sagi-
 ta uulneratus, sed planè uictor discessit. Binis quoque
 prælijs, Turcarum ab Illyrici limite irrupentium au-
 daciam ita contudit, atq; repressit, ut Mahometes co-
 rum imperator, omnium propè gentium uictor, suc-
 cessorq; eius filius Baiazetes, æquissimis legibus pa-

cem petierint. Gessit & aduersus Slesitas ad Vrathislauiam urbem acre bellum, tanta utiq; felicitate, ut in toto Hungarici regni limite deuictarum ab se gentium summæ gloriæ trophæa spectarētur. Verum ob id maiore præconio dignus uidetur, quòd transmissis auxilijs Italiam Turcarum metu, qui Hydruntem in Salentinis occuparant, liberassent existimari possit, postquā inuicti ante pertinacissimeq; resistentes Turcæ, unum Blasium Magarem è Matthiæ præfectis pugnacissimum timendum esse, ipsa demum deditione post egregios multarum eruptionum conatus ostenderint. Eminebat in Matthia eruditum & graue perspicacis ingenij iudicium, quum rerum bellicarum omnis generis & literarum intelligentia polleret. Neq; enim Regem aut Ducem absolute uirtutis & gloriæ famam adipisci posse prædicabat, nisi literarum præsidio munitus, omnis ætatis instituta militiæ, ipsaq; antiquorum stratagemata, ex historijs percilleret; quando ea documenta quæ magno usui militiæ forent, ab ignaris literarum, nisi longissimo tempore experiundo percipi non possent, quæ alij ex ueterum exemplis legendo facile consequerentur. Propterea peculiari propè studio in Regiam sibi uiros ascuerat, non optimorū modo studiorum, sed nobiliorum etiam artium laude insignes, quorum consuetudine legendo & disputando mirum in modum oblectabatur. Quicquid enim ocij è grauisimis occupationibus suffurari poterat, id totum euoluendis annalibus impendebat; multusq; uisebatur in ea Bibliotheca, quam exquisitis libris nullo deterrente

deterrente sumptu refertissimam esse curauerat. Forum uerò Budæ præcellentium artificum tabernis exornarat, qui ex Italia præsertim certis inuitati præmijs, Budam consuebant. Regia enim Budæ ueræ uirtutis domicilium, perpetuq; splendoris hospitale diuersorium cunctis gentibus patebat. Quando quidem uincere hostes, & scribenda facere, & uirtutem liberaliter exonerare, Regiæ fortune proprium munus esse duceret. Inuexerat toti prouinciæ Italicæ artes, cultum domesticum. Hunnicæ gentis mores ad arma & latrocina natæ, ita molliuerat, ut Regnū ex plumbeo aureū, deterasq; rubigine splendidum reddidisse Pannonij faterentur. Hac illustri fama Christianorum regum florentissimus, quum uigeret, agitareq; animo ingens bellum aduersus Turcas, & letissimè pransus esset, Bolanumq; Venetum legatum honoris causa equestri dignitate inter sacra solennia perornasset, repente apoplexia correptus expirauit, anno ætatis quinquagesimo sexto, à partu autem Virginis nonagesimo supra quadringentesimum atq; millesimum, octo festo die qui Palmarum celebritati dicatus est. Effigies eius armata equestris, luculentissimè depicta Romæ in campo Floræ, contra Podium cubiculi mei in angulo Laurentianæ domus spectatur, ad quam arriдет altera persimilis Andreæ Mantiniæ manu picta, quæ in Museo nostro conspicitur.

Antonij Thebaldei.

Coruini breuis hæc urna est, quem magna fatentur
Facta fuisse Deum; Fata fuisse hominem.

Pauli Iouij Iunioris.

Vos ò qui celeri gradu
Lucum Castaliæ rupis, & ardua
Parnasi iuga scandere
Certatis uiridem per nemorum comam,
Qua riuo resonans sacro
Leni lymphæ fugax perstrepat aluco
Aurata cytharæ modos,
Insignemq; lyram ponite, ponite
Si quis posse putat suo
Cantu, & grandiloqui carmine Pindari
Regem Pannoniæ decus
Coruinum meritis tollere honoribus.
Nam si Mæonij senis,
Seu quæ Virgilij Musa canit Deos
Sese reddat ab inferis,
Nec curet Siculæ regna Proserpine
Haud unquam ualeat satis
Summis quam deceat, tollere uersibus
Coruinum egregium ducem,
Quem nec Laurigeri posset Apollinis
Laus, nec Pierij Chori
Princeps, dulce canens Calliope melos.

PAVLI IOVII EPISCO-
PI NV CERINI PRAEFA-
tio in quartū librum Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

VARTVS HIC LI-
ber magnanime Cosme re-
centiorum Heroum imagi-
nes continebit, quibus e-
logia idcirco superioribus
adstrictiora, breuioraq; si-
gillatim affigentur; quo-
niam eorum quos ipsi vir-

tutis suæ fama florentes vidimus, præclara no-
mina historijs nostris abundè celebrata sint, &
vti reor, ad posteros etiam transibunt. Ex in-
stituto autem ordine primus sese obtulit Ca-
rolus rex Gallia, qui coalescentis, nec confir-
matae adhuc pacis tranquillitatem Italiae inui-
dit, liuore tamē nostro potius quàm suo. Quip-
pe qui euocatus accersitusq; ad euertendum
passim publicarum rerum statum, eo grauior
ingruerit, quo apud ignaros periculi, imperi-
tosq; militiae nequaquam metuendus esse pu-
tabatur. Sed eius externæ gentis vis repentina
& impotens, vel serò nos docuit, dissensionum
nostrarum intestinaeq; discordiæ protinus obli-
uisci, vt paratae seruitutis incommoda vitare,

mus, quæ demū serendo bella ex bellis nobis parum maturè insanire desinentibus importata, si non cautiore, & fortiores fecit, ut propulsanda pericula flagitabant; patiētiores certè reddidisse videtur ad perferendam inusitatæ cōditionis ignominiam. Neq; aliter nos ipsos vltro præcipites datos consolari possumus, quàm quòd primos tātæ cladis authores equa vltrix scelerū furia meritas pœnas dare coegerit. Hic itaq; Rex Gallus, qui vel nolens domū tuam suo impetu euertit, te præclaro exemplo admonet, ut irruptiones externarū gentium, quarū vis vehemētissima intolerandaq; esse consuevit, graui maturoq; cōsilio auertendas potius, quàm armorum fiducia sustinendas arbitrare. In hanc enim publicæ salutis curam & Cosinus, & Laurētius maiores tui summæ prudentiæ viri semper excubarunt, ut quantū consilio præstari posset, externa arma longissimè arcerent. Neq; enim aliter quàm his inundationibus obrui & cōelli potest, hic tuus Principatus, haud dubiè fato datus, & mirifica demum tua virtute cōfirmatus; quandoquidem nulla omnino intestina fraus extimescenda videatur, agenti Principem absolutæ pietatis atq; iusticiæ auspicijs, qualem in rectè constituta Republica æquè boni maliq; ciues optatissimum esse confitentur.

ELOG

ELOGIORVM LI-
BER QVARTVS.

Sub effigie Caroli VIII Gal-
liæ regis.

OC oris gestu & armorum
cultu Carolum Gallie Regem
eius nominis octauū, Alexan-
der Pontifex in mole Hadria-
ni pingi iussit, quum Rex ipse
pictori se exprimendum accu-
ratè præbuisset. Is Ludouico

undecimo patri succedens, deficientes ab se Britones
armis subegit, capto in acie Ludouico Aureliano atq;
in carcerem coniecto, quem certa iura Regij sangui-
nis ipsi successorem destinabant. Ab hac uictoria Rex
iuuenis, quanquam nec ingenio stabili, nec satis firmis
pusilli corporis uiribus polleret, pacati tamen atque
opulenti Regni subnixus facultatibus, bellicosorumq;
Procerum uocibus incitatus, aduersus Aragonios re-
ges terra mariq; bellum suscepit, euocante eum atq;
adiuuante Ludouico Sfortia, qui Aragonio nomini e-
rat infensissimus. Ea nanq; tempestate fatali malo Ita-
liæ nati, exitialibus inter se consilijs dissidebant Alfon-
sus rex Neapolitanus, & Ludouicus Sfortia Mediola-
ni princeps, qui tum potentia atq; autoritate nomi-
nis supra ceteros eminere credebantur. Ille apprime
ferox, bellicosus, & insolens; hic uerò ingenio subtili;

astuto, maximeq; ambizioso, odia contraxerant, quæ
 minimè expiari possent, nisi dijudicante belli fortuna
 alteruter præceps daretur. Itaq; Carolus uehementi
 impetu Italiam intrans, & subito percurrens, quantum
 Galli armis ausuq; ualerent, cū ignominia Italicæ disci-
 plinæ pluribus prælijs ostendit. Hæc enim ferè tota,
 aut inscitia atq; auaritia superiorum ducum, aut lon-
 go ocio restincta perierat; sic, ut nemo ducum aut mi-
 litum superesset, qui cruentam aciem se uidisse testare-
 tur. Quo uitio accidit, ut facile Gallus honestum præ-
 tendens titulum, Pisanos eiectis Florentinis; hos uerò
 eiectis Mediceis, & Senenses pulso Pandolpho Petruc-
 cio, uendicasse in libertatem uideri uellet. Exinde Pon-
 tificem terrore inuecti in Urbem exercitus subactum
 ad foedus incundum cōpulit, Gememq; Baiazetis Tur-
 carum imperatoris fratrem sibi, tradere coegit, quo
 adiutore in Græciam se traiecturum confecto Arago-
 nio bello prædicabat. Qua inusitata Galli hostis felici-
 tate cuncta obuia sternentis percussus Alfonso, ideoq;
 nihil pro pristina sua militari laude ausus, ita despon-
 dit animum, ut Ferdinando filio Regnum cederet; ex-
 temploq; cum Regia Gaza in Siciliam profugeret; co-
 euentu, ut filius pari hostium impetu undiq; pulsus ur-
 be Neapoli atq; arcibus, Regnoq; demū toto, occisimè
 pelleretur. Obstupuere statim ad eius ingentis cele-
 risq; uictoriæ cursum cuncti principes; usq; adeò con-
 sternatis metu animis, ut in unum pro publica salu-
 te, dignitateq; Italicæ nominis conspirarent, & arma
 cōtra Gallos undiq; cogèrent. His rebus cognitis Ca-
 rolus

solus Campanis, Brutijs, Apulis, & Samnitibus, ualido copiarum praesidio confirmatis, regredi ex templo, & contra infestos uiam ferro aperire constituit; atque ita profugiente Alexandro, Romam praeteruectus, Pisas repetijt; & per Apuanos Ligures superato Apennino, ad Tarrum amnem profectus, Venetas, & Sfortianas copias, cum transitu prohibere conantes, cruento edito praelio ita prostrauit, ut penè intactus, & nusquam postea lacesitus in Galliam rediret, nec Italici belli obliuisceretur; renouata namq; amicitia cum Ludouico Sfortia, restitutaq; ei Nouaria, quam Aurelianus occuparat, Ferdinandum Regem paternum re-petentem regnum longo exercuit bello; Eo tamè rerum exitu, ut Galli duces militesq; ad unum propè omnes uarijs casibus interirent, & ipse demù tertio anno postquam Neapolim ceperat, apud Ambosiam oppidum, ex ludo paruae sphaerae rediens, ignobili in cella, subito animae deliquio correptus expiaret. Vixit annos uiginti septem, imperauit decem. Id uerò tanto regi insigni probro datum est, quòd intempestiuis amoribus deditus, eneruatusq; molli ocio apud Allobrogum diffluentia longo luxu oppida, Aureliano Nouariae obfesso opem ferre noluerit, repudiatamq; coniugio Margaritam Maximiliani Caesaris filiam ab se expetitam, desponsatamq;, ad patrem remisit, ut Anna Britanniae citerioris Reguli filia, haeresq; maiore commodo duceretur; quòd reges nullis pudoris potius, quam commodi priuatis legibus obediunt.

Landriani Mediolanensis.

Impiger acrias Carolus dum transilit Alpes
 Parthenopen stricto dum petit ense ferrox:
 Horruit illum omnis bello clarissima tellus
 Itala, & inuicti frena superba tulit.
 Victorem sed ne hunc eternum secla uiderent
 Nostra ducem; ante annos inuida mors rapuit.

Sub effigie Vitelliorum fratrum.

AC una latiore in tabula Vitellij qua-
 tuor germani fratres cū sene patre con-
 spiciuntur: quos admirabili mediæ etæ
 tis uigore atq; illustri bellicæ laudis fa-
 ma florentes, inuida uirtuti ante diem innitit Parca
 surripuit. Hos Nicolaus pater post longam conten-
 tionem eiecto Iustino amulo, atq; eo demum interse-
 cto, in patria Tipherno non obscuræ potentie prin-
 cipatum adeptus, in disciplinam Virginio Ursino tra-
 didit, qui tum Romanorum Procerum splendore do-
 mus, & multis militiæ partis honoribus erat clarissi-
 mus. Qua liberorum animosa prole, atq; ea enixè ad
 summum militiæ decus contendente, planè beatus se-
 nex pater uideri potuit, quum excedens uita, familiam
 certissimo militarium iuuenum presidio confirmasse
 crederetur, nisi occultior aliqua uis fati adultæ iam
 uirtuti indignam atq; inexpectatam perniciem attu-
 lisset. Præcipiti namq; impetu fortuna in Vitellij nomi-
 nis sobolem incurrens, ex breui interuallo singulos
 perculit atq; prostrauit, miserabilem hercle in mo-
 dum,

dum, quando partim fœda, partim ignobili morte con-
 ciderint. Ioannes siquidem natus maximus, quum ad
 Auximum Piceni urbem in oppugnatione uersare-
 tur, immani tormēto discerptus interijt. Camillus huic
 proximus, in Apulia Circellum oppidum appositæ
 scala conscendere & capere contendens, molari pro-
 pè lapide superne deiecto, nequicquam protegente
 galea oppressus est. Is tum Gallis, Virginioq; duci o-
 peram nauabat, & multis bello fortibus factis, pugna-
 cissimi ducis laudem eo præsertim die fuerat cōsequu-
 tus, quo non procul à Luceria Germanorū integram
 phalangem Aragonijs militantem, inductis & sæpe
 circumductis in orbem sagittarijs equitibus deleuerat.
 Primus in Italia sclopettariorum equitum turmam in-
 stituit, quod equitum genus postea internissimum est,
 quum nimia atq; inhabili sclopetti longitudine præpe-
 direntur; sic, ut hodie non miremur breuioribus & le-
 uiores, aptiore industria à Germanis institutos, qui
 nostris nuper hastatis equitibus maximo terrori in
 Germania fuerint. Moriens Camillus Vitellium filium
 reliquit, quem Venetis & quatuor Pontificibus, uti
 erat bellicæ rationis & multi consilij apprimè gna-
 rus, impigram fidelemq; operam nauasse uidimus. Cæ-
 terum in Paulo & Vitellocio ætate minoribus uis ar-
 dens impauidi animi, & in arduis belli casibus mirè
 efficax ita enituit, ut uterq; ad militaris imperij no-
 men non temere aspirare milites crederent. Paulus
 ingenio excelsior, & iudicij grauitate præstantior
 expediendis consilijs, atq; armis promptissimus habe-

batur; sed aliquanto fortasse seuerior & seuior, quòd
 dormitantes uigiles impunè interfici, & sclopetarijs
 hostium captis erui oculos, & præcidi manus iuberet,
 quòd indignum esse uideretur strenuum sepe nobi-
 lemq; equitem ab infimi ordinis despiciato pedite inul-
 to uulnere prosterni. Nondum enim inuecto externa-
 rum gentium cruento more, Itali milites sanguinarijs
 & multæ cædis auidi esse didicerant. Paulus hac uir-
 tute disciplinaq; prouectus, quum Venetas copias in
 Apennino profligasset, Pisanosq; egregiè suam tuen-
 tes libertatem, aliquot oppidis expugnatis cõterruis-
 set, eorum mœnibus tormenta admouenda esse cen-
 suit. Sed eius conatus, quanquam uehementissimè cœ-
 ptus, eum habuit exitum, ut malignè obtrectante col-
 lega Ranuccio Martiano disparis dignitatis atq; uir-
 tutis duce, perfidiosa potius quàm necessaria cessatio-
 ne à semicapto Stampacis propugnaculo retraxisse
 tormenta crederetur; quasi eius urbis subactæ latè-
 tiam Florentinis inuideret; inanissima quidè suspè-
 cione, quum inde à probo auidoq; ueri decoris duce
 per ampla triumphus laus peteretur. Itaq; à præpoten-
 te factione ciuium, urgenteq; Ranuccio perfidiæ accu-
 satus, uir insons captus, præcipitiq; iudicio in curia se-
 curi percussus est; quanquam uel inusitati generis tor-
 menta adhibita, in acerbissima quæstione nihil quod
 integritatis famam lederet, elicere potuissent. Eo e-
 nim supremo malignitatis decreto concidit, quòd uiri
 suspicaces, & Reipublicæ causa maximè seui, factio-
 siq; immeritò tortum nequaquam ex tuto dimitti pos-
 se iud

se iudicaret. Sed eius immanis iniurie ultor postea
 extitit Alexander filius, quem hodie patris æquantem
 laudes, & Hūgarico & Germanico bello clarum Ita-
 lia inter paucos duces adnumerat. At Vitellocium im-
 manior uis atq; seuitia Cæsaris Borgiæ sustulit, quum
 is cruentissimo homini, perfidioso astu ex recenti defe-
 ctione in gratiam receptus apud Senogalliam se cre-
 didisset. Ibi enim simulatione colloquij militaris per-
 ductus in domū cum Paulo Ursino socero, Franciscoq;
 Ursino Grauina Regulo, & Liberotto Firmano, ad
 eandem necem destinatis, strangulatus interijt; meritas
 certo iure pœnas pendens, quod se à sanguinario, ne-
 farioq; tyranno syncerè in fidem receptum imprudē-
 tissime putarit; Quanquam ea re dicitur leuitas exitio
 cunctis futura ab ingenio Pauli soceri largitione pro-
 missisq; corrupti Vitelloccio improbante emanasse cre-
 datur. Vitellocius primus in Italia Germanicæ disci-
 plinae phalangem peditum ex Tiphernatibus suis in-
 sinit, quibus & hastas, & secures, ferreaq; pectora-
 lia, & galeas, externorum imitatione tradiderat; or-
 nauitq;, ut densata acie procurrere, consistere, regre-
 diq;, & decurrere in cocleam, nihil perturbatis ordi-
 nibus condiscerent; Cuius phalangis inuictō robore
 fretus, paulò antè Vgonem Moncatam Borgiæ Cæsa-
 ris ducem, in Umbria profligarat; & capto ad Bas-
 scanum Guidone Feltrio Urbinatium princi-
 pe, Pontificias copias insigni edi-
 ta pugna deleuerat.

Michaelis Syluij Lusitani Cardina-
lis de Camillo Vitellio.

Victorem Pyrrhum post magna atq; inclyta facta,
Fœminea fama est occubuisse manu.
Et te surripuit post inclyta facta Vitelli
Fœminea dextra missus ab arce lapis.
Heu fatum occultum, multis distantia seclis
Clara duorum facta exitus unus habet.

Antonij Francisci Rainerij de
Paulo Vitellio.

Vrbis ut ingrata scelus, & uictoria Pauli
Audijs immitti colla refecta manu
Scipiadam maior; Tua quid bene facta Vitelli
Quid ualere mea? ah dixit, & ingemuit.

Iouij Iunioris de Vitelloccio.

E heu quid faciant, cuiquã homines cûrue habeãt fidẽ
Ten? sic negligis? atq; ipse tui nil memor, impij
Te imprudens potuisti manibus credere Borgiæ,
Infaustis manibus, sacrilegis, atq; nefarijs?
Quid si non tibi notissimus usq; & satis, & super
Cunctis ille fuisset rabidus, Barbarus, impotens,
Humani generis pernicijs, atq; hominum lues:
At non te latuit quid fugiens Cæsaris impetum
Olim dixerit è carminibus Mœonij senis
Pompeius, Pharij quum peteret littora perfida
Regis naue cita. Non equidem uita ferocibus

Committenda Tyrannis, iter haud tutum ad eos satis
Dixit; sed mala fors omne animi consilium rapit.

Rainerij de Vitellochio.

Non me diua potens atq; uolubilis
Motu quæ rotat hæc omnia præpeti
Depreſſum Ionio merſit in improbo,
Nec Mars belligero dum feror agmine
Hinnitu alipedum cum litui ſono
Latantem, rapido ſuſtulit impetu,
Nec me æuo & ſpolijs tot grauidum nouis
Hæres, nobilium patria principum
Linquentem gelido marmora ſuncre
Victorem, tumulo condidit aureo.
Sed me perfidior Borgius æquore,
Martis fulmineo ſæuior agmine,
Parcarum Lacheſi ſurdior ultima,
Et fatum, atq; fides credula, perdidit.

Eiuſdem.

Non mare me, nõ Mars, ſeu aut Mors perdidit; at me
Perdidit, omnibus his Borgius aſperior.

Sub effigie Petri Medicis.

PETRVS Medicis, quem Laurentius
pater authoritate atq; opibus florentem
in Republica principem reliquerat, hæc
militari ſpecie thoracatus & prolixè
comatus pingi uoluit; Nam tum uiros radi ſolitos non

decebat barba, contrarioq; more nostro capita præ-
 longi crines adornabant. Multo enim iuuentæ feruore
 alacer, robustos, gestandisq; armis habiles artus eque-
 stribus spectaculis ad bellicam imaginem ostentare,
 aduersis sæpe hastis in ludo cōcurrere, uariq; pugna
 simulacra edere erat solitus; quòd ita ad popularem
 gratiam expediret; sicuti patrem & patrum cum
 præclara laude fecisse meminerat. Verum hæc studiis
 quanquam digna essent eo iuvene, quem Palmæ de-
 cus accenderet; cum tamen aliquanto longius quam
 oporteret, à ciuilibus officijs abstrahebant, à quibus
 secus ac pater iusserat, ita abhorrere uidebatur, ut sæ-
 pe uenationi falconumq; aucupijs, ac amatorijs ua-
 nitatibus occupatus, actiones Magistratum inspice-
 re negligeret; alloquia ciuium fastidiret, & contem-
 ptu quodam raro intraret curiam. Quibus moribus
 fiebat, ut paternæ modestiæ, & Etruscæ frugalitatis
 obliuisceretur, obiterq; superbiæ & luxui, atq; item
 libidinibus quibus offendi ciuile decus posset, propa-
 lam se dederet, quum honestas quasdam familias assi-
 duo atq; licentiore matronarum cultu probrosas effici
 nonnulli suspicarentur. Sed hæc grauior cæteris labe
 quæ proterui atq; intemperantis famam premebat,
 citò deseruit ex nuptijs lectissimæ uxoris Alfonso, &
 quam ex Ursina gente duxerat; conciliante id coniu-
 gium Clarice matre ex eadem orta familia. Erat Pe-
 trus ingenio patri dissimilis uti sæpe feroci & tum ma-
 ximè quum fortè meracius biberet, acriter ad iracun-
 diam parato; sed quòd amoenitate Musarum & Mu-
 sicis

ficis concentibus citò molliretur, & quò luberet, faci-
 lè flecteretur. Nam à Politiano præceptore institutum
 erat domi certamen Etruscorum Poetarum, quo non
 obscura laus, summa iocunditate querebatur; quan-
 do alternis dicerent, & ad pares numeros responde-
 rent, qui extemporancæ facultatis plausum à circum-
 fusa audientium corona petebant. Latinarum nanq;
 & Græcarum literarum studia, ea tempestate Floren-
 tia uigebant, ita, ut arguti iuuenes Etruscos rithmos
 peramænis floribus adornarent. Hos mores opima
 Pax ferebat, atq; his pacata ciuitas honestissimè leta-
 batur. Sed ubi è Gallia terribile clasticum concrepuit,
 non temere conceptus pauor totum inexperti iuuenis
 animum occupauit: sic, ut facilè in consilio longè om-
 nium grauisimo foedè fatisceret, & ciues antiquæ me-
 mores libertatis ad pristinum odium redirent, & in
 spem excutiendæ seruitutis erigerentur. Erant tum Flo-
 rentini Aragonijs regibus foedere coniuncti, & cum
 Alexandro Pontifice sentiebant. Ingruentibus autem
 Gallis socius aderat Ludouicus Sfortia diu antea per
 legatos Petrum ab Aragonijs diuellere conatus. Sed
 Petrus ita comprobante Ciuitate, censuit ius foederis
 non esse uiolandum. Quo decreto Sfortiam uehemen-
 ter offendit, quoniam astuta eius consilia ab ancipiti,
 maleq; fido ingenio, sibi detecta ad Gallos detulisset.
 Amicè enim Sfortiæ legatus in colloquio dixerat, non
 ideo euocari Galliæ regem, ut Italiã externis genti-
 bus subigendam & proculcandam daret; uerum ut
 superbi & cõminantis sibi Alfonsi ferocia, insensissi-

mi regis metu frenaretur. Itaq; Petrus repentina per Lunensem agrum Gallorum irruptione perterritus seræ poenitentia consilium sumpsit; ob id quod Ferdinandus Alfonsi regis filius, in Aemilia alteram Gallorum & Sfortianorum manum minimè sustineret, & classis Aragonia Liguriam improspere tentasset, Florentia profectus ad Sergianum descendenti Carolo obuiam iuit, ut honesta conditione proposita pacem impetraret. Sequebantur eo tempore regem planè uictorem Laurentius & Ioannes Medicei, Petro infensissimi hostes, quòd ab eo ex leuissimis offensionibus in exilium acti fuissent. Horum deprauatione proceres Gallos ab se alienatos Petrus reperiebat; neq; aliter ab rege in amicitiam recipi poterat, quàm si arces custodiendas regijs præfectis traderet, quæ erant quatuor Pisana, Labronensis, Sergiana, & infra lucum Feroniæ Petrasanctensis. His obsignatis impetrati fœderis tabulis, Florentini ciues qui in ea legatione ad regem Petro collegæ adierant, usq; ad eò animis exacerbatii sunt, ut à Petro Rempublicam priuati commodi causa prodi dictitarent, & in eum concordibus consilijs conspirarent. Nec multum inde Petrus confectio eo negotio, quum ad exornandas ædes, quibus regè exciperet, Florentiam rediisset, & ad Decuriones ascendere uellet, à Iacobo Nerlio curiæ ianua est prohibitus. Qua insolentis facti acerbitate perculsum, redempte inq; domum, populus sublato clamore, & coniectis lapidibus usq; ad eò contumeliosè insecutus est, ut uix mentis compos euadendi, fugiendiq; tumultus consilium

lium expediret, & sancti Galli porta, principatu, patria atq; penatibus unius horæ momēto excidens, sese eijceret, Bononiamq; perfugeret; tanta trepidatione, ut uix Ioanni Cardinali fratri, qui cucullati habitum desumpserat, ut sese occultaret, elabendi spatium daretur. Errauit in exilio integros decem annos, sæpius contumacis fortunæ suæ, fallacissimos nutus expertus; unde ei reliquæ opes absumptæ, & multum æs alienū contractum est, oppigneratis scilicet Alfonso uxoris dotalibus bonis; Nam ab initio Virginii Ursini quum accepta in stipendium pecunia, eum reducturus ad Rapolanas aquas usq; peruenisset, commutato repente consilio, in Apuliam se conuertens, spes eius infregerat; biennioq; post Liuiani audacis beniuoliq; ducis consilium secutus, ad Romanam portam, ita copias signaq; promouerat, ut obseratis repente ualuis exclusus, irrito conatu regredi cogeretur, eo quidem grauiore detrimento, quod propinqui aliquot ciues, Mediceiq; nominis studiosi, tanquam hostilis eius accessus conscij, capite plecterentur. Promissis demum Borgiæ Cesaris ad repetendam patriam perductus, quum ille exercitum ipsis propè Florentiæ mœnibus admouisset, non modò conceptam spem, uotaq; eius sefellit, sed existimationem exulis & salutem in summum periculum coniecit: Quòd Borgia male fidus, rebus clandestine compositis, inter conditiones Petri tanquam hostem iudicatum Florentinis expetentibus traditurus esse diceretur. Nec multo post Vitellocio etiam adhæsit, ex nece fratris Florentinis inimicissi-

mo, quā is occupato Aretio bellum intulisset. Sed eum terrorem ualida Gallorū auxilia ab rege Florentinis socijs missa, ita sustulerunt, ut Petrus eandem aduersi conatus sui sortem tulerit, usq; ad Gallicum bellum, quod Magni Consalui uirtute ad Formias parta uictoria, confectum est. Erat tum in partibus Gallorum Petrus; qui prostratis fœdēq; deletis partium copijs, ut se ad Caietam periculo eriperet, quum onerarium lntrem conscendisset, & secundo Lyri amne deueberetur, in ostio fluminis summersus interiit; nauigium tormentis cumulatē onustum, facile absorbente irato mari; quum impetu tumentis annis aliidentes decumani fluctus, contrario repercussu pulsarentur. Hoc ignobile mortis genus, ei meritō accidisse pleriq; existimarunt, quōd in morte Laurentij patris Leonium illustrem medicum indignum profusus ea immanitate, ut de infelici curatione poenam exigeret, in puteum præcipitasse crederetur. Reliquit auspicioris fortune heredem Laurentium filium, quem à Leone Pontifice patruo, eiectis Feltrijs, Urbini principem constitutum, sed non diu eo munere lætatum uidimus: Ex quo genita est hæc Catherina, quam hodie eruditissimis moribus excultam, & lætæ prolis fœcunditate perbeatam, in thoro Henrici optimi Gallie regis cōspicimus.

Andreas Angulij.

Quisquis es armatam effigiem longanq; ferocis
 Medicei iuuenis suspice cesariem;
 Huius enim Lyris tantum se funere tollit

Gallorum

Gallorum quantum clade fuit tumidus.

Et magni uirtute patris Laurentis, Etruscum

Arnus pacatas in mare uoluit aquas.

Hunc gemini decorant fratres, queis Tybris amœnus

Pontificum titulos, sacraq; scepra dedit;

Summisitq; Vmber nato fera colla Metaurus,

Nunc neptim Rhodanus, Mosa, Ligerq; colunt.

Sub effigie Christophori Columbi.

QVIS non miretur hac honestissima fronte hominem, qui inusitata animi magnitudine portentosoq; immensi ingenij uigore ualuerit, aspero ignobiliq; Arbitro Liguria uico iuxta Saonam nasci potuisse? Hic enim ille est Christophorus Columbus stupendi alterius & nullis ante seculis cogniti terrarum orbis repletor; quem profecto benigna salutarium syderum conspiratione natum fuisse existimare fas est, ut incomparabilis Liguribus honos, eximium Italiae decus, & præfulgidum iubar seculo nostro nasceretur; quod præscorū Heroum, Herculis, & Liberi patris famam obscuraret; Quorum memoriam grata olim mortalitas aternis literarum monumentis cælo consecrarit. Columbus à prima adolescentia diuersis nauigationibus patrio more deditus cuncta emporia, insulas, littoraq; mediterranei maris peragrauit: & uti erat Geographiæ apprimè studiosus, curiosi ingenij neros omnes contulit ad contemplationem earum naturæ rerum & regionum, quæ terræ globo cōtinentur.

adeò pertinaci spiritu, laboreq; ut ex astronomia tropicorum, æquatorisq; & climatum mensuras, totiusq; item nauigatorie membranae & magnetis usum exactissimè perciperet, inflammatusq; studio atq; admirabili cupiditate explorandi Oceani raperetur, ut positos columnis Herculeis terrarum limites irrideret. Nec inanibus coniecturis alias omnino terras ad occidentem Solem extendi prædicaret; quarum Plato ipse, & Seneca, & pleriq; alij Graecorum & Latinorum nonnulla expendenda Cosmographis argumenta reliquissent. Ea quoq; spe Columbus magis ac magis implebatur, quòd paulò antè patrum nostrorum memoria à uiro Gallo, cui nomen fuit Bethancor, insulas Fortunatas & à Lusitanis Hesperides ultra Viride promontoriũ, repertas esse didicerat; superatumq; demum esset Henrici Lusitani regis classè, extremum Aethiopiae promontorium, quod Bonæ spei nomen tulit; ultra Capricornij circulum Antartico polo subiectum. Inuidebat profectò hanc gloriam externis gentibus homo Ligur elato, pertinaciq; ingenio, iniquè ferens Ligures qui inueterata naualis disciplinae auctoritate & laude cunctas nationes anteirent, præoccupato ab alijs ausu, occasione ingentis parandi nominis spoliari. Hæc eius uota aliquandiu delata ad reges & semper reiecta, ad extremum Hispania rex Ferdinandus sic impleuit, ut adductus perseverantia peritissimi hominis, quinq; naues ab se impetrari pateretur. Quamquam id concedendæ expeditionis munus, pleriq; non periculosum modò, sed planè insanum & impium

impium esse prædicarent, uastissimis Oceani fluctibus
 naues & Hispanos homines committi ad libidinem ua-
 ni Liguris & decoctoris, qui uitæ suæ iacturam par-
 uiduceret; si in eadem pericula multi ipso peritiores
 nauæ, fortioresq; homines perducerentur. Itaq; Co-
 lumbus cum paulò minus ducentis hominibus Hispani-
 nici generis è Gadibus soluens, inter occidentem atq;
 meridiem cursum tenuit, aquatusq; apud Fortunatas
 Octobri mense in dextrum uela flexit, & sulcato per
 multos dies Oceano, nusquam apparentibus terris,
 conspiratione nauarum penè oppressus est, quum
 peregrini unius amètiæ uniuersam omnium salutem,
 desperato nauigationis exitu minimè credendam ar-
 bitrarentur, quando infinitus pateret Oceanus, nec
 suffectura essent alimenta, si serò pœnitentibus redeun-
 dum in Hispaniam esse decernerent. Sed eos uel atro-
 cissimè consternatos sacramenti militaris seuerè admo-
 nuit, quo regi fidem dedissent, se nusquam ab authori-
 tate imperioq; ipsius esse discessuros; multisq; ratio-
 nibus ostendit, certam eos proditiōis pœnā in Hispania
 subituros, si temere summi commodi, summæq; glo-
 riæ cœpta, & feliciter ad finem penè perducta, timi-
 ditate inani, aut importuno incertæ mortis horrore
 perturbarent. Vix dum socijs naualibus pacatis, & ad
 officium redeuntibus, Columbus uolantes aues con-
 spexit, prædixitq; non longè abesse terras è quibus il-
 læ euolassent. Nec eum fefellit opinio; breui enim per-
 uentum est ad insulas ferè innumerabiles, maximaq;
 earum adeuntes, ualde nemorosam & luscinijs, &

psittacis refertissimam, sed humano carentem uestigio,
 Guadalupem uocarunt. Inde perpetuis proeetus Eu-
 ris, atq; his uno tenore perflantibus, secundissimo cur-
 su, quod nusquam fluctus inter se refringantur; ad in-
 sulam ingentem, nomine Hispaniolam peruenit. Et
 distat à Gadibus rudi supputatione, miliarium Italicor-
 um circiter quinq; milibus, Cancrìq; Tropico suppo-
 sita, in longitudinem tota proscinditur; refertq; casta-
 neae folij formam, magnitudineq; Britanniam excede-
 re perhibetur. Eius insule gentes Columbus blandis
 nutibus atq; munusculis ad se facile pertraxit; didi-
 citq; ex mulierum inauribus, & quibusdam armillis,
 auri copiam in ea reperiri, quum omnium rerum, se-
 getisq; praesertim sint inopes, captuq; ingenij adco-
 simplices, ut literarum prorsus mediocriumq; ar-
 tium sint ignari; utpote qui nocturnos lemures ado-
 rent, quos nunquam uiderint; sed inerrare domicilijs
 eorum noctu persuasum habeant, qui arbitri uite si-
 mul & fortunae cuncta bona pariter & mala, mor-
 talibus dispensare soliti sint. Horum lignea simulacra
 incisorio pyrite lapide usi ruditer effingunt, religio-
 seq; uenerantur, Zeminos appellantes utriusq; huma-
 nae sortis largitores. Hos populos tormentorum por-
 tento, aspectuq; uelificantium nauium terros & stu-
 pefactos, facile ad uenerationem Christianae crucis in-
 duxit, foedereq; icto cum aliquot praepotentiibus insu-
 le regulis, cognouit manare aureas harenas, ex anni-
 bus qui ex praeealtis montium iugis in Oceanum dese-
 rantur. Itaq; contentus hoc bene auspicato navigatio-
 nis

his initio, relinquere apud regulos ex suis Hispanos homines, totidemq; ab his indigenas mutue fidei obfides accipere, reuertiq; in Hispaniam ad regem constituit; à quo demum persuso tantæ felicitatis gaudio, quadruplo maiore classem impetrauit, ut reliqua scrutarentur; aggregantibus se ei certatim Hispanis tantquam ad certam prædam ex aurea gleba ire properantibus. Hac secunda nauigatione Columbus, Amiran-antis, regijq; præfetti nomen promeritus, eas quas innumerabiles diximus insulas partim desertas, partim ab immani & truculenta Canibalum gente incoli piraticisq; eorum latrocinij cuncta infesta esse didicit: li mortalium cruentissimi atq; esseratisimi, humanis uescuntur carnibus; nullum numen adorant; nullum æquitatis ac humanitatis ius colunt; constuprant sædè mares, & uenenatis instructi sagittis renigantes in alueis uniligneis longissimè prædantur. Ceterum Columbus recto cursu ab Hispaniola ad Occidentè per-tendens, insulam Hispaniola duplo maiore apprehen-dit, quam propter longitudinem ab initio cõinentem esse crediderat; sed anfractibus eius enormi flexu su-peratis integrè circuiuit, & Cubam appellauit: pari auri copia & simplicitate incolentiũ Hispaniolæ p r- similem; atq; inde demum in aduersam ingentium ter-rarum & regionum continentem ad Austrum sitam, Boreæ flatibus appulsus tenuit. Hunc terrarum inco-gniti antea orbis tractum æqua fronte Septentriones spectantem, & introrsus sub æquatore situm, alij San-ctæ crucis terram, alij Pariam, alij Darienem uario in-

loco uocauere. Columbus ostium immensi fluminis
 subiit, quod ideo os Draconis appellatū est, quoniam
 tortuosis uorticibus nauigia absorbere posse crede-
 tur. Eius terræ gentes Antropophagos esse, nec ullis
 donis mansuescieri posse cōpertum est; uestiri eos uer-
 ficoloribus psittacorū pennis; arcibus & ligneis cla-
 uis præliari, nostrorum acies periculo facto reformi-
 dare, atq; refugere in nemorosas latebras consuesse
 constabat. Tot aditis exploratisq; gentibus Colum-
 bus factus mortalium celeberrimus; non uno in loco
 constitutis legendi auri officinis multisq; castellis ad
 præsidium ædificatis, atrocis inuidiæ iclus effugere
 non potuit; accusatus enim ab Hispanis innatae crude-
 litatis & auaritiæ, causam pro se dicere coactus est,
 felici quidem euentu, consutata emulorum malignita-
 te, quum ab rege gratissimo atq; iustissimo præfetu-
 ram Hispaniolæ fratri impetrarit; ipseq; non multo
 post auctus opibus, & sua fama felix, quum tranquil-
 lè senesceret, in Hispania obiit, relinquens aurifera
 regna, audentium Hispanorum uirtute proferenda,
 uti mox euenit ad summam Hispaniæ felicitatem. Sic
 ut Columbus dignus omnino uideri possit, qui à Ligu-
 ribus præsentia potius, quàm uetera hodie miranti-
 bus, luculentissima statua Genue decoretur.

Iani Vitalis.

Tu maris & terræ trans cognita claustra Columbe
 Vectus naue cita penetraſti
 Ignotos populos, atq; ab alta maxima regna

Antipod

Antipodumq; orbem extremorum.

Hic alia uentorum animæ tua lintea leni

Implerunt Aquilone, nec alto

Fulserunt Helices, clarissima lumina celo,

Nec uertit mare tristis Orion,

Hic legem accipiunt mitem Zephyriq;, Notiç;

Aequora nec tolluntur in altum.

Tu gentem incultam quârum uel pomifera arbos

Numen erat, uel purpureus flos,

Vel fons irriguus liquidis manantibus undis,

Formas uera religione.

Tu uitam humanam instituis, tu moenia & urbes

Stare doces opulentas,

Et parere grauidam non uno è semine terram,

Et connubia iungere certa.

Vnde etiam extremi lætis cum uocibus Indi

Te memorant, patremq; salutant.

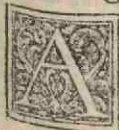
Salue non Ligurum modò sed decus orbis, honorq;

Nostri seculi magne Columbe

Cui merito Iouius Heroas dedicat inter

Nominis æterni monumentum.

Sub effigie Ascanti Sfortiæ Cardinalis.

SCANIVS Sfortia senatoriæ digni-

tatis supremum decus quanto nunquam

antea uel postea sit uisum, ornatissimo fa-

miliæ delectu, cultuq;, officiosissimi no-

minis authoritate & rerum omnium apparatu opu-

lentissimo, ita expressit & impleuit, ut multorum in-

dicio sacrati uiri existimationem atq; amplitudinem su-
 pergressus esse censeretur. Nam post eius mortem ob-
 solescente sensim Pontificiæ aulæ maiestate, conspira-
 tioneq; inusitata quarundam gentium eneruatis Ro-
 manis uiribus, usq; adeò iactata despectaq; est religio
 qua sacræ opes nitebantur, ut neminem postea, uel ma-
 ximum Cardinalem ei æquari posse fateamur. Nam si
 unis diuitijs unisq; tantum fortunæ muneribus, potius
 quàm animi uirtute & dignitate morum illustrium sa-
 cratos uiros omnino æstimandos & suspiciendos exi-
 stimemus, nemo ferè Ascanio ueniet comparandus. Le-
 ctus fuerat in Senatum à Xysto Pontifice commenda-
 tione Ludouici fratris, qui Catharinam Galeacij ger-
 mani fratris filiam Hieronymo Riario Pontificis pro-
 pinquo nuptui dederat. Inde Ascanius opimis sacer-
 dotiorum redditibus, ipsoq; patrimoniij censu ditissi-
 mus euadens, cum in Vrbe tenorem uitæ instituit, ut
 domo maximè hospitali, egenisq; perbenigna, & er-
 ga omnes insigni præditos uirtute apprimè liberali,
 summa beneficentiæ fama potiretur, essetq; aliquanto
 principi propior, quàm sacrato sacerdote, quòd an-
 te omnia uenatoriæ uoluptatis & nobilioris aucupij
 exercitationes regio sumptu studioq; perpetuo tucere-
 tur. Hoc tanto nomine prouectus, diu facillè princi-
 pem inter Senatores se gessit. Sed authoritate atq; opi-
 bus, & noua demiq; gratia auctior euasit, quum ab
 excessu Innocentiij Octauij Pontificis comitia rexisset;
 circumduclis nanq; suffragijs, ad Borgiam totū se con-
 uertit; emptusq; proculdubio profusissima largitione,
 ut ille

Et ille omnium deterrimus pro optimo Pontifex re-
 nunciaretur, adhortator & author præclarus extitit,
 quum nonnulli eius ordinis candidati, Borgia potio-
 res repulsam tulissent, qui Hispanum occultæ mali-
 gnitatis summæq; simulationis hominem exitio cun-
 ctis futurum, stultissimè Pontificem creatum nequa-
 quam falsi uates denunciabant. Cæterum Ascanius
 qui domum Borgianam per amplâq; munera, ex ea
 suffragatione fuerat consecutus, aliquot post annos
 exitialis amentie suæ poenas dedit; nam Alexander us
 filium Cesarem Borgiam ad summas opes prouche-
 ret cum Gallie rege Ludouico in perniciem Sfortianæ
 & Aragoniæ domus conspirauit, tanta immoderati
 animi acerbitate, ut cunctos Italici sanguinis regulos
 expellendos auitis imperijs, & scelestâ manu perne-
 candos susciperet. Itaq; Ascanius cum fratre Ludoui-
 co Gallicis impar armis eo euentu in Germaniã pro-
 fugit, ut quum mox Heluctijs fretus armis Mediola-
 num repetisset, Ludouico fratre ad Nouariam ab his-
 dem Heluctijs destitutus, ipse coniectus in fugam pro-
 dente eum pari perfidia Conrado Lando Placentino
 ad Ripaltam Castellum supra Trebiam, Venetis equi-
 tibus traderetur. Exinde perducto iam in Galliam fra-
 tre, quum aliquandiu Venetijs præalto in carcere ca-
 stoditus esset, repetente eum Ludouico rege in Gal-
 liam pertrahitur, sed triennio post, quod mortuus es-
 set Alexander Pontifex, Romam à Georgio Ambrosio
 Cardinale perductus est, quoniam maximè idoneus
 putaretur in toto comitiorum negotio conciliandis

suffragijs, nam Georgius nõ obscuro ambitu ad Pontificatum aspirabat. Sed fata Pio tertio Pontificatum detulerunt, simul & celeriter eripuerunt, paucissimis namq; diebus excessit è uita, instauratisq; comitijs Iulius secundus Pontifex ei successus est. Hic Ascanium Ambrosio frustra contendente in Galliam abduci uentit, quòd indignum esset sacerdotem nihil tale meritum, paterniq; imperij fortuna expoliatum in carcere custodiri. Per hunc modum Iulij beneficio liber factus, & pristina restitutus dignitati, quum ad repetendum Mediolanense imperium, ingenti solertiq; ingenio consilia contulisset, conscioq; Consaluo magno, & Liuiano adiutore Gallis bellum moliretur, ueneno sublatus triduo interiit eo minus infelix, quòd diri Pontificis teterrimam necem epoto temerè ueneno quod conuiuis erat destinatum, uidisset. Eum aduersus tot fortunæ contumelias infracti animi laudem meritum, Iulius mermoreo sepulchro honestauit, quod ad Flumentanâ portam in templo Deiparæ uirginis conspicitur.

Pauli Amanij Cremensis.

Hæc est quam mira depictam conspicias arte
 Augusta Ascanij effigies, magni illius inquam
 Sfortiadae, cui non uultu fortuna minaci
 Vnquam animi effregit uires; est Gallia testis,
 Hadriaciq; maris domini, qua mente superbum
 Quàm forti tulit imperium; captiuus & hostem;
 Quàm se prudenti saeva à ditione redemit
 Consilio, ac tandem Italiam uacuasq; reuisit

Summi Pontificis sedes, & Tybridis oram
 Ipsa ubi erat sacri decus & pars magna senatus.
 Quòd si non atris peperissent pocula succis
 Dirum illi exitium, extremos tetigisset honores,
 Ast illum huc uirtus, illuc sua fata trahabant.

Sub effigie Ludouici Sfortiæ Mediolanensium principis.

LVDOVICVM Sfortiam Mediolanensium principem, cui Moro cognomen fuit, nequaquam à suscedine oris quòd esset æquo pallidior ita uocatum serunt, uerum ab argumento quod pro insigni gestabat Mori arboris quæ idcirco sapientissima arborum censetur, quoniã tardè & nõ prius germinet & florescat, quàm hyemis iniuriam effugerit; statimq; tuto partu ocysissime fruticet, quasi hoc ingenio suo esse insitum indicare uellet in omni actione nunquam properè, sed grauius consilia inire atq; ea sicuti oporteret, maturè & celeriter explicare. Verum id postea gestamen comprobante euentu longè uanissimum extitisse uidemus; quandoquidem ab tanta opinione prudentiæ, nihil demum sibi sapere sit uisus, quum exutus principatu, miserimus omnium mortalium clatrato in carcere perierit. Erat eo ingenij instinctu Ludouicus, ut omnè ingeniæ prudentiæ uim, subtili astu & multo simulationis artificio muniendam arbitraretur; propriamq; item uota contegere, dissimulanter mentiri, fallere ex commodo, atque traducere simplices homines, ex

disciplina, officioq; non insulsi principis esse putaret; quoniam adaperiti & liberè sentientis persona, inexpectatis sæpe iniurijs nimis exposita crederetur. Ceterum in eo uigebat facundia illustris, nonnullis liberalis doctrinæ præceptis temperata, & grauis, quàm oris & corporis habitus apprimè generosus & excellens magnoperè commendarent; quibus dotibus coniuncta erat congressus & alloquij nunquam fucata facilitas. Et perhumaniter responsa daret, plena grauitatis & æquitatis, in neminem iratus aut asper; utpote qui subamara & ingrata his qui peterent, quodã sobriæ iocunditatis lepore, mitigare consuesset. His moribus per multos annos aut fratris filij tutor, aut eodem demum sublato princeps appellatus imperium cum insigni gloria dignitateq; Sfortiani nominis rexit, consilio potius semper usus, quàm expeditis armis quòd ex incommoda ualitudine uir natura nec bellicosus, nec acer ab armorum exercitatione studioq; facile discessisset, dicereq; soleret scriptorij calami quàm ferrei aciem plerunque efficaciorẽ habere uim in gerendis administrandisq; bellis, quæ ad præliorum aleam uel multa cum ratione deducta, inopinatas sæpe calamitates dimicantibus importarent. Quibus institutis atque consilijs quum arridente fortuna singularem non inanis gloriæ suæ fructum perciperet, & foris prudentiæ nomine magnus & clarus haberetur, mirè sibi piacere poterat, quòd ab initio tutela fratris filij depulsus, & Pisas relegatus, ea authoritate rediisset, ut inimicos, Ciccumq; præsertim Simonetam, authorem exilij capite

capite damnaret, ceteroq; dolis Eustachio uetere fide-
 liq; custode Mediolani arce potiretur, ac Heluetios &
 Sedunos arrogāter ad Domosulam irrupentes, cruen-
 ta illata clade reprimeret, & egregia demum cum lau-
 de ex Gallico bello post seua pericula honestissimam
 pacem sibi atq; Italiæ peperisset; supra id quod maxi-
 mē decorum uidebatur, principatus ornamenta, & ti-
 tulos à Maximiliano Cæsare fuisse consecutus. Verū
 ubi Carolum regem immatura & repentina morte
 surreptum quo cum tuta pax uigebat, illi autem Lu-
 douicum Aurelianum ueterem hostem suum successis-
 se didicit, ingenti metu præfagientis animi ita corre-
 ptus est, ut pauor qui ei fatalis erat agrè dissimulare-
 tur, sed nihil tamen in eo mentis rationem elideret.
 Omni siquidem ingenio atq; ope celeriter contendit,
 ut ea imminens ab Alpibus clades auerteretur. Verū
 Dijs inuitis præsidia paranti omnia frustra fuerunt:
 Nam Gallus desumptis statim regijs insignibus auido
 atq; anteparato animo ad Italiæ totius imperium aspi-
 rans, cum Alexandro Pontifice, Venetoq; Senatu exi-
 tiale toti Italiæ & Gallie maximē funestū foedus per-
 cussit. Nec Veneti cæca proferendi imperij libidine in-
 ducti, à supplice exorari potuerunt, quin accerserent
 ab Alpibus Gallos, ipsis demum certam perniciem al-
 laturus, quod apud Senatum recentis offensionis do-
 lor, qua ereptum sibi Pisanum imperiū querebantur,
 plus ualisset, quàm Balneolane pacis memoria, qua
 Sfortiæ industria, grauisissimi belli metu atq; periculo
 liberati fuissent. Quamobrem Ludouicus impio certē,

sed necessario consilio Baiazetem Turcarum imperatorem contra Venetos concitare coactus est, quum à Maximiliano Cesare auxilia desperaret, qui tum Gallorum opera, Heluetio bello premebatur; & Federici Aragonij auxilia æquo remotiora, & languidiora fore perspiceret. Conatus demum est cum rege hoste grauis tributi pactione pacem redimere, ut sibi tantum liberisq; suis paterni dominatus possessio, iuraq; relinquerentur. Sed has condiciones quæ dubij belli pericula tollerent, & antiqua Aurelianae domus iura confirmarent, ab initio auribus libenter admissas, rex postea insolenter reiecit, quod undiq; vim ac insidiatores in Sfortiam comparasset, quos ille proculdubio non diu sustinere posse iudicaret; in eius rei negocium enixè satagente Triuulio, qui peculiari incensus odio Sfortiani nominis capitalis erat hostis. Is manebat in praesentia apud Agram Aureliani urbem, & cuncta quæ opus erat ad bellum impigrè callideq; parabat. Nec multo post Obegninus atq; Ligninius clarissimi duces cum iusto exercitu magnoq; tormentorum apparatu in Italiam missi, Sfortianos urbe Alexandria depulerunt, fœdè profugiente Galeacio Sanseuerino, qui adulterinis Calatini fratris literis, Mediolanum in medio ardore belli perfidiosè fuerat reuocatus, sic ut inopinata profectio omnes ferè copias desereret, Gallisq; fœdè relinqueret, & serò de fratris perfidia conqueretur. Eo nuncio & defectione Calatini ad Gallorum, importunè terrefactus Sfortia, ideoq; consilij factus inops, propere in fugam se coniecit, quod undiq;

perfidians

perfidiam timeret, & tum forte Simon Horrigonus
 Insuber aequè perfidiosus & scelestus ad interficien-
 dum principem frustra summissus, Landrianum æra-
 rij præfectum trucidasset; in quo expediendæ pecu-
 niæ ratio omnis sita erat. Fugientem cum liberis Asca-
 nioq; fratre Comenses receperunt, apud quos concio-
 nantem admirabili constantia, & de consilijs suis mul-
 torumq; perfidia differentem, ego tum puer maximè
 sum admiratus. Atq; inde miser & à multis desertus
 Lario emenso, & superato Adua monte, quem mon-
 tem Graium hodie uocant, unde Adua profluit, in
 Germaniam est profectus, paucisq; inde diebus quum
 esset ad Bolzanum in Rhetia, Mediolanensem arcem
 nefaria proditione Bernardini Curtij clientis sui, Gal-
 lo traditam cognouit, simulq; occupatam à Venetis
 Cremonam, pari perfidia tradente arcem auarissimo
 custode, cui Bataleoni nomen fuit. Dum in Rhetia Cæ-
 sare conuenisset, & de reditu consultaret inter mul-
 tas belli deliberationes, grauem sibi pecuniæ iacturam
 imminere prospexit, quòd ea à Cæsare auidius expeti-
 neq; auxilia maturè expediri uiderentur. Itaq; com-
 probante Ascanio priusquam auri inopiam sentiret,
 conandum sibi aliquid existimans, Heluetijs & Griso-
 nibus inter se foederatis gentibus se commisit. Hi nanq;
 expeditas legiones, quibus eum reducerent, pollice-
 bantur, quòd iam inuisum Insubribus Gallicum no-
 men esse cœpisset. Nec mora adiuncto etiam sibi Sequa-
 nico equitatu, ab Alpibus Rheticis descendens, à Co-
 mensibus, Mediolanensibusq; latissimè receptus est.

Ligninio nihil obfistente, & cum Gallicis præfidijs ultra Ticinum profecto. Sed quum Ludouicus in expugnanda Nouaria aliquot dies absumpsisset, noua Gallorum auxilia Tramulio duce superuenerunt, & cum his multo plures Heluetiorum cohortes, quàm essent apud Sfortiam. Sequuta tunc est ea Sfortiæ calamitas, quòd in Gallorum manus deueniret, deserentibus cum Heluetijs, Sequanis & Burgundionibus equitibus quos mercede coniunctos adduxerat, Aloisio scilicet Valdreio Bastardoq; Rosio ducibus, Ligninij opera atq; pecunia corruptis. Perductum in Galliam rex Gallus accuratis precibus expetentem ut uictorem regem uenerari sibi liceret, ad se perduci uetuit, quanquam eum postea ex itinere prætoriani equitis insignia atq; arma mentitus intentis oculis spectarit, extra clementiæ pudorem, quum regiæ humanitatis in captiuū penitus obliuiscendum putaret. Natura enim prædurus & recenti suo effratus carcere in Locensem turrem, erepto scribendi solatio miserum inexorabili seuitia coniecit, ita ut quinto tandem anno uexatus, ictericiæ morbo diuturnam miseriam morte effuderit. Audiui ego postea à Petrofrancisco Pontremulo, qui in eadem custodia fidus comes, perpetuo seruitio Sfortiæ fuerat concessus; eum totius infortunij sui miserias uirili pioq; animo pertulisse, sæpeq; dixisse, hanc sibi pro ueteribus delictis, extremæ calamitatis poenam à magno Deo fuisse impositam; postquam consilia sua humane plena prudentiæ, nihil aliud quàm occulta uis fati præuertisset; ita ut in ea unam diræ necessitatis

causans

causam referret, quòd amici & socij penè omnes uel
 summis obstricti beneficijs, fidem impudentissimè fe-
 fellissent, præter unum omnino barbarum Baiaze-
 tem, qui ex condicto Venetis terra mariq; arma infe-
 rens, sibi promissa quanquam sera auxilia, in ipsam
 usq; Venetiam transmisset.

Pauli Iouij Iunioris.

Quantam ruinam præcipiti dabit
 Lapsu, tonantis tacta Iouis manu
 Turris, quæ ab excelsa minetur
 Mole, Deis, medioq; cælo,
 Sic concitatus, quos rapuit furor
 Regni parandi atq; ambitio mala
 Euexit ad summum cacumen,
 Sæpe ruunt grauiore casu.
 Nam te quid olim consilium iuuit?
 Quid cum dolosi pectoris artibus
 Astus iuere, atq; in periculis
 Ingenij experientis usus?
 Felix cruento SFORTIA prælio
 Si concidisses, nec miserabilis
 Fœdum exitum uitæ uidisses;
 Quum patria, folioq; auito
 Expulsus, altè in carcere Gallico
 Pœnas dedisti, quòd nimis improbus
 Non tutor, at crudelis hostis
 Præripis imperium Nepoti.
 Ergo insolentem pone superbiam,

Qui fidis alti uiribus ingenij,
 Fortuna sic gaudet iocari
 Vertere quum cupit ima summis.

Sub effigie Cæsaris Borgiæ Valentini.

CAESAREM Borgiam qui sanguinario ingenio, immaniq; seuitia ueteres tyrannos æquasse censi potest, uiroso sanguine, execrabiliq; semine progenitum ferunt; quòd faciem atro rubore suffusam tuberculis qui saniem leuiter expuerent redundantem, oculosq; introrsus recedentes, & atroci uipereoq; obtutu scintillantes ac igneos ostenderet; quos nec amici quidem & familiares contuendo ferre possent, quanquam eos inter focminas iocabundus, mira commutatione ad lenitatem conuertere consuesset. Caterum artus reliqui ad decorem egregiè respondebant, quum ei esset habile corpus ualida neruorum compage firmissimū, quod tam aptè quàm impotentè ad cūctas pedestris, & equestris armatura, ludorumq; omnium exercitationes asserbat; utpote qui longissimè & peritissimè iaculari; in palæstra uel robustissimum queng; prosternere; currentem in arena taurum uno machere ictu decollare didicisset. Susceperat eum in minori fortuna Rodericus pater, ex Vannotia Romana, quam à formæ uenustate, & morum illecebris, miraq; demum fecunditate legitimæ propè uxoris loco habuisse constat. Vigebat adolefcute in Cæsare peracutum & cretum ingenium, proptereaq; missus fuerat Pisas, ut in Gymnasio

Gymnasio iuri civili operam daret. Sed ubi pater Pontifex est renunciatus, in urbem properè redijt, galericq; purpurei dignitate collata in Senatum cooptatus est; quem honorem postea fastidiuit atq; reiecit, quum ad firmiores opes, magnaq; imperia effreni libidine raperetur. Primum omnium permutati ingenij & fluxæ fidei documentum præbuit, quum à Carolo Gallorum rege Neapolim contendente cui à patre Pontifice legati specie, comes & obses datus fuerat, è Velitris Romam profugisset. Exinde armorum studio teneri, contemnere galeri decus & Candiano fratri qui distaret exercitum, inuidere cœpit, eo quidem insanæ emulationis exitu, ut ipso fratre Candiano quo cum hilariter apud matrem coenarat, iugulato, proiectoq; in Tyberim, se totum à senatorio ordine abdicata purpura, & desumpto militari sago, ad arma transferret, & Pontificijs copijs præficeretur; conniunte prorsus ad inmane parricidij scelus patre Pontifice; qui & ipse nim sibi afferri ab esserato filio proculdubio metuebat. Itaq; sublato principatus æmulo, quod ita ad explendas cupiditates expediret, Gallis se coniunxit, fecitq; sponsalia cum Carlota Alabretæ familie regij sanguinis puella, apud Aquitanos pernobili. Tū enim Pontifex totus in eam incuberat curam, ut ingentes filio opes, perampliꝫ imperij facultates, uel summa cum iniuria pararet; eiectis primò urbe Latioq; Columniæ familie proceribus, Vrsinisq; demum insigni dolo pernecatis, & excisa propè Caetanorum familia, quum eius proceres, occupato eorum domi-

natu, ueneno, aut ferro sustulisset. Verterat quoque
 eandem seuitie atq; perfidie rabiem in reliquos Pon-
 tificie ditionis regulos, quatuorq; simul Camertium
 proceres Varaniæ antiquissimæ stirpis strangularat;
 Guidonem Feltrium Urbino pepulerat; Ioannē Sfor-
 tian Pisauro adempto, paratam cædem effugere co-
 egerat; expulsis etiam Arimino Malatestis; Et quum
 Gallie togatæ imperium affectaret, Catherinam Sfor-
 tian Hieronymi Riarij quondam uxorem, Gallicis fre-
 tus auxilijs, Foroliuio & Forocornelio deiecerat; ca-
 ptamq; constantissimi animi foeminam, magno pro-
 bro, & parum uirili superbia in triumphum Romanæ
 perduxit. His tantis belli sumptibus quum sacrosancti
 erarij pecunia minimè sufficeret, opulentissimum
 quenq; ex aula sacerdotem, & in his aliquot Cardi-
 nales ueneno tollendos curabat, ut eorum diuitijs in
 Fiscum redactis potitus profusissimè largiretur. Vna
 enim liberalitate qua milites sibi obnoxios, & fidos
 redderet, famam querebat, ita ut quum ascuisset sibi
 in stipendium multos undiq; manu promptos, & ex
 secunda classe Romanorum ciuium, censu atq; auda-
 cia prepotentes, affectare Romanæ ciuitatis impe-
 rium; urbem Hispanis inquilinis replere, & per eos
 nobilissimi sanguinis proceres quos cieciisset, diu ar-
 cere à patria speraret. Hæc cum impio patre cogi-
 tans, attonita in urbe noctu uagabatur, quum nusquam
 interdum uiseretur, quoniam lucem libenter effugeret,
 ne deformis & truculenta facies spectaretur. Nouissi-
 me tot cædium cruore nondum satiatus, Astorem
Mansæ

Manfredum quem Fauentia expulerat, quod esset decorus adolescens, scelestè & immaniter prius consumpratum, & mox fracta ceruice necatum, Tyberimersit. Hanc infamis seculi pestem quum neque Diis, neq; homines ferre possent, fatalis Pincernæ error ad præclaram magni numinis prouidentiam, utrunq; sustulit, quum in Vaticana uilla coenantes, ex medicata Falerna uini lagena parataq; ad exitium nonnullis Cardinalibus conuiuus, uenenum bibissent. Pater senex non diu ueneni uim ferre potuit, at ipse qui dilutius bibisset, atrocissimo, sed non lethali morbo correptus est; sic ut magnis conseptus copijs dux acer sibi usui esse nequiuerit, dilabentesq; copias & duos ueteres hostes paucissimis diebus Pontifices creatos uiderit. Sed Iulius hominem uel mille neces meritum, quem in mole Hadriani custodiri iusserat, ea pactione dimisit, ut togatæ Galliæ arces reciperet. Elapsus itaq; Cæsar ab Ostia nauigio Neapolim peruenit, ubi à Magna Consaluo iussu regis comprehensus est, atq; in Hispaniam deuectus, ne uir bellicosus, quum ad eum magus militum concursus fieret, recentis in Italia partæ pacis tranquillitatem perturbaret. Ad extremū Cæsar post tertium annum deceptis custodibus è Medinæ arce subnibus se deiecit, beneficioq; Beneuentani reguli nactus equum, ad Ioannem Cantabriæ regem confugit. Apud hunc armis cū Alarino regulo cõtendentem, militans, quodam tumultuario prælio ad Mendauiam uictor, glande traiectus cõcidit; sic ut non agnitus & exutus armis, qui triumphū meruerat, ad regē nudus sarcinæ

modo uili iumento impositus, pendentibus brachijs & cruribus referretur, quo exitu ferox animus corpore excedens letari potuit, quum ea uiclima non hosti ignoto, sed manibus tot insignium procerum, quos cru delissime perneccasset, acerbissimis tormentis dilaniata omnino maectari debuerit. Sepultus est Pompelone, ar guto Hispani poetæ carmine honestatus, quod Latine postea Antonius Vacca ad eandem sententiã sic uertit.

Antonij Vaccæ.

Terræ qui modò terror uniuersæ
 Valentinus erat, sepultus hic est.
 Tantillo hoc spatio quiescit, orbem
 Bello qui potuit mouere totum.
 Hospes qui freta longa, quiq; terras
 Curris, res auidus notare dignas
 Siste hic adueniens gradum, neq; ultra
 Iam quoquàm properes; uidere maius
 Toto nil potes orbe, digniusue
 Quàm quo tantus homo iacet sepulchrum.

Andræ Angulij.

Heu quantum fuerat satius dux maxime Cæsar
 Borgia, tam claris Romæ natalibus ortus
 Hispano patre, magnarum puer indole fulgens
 Virtutum, & iuuenis do natus honore Galeri
 Purpurei, nunquam tam foedè insignia tanta
 Tu despexisses; regnandi dira cupido
 Inuasit quum te rorantem sanguine fratris,

vel

Vel saltem est animum aggressus quum bellicus ardor
 Ille tuum, priscos quo æquasti Marte Quirites,
 Totq; duces, ualidasq; acies, totq; oppida & urbes
 Vicisti, indutus mentemq; animumq; tyranni
 Aut nihil, aut Cæsar demens iactare solebas,
 Debueras pro fama æterna, pro laude perenni
 Prælia tractare, ut Romæ celeberrimus olim
 Mos fuit, at non illa inhians & sanguine & auro
 Exercere, domo dominosq; expellere auita,
 Totq; horrenda animo committere funera sæuo,
 Quæ pudor Hispano me ortum genitore, Quirini
 Inq; Vrbe, & tectis hisdem tam fœda referre
 Nunc prohibet; sacri quum spreti iniuria honoris
 Magna olim edocuit mortales satq; superq;
 Cantabriæ miser ut cecidisti inglorius agris.

Sub effigie Nicolai Vrsini Petiliani.

O C. honesto caluitio deersaq; barba,
 & uetere leuis armaturæ cultu, Petilia-
 nus maxime uigilantis, & uerè statarij
 ducis specimen præbebat, quum Vene-
 tis militaret, & Vrsinæ familiæ decus, post enectum
 Neapolitano in carcere Virginiū, illustri armorum
 studio tueretur. Is plura stipendia uario militiæ mune-
 re Pontificibus, Florentinis, atq; Aragonijs fecit; cau-
 tiq; semper & egregiè constantis famam est consecu-
 tus. Bis aliena potius perfidia, quàm sua culpa in po-
 testatem hostium deuenit; semel ad Cæsennam Ferdi-
 nando Aragonio militans, quum fortè ad urbis Decu-

riones pro expediendis commeatibus ascendisset; eum
 namq; inermem & nihil tale suspicantem Guido Guer-
 ra vir factiosus & insolens comprehendit, frustra re-
 clamante Cefennatium senatu; sed ab ea vi temere il-
 lata, Guido qui Gallis adhaeserat, cum habuit euentū,
 ut ab Aragonijs in urbem irrumpentibus continuo
 pelleretur. Iterum uerò ad Nolam quo ipse & Virgi-
 nius cum Aragonijs copijs, ingruente ad Capuam Ca-
 rolo sese contulerant; ibi enim deditibus urbem No-
 lanis, ea conditione ut duces copiæq; regie incolu-
 mes forent, Arsius Gallus contra fidem pacitionis ipsos
 duces manu cepit, & copias hostiliter diripuit. Eo mo-
 do captiuus quum in Galliam à Carolo perduceretur,
 è medio Tarrensis pugnae tumultu ad Venetam aciem
 profugit; sic ut se uero uehementiq; suo hortatu, nu-
 tantes copias, & foedam proclinas in fugam oppor-
 tunè retentaret, resitutisq; animis ad conseruandos or-
 dines egregiè confirmaret. Qua cohortatione summa
 proculdubio clades auersa est, & grauioris ignomi-
 nie dedecus Italo militi ademptum, tanta cum laude,
 ut mox ei à Legatis Venetis & Sfortianis seruati exer-
 citus gratiæ certatim agerentur. Exinde Veneto con-
 ductus stipendio in obsidione oppugnatio eq; Noua-
 ria strenuam nauans operam, Gallici tormenti pila
 iuxta renes ad dubiæ salutis euentum uulneratus est.
 Post id uerò bellum prosperè confectum Veneti colle-
 cta auctoritate florentem, in Francisci principis Ma-
 tuani discedentis locum, imperatorem crearunt, qui
 honos perpetua cum dignitate nominis, usq; ad uite
 exitum

exitum ei permansit. Eius ductu Germanorum copiae
 iussu Caesaris per Athesis Vallem irrumperentes, quum
 Gallorum auxilia Triuultio duce, & Hispanorum co-
 hortibus contra Germanos Venetis accessissent, post ex-
 pugnatum Petrae castellum repressae sunt. Nec multo
 post dire coniurationis bellum in Venetos est exor-
 tum, conspirantibus in unum cunctis Europae regibus
 ad excidium Veneti nominis. Cuius atrocissimi turbi-
 nis procellam, Venetus diu ferre nequiuit, amisso scilicet
 ad Abduam exercitu, quo die aduersus Gallum re-
 gem Petilianus ullo usui uel eximie cautus & fortis
 imperator esse non potuit, quum in id male explora-
 tum pugna discrimen ab inconsulto praeproperoque col-
 lega Liuiano, uel renitens & nolens raperetur. Ab ea
 clade Venetus cunctis prope copijs & urbibus exutus
 est: Nam singulae ciuitates aduentantis cum terrore
 uictorij regis nec impetum, nec ipsam urgentem fu-
 mam sustinentes, ex templo rebellabant. Solus Petilia-
 nus e suorum strage se recipiens, ut iterum operam
 praestaret, animum non despondit; suasiq; Patritijs
 Venetis, ut de Republica non desperaret; positus namq;
 castris ad Mestrium oppidum, & collectis profligati
 exercitus copijs, constanti animo substitit; amissosq; Pa-
 tauio, ut Taruisium in potestate retineretur, immisso
 praesidio curauit. Neq; diu post, non semper immitis
 Fortuna, inflictarum pertaesa gladium ita commutat, &
 est, ut praepudore Venetis uiam aperiret, qua Pata-
 uium reciperent. Excubante siquidem in eam curans
 Petiliano, Andreas Gruttus Venetus legatus e Tarui-

sio cum expeditis copijs noctu mouēs, eius portæ quæ
 Caudalunga uocatur, pontem, fœni plaustro de indu-
 stria obsessum occupauit; oppressisq; præsidij Germa-
 nis, urbe atq; arce potitus est. Qua contumelia singu-
 lariq; iactura, accensus Cesar, intra paucos dies è Ger-
 mania descendit; castrametatusq; ad Fanum beatæ He-
 lenæ, Patauiū ingentibus tormentis expugnare ador-
 tus est; celsissiq; ea urbs amplitudine & uetustate
 pernobilis, proculdubio Cesari non suis modò è Ger-
 mania magni roboris copijs, uerùm etiam Gallorū &
 Hispanorum auxilijs confirmato, nisi Petilianus supre-
 mo Romanæ uirtutis opere edito, murum perruptum
 hostilibus tormentis, iamq; ad ingressum audaciæ ho-
 stium patentem, memorabili fortitudine defendisset.
 Cesar enim alioqui bellicosus, & in dubijs ausibus ple-
 runq; pertinax, ubi militare decus emineret, post quā
 Hispanos fortiter repulsos, & fœda missilium ignium,
 omniumq; telorum clade obrutos uidit, ab ultimi cer-
 tamini alea temperandum multis de causis iudicans,
 irrito conatu elusus & inglorius in Germaniā redijt.
 Neq; fata Petilianum parte gloriæ suæ diu superstitem
 esse uoluerunt; nam septuagenario maiorem diuuru-
 næ uigiliæ, immoderatusq; labor, administrandis re-
 gendisq; præsidijs susceptus, facillè confecerunt; Sicut
 cum lenta febris, & concitata aluus ad Leonicum Vi-
 centini agri oppidum non multis diebus extingue-
 rent. Senatus tanquam summæ fidei atq; prudentiæ du-
 cem non temere luxisse uisus est, quando ei postea pa-
 rem frustra desiderarit; ob idq; ei honoris causa è
 ligno

ligno equestrem statuam erigi iussisset; eo tamen decreto, ut ei tranquillo Reipublicæ tempore, ænea inaurata poneretur; uel ob id perenne decus merito, quòd pro externis regibus, uti Romanum decebat, nusquam arma ferens; pro gloria tantum aut salute Italici nominis omni tempore dimicarit.

Antonij Francisci Rainerij.

Vrsini uenerare ducis picta ora manusq;
 Erydanum quicunq; bibis; Tyberinæ, Athesimæ,
 Tyrrheno quicunq; mari, Hadriacæ potenti
 Allueris; celsi aut iuga suspicis Apennini.
 Ille etenim Ausonios cum se effudisset in agros
 Horrida tempestas; totamq; inuoluer armis
 Cernebat Italiam, & trepidantes pectore patres
 Italia Venetos decus, & cum maximus hostis
 Fulminibus claram Patavi contunderet urbem
 Exitium in magnum; stetit imperterritus ille
 Huc illuc aciem uoluens, urbemq; pererrans,
 Romulidum prisca fractus quæ Barbarus arte
 Viq; animi inuicta, Ausonijs excessit ab oris.
 Salue ò bellipotens, tot qui unus millia contra
 Sublapsam nobis uigilando restituis rem,
 Qui fera Gallorum, & Germanæ robora pubis,
 Innumeras acies qui comprimis Hispanorum
 Et coniuratos Itala in præcordia reges.

Sub effigie Francisci Alidosij Car-
dinalis Papiensis.

NON ineptum fore putauimus, ad insti-
tuendam recte atq; honeste uitae disci-
plinam in sacratissimis uiris, si ad exemplum
posteritatis Francisci Alidosij Cardina-
lis uita improba, & non serò subsecutus peruersos mo-
res inusitatus interitus, exprimatur. Sic ut eius nobis
haec imago ex uiuo uultu ducta magnae sit admiratio-
ni, quòd tantam in se decori & liberalis aspectus di-
gnitatem praese ferre uideatur; ut hinc coniectari li-
ceat deprauati animi labem illustris formae speciei ali-
quandiu posse contegi, abscondiq; facile uel peritissi-
mis physiognomiae artis magistris. Ortus erat ex no-
bili Alidosiorum familia, quae in Aemilia uia Forocor-
nelij principatu olim potita est; educatusq; liberali-
ter, sed aliquanto licentius, quam exuenti pueritiam
ad tuendum pudorem expediret. Adolescens namq; ro-
seo ingenioq; ore conspicuus, Iuliano Rouereo adhae-
sit, qui postea pontifex Iulius secundus appellatus est.
Apud hunc multis & arcanis, expediti ingenij & pa-
rati corporis obsequijs, quantam nemo alius inter
equales, gratiam promeruit; quanquam eam, aduersus
prostrata pudicitiae rumor uehementer eleuaret, quòd
inuerecunda consuetudine aulae principes sibi concie-
liasse crederetur; unde illi purpurei galeri honos ma-
ture collatus est, permagnaq; illi ex sacerdotijs diuini-
tiae, nunquam frustra petenti affluenter obuenerint;
sed

sed quibus coniunctæ (uti mox apparuit) insitæq; essent familiares superbo eius ingenio pestes, cum libidinis & gula, tum procacitatis & alicæ, maligniq; liuoris; quæ hominem natura irrisorem, & ab equo & bono dissidentem, ad sermones contumeliosos & impuros, impudentibusq; mendacijs refertos impellebant; ut ex commodo proferendæ ambitionis & uoluptatis instrumenta pararentur. Mirè enim sibi placebat, quum plerosq; eius ordinis splendoris & magnificentiæ gratiæq; nomine prorsus anteiret; postquam ei literarum & uerè uirtutis ornamenta deessent, & non obscure Forocornelij dominatum optimo iure se petere à non ingrato Põifice profiteretur, quòd eam urbem olim Alidosij maiores obtinuissent. Ceterum in ea re Iulium spe sua duriores inueniebat; occupatum scilicet Gallico bello, & concilij à Gallo rege indicti offensionibus circumuètum, nec quicquam aliud coquentem, quàm ut Pontificij imperij opes augetet, studio religionis, amoreq; patriæ communis, quam in libertatè asserere aduersus externas gentes magnopere contendebat. Verum Fortuna generosis atq; sanctissimis consilijs aduersa, ita Iulij cœpta perturbauit, ut undiq; uictor Gallus, impotentibus fretus armis maximè urgeret. Quo rerum successu Alidosium peruersè potius letatum, quàm malo publico consternatum ferunt; utpote qui pristinae innixus cupiditati Forocornelij urbem beneficio Galli uictoris, quàm Iulij minere adipisci mallet; proptereaq; perfidiosis artibus, importuna ad sustinendum, gerendumq; bellum impe-

dimenta, Francisco Mariæ Feltrio, qui Pōtificijs præerat copijs afferre diceretur, ut Gallis incumbentibus uictoriam aperiret. Erat enim Bononiæ in munere legationis expediendis castrensibus rebus atq; pecunijs obscuro quodam astu semper aduersus, & usq; adeo auaritia, libidine atq; seuitia infamis, ut à Bononiensibus Verre Tulliano rapacior & seuior uocaretur; ob id præsertim quum insontes nec ullo iudicio conuictos, simplicissimo tantum liberoq; ore locutos patritios quatuor, ad inanem ciuitatis terrorem strangulasset; eoq; acerbius, quòd nulla Pontificij iussus in eorum necem documenta extarent. Fuere ij Albertus Castellius, Innocentius Aringherius, Sallustius Guidottus, & Bartholomæus Magnanius, qui nunquam de prodenda urbe somniassent. Itaq; alienato populo, & Gallis appropinquantibus Triuultio summo duce Feltrianæ copię, & Veneta item auxilia his sub urbe cōiuncta primo repentinoq; impetu, fœde profligata sunt; Ita ut irrumpentes Bentiuoli ueteres tyranni in urbem reciperentur, aperiēte Galeriam portam Laurentio Ariosto, quem Alidosius Bentiuolæ factionis studiosum cohortibus conscriptis portarum custodię perfidiose aut imperite præfecerat. Erat tum Rhauenne Iulius Pōtifex ad quem Feltrius amissis copijs peruenerat, quum eò etiam Alidosius urbe atq; arce desertis, se in fugam eiciens, conuolasset; ut scelesti admissi erroris ueniam incusata fortuna deprecaretur. Verum hoc meditati surda fata & superi scelerum uindices non arriserunt; eum siquidem mula uectum,
indut

indutumq; atrii coloris penula, Hispanicoq; pileo, depositis purpuræ senatoriæ insignibus, Feltrius pedes ad Pötificem ire pergentem, iuxta Vitalis ædem, adeptus, mucrone per ilia grauiter adactò, è mula deturbauit. Quum cadenti Mondulphus equitum præfectus latiore sica malam cum auricula discidisset, Philippus demum Auria repetente ictus Feltrio iacentē impresso ad præcordia gladio humi confixit; nihil se commouentibus prætorianis aliquot equitibus, qui stupente atq; attonito Guidone Vaino ipsorum duce, prætorijq; præfecto, neq; animos, neq; arma, ad ferendam cadenti opem expedire potuerunt. Iulius ad nunciū tanti patrati facinoris exclamās, neuter, inquit, eorū me fessellit, quod ominabar enim nō serò euenturū sciebā; sed me fratris filij dispudet, quòd dextram sacrato sanguine polluerit, quū priuato indulgere odio, quàm publicæ saluti, immittis, patrui desertor maluisse uideri possit. Sed Triuultius hostis egregiè pius & prudēs, Iuliu Rhauennā tumultuosè excedentē persequi noluit, recepta scilicet Bononia cōtentus, quā Gallicis adiutus armis Pontifex ante quinq; annos acquisisset. Eius patrati cædis nomē diuersi iudicij famā tulit, quū alij ad sacrosancti ordinis immaniter uiolati contumeliā, execrabilis inusitatæq; cædis facinus detestaretur, quo Feltrius scelesto exēplo aditū ad Cardinaliū cædē patefuisse uideretur; Alij porrò extra aulæ adulationē positi, hominē impensè celebrarēt qui æquissimo iure sacri senatus probrum & purpuræ dedecus, tāquam planè monstrū, generosa & ucrè Herculeæ manu sustulisset.

Iouij Iunioris.

Improbior Caco, Lernæq; immanior Hydra
 Geryone asperior,
 Ille est, Ausonia non enarrabilis aula
 Pestis & opprobrium
 Iam tum uulgatum cunctis Alidosius oris
 Quem tamen impavidus
 Sustulit Herculeo confossum Feltrius ictu,
 Scilicet ut merito
 Sublatus terris Stygias inuiseret umbras
 Tergeminumq; canem,
 Perpetuas illic pœnas, & seua daturus
 Supplicia, heu miserum,
 Te pudor & pietas, & religionis honores
 Deseruere simul,
 Pro quibus inuidiam & rabicm exercere solebas,
 Imperium patriæ
 Affectans, tumidi dum te uictoria Galli
 Erigit, atq; putas
 Illius auspicijs cuncta exoptata referre,
 Sed uetere Dei.
 At uos iam dudum caso gaudete Tyranno
 Patritiorum animæ
 Et tu cum placido letare Bononia Rheno,
 Nam quis erit scelerum
 Tantorum inuentor, qui tristes improbus iras
 Effugiat superum?

Sub effigie Baiazetis secundi Tur-
carum Imperatoris.

BAIAZETE M qui Othomannorum
 principum octauus fuit, Græcorum se-
 num potius quàm Turcarum more pro-
 lixa barba usum fuisse constat, cum ex
 hac imagine uerissima, tum etiam ex grauis nec insa-
 ceti scommatis Selymi filij dicto. Hic enim quum fortè
 Hismaelis Persarum regis legato familiariter causam
 querenti, cur subtonsa ad mentum barba ueretur,
 quando promissa potius magnos reges deceret, sicuti
 Usuncassanes, & Sulchanus Campson, paterq; ipsius
 Baiazetes nutrire consueuissent, illico respondit, se
 nolle ab ea inuili atq; importuna densæ barbæ ansa
 expositum uideri, ut corripì & circumduci posset à
 purpuratis suis, quorum improbam uim pater inde
 correptus & pertractus unquam effugere nequiuis-
 set. Erat enim Baiazetes non pertinacis interdum, sed
 ualde obsequentis ingenij; sic ut è media purpurato-
 rum consultatione nonnunquam inuitus ad ea quæ
 nollet actionum consilia sæpissime raperetur; quan-
 quam in eo non deesset bellicus uigor, constantiæ lau-
 dem affectans & iudicium in expèdendis rebus æquo
 & temperato principe dignum; utpote qui Scythicæ
 stirpis insolentiam atq; duritiem & natura insitam
 genti uiolentiam, multa præcellentium studiorum gra-
 uitate, & ex historijs sacris aptissima exemplorū uber-
 tate temperaret. Natura siquidem tranquillitati &

sapientiæ deditus peripatetici Auerrois opinionibus oblectabatur, placitaq; Mahometanæ legis, diligentius quàm regem bellicæ gloriæ audium deceret, rimari credebatur. His cogitationibus occupatus, quum pater Mahometes mortuus esse nunciaretur, atq; ipse tum esset in Cappadocia, ab ipso sperati imperij limine, à prætorianis purpuratorum malignitate concitatis, penè exclusus est, Corcutho nepote in Regiam sedem sublato. Sed non multo post, cum ipsa pueri imbecillitas, tum obortus inde iustus pudor, imperium auo debitum & ereptum prætorianis largitione pacatis facillè reddiderunt, eoq; facilius quòd Gemes Baiazetis frater ad imperium aspirans, comparatis copijs aduentaret. Verùm fortuna Gemem tribus uictum prælijs ita perculit, ut Rhodum confugere cogeretur, captusq; ibi Romano Pontifici custodiendus Romanus duceretur. Exinde Baiazetes intestino bello liberatus, more maiorum in Christianos arma cõuertit, quorum impetu serè perpetuo Valachos ad Istri ostia adempto Moncastra multis incommodis afflixit, ingentiq; pugna edita Illyriorum Pannoniorumq; & Croatorum copias pro cõmuni salute in unum coeuntes, apertisq; in campis contendere ausas per Cadumbassam Eunuchum non longè à Sauro trucidauit; neq; usquam præterquam ad Tarsum uincensibus egregiè Mamaluchis, aduersam belli fortunam expertus est. Exorto demum Veneto bello non terrestri modò, sed nauali apparatu patre ualidior, ita irrupit, ut Schenderbassa luctuosa incurfione, ultra Tiliauentū in Eugeancos

Ganeos penetraret: Et Deuthes præfectus classem Venetam Grimano duce ad Sporadas insulas in fugam conijceret, & Venetas opes exolescente eorum disciplina sibi in posterum mari contemnendas ostenderet, quum anno sequenti Barbarus ipse audacior factus Peloponnesum intrans, expugnata fortiter Methone, & ad eundem uictoriæ terrorem, Corone, Pylo, Criseo, Naupactoq; in deditiōem acceptis, & paulò antè occupato Dyrrhachio terra mariq; uictor euasisset. Sed Hispaniæ Galliæq; regibus in publica religionis causa Veneto opem ferentibus, ea conditione pax à Baiazete impetrata est, ut recepta dudum Cephænia, Venetæ uti antea fuerat esset ditionis, & Leucas, Nerythusq; insula quam Pisaurius Venetus nauiter expugnarat, Turcis redderetur. Eius autem conciliandæ pacis Grittus author eo Barbarum facilius persuasit, quoniam in Perside Hysmael Sophus ex progenie Vsumcassanis sese regem effecerat, inuecta nouæ religionis opinione, quam ingenti fama superstitionis simi quiq; earum gentium credulitate nouæ legis persuasi ardentissimè sequerentur; usq; ad eò supra religionis causam felicibus armis formidolosus, ut Othomannico imperio hostis immineret. Nam eius clientes sectatoresq; in Cappadociæ fines trahendorū in causam populorū nomine penetrarant; binosq; iam Bassas Caragium & Halim geminosq; exercitus duobus oppressis ducibus occidione deleuerant. Huius belli timor eò Baiazetem senem perpulit, ut de successore deligendo cogitaret, purpuratorumq; perfidia Sely-

mus filiorum natu postremus quem paulò antè prælio superatum parricidam appellarat, fraude & dolis patre eiecto Constantinopolitano imperio potiretur, & senem patrem uir sæuus atque impius exitum regno ueneno tolli iuberet. Per hunc modum Baiazetes ad Dimotocum uicum hortorum amantitate nobilem, iuxta Ponticum littus ire pergens, quum regnasset annos triginti duos ærumnosam uitam exoptata morte commutauit; eo quidem seipso minus miser, quod Acomathis & Corcuti filiorum nepotumq; aliquot regia indole iuuenum, atrocissimam necem non uiderit, quum uixisset annos septuaginta tres, sub id ferme tempus quo Iulius Pontifex, pro salute dignitateq; Pontificij nominis aduersus Gallos concilium excitantes, controuersiam armis finiendam suscepit.

Iani Vitalis.

Dum rerum exquiris causas, & dum procul Hunnos
 Carmanos Cilices, Sauromatasq; domas,
 Baiazete domi proles tua te petit armis
 Et te per fraudes amouet imperio,
 Adicit inde nouum sceleri scelus, & tibi miscet
 Pocula lethiferis illita graninibus.
 Intempestiuos crudelis uipera foetus
 Per sua sic tandem funera, rupta, parit.
 Quid tutum est cui sint ingentia regna tyranno,
 Si timeat natos, progeniemq; suam?

Sub

LIBER QUARTVS. 337
Sub effigie Gastonis Foissei.

QVIS uel imperitus ex humano uultu interni moris coniector in hac decora imberbis iuuenis facie, diuersas inter se pugnantibus partes non admiretur? Quando hinc diffusus per genas argenteus fulgor, ad maturæ frugis pallorem sensim euadens, usq; ad eò generosum os commendet, ut uehementer spectantes alluciat: illinc uerò radiantes, cauiq; oculi, præferocis animi indices, contuentes absterreant. Hac enim specie spirantem bellicam uim Gastonem Foisseium sæpe uidimus, quum feruido ingenio arma quatiens insignes uictorias & triumphos agitaret. Is ab auunculo rege Ludouico, quem oris atq; animi indole referebat, in Italiam cum imperio missus, tanta uì celeritateq; sua atq; aliena arma exercuit, ut prius dux quàm miles; ante triumphator quàm acclamatus imperator extiterit, summis profectò nobilioris seculi ducibus præferendus; nisi in ipso uictoriarum cursu adolescens plenus gloria cecidisset. Incredibili nanque celeritate ad parandam ei inusitatam laudem & immaturum uitæ exitum properantibus fati, irrumpentes in Insubrum agros, hostes Helucios acerrimè sustinuit, & in patriam repressit. Bononiam per lutulenta itinera præduræq; hyemis glaciem raptato exercitu, formidolosa Hispanorum obsidione atq; oppugnatione liberauit; neq; rapidior inde digressus, Venetas copias ad Athesim suso Baleono duce prostrauit, atque

eodem cursu per arcem Brixiam ingressus, praesidij
 Veneti, Brixianiq; populi cruentissima strage edita,
 rebellantem urbem recepit atq; diripuit; sic ut mox
 tanta subnixus uictoria rursus ad Hispanos uertere-
 tur, ut Rhauennatum campos, insigni certè uictoria,
 sed fatali suo interitu nobilitaret. Inflammatus nanq;
 immoderato ardore delendi hostis quum iam planè
 uictor stratis aduersariorum alis & legionibus inci-
 tato equo cum paucis, recipientes sese hostes perseque-
 retur, sub aggere profluentis amniculi confossus in-
 terijt; eo quidem euentu, ut morte sua seruasse reli-
 quos hostes, & rem Romanam in summum adductant
 discrimen, metu atq; periculo liberasse iudicetur. Ve-
 rum ab ea mox cruenta exitialiq; uictoria Galli, exe-
 crante eos damnanteq; impietatis Iulio Pontifice pre-
 mentibusq; iterum Heluetijs, Italiae possessione deiecti
 sunt. Ob eas res gestas Matthaeus Sedunensis Cardina-
 lis Heluetijs legionibus praepositus: ut irato Pontifici
 obtemperare uideretur, Gastonem Mediolani aurata
 in arca magnificentissime tumultatum ab excelsa testu-
 dine templi maximi detrahi iussit, quòd ossa insensis-
 simi & sacris interdicti hostis, indigna eo superbae
 pompae spectaculo iudicaret; Quàdo ad exornandum
 impiae uictoriae trophaeum sacrosancti Pontificis uexilla
 ad ignominiam tholo suspensa spectarentur.

Antonij Francisci Rainerij.

Funera quis memoranda canat, clademq; Rhauennae
 Et tua summe ducum facta, obitumq; simul?

Ingentes

Ingentes cum tu incedens per corporum acervos

Iam uictor strage concidis in media.

Gallica sensere Hesperij, quam uiuida uirtus

Sensere, ultrici cum cecidere manu.

Sic obitu iuuenis Decios imitaris, & armis

Sic geminos belli fulmina Scipiadas.

Sub effigie Ludouici XII Gal-
liae regis.

N LVDÓVICO Galliae rege
eius nominis duodecimo flagrantis-
simum armorum studium enituit,
quo in utranq; fortunam diuerso e-
uentu longè clarissimus extitisse ui-
detur; sed qui in omni uita profe-

rendi imperij, quàm praclari nominis auuidior à ple-
risq; sit existimatus, quòd contra insitū generosis Gal-
lorum regibus morem parum pius, & seuus, pecu-
niæq; tenax haberetur; quanquam ipse eo nomine
quòd Romanum Pontificem impugnaret, impius Cæ-
sarum exemplo dici nollet, & seuitiem plerunq; tuen-
do regno necessariam esse diceret, nimiaq; auri profu-
sione regni uires à sano rege minimè eneruandas arbi-
traretur. Eum nanq; nulli sumptus, à suscepto semel
bello nunquam deterrebant, quum parsimonia potius
quàm populorum expilatione gauderet. Proinde uiri
militares eum tanquam illiberalem, minimeq; largi-
torem, ex animo non amarent, & ex aduerso populi
eum tanquam innoxium, & licentiam militarem edi-

Etis & poenis coercere solitum impensè uenerarētur.
 Ceterum ei uel minus benigno quàm aulæ luxus expe-
 teret, recti atq; æqui erga omnes mortalium classes
 præclarum ius inerat, quando nihil debere, potius
 quàm multa largiri sapientem regem oportere prædi-
 caret. Neq; enim quisquam uel infimi ordinis creditor
 diu cunctantem quæstorem expectauit; nam regij hu-
 iusmodi expediendæ pecuniæ ministri, usq; adeo exi-
 gentibus prompti aderant ad abolenda mala nomina,
 ut militi præsertim stipendiorum suorum statis tempo-
 ribus certissimus esset prouentus; qui tamen, donatiui
 extraordinariæq; munificentia auidi, tanquam impu-
 nitis superioris seculi rapinis assueti, noui lucri spem
 sibi ereptam, regia eaq; planè ignobili moderatione
 querebantur. Visus quoq; est natura sauior aut certè
 æquo seuerior, quum ulcisci quàm parcere mallet, &
 penè totam, magnis expetitam regibus clementia lau-
 dem, tanquam sepe noxiam aut inanem repudiaret.
 Tum enim aut ineptè aut parum generose sese inexo-
 rabilem & immitem ostendit, quum Ludouicum Sfor-
 tiam pulsum dominatu, infamiq; proditione captum,
 & coniectum in carcerem, erepto scribendi solatio,
 miserum mori coegisset, tantiq; modò nominis princi-
 pem conspectu suo indignum arbitraretur. Ab eadem
 etiam belli felicitate Federicum regem Neapoli eiecētū,
 & ad se cum inuidia Hispani regis, in Galliam consu-
 gientem, ad pedesq; proiectum, nullo uel mediocris ur-
 bis principatu collato, in spem honestioris uitæ crigen-
 dum putauit; quū non multo post Federicus & exul,
 & mis

Et miser, ex dolore irrita spei fato concesserit; sepe
 dolens et in luctu gemens quod opinione sua esset de-
 ceptus, quum infidelis propinqui regis malignitatem
 optima ratione detestatus, apud uerum hostem clemen-
 tiam omnino querelam iudicasset. Implacabilis quoque
 seuitie non multo post damnatus est, quum Auoga-
 rium teneret adhuc etatis adolescentem regia in aula
 aliquandiu nutritum, eius Aloisij filium qui Brixiam
 Gallis ademerat, proptereaque à uictore Foisseio disse-
 ctus in frustra, admissi sceleris poenas dederat, tanquam
 obsidem paternae fidei, eadem securi percuti iussisset.
 Verum hæc exempla inhumanitatis, atque seuitie con-
 firmando imperio opportuna putabantur, in Italicas
 praesertim gentes, quæ metu potius quam ullis lenita-
 tis officijs, tanquam subactæ armis in fide contineri
 posse crederentur. Quæ in re Gallos postea deceptos
 fuisse cõpertum est, ipsa ad euentum belli docente For-
 tuna: Nam Ludouicus qui sine uulnere Sfortiano po-
 titus imperio, Aragonij nominis leges sustulerat, et
 Genuenses populari defectione antiquam repetentes
 libertatem, terra marique domuerat, formidandamque li-
 beris populis arcem eorum humeris imposuerat, et
 Venetos una acie cruentissima ab Abduam debella-
 rat, Iuliumque Pontificem summis illatis cladibus, et ce-
 repta Bononia, ipsa propè urbe Roma depulerat, in
 exitu uictoriarum suarum hæsit, uiditque se Neapolita-
 no deiectum regno, et expulsam Mediolanensi impe-
 rio; Gallos praesides Genua eiectos; receptamque Bo-
 noniam, ac obiter Venetos in bonam spem ueteris in-

staurandi imperij perductos, quum Britannicis pari-
 ter, ac Heluetijs Hispanicisq; armis in Gallia circum-
 uentus, qui externis terrori fuerat, sese ægerrimè pa-
 tria in terra tueretur. Cūcti namq; ueteres eius hostes
 pro causa religionis, dignitateq; exagitati Pontificis,
 aduersus Gallos ex censura Christiana impietatis dam-
 natos, arma desumpserant, tanto impetu, ut ea uis pu-
 blica ad ipsos etiam ueteres Gallorū socios, uti eodem
 impietatis scelere contaminatos recideret. Ioannes si-
 quidem rex Nauarræ oppugnantibus Hispanis regno
 excidit, & Iacobus Scotiæ rex egressus fines, ut Hen-
 ricum è continenti in Britanniam retrahere conare-
 tur, conferta improspere ad Tuedum pugna, uictus
 interfectusq; est; & Florentini in Gallorum gratiam,
 concilio Pijis sedem concedere præbereq; ausi, redit-
 tis à Iulio in patriam Medicis ueteribus dominis,
 amissa libertate stultæ temeritatis poenas dederunt.
 Sed Ludouicus demum se probè à Fortuna multat-
 tum cernens, ad sanitatem ita redijt, ut ab infestis ho-
 stibus uel iniqua conditione pacem redimeret, & ei à
 rege Henrico soror amabilis puella uenustatis, in ma-
 trimonium traderetur. Verum ab his nuptijs rex iam
 senex & diu pertinaci & sæuo uexatus morbo, ex nu-
 ptiali face sibi rogam succendit, quum regnasset an-
 nos quindecim, uixisset propè sexaginta: dignus pro-
 fectò ex cumulatis toties uictorijs supra cunctos eta-
 tis suæ reges, præalto atq; ornatissimo trophæo, nisi
 uetus Christianissimi cognomentum ab inconsulta, su-
 perbaq; dissensione, quum Romani Pontificis digni-
 tatem

latem impotentibus armis cōuellendam susciperet, de-
claratus sacer & impius amississet.

Ioannis Bellay Cardinalis Parisiensis.

Prostratis Venetis, uicto Ligure, Insubre capto,

Et Romæ afflictis, Hesperiaeq; opibus

Palma tibi Ludouice ingens accreuerat: hanc fors

Abstulit, at non sic abstulit illa animum;

Nec fecit (neq; enim sunt hæc sua) Gallia ne non

Vtraq; te patriæ diceret esse patrem.

Sub effigie Consalui Ferdinandi
Magni ducis.

AC præclara planèq; heroica, & uerè
maximo duce dignissima facie sese Nea-
politani ostendebat Consaluis Ferdi-
nandus, quum plures uictorias cōtinen-

ter adeptus Gallicum bellum secundissimè confecisset,
triumphaliq; laurea (nisi eam singulari modestia reij-
ceret) militari iudicio acclamationeq; populi exor-
nandus censeretur. Cui ideo breuius atq; perstrictius
Elogiū optimo iure supponendum arbitramur, quòd
eius uitam & res gestas, peculiari libro edito scripse-
rimus. Neq; enim angusta papyro satis honestè capi
potest hic imperator merito cognomine consensuq;
omnium ferè gentium Magnus appellatus, qui nostræ
tempestatis uniuersos ferè duces magnitudine animi,
bellica uirtute, totiusq; ciuilibus humanitatis atq; pru-
dentia præconio sine controuersia superauit. Sic ut

cum tanquam summi nominis existimatione clarissimum duces, Ludouicus Gallia rex, uel in hoste uera uirtutis admirator, Ferdinando Hispanie regi inuidere testatus sit; quum duobus his regibus apud Saonnam unâ cœnantibus, Consuluis ipse honoris causa conuiuia tertius accessisset, & à Gallo demû rege post accumulatas laudes, aurea torque è collo regio in eius ceruicem iniecta donaretur.

Petri Grauinæ Neap.

Te prius accepit, quàm fecerit in chyta Magnum
 Sors tua, te uirtus uindicat una sibi
 Nec Fortuna tua tribuit cognomina laudi
 Te duce sed potius sors bona nomen habet,
 Cui tantum hoc debes quòd te comitata priorera
 Non dux, sed Magnum est fida secuta duces,
 Abs te quicquid habes tibi prouenit; omnia tecum
 Magne tenes, ante hæc maxima, in agnus eras.
 Felix ipse tuo, non sortis nomine felix,
 Qui geris æternum non aliunde decus.

Sub effigie Bartholomæi Liuiani.

IN Bartholomæo Liuiano sicuti nos uidimus, & ex hac uera imagine coniectari licet, quanquam ab humili corporis statura, ac ignobili subagrestis acerbis; oris ductu nulli ipso dignum persone decus emine-

ret, uiuidi tamē & peracres oculi, innata uirtutis indices, quantū excelsō efficaciq; ingenio ualeret, facile ostendebant. Neq; enim illustri sanguine, neq; opulētis parentibus uti apud Albianū tenuē Tusciæ oppidū natus erat; sed ascitus à Virginio Vrsino tanquam impiger, & maximē fidus cliens adoptiua nobilitate præstatiq; militiæ studio clarus, ad summos honores ascenderat. Nactus siquidem ualde opulentū, ingentisq; famæ auidum Romanæ militiæ magistrū, pertinaci industria, singulariq; labore, & incredibili uigilantia, aditum sibi ad militaris imperij nomen patefecit. Nā post Gallos ad Attellam Apulam, Ferdinandi Aragonij & Consalui Magni uirtute debellatos, postquam Virginium captū uidit, è custodia per fenestram euadens, uarijs demum sese bellis immiscuit, quum Braccianū Virginij oppidum aduersus Pōtificias copias cōstantissimē defendisset; exortoq; bello inter Columnios proceres & Vrsinos, Carolo Virginij filio strenuā nauasset operam, uel multū aduersante Fortuna, in eo præsertim prælio quod ad montē Cœliū Vrsini intercepto ab hoste Carolo superati sunt. Adhæsit demū Magno Consaluo cū reliquis Vrsinis proceribus, quū eius factionis copiæ spernerētur, à Gallis impēsē tū Cæsari Borgiæ fauētibus. Hunc quippe Vrsini omnes uno cōsensu ad ulciscendam iniuriam parati atq; intēti queritabant, qui tot familiæ proceres immaniter enecasset. Itaq; Cōsaluus præcellenti atq; præcipua Liuiani uirtute usus, post deletas ad Lyrin Gallos cum Sancti Marci urbe in Brutijs donauit: fama q; est cū non multo post ipsius

Consalui & Ascanij Sfortiæ consilio atq; pecunia in-
 structum Pisas coacto exercitu penetrare, atq; inde
 Gallis ut eos Mediolano depelleret, arma inferre cu-
 piuisse. Sed progredientem ad Campiliam non procul
 à Volaterranis uadis Florentinorum copia M. Anto-
 nio Columnio Iacoboq; Sabello in prima acie acerri-
 mè dimicantibus cum fuderunt. Contulit se inde ad Ve-
 netos, trucidatisq; ad Cadubriū tumultuario in præ-
 lio Germanis, & aliquot eorum oppidis, Tergestisq;
 antiqua urbe Maximiliano Cæsari ademptis tantum
 inclaruit, ut Petiliano imperatori, æquato propè ho-
 nore ex decreto senatus iungeretur. Verùm ea bellici
 honoris incrementa, cum ipsi, tum Reipublicæ inau-
 spicata fuere, quum ingruente Ludouico rege Gallie,
 Liuianus uel reluctante Petiliano, manus conferere
 properasset. Ab ea siquidem infelici pugna ad Abduā
 usq; adeo funesta clades contracta est, ut inde Venetiū
 imperiū, amissis urbibus penè totum sit euersum; ipse
 uerò uulneratus & captus in Gallicum carcerem sit
 coniectus, in quo memorabili asu, rerum suarū com-
 mentarios perscripsit, quos legimus, in scabra uiliq;
 papyro, & latrinis tantum dicata diligenter exara-
 tos. Nam postquam à custodibus scribendi facultatem
 impetrare non poterat, ex surculis scoparum calamos
 fabrefecit, intritoq; carbone, & super insperso uino,
 atramentum parauit. In his legere fuit, se cæso matris
 utero in lucem editum fuisse, quum Martis astrum di-
 rectum coeli uerticē obtineret; unde sibi ab Astrolo-
 gis prædictos militaris imperij honores, & certa ca-
 pitis

pitis & frontis uulnera quæ uitare nequisset, denun-
 ciata fuisse assueerat. Exacto triennio carcere emis-
 sus, & à Venetis Gallo conciliatis, in demortui Peti-
 liani locum susceptus est, moxq; iterũ improspere cum
 Cesarianis ad Vicentiam confligit; usq; adeò tristi so-
 doq; euentu, ut funestissima clades acciperetur, ipseq;
 tranato flumine in quo nonnulli duces ex fuga perie-
 rant, Patauium agrè perfugeret. Quod dedecus atq;
 incòmodum acceptum aliquot postea opportunis ex-
 peditionibus contra Germanos & Hispanos ad Por-
 tonum atq; Rhodigium susceptis; egregia cum laude
 resarciuit. Nouissimum eius operum fuit Abduæ tra-
 iectus, præsitumq; Francisco regi insigne studium &
 auxilium, ea in pugna qua Heluctij iuxta Mediolanũ
 superati sunt. In eos enim continuato per noctẽ præ-
 lio fatigatos & perturbatos, sed adhuc acerrimè resi-
 stentes, quum recentem equitatum suum induxisset;
 rusticanamq; domum, qua hostes mira cõstantia se tue-
 bantur incendi iussisset, aduētaretq; peditatus tandem
 hostis ferocia uicta protritaq; est. Sed ea uictoria mi-
 nus leta Liuiano obuenit quòd Cepinius Petiliani fi-
 lius in eo tumultu cecidisset; ipse uerò iam senex &
 thoracatus, cum pugnae feruore, tum ardore Solis ue-
 hementer succensus, letalis morbi initia concepisset.
 Nam non multos post dies oborta febre, atq; intestinis
 in herniam defluētibus sexagenario maior ad Vicum
 Ghedas supra Ollium amnem ereptus est. Post mor-
 tem autẽ in qua omnis decedit inuidia, maximè acer,
 & pugna, uigilantiaq; item & integra fide præcla-

rus dux existimatus est; sed qui teste Gritto Reipublicæ Venetæ parum esset opportunus, quæ cautum potius & cunctatorem ducem exposulet, quàm feruidum bellatorem; utpote cui minimè grauis sit ullus trahendo bello sumptus; quando liberæ ciuitatis is omnino mos sit, non insalubriter insitutus; ut incertos & ancipites præliorum casus non ineptè reformidet.

Iouij Iunioris.

Cæsar eras quondam exæctus iam matre percempta
 Infans vitales blandi dum luminis auras
 Haurires, cælum medium Mauorte tenente
 Mox quia te cunctis clarum tua maxima uirtus
 Fecit, & æterna uexit super æthera fama,
 Quòd te magnanimū, quòd fortem pectore, & armis
 Contra mille acies, atq; agmina milia contra
 Hadriaci sensere patres, Venetūmq; Senatus,
 Certè non aliud tibi, quàm de Cæsare nomen
 Sumere debueras; quis enim te dignior illo?
 Quum toties ualidum bello deieceris hostem,
 Et toties referas Veneto uictore triumphum?
 Testis erit Germana suo cum Cæsare pubes
 Fulminea disiecta manu, longeq; fugati
 Finibus Insubrum Heluetij, gens effera, testes.
 Improbis at si aliquis tibi forte obiecerit illud
 Ut te pugnandi cupidum nimis impiger olim
 Vicerit, inq; suo seruarit carcere Gallus;
 Nesciet heu demens quantum sibi uendicat ipsa
 Fortunæ

Fortuna omnipotens; non hoc obiecerit unquam
 Qui sapiens, rerum dominam cognouerit illam.

Sub effigie Campsonis Gauri Aegy-
 pti Syriaeque Sulthani.

N neminem, ut uideri potest, uel ab
 initio blandius, uel in exitu acer-
 bius & petulantius Fortuna iocata
 est, uti impudens & lubrica specta-
 tae probitatis obrectatrix, quam in
 ipso Campsone Gaurro Memphiti-

co rege. Is enim è Scythicis pruinis puer eductus, &
 manceps educatus in ergastulo apud Memphim, Ma-
 maluchorum disciplinam, & cuncta per aetatem mi-
 litiae munera nequaquam segniter apprehendit; tan-
 to bonae famae successu, ut nullo correptus ambitu, &
 aureae mediocritatis fructu contentus medijs in classi-
 bus consensescere, honestiq; nominis potius quam prae-
 clari primatis dignitatem tueri uelle uideretur. Sed
 defuncto Caithbeio, occisoq; subinde Mahomete eius
 filio, quum per intestina bella proceres de imperij hæ-
 reditate ad interitum propè totius ordinis dimicaret,
 nec ij ullum cruentae controuersiae exitum uiderent,
 qui primae classis decus sustentabant, ut plerūq; fit, re-
 gem elegerunt, quem nemo timeret, nec quisquam ha-
 beret odio, aut innoxiae tantum probitatis fama cogni-
 tum impensius adamaret, & coleret. Itaq; Campson
 hoc innocentiae suae titulo extra inuidiam omnemq;
 ambitus suspicionem positus, cogentibus Proceribus

ultro delatum, inuito similis imperium excepit; eaq;
 illud moderatione dignitateq; tutatus est, ut Mamalu-
 chi simultates deponerent; auferentur uectigalia; par-
 taq; rerum tranquillitate, ab Othomannis regibus sus-
 piceretur; & ab Hismaele Persarum rege coleretur,
 tanquam intermedius maximarum opum, summaq;
 nominis authoritate rex amplissimus. Hoc enim insti-
 tuto Campson non imprudenter utebatur quo effre-
 natas utrinq; & nunquam satis perdomitas duorum
 prepotentum regum uoluntates & uires, deterrendo
 & coercendo in dubio colendæ pacis officio contine-
 ret. Sed ab hoc non semper salubri consilio, quam pa-
 rabant immitia fata ad res perturbandas uiam inue-
 nerunt. Deuouerat se bello Persico Selymus, ut His-
 maelem in Calderanis nuper campis superatum, fun-
 ditus euerteret. Obstabat Selymi audaciæ æquissimus
 belli arbiter & spectator Campson, ab ea æquitatis ra-
 tione prorsus infelix. Nā uti periculo proximus, per-
 motusq; recenti adhuc exemplo Tarsensis pugnae, &
 superiore Vssumcassanis audaciæ, qui nunquam flu-
 men ipsum Euphratem imperij sui limitem esse, pati
 uoluisset, in neutram inclinabat partem, & se utrinq;
 totius belli disceptatorē & iudicem, exoptari & deli-
 gi cupiebat. Verum Selymus superbo ingenio interdi-
 centis arma uanissimi senis, minas & uires contem-
 nens, easq; ferro retundendas esse existimans; postpo-
 sito Persa, magnæ sibi gloriæ futurum duxit, si supe-
 rato Amano monte in Syriam inexpectatus irrūperet.
 Ab eo nuncio percitus ira Campson & suorum perfidi-
die

diæ ignarus, promotis à Damasco castris, in Comage-
ne ad Singam amnem Selymo obuius fuit, & extent-
plò cum hoste collatis signis cõflixit; eo uictoriæ euen-
tu ut Cayerbeio Alepiano præfecto insigni perfidia
Campsonem non deserente modò, sed infestis perse-
quente armis, Mamaluchi quanquam eximiè fortes,
amissis ducibus funderètur; & Campson ipse fugien-
tium suorum incurfu uti erat ætate, multoq; abdomi-
ne grauis, ingentiq; præpeditus hernia, in multo pul-
uere nemine agnoscente, cadenteq; equo proculcatus
interiret. Repertum cadauer triduoq; ostentatum Sy-
ris, subitam rerum cõmutationem admirantibus, non
Syriæ modò sed Iudææ atq; Aegypti occupandi Sely-
mo uictori ianuam aperuit.

Iani Vitalis.

Fortuna cæca & surda uerè diceris
Et mente uana prædita
Ad alta tollis scamna in imo conditos
Ut mox cadant profundius,
Morosa tu mortalium appetentium
Votum omne fulmine ocys
Fugas, deinde te nihil petentibus
Benignitate prodigis
Campson ut ille Gaurius nil ambiens
Nil te proterua flagitans
Inuitus imperator ore Aegyptiæ
Tumultuosa militum
Ex sece plebis factus, insolentia

Supra uolabat nubila,
 Inter receptus altiora sydera
 Mox excidens altissimus
 Absumptus armis hinc & hinc rebellibus
 Grauis senectæ pondere
 Fit ludus atrox impotentis alea
 Tuæq; peruicaciæ,
 Amisit & cum uita opes quas maximo
 Cum regno habebat maximas.

Sub effigie Tomumbeij vltimi Aegy-
 pti Syriæq; Sulthani.

AMNATIS hercle auspicijs, & iam
 fatali ruina cōcidente Mamaluchorum
 imperio, Tomumbeius imperium exce-
 pit, ut labantibus & ferè perditis rebus
 succurreret. Ita uerò attollentibus cunctis procerum
 ordinibus annuit, ut se tanquam indignum excusaret,
 parumq; paratum ad periculosissimi belli uim sustinen-
 dam; sic ut amore patriæ potius, publicæq; salutis &
 dignitatis causa, quàm ullo ambitu diadema suscipere
 uideretur. Eum nanq; longè optimum atq; fortissi-
 mum credebant, qui reparando bello cæteris omni-
 bus aptior, & ad defendendam communem iniuriam,
 magnitudine animi, militariq; ausu promptior cense-
 retur. In hunc præcellenti uirtutis sua, militumq; om-
 nium studio nixum, & Dijs inuitis arma expedien-
 tem, Fortuna admirabili excitato ludo, infesta iacula
 contorsit, usq; adeò atrociter, ut peculiari decreto
 præstant

præstantissimi hominis uirtutem, sibi omnino excin-
 dendam susciperet, qua cadente, ipsum unâ concideret
 Sulthanorum imperium, propter clatæ gentis super-
 biam, seuamq; tyrannidem cunctis hominibus, præfer-
 timq; Aegyptijs intolerandum & inuisum. Itaq; To-
 mumbeius explicatis consilijs aduentanti Selymo ad
 Matarcam sua castra opposuit; frustra tormentis, cæ-
 cisq; fossarum insidijs permunita; magnoq; statim ar-
 dore & pari spe uictoriae, utrinq; classica cecinerunt.
 Sed admirandæ pugnacissimi regis fortitudini, ne Se-
 lymus deleteretur, obstitit illa eadem perfidia, quæ Cam-
 psonem oppresserat: Nam transfugæ cuncta ea quæ
 Mamaluchi insidiosè parassent, ita Turcis indicarant,
 ut longè omnium iniquissimo, & cruentissimo prælio
 certaretur, & Tomumbeius munimentorum suorum
 spe deiectus numerosi hostis tormenta non diu susti-
 neret; Amisissis enim illustribus præfectis, & flore e-
 quitum multa cæde perturbato intra urbem Mem-
 phim eo animo se recepit, ut per obseptas magnis tra-
 bibus regiones de imperio, & de liberis ac uxoribus
 egregio conatu decertaret. Verùm Selymus cui fida co-
 mes & nusquam abscedens Fortuna aderat, fortiter
 aggressus urbem cuncta perrupit, & continuata per
 triduum dimicatione magnam partem Mamaluchor-
 um uel pertinacissimè repugnantium trucidauit, fru-
 straq; reliquos, ad Deorum inanum templa confu-
 gientes, & sub fide deditos, interfici iussit. Nec tanta
 accepta clade Tomumbeium ultra Nilum se recipien-
 tem & nouas comparantem copias Fortuna persequi

desijt, uti nondum tot illatis iniurijs exaturata, scilicet ut in regem ab ingenti inuictaq; uirtute constantissimum, impotentis suæ libidinis totam iracundiã effunderet. Ipsa nanq; inuita reparatis copijs & ad Nili ripam pontemq; supremo audaciæ conatu edito confligentem percudit; quarentemq; latebras per paludem calamis obsitam, prodentibus incolis, Selymo uictori captum uinctumq; tradidit; ut de rege summa sed infastæ uirtutis clarissimo, spectaculum uerè deforme Scythicumq; prorsus ederetur. In eum siquidem Selymus abdicata omni uel regiæ clementiæ, uel iustæ humanitatis laude, quæ singularis fero eius ingenio proponebatur crudelissimè statuit, quum diu in quæstione de thesauris acerbissimè tortum, impositumq; uili camelo, & per urbem circumductum, ad Basuelam Syriæ portam laqueo necari uncoq; ferreo suspendi iusserit; ut Aegyptij se uictore esse faterentur, qui sublati duobus supremis regibus, Sulthanorum imperio finem attulisset.

Aonijs Palearij Verulani.

Non fuit in toto rex æquè oriente beatus
 Nec magis in toto rex oriente miser
 Quàm dolor Aegypti, olim Tomumbeius, auro
 Ingenti, atq; armis, & ditione potens;
 Captus ab hoste fero miserum simul, atq; beatum
 Exemplo potis est commonuisse suo;
 Quid rides temere? Quid fletus uis te cohibere?
 Et natum posthac te meminisse hominem?

Mi trab

Mi trabeam induto, gemmis, auroq; corona
 Cingebat fulgens, & diadema caput,
 Mi quondam ornabant pretiosa monilia collum;
 Nunc fractam uili respice sine gulam.

Sub effigie Iacobi Triuultij.

ATVRAM non sepe cuiquam sua
 dona cumulatè largiri solitam præclaro
 Iacobi Triuultij exemplo intueri licet;
 quippe quæ ei parum liberalis & deco-
 ri oris rictum, cumq; à simo naso in obtusam cuspidem
 prominente, prorsus ignobilem dederit; atq; item iu-
 sto humiliore, quanquam quadrata, & ferendis armis
 habili statura esse uoluerit; ita ut ingentis spiritus ui-
 gorem qui plenissimè increat, nequaquam generosa
 uultus specie, personæq; dignitate subleuaret. Natus
 est Mediolani, patre non admodum opulento sed ma-
 ioribus claris; diuersa tamen fama. Nam Acocius Tri-
 uultius inter percussores Ioannis Mariæ Mediolani
 principis annumeratus, eius parricidij nomine dam-
 natus est. Ex aduerso autem Erasmus apud Philippum
 interfecti fratrem & successorem forti fidelisq; studio
 non præclaros modò militiæ honores, sed ipsius etiam
 principis consanguineam cum dote opulenta in matri-
 monio habere promeruit. Post hunc Erasmum, An-
 tonius, & Ambrosius, Francisco Sfortiæ Philippi so-
 ceteri imperium & hæreditatem adeunti semper aduer-
 sati sunt. Ipse uerò Iacobus tanquam acer & ex Guel-
 pha factione validus hostis, secus ac Renatus frater, à

Ludouico semper dissensit, & quòd dominatum fratris filio ereptum ferre non posset, foris sese graui-
 ter varijs bellis exercuit; in Etruria primò, & de-
 mum contra Auximates atq; inde ad Aragonios re-
 ges se contulit, quos Ludouico insensissimos esse co-
 gnouerat. Ab hac noua amicitia conciliante Ferdi-
 nando rege, Alfonsi Dauali regia gratia præpoten-
 tis sororem in matrimonium duxit. Verùm ingruen-
 te in Italiam Carolo Gallie rege, profectus in Gal-
 liam togatam cum Ferdinando iuniore nulla re me-
 morabili aduersus Gallos gesta, cum ipso Ferdinan-
 do Romam atq; inde Neapolim se recepit: uisusq;
 est parum opportuno tempore missionem impetra-
 se, & ad uictorem Gallum illico certa militie con-
 ditione concessisse; propterea quòd audisset Ludo-
 uicum Sfortiam cum cæteris regibus nimia Caro-
 li felicitate perculsis noua foedera aduersus Gallos
 percussisse; summo nanq; uoto, ut his se applicaret,
 Sfortiani nominis hostes querebat. Itaque redeunti
 Carolo, Tarrensi in pugna ante primam aciem, ope-
 ram tam fortem quàm felicem præstitit, & famam stre-
 nuè peritissimiq; ducis consecutus est. Defuncto au-
 tem Carolo Ludouicus Aurelianus successor, eum
 Astæ urbi cum ala equitum præfecit. Inde; mox sub-
 scribente uotis Fortuna, maximum eius operum fuit
 Ludouicū Sfortiam Mediolanensi imperio depulisse;
 Nec multo post eum etiam captiuum in Galliam per-
 duxisse; unde ei liberalitate regis magnas opes uel gra-
 ni cum inuidia obuuisse constat, quando ab his meri-
 tis Mar

tis Marefchalcus quod est apud Gallos Equitum ma-
 gifter, fit appellatus, & ab hoc insignis dignitatis mu-
 nere, memorabiles sepe uictorias Gallico nomini pe-
 pererit. Quarum omnium nobilissima, proculdubio
 fuit ea, qua Feltrium, Balcenumq; ad Bononie moenia
 castrametatos, sine suorum uulnere profugauit, Bo-
 noniamq; Bentiuolis restituit. Quae uictoria prudenti-
 tiae & felicitatis nomine, eo plenior & clarior exti-
 tisse uisa est, quod non multo post Gasto Foisseus ad
 ingentem aspirans laudem, cum summa Gallorum
 elade, iacturaq; totius Italici principatus, ad Rhauen-
 nam in ipsa funesta uictoria concidisset. Sed qui nus-
 quam praelio fuerat superatus, ad Nouariam inusita-
 te Heluetiorum audaciae ita cessit, ut uindicasse iniu-
 riam biennio post ad Mediolanum censeatur, quum
 Heluetiorum legiones, ipso apud Franciscum regena-
 depugnante perdomite superataeq; sint, & Mediola-
 num uix toto uertete anno aduersus Maximiliani Ce-
 saris impetum peculiari ipsius consilio constantissime
 fuerit defensum. Caterum non multo post Triuultium
 sua illustri laude, & ciuili parsimonia gaudentem, &
 uti erat elegantium literarum appetentissimus publi-
 ca Gymnasia admirante iuuentute frequentantem, ue-
 bementer exagitauit inuidia, inhiante scilicet eius op-
 pidis Lotrechio, qui summa regis gratia subnixus,
 Mediolani erat in praefectura. Qua de re, uti indigna
 suis meritis exacerbatus, noua foedera cum Grisoni-
 bus Heluetiorum socijs, sibiq; ad Mesochium castellum
 antiquae suae ditionis finitimis renouauit, ut dignita-

tem suam tueretur, aduersus immodicas Lotreehij cupiditates, quæ ad eripiendum Viglebanum uoluptarij secessus urbem extendebantur. Hanc nouam renouati fœderis pactionem, obtre ctatores usq; adeò regi suspectam fecerūt, ut senex septuagenario maior uocatus in Galliam, tanquam ad dicendam causam media hyeme per Alpium niues contendere cogeretur, quæ in re uel ob id minus benignum quàm sperasset Franciscum regem inuenit; eo quidem acriore animi cum dolore, quòd ab ipso patre Camillum filium spurium perfidiosè atq; impiè defecisse reperiēbat. His conflatus curis indignabundus senex apud Carnutes exorta stranguria facillè interiit; uir profectò Italarum ducum celeberrimus, & optimus, nisi grauissimam & propè perennem inuidiam, quum externæ gentis iugum patriæ primus imponeret, cum execrabili seruentium ciuium detestatione subiisset. Tumulatus est Mediolani apud ædem Nazariam suæ tribus sumptuosissimo sepulchro ab se condito, quod postea Iacobus nepos eius & hæres, accumulatis ornamentis, luculentius fecisse uidimus.

Parthenij Parauicini.

Non uiolam, aut Paphiū florē, mollemue Hyacinthū
 Spargite, non magni poscunt hæc munera manes,
 Sed galeas clypeosq;, ensesq;, & Martia dona
 Ferte, & honorata feretrum præcingite lauro,
 Hoc ducis egregij funus, sacraeq; Triuulti
 Inferiæ, quo sama Italūm, Mauorsq; Latinus

Extul

Extulerat caput, & priscum affectabat honorem.
 Armorum proceres celebrem longo ordine pompam
 Ducant, & tanto persoluant iusta sepulchro
 Concussisq; frequens exercitus affonet armis.
 Tum uos Scipiadae manes, umbræq; Camilli,
 Vos Decij, Fabijq; duces, & clara Quirini
 Progenies, ubi nox furuas extenderit alas
 Ferte pedem, & cineres uenerati, & nobile bustum
 Magnanimi excipite Herois, faustoq; sequentes
 Agmine, ad Elysios umbram deducite campos
 Hoc Mauors illi, Pallasq; indicit honores.

Rainerij.

Insuorum columen Triuultius hæc tulit ora
 Quem ad magnum Bellona edidit Erydanum,
 Mauorti permixta Deo; treis pectore uultus
 Treisq; animos habuit, tergeminasq; manus,
 Ter leto sternendus erat; sed dente maligno
 Vna ducem inuictum sustulit inuidia.

Hieronymi Vulpj.

Sunt tumuli Iacobe tui certamina, capte
 Vrbes, captiui, regna, trophæa, duces.
 Hos tumulos tibi tu propria uirtute parasti,
 Nos tibi pro titulis carmina bina damus.
 Vicerat hic hostes animis; at nomine mortem
 Vicit; & inuictus uixit, & interijt.

Sub effigie Tristani Acunij Lusitani.

A Chonesta canitie uiridis adhuc senectæ, cultuq; nobilibus margaritis picto, ac internitente passim insignium gemmarum fulgore, supra quam dici posset ornatissimo Tristanum Acuniū Emanuelis Lusitaniae regis legatum uidimus, quum Flumentana porta præcunte Elephanto in urbem inueheretur: Indicæ uictoriæ suæ trophæa ostentans, donaq; afferēs Leoni Pontifici, ut supremæ fortunæ decus præclara magni numinis prouidentia ad felicitatem seculi collatū gratularetur, quando eum etiam tanquam sacrorū principem ritè creatū, religiosè atq; suppliciter uenerari iuebatur. Munera fuere planetæ, & pluuiiales, Dalmaticæq; uestes, unis solennibus sacris dicatæ, quas innumerabiles margaritæ Phrygijs operibus intertextæ mirabiliter adornabant. Prorex siquidem in India Tristanus multas sibi prætiosiores diuitias congesterat, præclaris rebus cum grauitate præstantis ingenij, tum bellicosa manu gestis; ad apertis scilicet aut institutis Indicæ negotiationis emporijs ultra Calecutum usq; ad opulentissima Cambaie, Narsingæ, & Bengalæ regna; passimq; per oram amicitias iūxerat, tributaq; aromatum imponens, ultra Gangem Lusitani nominis famam propagarat. His rebus gestis redeuntem ad triumphum superantemq; extremum Aethiopiæ promontorium, quod nautæ Bonæ spei uocant, rapidissimi Aquilones ultra circulum Antarcticum

Et cum tanta vi propulerunt, ut in uasto pelago lon-
 gissimi tractus terras adierit, quas non ingentis in-
 sulae, uerum eius continentis immensa regionis quae
 ad Perurana & Cuscana regna connectitur, esse cre-
 deret; quam nemo tamen praeter cum haecenus inue-
 nerit; non secus ac Magalano accidisse uidemus; qui
 per angustas quasdam fauces in occidentalem Ocea-
 num circuito toto terrarum orbe, stupenda nauiga-
 tione penetrauit. Sed Elephanta aurea instratus
 stragula, & turrato ephippio Indos homines gestans
 in se admirantis populi ora conuertit, quum exten-
 ta proboscide eaque nemini noxia, & passu ad modu-
 los tibiaram temperato iocundissime lasciuiet. Ob-
 stupere in tantae molis bellua Romanus in primis
 populus, & suburbanae gentes, tam docile ingenium,
 humanisque adeo sensibus propinquum; quod magi-
 stri sceptro serreo imperantis uocibus pareret, uene-
 rarique principem & augustiore habitu homines cer-
 to gestu uideretur, circumfusaeque puerorum turbae
 adulari didicisset. Ceterum Elephas publicae hilari-
 tatis oblectamentum, uix toto biennio Romani coe-
 li lucem uel diuersae passionis intemperiem perferre
 potuit; quum fluente aluo paucissimis diebus interi-
 ret. Eius mortem plebs tota non secus ac incompa-
 rabilis ciuis diu luxit, quod communis omnium uo-
 luptas quae ad famam dignitatemque Urbis pertine-
 ret, immaturo alioquin uiuacissimae bestiae interitu,
 erepta uideretur. Ob id Leo Pontifex non obscurae
 praeproperis extincti fati subiratus, ut populi desi-

derium, quanquam inani picturæ solatio deliniret,
Elephantum simillima effigie mensuraq; membrorum
iuxta turrem Vaticanæ portæ pingi iussit, cui & hoc
quoq; Epigramma inscriptum est.

Beroaldi Iunioris.

Monte sub hoc Elephas ingenti contegor ingens
Quem rex Emanuel deuicto Oriente, Leoni
Captiuum misit decimo; quem Romula pubes
Mirata est, animal non longo tempore uisum
Vidit & humanos in bruto pectore sensus.
Inuidit Latij sedem mihi Parca beati
Nec passa est ternos domino famularier annos.
At quæ fors rapuit naturæ debita nostræ,
Tempora, uos superi magno accumulate Leoni.

At rex Emanuel ad extendendam subactæ ab se
Indiæ laudem dignum fama sua ratus, si recentis mu-
neris gratiam nouo munificentie officio cumularet,
rhinocerotem etiam misit, qui ex itinere longissi-
mæ nauigationis, in littus prouinciæ Narbonensis
expositus, insigni Galliæ spectaculo fuit. Erat hæc
bellua paulò humilior elephanto, si altitudinem spe-
ctes, sed longitudine propè par, nostratis bubali for-
mam referens, nam ungulas habet bisulcas, uerùm ter-
gore buxei coloris eoq; ab impenetrabili duritie du-
plicato, tanquam perpetuo thorace protegitur; ar-
maturq; pedali osseo cornu supra nares eminente quo
ferire sub utero, atq; transfodere elephantem pecu-
liarem

liarem suum & internecinum hostem solet, si tamen iniectæ ad collum & ocysimè strangulantis proboscidis uim effugiat; nam in congressu perpetuæ simulati, aut paræ uictoria, aut certe decora morte satisfacit. Sed hanc inusitatæ feritatis belluam, quæ in arena Amphitraci elephanto ad stupendum certamen committi debuerat, Neptunus Italiæ inuidit, & rapuit, quum nauigium quo aduehebatur, Ligusticis scopulis illisum, impotentis tempestatis turbine mersum perisset; eo grauiore omnium dolore, quòd bellua Gangem & Indum altissimos terræ patriæ fluuios tranare solita, in ipsum littus supra portum Veneris, uel arduis saxis asperrimum enatare potuisse crederetur, nisi compeditus cathenis ingentibus, nihil proficiente euadendi conatu superbo maris Deo cessisset. Ferunt hunc rhinocerotem, quum ab Oceano Vlyxponensi in portu exponeretur, aspectu, atq; odore suo elephantum Romano grandiorum, qui tum erat in Regia, usq; adeò truculenter terruisse, ut elephas ipso naturæ miraculo præcipuus hostis, concepto incredibili pauore, septum caucæ ferreis ingentibus clatris permunitum, humerorum & capitis præcipiti impulsu perruperit, & in longam se proripiens fugam, terribiliq; barritu edito, stridens & furens cuncta obuia prostrauerit. Vtriusq; belluæ imagines ex uera naturaliq; magnitudine picturis expressæ, in ipso Musæi nostri atrio spectantur, cum hac inscriptione singulis uersiculis animantium naturam demonstrante.

Humanos Elephas retinet sub pectore sensus
Rhinoceros nunquam uictus ab hoste redit.

Antonij Sanfelicij de Rhinocerote.

Rhinoceros ego sum fusco deuectus ab Indo
Hinc, ubi uestibulum lucis portæq; diei,
Hesperia classem ascendi temeraria uela
Ausâ nouas terras, aliumq; inuisere Solem.
Spectarat quondam urbs nostros in munere circâ
Congressus, hostemq; elephantum obiecit arena.
Hic patrias iras, æternâq; prælia mecum
Exercet fidens immani corpore moles.
At lorica mur triplici nos tergore, et arma
Præualidus mucro, atq; inuicta cuspide cornu.
Ipse cadit Barrus, dum telum figitur aluo
Expugnat uires stultas prudentia solers.

PAVLI

PAVLI IOVII EPISCO-
PI NVCKERINI PRAEFA-
tio in quintũ librum Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

ERORVM quos in-
clyta virtus nostro se-
culo clarissimos fecit,
quintus hic liber Elo-
gia continebit, eritq̃,
vti reor, superioribus
multo iocundior, quoniã illorũ laudes
ardentissimæ virtutis auspicijs partas
exprimat, quorũ ex rebus præclare ge-
stis recentissimã hodiẽ memoriam reti-
nemus. Mirificè siquidem iuuat eos ex
veris imaginibus repræsentatos, rursus
vti adhuc superstites oculis intueri, &
benigna cogitatione suspicere tãquam
defunctos atq̃ omni prorsus inuidia ca-
rẽtes, quos ipsi de facie nouerimus, ge-
rẽtesq̃ bella varijs periculis atq̃ uictõ-
rijs inclaruisse viderimus. Habet enim
in se hoc, illustris & excellens virtus, vt

ea præditos & cæteris præstâtes, vel apud ipsos hostes ac inimicos, in admirationē rediuiua cū laude perducatur, inñciatq; elegãtioribus ingenijs quendã honestę cupiditatis aculeũ, agnoscedis scilicet eorũ formis & vultibus, qui res literarũ memoria dignas, forti consilio & pugnaci dextra cõfecerint. Quãdoquidem res magnę & memorabiles plerunq; ex varia tot casuũ reputatione, à legẽtibus scripta, aut picta ora spectantibus voluptatē & dolorem; proq; habitu præduri vel mollioris animi, interdũ ex indignitate improbè atrociterq; factorum, miserationem & lachrymas eliciant. Tu verò magnanime Cosme pro natura ingenij tui, quod nihil nisi perillustre atq; honestissimũ respicit, rectè studioseq; feceris; si quę legendo ex moribus tot insignium Ducũ exempla accuratè notabis, ea felici delectu imitanda suscipies, & quod propriũ ingenuę verecundæq; tuę probitatis esse videmus, singula vitia quæ temperati moris modum excesserint, repudianda penitus, vitandaq; censebis. Vale.

ELOGIORVM LI-
BER QVINTVS.

Sub effigie Francisci Gonzagæ
Mantuani Principis.

IC est ille Franciscus Gonzaga Man-
 tuanus Princeps, qui ab illustri in-
 usitataq; animi magnitudine & im-
 mense ardore pugnacis ingenij, à
 Venetis delectus Imperator, primus
 nostro seculo cruenta Tarrensi acie Italice atq; ex-
 ternæ uirtutis glorioso congressu quanquam infau-
 sto periculū fecit. Constat enim eo prælio plus sangui-
 nis fusum, quàm duobus antea seculis; ab eoq; incom-
 modo didicisse Italos, nequaquam feruidis animis, sed
 stabili consilio, & certa arte disciplinæ militaris, exer-
 cenda esse arma; cum his præsertim gentibus quæ or-
 dines seruare, diuersas repente acies efficere, nihil uul-
 nera & mortem, aut deniq; aenea tormenta reformi-
 dare consuessent. His enim documentis, qui tum præ-
 lio uictus uideri potuit, gemino demum bello uictor
 extitit, cum insigni gloria, recepta scilicet Nouaria,
 & Gallis omnibus Neapolitano regno pulsis. Non
 arrisit ei demum Fortuna quum pro Gallis conuerso
 studio militaret. Eius siquidem impigræ uirtutis uim,
 & conatum omnem, contumeliosi quidam Gallorum
 duces, adeo importunè atq; impudenter præpediue-
 runt, ut mox cum superbiæ, tum imperitiæ suæ ad Ly-

rim annem pœnas darent. Aliquanto autem pœst,
 quum Veneto bello sese immiscuisset, & cum ala Gal-
 lorum in Patauinum agrum ad Cæsaris castra con-
 tenderet, noctu apud Insulam Scaligeram Veronen-
 sis agri pagum, Græcorum equitum multitudine cir-
 cumuentus, in potestatem Lucij Maluetij deuenit,
 diuq; seruatus Venetijs in custodia, tandem Iulij Pon-
 tificis beneficio liberatus est, quum Federicum filium
 fidci obsidem Romam misisset. Fuit Franciscus inge-
 nio liberali, aperto, nusquam fallaci, & deniq; nus-
 quam maligno, sed qui sermone iocoso foeminarum
 pudori intemperanter illuderet. Verum qui uaga Ve-
 nere oblectabatur, foedum atq; letalem morbum, ut
 tum ea seua tempora produxerant, facile tulit, quo
 miser ante diem inter uarios cruciatus expiraret. Per
 omnem autem uitam, quod uix ex censu credi pote-
 rat, cum Regia hospitalitate ac eximio totius aule
 cultu, tum rerum omnium ornamentis, & magnifi-
 centia operum, splendorum etiam Regum æquabat
 decus. Sed supra omnes eius ætatis Regulos, equorum
 copia, delectu, uarietate, nemine æmulari auso, sum-
 mam proculdubio gloriam promeruit, quandoqui-
 dam equarum greges aleret ad sobolem propagan-
 dam, accitis usq; ab ultima Hispania atq; Numidia, Hi-
 berniaq; item, equabus, & admissarijs. Eo namq; tem-
 pore quotannis per Italiam liberis in urbibus institu-
 ta erant more ueterum Græcorum certamina, equo-
 rum, pernitate & cursu contendentium; unde cele-
 berrima laus cum opimo præmio expetiãa multis;
 dia

unis uerò semper Gonzagæ equis promerita para-
 retur. Generosos autem, & ad arma natos sonipe-
 des, neq; plures quisquam neq; nobiliores habuit, aut
 eos accuratiores disciplina perdomuit. Quorum ar-
 mentorum instituta animaduersis disparis coniugij ua-
 riæq; sorturæ prouentibus, aliqua ex parte Federi-
 cum filium postea emendaturum uidimus; nisi insatia-
 bili ædificandi studio allectus, aliò sumptum transtu-
 lisset. Cæterum Franciscus his lectissimis equis, qui ua-
 riè permutato semine nouæ atq; pulcherrimæ sobo-
 lis uideri poterant, indefesso munificentie studio, ex-
 ternarum gentium Principes sibi conciliauit, unaq; præsertim
 Othomannorum amicitia clarus excelluit, quum inde Thracum &
 Cilicum lectissimos, ad progeniem & bellicos usus impetrarit.
 Sobole filiorum omnino felix excessit è uita, quum ex Isabella
 Alfonsi Atestini sorore tres liberos reliquisset, Federicum primo
 editum partu, matura iam paternæ uirtutis indole ad summos
 militiæ honores uadentem, & Herculem lectissimis moribus &
 literis institutū, paratamq; sibi & familiæ debitam
 sacrati cultus purpuram promerentem, & deniq; Ferdinandū
 militare decus in Gonzaga domo, clarioribus superadditis
 uictoriarum trophæis, ad summam gloriam euecturum.

Lælij Capilupi Mantuani Cento
 ex Virgilio.

O decus Italiæ, quondam dum uita manebat
 Sceptra tenens, tardis ingens ubi flexibus erras

Mincius, & tenera prætexit arundine ripas,
 Semper honore meo semper celebrabere donis
 Dum memor ipse mei, dum spiritus hos reget artus.
 Salue uera Iouis proles, tu maximus ille es
 Vnus qui nobis magno turbante tumultu
 Ante annos animumq; gerens curamq; uirilem
 Vltro animos tollis dictis & pectore firmo,
 Arduus arma tenens, fulgentis ære cateruas
 More furens torrentis aquæ, Gallumq; rebellem
 Sternis humi, campiq; ingentes ossibus albens.
 Parthenope meriti tanti non immemor unquam
 (Dextera causa tua est) solio consedit auito.
 Quid memorem spolia illa tuis pendente tectis
 Tam uulgata? quibus coelo te laudibus æquem
 Flos ueterum uirtusq; uirum? cui cura nitentis
 Pascere equos, merita expectent qui præmia palmæ
 Europa atq; Asia, tantæ est uictoria curæ
 Tu decus omne tuis, tu seruantissimus æqui
 Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos
 Vrbe domo socias, tua terris didita fama.
 Munera præterea ex auro solidoq; elephanto
 Coniungere tibi (cuncti se scire fatentur)
 Regnatorem Asiæ, genus insuperabile bello,
 Et penitus toto diuisos orbe Britannos.
 Salue sancte parens Italum fortissime ductor
 Felix prole uirum, siquid mea carmina possunt
 Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

Io. Baptistæ Poſſeuini Mantuani.

Inuicti effigiem Gonzagæ nobilis arte
 Eximia expreſſit ſpirantem pictor; at illi
 Non potuit duris partum decus addere bellis,
 Non præſens animi robur, Populiſiue regendis
 Iuſtitiam, & largæ præſtantia munera dextræ.
 Ceu quondam radijs exutum ardentibus ora
 Mortali uultu, gradientem montibus Idæ
 Phœbe manus te docta ſacros effingit in uſus.
 Aſt Iouius clara ſplendorem reddidit arte,
 Aeternamq; dedit Gonzagæ ducere uitam
 Ductores inter primos, quos nulla tacebunt
 Secula, nec ueteris lædent obliuia famæ.

Sub effigie Maximiliani Cæſaris.

MAXIMILIANVM Cæſarem Fri-
 derico tertio Imperatore genitū, quem
 eruditiores Germani pro Maximiano,
 quod nomen eſt antiqui Cæſaris cui Io-
 uij cognomen obtigerit, Maximum Aemilianum ap-
 pellant, hæc tabula ab effigie ſimillimum reddit. Fe-
 runt Auſtriacæ domus nobilitatem Romani ſanguinis
 ſerpem reſpicere, perducto ſcilicet ſtemmate à Perleo-
 num familia, ex qua fuerunt celeberrimi olim Comi-
 tes ex Tribu montis Auentini. Hos enim ad Apſpur-
 gum conſediſſe conſtat, inter Rhetos, Noricos, & Vin-
 delicos, non longè ab Heluetijs, coaleſcenteq; ſenſim
 potentia, Auſtriaci principatus, uti ipſe Cæſar ſuæ ori-
 ginis religioſus indagator aſſeuerabat, iura & titu-

los condidisse; eiusq; dominatus claritudinem bellica
 quaesitam uirtute, & longa uetustate cōstitutam pro-
 pagasse. Hinc euenit ut facile credamus Augustam
 hanc Romani imperij dignitatem, ad Austriacos
 principes, quòd Romani sint generis, fatali quodam
 iure peruenisse. Quando iampridem abolita sit mi-
 litaris acclamationis consuetudo, qua Imperatores
 olim apud exercitum in castris fiebant, & ipsa etiam
 septem Germaniæ Procerum suffragatio penitus ob-
 solescat, toto scilicet hoc honore per manus præpo-
 tentium Cæsarum legitimè tradito, confirmatoq;, qui
 iam altas iecerit radices, ut in una familia non dubiè
 hereditatis nihil intercisa serie, decentius atq; stabi-
 lius reslorescat. Cæterum hoc Cæsare nullus suæ ætatis
 Regum luculentioris militaris habitus dignitatem,
 uel certius ac illustrius probi, uereq; augustioris de-
 cus ad Imperium attulit. Per omnes siquidem cum bel-
 licæ, tum ciuilibus uirtutis numeros, generosi spiritus
 inuictiq; animi magnitudinem, quam in aduersis pa-
 riter & secundis casibus homines mirarètur, ita præ-
 ferebat, ut contemnere Fortunam uideretur, eamq; se-
 uera fronte tanquam insolenter improbeq; semper
 iniustam & instabilem, damnati fallacissimiq; numi-
 nis antiquorū infamem Deam appellaret, propterea
 non multum uel eius benignè arridentis gratia, uel
 acerbissimè seuiantis odio, supra æquum angeretur.
 Inerat enim Maximiliano animus pecuniæ contem-
 ptor, opulentioris Cæsare dignus. Eam siquidem ubi
 possideret, uel non integrè exactam, diuidere statim
 atq;

atq; elargiri amicis & hospitibus, quàm in ararium
 ex ignobili parsimonia inuidiæ plenum, cõgerere ma-
 lebat. Existimabat enim nihil unquam ab suo felici sy-
 dere, & arcanis cuiusdam sanctioris oraculi promif-
 sis, sibi & posteris opulentissimorum Regnorum di-
 tionem esse defuturam, quæ bella gesturo in perpe-
 tuos liberalitatis usus sese effundenti per amplas atq;
 inexhaustas signati auri facultates suppeditaret. Quæ
 superba & sepe inani opinione imbutum, & nervos
 sibi immodicè præcidentem, necesse erat sentire im-
 provisam egestatem, & in medio bellorum cursu ita
 herere atq; fatiscere, ut non aliunde quàm ab ipso sti-
 pendiorum defectu, semipartè iam uictoriæ interpel-
 lari, & è manibus eripi dicerentur. Arriserat nanq; ei
 Fortuna ab initio, quum imberbis adhuc, interfecto ab
 Heluetijs Carolo socero Belgici eius Regni hereditatè
 adiuisset; Quippe qui alacriter, benevolentissimeq;
 susceptus, cõmutatis demum seditiosissimæ gentis stu-
 dijs apud Brugenses cū uxore custodiæ traditus, diuer-
 sam impotentis Deæ uim, sed moderatè & fortiter tu-
 lerit. Exinde eum pristinæ dignitati atq; Imperio resti-
 tutum diuersa exercuerunt arma, quibus insigne de-
 cus, uel adhuc iuuenis adeptus est, fuis ingentibus Gal-
 lorum copijs apud Ghingatam, & perdomitis Mena-
 pijs atq; Sicambrijs. Sed non multo minor ei laus cessio-
 peritiæ atq; ausus militaris, quum Bohemos non pro-
 cul à Ratispona, uel sese castraq; sua perpetua scuto-
 rum ingentium munitione defendentes, cruento edito
 prælio superasset, & Pannonios ex semioccupato No-

rico inuadentes Austriam, non semel repressisset. Nec demum eadem felicitate Heluetia arma laceſsiuit. Ab his enim non longè à Rauracorum finibus, fuso ipsius exercitu, graue uulnus accepit, frustraq; Italiam aspectit uetantibus Fatis, quam proculdubio Caroli nepotis Imperio referuabant. Improſperè siquidem expeditio in Etruriam pro Pisanis aduersus Florentinos suscepta, & bellum longè grauiſſimum Venetis illatum, uexillaq; ampliſſimi exercitus in conſpectum Mediolanensium promota, terribiles quidem primò impetus, sed mox inanes atq; irritos conatus habuerunt. Erat Cæſar pace & bello supra quàm dici poſſit creditus, & ſuſpicax; ſic ut qui acie uinci non poterat bello per moras facile uinceretur. In uniuerſum integræ pietatis atq; incomparabilis munificentiae, caſtrenſisq; diſciplinæ laudem promeruit. Exceſſit è uita ſexagenario minor apud Veſſium oppidum, quum leui tentatus morbo intempetiſſimam acrioris pharmaci potionem bibiſſet.

Iouij Iunioris.

Vatum Muſa decus Pierium, quæ laticem colis,
Tolle, ò magnanimè, tolle precor laudibus inclyticam
Iam pridem ſuperum conſilio ad ſydera Cæſarem
Euectum; Cythara, dulciloquæ ſeu fidibus Lyra
Hunc cantare iuuat. Quàm iuuenè gloria maximis
Factis extulerit, Danubius nouit, & impiger
Qui lambit ueterum mœnia circumfluus urbium
Rhenus, dum rapidis Oceanum uorticibus petit.

Hunc

Hunc olim trepidis extimuit Sequana fluctibus;
 Regem nanq; suum, proh pudor, illa inclyta Gallia
 Spectauit fugientem, Austriacis uiribus imparcm,
 Spectauit fugientem iuuenis Cesarei impetum,
 Findentis gladio perdomitis hostibus agmina,
 Qualis quum tumidus profluit è uertice Vesuli
 Vastās arua Padus, ceu Boreas quū fremit infidus
 Nautas attonitos æquoreis fluctibus obruens;
 Vel quum irata Poli porta furens intonat aere
 Sternēs templa Deūm fulminibus celsa cacumina.
 Verūm Barbaricis assuetum nil nisi prælijs
 Tentare Italiam quippe iuuat, miles ab Alpibus
 Ductu Cesareo dira fremens Theutonius euolat.
 Nouere inde Patres Hadriaci quā celeri manu
 Moles contuderit flāmiuomas, & propugnacula:
 Quum Verona sui, scuta uirūm, & corpora fortiū
 Deplorans Athesis sanguineo uoluerit alueo
 Spectauit facibus fulmineis spargier omnia:
 Tormentoq; strepenti indoluit mœnia concuti.
 At qui Tusca colunt littora, qua pulcher Etruriæ
 Arnus rura rigat, ueliuoli olim domini maris
 Pisani, eximia laude canunt illius inclytum
 Nomen, iustitia percelebre, & munificentia.
 Salue Auguste diu; teq; simul magnanimus nepos
 Inuictus Carolus, perpetuis auctet honoribus,
 Ardentis Libyes perdomitor. Nam tua gloria
 E splendore suo nobilior fulget, ut aureis
 Ex Phœbi radijs pulchra micant cornua Cynthiæ.

Sub effigie trium Ducum Baleonæ
familiaë quæ vna in tabula ex-
pressi continentur.

BALEONOS qui supra seculum unū
inter ciues Perusiaë authoritatis Princi-
patum tenuerunt, quòd militiæ dediti
spectata semper uirtute arma tracta-
rent, Baioarici sanguinis fuisse tradunt. Summam au-
tem familiaë dignitatem attulisse fertur Malatesta, qui
auorum nostrorum memoria sub Braccio Montonio
Imperatore, militiæ disciplinam hausit, & per genti-
les suos propagauit. Huius pronepos fuit hic Paulus,
qui in tabula cum duobus liberis Malatesta atq; Ho-
ratio pictus spectatur, haud dubiè familiaë clarissimus
euasurus, nisi propinquorum inuidia Leoni Pontifici
criminosissimè delatus, deceptusq; sua spe, in agnoscen-
dis alioqui benigni, sed tum ambigui Principis sen-
sibus, ceruices ultrò securi præbuisset. Petruccianæ
namq; coniurationis gnarus fuisse ex damnatorū con-
fessionibus putabatur. Sed id in eius necem Leonis a-
nimum maximè perpulit, quòd hominem ingenio a-
crem, & manu promptum, Imperatorijq; muneris
secundas partes apud Venetos promeritum, propter
eaq; Perusinis ad imaginem inuidiosæ tyrannidis do-
minantem tollere cupiebat, satagentibus in eius ne-
cem affinibus atq; propinquis, qui non aliter quàm
morte potentiam eius conuelli posse existimabant. Si-
quidem Baleonis omnibus hoc semper fatali emula-
tione

tione fuit insitum, ut simultatem nunquam ferè intermissam, inter se cruentissimè exercerent, & quum pulsa Oddorum familia, præpotentes atq; æmuli ciues decessent, sese ipsos gentilitio sanguine defœdarent. E-
 nituit in Paulo oris & corporis eximia dignitas, elo-
 quentia militari studio requisita excellens; mores bel-
 lo & in castris nemo carperet, pace multi laudarent;
 nisi nusquam oblitus factionis uetera etiam odia uin-
 dicare, & incestis amoribus suam alienasq; familias
 dedecorare consuesset. Malatesta filius paernæ sæui-
 tiæ atq; libidinis uitia detestatus, quum foris sub Li-
 uiano Imperatore, cui nupta erat ipsius amita, præcla-
 ra cum laude militaret, egregium sibi præfecturæ lo-
 cum apud Venetos parauit, exulq; à Leone factus, Pe-
 rusiam patriam, pulsus inde Vitellio, & Gentile Ba-
 leono, fortiter recuperauit, quum antea in expugnan-
 da Cremona, pellendisq; Laude Pompeia Cæsarianis,
 plurimum inclaruisset. Ad extremum Florentinis con-
 stantissimè libertatem suam defendentibus quum an-
 num propè integrum pertinacia Clementis Pontificis
 & inuicti Cæsaris arma obsessus sustinuisset, despera-
 tis auxilijs, obortaq; fame aspera, maluit florentissi-
 mam urbem seruare ab immanitate atq; sæuitia exter-
 narum gentium, quæ opulentissimæ præda inhiarent,
 quàm parère imperitis & obstinatis aliquot ciuibus,
 qui desperata uenia unà secum ciues extrema suppli-
 cia perpeti, interireq; patriam, & incendio absumi
 potius quàm se dedere, & subactos confiteri cupie-
 bant. Nec ob id factum fidei suæ famam læsit apud

æquissimos ciues à quibus iure optimo auream ser-
uatae urbis statuam meruisse, potius quàm maligna
obtrectatione lacerari, communi bonorum hominum
iudicio, & Pontificis testimonio uideri potuit. Non ui-
xit inde integrum biennium atroci & diuturno mor-
bo succumbens, Rodulpho filio hærede relicto, quem
hodie singulari cum laude bellicosa familiae dignita-
tem tueri uidemus; Quum Horatius patruus multis
fortibus factis Salernoq; præsertim expugnato cla-
rus, uerum Malatesta factiosior & scutor Florenti-
nis copijs præpositus, in obsidione Neapolitana Lo-
trechio Gallorum Duci operam nauans, non in acie,
sed fortuito glandis ictu sine liberis perierit.

Iouij Iunioris.

Tres simul Heroas pictor, tria fulmina belli
Pinxit in hac tabula.
Hospes summissis genibus ter lumine lustra:
Ter uenerare duces.
Gaudeat ut geminis pater inclytus, aspice, natis;
Et pariter gemini
Ut patre lætentur nati, Mauortia pubes.
O celebranda diu
Norica progenies centum dominata per annos
Te mea Musa canet.
Nam patrem insigni clarum uirtute, maligne
Perculit inuidia,
Credulus heu nimium summissit colla securi,
Præsidis Ausonij.

At uos Etrusci, meruit nam sculpiet auro,
 Carmine perpetuo
 Ductorem uestrum Baleonum tollite ad astra,
 Ob patriam, atq; domos
 Hostibus ereptas, seruataq; templa deorum.
 Nec minus interea
 Egregius toto celebretur Horatius orbe.
 Viuite in Elysio
 Felices animæ, quorum tenet æthera uirtus
 Sydere nobilior.

Sub effigie Selymi Turcarum
 Imperatoris.

ELYMVS Othomannæ fami-
 liæ nonus Imperator, hoc ore truci
 ferocibusq; oculis, insitam animo
 suo uim, diramq; seuitiem ostende-
 bat, quum in sanguinem gentiliū
 suorum & reliquorum qui ad eius imperiosi genij nu-
 tus parum expedite respōderent (hos enim præcipue
 oderat) inmaniter desæuiret. Hic prorsus ingens, si
 uel æqui, uel iniqui ausus gloria certius expendatur,
 Mahometem auum, crudelitate simul atq; animi ma-
 gnitudine superasse uideri potest. Stratis nanq; Persis
 in Calderanis campis, ipsoq; Hysmaele Sopho iusta
 acie deuicto, & Regia eius, quæ uocatur Taurisū, oc-
 cupata atq; uastata, tantum inçlyti nominis prome-
 ruit, quantum satis esset satiandæ ambiciosissimæ eius
 gentis Regum cupiditati, nisi ad longè maximum glo-

ria cumulum accessissent duo geminata uictoria Sy-
 ria atq; Aegyptij Reges, armis deuicti atq; interfecti,
 Campson scilicet infelix senex ab equitatu suo in fuga
 prostratus, & fortissimus Tomumbeius, qui extremum
 cum uita sua, tum Sulthanico Imperio finem misera-
 bili supplicio affectus, attulerit, quum uniuersum pro-
 pè terrarum orbem rerum ab se fulminea celeritate
 gestarum, admiratione atq; terrore suspendisset. Ve-
 rum magni numinis prouidentia factum fuisse fas est
 credere, ut illa uis indomita & insuperabilis sese in-
 orientem effunderet, ut Europæ intestinis bellis labo-
 ranti, nihil hercle merentibus Christianis Regibus par-
 ceretur. Regnavit annos octo, uixit quadraginta sex,
 & quum maius aduersus nos bellum esset suscepturus,
 canceroso renum ulcere uerè pestilenti, apud Chur-
 lum Thraciæ pagum, morte solutus est, Pyrrho Bassæ
 in cuius sinu atrocem animam exhalabat Solymanum
 filium commendans, seuerèq; præcipiens, ut in Chri-
 stianos tanquam ueros hostes arma uerterentur, negle-
 ctis Persis, quorum inanem superbiam satis ipse con-
 tudisset. Euenit autem ut eo fatali sibi loco, in quo Ba-
 iazetem patrem circumfusa acie adortus opprimere
 cogitarat, meritas immanis parricidij poenas daret,
 sed nequaquam flagitijs pares, utpote, quæ omnem
 immanitatis notam excedant; postquam Acomathem
 & Corcuthum germanos fratres, & tot fratrum filios
 Regiæ indolis ad unum omnes sustulerit, ut Solymano
 filio omni emulatione uacuum Othomannici Imperij
 olium pararet. Quanquam & huic successione atq;

heredit

hæreditatis ius ipsum aliquando inuiderit. Ferūt enim eum, ueste ueneno intus atrocissimo delibuta, filium extinguere cogitasse; ut quædam eius uerba immodicè pungentia uindicaret: sed eius exitiosæ uestis donum astuta matris misericordia repudiatum, pro Solymano cubiculario datum, ocysimè perniciem attulisse. Sic ut hoc exemplo, immanitate feras anteisse uideatur, monstro quàm homini similior, qui ex animo plusquam Tartarico nemini suorum pepercerit. Sed non desuere qui in eo abominabilem carnificinā tantquam ei necessariam qui sine æmulo metuq; regnare decreuisset, uerbis excusare contenderent, Quòd regnatura omnis diuini atq; humani iuris penitus obliuiscendum censeant. Usq; adeò enim Imperij dira sitis est, ut uel flagitiosissimis artibus apud quosdam, regnatura fas esse uideatur.

Antonij Francisci Rainerij.

Hæc Selyni effigies Scythico quæ pallida uultu
 Mortalibus minatur, & magnis Dijs?
 Trux illa est, imhiant Lycia sub tegrine tela
 Impexæ atroces undecunq; uiperæ.
 Eumcnidum decus, & Vulcania lumina, letum
 Spirant, & ora uim, nefas, & impium.
 Miscuit incano dira hic Aconita parenti
 Fratresq; leto extinxit omnes horrido;
 Ipse suo (ni uana ferunt) fata ultima nato
 Parauerat, superba quæ fors distulit.
 Huic tamen horribiles peperit uictoria laudes

Et insolenti adaucta scepra dextera.
 Nam quã Sol agili circum rotat ardua curru
 Hyrcaniam, trucemq; Persicum sinum,
 Quãq; coloratis longè deuexus ab Indis
 Deserta Nilus arua lambit Aethiops.
 Gens Eoa omnis, uaria armis, dissona linguis
 Flexere Regi colla barbara effero.
 Sulthani euersum Imperium, atq; Aegyptia regna
 Quum totus undiq; orbis expauesceret.
 Nec dubitamus adhuc priscis picta illius ora
 Miscere nostris (ah nefas) Heroibus.
 Othomannorum quin ora perempta potentum
 Vrbs hæc superbis illimit coloribus.
 Fallimur, & Roma hæc non extulit ora, sed hæc tu
 Nobis Ioui diuine spectanda erigis,
 Italia imaginibus uasèr, hisce ut pectora tentes
 Exurgat ultor si quis inde spiritus,
 Nostra illis adimat qui signa, uicesq; rependat,
 Replens cruore cuncta, cæsisq; artibus.
 Macte hac arte Pater, stimulis qui corda Nepotum
 Ad uera auitum gloriæ excitas decus.

Sub effigie M. Antonij Columnæ.

 EMINI, uti nos summa cum admira-
 tione uiderimus, rariora spectatioraq;
 uel coelestis gratiæ, uel arridentis natu-
 re dona contigerunt, quàm M. Antonio
 Columnæ. Hic enim nobilissima Romani sanguinis
 stirpe progenitus, ante omnia staturæ proceritate, fir-
 mitate,

mitate, atq; amplitudine singulorum artuum, decore
 frontis, & splendido quodam aeneae barbæ nitore, ma-
 iestateq; torosi pectoris, ueteres æquabat Heroes, ob
 idq; præsertim, quod præclaro insignium uirtutum
 concursu, multipliciq; optimarum artium eruditio-
 ne, ad eximium decus ornaretur; usq; adeò constanti
 uel ciuium uel externorum studio adamatus & cul-
 tus, ut quum coleretur à singulis, cuncti eum in uni-
 uersum, uel diuersæ factionis obseruarent, atq; suspi-
 cerent: eumq; unum Iulius Pontifex tanquam Roma-
 norum Procerum lectissimum, collocata ei in matri-
 monium Lucretia consobrinæ filia, generū sibi ascis-
 ceret, quum graui iudicio Roueræ familiæ nomē, si-
 cuti antea Felicem filiam Iordano Ursino collocarat,
 clarissimis Romani sanguinis stirpibus inserendū ex-
 stimasset. M. Antonius patre orbatus, quod is Etrusco
 bello apud Alphonsum Aragonium militans periisset,
 Prospero patruo, & Fabritio huius patrueli celeberrimis
 Ducibus adhæsit, ab hisq; certissimis militiæ
 præceptis imbutus, ita exactam hausit disciplinam, ut
 Prosperi natura cunctatoris cautum & inuictum ro-
 bur; præferuidam uerò in expediendis armis Fabritij
 uim, nobili salubriq; temperamento moderari didice-
 rit; tanto illustris famæ prouentu ut quum in Apulia,
 Latio, Etruria, Galliaq; Cisalpina, uarijs prælijs in-
 tersuisset, utroq; patruo deceptis eorum uirtutibus,
 honore auctior & maior euasurus crederetur; nisi
 inuidia fata eius paratis honoribus properè nimium
 inuidissent. Is namq; quum defensa nouissimo uirtutis

opere fortiter Verona aduersus immensam uim oppugnantium Gallorum & Venetorum, aliquod se nauatæ operæ premium nancisci putasset, & a Ceurio Belgæ Caroli adolescentis nutricio, per moras supinè se contemni fastu Romano succensus, non diu pateretur, ad Franciscum Gallie Regem è Belgis contendit, à quo uti is natura Rex erat, omnis ueræ uirtutis liberalissimus estimator, præfectura alæ equitum, & consecrati Regis ordinis torque honestatus est. Sed ea militia demum infausto omine suscepta, quòd tum Leonis & Cæsaris armis Lotrechius Gallorum Dux Mediolano pelleretur, Antonio bellici laboris & uitæ immaturum finem attulit. Nam dum instaurarent Galli bellum, & Mediolano copias admouissent, ut circiualatæ arcis obsidio solueretur, M. Antonius nondum quinquagesimum ætatis annum attingens, ingentis Colubrinæ pila ictus occubuit, eadem etiam pila discepto, & ad latus cadente Camillo Triuultij clarissimi Imperatoris filio, quum obequitantes inaggere, hostium munitiones inspicerent. Corpus eius Prospero hostium Duci à Lotrechio concessum est, ut modestissimus patruus, fratris filio, tantæ spei, & tum fortè Veneti exercitus Imperatori designato, iustis exequiis parentaret. Luxè eum atrocissima morte surreptum socij atq; hostes paribus propè lachrymis, ideoq; uberioribus, quòd masculam prolem, quæ paternæ uirtutis esset hæres, nullam reliquisset.

Augusti

Hac in tabella pictus est Columnius
 Heroas inter iure primas obtinens,
 Quos Roma genuit omnium fortissimus,
 Quos Roma uidit omnium pulcherrimus;
 Virtutis est Verona testis optima
 Seruata quondam ab ui & furore barbaro,
 Et pulcher Athesis moenia eius perfluens
 Atro cruore saepe tinctus hostium.
 Est uasra testis gens Ibera, est horrida
 Germana pubes; terga saepe quæ dedit
 Illius armis, ceu fugaces Capræ
 Multa premente agrestium manu solent.
 Formæ paternæ signa sunt certissima
 Præsentis æui filie pulcherrimæ
 Iouis De runt Regis, atq; Apollinis
 Dignæ cubilibus. Deum hinc credi licet
 Illum fuisse, ui deis simillimus
 Virtute, formâ, uiribus, planè fuit.
 Hinc suspicata magna turba cœlitum,
 Humana ne quem lædere, aut fors, aut manus
 Nequiret, hunc nec ipsa fata attingere,
 Vel morte sera uel cruenta ui queant,
 Homoq; ob id uitam deorum degeret,
 Subinuida, in Columnium potissimum
 Coniurat, æreaq; tormento æreo
 Missa pila; tonante cœlo, ut fulmine
 Heroa sternit; Mars dolore lacrumat.

Sub effigie Matthæi Cardinalis
Sedunensis.

MATTHÆVS cui Lango
 cognomen fuit; & honorem
 postea purpure adeptus est,
 apud Sedunum urbem foede-
 ratamq; Heluetijs & Rhetis,
 natale solum habuit, humili
 quidem patre genitus; sed eo
 pro captu Alpine gentis, nihil à literis abhorrente.
 Quamobrem ab eo, ut primum adoleuit, in Italiam est
 missus, eo consilio ut Italicam perdisceret linguam, &
 Latinis pariter literis operam daret, demumq; (uti
 euenit) sacris initiaretur. Itaq; Mattheus post prima
 literarum rudimenta quæ in patria perceperat, Co-
 mi sub Theodoro Lucino nobili (uti illà ferebant tem-
 pora) grammatico, poetaq;, tantos processus fecit in
 studijs, ut nihil carum rerum quæ uel audiret, uel le-
 geret, robusti auidiq; ingenij memoriam subterfuge-
 ret; utpote qui sepe ægri præceptoris munia, docen-
 do felici æmulatione obire esset solitus, magnamq; par-
 tem Maronis Aeneidos, & Heroidum Nasonis, quan-
 quam sub agresti uocis sono recitaret, amplectereturq;
 supra cunctos authores librum de Consolatione Boe-
 tij Seuerini, qui liber moralibus multis exemplis re-
 fertus, delectos quotidianis actionum suarum sermo-
 nibus flores & exempla cunctis propè casibus oppor-
 tuna, ita suppeditabat, ut eius eloquẽtia non Germani-
 modò,

modo, sed Itali etiam eruditiores magnopere mira-
 rentur, conciliaretur inde Sedunensi populo ad pro-
 merendum Episcopatus sacerdotium, quem populus
 spectatum moribus per suffragia deligere, & Ponti-
 fici maximo mitra exornandum offerre consuesset.
 Vbi uero stolatus & insulatus de more in templo sa-
 cras habere conciones coepit, tanto concursu omnis
 generis hominum audiebatur (quod mores exacte so-
 brios castosq; praeferebat, qui ipsam eloquentiae laudem
 sine controuersia superarent) ut ampliore sacerdo-
 tio dignus haberetur. Nam multus erat, & efficax in-
 componendis controuersijs quae inter ciues atq; fini-
 timos intercederent, usq; adeo recto atq; incorrupto
 iudicio, ut nemo uel factiosus, eum ultro oblatum ar-
 bitrum reijceret. Eo modo collecta auctoritate apud
 suos populares, probitatis atq; industriae nomine po-
 tens & ualidus, in id incidit tempus quo exortum est
 bellum inter Gallos & Iulium Pontificem, quum Lu-
 douicus Rex, infausti damnatiq; nominis causam susce-
 pisset, excitandi concilij, cuius sanctionibus atq; armis
 impotenter dignitas Pontificis conuelli posse putaba-
 tur. Iamq; eo res erat perducta, ut Iulius ex Rhauen-
 nate cruento praelio uictus spoliatusq; Bononia, &
 nefarijs undiq; armis circumuentus ab externis gen-
 tibus Hispanis atq; Britannis, Heluetijsq; praesertim,
 opem implorare cogeretur. In ea controuersia Mat-
 theus integre pietatis studium, egregiamq; operam
 sic praestitit, ut a Iulio supplente Senatum, in honorem
 Heluetiae gentis, purpureae dignitate honestaretur.

Nec multo post Matthæus multis concionibus apud Heluetios habitis egregiè persuasit, ut pia arma susciperent aduersus Gallos, qui res diuinas profanis commiscere conarentur. Quod ob id non magnopere difficile fuit, quoniam gens Heluetia paulo ante sese ab amicitia Ludouici regis alienarat, tanquam ingratiè spreta & fraudata donatiuis atq; stipendijs, auari aut certè nimis parci Regis acceptam contumeliam vindicare percuperet, eoq; grauius & properantius, quòd pro Heluetijs legionibus auxiliarijs Gallus Germanorum cohortes mercede conducere cœpisset; cuius iniuriæ is fuit exitus ut Matthæus cū suo astrictus officio, tum purpurei galeri beneficio obligatus, uniuersam gentem aduersus Gallos concitaret, eosq; Ticino pulsos, & ad Alpes & in Galliam fugientes, Cisalpinæ Galliæ imperio expelleret. Nec in ea celebri uictoria, qua haud dubiè Pontifici sua dignitas est restituta, Matthæus aut studium suum erga Pontificium decus aut odium in Gallos intermisit. Nam mortuo Iulio, Leonem Decimum pro recipienda Parma atque Placentia bellum mouentem mirificè adiuuit, Gallosq; Duce Lotrechio iterum Mediolano depulit, instauratoq; sepe bello, quum Leo Pontifex sato esset ereptus, atq; ei susceptus Hadrianus Sextus cuius comitijs interfuerat, nunquam ab authoritate Pontificij nominis discesserat. Mortuus est Romæ non planè senex primo Hadriani pontificatus anno, uir inter exacte uirtutis Imperatores, potius quam inter Senatores numerandus, si corporis ac ingenij robur & rerum stren-

nuè gestarum cumulum spectes. Maximè uerò ei gloriosum fuit Francisci Regis iudicium, quum asseueraret, me audiente, aliquanto plus sibi sumptus atq; periculi Sedunensis facundia indomitam uim, quam tot legionum eius gentis cuspides attulisse.

Placidij Placentini.

En tua purpureus decorat Matthæe Galerus
 Tempora digna sacro triplicis splendore coronæ.
 Scilicet exultans telis ferus accola Rheni
 Pondus arenosum rapidis qui flexibus urget
 Oceani in gremium, demens, hostilibus armis
 Imperia, & leges diuùm lacerare profanus
 Irruerat; miseræq; nouus tremor ossa tenebat
 Italiæ, ualidis quum te duce castra maniplis
 Heluetia aduentant, bisq; acres cuspidè Gallos
 Fundunt, Pontificemq; armis uictoricibus ulta
 Tandem nubiferas Alpes transcendere cogunt.

Augusti Cocceiani.

Helueti, gens una Ioui carissima summo
 Et cara Martis pignora.
 Inuicti bello populi, certissima Regum
 Bellantium spes, ac metus:
 Nullòne Heroas uestros celebratis honores?
 Nullo ære? nullo marmore?
 Certè etiam externos, claræ uirtutis amicæ,
 Artes fouebunt Italæ.
 Ipse Pater Iouius quam mira expresserit arte

Illustrium formas Ducum
 Cernitis, & uestri ductoris imagine uera, ut
 Dotes & ora effinxerit.
 Qui latè Italiam fama compleuerat omnem
 Virtutis ergò fulgidæ.
 Quare purpureo corpus uelabat amictu,
 Sacro coruscus ordine:
 Certabantq; uirum sublimem tollere ad astra
 Bellona, Pætho, Sanctitas.

Sub effigie Prosperi Columnæ.

AEPE hac specie prolixè comatum
 fereq; cincinnatum, & priscae probi-
 tatis os subagreste, sed tamen oculis
 ingenuum, & quidem militare præ-
 ferentem, Prosperum Columnam ui-
 dimus, atq; item his armatum insignibus. In eo Roma-
 norum procerum nobilissimo, apprimè grauis & cõ-
 siderati Imperatoris decus enituit, quod procul dubio
 ad antiquæ Romanæ uirtutis specimen referri posse
 pleriq; existimarunt. Quandoquidem in eo multa mi-
 litaris consilij uis, egregiaq; constantis animi probi-
 tas, & recti honestiq; appetens, moderatus animus con-
 spiceretur. Nemo enim eo temperatius uel inter factio-
 sos arma exercuit, nemo humanius à sanguine mili-
 tum temperauit; nemo deniq; abstinentius innocen-
 tium hominum agricolarumq; præsertim fortunas à
 licentia militari cõseruauit. Has propter uirtutes quæ
 in huius duræ ætatis Ducibus desiderari fauilius pote-
 rant,

rant, quàm reperiri, non semel præclara uoce apud
 Insubres, Cenomanos, & Venetos, paganorum defen-
 sor, & Italicæ gentis pater appellatus est. Fuit Prospe-
 ro dissimili morum genere, & pari propè gloria mi-
 litari præconio celebratus Fabritius patruelis; quo
 collega diuersas utriusq; uirtutes in mutuum consen-
 sum, parandis uictorijs opportunū, ita miscuisse con-
 stat, ut uterq; ab eo temperamēto, seipso maior & cla-
 rior euaderet. Sed Prosper qui diu aduersus Gallos in-
 uicta arma tulerat, improuiso superuentu Gallorum
 equitum foedè apud Villafrancam subalpinæ gentis
 oppidum oppressus, captusq; est; Obegnino atq; Pa-
 licia eius expeditionis Ducibus quos antea Neapoli-
 tano bello ipsius maximè insigni opera captiuos ui-
 disse. Sed non multo post, clementia Francisci Regis,
 quum se dimidia pecunia redemisset, eam cladem acce-
 ptam nouo uictoriæ prouentu resarciuit, quum Lo-
 trechium & Gallos ex longa contentione Cisalpinæ
 Gallie imperio depulisset. Ab his rebus gestis Sfortia-
 no dominatu Mediolani constituto, summos militaris
 Imperij titulos à Carolo Cæsare promeruit. Verùm
 inde leuem ab initio, sed mox euentu letalem contra-
 xit morbum, quum iam sexagenario maior, affectæ
 ætatis oblitus illustrium matronarū amoribus intem-
 peranter indulgisse crederetur. Luxerunt eum totius
 Cisalpinæ regionis ciuitates, hominumq; ordines, tan-
 quam Patriæ parentem, incredibili hercle cum mœ-
 rore, præsagiētes utiq; uerissimis lachrymis imminen-
 tem durissimorum temporum conditionem, qua cun-

Etas ab Hispanis atq; Germanis præfidiarijs acerbita-
tes perpeſi, omnino crudelius atq; funeſtius à ſocio
quàm ab hoſte, cõcaſuras ipſorũ fortunã diuinarent.

Petri Grauinæ.

Nil obſtat Dux magne tuis, nil amplius auſis
Fortunæ obſequium ſigna ſequentis habes,
Vidimus indomiti ſuperata pericula belli
Vidimus hoſtiles ſuccubuiſſe manus.
Oppida ui capta, & ualidis traiecta maniplis
Flumina, & oppoſitos terga dediſſe Duces.
Reſtabant arces tormentaq; bellica, tandem
Ceſſerunt arces, flumina, ſaxa, minæ.

M. Antonij Caſanouæ.

Tres modò fama Duces circa tria munera belli
Ante alios primum iuſſit habere locum
Caſtra locare fuit Pyrrhi, Fabijq; morari,
Marcelli proprium conſeruifſe manus,
Tu Caſtris, hoſtemq; mora, & certamine Proſper
Vicifſti, atq; trium quod fuit, unus habes.

Sub effigie Hyſmaelis Sophi Per-
ſarum Regis.

B hac illuſtri, & ſupra mortale decus
radiante, imperioſaq; facie apud Perſas
ſuos ſe ipſo admirabilior fuit & augu-
ſtior Sophus Hyſmael, qui noſtra memo-
ria totum terrarum orbem nominis ſui fama comple-
uit. Is

uit. Is namq; magni Vssumcassani Regis ex filia nepos, Haidare cui Hardueli cognomen fuit genitus, ac in obscuro nutritus adolescens, specie formosissimi oris cunctos æquales antecessit. Vir integræ ætatis, milites omnes dignitate firmissimi habitus & equitandi sagittandiq; peritia superauit. Seniores uerò, ut primum sese ætas inflexit, aptissimarum rerum scientia & castrensium prudentiæ laude ita excelluit, ut per omnem ætatem quæ ei supra æquum angustior contigit certo numini propior quàm mortali, uti augustissimus cõleretur. Erant enim res eius bello gestæ, cum uictoriarum pondere, tum magnitudine euentuum, & quadam perpetua atq; felici cursus celeritate mirabiles; utpote qui persuasione commutatæ religionis excitationis in eius sectam Orientis gentibus, Iacuppi Regis auunculi filios, Regni hæreditate depulerit, hisdemq; armis quibus mortem patris uindicabat, & nouæ religionis nomen tuebatur, extinxerit. Nulla siquidem armata manus uim sustinere poterat Sophianorũ, qui à purpureis capitum integumentis Persica lingua Cuselbasse uocabantur. His enim non uno in loco in aciem eductis, & passim uictor, per Armeniam, Mediam, Persidem, Parthiam, Mesopotamiam, & Assyriam eius nouæ religionis sectam, eademq; capitũ insignia propagauit. Inde quoq; aucto numero ea insana, & credulæ multitudinis turba, tumultuarijs, ideoq; prægrauibus, quòd sacra dicerentur, armis, in Othomannicos fines peruaserat. Verùm is Sophianorum incursum talem habuit exitum, ut per Baiaze-

tis acerrimos Duces, Galatia & Cappadocia mutuis
 cum cladibus pellerentur. Secundum Baiazetem fato
 suo functum, Selymus filius Persicum suscepit bellum
 Hysmaelis offensus gloria; superatoq; Eufrate, ad
 Artaxatam Calderanis in campis cum Hysmaele con-
 fluxit; eoq; acie pulso & retrocedente, Taurisio Re-
 gia urbe potitus est. Sed reparantem copias Hysmae-
 lem & iam aduentantem ueritus, continuo in Cappa-
 dociam se recepit; magnæ hercle & memorabilis ui-
 ctoriæ, nisi ea multo Turcarum sanguine constitisset,
 trophæum erecturus. Exinde Sophus Hyrcanorū in-
 iurijs lacepsitus, in eos arma conuertit, diuq; ea ple-
 runq; uictor exercuit, quum interim Selymus immen-
 sa gloriæ cupiditate incensus, ad excidium Sulthanici
 Imperij arma conuertisset. Cæterum Hysmael plenus
 gloria perdomitis & pacatis undiq; finitimis, quartū
 & quadragesimum agens annum, in magna spe lon-
 gioris uitæ, contracto ex asperrima uenatione fatali
 morbo paucis diebus absumptus est. Edixerat inusitati
 generis uenationem, qua Regio apparatu syluestriū
 equorum greges petebantur, in aspera nemorosaq;
 regione quam Seruanam uocant. Ea est Medorum &
 Albanorum in finibus non longè à Caspij maris con-
 spectu ad Caucaſi montis radices posita. Id regionis
 spatium, uenatorum ingens multitudo iusti propè in-
 star exercitus, exploratis earum ferarum sedibus &
 pascuis complectitur; perpetuaq; corona sensim coer-
 cendo præcingit; atq; in dies tanquam indagine clau-
 sas undiq; territando & iaculando pulsas in magnum
 campum

campum compellit, in quo Rex primus desertur atq; ita circumuenta fera uoluptarium de se spectaculum adeo uiolentis conatibus ad effugium editis, præbent, ut magno periculo, ac nisi procul iniectis laqueis capiuntur, multiplicatisq; restibus diuerso uenatorum nixu contineantur. Ea siquidem feritas illorum est, ut nisi defesse cursu, & siti, inediaq; confectæ & perdomitæ sustibus mansuefieri queant, uixq; per aliquot menses multa periculosaq; domitorum industria, stragulam & fessorem admittunt, quum dentibus & calibus libertatē defendant. Hi aspectu sunt truces prælongis atq; horretibus comis rigida ceruice, & arietino capite deformes, nam strigosiores habent clunes; sed crura cum toto femorum & suffraginum nexu, adeo ualida, ut bidui cursu minimè fatiscant; nec ungule latæ admodum atq; præduræ ferreis soleis indigeant, quandoquidem nec in asperis rupibus, lapidosiq; locis atterantur. Sed domitis graui lupato opus est, & ualido capistro, quod subter crura uentre tenuis deductum, uim eleuantium frontes & fessorū capita pulsantium coerceat. Id itaq; ferorum equorū genus laboriosum capi, perdomariq; difficile, usu uerò longissimi cursus supra quàm existimari possit mirificum, ob id unis tantum dicatum est regibus. Is equus colore cinereo nigris ad poplites internitentibus uirgis Onagros refert. Tradunt autem Persæ (ut ab Armenio Patriarcha qui Hysmaelis familiaris fuit, auimus, nisi ea fabulosa superstitionis putetur) horum equorum greges in tutela quorundam agrestium nu-

minum esse constitutos, proptereaq; eos nefas esse per
 sacros lucos, & tesqua Dijs inanibus Syluanis & Fatu
 nis dicata, consecrari, capereue; quando uiolantes sa-
 crum gregem & lucos consecratos Dijs sedes, repen-
 tinus sequatur interitus; ut non impune accidisse Hys-
 maeli prædicabant, qui siue defatigatione & labore
 nimio difficillimæ uenationis cõuulsus, siue fatali per-
 cussus iniuria syluestrium numinum, immatura certè
 morte, & fortasse non immerita perierit: quum præ-
 dicentium admonentiumq; seniorum sacerdotũ præ-
 scita, atq; oracula neglexisset; eo quidem præclarius
 quòd Sumachia Regulũ in eandem uenationis uolu-
 ptatem accersitũ, eadem fatalis ausus causa sustulisset.

Parthenij Parauicini.

Hanc tibi Apellea referentem ex arte colores
 Effigiem, famæ, laudumq; appendimus ergò
 Persarum decus, ò Heros, quem Gangis ab oris
 Extremoq; oriente, ingenti gloria plausu
 Littus ad Hesperium, Solisq; cubilia uexit,
 Clarum opibus, facie insignem, & præstantibus ausis
 Egregium, dum pro sacris cultuq; Deorum
 Pollutaq; tui pro relligione Tonantis
 Insurgis, piaq; arma moues, totq; oppida uictor
 Tot populos & Regna tuis tot sinibus addis,
 Atq; Asia magno fundis certamine Regem.
 Quin etiam (rarum Ducibus) studiumq; Mineruæ
 Excolis, Aonidumq; artes; nil deniq; inausum
 Nil intentatum, ingenio ue manu ue relinquis

Maeste ò iustitia Princeps, & pacis honore,
 Præclare & bello, Ducibusq; æquande Latinis,
 Te curuo in Lari fulgentia littore tecta
 Pieridum, sacræq; domus quibus altus Apollo
 Præsides, & spectis Cyrrhæ nunc incolit antris,
 Accipient; ubi conspicuum in primisq; micantem
 Magnanimos inter Reges, Martisq; coronam
 Suspicient Populi, nec auari temporis ultra
 Debentem inuidiæ quicquam mirabitur omnis
 Posteritas, Iouiusq; tuos celebrabit honores
 Qui nunc æternis mandat tua nomina fastis.

Sub effigie Antonij Grimani Veneti Principis.

N attollendo premendoq; Antonio
 Grimano alternantibus diuersæ for-
 tis impulsibus, Fortuna mirabiles
 edidit ludos. Nam quatuor annorū
 puer Marino patre mortuo, sub tu-
 tela patruī maritimæ negotiationi

à prima statim adolescentia adscriptus, summos labo-
 res summaq; tempestatum pericula alacriter subiit,
 utpote qui cuncta propè Syriæ, Aegypti, Africaq;
 Emporia adiit, tanta asperrimarum rerum tolerãtia,
 singulariq; parendi obsequio, ut satis honestos ex dili-
 genti mercatura quæstus faceret, usq; ad legitimam pe-
 tendis honoribus ætatem. Reuersus siquidem Vene-
 tias per omnes Magistratus in ciuitate decucurrit, sic
 ut nusquam repulsam ferret propter spectatam fidem

cum summa gerendarum rerum prudentia coniun-
 ctam, maiora semper atq; ampliora quàm peteret cõ-
 sensu suffragantium ciuium promeritus. Quum uerò
 ad splendidissimæ legationis munus uocaretur ad Fe-
 dericum Cæsarem in Germania agentem, id cum pu-
 dore recusauit, quòd pleriq; Senatores eius uiri gra-
 uissimarum rerum experientis personam, domi quàm
 foris Reipublicæ utiliore iudicarent. Impetratū id-
 circo est, ut Dominicus filius optimis instructus lite-
 ris, qui postea Cardinalis fuit, pro patre in eam lega-
 tionem mitteretur. Exinde suas partes in Republica
 eximia cum moderatione semper implens, perpetuo
 tenore gratus apud populum, maximeq; probatus
 apud proceres Senatus fuit; eo præsertim tempore
 quo ad maris præfecturam euectus est. Nam tum Ve-
 neti cum Carolo Gallorum rege bellum susceperant,
 & Aragonios Reges ex fœdere socijs armis defen-
 dendos existimabant. Itaq; Grimanus cum ualida clas-
 se in Apuliam profectus, complura eius oræ oppida
 occupata à Gallis, manu cepit; Monopolimq; urbem
 ad motis tormentis fortiter expugnauit; quo terrore
 Polygnanum, Molam, Brundusium, & Hydruntem
 in Salentinis, in potestatem Veneti nominis redegit,
 auctorq; extitit & suator apud Senatum, ut Veneta
 pecunia Aragonius subleuaretur, isq; oppida tãquam
 oppignerata Venetis tuenda relinqueret. Quo consi-
 lio & fractæ Gallorum res, & aduersariorum que
 erant difficiles, in melius restitute sunt. His rebus ge-
 stis, fidem spemq; totam apud ciues de sua uirtute con-
 ceptam,

ceptam, cumulatè impleuit; meritoq; factus procura-
 tor diui Marci, in id tempus incidit, quo Senatus Ve-
 netus commutato studio, & reiecta Sfortiæ amicitia,
 cum Ludouico Gallorum Rege foedus percussit, quo
 Cremona nouæ amicitie præmium petebatur. Tanta
 enim incitatione Senatus in odium exitiumq; Sfortiæ,
 tantaq; amplificandi Imperij cupiditate descensum
 erat, ut sanioribus consilijs nullus omnino locus relin-
 queretur. Reclamabat libero ore Grimanus uti uerus
 uates, sicuti nos ab ipso successoreq; etiam Gritto acce-
 pimus, inuidiam inde grauioraq; pericula ueritus, mo-
 derationisq; Senatus primores admonebat, ut infir-
 mum Regulum potius quàm potentissimum externæ
 gentis Regem accolam mallent. Sed iuniorum suffra-
 gia aduersus bene consultos senes, fatali quodam im-
 petu ualuerunt. Veneti enim in uniuersum à Sfortia
 se transuersis artibus impeditos, quo minus Pisis poti-
 rentur, ægerrimè ferebant. Itaq; Ludouicus reiectus à
 Veneto atq; hostis declaratus, deceptusq; item ab Ale-
 xandro Pontifice, nec adiutus alacriter à Cæsare, po-
 stemam à Baiazete Turcarum Rege opem implora-
 uit. Visa est Barbaro digna occasio inferendi belli. Id
 enim unum Sfortia postulabat, ut terra mariq; Vene-
 ti, ne cum Gallis uires coniungerent, suarum rerù pe-
 riculo distineretur. Itaq; Baiazetes misero & malignè
 circumuento Sfortiæ opem ferendam ratus, Schender-
 bassam Illyrici præfectum, in Venetiam usq; luctuosa
 incursione prouehere sese iussit, & Deuthem amplif-
 sime classis Præfectum, in Græciam misit. Quo in re-

rum periculo Grimanus omnium suffragijs iterū delectus Imperator, exornata pulcherrima classe aduersus hostes nauigauit. Sed id nauale bellum cum malignitate Fortunæ exitum tulit, ut quum apud Spordas insulas congressuris classibus non dubio euentus superari Turcas posse appareret, commutatis uentis, nec opportunè parentibus quibusdam Trierarchis, Grimanus tota spe uictoriæ deijceretur, Barbariq; hostes incensis duabus onerarijs, in quibus Andreas Lauredanus, & Albanus Armerius patritij fortes periere, in Naupactum sinum euaderent, dedenteq; ibi arcem Mozenico præfecto, aut auarè, aut timidè, Turcæ Naupacto potirentur, Grimano frustra se à Trierarchis per summam malignitatem atq; ignouiam proditum conquerente, nec tamen in eos, quod essent nobilissimi ordinis, Imperij seueritatem exercente. Eius fœdæ potius, quam male gestæ rei nuncijs, Grimanium summæ inuidiæ exposuit, ut comminuta repente eius gratia, atq; auctoritate successoreni ei Senatus decerneret Melchiorem Triuisanum ueterem inimicum, qui Grimano compedes iniiceret, captumq; ad dicendam causam Venetias continuo deuehi iuberet. Quo nuncio Grimanus uti insons, & egregiè animo constans, Senatui omnino parendum existimans, non expectato successore compedes sibi ultrò iniecit, & peculiari myoparone Venetias deuectus est, patribus sese compeditum, & iudicij poenam subire paratum ostendens. Nunquam antea Venetijs frequentius atq; celebrius ullius rei spectaculum fuit,
 quum

quū eo habitu senex Imperator, & nihil tale ex aequo
 meritis, à rerum capitalium ministris in carcerem du-
 ceretur, & plerisq; manarent lachrymæ ex memo-
 ria anteaclæ uitæ, Fortunæq; atq; eo etiam uberius,
 quòd filius in ipsa purpura Cardinalis, incestissimi pa-
 tris compedum pondera, dum scalas ascenderet, sacra-
 tis manibus sustineret. Eum postea duro in carcere diu
 custoditū, atq; acerbissimè à Nicolao Michaelè accu-
 satore exagitatū, optimi quiq; ciues indoluerūt, eius
 uerò iudicij causa non in rogatorum, ut aiūt, Senato-
 rum modò, sed in publico ciuium consilio actitata est,
 eo euentu ut incomparabili gratia, tum sua tum Sena-
 tus omnibus propè suffragijs absolueretur; ad minuē-
 dam tamen inuidiam, quòd eo bello Venetus non Nau-
 pactum modò, sed Pylum, Chrissæum, Coronè, & ip-
 sam à Biazete expugnatam Methonem amisisset, in
 Ossarū alteram Absyrtidum insulam relegaretur. Sed
 Pertesus damnatæ Insulæ nomē, Romam migravit, ut
 eū Senatore filio, maiora præsidia turbatis rebus suis
 pararet, & Patriæ cōmodis integra fide consulendo
 propèssimè studeret. Vixit in luce populi Romani ca-
 rus Pontifici, & à cunctis ordinibus crebrò salutatus,
 quū luculentissimā uillam sub Quirinali edificasset.
 Tandem Venetijs extincta inuidia, patrū iudicio reuo-
 catus est, integritatis atq; uirutis ergò. Hæc enim uer-
 ba fuere publici decreti, quòd nusquā præclaram iustit-
 iæ officij pietatē ulla in re erga patriæ decus intermisiss-
 set. In id decretū mille trecenti & sexaginta quinq; pa-
 tritij in suffragiū ierūt nec aduersa supra centū tulit.

Quo exemplo uideri potuit uera uirtutis nomen insolentis Fortune fluctibus iactari quidem, sed nunquam mergi atq; opprimi posse; sic ut iam ciuitas uniuersa constanti iudicio ei principem locum (uti euenit) studiosissimè destinaret, summoq; plausu tāquam postliminio redditus complecteretur; eoq; maiore Grimani cum laude, quòd Nicolao accusatori, omnis eius acerbitatis oblitus, capitalem iniuriam remisisset. Secundo loco creatus sancti Marci procurator splendidissimam atq; grauissimam legationem suscepit ad Franciscum Regem, cui summæ claritudinis adiuncti collega sunt Dominicus Truisanus, Georgius Cornelius, & Andreas Grittus, qui Senatus nomine ei uictoriam de Heluetijs partam prolixè gratularentur. Exinde magni semper Consiliarij nomen continuato honore usq; ad Lauredani Principis mortem promeruit, cui post longam candidatorum contentionē successor Princeps creatus est, pridie nonas Iulias, eodem anno quo Leo Pontifex uita functus est. Fuit in Grimano habitus corporis gracilis, sed procera statura, uiuidum usq; ad extremam senectam ingenium, atq; oculi uiuaces. Fuit uir frugalitatis eximie per omnem etatem indomitiq; laboris atq; animi ad omnes Fortune casus firmissimè compositi. Vixit annos nonaginta, præfuit Reipublicæ tribus. Exornauit Prætorium luculento ædificio, cui nomen eius decreto publico est inscriptum, quod paucissimis contigit.

Ludouici

Ludouici Dominici Placentini.

Principis effigies hæc est reuerenda Grimani
 Quem pater æterno superum dignatus honore
 Intrepidi monumentum animi superaddidit astris;
 Scilicet ante obitum supremâq; funera, sese
 Instabilis diuæ spolijs fulgentibus ornans
 Inuictus potuit uarios eludere casus.
 Hic primum explorans fato Neptunia Regna
 Cæruleis sinibus iuueniles credidit annos,
 Vt uir postremo spectato Marte triumphos
 Ad patrium littus certos ex hoste referret.
 Denique naturæ leges ac bella triumphans
 Sponte sua uinctumq; manu, se pectore firmo
 Præripit ad patres, uinctus ciuilia uicit
 Prælia, Famamq; æterno iam terminat axe.

Sub effigie Francisci Ferdinandi Piscarij.

VNC quem spectas elata ceruice ga-
 leatum, & decora excepta uultu uulne-
 ra intrepidi & summè fortis animi ar-
 gumenta præferentem, ille est Ferdinan-
 dus Daualus cognomento Piscarius, qui ante meritum
 & acceptum militaris Imperij munus, ex ipsa tantum
 peditatus præfectura maiorum Ducum bello dux, ad-
 mirabiliumq; militiæ operum magister atque author
 incomparabiles uictorias Carolo Cæsari parauit; non
 obscuro quidem cum pudore ueterum huius seculi Du-
 cum, quum iuuenis uixdum integræ ætatis, eos omnes

expediti consilij grauitate; & quosque manu prom-
 ptissimos singulorum ordinum præfectos, in obeundis
 periculis, præclaro impauidi animi ausu, æquè mirus
 & felix superare didicisset. Neque propterea fas esse
 putauerim eius usquaadeò præstantis atq; inuicti uiri
 immensum decus, breui angustæ tabellæ elogio circũ-
 scribi, si uim potius atq; ipsum pondus inclytæ uirtu-
 tis, quàm inanes honoris titulos, qui sæpe libidine Re-
 gum obueniunt, æstimare uelimus, quando quidem glo-
 ria rerum gestarũ latè propagata, modicis rectè scri-
 bentium terminis includi nequeat. Quamquam ego
 præcipuus (dũ ille uiueret, & bello plenus laude uer-
 saretur) Piscarij sedulus admirator, peculiari uolumi-
 ne edito, nomen eius præsentis & uenturæ famæ com-
 mendarim; nunc uerò liquidissimè constet ex eius ui-
 ri recordatione, collationeq; satis multos militiæ Du-
 ces eminentibus titulis claros conspici, quum rari ap-
 pareant qui parem susceptis honoribus, non absolutæ
 quidem uirtutis, quæ hodie Imperatorum nemini ferè
 contigit; sed nec mediocrem, sine alicuius insignis ma-
 culæ probro operam præstare uideatur.

Incerti Authoris.

Quid sceptræ ad tumulũ, uincti quid compede Reges?

Quid hæc tot inuicta signa relata manu?

Quid galeæ, quid scuta nitent, quid gæsa, quid enses?

Quid uiret æternis laurus opaca comis?

Num Mars, nũ Daualus tumulo iacet? hinc situs hinc est

Heu Daualus, quim Mars cum Daualo ipse iacet.

Sub

Sub effigie Ioannis Bentiuoli
Bononiensium Tyranni.

AE tres quæ una ferè in tabula sibi
 cohærent imagines, trium seculo no-
 stro præpotentium potius quàm il-
 lustrum Principum figuras ad ue-
 ram similitudinem exprimunt, Ioan-
 nem scilicet Bentiuolum, Pandolphum Petruccium, et
 Petrum Soderinum, oris quidem ductu, cultu togati
 amictus, et conditione ingenij dispares; sed qui fini-
 bus ditiorum, et consiliorum sensibus inter se coniun-
 ctissimi, eandem propè dominatus Fortunam tulerint
 quum quisque eorum sua in patria pari consilio, sed
 diuersissimis artibus nominis dignitatem tueri nitere-
 tur. Bentiuolus Bononiæ primum locum maiorum suo-
 rum, qui nobilitatis erant Principes, uirtute partum,
 ita adeptus fuerat, ut Tyranno quàm Principi ciuita-
 tis propior haberetur. Huius auum eiusdem nominis
 seditiosus atq; ferocius suas tuentem partes Eugenius
 Pontifex capite damnatum sustulerat: patrè uerò An-
 nibalem Canetuli factiosæ familiæ ciues conuiratione
 facta usque adeò crudeliter, et temere trucidarunt, ut
 in ipso cædis uestigio admissi facinoris pœnas darent.
 Ex hoc Annibale Ioannem puerum Sanctius qui se in
 Bentiuolam familiam adoptarat, educandum, magnoq;
 ciuium studio paternæ auit. eiq; amplitudinis in ciuita-
 tem Principem instituendum suscepit, acciditq; ut San-
 ctius per aliquot annos prudentissimè administrata

Republica, & ciuibus alumno conciliatis, uita exce-
 deret, eiq; Genebram uxorem ad futuras nuptias re-
 linqueret. Hæc erat Sfortiani sanguinis Constantio Pi-
 saurense Principe genita, uirilil animi mulier, & usq;
 adeo imperij auida, ut maritum mitem natura potius
 quàm ulla in re uiolentum, ad cædes damnationesq;
 æmulantium ciuium edendas impelleret, & ad clauum
 totius consilij superba & insolens sederet, & tum præ-
 fertim detecta Maluetiorum conspiratione in ipsos a-
 trocissimè seuiendum esse censuisset. Punitis & euer-
 sis per hunc modum Maluetijs, integra ciuitatis pos-
 sessio, summaq; non obscuri dominatus potestas, Ben-
 tiuolo cecidit. Creuerat is numerosa liberorum sobole,
 uarijsq; connubijs opportunas propinquitates para-
 uerat, acceptis nuribus ex splendidissimis Italiae fami-
 lijs, & filiabus ditissimo cuique Regulo nuptui datis,
 sic ut exaggeratus undique, & uerè usque ad posteri-
 tatem confirmatus dominatus esse uideretur. Aedifica-
 rat insuper magno sumptu luculentissimæ structuræ
 turritam domum instar arcis, quæ pulchritudine & la-
 xitate Cosmianam Florentiæ, & Feltrianam Urbini
 quanquam lateritia, superare uidebatur. Ad hæc libe-
 ri eius, patris magnificentia atque opibus inuitati sin-
 gulas & ipsi minores domos extruxerant, quas ciuium
 copijs in sua horrea, suumq; penum impudenter tra-
 ductis, replere, & uarijs ornamentis instruere erant
 soliti. Incidit autem in id tempus Cesaris Borgiæ im-
 mensa cupiditas augendæ potentiæ, suspecta Bentiuo-
 lis, quòd is ad urbem usque castra promouisset. Cuius
 aduentus

aduentus Marescotti è prima nobilitate ciues, autho-
 res & rei facti ab Hermete filiorum supra omnes san-
 guinario iugulati sunt. Ea cædes uniuersam ciuitatem
 conterruit: Patrata siquidem fuerat in prætorio apud
 Magistratus, nemoq; propinquorum hiscere audebat
 quòd tot liberi multo famulatu, multisq; sicarijs cir-
 cumsepti, minaces foro inambularent; nec iam dubia
 & atrox Tyrannis inuicta cerneretur. Successerat
 Alexandro Pontifici Iulius Secundus Bentiuolo ex ue-
 tere simultate insensus. Is opulētissimæ ciuitatis, cui ip-
 se in minori fortuna præfuisset, conditionem misera-
 tus, bellum inferre, totq; Tyrannos omnino tollere cō-
 stituit; profectusq; Roma, & auctus Gallorum auxilijs
 ad urbem Bononiam castra promouit. Eo autem suc-
 cessu bellū est confectum, ut Tyrannus qui castra Gal-
 lorum, auersis eò corriuatisq; fluminibus innundarat
 & propè oppresserat, animum despondens, insensiq;
 Populi tumultum ueritus, ea conditione urbe excede-
 ret, ut præsidio Gallico quod pecunia coemerat, tutus
 cum uxore egrederetur, exulatumq; ad Buxetum Par-
 mensis agri oppidum Pallauicinorum hospitio susce-
 ptus abiret. Nec multò post Bentiuolus quum in assi-
 dua reditus cogitatione uersaretur, Genebram uxore
 amisit, repentino dolore exanimatam, quòd ei impro-
 uisus nūcius superuenisset, quo audierat liberos suos
 tumultu.arijs collectis copijs reditum ad patriam intē-
 pestiue præparantes, Hippolyti Cardinalis Atesini,
 & Ludouici Mirandulani superuentu, qui Pontifici
 fauerent, fusos in itinere, & foedè profligatos fuisse;

qua iniuria exacerbatus Iulius, Bentiuolorum client-
 tes, uel tum captos, uel inde conquisitos, damnatosq;
 laqueo suspendi iussisset, & Tyranni domum uel Bo-
 nonia: totiusq; Italiae ornamento à conditore destina-
 tam, plenus ignobili ob idq; pudenda iracundia, excin-
 dendam furenti populo obiecerit. Nec diu post ipse
 Tyrannus senex, desperata Gallorum ope, quum in
 eam spem elusus, ueteres thesauros exhausisset, sacris
 interdictus, & planè miser interiit, quum amplius tri-
 ginta annos dominatum exercuisset, uixisset annos su-
 pra septuaginta, dignus hercle eo patriae dominatu ni-
 si ingenium eius impotentes liberi, auaritia, libidine,
 & crudeli fastu cuncta perturbantes, ad exitialem in-
 solentiam propulissent.

Antonij Francisci Rainerij.

Bentiuole, illa olim uestra ingens gloria, summis
 Nixa opibus, patriae titulis & fascibus auctis
 Vndantum Imperio populorum, & prole uirenti,
 Marmoreaq; domo, & regali diuite luxu,
 Quòd rapida reuoluta manu, ceu turbine torto
 Corruerit, sonitu per inania nubila facto
 Ne mirere, animo inuicte & praestantibus ausis,
 Elysij neue hæc te cura lacestat in aruis
 Scis tu etenim, scis tu subiti quàm plena pericli
 Fortunæ alea sit, uolucris uertigine quantum
 Heroumq; hominũq; trahat, quàmq; ardua pulset
 Vel iuga, uel tumidas eadem superintonet undas.
 Exactos quum tu Reges, domitosq; Tyrannos

Enume-

Enumeras, perfracta arma euerfosq; triumphos
Troiuenum, & Danaū, & Parthorū, & sceptrā
Quiritum.

Te tamen indignantē animo, & fera fata gementē
Hoc solare, humili quod nō tua pondere pressa est
Gloria, sed summi concussa est numinis ira
Roboribus Iouis in terris, & fulmine querno;
Scilicet à magno quaterentur ut ardua Iulo
Primorum capita, & neutri foret aucta potestas
Quo Latium, & tota plaudit Iulo Ausonis ora,
Barbara sanguineas horrescunt pectora clades,
Famaq; purpureis liquidum secat Itala pennis.

Sub effigie Pandulphi Petrucci
Senensium Tyranni.

QVANTVM Bentiuolus ad Principis
nomen magnificentia operum, & filio-
rum fastu accessisse uideri potuit, tantū
Pandulphus Petruccijs apud Senenses
è ciuili ordine se extulisse existimatus est, sed qui esset
occultior neque tamen animo melior; Quippe qui nū-
quam uestem Senensibus consuetam (id erat pallium
atri coloris) mutarit, nisi solennibus Ludis, nunquam
modesti frugiq; ciuis in conuietu disciplinam ullo epu-
larum luxu corruperit; edificarit modicè, & cōmodè
quidē potius q̄ sumptuose aut eleganter; humanita-
tis porrò & temperantiæ laude humiliores ciues in
tota uita superarit; nec externa connubia ambitiose
sed paria fortunis atque nobilitate, ad auertēdam in-

uidiam quaesierit. Quae omnia ex aduerso in Bentiuolo usque adeo modum excefferant, ut eudendae etiam monetæ munus impetraret à Cesare, non obscure in contumeliam Pontificij imperij, sic ut in aureo numismate ipsius Tyranni comata effigies cum serrato scuto cõplectente id Caesaris Aquila, spectaretur. At Pandulphus nihil unquam usurpabat quod apud ciues inuidiam conflaret, ut qui modico comitatu, multoq; dissimulationis artificio gratiam atq; potentiam sensim parandam arbitraretur, ingentiq; astu, & occultiore solertia sibi agendũ esse statueret in ciuitate, quae quadrifariam diuisa insanis factionibus seruebat; quibus ciuitatis status commutari conuelliq; posse, ut sæpius antea accidisset, manifestè prospiceret, si diuersa ciuiũ studia negligeret. Parem enim auctoritatem alternantibus partium studijs in Republica obtinebãt quatuor honestissimarum familiarum ordines, quorum summus erat uetustæ nobilitatis, isque propterea Nobilium uocabatur. Secundus pari propè dignitate Popularium. Tertius ex utroq; ordine commistis familiarum constitutus Nonarius appellabatur, quod is ordo à nouem delectis ciuibus, qui æquissimi uiderentur, antea fuisset erectus. Huius ordinis aliquot erant Patriorum familiae, inter quas eminebat Petruccia, cuius facile princeps habebatur ipse Pandulphus, Iacobo maiore fratre qui excefferat è uita sibi locum relinquente. Nonario autem ordini succedebat ultimus, qui Reformatorum appellatus est, quod hi tanquam exactæ prudentiæ ciues, malè consentientis ciuitatis uitia

emeri

emendare formareq; in melius Rempublicam superi-
 ore tempore uoluisſent. Ceterum Pandulphus & ab
 his aliorumq; ordinum conſpiratione cum Nonarijs
 urbe pulſus, aliquandiu in exilio ſic uixit, ut nihil uiri-
 lis conſilij efficacisq; indiſtriæ remittens, non diu poſt
 in patriam uictor rediret; coactis ſcilicet in unum nõ
 amplius quàm trecētis ſuæ factionis hominibus, urbẽ
 noctu ſcalis adortus tranſcendiſ illico mœnibus, reſtra-
 ctãq; demum porta, urbe & curia potiretur, & aduer-
 ſarios urbe expelleret; eo euentu ut qui modò extor-
 res fuerant, eicctis aduerſarijs Rempublicam admini-
 ſtrarent, & cuncti ciues in omni Senatoria delibera-
 tione Pandulpho obſeruatis eius nutibus atq; ſuffra-
 gijs aſſentirentur; ipſeq; unus in toto ſuo ordine au-
 thoritate atque opibus potens, plebiſq; etiam ſtudio
 ſubnixus emineret. Hanc eius potentiam ægrè ferebat
 Nicolaus Borghefius inter ciues maximè honoratus,
 quanquam filiam Pandulpho collocatſet. Verùm tan-
 ta erat Borghefii ambitio, eaq; liuidi animi acerbitas,
 ut facilè cognationis obliuiſceretur, & generi autho-
 ritatem conuellendã arbitraretur, & quòd aliter ma-
 turè fieri non poſſe uideretur, conſilium eius quoquo
 modo tollendi ſuſciperet. Sed inſolētiam ſoceri, cuiusq;
 diram obtrectationem, impotentis generi ſeuiitia præ-
 occupauit. Borghefius nanq; quum iret in forum tru-
 cidatus eſt. Huius cæde conterritis ciuibus, ſumma po-
 tentia Petruccijs, Pandulphoq; in primis adſtructa eſt.
 Ab hoc patrato ſcelere, damnatoq; apud ciues, Pan-
 dulphus offenſus infamia, uſq; adeò religioſè in poſte-

rum à sanguine ciuium temperauit, ut quum aliquan-
 tò post in ipsius cadē Bellantios, authore principeq;
 numerosæ eius familiæ Leonardo, deprehēdisset, quos
 iure optimo occidere poterat, syncera fide oblata cle-
 mentia conseruaret. Exinde mira calliditate apud De-
 curiones egit, ut Triumuiralis in Republica Magistra-
 tus crearetur; cuius muneris esset Reipublicæ curam
 suscipere, prætorieq; præsertim cohortis, quæ in foro
 apud curiam stationem habebat, iura stipendiorū tue-
 ri. Id uerò facile impetratum est, resq; ita celsit ut ipse
 unus è tribus crearetur, duobusq; mox collegis altero
 magnis muneribus corrupto, altero autem quòd esset
 ingenij pinguioris facile contēpto, solus ea magistra-
 tus munia obiret, militares animos, indulgendo, ubcr-
 rimeq; stipendia persoluendo sibi conciliaret. Noui de-
 mum consilij rem difficilem, & specie parum æquam
 sed omnibus propè ciuium ordinibus utilissimam ag-
 gressus perfecit. Abscindere enim opulētioribus Senē-
 sis Imperij oppidis certas agrorū partes, atq; eas per
 familias certis portionibus diuidere & adiudicare cō-
 stituit: quo munere insigniq; beneficio cunctæ uel ad-
 uersorum ordinum familiæ sibi astringerentur. Eam
 legem à Pandulpho suasam latamq; , Decuriones atq;
 amplior Senatus facile promulgarunt, frustra recla-
 mantibus oppidanis, qui iniquè eripi sibi sua alimen-
 ta querebantur, lætis ex aduerso promiscuè ciuibus,
 qui ex aliena iniuria extra ordinum inuidiam augeri
 suas opes uiderent, cuius decreti munificētia ad unius
 Pandulphi gratiam, atque potentiam amplificandam
 sine

sine controuersia rediret. Eo facto Pandulphus opes suas confirmauit, & ciuium amicorū adauxit, & propè totam reliquorum ordinum æmulationem ita extinxit, ut ordo Nonarius supra cæteros summum auctoritatis & gratiæ locum teneret. Hæc erant optimè prouisa parataq; aduersus uim intestinam; sed quæ externa auerterent arma, ciuitati ualida deerant præsidia, ut tum accidit, quum Cæsar Borgia ad perturbandam Italiam natus ad Pientiam usque urbem copias promouit, eo animo, ut Pandulphū Scnis extruderet atque ea urbe, uti erat immodicus, potiretur. Agnouit Pandulphus ambitiosi crudelisq; uiri insidias, generosoq; consilio effugere eam tempestatem, & Senes ciues periculo liberare constituit; concionatusq; apud ciues nihil sibi incolumi patria esse carius ostendit; propterea se cessurum malignitati atque audaciæ externi seuisimiq; Tyranni, ut maturè demum rediret. Atque ita interdum moerentibus plerisq; atq; lugentibus cum honesto potius quàm ualido comitatu urbe excessit, commentaria ciuibus relinquens, quibus ad confirmandam tuendamq; patriam summæ prudentiæ præcepta præscripserat. Huius facti mira celebritate deterisit non modò inuidiam, sed ampliorem etiã gratiam apud cunctos ordines adeptus est. Neque cum fessit opinio. Decedete siquidem Scnensi agro Borgia decreto publico ad tutelam patriæ, qui sponte se fecerat exulem, reuocatus est. Eo Borgia periculoso aduētu admonitus communiendum se nouis amicitijs atq; foederibus existimauit, in primisq; conciliandos sibi Fla-

rentinos ratus, prorogari sibi ueteres inducias quæ ita-
 tum planè effluxerant, postulauit, Petro Soderino qui
 tum præerat Reipublicæ ea conditione longiores con-
 cedente, ut Montis Politiani oppidum de quo ex anti-
 qua controuersia nimis fuerat decertatū, possessumq̃
 tum à Senensibus, Florentinis in præmium admisse so-
 cietatis concederetur; quæ transactio Senenses ciues
 amariores fecit, & Pandulphi gratiam in uniuersum
 uehementer imminuit, quòd ut priuatis rebus consule-
 ret, publicis singulare detrimentū attulisset. Nec mul-
 tō post aduersus eum excitata est eadem Borgiæ ra-
 bies ex aduentu Galorum qui Neapolim armis repe-
 tebant; concitantibusq̃ nonnullis, eò res deducta est
 ut Pandulphus procellam in se immanium armorum
 effundi cernens, ad pristinum deserendæ urbis consi-
 lium rediret. Iamq̃ erat in itinere quum exoptatus de
 morte Alexandri Pontificis nuntius ei superuenit; li-
 beratusq̃; periculo ad consueta administrandæ Reip-
 munia reuersus est. Pio autē Tertio Senensi in demor-
 tui locum sussepto non magnopere lætatus est, quòd il-
 le esset diuersi ordinis, & tanquam uerè pius in libera
 patria unum præ cæteris ciuem dominari indignè pa-
 teretur. Cæterum immatura Pij mors intra paucissi-
 mos dies erepti, Pandulphum eo metu ita liberauit, ut
 sibi gaudio esset Iulius Secundus Ligur ei susseptus, cu-
 ius gratiam certis officijs atq; muneribus facillè pro-
 meruit, studijsq; sui eum tulit fructum, ut Alfonso eius
 filius, coempto non dubiè purpuræ honore in Senatū
 legeretur. Destinabat enim sibi Dominatus successorē

Borghesium è filijs natu maximum, cumq; fraternis fa-
 cris opibus fauoreq; Pontificio confirmandum iudica-
 bat. Sed ea cõsilia superi multis de causis improbarũt.
 Nam ipse non multò post, angustia pectoris laborans,
 quum ad Philippeas aquas isset, apud sancti Cyriaci
 oppidum fato concessit, climacterico ætatis anno. Li-
 beri uerò eius in se ipsos insana arma conuertentes, à
 Leone eo cuëtũ Senis sunt depulsi, ut Borghesius atra
 uexatus bile miser interiret: Alfonsus uerò Cardinalis
 temere inita in Leonis perniciem coniuratione in mo-
 le Hadriani, non purpuratorum modò, sed infimo-
 rum etiam hominum miserrimus à carnifice strangu-
 laretur.

Iouij Iunioris.

Occulti ne iuere tibi sub pectore sensus
 Petrucci, tacita ne artes, secretaq; rerum
 Consilia, atq; astus ueteris prudentia solers?
 An contacta dolis mendax tibi credita uirtus:
 Atq; humeris pullata diu circumdata uestis,
 Nullaq; celsa domus, comitum tibi nulla caterua?
 Dum tu dissimulans pro libertate tuorum,
 Artibus his blandis incautam decipis urbem;
 Et patrias leges renouans, soceroq; perempto
 Arripis Imperium, atq; in te iura omnia transfers.
 Laude equidem dignum facinus, si numine dextro
 Di foueant; aut sors non auersata secundet.
 Sed qui te casus, quæ te Fortuna sequatur
 Aspice; bis exul nunquam tranquilla uidisti

Tempora turbata per mille pericula uitæ
 Adde quod & nati, quibus impia Regna parasti
 Conuulsi inter se foedè, pars cæsa securi,
 Haud uixere diu regnandi heu dira libido;
 Discite mortales contenti uiuere paruo.

Sub effigie Petri Soderini Flo-
 rentinorum Vexilliferi.

DIVERSISSIMA ratione, honestio-
 req; titulo Petrus Soderinus apud Florē-
 tiam Reipublicæ præfuit, prudentiæ &
 moderationis commendatione ad Ve-
 xilliferatum prouectus, qui honos nequaquam uti-
 lias bimestris, sed perpetuus esset ad imaginem Roma-
 næ Dictaturæ. Nam sicuti Decuriones supremæ pote-
 statis qui bimestres erāt, breui spatio magistratus uim
 inueterata consuetudine finiebant, nec suspectæ pote-
 statis esse poterant, ita uexillifero qui eis præesse sole-
 ret, aliquanto angustiora quàm flagitarent grauissi-
 marum rerum consilia, terminandis sententijs spatia
 obueniebant. Propterea expedire Reipublicæ reban-
 tur, ut unus perpetua autoritate ad clauum sederet,
 superiorumq; consiliorum atq; actionum gnarus, cer-
 tum perennis nec intercise prudentiæ præsidium, to-
 ties mutatis Decurionibus asferret, dignitateq; augu-
 stior Populo uideretur; In hoc imitati Venetos qui Se-
 natus ducem creant, cuius potestatem admirabili spe-
 cie amplissimā, sed nihil plus cæteris quàm altero sus-
 fragio ualentem, certisq; legibus ideo circumscribunt,
 ne ad

ne ad Tyrannidem aspirare queat, personam tamen Principis ad Veneti Imperij dignitatem decoris insignibus tueatur. Soderinus hoc honore illustris factus in Curiam cum familia uxorem traduxit, ut in omni negotio assiduus Octouris supremæ potestatis adesset sensim per hunc modum popularis effectus est, nouis hominibus in Senatum accersitis, quam antea Patri-tijs in uniuersum, honoratisq; ciuibus patuisset. Faut autem ei præsertim ciuium ordini qui Sauonarola dâ nati crematiq; in foro, memoriam pertinacissimè colerent, & Medicei nominis studia semper odissent, quam ipse omnis expers odij, nequaquã se factiosum ostenderet, & tanquam æquissimus libertatis defensor in nullam inclinaret partem, eoq; populari inuæcto statu patriam diu tranquillam, opibusq; florentem situram arbitraretur, ac optimi inde præsidis & patriæ parentis laudem, quæ nemini post Cosmum contigisset, multorum iudicio promereri crederetur. Sed non mediocriter offenderat Patritiorum animos studiosorumq; Mediceæ factionis, à quibus mirifico studio erat subleuatus, quòd ingratiè oblitus beneficij, secus ac antea promiserat, eos propè in ordinem redegisset, nec uigente popularium factione illos eminentiore ullo honore dignos arbitraretur; quo neglectu ex perpetua popularitate eos sibi non obscure inimicos pararat, quorû postea Saluiatis Principibus, ipsoq; præsertim Iacobo uarijs artificijs & machinationibus ipsius authoritas conuulsa sit, & ipse tandem Dictaturæ honore spoliatus, dominatu & patria ciectus in exi-

lium abierit. Sed tum existimatio ei erat incolumis & florens, quòd eius auspicijs perdomitæ receptæq; Pisæ fuerant, post sextumdecimum continuati serè bellum annuum, quo haud dubiè Florentini nunquam remissa spe uictoriæ, nunquam remissis sumptibus atq; laboribus, uel sæpius repulsi, Pisanorum constantiam asperrimis diuturni belli periculis effratam & indomitam superassent. Adiecerat etiam Florentino Imperio Montis Politiani oppidum certa induciarum pactione ultro à Senensibus concessum. Curarat quoq; diligentissimè re frumentariam, læto semper atq; exultante populo ad ubertatis & copiæ nomen. Verùm quum medias ciuili classes foueret, hisq; aditum ad Rempublicam præberet, angebantur Patritij, utpote qui offenderentur numero nouorum imperitorumq; sæpe hominum, qui Reipublicæ munia nobilioribus debita insolenter usurparent, curiamq; indigna urbis fece repleuissent; ipsi uerò neglecti, sæpeq; superantibus ignobilium suffragijs, reiecti, honorum repulsas ferrent, frustra q; popularis status inclementiam damnarent. Sed Soderino semper integra mansit autoritas populari studio, & sua insigni uirtute confirmata, donec enatum est bellum quo nullum Italiæ perniciosius fuit, quo eiusdem dignitas continenti ueluti ruina in præceps traheretur; initio ad Concilij nomen exorto. Id enim uictor undique Ludouicus Gallorum Rex indicendum celebrandumq; susceperat, ut Iulius Pontifex ex publica censura tanquam indignus sacrosancta potestate, gradu pelleretur. Is enim impotentia Gallorum timens arma, atque

idcirco

Idcirco seruituræ mox Italiae cauendum existimatis, à
 conspiratium Regum fœdere discesserat. Quano brẽ
 diuinis atq; humanis rebus fœdẽ perturbatis, Rex Gal
 lus à Soderino magnoperẽ fauente Senatuq; Florenti
 no impetrauit, ut urbs Pisæ tanquam celebrando con
 cilio opportuna concederetur. Ea res Patritios exci
 tavit qui contradicerent, atq; exclamarent propediẽ
 Pisas in potestate Gallorum futuras, qui iam frequen
 tes aduenissent Lotrechio duce; quorum aduentu Pifa
 ni ad repetendam libertatem parati, atq; de industria
 inuitati uiderentur. Ea res non temere credita eum tu
 lit exitum, ut Cardinales, cæteriq; Sacerdotes qui Pisis
 conuenerant, cum Lotrechio præsidij præfecto urbe
 pellerentur, Mediolanumq; profugerent. Eius Conci
 lij Pisis constituendi oborta inuidia, Soderinum non
 sponte, sed impulsu Cardinalis fratris authorem inui
 sum ciuibus, atq; odiosum irato Pontifici fecit, usq; a
 deò ut uir ille natura contumeliæ insolens, & impla
 cabilis, cum Dictatura deijciendum, Medicosq; in Pa
 triam reducendos decerneret. Medicei nanq; in eam
 excubantes occasionem Raimundum Cardoniũ à Rha
 uennatis prælij detrimento Hispanicis reparantes co
 pias, adiuuante Pontifice sibi coniunxerant, expugna
 toq; Prato oppido prius quàm Florentiæ præsidia pa
 rari possent, à beneuolis propinquis, patritioq; ordi
 ne in urbem recepti, superioris Fortunæ Principatus
 potiti sunt. Soderinus ipse mira infontis animi tran
 quillitate, quòd nemini nocuisset, & custoditos in Cu
 ria tanquã suspectos ciues numero supra uiginti, sup

plicio affici uetisset, extra omnem contumeliam de-
 tractus solio, & ad Pauli Victorij domum deductus est
 indeq; egressus urbem in Umbriam, Picenumq; profe-
 ctus, nō multò post ab Ancona Epidaurum, quod Ra-
 gusium uocant, ut tranquille ibi degeret, traiecit. Me-
 dicei uerò ad arbitrium Rempublicam constituerunt,
 nec quenquam ex antiquis inimicis pœna dignum cœ-
 fuerunt, quartoq; mense recepta patria Ioannes Me-
 dianus Cardinalis qui ad Rhauennam captus è Gallorū
 manibus effugerat, Pontifex est renuntiatus. Is genero-
 so animo Soderinum humanissimis literis euocandum
 complectendumq; sibi, & augendum honoribus ac-
 cersit. Ea uerò oris tranquillitate dignitateq; Sode-
 rinus Urbem ingressus Pontificem inuisit, ut cunctis es-
 set uenerabilis, aduentibusq; & dextrā appetentibus
 amabilis, & perhumanus. Libenter enim rerum sua-
 rum actiones enarrabat, mihiq; præsertim sincere &
 disertè tanquam annales perscribenti. Cupiebat siqui-
 dem ea cum integritate laudis posteris tradi, qua Rem-
 publicam Florentiæ per decem annos administrasset,
 sic ut Romæ non secus ac Florentiæ Vexillifer ab om-
 nibus appellaretur. Repudiavit autem omnes hono-
 res quos propensissima uoluntate Leo Pontifex offer-
 ret, tanquam eo quod gesserat minores. Vixit in sum-
 ma tranquillitate mentis, cum grauissimis uirtutibus
 confirmatus, tū sua conscientia præclare beatus, quan-
 quam amissi dominatus casum duorum fratrum culpa
 sibi importatum, sine ullo doloris fastigio fateretur.
 Alter enim Cardinalis ambitiosè corruptus, spe conse-
 quendi

quendi Pontificatus, Pisas Gallis obtulerant, ratus fore, ut quum neq; in Pontificem neq; in Gallos uehemens studium ostenderet, tanquam medius post neutram partium offensam, Iulio Concilij uoce damnato subrogaretur. Alter nomine Victorius Mantuam legatus missus, ubi foederati Gallorum hostes conuenerat, quum non multa pecunia cum Cardonio transigere posset, ut Hispani auerterentur, uti natura parcus, atque ineptè frugi, et pecuniæ tenax adduci non potuit ut pecuniam repræsentaret, atq; ita magno fratris incommodo foedere excluderetur. Natus annos sexaginta duos in Vrbe regnante Hadriano febre sublatus est. Ei exequias fecerunt iustis collatis honoribus Florentinorum collegia. Propinqui autem eius marmoreo sepulchro aliquantò post honestarunt.

Iulij Feroldi.

Effigiem hic hospes Soderini conspice, culus

Est nomen astro clarius.

Hic est qui Patriæ labentem restituit rem

Bene consulendo ciuibus.

Idem urbi pacem peperit, populoq; uolente

Princeps fuit Florentiæ.

Ac tunc illa quidem hoc saluo, clauumq; regentis

Vixit beata ciuitas:

At caro capite hoc eiecto, protinus unâ

Et concidit Respublica,

Ergo animam illustrem æternum saluere iubeto

Qua Patriæ stetit salus.

Sub effigie Elisabellæ Aragoniæ.

VNC pallidi oris, & atrati cultus habitum ferebat Elisabella Aragonia Ioanne Galeacio Sforzia coniuge orbata. Hæc enim unâ inter uiros celebres ideò sedem meretur, quòd contra sexus imbecillitatem asperis in rebus uirilem animum præferens, arsuræ bello Italiæ primas faces intulerit, quo famoso uereq; funesto facinore, cum diuinarum simul ac humanarum rerum perturbatione amissa ferè libertate perijimus, frustra Aragonij, Sforzianiq; nominis memoriam exercètes. Fuit hæc generosi & planè uirilisi animi mulier, uti Regia stirpe progenitam decebat, digna prorsus elogio ualde luculento, si in ea animum maximarum calamitatum concursu inusitataq; mentis fortitudine nunquam superatum, non sine admiratione reputemus. Quandoquidem feralis eius Tragœdiæ initium dederit, quo opulentissima Aragoniæ & Sforzianæ domus imperia conciderunt: Ludouici namq; Sforziæ circumuenta insidijs, ac indignè spoliata Regni possessione, quum à propinquis opem imploraret, & Galli in Italiam ingruiissent, florentis ætatis coniuge Ioanne Galeacio orbata est, eo quidem luctuosius atq; miserius, quòd is ueneficio sublatus crederetur. Exinde quoque nunquam siccatis lachrymis, Ferdinandum auum non dubio moerore enectum, Alfonsoq; patrem eiectum Regno, & in Sicilia deformi habitu exulantè, fratremq; obiter Ferdinandum in limine recepti fortiter Regni

immiti

summi fato creptos Reges continenter luxit, nusquam
 sibi ad exiguum calamitatis solatium arridente Fortu-
 na, nisi quum Ludouici Sforzie hostis sui calamitose
 uitae exitu letaretur: Quando ille à suis militibus pro-
 ditus, perductusq; in Galliam, tetro in carcere moriturus,
 exitiosi ambitus & scelerum poenas daret. Verum
 in hoc luctu egrè vitales trahentem spiritus nouo ictu
 Fortuna percussit, quum Federicum Regem patrum
 seu externorum Regum coniuratione Regno exutis
 & in Gallia singulos miseriae suae casus frustra deploran-
 tantem fatoq; functum audisset. Tum enim clarissima
 eius domus ingētis ruinae mole conuulsa atq; oppres-
 sa, à stirpe penitus interijt; accumulato etiam dolore,
 quòd sub id tempus Franciscus filius qui in eadem ta-
 bula cum matre pictus conspicitur, in uenatione cur-
 rentis equi lapsu in Heduis exanimatus esse nunciare-
 tur. Hunc enim uel inuita deposcentibus Gallis tradi-
 derat, à quibus cucullati sacerdotis habitu in opulenti
 sacerdotij coenobium idcirco coniectus fuerat, ne Sfor-
 ziani Regni legitimae prolis haeres superesset. Nec his-
 tantis funeribus egregiè constans & infractus foemi-
 nae animus cessit, recepitq; sese in Barium dotale oppi-
 dum, ubi Regij splendoris disciplinam ita exercuit, ut
 eius nomen cum gentilitiae munificentiae, tum Christia-
 nae benignitatis praeclaram laudem, & in Italia, &
 in Prouincijs ferret. Qua illustri fama ductus Sigismundus
 Rex Sarmatarum Bonam eius filiam in matrimo-
 nium duxit, eam honoris causa deducente Prospero
 Columna Romanorum Ducum longè clarissimo. Nu-

ptiæ apud Cracouiam ingenti procerum concursu celebratæ sunt, lætis quidem auspicijs, postquam noua nupta seni iam planè Regi Augustum hodie regnantem pepererit, secundoq; partu edita sit puella auitè nominis, quæ Ioanni postea Pannoniæ Regi nupsit, in spemq; paterni Regni hunc edidit Stephanum puerû, qui hodie in Dacia uetere, quæ Transyluania est, dominatur, educante Georgio Varadimensi Episcopo, uiro pace belloq; inter Hungaros faciliè principi; ipso scilicet Solymano Turcarum Imperatore eum ex paterna amicitia in clientelam fidemq; receptum egregiè ab omni finitimorum iniuria defendente. Verùm hanc orientem felicitatem Elisabetha ex perpetuo ferè infortunio degustare non potuit, quum morbo aquæ intercute obiisset. Eo herclè pietatis nomine patiētius atq; tranquillius quòd paulò ante sacrosancta Romana templa ad expiandum religiosè animum inuisisset, eam Leone Pontifice perbenignè & liberaliter excipiente, matronis etiam Romanis primæ classis officij causa adeuntibus. Id spectaculum longè omnium ornatisimum atq; pulcherrimum fuit, quû circumfusa undique iuuentute prodeuntes in nuptiali ueste, ut tum moris erat, supra aurum & purpuram margaritis & gemmis perpecta, longo pompæ ordine in Vaticanum pedibus perrexissent. Cæterùm in hac eximiæ uirtutis scemina improbæ plebis rumor, non mediocriter pudoris decus perstrinxit, ob id grauior quòd quum florete ætate impenetrabilem pudicitiam prætulisset, in ipso demum ætatis flexu Prosperum Columnam sibi

cultum & officium assidue tribuentem, sepeq; proca-
cem ad urbaniores iocos admitteret.

Antonij Vulpij.

Hæc quæ spectantum ora tenet suspensa, rapitq;
Sensus, atq; animam, & propè spirat picta tabella
Docta animata manu, speciem infelicis Elisæ
Fortunamq; habitumq; refert, animosq; uiriles.
Aspice ut in uultu maiestas Regia auorum
Et patris, & patruï, fratrisq; reluceat, isto
Vultu, iura dabat populis quum sceptrâ teneret
Coniugis, & nati, in subria & tractaret habenas.
Hoc etiam infensis superis, aduersa suorum
Fata tulit, morientis aui quum lumina claudi
Vidit, & expulsam Regno patruumq; patremq;
Et fratrem ereptum, quum iam cœpisset auitis
Sedibus, & sceptro summa uirtute potiri.
Quid memorem Regno spoliatum fraude maritum,
Sublatumq; dolis? aut cari funera nati?
Quis ualet hæc siccis oculis audire? Sed illa
Non lachrymis urfit cineres, non questibus; altum
Sed tulit, infracta & pressit uirtute dolorem.
Cernis ut affectus uiuos animata tabella
Exprimat in uultu? ut summo certamine pugnet
Cum uirtute dolor? sexus cum ingentibus ausis,
Atq; animis? pulsî ut cedent sexusq; dolorq;
Fortuna insignes aliquot fortasse uetustas
Lactabit Regum matres, & Regibus ortas,
Sed quæ agitata diu per tot discrimina rerum

Per uarios casus, rapidis iactata periclis
 Aeque animo insensæ Fortuna exceperit ictus
 Nulla erit, antiqua aut ueniens quàm conferat ætas
 Fortuna, satis, animo, infelicis Elisë,

Sub effigie Ludouici Pannoniæ at-
 que Bohemiæ Regis.

L O C obese oris gestu, & Germanico
 potius quàm Hungarico cultu con-
 spicius erat Ludouicus Pannoniæ at-
 que Bohemiæ Rex, Sarmatico atque
 Aquitanico sanguine genitus. Nam
 Vladislaus pater genere Polonus fuit, cui Candalia
 Vasconum nobilissima stirpe edita nupserrat. Ferunt
 Ludouicum quum utero matris excluderetur infor-
 mē propè, & sine certis oris lineamentis Vrfini fetus
 speciem prætulisse, creuisse tamen ad iusto maiorem
 hominis staturam, ita ut patris inertiam & multum
 aruinæ succum emulaturus crederetur, nec eius mo-
 lis artus decenter uiuidus, & illustris spiritus regeret:
 Quanquam à nutritijs diligenter excitaretur, qui cū
 literarum pariter atq; armorum disciplina exercen-
 dum contenderent. Meruit tamen mansueti & obse-
 quentis ingenij bonitate, qua egregiè iustus & pius
 Princeps euasurus uideri poterat, ut Mariæ Cesaris
 sorori connubio iungeretur, conciliatē scilicet eas nu-
 ptias Maximiliano auo, qui Annam etiam Ludouici
 sororem corroborandæ cognationis causa Ferdinan-
 do ne-

do nepoti collocarat, in eadem celebritate Viennensis conuentus, in quo tres summi septentrionalis plagæ Reges, Cæsar, Vladislaus, & Sigismundus insigni multarum gentium spectaculo coiuiſſent. Cæterum Ludouicus decennio ſerè poſt eas nuptias perpetua ſterilitate damnatas cum turbulentiffimorum Procerum atroci uexatione, & uiuo adhuc patre, & defuncto, quaſi precario regnauiſſet, in id bellum incidit, quo impotentibus Turcarum armis oppreſſus cecidit. In peruerſa ſiquidem malignitate Procerum ſuorum iuſtis deſtitutus uiribus, deſertusq; à propinquis ſuis finitimis Regibus, Mugacciana acie miſerabili caſu Regnũ cũ uita amiſit. Carolus nanque Cæſar, & Ferdinandus frater, quibus cordi erant Italici Imperij opes, eius pericula tanto inuadente hoſte neglexerant. Sigismundum porro patrum Sarmatiæ Regem facile tum auerterant Moſcouitarum bella, & funeſtæ Podolijs Scytharum incurſiones, quibus urebatur Sarmaticus ager: & Clemens ipſe Pontifex domeſtico occupatus bello, uix Germanorum legionem & Vſſaronum equitum alam, è ſacra pecunia ad Pannoniæ præſidium conduxerat; Hungariq; Proceres auaritiæ atq; rapinis aſſueti obliuioſi; penitus Hannicæ uirtutis & diſciplinæ, peſſimis artibus tractâtes arma inter ſe ſœdiſſimè diſſentiebât, nec externa præſidia ſuperbo contemptu & ſtulta arrogantiã admiſſuri uidebantur. Tanta ſiquidem animorum uanitate atq; ferocia ad bellum ſerebantur, ut uel innumerabiles Turcarum copias facile deſpicerēt & ſe ipſos ad tuendum gentis decus conſeruandamq;

patriæ salutem, si non iniqui prælij facultas daretur
 satis fore iactarent. Horum autem Princeps erat Pau-
 lus Tomoreus Colocësis Archiepiscopus pietatis insti-
 tutu, & uetere præsulû more, cum Turcis non iusta qui-
 dem acie, sed minutis prælijs pugnare solitus. Is Proce-
 res non temerè timentes hostem, ignauia increpitans
 & ad conferendas manus militum multitudinem sa-
 cris concionibus accendens, eò Ludouicum consilij i-
 nopem iuuenem, nec ullum uitæ discrimen ueritû per-
 duxit, ut aduentanti hosti castra obuiam promouenda
 decerneret. Imperitus enim rerû adolescens, ingenioq;
 præsertim imbecillo atq; hebeti, tanquam bellici peri-
 culi ignarus, qui nûquam castra uidisset, faciliè eò per-
 duci potuit, quo Tomoreus fatalis eo die Hungaris
 Dux impositus educebat; uel cunctis ferè Proceribus
 pugna casum omni arte uitandum esse censentibus. I-
 taq; Ludouicus, aliena uecordia atq; superbia miser,
 & proculdubio exitialis consilij maniceps factus, So-
 lymano ad Mugaccium occurrit, quum nihil tale au-
 suros Hungaros Turcæ Duces putarent; nec Solyma-
 nus ipse adduci posset, ut Regem hostē tam paucis in-
 structum copijs in castris esse, & congregi prælio uel-
 le crederet. Vix enim Christiana acies triginta milia
 peditum, simul & equitum numerum implebat, quum
 in aduersa ducenta equitum milia spectarentur. Eum
 itaque Tomorei audacia Hungarorumq; temeritas e-
 xitum tulit, ut cum ingenti corona hostium circunda-
 tis & obsesit castris, Rex infelix, & quod miserrimū
 fuit, in ipso margine Danubij aquatione prohibitus,
 diri-

dirigere aciem, & collatis signis conflagere cogere-
 tur. Non tulere diu Hungari primi agminis uim quam
 quam admirabili ferocia resistentes, nec inulti cadentes,
 quando meritas insanie suae poenas darent. Cecidit
 ante alios uecordi impetu pugnans Tomoreus, & unâ
 ferè reliqui Duces & Antistites conciso proculcatoq;
 toto nostrorum exercitu perierunt. Rex ipse quum in
 fugam desperatis rebus se proriperet, in paludem in-
 cidit præaltæ crepidinis, quam exeundo apprehende-
 re conatus, equum ardua ceruice erectum in se refle-
 xit, atq; ita resupinatus in ipso equi & armorum op-
 pressus pondere, in aqua bipalmis gurgitis suffocatus
 interijt, spectante armigero suo atq; cum mox arena
 sepeliente, ne corpore atq; armis Regijs potiretur ho-
 stis. At Solymanus cum euasisse existimans, generosa
 uoce pronunciauit, se hostem Regem tot cognationi-
 bus clarum in gratiam Sigismundi patruum, si reperire-
 tur Pannoniæ Regem repositurum, modò Othoman-
 nici Imperij decus, & suae liberalitatis beneficiû certo
 tributo & id quidem exiguo, gratè atq; fideliter agno-
 sceret. Sed cadauer post multos dies, indicante eodem
 seutifero, repertum eo quo potuit tumultuarij funeris
 honore tumulatum est, quû Solymanus iam Buda at-
 que Pannonia uictor deceßisset, ad ornandum Hunga-
 ricæ uictoriæ trophæum, aeneas præstantissimi operis
 statuas quæ Matthiæ splendidissimi Regis fuissent, By-
 zantium aduehens; quibus Hippodromum erectis ba-
 sibus exornauit.

Petri Angelij Bargæi.

Te quoq; Sarmatico Lodouice è sanguine natum,
 Et nulla clarum uirtute, antiqua tuorum
 Relligio immeritò regnis præfecit auitis:
 Vt foret unde animos ingentes incola Ponti
 Sumeret, & raptis regnaret Turca trophæis,
 Nostrorum multa tumefactus cæde parentum.
 Scilicet is fueras opibus qui fretus, & alto
 Consilio, inuictas uirtute animoq; phalanges
 Fundere, & innumeras euertere milite turmas
 Exiguo posses, atq; omni arcere furentem
 Pannonia, insigni confectum clade Tyrannum.
 Nam si corpus eras sine pectore, si tibi nullam
 Dij dederant mentem, Rex amentissime, qua te
 Regibus æquaret fors indignissima magnis:
 Vitasses dubij saltem discrimina Martis.
 Aut cum præclaras animas per uulnera mille
 Vidisti Heroas fundentes pectore ab imo,
 Te quoq; præcipitem Turcarum in tela dedisses.
 Iure igitur tanta fugientem è cæde tuorum,
 Vt turpi ablatu letho, & contactus harenæ
 Informi cumulo, lachrymis & honore careres,
 Obruit immersum cœnoq; undaq; lacuna.

Finis Quinti Libri

PAVLI

PAVLI IO VII EPISCO-
PI NV CERINI PRAEFA-
tio in sextum librum Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

E C E T profectò hūc
 sextum Elogiorum li-
 brum qui fato functo-
 rum Heroum erit vl-
 timus, bene auspīcari
 ab ipsa inuictissimi vi-
 ri Ioannis Medicis effigie, quem tu Ma-
 gnanime Cosme ab æmula uirtute cer-
 tissimum agnoscis patrem. Italia uerò
 omnis etiam nunc luget, quòd tum im-
 maturo fato fuerit ereptus, quū in ipso
 defendendæ communis libertatis glo-
 rioso conatu ceciderit. Hic vir seculo
 nostro tantum monstratus, quoniã uir-
 tutis modum excessurus crederetur, si-
 cuti grauissimum indomiti vigoris, &
 perpetuæ constantiæ suæ desiderium
 nobis reliquit: ita hos Heroes qui fatali
 accersente hora eum subsecuti sunt tã-

quam bello Dux Italarum omnium lō
 gē fortissimus, in ostentationem com-
 parationemq; rerum gestarum non ini-
 qua ratiōe perducit. Hos omnes, quod
 est exactæ prudentiæ tuæ præcellētisq;
 iudicij peculiare munus, inter se cōpa-
 rabis, & qui cūctas huius seculi parum
 felicis res gestas immensi ingenij tui ca-
 ptu comprehendis, recta æstimatione
 perpendes, quātum tibi iniusti propē
 oneris gloriosus pater imponat: Nam
 si tibi generosa æmulatione sit eniten-
 dum, vt non æques modò familiæ tuæ
 decora, sed ea etiam magno interuallo
 superes, tanto magis contēdere debes:
 qui imperij amplitudine atque opibus
 patre maior es, atq; felicior, vt non fru-
 stra Dij superi tibi arrisisse videantur, si
 amplitudinem tuā certissimis (vti pro-
 bē facis) virtutibus adaugendam cen-
 ses. Vale,

E L O

ELOGIORVM LI-
BER SEXTVS.

Sub effigie Ioannis Medices For-
tissimi Ducis.

NONAM condigno adorea lau-
dis præconio te ornaucrim Magna-
nime Heros, armipotens dextra, et
fulminei spiritus gloria inclyte? Inu-
sitata siquidem atq; admirabilis uir-
tus tua, omnem uel ingentis facundiæ uim exuperat,
& excludit, si multa atq; illustria bello edita facinora
collatione equalium Ducum expendantur: quando-
quidem illorum fortia facta cum numero, tum uarie-
tate atq; ipso pōdere uictoriarum profus antecedāt.
A præalto nanque semine ingenita uirtus tanta stirpis
luxurie coalescere cœperat, ut altitudine culminis ad
fydera ferri uideretur, nisi innūtia fata ualde insigni
huius seculi infortunio, pro Italiæ libertate pugnantē
in ipso cursu speratæ uictoriæ prostrauissent. Pater-
num etenim genus directo stemmate superiorē Laurē-
tium Medicem qui Magni Cosmi germanus frater fuit
respiciebat; quum maternum repeteret ab inuictissi-
mo Francisco Sforzia proauo, qui insigni bellicæ uir-
tutis felicitate, Mediolanēsis Imperij principatum po-
steris eius familiæ peperit. Huius erat neptis Catheri-
na eo Galeacio Principe genita, cui coniurantium ci-

uuum dira malignitas dominatum & uitam inuiderat. Hæc Ioannis mater fuit antea Hieronymo Riario, Xysti Pontificis propinquo splendidissime nupta, quæ interfecti coniugis mortem, uirili animo tutata arcem, seuerè uindicauit; numerosamq; ex Riario prolem relinquens pertæsa calibatus, & conscia suæ fecunditatis Ioanni Medici Gallicas sequenti partes, tanquam præclara nobilitate, moribusq; lectissimo nupsit, ut hic Ioannes ex Christiano fonte Ludouicus appellatus paternum ferens nomen, primo eoq; supremo eius coniugij partu ederetur, qui bellicum materni generis uigorem certo Mediceæ magnificentie splendore cumulat. Cæterum triennis puer patrem amisit, captâque demum atq; exuta Principatu Borgianis & Gallicis armis Catherina matre, magnis aduersæ Fortune fluctibus iactatus est. Sed à matre demum, quæ beneficio Alegrie Galli ducis, mole Hadriani educta fuerat, Florentiæ educatus est, eo ætatis incremento, ut eius tutelam benignè susciperet Iacobus Saluiatus illustris ciuis, qui postea Ioannis socer fuit. Verùm ea indole puer Martij spiritus habitum gerebat, ut prælia, & sæpe cruenta inter æquales sereret; uulnereq; inflicto quod uideri poterat mortiferum, reclamante saucij pueri patre, exilio mulsetaretur. Sed exacto demum urbe Soderino, atq; introductis Mediceis in ueterem dominatum, non multò post adhæsit Leoni Decimo familie principi, & ad Pontificatum euecto. Nec diu post Ioannes inter initia Umbrii belli, imberbis adhuc ita militiæ posuit tyrocinium, ut turmam equitum ex electis

lectis familiaribus suo ære perornatam, uti nouæ laudis cupidus in aciem produceret, multisq; obiter exercitus periculis, ad eam disciplinæ frugem ad idq; inuicti nominis decus, nunquã ferè intermissa militia perueniret, quo præclara & passim spectata uis eius magno partibus adiumento, & longè maximo hostibus esset terrori. Hinc fit ut ardens & uiuida uirtus diffuso latè lumine, breui elogio neque includi, neq; exprimi facile possit, quum nullis propè gloriæ finibus terminetur, & iustis annalium monumentis posteritati tradita, certam eternitatis spè concipiat & expectet. Quis enim nisi præalto uolumine res eius incredibili fortitudine inuicti semper animi gestas comprehendet? Quis innumera secundè inita prælia, atq; oppida fortiter expugnata, & ereptum è manibus Venetorũ hostium, peculiariis alicuius legatum, expresso instaurati prælij turbine narrauerit? Quis tranatum in conspectu Galli hostis uorticofum Abduam, eoq; ausu, territas, & in fugam datas Gallorum turmas, legentibus ostendet? Quis deniq; Rhetorũ agmina in Bergomate agro, retro auersa & profligata, & Heluetios demum ad Corsum pagum, qui strenuos suæ alicuius equites crudelius interfecissent, multa cæde uindictos; & Hispanorum audaciam Ticini primum, & mox sæpius ad Mediolani portas acerrimè repressam atq; mulctatã, iusta atq; integra eloquentiæ laude extollet? Nemo siquidem eo celerius expedire arma, nemo intentius & uigilantius hostium motus obseruare, nemo uiolentius hostes inuadere, nemo pertinacius uictoriam captare

didicerat. Erat profectò natus ad Italiam pulsus exter-
nis, in libertatem asserendam, si id cordi superis fuisset.
Insistens nanq; Germanorum legionibus, nec vsquam
uestigijs abscedens, dum ituros ad delendam urbem Ro-
mam perpetuis minutis prælijs demorari conaretur,
multisq; hostium ecundum Padi aggeres trucidatis,
se in castra reciperet, tormento ab ulteriore Mincij
ripa in incertum emisso ipse unus genu ictus, est inter-
fectus; pereuntis hercle Italiae fato potius quam suo,
quum uiginti septem natus annos iam planè mitigata
ardentis animi ferocia, uti sedatiora secutus consilia
præter egregij bellatoris nomen, etiam ad maturi iam
& composui Imperatoris famam contendere cõseretur.

Antonij Francisci Rainerij.

Quæ tulit Eumenidum immane hoc imitabile fulmen?
Vnde inuictorum funera mille Ducum.
Hoc cecidit Medicum flos, hoc noua gloria Martis
Quo feriente feræ tot cecidere manus,
Roma gemit crus dum fractum secat ille, siletq;
Ausonia euentu statq; caditq; suo
Ast obit. Inq; atram reuoluto hoc sydere noctent
Arnus & in nigris Albula fluxit aquis.
Illum etiam num acri minitantem uulnera uultu
Aurato Iouius condidit in tumulo,
Et laudes cecinit, picta & circumtulit ora,
Ora Ioui æternum uiuere digna manu.
Ille autem quòd te in superas ante edidit auras
Dux Cosme, Etrusci luxq; salusq; soli,

Sic fer-

Sic fertur, patriæ pater ut cum prospicit alma
Ante obitum, Ausoniæ consuluisse suæ.

Iulij Iouij.

Principis Etrusci genitor fortissimus Heros,
Qui noua belligeri gloria Martis eras:
Barbara gens uidit quantum pollebat in armis
Vis tua, quæ semper terror in hoste fuit.
At te equidem constat percussum fulmine, fato
Italiæ potius quam cecidisse tuo.
Attamen es felix Italium fortissime ductor
Non quia perpetuos det tibi fama dies.
Sed postquam Imperium, tibi quod uirtute parabas
Magnanimæ proli fata dedere tuæ.

Sub effigie Caroli Borbonij

VIS nam, qui Carolum Borbonium uerit
derit, ex hac uerissima effigie non agnos-
cet, ac item supercilio atq; oculis, incō-
stantis eius animi leuitatem; atq; perfidi-
am cum spirare non iudicet? Quis nō obiter diri, im-
pij; hominis seuitiam nō excretur, qui aduersus Re-
gem suum, patriamq; suam nefaria arma intulerit? &
sacrosanctam Urbem gentium omnium liberale domi-
cilium profanarit, & cuerterit? & deniq; scelesti co-
gitatione renouata, conuersaq; perfidia in Cesaream
Neapolitanum Regnum occupare uoluisse non cre-
dat? Licet enim & hoc de contemptore humani atque
diuini iuris non absurdè suspicari, quū in limine por-

tentosæ temeritatis suæ perierit; ultore quidē magno
 Deo, ne abominabili uictoria, & truculentissima tot
 insontium hominum cæde letaretur. Gilberto Mom-
 penserio patre genitus erat, qui Gallici exercitus Im-
 perator Neapolitano uictus bello, ex dolore rei malè
 gestæ apud Baias interiit. Reliquerat is præter hunc
 Carolum, filios Ludouicum scilicet quinto post patris
 mortem anno ad Capuam pestilenti febre ereptum, et
 Franciscum Heluetio prælio in conspectu fratris inter-
 fectum. At ipse opulentæ hæreditatis compos, & Co-
 mestabilis à Rege appellatus, qui honos militaris in
 Gallia summus habetur; proculdubio Procerum om-
 nium longè clarissimus euaserat; ut pote qui perpetuo
 tenore uitæ, domi & foris splendidus; erga milites libe-
 ralis, in hospites uel incōsultè munificus, autoritate,
 gratia, opibus, reliquos regij sanguinis Regulos ante-
 ireret. Sed quantum sibi bellicæ laudis Abduana præfer-
 tim acie, quum extraordinarijs Gallicæ nobilitatis e-
 quitibus euocatisq; præesset; & apud Mediolanum,
 quum eam urbem aduersus terribilē Maximiliani Cæ-
 saris aduentum constanter defendisset, non obscu-
 rē pepererat, tantundem amisit ad Melenianum Hel-
 uetiorum prælio, quum circumuento, & præcunti fra-
 tri, opem reformidato periculo ferre noluisset, & ad
 Valentianum in Belgis serò cum auxilijs aduentās Re-
 gio agmini obscura in nocte errabundo se coniunge-
 re recusasset. Verum quum hæc uel aduersus ipsius Re-
 gis testimonium dilui & excusari possent, se demū ma-
 gna oneravit inuidia, scedeq; sese & Borboniæ fami-
 lie

lie nomen dedecorauit, in expiabili facinore edito, cū à Rege deficiens in patriā externa Cæsaris arma perfidiosè conuerterit, scilicet, ut leuem iniuriam ulcisceretur, quòd Ludouica Regis mater, ei grauem & improuisam litem intenderet, ereptura haud dubiè aliquot castella, malignitate senatorum in ea causa periniquè ius dicentium, eo autem acrius urgebat atq; incumbebat Ludouica, quòd se spretam à Carolo crederet, cui se ad connubium frustra obtulisset, ut ætate adhuc florens uidua, florentissimæ ætatis nobilissimæq; stirpis uiri coniugio potiretur. Hæc contumelia, muliebri in animo præaltas iecerat seui odij radices, nec Rex ipse procliuis in obsequia matris, ut litem dirimeret exorari potuerat, quoniam nisi post dijudicatam litem, eius controuersie arbitrum fore profiteretur. Quæ cōditio grauissima ideo uisa est Borbonio quòd nihil sibi ad æquitatem uel iura cause, uel iudicium studia responsura crederet, si damnatus à properato iudicio ex clementia tantum Regia commodum expectaret. Itaque indignabundus coniurauit cum quibusdam illustribus uiris, Cæsariq; implacabili Gallorum hosti adherere constituit. Sed Franciscus Rex incomparabili benignitate iam planè detecta coniuratione, Borbonio ad genua prouoluto ita pepercit, ut se ullis uel certissimis indicijs adduci non posse, ut crederet quenquā Regiæ stirpis perfidiæ scelus concipere posse, testaretur. Sed non multo post Borbonius simulato morbo quum Regia castra subsequi iuberetur, diuerso itinere & mutato habitu cum paucis in Sequanos per fugit.

atq; ea conditione Caesarianis partibus sese addixit, ut ei Caesar Leonoram sororem quae Emanuelis Lusitaniae Regis uxor fuerat desponderet, superis proculdubio nuptias uetantibus, ne summae nobilitatis Regina homini perfidiae labe notato iungeretur. Transiit deinde in Italiam, atq; inde cum ualido exercitu in Pro-uinciam irrupit; conspectaq; & uix tentata Massilia repulsus est, quum nemo reperiretur qui insaniam perfidiosi hominis imitari, quam patrium solum defendere mallet. Exinde transeunte in Italiam Rege, cum copijs, quas pro salute patriae coegerat, Ticinensi praelio interfuit, quo Rex ipse deletus ab hostibus exercitus captus est; atq; ita Borbonius nefarii odij uoto potitus & uictor, temere sperauit Caesarem Mediolanensis imperij dominatum sibi, tanquam sororis dotalem, electo Sforzia esse concessurum. Verum Carolus Lanouius Belga qui uices Caesaris gerens, intimi illius consilij erat gnarus decepto Borbonio Regem captiuum in spem promerendae libertatis astutis persuasionibus inductum, in Hispaniam abduxit. Qua inopinati facti nouitate Borbonius usq; adeo commotus est, ut statim & ipse in Hispaniam enauigarit, & apud Caesarem se qui uictoriae socius extitisset, ingratis contemptum quereret, Lanouiumq; malignitatis & impudentiae probro compellatum ad singulare certamen prouocaret. Verum Caesar ita rixantes diremit, ut quae Lanouius fecisset, publico commodo suoq; iussu fecisse testaretur. Nec diu post cum Rege de eo dimittendo Caesar pecunia transiit; ad confirmandasq; noui foederis pa-
tio-

Eliones, Sororem antea dubijs uerbis Borbonio promissam, Regi tum cœlebi, cōnubio iunxit, quo nihil amarulentius Borbonio accidere potuit. Ea Caesaris cū Rege cōciliatio suspecta Italicis Principibus fuit, quasi coniurassent & cunctis iugum imponere cogitarēt. Sed eam suspicionem non temerè conceptam Rex opportunissimè detexit; persoluto nanq; auro, & liberis obsidibus datis, his quas perscripsisset conditionibus tanquam iniquissimis & impotenter extortis, se minimè staturum professus est, quasi optimo iure liberatus uideri posset, qui aureæ monetæ ducētas myriades Cæsarianis custodibus, quum liberos etiam daret obsides, adnumerasset. Itaque Itali Principes liberæq; ciuitates seruitutis metu ad arma consternatæ, in Cæsarem Cisalpinæ Galliæ Imperio Sforziam excludere conantè authore Clemente Pontifice, eo fidentius arma uertērunt, quòd ipsi affuturum Regem intelligerent. Eius uerò belli is exitus fuit, ut frustra obsessò à fœderatis Mediolano, Cæsariani uictores arce potirentur, & ex aduerso Laudem Pompeiam & Cremonam ab hostibus fortiter expugnatam amitterent. Ceterum aucti quatuor Germanorum legionibus Borbonio Duce, in genti cursu superato ad Aretinas alpes Apœnnino ad Urbem Roman inuadēdam conuolarunt, Pontificèq; per inducias decepto imparatoq; primo appulsu per Vaticanum Urbem contra Obeliscum, ubi mœnia humilia & uetustate collapsa facillè præbebant aditum, facillimè irruerunt; miserabiliq; cæde edita, summæ uenerationis templum toto orbe maximum & uene-

rabile, miserorum ad aras confugientium cruore profanatum est. Id uerò perfidiosè oppressis & præcuntibus, solatio fuit, quòd Dux ipse Borbonius, dum ad casam muro coniunctam scalas apponi iuberet, crassiore glande traiectus in limine execrabilis uictoriæ suæ occubuerit; sic ut postea alioqui hominum miserrimi incolæ, summas omnis acerbitatis perpessi calamitates, tolerantius ferrent, quòd Dijs tutelaribus nostro errore nihil suas aras defendentibus, eorum numina, id tormentum in inguen damnati celo hostis, direxissent piè crederent.

Io. Baptistæ Gabij.

Dedecus Aruernæ gentis, patriæ improba labes
 Transfuga qui leuis & perfidus hostis erat,
 Ictu uno stratus temerariè in limine Romæ
 Ne se uictorem cerneret, occubuit.
 Debuit haud alias superis persolvere poenas
 Perfidus ante homines, impius ante Deos.

Sub effigie Georgij Fraispergij.

O Cipro armorum pedestrium cultu,
 atq; hac rubenti, & propè temulenta
 facie truculentus exprimitur Georgius
 Fraispergus Mindlao Sueuorum oppido,
 iuxta Memingam liberam ciuitatem natus,
 educatusq; militiæ ab ineunte ætate,
 sub disciplina Maximiliani Cæsaris.
 Menapiorum & Sicambrorum Phrixi-
 xiorumq; bellis, multa potius egregiè
 laudis quam bellicè

lici quæstus decora domum retulit. Verum sub Carolo
 Cesare multo luculentiora spectatæ uirtutis & fidelis
 operæ præmia promeruisse uisus est, prælio præser-
 tim ad Bitoccam facto, quum prouētis Heluetiæ pha-
 langis impetum ex fortuito rusticanæ uia aggere pro-
 pugnant, singulari constantia sustinisset, & Ticinen-
 si demum acie Germanicas Gallicarum partium co-
 hortas quadam hiantis forcipis indagine circumuen-
 tas, ad non dubium summæ uictoriæ prouentum tru-
 cidasset. Deletis nanq; Germanorum auxilijs quibus
 Lōgamantes præfuerat, res extēplō per sclopettarios
 aptè, prospereq; gesta est, fuso scilicet, stratoq; hostiū
 equitatu, profligatis Heluetijs, ac ipso demum Franci
 sco Rege capto. Sed qui tantum sibi nominis uarijs bel-
 lis quæsierat, ut pote qui iusto prælio quindecies, ex-
 traordinaria uerò acie supra uicies dimicasse fereba-
 tur; suprema demum induit arma aduersus Clementē
 Pontificē, summæ potentiæ quum fata destinabant feli-
 citatem inauspicato inuidentem. Itaq; ad cam conflati
 belli famam Georgius oppignorato etiam patrimo-
 nio, cum quatuor legionibus, eo diri uoti impetu con-
 citatus, in Italiam descendit, ut se Clementem tanquam
 Cesaris hostem, laqueo suspensurum truculenta uoce
 profiteretur; laqueum auratum quem sinu gestabat
 crebrò depromens, & ostentans, quo teterrimo sup-
 plicio, homo nefarius atq; impius uteretur. Verum di-
 ram eius uocem, & totum effratæ mentis conatum
 Diui diuæq; omnes, in irritum per nubes extulerunt;
 atq; ita senem abdomine turgido grauem, & uasto in-

gentium artuum pondere fatiscentem, immissa paralys
 si syderarunt, ut abominabilis uoti damnatus ex itinere
 Ferrariam atq; inde in Germaniam lectica referre-
 tur; Scilicet ut intra penates Lutherana doctrina im-
 butus suo pte peruerso ingenio à maiorum religione
 discedens, interiret. Fuit Georgius membrorum robo-
 re usq; adeò ualidus, ut extento tantum medio dextræ
 manus digito, ualidissimum quensq; firmo innixum ue-
 stigio facile dimoueret, prætercurrentem equum arre-
 pto freno susteret; tormentumq; murale solus innitens
 humero quo uellet, propelleret; in itinere faciundo li-
 benter abdicaret equum, ut pedibus gregariorum mi-
 litum & iuuenum iustos passus anteiret. E tribus libe-
 ris, maiore natu Gaspare militaris disciplinæ heredem
 reliquit, sed qui septimū post annum, eo bello quo Cæ-
 sar Narbonensis Prouinciæ Galliam inuasit, morbosa
 tabe præcūtibus legionibus sit ereptus, quū Melchior
 natus secundus, in Vrbe euastata lethargo periisset.
 Balthasar uerò ultimus neq; ad frugem peruenit, neq;
 ad propagandam sobolem diu patri superstes fuit.

Antonij Vulpj.

Quis te Georgi magne ductor agminum
 Que mittit altrix militum Germania
 Vexauit olim furor, atque insania,
 Ut Capitolio Deorum sedibus
 Ausus sis ignem, & laqueos, & uincula
 Collo parare, pro scelus, Pontificis
 Ecce ut repente stratus occidis leui

Morbo, prius quàm incenibus Quiritium
 Castra admoueres; placitum sic est Deis
 Titanas olim qui superbos, & polo
 Arma inferentes, contuderunt fulmine.
 Conatus iste nomini notam tuo
 Quauis inurat; Ducibus claris tamen
 Quos prisca iactant secla, uel præsentia
 Aequaris ausibus, manu, & consilio.

Sub effigie Odetti Fusij Lotrechij.

HIC Odettus Fusius qui Lotrechius
 ab oppidi nomine in ultima ad Pyre
 neos salus positi, uocatus est, stre
 nui & intrepidi sed maximè super
 bi uigoris inter Gallos Duces nomē
 tulu: Vtpote quem nulla terrerent pericula, neq; ullæ
 rerum aut locorum difficultates ab incepto unquam
 retardarent. Verum in consilijs capiundis, usque adeo
 aliena iudicia contemnebat, quum plus æquo solus sa
 pere uideri uellet, ut prudentiæ militaris existimatio
 nem sola & sepe fallaci constantia, quæ insanæ perui
 caciæ proxima esset, tuendam arbitraretur. Huius au
 tem obstinati moris uitia perpetuæ liberalitatis & iu
 stitiæ laude contegebat, nusquam uenalis aut rapax, et
 extra æquitatis septa semper ita seuerus & inexora
 bilis, ut in edendis damnatorum supplicijs inhumanus
 et cruentus haberetur, qua crudelitatis acerbitate per
 stricti insubres ab eo faciliè quum oportuit descerint,

damnarintq; iidem Thomæ Lescuti seuitiam, qui Lotrechium fratrem aliquando ad lenitatem paratū feruidis impulsionebus efferaisset. Cæterum Lotrechius, et hoc Lescuto, atq; item Asparoto germanis fratribus, qui pugnacissimi Duces fuere, in omni Imperij militaris munere implendo potior existimatus est; hisq; uel ætate maior superstes fuit, quum Lescutus Ticinensi prælio, glande femur traiectus intra nonum uulneris diem perierit; Asparotus uerò in Hispaniæ ad Grunniū acie uictus, contusa clauarum ictibus galea, multoq; inde delapso glaucomate, totum penitus oculorū lumen ita amiserit, ut militiæ usui esse desierit. Hæc uerò in toto militari negotio peculiaris laus Lotrechio cecidit, quòd urbium expugnator, uti olim Demetrio Macedoniæ Regi obtigit, appellatus est. Nam qui iuxta Gastonem Foisseium inelyti nominis Imperatorē Rhæuennate prælio occisum multis uulneribus cruentus, prostratusq; Hispani Centurionis, cui cognomen fuit Gurdo, misericordia seruatus fuerat, impigrè etiam Heluetio bello ad Mediolanum teste Rege, et demum ipso nomen Imperij tenente ad Bicoccam, uel nequam uictor, intrepidi, sed non ualde memoris et cauti Ducis decus meruit. Brixia demum recepta atq; Verona expugnata, et aliquanto post Bosco, Alexandria et Ticino urbibus manu captis, et quod illi nobilium operum supremum fuit, Melphi urbe in Apulia tormētis expugnata, illam quam diximus laudem paucissimis concessam Ducibus, adeptus est; quum postea ab eius uirtute Fortuna discedens, eum surdis auribus

ribus peritorum Ducum suorum consilia respuentem
 penitus elusisset. Ipse enim ex fatali sua peruicacia cir-
 cumuallata & obsessa Neapoli intemperantius ha-
 rens, qui armis uinci non poterat, pestilēti morbo eius
 castra uastante, superatus interijt, quū de subactis Cae-
 sariānis, perdomitaq; Neapoli insigne trophaeum ere-
 cturus crederetur, si abscedere incepto & latē per ui-
 cina oppida saluberrimi aeris, copias diuidere (uti pe-
 riti Duces, gnariq; locorum suadebant) quā in uesti-
 gio funesti consilij perstare maluisset. Id uerō ei in su-
 prema calamitate gloriosum fuit, quōd, quum ei, uoti
 atq; uictoriae compos hostis Aurantius sepulchri &
 funeris honorem negauisset, non unius tantum diei de-
 cus, sed perpetui honoris statas quotannis exequias à
 Populo Romano meruerit. In Capitolio siquidem, pu-
 blico miroq; ciuium omnium assensu, decretum est, ut
 quotannis in Laterano templo ad cenotaphium Lo-
 trechij solennibus inferijs parentaretur, tanquam Vr-
 bis liberatori, quando quidem aduentu suo, & captum
 Pontificem liberasse, & Barbaros in Urbana aedificia
 grassantes Roma detraxisse censei possit. Hoc uerō
 humanae miseriae inusitatum exemplum Lotrechius de
 se praebuit, quōd eius cadauer abominabili diligentia
 Hispani militis tam auari quā impij, in cella uinaria
 multo sabulo contumulatum, diu frustra emptorē Gal-
 lum qui redimeret expectarit; post uigesimum autem
 annum iustum & luculētissimum marmorei sepulchri
 decus, sit consecutum, uno scilicet Hispanorum nobilis-
 simo Ferdinando Corduba qui Magni Consalui nepos

fuit, ingenuo pudore indignante, quod excolenda uirtutis, quæ in hoste etiam grata & admirabilis esse consuevit, studium penitus exolesceret; atq; ita pretio comente ossa, ad peculiarem nominis sui laudem, non obscura etiam suæ gentis cum inuidia, marmoreo monumento recondenda, & rite funeranda decreuerit.

Antonij Francisci Rainerij.

Dicite qui Tusci colitis prope Tybridis undam
 Templa Deum, & magnis thura datis superis,
 Dicite, cur Galli manes animamq; superbam
 Lugubri celebrant carmina uestra sono?
 Hæc meruit ravidam illuuiem qui perpulit, unde
 Barbarico excussa est Vrbs labefacta iugo.
 Quare ingentem umbrã Lotrechi, animamq; potentẽ
 Inferimus claris carmine calitibus.
 Pergite Romulidum proles, neu dicere laudes,
 Neu pigeat manes excoluisse pios.
 At tu sperne uirum excisa, alto è marmore facta
 Summe Ducum, auratisue addita imaginibus
 Sic melius; tua sic se tollit ad æthera uirtus
 Vincat ut aerias culmine Pyramidas.

Sub effigie Vgonis Moncatæ.

GO Moncata qui primus inuiolatum antea, ab ipsisq; Gothorum temporibus templum Romæ in Vaticano, Petro & Paulo diuis Romanæ Urbis tutelariibus dicatum, & à cunctis Christiani nominis gentibus religio-

ligiosissime cultum, profanauit; hanc effigiem ferebat.
Ortus est pernobilis familia Regiæ stirpis ceterioris Hispaniæ, iuuenis cum Carolo Octauo Gallorum Rege in Italiam uenit, sicuti & plerique alij Hispani, qui post receptum ex conditione noui foederis Perpennianum studio militandi Gallica castra sequebantur. Verum Vgo discedente à Gallorum amicitia Ferdinando Hispaniæ Rege, Cesari Borgia sese applicuit, duxitque ordines quum ille abdicata purpura, repente Pontificij exercitus Dux extitisset. Ceterum Vgoni qui astuti & diligentis strenuique, item Ducis famam tulerat, primæ pugnae Fortuna illusit, quum in Umbria à Vitellianis cohortibus Iacobo Rossetto phalangis magistro, & Paulo Ursino Ducibus, qui à Borgia defecerant, ad causam quam uocant Mazzeam cum Michaletto Corellia suo collega, profligatus fuisset. Exinde Borgia reparatis copijs, atque insigni dolo dissimulata iniuria, Ursinos Proceres & Vitelloccium necauit, expulitque nobilissimos Italiæ Regulos auita ditio, quibus peragendis rebus Vgo perpetuam manu & consilio operam præstauit. Mortuo autem Alexandro Pontifice, & Borgia Gallicis fauente partibus, Vgo & ceteri Hispani Duces ad Magnum Consaluum transuerunt, Vgone facile Principe. Sed confecto in Italia bello, Borgiaque in Hispaniam perducto, & ad Mendauiam demum tumultuaria in pugna à Cantabris occiso, nauali disciplina se addixit, clarusque aliquot expeditionibus, aduersus Punicas gentes susceptis, ita inclaruit ut optimum Rhodiæ militiæ sacerdotium quod Euphemium uocant

in Brutijs promeruit; semper auidus nouæ famæ, &
 inquieto ingenio oram Africæ uexabundus percur-
 rens, quod erat honestissimi laboris munus, sed nõ sen-
 per felicitis audaciæ. Nam eas Hispanorum copias, quæ
 Pontifici Leoni, auspicijs Feltrij acre bellum intulerät
 quum nauibus impositas ad Cæsaream, quæ hodie uo-
 catur Algerium, expugnandam adduxisset, serè om-
 nes oborta tempestate, & totam penè classem, paratis
 scilicet ad cædem & prædam Barbaris, foedè amisit, et
 aliquanto post nocturno prælio à Turcis prædonibus
 iuxta Sardinia ad diui Petri scopulos, ita magnū acce-
 pit detrimentū, ut amissis duabus triremibus, & facie
 sagitta ictu sub oculo deformata, uictus discederet.
 Promeruit exinde Siciliæ præfecturam, atq; inde au-
 cta classe ad Mœnicem Insulam traiecit, ut Girapolis
 urbis Regulum expugnaret, apud quem, prædonum
 omnium tutissimus erat receptus. Sed id bellum eo suc-
 cessu cœptum confectumq; est, ut Vgo repentino Bar-
 barorum superuentu Christiana acie perturbata, sum-
 mæ cladis & uitæ periculum adierit. Vulneratus nã-
 que ipse humerum infesta incumbentis Mauri lancea,
 uix instaurare ordinareq; aciem poterat, nisi Germa-
 nica phalæx uel in præalta arena defixis uestigijs tur-
 bulenti prælij procellam sustinuisset. Barbarus tamen
 nostrorum uim atq; constantiam non obscure timens,
 his legibus foedus percussit, ut Cæsari annum tributū
 se daturum polliceretur, & legationem in Germaniã
 usq; ad Cæsarem mitteret. Explicatus eo periculo Mō-
 nata, ita demum Siciliæ præfuit, ut ibi multa auaritiæ
 & cru-

& crudelitatis monumenta relinqueret, quū aliquot
 honesti nominis Siculos, & in his Cameratæ Regulum
 pro uctere licentia Siculæ gentis seditiosius agentem,
 securi percussisset. Exortum subinde est bellum atrox
 inter Franciscum Regem & Cæsarem, quo ipse ad Va-
 ragium Liguriæ uicum temerè è classe discedens, tu-
 multuaria pugna à Gallis superatus, & captus est; cū
 fortè Cæsarianorum Triremes metu obortæ tempesta-
 tis, à scopuloso litore longius recessissent. Quum ue-
 rò Franciscus Rex à Cæsare dimitteretur, Vgo & ip-
 se dimissus uenit in Italiam ut nouo bello Dux interes-
 set. Pontifice nanq; & Venetis seruitutis metu ad ar-
 ma consternatis, quòd Cæsar immodica cupiditate to-
 tius Italiæ Imperium affectare uideretur, & Franciscū
 Sforziam ex autoritate fœderatorū Mediolani Prin-
 cipem constitutum eijcere contenderet; iam planè cœ-
 ptum & conflatum erat bellum aduersus Cæsarianos,
 quo nihil magis detrimentosum nihilq; magis dirum
 Italiæ incidit. Nam quum Columniæ familiæ Proceres
 Pompeio Cardinale authore sese Cæsaris partes secu-
 turos professi à Pontifice discessissent, & iuxta Urbem
 copias cogere specie præsidij Vgo dolosus, nec satis
 magno militum numero confirmatus, Columniis per-
 suasit, ut inducias à Pontifice postularèt, ut per eas de-
 ceptum & imparatum Pontificem inuadendum, atq;
 opprimendum susciperent; Quibus ad nefarium per-
 fidie cōsiliū nomine Cæsaris impulsis, Vgo nihil ma-
 ræ sibi attulit, quin cū suis intra paucissimos dies quas
 Neapoli compararet copijs, & Columniorum auxi-

lijs, in Urbem Laterana porta irrumperet, & per Xy-
 stinum pontem in Vaticanū instructa acie contendens
 nihil se cōmouente Populo Romano, et coniectis in sic-
 gā Pōtificiae custodie paucis equitibus, Leonina urbe
 potiretur statimq; sacrosancto tēplo scelestissimē dire-
 pto, et Pōtificijs ædibus militū prædæ cōcessis, Pontifi-
 cē qui in arcē molis Hadriani trepidē cōfugerat, desti-
 tuto militari præsidio, & consilij inopē obsideret, co-
 gēretq; sibi obsides dare, quibus certo bello absistere,
 & ad amicitiam Cæsaris redire sateretur; ac nisi Vgo
 inexpiabilem inuidiam Cæsari conflaret, pactionem
 trāsfigere, atq; (hac in re non omnino impius) Vrbe ex-
 cedere maturasset, proculdubio Pōtifex rerum omnium
 pressus inopia in potestate Pompeij Columnæ inter-
 necui hostis celerrimē peruenisset, sic ut uetus de Bo-
 nisfacio Octauo Tragedia instaurari uideretur. Sed
 Vgo scelesti facinoris & sacrilegij editi dignam bien-
 nio post subiit pœnam, quum supra Salernum nauali
 prælio cum Auriatis triremibus, quibus Philippus Au-
 ria uir impiger præerat, contendisset. Ea nanq; crue-
 ta admodum pugna, promptissimi Hispanorum supra
 mille qui paulò ante Urbem diripuerant, trucidati pe-
 rierunt, & ipse Vgo præfectus, amissa classe, & pro-
 strato suæ prætorie nauis uexillo, quū frustra aduer-
 sus tot incidentes glandes scutum prætenderet, est in-
 terfectus; ita ut magnum Deum tanti sacrilegij præ-
 clarum ultorem exituisse pij mortales crederent, atq;
 obiter magnopere mirarentur, cur Fortuna ad tantas
 opes Vgonem euexisset, quando is nusquā uictor, sed
 ubiq;

ubiq; uictus premium ingens, & plane odiosum ex
male gestis rebus, peruersa ratione, & malo exem-
plo retulisse uideretur.

Iani Vitalis.

Disce meo exemplo Mezentis, Rhulle, Prociustes

Quæq; alia immanis monstra Tyrannis habet

Esse Dum ultorem; qui iam Moncata Triquetra

Sordidior Verre, publica pestis eram,

Diripui mundi reginam proditor Urbem

Sed fuit haud uotis par ea præda meis.

Deniq; qui fueram terrarum maxima clades

Iuueni meritis funera digna meis.

Ictu obij glandis, calones inter, & inter

Lixas, in pelago Parthenopæa tuo.

Si laudare licet sese, mea plurima laus est

Quòd potui inuitus semper habere Deos.

Sub effigie Petri Nauarri.

ETRVS Nauarrus qui admirabilium
operum machinator & artifex excindē
dis ab ino arcibus, toto orbe famam est
consecutus, hoc subagresti cultus atq; o-
ris habitu fuit. Familiãriter autem nobis cognitus (ut
ipse dicebat) nauali discipline ut in Cantabria moris
est, sese aliquãdiu dedit, sed mox fastidito mari in Ita-
liã ductãte Fortuna peruenit, ea spe & uitæ cõditione
ut Ioanni Aragonio cardinali à pedibus seruiret, tran-
siretq; inde, mollioris aule otium detestatus, ad Lunẽs

bellum, atq; ibi sub Petro Montano Florentinis copijs præfecto aliquot menſtrua ſtipendia triginta Liliatis denarijs fecit, ſed qui mox duplici augetur ſtipendio quum ſupra gregarij militis captum, præcellentis ingenij operam præſtaret, in excauandis præſertim cuniculis, per quos immiſſis tormentarij pulueris fomentis, adeò terribiles intus flammæ excitare didiciſſet, ut obſtructis ſpiramentis, uiolentia obluſtantis intus flammæ, non mœnia modò, ſed & ſuppoſitæ etiam rupes excinderentur. Verùm Sergiano oppido à Florentinis in poteſtatem redacto, iterum maritimæ exercitatio- nis munera complexus, multa litoribus Africæ, Punicis prædonibus infeſtus, detrimenta intulit. Ceterùm Gallico bello, uti decebat, ad Neapolim Magno Conſaluo cohortis præfectus militauit, eo bellicæ laudis incremento, ut maximè Gallis formidādus, & Conſaluo Imperatori apprimè carus ab efficacia inuſitata uirtutis euaderet. Itaq; multis fortibus factis ad Canuſium atq; Tarentum editis clarus, expugnata demum apud Neapolim Oui arce, ſupendo ſuo artificio uſque adeò mirus exiitit, ut Galli eius portentofæ machinationis metu, reliquis præſidijs facilè excederent, quum abripi in ſublime propugnacula Megaris Inſulæ ſcopulis impoſita, & ſurentibus flammis cuncta tremere, hiſcereq; & perfringi, cum ruina multorum mortalium perſpexiſſent. Tulit præmium ſpectata uirtute dignum iudicio Magni Conſalui: nam Alueti oppidi, quod eſt apud Lyrim non longè ab Aquinatibus, Comes ſpecioſo titulo appellatus eſt. Magno autem Conſaluo Neapolitani

politani Regni præfectura detracto, atq; aduecto in Hispaniam, quum Franciscus Xymenes è sacra pecunia copias coegisset, ut in Mauritianiam traiceret, Nauarrus unus omnium uirtutis nomine delectus est, qui classi & copijs cum Imperio præfesset. Eo bello mira felicitate pulsus atq; perterritis Mauris, & magno portu qui Mazalchibir dicitur & Orano celebrisemporij urbe potitus est. Inde cursum extendit in Numidiã illatusq; in Olcachithem sinum Bugeam urbem gymnasio nobilem atq; opulentam cepit, atq; eadem felicitate longa Punici litoris spatia præteruectus Tripolim quæ magna Leptis olim fuit, inter Syrtes, terra mariq; expugnatam, magna Pœnorum strage edita expugnauit. Quibus rebus feliciter gestis clatus successu in Mœnicem Insulam, quæ hodie Gerbis est, retro flexa classe descendit, ut Girapolim Barbari Reguli sedem expugnaret. Sed copias descendentes in terram, & cum Barbarorum equitatu qui infestus laceſcebat, præliantes, uti accidit in maximis Augusti mensis ardoribus, usq; adeò uehementis sitis afflixit, ut neque ordines seruare, quum puteos quærirarent, neq; repugnando cõsistere possent, sed redire ad classem coacti sint; tantotumultu, ut quum longè à uadoso litore naues abessent, nec scaphæ sufficerent, maligna multitudo militũ in litore trucidata sit, inter quos Garzias Toletanus summæ nobilitatis & spei iuuenis qui ad Imperiũ classis ab Hispania mittebatur, interiit. Exinde nusquam ferè Nauarro Fortuna arridere uisa est. Nam aliquãto post, quum transuectis in Italiam Africanis legio-

nibus improspere Bononiam tentasset, & funestissime demum cum Gallis ad Rhauennam confluxisset, captus duri carceris in Gallia biennium est perpeffus. Sed quia uir fortis atq; insolens contumeliae, ex tot & tantis uirtutis atq; industriae suae meritis, à Ferdinando Rege non redimeretur, abdicatis antiquis muneribus, Francisci Regis militiae sese addixit, postquam auare contemptus à suae gentis Rege uideretur. Praestitit inde fortem operam cum Heluetio, tum Veneto bello aduersus Caesarianos; uerum non eadem Fortuna Ligustico bello sese implicuit. Nam quum feram opem ferens Genuam aduenisset, expugnata urbe, atq; direpta à Piscario & Hispanis, in eo tumultu captus est, seruatusq; Neapoli circiter triennium in arce noua, quam ipse manu ceperat, usque ad pacem in Hispaniam cum captiuo Rege constitutam. Nam tum utrinq; captiui omnes dimittebantur. Direpta autem urbe Roma captoq; Pontifice, quum Lotrechius ad liberandum Pontificem in Italiam transfisset, expugnatisq; aliquot urbibus Caesarianos persecutus ad Neapolim uallata castra fecisset obsessis diu hostibus is exitus belli fuit, ut tredecim ferè post dies, quam pestilens morbus Lotrechium Ducem cum multo maxima exercitus sui parte absumpsisset, eadem tabe eneclis ferè cunctis singularum nationum Ducibus uix signa tantum dimidiarum cohortium constarent, Nauarrus & Michael Salassius (quod ipsis & Lotrechio multum antea faciendum fuit) sese ad Auersam recipiendi serum consilium susciperent, & Caesariani pariter erumpentes deserta castra, &

fens

seniencis passim & miserè iacentibus hostibus indefensa inuaderent, persecuti demum abeuntes & Nauarrum, & Salassum comprehenderent. Salassius ipse à Vastio humaniter susceptus, commendatusq; medicis quòd graue uulnus dextro genu acceperat, triduo post interijt: Nauarrus uerò inter quorundam militum contumelias, in antiquum noue arcis carcerem coniectus est, eo uite euentu, ut quum Aurantius uictor Andegauensis factionis aliquot Proceres iussu Caesaris securi percussisset, & eadem poena Nauarro bis rebellibusq; capto immineret, eum lethali affectum morbo custos arcis Hicardus, tanquam Hispano homini & rebus in Africa aduersus Barbaros gestis inclyto, hoc indulgeret, ut parua mora tanquã propinqua iam morte, parati carnificis manus elaberetur; quanquam nõ desint, qui eum extrema instantis fati suspiria trahentem, stragula uestis operimento suffocatum existimèt.

Ferdinandi Balamij Siculi.

Quid uicisse astu potius quàm uiribus hostem

Quid sit & aggeribus cingere castra nouis,

Quidue sub effossis ima tellure cauernis

Moliri ut tota moenia mole ruant,

Ostendit belli Dux inclytus arte Nauarrus

Ad Lybiae cladem natus & exiitum.

Vidi ego quum Drepani ratibus consterneret equos

Et streperent curuis agmina littoribus.

Multorum clade ut Lybicas appulsus ad oras

Protinus euerfa est diues opum Tripolis,

Captorum spolijs classes onerantur Iberæ
 Et uehitur longo præda opulenta mari.
 Quòd si tanto operi non fata infensa fuissent.
 Rege sub Hispano Punica Regna forent,
 Sed certè hanc laudem seruant tibi numina Cæsar,
 Et tua captivæ gloria gentis erit.
 Que restant monumenta tui uir magne laboris
 Hec Iouij, & uatum scripta diserta dabunt.

Sub effigie Maximiliani Sforziæ
 Mediol. Principis.

IC est ille Maximilianus Sforzia, qui in
 signi beneficio Iulij Pontificis, & Helue-
 tijs, Venetisq; armis paternum in Re-
 gnū restitutus, neq; ore quicquam Sfor-
 zianæ stirpis generosis uultibus respondit, neq; inge-
 nij indole & moribus quicquam dignū ingenuo Prin-
 cipe ad paterni spiritus similitudinem exprimens ad
 Principatum attulit. In omni nanq; actione sordidi a-
 nimi & planè uecordis cogitationes absurdo sæpe ser-
 mone stolidoq; asserre uidebatur. Ex interuallis enim
 quædam modo peracris prudentiæ, sed fugacis; modò
 subtilissimæ suspitionis, & inconstantis sensus, modò
 labantis memoriæ, & nonnunquam conceptæ & cre-
 scentis insanix argumenta præbebat; ut pote qui inte-
 riorem tunicam, & subligacula non permutaret? nec
 offenderetur odore sordium sponte enascentium, nec
 pediculorum aspectu, eos frequentes progignente de-
 ficiatissima

fiffima atq; impexa coma. Ocreis etiam coriacijs qui-
 bus pedes & tibias inducatur, frigidam aquam non-
 nunquam immittebat, ut pedes refrigeraret. A qua re-
 rum sceditate quandoque discedebat, quum hæc mol-
 liter reprehendentes summi uiri Prosper Columna,
 Raimundus Cardonius, ipseq; etiam purpuræ habitu,
 & armorum autoritate uerendus Sedunensis Cardi-
 nalis bene lotum & tersum esse iuberent, & ad elegan-
 tem uestis cultum deducerent; Quandoquidem in ea
 correctione uel cubiculariorum monita, uel illustrius
 sceminarum iucundæ suasiones nihil proficiebant; Me-
 dicisq; tantum curandus ita relinquebatur, ut cuncta
 remedia uiolenter repudiaret, nec unquam uti impe-
 riosus se Principem esse obliuisceretur. Franciscū ger-
 manum fratrem ex arcano oderat, obtrectatione do-
 minatus, quum ille sapientior & potior administran-
 do imperio haberetur. Per hæc interualla multis arti-
 ficijs depulsa atra bile, eo tenore gessit Principem, ut
 quod ueræ conualescentiæ indicium erat, grauiores cu-
 ras Senatoribus demandaret, ipse autem uenationis
 & aucupij uoluptate aut iocunda familiaritate illu-
 strium sceminarum oblectaretur, & iam non insanus
 ad bellica consilia & munia se conuerteret. Ingruen-
 tibus siquidem Gallis ad Nouariam obuiam profectus
 adeo fortiter & alacriter se gessit, ut inuisitata uirtute
 deletis hostibus insigni uictoria potiretur, quanquam
 eosdem hostium duces Tramulium & Triuultium atq;
 eosdem sociorum præfectos, qui supremam ex persi-
 dia Ludouico patri calamitatem attulissent, hisdem in

campis uti nomini suo fatales exhorresceret. Per hunc modum fide atq; uirtute Heluetiorum confirmatus ambigua salutis spe quum pleriq; ueneficis potionibus et fascinatione quadam conuulsam ei mentem crederent Principem gessit usque ad aduentum Francisci Gallie Regis, qui capto ad radices Alpium Coctiarum Prospero Columna, cum Heluetijs demum memorabili acie iuxta Mediolanum conflixit, uictorq; inde Mediolano potitus Maximilianum in arcem compulsum obfedit, mirisq; machinationum artificijs, quae Nauarri ingenio parabantur, conterritum, atq; intestinas sufficantem insidias ad deditiorem compulit, ea condicione ut in Galliam honestum traducendae uitae praemitteret. Non desuit promissis Rex ingenio clemens, ac omnia quae ei obseruato potius quam custodito tribui poterant, liberaliter concessit. Sed ille amissi Principatus memor, & iam mentis propè compos, miseriae suae & dedecoris gnarus, quum sepe ad ueterem ingenitae uesaniae morbum recideret, post aliquot annos, dum Franciscus frater qui in eius locum à Leone Pontifice fuerat reductus, oppugnaretur à Caesare, & à Clemente Pontifice enixè defenderetur, uagae febris morbo oppressus interijt.

Placidij Placentini.

Hosibus expulsis Regno praefectus auito

Gestabat Princeps aurea sceptrum manu

Nec quae sceptrigerum deceant coluisse, fatentur

Inculti mores, ingeniumq; rude.

Attamen hic fato fretus, felicibus armis
 Nonnunquam uictor mira Trophæa tulit,
 Idq; breui gaudens inuitus Regna reliquit
 Hostil'q; miser concidit hostes humo.
 Non huic insignes titulos celeberrima uirtus:
 Sors dederat ludens, uis inimica rapit.

Sub effigie Philiberti Aurantiij
 Principis.

HOC lacteo colore & subtonsa fla-
 uente coma, cæruleisq; oculis ciere
 prælia solitus erat Philibertus Au-
 rantius, ab Arausio uetere Romano-
 rum Colonia, cui progenitores im-
 perabant, uocatus. Fuit is Salonia apud Burgundos il-
 lustri familia editus, proptereaq; Cæsari Carolo ap-
 primè carus, quoniam eius genus non obscura propin-
 quitate cõtingeret. Erat Philibertus Gallica alacritate
 belli cupidus, quamobrem tametsi erat tyro & pla-
 nè iuuenis, non admodum difficile fuit, ut in Italiam si-
 cuti magnoperè cupiebat, à Cæsare mitteretur, exor-
 tum fortè bello inter Cæsarem atq; Pontificem. Ve-
 rum spes eius Fortuna elusit; nam ab Hispania soluens
 in medio nauigationis cursu ab Aurianis triremibus,
 quæ tum regi Gallo operam nauabant, est interceptus
 neq; prius à Gallis custodia ulla conditione emitti po-
 tuit, quàm beneficio renouati foederis, quo utrinque
 captiui, & ante alios Vgo Moncata, & Petrus Na-

uarrus sine pretio dimittebantur. Exinde Borbonio adhaesit, à quo uti erat & strenuus & acer bellator, commendante Cesare totius equitatus praefecturam promeruit; in idq; munus adeò ardenti seruidoq; ingenio incubuit, ut iuxta Placentiam à Pontificijs hostibus tumultuaria in pugna circumuentus, & equo penè detractus amissis crissis ægerrimè sese periculo explicans, elaberetur. Quamobrem ab hostium ducibus sibi iterū pugnaturō comiter peteret, ut pecunia illico se redimi paterentur, si casus incidisset, ut in eorum potestatem deueniret; utpote qui custodia iterum includi, & se bello à quo petebat laudem excludi nollet; & uarijs spectatae uirtutis operibus atq; periculis famam omnino adipiscendam arbitraretur. Aduenit nō multo post è Germania Georgius Fraispergus cū quatuor legionibus, quibus postea Borbonius se ducē praebuit, quum Georgius graui correptus morbo Ferrariam secessisset. His copijs sese adiungere ueteranæ Hispanorum cohortes, concedente Antonio Leua qui in praesidio Mediolani persistebat. Itaq; cum hac mole copiarum in Bononiensem agrum est descensum praeeunte equitatu qui obuia quæq; ædificia barbara crudelitate succenderent; nec quisquam ferè Ducum qui Pontifici, aut Venetis & Gallis militarent, repertus est, qui obstare ferro & flammis cuncta uastantibus auderet; atq; ita superatis alpibus nemine iter eorum demorante, aut saltuosis Apennini in locis à fronte praepediente, ad Urbem Romam conuolarunt, magna sorte Aurantij, qui oppressis passim Pontificiae ditionis in colis

colis ingentem fecit prædam, cadenteq; Borbonio in limine captæ Urbis, uniuersi exercitus Imperator est appellatus. Lætus itaq; tanto imperio, cui supra quadraginta milia hominum parerēt, à quibus Vrbs Roma improuiso capta immanissimè uastabatur; nihil antiquius habuit quàm perducta undiq; fossa, arcem dispositis præsijs circumuallare, ut Pontificem & magnam Senatorum partem, qui exterre facti subita irruptione hostium in arcem confugerant, in potestatem cum pretiosiore eorum gaza redigeret; parumq; interea miserrimi Populi omnibus tormentis excruciatu, eiulatu & lachrymis permoueretur, quum inter se Germani atq; Hispani, hisq; nihil mitiores Itali, avaritia, libidine, crudelitateq; contenderent. Caterū Aurantius quū interdū obequitando circumuallatæ arcis munitiones, & custodias inspiceret, ab emissa sclopetto accuratius glande sinistra in mala paulò infra oculum graue suscepit uulnus; sic ut eo uulnere postea non planè scilicet obducta cicatrice rubente mala deformis euaderet. Adhæserunt Aurantio cuncti ferè è Gallia exules Borbonij authoritatè secuti, quos pestilentia usq; adeò atrociter mox uexauit, ut ex his notior Lorstius ipsiq; maxime familiaris cū sodalib. interiret & Germanorum atq; Hispanorum corpora pestilentiæ correpta, omnibus in locis tumularentur. Dedito autem Pontifice, & perpetua statione custodito, priorum Regum animos generosus incesit pudor, quòd sacrorum Princeps ad ludibrium totius terrarum orbis gentium, usque ad ò indignè atque nefariè summis

iniurijs multaretur; atq; ita Francisci Gallia, & Hē-
 rici Britannia Regum auspicijs Lotrechius Alpes tra-
 iecit, ut Pontificem detractis Vrbe Barbaris carcere li-
 beraret. Qua de causa periculo territus Caesar, ut im-
 pietatis infamiam effugeret, Pontifici ut se auro redi-
 meret concessit, quo militi ad tuendam Neapolim per-
 recturo stipendia soluerentur. Itaq; Pontifex per solu-
 ta pecunia arce post septimum mensem elapsus, ad Or-
 bitum Tusci agri Urbem se contulit. Aurantius uerò,
 & Alfonsus Vastius copias Vrbe eduxerunt, ut Lotre-
 chio longitudinem Italia iustis factis itineribus emetiē-
 ti, & in Apuliam contendenti apud Troiam oppone-
 rentur. Quo in loco Aurantius & Vastius Lotrech. ū
 facta praelij potestate displosisq; tormentis prouocan-
 tem refutantes subliterunt, ignobiliq; discessus prope
 rantia Neapolim contenderunt, quum oppida cuncta
 Lotrechio aut expugnanti, aut in deditiōem recipiē-
 ti, Gallica uexilla passim attollerent. Aurantius com-
 pulsus in urbem Neapolim, & planè circumuallatus
 urbem à militibus sensim direptam ita à Gallo hoste
 seruauit, ut Lotrechius ducesq; omnes cum multo ma-
 xima parte exercitus ingruente pestilentia, & bello,
 & obsidioni finem imponerent, & Aurantius nō sua
 uirtutis, sed in sperato Fortune commodo latereur.
 Ab hac uictoria Aurantius capite atq; fortunis An-
 gauensis factionis Regulos qui prae properè rebellas-
 sent, acerbissimè multauit, ac inusitata atq; praecipiti
 liberalitate eorū bona militibus suis diuisit, usq; ad cō-
 prodigē, & inconsultē ut Caesar id grauius ferret, cū
 Regnum

Regnum non sibi sed Aurantio & militibus seruatum diceret. Sequenti autem anno Aurantius cum omnibus copijs in Etruriam euocatus est à Clemente Pontifice qui patriam sibi omnino Cesarianis armis recuperandam existimabat, postquam Florentini cum Gallis isto foedere; & transmissis contra Cesarem auxilijs consentirent. Ea autem Florentiæ urbis coepta atq; instituta est obsidio, ut pertinacia obsessorum ciuium constantiam hostium adæquarit; urbsq; tantis opibus oppugnata est, ut nec undecimo quidem mense multa perpessi incommoda; perdomiti, erumpendum potius, & prælij uel iniquissimi aleam pro libertate subeundam esse, quam de deditioe agendum decerneret, è Pisisq; auxilia accersenda arbitrarentur, ut ualidius cum uirtutis, tum & peruicaciæ suæ supremum ederent contum. Tum uerò accidit, ut Aurantius de aduentu auxiliorum edoctus, consiliu caperet tam necessarium, quam ipsi fatale atq; hostibus, scilicet obuiam eundi, atq; in itinere confligendi. Igitur partitus copias cum Ferdinando Gonzaga qui castra tueretur; ipse cum delecta parte exercitus contra hostes contendit; hisq; occurrit in Pistoriensium montibus apud oppidū Gabinianum, non procul ab eo loco in quo Romanos Petreio Duce, Catilinam sudisse, atq; interfecisse incolæ memorant. Florentinorum copię quibus præerant in fronte Ferruccijs ciuis Florentinus, ex mercatore repente Dux factus, in tergo Paulus Rentij Ceritij filius eo consilio circiter septē milia hominum per alta, atq; ardua loca iter habebant, ut uim hostilis equitatus

uitarent, & non magno circuitu quanquam salebroso ad urbem deferrentur. Iam Gabinianum oppidum intrabant, quum apparuere Cæsarianorū signa, quibus conspectis properantius quàm decebat Ferrucciani in oppidum sese inferre cœperunt; ut loco munito, si hostis urgeret æquius se defenderent. In laxatam itaq; & gressum intendentem hostium aciem Aurantius equitatū procurrere iussit; ipseq; pugnandi avidus paululum antè prouectus, dum per arduum atq; impeditū tramitem in hostem ire properat, glande traiectus primus ferè omnium cadit, quum à parte alia Alexander Vitellius hostes inuasisset. Nemo ferè uel suorum, uel hostium cadentis Aurantij casum animaduertit, sic ut non prius quàm à uagante eius equo qui erat spadix, & phaleris albicanteq; crista conspicuus cecidisse nosceretur, quo spatio Florētinae copiae fusæ deletæq; sūt & Ferruccius intra oppidum interfectus, & Paulus captus. Cadauer Aurantij uti erat lacinia atq; armis expoliatus à lugente armigero ita sarcinario iumento impositum est, ut inuolutum uili gausapa, utrinque pendentibus brachijs & cruribus, & capite luctato Pistorium deferretur, & tanquam uictori solennes inferiæ dicerentur; non iam obscure hominibus Dei magni ultoris uim agnoscentibus, postquàm nefarij belli præcipuos Duces Borbonium, Moncatam & ipsum Aurantium, tribus fulminibus uindicata impietate sustulisset.

Bene-

Benedicti Varchij.

Aspice quàm toruo meditans fera prælia uultu
 Spiret adhuc, gestetq; oculis ac pectore Martem
 Auratis fulgens Princeps Aurantiis armis.
 Quem tristi Italiae fato, genitumq; ruinis
 Tybri tuis, atq; Arne tuis, non optima nostris
 Gallia produxit, misit Germania damnis.
 At tu (uerum aliter neuerunt fila sorores)
 Auranti Philiberte ingens Salonia proles,
 Dum res immodicas, dum regna Oenotria, magnæ
 Dum sceptrum Ausonia, dum totius orbis habenas
 Mente agitas, uoluisq; atros sub corde furores,
 Quum propè bis senis iam mensibus oppugnares
 Vndiq; desertæ pulcherrima mœnia Floræ,
 Dum properas multis cum millibus obuius ire
 Ferruccio, prohibere parans ne transeat, ipse
 Ipso in principio conflictus protinus omnes
 Ante uolans, ictu glandis traiectus ahenæ,
 (Quo Catilina loco poenas dedit impius olim)
 Infusus ut miles, primo cadis impete, & illa
 Illa tua in tenues spes tecum euauit auras.

Sub effigie Pompeij Columnæ
 Cardinalis.

AMBIGVAM equidem famosi nomi-
 nis sui laudē reliquisse uideri potest hic
 ipse Pompeius Cardinalis, quum miro in-
 genio diuersissimi muneris partes aptis-
 simè impleret, & in sacra purpura mitratus, & mili-

tari in sago galeatus, non periti modò, sed affectati etiam sacerdotis ante aras, & in castris prouidentissimè & strenui Ducis officia exequeretur. Nam ad utrùq; munus, cum per amplum excelsi corporis habitum, tu grauis pariter & periocundi oris gestum, & facundiam illustrem, quò oporteret, decentissimè transferebat. Sed factiosa in Vrbe, aulq; omnium maledicentissima de se promiscuè famæ materiam ingenijs præbuit, moribus suis impensè laudandis, aut peracerbè lacerandis; ut pote qui modò temperatis atq; illustribus utriusq; disciplinæ consilijs, modò turbulentis actionibus claresceret, quibus Clementem ab se præclaro studio ad Pontificatum prouectum ita circumuenit & oppressit, ut Bonifacij Octaui funesta memoria renouata uideretur; unde odium ualde ingens apud multos, singularem uerò gratiam apud Cæsarem promeruerit. Caterùm quibus de causis ab amicitia Clementis discesserit, ruitur æq; patriæ arma intulerit, diffusè à nobis perscriptum est, eo in libro, quo ipsius Pompeij uitam syncera fide ad posteros misimus, admirandam utiq; potius quàm imitandam. Vir enim ingentis animi efficacissimæq; uirtutis & industriæ (modò factionis odium faceffat) non ipso tantùm Pompeij nomine, sed Magni item cognomento dignus existimari potuit; nisi infustus senator, & malus omniuo ciuis uastata patria, & Senatui, & Populo Romano apparuisset. Ad extremum qui exequijs intermortuæ patriæ, & capti Pontificis tragœdiæ interfuerat, ciuitatis resurgentis, & restituti Pontificis simulachrum uidere

dere potuit. Verùm secus ac optabat maturo fato ceden-
dens, Clementem biennio anteciuit, quum apud Neapo-
lim Regno administrando Præfectus à Cæsare post co-
mestas ficas biferas quas multa niue refrigerarat, in
complexu Augustini Nyphi clarissimi philosophi inte-
gris sensibus expirasset, anno ætatis quinquagesimo
tertio, quum Carolus Cæsar comparatis ingentibus co-
pijs Solymano in Pannoniam redeunti ad Viennam
occurrisset.

Iouij Iunioris.

Virtutem mirata tuam, tuâq; inclyta facta
Letata est tanto Roma superba uiro,
Virtutem illa eadem indoluit, tuâq; inclyta facta
Ingenio ciuis Roma casura sui.
Sic patriæ carum uirtus te fecerat; orbi
Illa eadem ingratum reddidit, & patriæ.

Sub effigie Aloisij Gritti.

MEMORABILE profectò exemplū
Fortuna edidit in Aloisio Gritto ele-
ganti certè homine, sed supra æquum
ambitioso, auidissimoq; dominatus. Ea-
dem enim illa uti leuis & insolens sæpe conuertitur,
ut se humanarum rerum dominam ostendat, & arro-
gantium nouorum hominum petulantissimè castiget.
Grittus nanq; Barbarico cultu, cum piæ, talarisque
togæ, & inflexi ad aurem pilei, qui ex pretiosis sibel-
linarū pellibus constaret, tum superbo incessu, & ser-

mone prætumido, Proceres Turcas referebat. Is Andrea Gritto, qui postea Veneti Senatus Princeps extitit, ex Græca concubina Byzantij genitus atq; educatus, se totum in familiaritatē Othomannicæ aulæ Principum, & Turcici sermonis consuetudinem dedit, tanta ingenij solertia, ut ex mediocri mercatore insignis publicanus euaderet; uno præsertim mirificè fauente Habraymo purpurato, qui eum in uectigalium licitatione subleuabat, & supra competitorrs Turcas impotenter efferebat, unde Gritto magnæ opes atque insignis auctoritas creuit, quam florentis patris dignitate, splendoreq; domus & cõuiujs, multaq; largitione rerum elegantium, in omnes profusus atq; munificus tuebatur. His commercijs Habraymo quærendarum gemmarum cupiditatem iniecerat, quarum flagrantissimo studio Solymanus ipse teneretur. Earum autem delectatione usq; ad insaniam prouecta, Gritus ex frequenti indicatura certissimus erat æstimator & solertissimus etiam mango, cuius artificij secretiorum domi tabernam haberet. Disserebat uerò sapissimè nihil omnino uel ad dignitatem totius ornatus, uel ad exprimendam summi atq; Augusti Regis maiestatem in longè maximo Imperatore speciosius, & lusculentius haberi, ipsa lectissimarum gemmarum multiplici copia atq; apparatu. Itaque usq; ad insaniam Solymanus, toto terrarum orbe perquisitas, et magno emptas pretio in unum coegit, ut his cuncta instrumēta cubiculi, & equestris cultus, atq; etiam podij parietes exornaret. Cellam enim argenteis atq; aureis lamini
 nis cir-

nis circumseptam exererat in extremo hortorum suo
 rum angulo, quo utriusq; Bosphori pelagi spatia pro
 spectaret. Sed mirè ad Solymani spatium responderūt
 galea aurea & sceptrum; & crystallinum operoso in
 clusum auro speculum, quæ ingenio Gritti adiuuenta
 & fabrefacta Venetijs, propter gemmarum admira-
 bilium copiam, calatur æq; præstantiam, octuaginta
 myriadam aureæ monetæ pretium excedebant. His in-
 uentionibus quæ ad fastum superbissimi Regis arride-
 rent, summam Grittus gratiam adeptus est, ita ut spe
 adipiscendi honoris inter Bassas sensim ad Mahome-
 tis sectam transiturus crederetur. Itaque secutus Soly-
 mani castra, quum ille oppugnatum Viennam in No-
 ricum usq; processisset, & Ioannem Zapolium Tran-
 sylvaniæ Vayuodam insigni liberalitate in Pannonia
 Regem constituisset, Grittus nouo Regi adhesit, præsti-
 titq; ei operam militarem aduersus Germanos, & eos
 Hungaros qui Ferdinando Regi fauerent. Vbi uerò Io-
 annes & autoritate Solymani, & Turcarū auxilijs
 in Regno cōfirmatus est, incesit Gritto grauioris am-
 bitus libido, usq; adeò ingens, ut non obscure ad Pan-
 noniæ Regnum aspiraret. Ioannes nanq; quòd pacisci
 cum Ferdinando, & pace frui percuperet, Solymano
 suspectus euaserat, quòd ingrati atq; indignè facere
 uideretur, qui aliunde sceda pactione firmandas opes
 suas arbitraretur, quam à uirtute fideq; inuictissimi
 Imperatoris, qui Regna dono dare, & ex priuatis ho-
 munculis Reges efficere consuesset. Propterea Grittus
 legationem sibi in Pannoniam impetrauit, ut Hunga-

ricis inspectis rebus operam daret, ne alicunde Otho-
 manico nomini contumelia pararetur. Hac spe Grit-
 tus cum amplissimis Solymani mandatis, magnoq; ser-
 uorum, & Turcarum comitatu Byzantio profectus,
 per Moldauiam ubi Petrus Vayuoda, Solymani incer-
 tum hostis an socius imperabat, in Daciam peruenit,
 quæ hodie Transyluania dicitur. Ibi quum constituto
 prætorio Prouinciæ conuentum habiturus crederet-
 ur, citarenturq; proceres, Americum Cibacchum Va-
 radinensem episcopum, & eundem cum militari præ-
 sidio uetere Hungarorum antistitum cõsuetudine pro-
 uinciæ præidentem, quòd tardius ad edictum ueniret
 noctu ad Braxouium castra labentem inuadi, & per
 Ianum Docciam Hungarum interfici iussit, ut sublato
 summæ potentie æmulo, passim cæteris formidatus ad
 Budam contenderet. Sed uir æquè ambitiosus & cru-
 entus in uestigio admissi sceleris poenas dedit. Nanque
 ad cædem sacrati & nobilissimi uiri uindicandam ere-
 xere se Stephanus Maylatus, & Gotardus genere Sa-
 xo, ipsi Americo propinquitate atq; amicitia coniun-
 cti. Atque ita supra quadraginta armatorum milia in-
 unum coegere, adortiq; Grittum ad oppidum Meges-
 eo euētū obsedere, atq; oppugnauere, ut destitutus spe
 auxiliorum, quòd neq; præfecti Turcæ Niopolita-
 nus, & Samandrensis, transire Danubium ueriti, non
 facilem operam laturi forent. & Ioannis Regis præsi-
 dia longè abessent, se hostibus dedere cogeretur, atque
 eo modo ostentans Solymani diplomata ad prætorium
 Gotardi atq; Maylati deductus, iussu eorum exorto
 Hunga-

Hungarorum ululatu, tanquam hostia Americi manibus mactatur: trucidato eius comitatu, & direpta gazza. Duo eius liberi adolescentes: quorum natu maior Antonius ad Agriense sacerdotium erat destinatus, Moldaui traditi sunt, à quibus aliquanto post immaniter necantur. Doccia ipse comprehensus, qui author & suasor Americi cædis fuerat, magno ludibrio à seuiète turba dilaniatus est. Atque ita qui Regnum affeclabat, gazam omnem quæ erat pretiosissima uitamq; simul & liberos puncto temporis amisit.

Fabij Segnij Florentini.

Tegmine Barbarico capitis; cui purpura & aurum
 Intextum gemmis radiat splendore corusco
 Insignem cernis iuuenem, & fulgentibus armis
 Byzanti genitum Graia de pellice Grittum.
 Ante alios Regum Regi gratissimus omnes
 Hic fuerat Solymo; tenebrisq; emersus ab atris
 Prodierat superas paulatim in luminis oras,
 Sed nimis ardentem rebus tumidumq; secundis
 Dum miserum torquet regnandi dira cupido,
 Quæ solet, in præceps deiecit culmine ab alto,
 Vertere funeribus claros Fortuna triumphos.

Sub effigie Alfonsi Ferrariæ
Principis.

N Alfonso Ateftino Ferrariæ Prin-
cipe, ut ex fevero, & peracri oris
ductu coniectari licet, & nos uidi-
mus, ingenium egregiè firmum sta-
bileq; & præcellens, quocunq; ex-
tra literas uerteretur, enituit. Abdi-
carat enim planè uir cuncta iocundæ adulationis &
morosæ grauitatis lenocinia, ipsis plerunque cognata
Principibus: Quandoquidem singulas cogitationes, et
singula propè exercitamenta corporis, ad bellicas ra-
tiones reuocaret, & nihil omnino molle aut remiffum
complecteretur, uel ipsa nature consuetudine, uel ne-
cessitate tot incumbentium bellorum, quæ omnem in-
ertiam, uel defidiosis excuterent, & uirum, uti oport-
tuit, cum salutis, tum dignitatis suæ memorem excita-
re, & ad insitam uirtutem factis extendendam incita-
re posse uiderentur. Itaq; Alfonsus à nobis peculiari
uolumine celebratus, uti magnanimum bello Ducem,
atq; optimum pace Principem decuit, subactis corro-
boratoq; multis periculis ingenio, firmoq; semper pe-
ctore cuncta aduersæ Fortune iacula tam fortiter ex-
cepit, quàm feliciter auertit. Trium nanq; maximorū
Pontificum diuina atq; humana arma, odijq; perpetui
insidias, tanta infracti animi constantia superauit, ut
gloriosam triplicis triumphis lauream, si de Pontifice
hoste triumphare fas foret, meruisse dici possit. Obijt
Alfonsus

Alfonfus climacterico anno proinquus, quū liberos ad certissimam frugem contendere conspiceret, & nato iam sibi nepote in spem longæ successionis letaretur. Hisdem autem diebus concepit febrem quibus nūciata ei mors est Clementis Pontificis, ob idq; excessit è uita se ipso latior quòd primis comitiorū diebus Farnesium Cardinalem, Pontificem renunciatum fuisse didicisset, quasi nihil sibi optatius & melius accidere potuerit, quàm quòd pro implacabili hoste, ueterem amicum, à quo omnia facile impetranda forent, quæ Atestinæ domus imperium stabilire atq; augere possent, esset habiturus.

Rainerij.

Quàm bene bellipotens Alfonso ex aggere tundis
 Barbara terrificis agmina fulminibus,
 Sulphurea quum in nube, atq; igne coruscus abeno
 Ceu superum aethereo quum tonat axe pater,
 Obuia prosternis generi monstra horrida nostro;
 Sic eat, ò qui almam diripit Ausoniam.
 Quàm bene & æquoreas ineuntes flumina puppes
 Et Venetum armatas in tua scepra manus
 Dissicis atq; alto figis rostra ærea templo
 Martia uirtutis signa secunda tuæ.
 Suspensam ut cernant classem, stupeantq; nepotes
 Utq; eat Hadriaco celsior Eridanus.
 Quin Iuli eludis robur, rictusq; Leonis,
 Atq; inclementes in tua fata dolos.
 Macte animo: felix nato Hercule, & Hercule patre

Quo cum alta inuicto nunc teris astra pede.

Faerni.

Clementem postquam Medicem, cui tempora nuper
 ✱ Tiara cingebat triplex,
 Extinctum Alfonso Dux audiit, illicet acri
 Correptus ægritudine
 Illius mortem est properata morte secutus
 Funusq; iunxit funere.
 Præ luctu perijsse, inquis, nimioq; dolore?
 Immo id quidem præ gaudio.

Sub effigie Hippolyti Medices
 Cardinalis.

OC Hungarico militari cultu Hip-
 polytus Medices Cardinalis quum è
 Pannonia, ubi Legatus apud Cæsare
 fuerat, abeunte Solymano redisset, à
 Titiano pictore eximio Venetijs se
 pingi iussit. Hunc Iulianus Leonis Pōtificis frater Vr-
 bini exul ex nobili uidua suscepit. Infans in ipso ui-
 tæ simul et mortis limine, quum eum mater admissi
 stupri impio pudore necari iussisset, ancillæ misericor-
 dia seruatus est. Creato Leone Pontifice triennis cum
 nutrice Romam uenit, tanta uerò suauissimi oris indo-
 le, sermonisq; festiui lepore mirabili extitit, ut Ponti-
 fex eo ad pedes ludente mirum in modum oblectare-
 tur, et ea specie in cœnaculo Vaticano à Raphaelē
 (uti

(uti uidemus) exactissimè pingi iuberet. Vbi adoleuit, literis liberaliter est institutus. Ostendebat enim ingenium habile ad omnia perdiscenda imitandaq;. Ei nãque supra ætatis captum ante omnia mira uis inerat poetici spiritus; sicut Virgilij secundum Aeneidos librum in Etruscum sermonem lepidissimè uerteret, & prologia Hippocratis ab arte medica, in usum bellicæ disciplinæ, emulatione festiuissima transferrentur. Sed non multo post à literis ad exactum totius musicæ studium deflexit, peritissimo quoq; artificum & phonasorum sibi ascito, pariq; flagrantis ingenij cupiditate, omnis symphoniacæ modulationis, organis usq; adeò eruditè pertractatis, ut prædulcis cytharæodus, lyristes numerosus, fistulator eximius, & incomparabilis tibicen euaderet; cenochoordaq; item argutissimis percurreret digitis, quando arca etiam membranæq; tympana bellico crepitu militares animos excitantia, diuersissimis concentus numeris editis, cum nostrorum, tum Barbarorum more stupenda imitatione perpulsaret. Quum in his studijs iuuenili alacritate totus esset, Clemens eum legit in Senatum, ratus eum ad grauitatem animi componi posse. Ex arcano autem id Pontifex petebat, ut Hippolyto sacris initiato, Alexãder eius patruelis iuniore Laurentio genitus, Etruriæ principatus solus potiretur, quòd tum propter ingenij firmitatem quanquam esset literarum expertus in sustinendo tuendoq; dominatu pottiorem existimaret. Verùm Hippolytus purpuræ honorem ita contempsit, ut Clemens eum indignis sacro ordine studijs & uo-

luptatibus deditum, grauius increparet, dedecoran-
 temq; nihilo secius senatorie amplitudinis dignitatem
 importunæ insanie pœnas citò daturū diuinaret. Nā
 ad theatrales ludos, equestresq; decursiones, edendāq;
 simulachra præliorum sumptuosi & uarietate gaudē-
 tis ingenij libidinem detorserat: quāquam præter hæc
 incredibili magnarum uenationum cupiditate incen-
 sus, numerosum insignium canum & nobilium equo-
 rum apparatus grauißima impensa tueretur; tanto
 etiā uitæ splendore, ut in medijs nemoribus apud fon-
 tes, totius aule, Romanorumq; iuuentuti frequentissi-
 mē epulū daret. Quæ omnia Clementem è tanta cla-
 de Urbis carcerisq; miseria nuper emersum, egētemq;
 pecunia, & quod augendo mœrori plurimum intere-
 rat, natura parcissimum, mirabiliter uulnerabāt. Nec
 diu post Pontificē lethalis inuasit morbus, & eripuit;
 cuius morte quāquam in Hippolyto suscepta uitæ stu-
 dia minimē refrixissent; is tamen in comitijs opportu-
 nissimē se collegit, multosq; secum ex ueteribus amicis
 perducens Farnesio Cardinali, ut Pontifex renuncia-
 retur præcipuus extitit suffragator; Cuius studij cum
 mox pœnituit, præter spē Anconitana legatione quæ
 sibi per interregnū promissa fuerat, indignissimē frau-
 datus. Quæ ex re, animo uehementer perturbato, in-
 uidere apertius Fortune fratris, atq; eius uitæ insidia-
 ri coepit, deprauantibus eum, atq; impellentibus Flo-
 rentinis, ueteribus Medicæ familie inimicis, Princi-
 pe eorum Philippo Strozza. Hos enim exilio pulsos,
 Hippolytus in amicitiam receperat, & arcanis consi-
 lijs

lijs usq; adeò inconsultè adhibebat, ut fratri, ex subita
 rio tormentarij pulueris incendio, execrabile exitiũ
 machinaretur. Eo siquidem sublato dominatum Florẽ
 tiæ adipisci se posse per exules, uanissima cogitatione
 confidebat. Sed Dij immortales immane abominati fa
 cinus certa indicia Alexandro detexerunt. Quæ om
 nia Alexander per Cæsaris legatum Paulo Pontifici
 detulit, comprehensusq; est eius scelesti consilij cõsciũs
 Octavianus Zenga ex Hippolyti satellitibus. Qua per
 strictus infamia, & non uano pauore correptus, quòd
 suas fortunas, & sacerdotia à Pontifice cupidissimè pe
 ti crederet, in Tyburtem agrum profugit. Nec ita mul
 tò post conuerso ingenio, perspectaq; exulum maligni
 tate, cum fratre redire in gratiam, & conditiones pa
 cis à Cæsare petere constituit, qui tum in Africa bellũ
 gerebat. Sed quum nauigium nauigaturo Neapolim
 pararctur, ad oppidum nomine Iter Appiæ uia im
 positum non procul à Fundis subsistens, in mortiferam
 febrem incidit, paucissimisq; diebus iuuenis longè om
 nium eruditi ingenij nobilitate, decore uultus, & illu
 stris uita splendore florentissimus, ex humanis est ere
 ptus; magna hercle exulum lætitiã, magnoq; Pontifi
 cis commodo, quum hic eius spolijs nepotes suos dita
 ret; illi uerò uno auulso alterum tanquam fratris ope
 destitutum, uti mox euenit, facillè tolli posse diuinarèt,
 & subinde inducta ueneni suspicione eius criminis no
 tã Alexandro affigere conarètur; sed ea suspicio pror
 sus inanis euasit, cum præcipui eius comites Danthes,
 & Bellingerus, ac Raynaldus, eadem autumnalis cæ-

li maligna intemperie periissent. Relatum in Urbem
 eius funus, Urbanae multitudinis ordinumq; omnium
 uerissimae lachrymae, quod antea surda in Urbe nemi-
 ni contigerat, per triduum decorarunt, quum tumul-
 tuario apparatu lugentium Afrorum & Aethiopum
 humeris ædibus suis inferretur. Nam praeter hos præ-
 stantissima omnis eruditionis exquisitarum artium in-
 genia, patrono inexhaustae liberalitatis ante diem e-
 repto orbata desitutaq; de Fortunae saeuitia conquire-
 bantur. Eius namq; domus ex omnibus cogniti orbis
 gentibus uirtute animi aut corporis proceritate con-
 spicuos, liberaliter admittebat; uidereq; erat homines
 diuersissimo sub caelo natos, eundem dolorem ex heri-
 morte, eandemq; tristitiam, sed dispari uultu garrituq;
 dissono, contundendo pectora, sulcandoq; ora ungui-
 bus, praeserentes. Gaudebat siquidem ille mirum in mo-
 dum quod Barbari uiginti amplius linguarum in eius
 cenaculis recenserentur. In his fuere Numidae Regu-
 lorum sanguine progeniti, qui equitadi desultandiq;
 peritia spectantium oculos admiratione completeret. His
 accedebant Tartari sagittarij incomparabiles, & Ae-
 thiope qui in luctatione & palestra quosq; ualidissi-
 mos anteirent. Ex India porro natandi, urinandiq; pe-
 ritos, quibus studijs iuuenili seruore impensè deditus,
 tanquam magistris ad emulationem utebatur. Turcas
 autem tanquam ad expedienda arma promptissimos,
 in uenationibus ita exercebat, ut interdum noctuq; cor-
 poris custodiae praecipuos adhiberet; egregio certè e-
 xercitationum genere, nisi dignitatis oblitus, per uan-
 nita-

nitatem ostentandi militaris ingenij, salutis quoq; aleã
 stultè periclitari, quàm familiæ atq; ordinis decus tue-
 ri maluisset. Non inane autem prodigium imminente
 morti suæ præstruxisse uidetur, quum pro argumen-
 to insignium suorum, crinitum cometem iuuenili atq;
 amatoria uanitate gestaret, qua specie diro olim fulgo-
 re in cælo ardens C. Iulij Cæsaris necem portendisset.

Antonij Vaccæ.

Floruit Hippolyte, & tecum fato occidit uno

Quod reliquum antiquæ laudis, & artis erat.

Id tua claudebat totum augustissima quondam

Orbis terræ instar quæ domus una fuit;

Nec tibi magno animo quisquam se æquasset & ausis

Grandibus, aut larga, munificaq; manu;

Nec poterat Fortuna tuis multum addere rebus

Quum iuueni iniecit mors uiolenta manum.

Tunc bis te undenis de gentibus ora clientum

Fleuerunt, cineres condideruntq; tuos.

Tantus eras, tamen inuidiam uitare nequisti

Liuioris cæcos nec superare dolos.

Scilicet obuia quæq; sibi domat ardua uirtus,

Sed domuisse unam non potis inuidiam est.

Sub effigie Francisci Sforziæ
Mediol. Principis.

INSIGNI hercle humanarū rerū exemplo Franciscus Sforzia secundus, inter maximè ærumnosos Principes diuq; alterna Fortuna fluctibus iactatos censi potest; ut pote qui triēnis cum patre Regni sui penatibus eiectus, unum & uigesimum annum in exilio uitam sepe inopem, & inter spes & metus ualde sollicitam transegerit, peccata aliena potius quàm sua semper lugens atq; inde pœnas expectans: nec tamen unquam animum despondens, quod in eo fatalis propè fortitudinis & infractæ constantiæ documentum fuit. Post exactum paterno Imperio Maximilianum fratrem ipse quinquennio post, communibus Leonis Pontificis, et Caroli Cæsaris armis reductus, grauißima instaurati toties belli à Gallis hostibus pericula subiit. Sæpe eum penituit bella suscepisse, quæ sibi nihil armis exercitato, egentissimoq; pecuniæ, semper nouas & propè inextricabiles rerum difficultates importarent. Quibus malis qui ab initio studiosissimè expetitus fuerat, Insubribus demum odiosus & grauis, & notis propè omnium damnatus euaderet; usq; adeò crescente inuidia propter innumeras, & nunquam destituras cogendæ pecuniæ acerbitates, ut nonnulli eum tollen-

tollendū arbitrarentur, & inter alios Bonifacius Vi-
 ccomes ex familiaribus aule insigni cum perfidia e-
 quitantem impresso pugione supra humerum ad cer-
 uicem, sed leui ictu uulneraret, clapsusq; tot circumstā-
 tium pratorianorū diligentiam, pernici uectus equa
 intactus effugeret. Tria bella tribus praelijs Cesariano
 rum presertim auspicijs consecerat, quum Lotrechū
 ad Bicoccam, Gofferium Anirantem & Heluetios ad
 Sesithem amnem superasset, & demum Prospero &
 Piscario Ducibus, Ligures Genua capta subegisset.
 Quarto autem bello quod longè maximum Rex Frā-
 ciscus ipso ductante, Gallie Cisalpinæ intulerat, quum
 uictus praelio Rex hostis ad Ticinum, captusq; fuisset,
 ita secundo euentu Sforzia letatus est, ut totius uicto-
 riæ fructu excluderetur, accusareturq; proditiōis à
 Piscario atq; Antonio Leua, qui Cisalpinæ Gallie im-
 perium non Sforziæ, sed Cesari partum uolebant, ita
 ut Sforziam exitiali calumnia circumuentum in arce
 obsiderent, & totius serè ditionis urbibus spoliarent.
 Non tulere indignitatem atq; insolentiam iniuriæ Pō-
 tifex Clemens, Venetusq; Senatus, atq; ipsi demū Galli
 ex hostibus socij & defensores facti, quod omnium in-
 teresset ad salutis & libertatis tuendæ nomen, Sforziā
 conseruare, nec externis rapacissimis Cesaris militi-
 bus Italiam diripiendam præbere, pati q; ut unus Ce-
 sar tantis auctus opibus, cæteris ad arbitrium impera-
 ret. Sed Fortuna sua pertinaci libidine Cesari sauens,
 omnes qui aduersari infringereq; potentiam ausi sunt
 ita perculit, ut cum magna clade prosterneret. Verūm

qui armis Sforziam tueri frustra conati sunt, iusto de-
 mum consilio, hoc à Cæsare precibus impetrarunt, ut
 Sforziæ parceretur. Igitur Cæsar in Italiam uenit, Bo-
 noniæq; suscepturus insignia Imperatoriæ maiestatis
 de manu Pontificis, euocatum eò Sforziam sub fide pu-
 blica benignè complexus, paterno imperio restituit;
 atq; eo modo pace facta, aliquantò post Cæsar Sfor-
 zia coelebi, Christierni Daniæ Regis filiam, ex eius ma-
 tertera genitâ, cõnubio iunxit. Quibus nuptijs, quòd
 confirmari auctoritas Sforziæ uidebatur, ingenti, sed
 nequaquã diuturno gaudio Insubres lætati sunt, quòd
 pax inuecta, Prouinciam summis affectam detrimen-
 tis, ad pristinum opulentia otium deductura credere-
 tur. At superis minimè uisum est Insubrum miserijs fi-
 nem imponere, atq; ita Sforziam quòd aliter fieri nõ
 poterat, nouæ nuptæ deliis indulgentem, ex leui lip-
 pitudinis initio sustulerunt, tum sortè quum Cæsar Tu-
 neto capto ex Africa Neapolim rediens, ad triumphũ
 Romam à Paulo Pontifice uocaretur. Tum enim de-
 functo Principe Insubres tantis lachrymis elatum lu-
 xerunt, ut eo prodigio imminètes calamitates, quibus
 postea acerbitate Cæsarianorum Præsidum Prouin-
 ciæ conturbatæ opes conuulsæq; sunt, prænucciasse
 uideantur.

Faerni.

Franciscus hic situs secundus Sfortia est
 Insubrium Dux, cuius Imperium atq; opes
 Nunc asperis nunc prosperis euentibus,

Fortit-

Fortuna forsq; multiplex exercuit.
 Atq; ille nunc ciuilibus, nunc exteris
 Petitus armis, Gallicisq; & Beticis,
 Mediusq; Reges inter aduersarios,
 Suprema ad usque Fata regnum patrum
 Seruauit, & prudentia fretus sua
 Armis uim apertam fregit, atq; astu dolos.
 Nunc hic quiescit paruus è tanto Duce
 Puluis cinisq; & nudula umbra mortui.

Sub effigie Basilij Moscouiæ
 Principis.

ATRVSA penitus ad Boream præ-
 ter Hercynios saltus, Arctooq; uertici
 subiecta Moscorum Regna, intacta o-
 lim Romanis legionib. nec planè Græ-
 cis scriptoribus nota, Sigismundus Sarmatarum Rex
 latissimè nobis aperuit, quum armis cum Basilio eius
 gentis Principe ad Orsam iusta acie contendisset; qua
 innumerabilis eius gentis equitatus fœdè profligatus
 est. Tum enim primo Romæ de uictoria parta suppli-
 cationes decretae sunt, quòd Mosci à Polonis & Li-
 thuanis, modò Rhuteni, modò Moscouitæ uocati tan-
 quam secuti Græcorum opiniones, à Romano Ponti-
 fice dissentirent. Sed Basilius qui adoptari in Regem si-
 cuti ex Demetrio Legato accepimus, ex Principe ho-
 nestiore scilicet speciosioreq; titulo cupiebat, pace fa-
 cta cum Sarmatis, non semel cum Maximiliano Cæ-

Jare Clementeq; Pontifice per legatos sue gentis, late
 nobis Regnorum suorum fines & opes indicauit, quæ
 ea tantum mercatorum sermonibus occiduis Europæ
 populis innotuissent, & tum maxime quum Deme-
 trius Legatus ad Urbem missus, cuncta exactissime, u-
 ti Latine peritus linguæ retulisset; iubente Pontifice,
 ut memorabilia quæq; descriptis Regni finibus & gē-
 tium moribus, in peculiarem à nobis commentarium
 conferrentur. Qui liber non semel impressus extat,
 quo excusari facile possumus, si Basilius breuiore quã
 decet Elogio perornetur. Is quem diximus Demetrius
 Legatus qui Regis imaginem hoc habitu nobis pictã
 detulit, percunctantibus referebat, latissimos esse Re-
 gni fines, qui ab Oriente Volgam annem attingant,
 Tartarorum Regna à Moscis dirimentem; Ad Aquil-
 lonem Suecorum & Liouum extremis terminis co-
 hereant, & ad Occidentem ad Boristhenem usq; pro-
 tendantur; A Meridie autem Tanaitis & Tauricæ
 Chersonesi ad Mæotidem paludem Tartaris Præcopi-
 tis qui sunt in Europa proximi sint. Regio in uniuers-
 sum campestris est, ad segetem parũ felix, cera, armen-
 tis & pellibus pretiosis ferax. Basilius equitatu abun-
 dat, utpote qui quum opus est, ducentorum milium e-
 quitum numerum efficere possit. Regiam habet Mo-
 sca in urbe, quæ à præterlabente Mosco amne nomen
 accipit. Arcem habet in morem prope nostrum ædifi-
 catam & tormentis permunitam. Paruo sumptu alit
 exercitum quum Regni iuuentus omnis, edicto arma
 capere cogatur, nullo propè adiuta stipendio. Ipse per
 Legatos

Legatos bella gerit; auarissimè imperitat, nec largitione in quenquam utendum putat, usq; adeò illiberaliter, ut legatos suos à magnis Principibus redeūtes cūctis muneribus expoliet; atq; ita accidit, ut bello infelix existimetur: Quandoquidem inuicti populares edictis pareant, neque fortissimè propugnent: Sic ad Orsam uicti pro uictoria magnum luctum toti Moscouie retulerunt. Nec ingruentibus in Moscouiam duobus simul Tartarorum Regibus, quisquā repertus est Dux fortis uel strenuus miles, qui pro salute patrie propugnaret. Mahometes namq; Gyraeus qui in Taurica regnabat, & Absa, qui ad Citracam Volgae in Hyrcaniæ erumpentis emporium imperabat, cum singulis exercitibus Moscouiam inuaserunt, ferro & flammis cuncta excindentes, & id quidem impunè, quum Basilius tantæ moli hostium impar, & consilij inops, usq; adeò trepidè profugisset, ut foeni cumulo cōderetur. Eo modo Mahometes & Absa germani fratres iunctis ad Columnnam exercitibus, ad urbem Moscam castra fecerunt: haud dubiè urbe atq; arce potituri, nisi Germani tormentorum libratores, magnam Tartaris cladè, & trepidationem intulissent, quū Basilius absens per Syngrapham Mahometi se perpetuò tributarium professus, quibusdam datis muneribus impetrarit, ut à Mosca discederent. Itaq; Tartari onusti infinita præda, incēdijs cuastata regione, infinitam prope captiuorum multitudinem abduxerunt; sic ut Mosci, & in Taurica Turcis, & apud Citracam diuersis Caspij maris incolis uenundati sint; neque Basilius postea tametsi

quereretur se à Gyraeis fratribus qui bellum nõ indixissent, deceptum falsis inducijs atq; oppressum quicquam memorabile aduersus perfidos hostes gessit. Exinde Basilius Salamoniã uxorem tanquam sterilem repudiãuit, & in monasterium detrussit, superinductã Helena nequaquam primarij uiri filia, & secundum Helenã, aliam minimè prioribus nobiliorem ducturus uideri potuit: nisi fama increbuisse Salamoniã intra sacra septa filium peperisse qui in Principatus hereditate succederet. Nec multò post Basilius bello semper infelix & semper sospes, graui oppressus pituita mortem obiit; his profectò repudijs infamis, & uti impotenter rapax, & nusquam liberalis aut benignus apud suos inglorius; hoc etiam ab turpi Ioannis patris æmulatione probro oneratus, quòd à foeminis abhorreere diceretur, aliò scilicet translata libidine, quoniam inueterata consuetudine apud Moscos, more Græcorum, adolescentes amare fas esset. Primores nanque gentis, & cuncti equestris dignitatis ordines honestorum ciuium liberos in famulatum sibi asciscere, militiãq; erudire consueuerunt.

Iouij Junioris.

Et si te nullis insignem fama trophæis
 Basili sine laude per orbem,
 At semper uictum referat, semperq; subactum
 Horribili in certamine Martis.
 Sarmata quum toties te fuderit, atq; Gelonus
 Obruerit tua castra sagittis,

Et tua

Et tua Regna ferox pubes populata Scytharum
 Te patria solioq; fugarit;
 Non ingrata tamen tibi se debere fatetur
 Haud meriti immemor Itala tellus,
 Nanq; tuo nobis ignotos munere Moscos,
 Et Scythici Borealia celi
 Regna aperis, Tanaimq; trucem, penitusq; repostam
 Perpetuis sub nubibus Arcton.
 Sed quid Hyperboreos ueterum mendacia iactat
 Riphæo sub cardine montes?
 Basili nobis cæcam tu discutis umbram.
 Nos ideo pro munere tanto
 Ritè tuam effigiem Lari ueneramur ad undam;
 Nomenq; immortale sacramus.

Sub effigie Antonij Leuæ.

NEMO ex his qui seculo nostro ab Hi-
 spania in Italiam uenerint, et post Ma-
 gnum Consaluum aliquid præclari no-
 minis militiæ sint consecuti, ipso Anto-
 nio Leua uel ingenio acutior uel illustribus bello fa-
 ctis præstantior euasit. Huic nanq; Nauarrus miserabi-
 li uitæ exitu clarus, facile cedit. Ingenti hercle uirtute
 Antonius nusquam ferè uestigijs eius abscedente For-
 tuna, quod longè maximum in toto militari negotio
 semper existimatum est, frequētibus prælijs sexuaginta
 uictor, et si fors iniquior uictoriæ successū eriperet,
 nunquam uictus uideri potuit. Diuinè siquidem pro-
 uidendo, et grauius entendo, hostium consilia præ-

uertere, & quæ iam apud eos parata essent atq; instrua
 cta, præoccupare, aduersariorum immodicos conatus
 admirandis dolis eludere, & quum res posceret uehe-
 menti atq; expedita manu infringere atque retundere
 didicerat. Quod enim mirū est nullo propè præeunte
 magistro, nullaq; prorsus adiutus bellicæ educationis
 disciplina, & impiger miles & acer præfectus, impro-
 uisis & fortibus consilijs, celeritateq; præsertim, Dux
 felix euaserat. Caterum Antonius planè adolescens, et
 ut ipse nobis narrabat, adhuc imberbis, Sancij Marti-
 ni patruī alæ equitum præpositus, anno secundo post
 secularem ea classe uectus in Italiam uenit, qua Eman-
 uel & Valentijs Benauidij fratres, & duo Aluaradi
 pater & filius transuecti sunt, aduersus Gallos openi-
 ferentes. Ipse genus ducebat è Cantabria, quæ una om-
 nium Hispaniæ prouincia, optimorum terra marique
 militum feracissima existimatur. Sed antea Antonius
 iusta in acie hostem non uiderat, quàm egregiè & ad
 Gioiam aduerso, & ad Terranouam secundo prælio,
 illic constantis, hic uerò maximè ardentis & imper-
 territi bellatoris laudem est consecutus. Interfuit de-
 mum Rhauennæ Cardonij signa secutus, quo funesto
 prælio non ignominia, sed laudi fuit incolumem eua-
 sisse. Sic enim Cesennam se recepit, ut plerosq; milites
 ex itinere conseruaret; atq; ipse demum instaurata alæ
 eodem Cardonio & Prospero Columna Ducibus, ad
 Cisalpina Gallie bellum proficisceretur. Post mortem
 uerò Iulij Pontificis, Leoni, Carolo Cesari coniuncto,
 in expellendis Gallis operam nauauit, usq; adeò diligē-
 tens

tē & strenuā, ut iam inter summos Duces consilio perspicax, & manu egregiē fortis haberetur. Ab hac fama iam planē clarum, ea quæ secuta sunt bella clarissimum fecerunt, quum obsessus Ticini à Francisco Gallie Rege, sese pertinacissimē defendisset; cum excidio quidem nobilissimæ urbis; quum alendo præsidio, neque fortunæ ciuium, neq; templorum donaria, neq; lusculentæ domus excisæ deformatæq; suffecisset. Sed hæc Ticinensium calamitatem, inexpiabilemq; inuictæ egestatis dolore aliqua ex parte minuere uisus est Rex ipse tanti nominis ingenti prælio uictus & captus. Verum ad eam uictoriam ad quam parandam Leua magnum eruptione sua momentum tulit; nequaquā pax allata est, scilicet ut alia orirentur bella, quibus fertilissima Italie provincia militari licētia uastaretur. Nā quum Leua Cesarianiq; Duces Sforziam grauibus calumnijs implicitum apud Cæsarem maiestatis accusassent; & in arce obsedissent, consternati ad arma Italie Principes in unum seruitutis metu consensissent, hostes ex socijs facti, longē omnium luctuosissimū bellum excitarunt, eo euentu ut Antonius Mediolani obsessus, multis secundis prælijs longē clarissimus ducum euaderet, existimaretq; neq; humanis neq; diuinis rebus esse parcendum modò decus suum & Cæsaris dignitatem tueretur, & stipendij loco singulas urbes, singulosq; earum ciues militibus immansimē diripendas concederet: ipseq; imperiosus multis undique partibus uictorijs terribilis atq; opulentus, aduersus tot hostes inuictus aduersa arma sustineret, & Sforzia per

deditioem eiecto, tanti Principatus Imperio potire-
 tur. Sed Cæsar ad clementiora consilia conuersus, post
 captum Pontificem, atq; cum iam euastata Roma car-
 cere liberatū, Sforziam restituit ea conditione, ut An-
 tonius, tuendæ Italie Dux copiarum deductis, & in
 Græciam Hispanis militibus missis, Mediolani relin-
 queretur. Nemo enim eo potior gerendo bello Cæsari
 uidebatur, & quanquam euastante cunctos artus po-
 dagra non aliter quam sella succollantibus seruis ue-
 heretur, nunquam Ducis munia, nunquam ullum mi-
 litie laborem omisit, aut intermisit; ut pote qui lectica
 in aciem illatus non semel cum hoste conflixerit; semel
 apud Landrianum suso captoq; sancti Pauli Comite
 Regiæ stirpis Gallorū Duce, & ad Caracam ad Lam-
 brum flumen superato Iacobo Medice, qui cum Helue-
 tiji auxilijs aduenerat. Ea Antonij auctoritatis atque
 peritiæ opinione adductus Cæsar, ex Africa Tuneto
 expugnato uictor rediens, ipso præsertim Leua au-
 thore, Gallie bellum intulit. Qua in re nihil Antonio
 ægritudine affecto, & cunctis distorto articulis peper-
 cit, quin eum secum in Prouinciam adduceret. Id bellū
 propter rei frumentariæ difficultates & cæli inclemē-
 tiam, secus ac putarat Antonius tractu durius, atq; exi-
 tu asperius fuit; sic ut ille languore animi, & dolore
 corporis oppressus, ad aquas Sextias in castris fato ce-
 dens, cum bellicis laboribus, tum ardenti gloriæ cupi-
 ditati suæ finem imponeret, natus annos quinquagin-
 ta sex. Funus Mediolani adornatum insigni pompa
 celebratumq; est.

Parthenij Parauicini,

Astus Annibalis, moræ sagacis
 Maturæ Fabij, impigrumq; & acre
 Marcelli ingenium, celerq; cursus,
 Et uelox uia Claudij Neronis
 Hæc si singula singulis pararunt
 Aeternum decus, & perenne nomen;
 Quanto in me omnia quum simul Gradius
 Vnum contulerit, mage ipse Lethes
 Vndas despiciam, minasq; Fati?
 Quid quod mi attulit, & novos honores
 Ac uiuam effigiem meosq; uultus
 Musea Ioui us domo dicauit?
 Nec non & titulis referta nostris
 Conscripsit monumenta docta, & omni
 Aere & marmoribus perenniora.
 Felicem effigiem, o meos triumphos
 Hoc præcone ter ampliusq; claros
 Ecquem iam mihi conferat uetustas?

Ant. Vulpij.

Quum semper uincas, totis licet artubus æger,
 Consilio non ui, uincere Leua doces.

Rainerij.

Hic Leua est; Leua Hesperia laus maxima terre
 Quæ Bætis tumidas in mare fundit aquas,
 Implicitus cunctis morbo artubus, horrida bella
 Artibus, & ferro, gessit & explicuit.

Sub effigie Alexandri Medices
Forentiæ Principis.

AGNO hercle singulariq; uti appa-
ruit, aut insanè more suo, aut atrociter
iocâtis Fortune prodigio editus est hic
quem spectas thoracatum, transuersaq;
rubra fascia Cæsariæ factionis studium ostentâtem
Alexander Medices, ad Etrusci Imperij fastigium ideo
prouectus, ut inde grauiore casu interrupta felicitate
præcep̄s daretur. Hunc Laurētius iunior, qui Umbriæ
Principatus titulos affectauit, ex materna ancilla sur-
tuo congressu suscep̄erat; Alfsnsina auia tenui cultu
educarat, quum filius Laurentius fato creptus ex uxo-
re Bologniæ Regiæ stirpis, masculam prolem minimè su-
scep̄isset. Quibus de causis uiuēte Leone in subsidium
pereuntis stirpis ita receptus est, ut Clemens demū Pō-
tiffex Etrusco dominatu dignū existimaret, quod Hip-
polytus patruelis ad tollendam emulationem honori
sacræ purpuræ destinaretur. Visus enim erat Alexan-
der corpore atq; ingenio habili tractandis armis ap-
tior, quum Hippolytus uiuidæ mentis acumen osten-
deret, ad literarum studia paratissimum. Sed oppresso
demum Cæsarianis armis, captoq; Clemente Pontifice
in eo statim inusitata calamitatis turbine Florentini
desecerunt; atq; ipsi Alexander & Hippolytus publi-
co decreto Medicea domo exturbati, atq; in exilium
acti sunt, ea cōditione ut deserti mox & inopes in sub-
alpino agro ad Taurinum aliquandiu uitam degerēt,
donec

donec conuersa Fortuna Pontificis Hippolytus galero ornaretur, & Alexander iam pridem duobus in Præcutinis oppidis donatus à Cæsare in clientelamq; receptus gener ascisceretur, & Florentinis demum longa obsidione perdonitis uetereq; exutis libertate à Cæsare collato Principis titulo præficeretur. Verum is dominatus Clemente iam mortuo breuem atq; turpissimum exitum tulit. Nam Alexandrum sextum iam regnantem annum, & præclara iusti & constantis Principis argumenta præbentem, ita uoluptates Venereæ sensim occuparunt, ut qui inuidioso Principatus nomine letabatur, facilem sibi in necem aditum aperiret, tanta quidem socordia, ut post insidias, quas ei Hippolytus nefarie tetenderat, diligentissimè uitatas, in alterius propinqui, familiarissimiq; sodalis inusitatâ perfidiam incideret. Is erat Laurentius Medices ætate æqualis, sanguine coniunctus, nulla lacepsitus iniuria, et magnis affectus beneficijs, menstruaq; stipendij obstrictus liberalitate, qua maximè eius perfidiæ fama prægrauari potuit. Eum nanq; hic tam improbo quâ perfidioso promissi lenocinij nomine in domum suam suumq; cubiculum & lectum facile perduxit adamatæ mulieris aduentum mentitus, sic ut incautus atq; miserimus Princeps à cæteris omnibus accuratè cauere solitus, quàm ab ipso proditore quem maximè diligeret mactaretur. Intempesta nanque nocte altè stertentem Laurentius gladio per costas adactò transfodit, propeq; ereptum, & acceptum uulnus acri morsu uindicantem, admoventibus manum duobus seruis quos

induxerat, quinque uulneribus confecit, impetrataq;
facile à Præfeto tessera publicis uectus equis Bononia
effugit, patriæ libertatis oblitus, occupante animum
salutis cura, ut intactus euaderet. Nam qui liberatæ pa-
triæ laudem appetisse uideri uolebat, nihil plus tanto
admisso facinore effecisse iudicatus est, quàm ut Prin-
cipe amicissimo nefarie atque ignobiliter interempto,
Cosmum expriuato odio capitalem hostem suum, ad
Etrusci Imperij potentiam quã ueræ uirtuti Fata pro-
mittebant, proucheret, & ipse demum publico Sena-
tus iudicio damnatus, obiterq; Venetijs angusto in cal-
le trucidatus, parricidij pœnas daret.

Antonij Vaccæ.

Post belli clades uarias, & funera seuis
Motibus Etruscæ ciuilibus edita terræ
Quum populos placida compositos pace tenerent,
Per scelus agnati me perfida dextra nefandi
Sustulit, & spes ille meas, spes ille meorum
Atq; suas omnes, & publica commoda fregit.
Vsq; adeò pensi, & sancti nihil improba ducit
Inuidia, atq; atro mens dira agitata furore.
Ergo iterum infectum ciuili sanguine ferrum
Mœsta parens assueto malo Florentia uidit,
Et luctu externata Ducem defleuit ademptum
Aurea compositis meditantem secula rebus.

Sub effi-

Sub effigie Francisci Mariæ Feltrij
Vrbinatium Principis.

NEMO magnorū Ducum elegātius
et certius in tabula ad uerā imaginē
expressus est, quā hic ipse Feltrius
qui his suis armis atque coloribus,
hisq; triplicis imperij militaris insi-
gnibus Titiani summi pictoris manu delineatus con-
spicitur. Is Ioanne Rouereo patre Senogallie domino
& Urbis Præfecto, qui Iulij Secundi Pontificis germa-
nus frater fuit, & Ioanna Federici Vrbinatium Prin-
cipis filia genitus, adoptari in Feltriam familiā à Gui-
done Vbaldo auunculo cui Fata prolem denegarunt,
& Principatus hæres scribi meruit: Sic ut uim atq; ex-
peditum robur paterni generis, & efficacē bello pru-
dentiam, optimisq; constitutam legibus bellicosæ Fel-
triae domus disciplinam egregio temperamēto miscu-
isse credi possit, ut sese ad præclarissimum militiæ de-
tus efferret. Adolescens namq; ita tyronicinij arma in-
duit & exiit, ut penè prius quā miles, Dux summus
patruī copijs præficeretur, eo bello quo Ceruia atque
Rbauenna, & Ariminum, atque item Fauentia posses-
sa Venetis, Pontificio imperio sunt restituta. Nec mul-
tò post conuersis Iulij studijs bellum Gallicū est exor-
tum per causam indicti Concilij, quo Pontificis autho-
ritate funditus conuellendam impotēs armis Rex Gal-
lus suscepserat. Eo bello Feltrius impar uiribus à Tri-
multio summo Imperatore sic fusus est atq; exiuit ca-

stris, ut ipsa Bononia malè tuente Alidosio Cardinale Bentinolis ueteribus tyrannis traderetur. Non tulit contumeliam Feltrius animo generosus, atq; inter delicti exercitus & amissæ urbis dolorem Alidosium ipsum authorem tanti mali oblatum apud Rhauennam trucidauit. Quod facinus in sacratum hominem, quàmquam ex eius malignitate nō immeritò editum, usque adeò Pontificem alienauit, ut Feltrius Galli Regis auspicia sequi cogitaret. Verùm in Iulio aliquantò post illa exardens ira deseruit, quum post aduersum Rhauennate prælium Gallis Italia pulsus ingenti uictoria potitus est, nec Feltrio ueniam petenti studiosi suffragatores è Senatu defuerunt, quibus in gratiam Pontificis ita restitutus est, ut Pisauri dominatu indulgentia & liberalitate morientis patruï donaretur. Sed Leone Decimo ad Pontificatum euecto contra ac rebatur multis de causis sæuum hostem expertus est, quum ille Laurentium fratris filium, uel impudenti cum iniuria Vrbinatum Principatu honestandum arbitraretur, quod tamen uel ab ambitiosa importuna foemina Alfonso Laurentij auidi iuuenis matre, nisi post mortem Iuliani Leonis fratris, qui erat multis nominibus Feltrie domui coniunctus, impetrari potuit. Itaque Leo profana & sacra arma expediens imparatum immisso exercitu cui præerat Rentius Ceres tota Umbria, atque Pisauro expulit; nō secus ac Borgia Cesar Guidonem Vbaldum eiecerat. Verùm Feltrius non multò post coactis in unum ualidissimarum gentium auxilijs quæ confecto Veneto bello à Gallicis ducibus dimittebantur

bantur, usq; adeò graui impetu quæ amiserat recuperavit, ut Pontifici & Florentinis magnum terrorem incuteret. Feltrio nanq; aderant & studia militum & populorum uoluntates, & ingens animus cunctis militiæ laboribus atq; periculis par, quo Metauro amne pedibus superato, quum ipse Hispanorū ordines præteret & propemodum armatus & pedes enataret, Pontificius exercitus triplo maior ad primum hostis conspectum reformidata pugna in diuersa se recepit. Exinde Pontificij nusquam ferè uti multis affecti incommodis Feltrianos sustinuerunt, ac nisi Leo magnis propositis præmijs uenales quosdam Hispanorum præfectos corrupisset, & Vgo Moncata Cesaris nomine uniuersos ut Feltrium desererent induxisset, graue profecto uulnus Leo accipiens, pudendi, & parum æqui belli pœnas subiisset. Eo modo proditus atq; desertus Feltrius Fortune iniquitatem ea animi magnitudine tulit, ut ubiq; Leonis hostes quæreret, exortoq; Gallico bello ad Lotrechium se conferret; apud quem alienæ uirtutis præcepta fastidientem sic egit, ut ille neq; manu, neq; consilio ipsius Feltrij usus Mediolanensi imperio à Cesarianis & Pontificijs pelleretur. Ceterum in ea uictoria Leo mortem obiens inexpectatam Feltrio recuperandi dominatus occasionem dedit, propèssimāq; hominum uoluntate in Umbria tanquam legitimus & exoptatus diu Princeps receptus est. Hæc tanta bellorum incommoda eum usq; adeò nauiter erudierunt, ut aucta & confirmata uirtutis opinione, quum ab ipsis Florentinis qui dudum hostes fuerant,

tum demum à Venetis summum militaris Imperij decus promeruerit. Veneti autem exercitus factus Imperator, uti tempora & prudentissimi Senatus mores flagitabant ueterem suum pugnacis ingenij ardorem salubri iustæ & cautæ grauitatis temperamento moderatus est, quum ei robustissimæ externarum gentium & inuictæ legiones sustinendæ potius cunctando, quàm prælijs laceffendæ uiderentur. Ita enim patres bina Liuiani temeritate cladeq; edocti, Q. Fabio parè, quàm M. Marcello ducem malebant. Existimabat propterea Feltrius se satis fortem uereq; utilem Reipublicæ operam laturum, si nihil amitteret, & nihil prælii alie qua uinci posset, subijceret; Ludificaretur hostis impetum, munitissima castrametandi ratione, & extraordinarijs prælijs; commeatu atque pecunia indigos perpetuò fatigaret; quum uniuerso prælio ubi opus foret certaturus crederetur. His artibus contra ac aliqui existimabant, qui temerè externarum gentium uim contundi & superari posse putabant, summo ipsius præconio Italia omnis seruata est, partusq; Sforziæ, paternæ ditionis principatus, inuecta etiam hac qua respiramus tranquilla pace, in qua Feltrius supremis cogitationibus nihil prius expetebat, quàm ut in Turcas consensu Christiani orbis Regum iusta atq; insuperabilia arma uerterentur. Sed in hac honestissima cogitatione ereptus est, non fato quidem suo, sed malignitate quorundam qui ei uenenum misceri iussisse referuntur; uti ex certissimis quæstionis tabulis, & tanti admissi sceleris confessione constat, quum hunc quens
uir-

virtutis merito colimus Guidonem Vbaldum, nō Vmbriae modò dominatus, sed militaris etiam apud Venetos Imperij heredem reliquisset.

Antonij Francisci Rainerij.

Mars ensem, clauam Alcides, dedit ægida Pallas

Et tibi celestum tela trifulca pater

Fulmina seu metuende manu, siue excutis ore,

Pars stupet ut celeri conijcis illa manu

Pars stupet altiloquæ donum immortale Mineruæ

Vtq; cohortanti defluat ore Sophos:

His tu, & roboreæ perfunctus munere clauæ

Vnde tibi æternum ab robore nomen erit,

Monstra domas, acies perrumpis, concutis urbes

Et latè undanti flumine sternis iter;

Quum patrias sedes, fuis tot millibus ante,

Inuicto & repetis Regna superba pede.

Dijs genitæ & genituræ Deos, qui cuncta nouorum

Et ueterum equiparas fortia facta Ducum.

Sub effigie Andreae Gritti Venetorum Principis.

NON rarum modò, sed prorsus admirabile intueri licuit, in Andrea Gritto, qui nullo benigniore Fortunæ afflatu, sed unis tantum inuictæ virtutis auspicijs

Principatum adeptus est. Nemo siquidè ciuium equalium suorū in ipso iuuentæ flore pulchrior, nemo quĩ uir esset & Senator, staturæ proceritate habituq; oris

& membrorum amplitudine celsior atque formosior
 fuit, nemo quã perpetuis serè bellis legati functus nu-
 nere periculosa arma tractaret fortior, uigilatio atq;
 constantior fuit; sic ut postea mirum non sit quum uni-
 uerso bello uictor de restituto patriæ Imperio, nõ cur-
 ru quidem laureato, sed opinione ciuiũ & studio gra-
 tissimi populi triumpharit, si meritũ decus supremũq;
 in ciuitate titulum meruerit. Effectus uerò Princeps,
 & suis insignibus exornatus eam oris & personæ di-
 gnitatem prætulit, ut omnes faciliè faterentur incom-
 parabilem æqua magnitudine corporis & animi, atq;
 omnium bellica, tum ciuili uirtute extra inuidiam eni-
 nentissimum ciuem, supremo tanquam debito titulo
 fuisse honestatum. Ceteram Gritus qui uniuerso bel-
 lo uictor extitit, multis aduersis prælijs insensæ Fortis-
 siæ suæ casus usq; adeò constanter tulit, ut rediuiua sem-
 per uirtute, seipso maior & clarior appareret. Ab-
 duana nanq; acie, qua nulla Veneto nomini funestior
 incidit, quanquam profligato cæsoq; exercitu effugis-
 set, nihil tamen animum despondens maximo Reipu-
 blicæ commodo Taruisium conseruauit; amissumq; scæ-
 dè Patauium felici astu summaq; uirtute recuperauit,
 atq; aduersus innumerabiles Cæsaris copias defendit.
 Brixie autem quum eam urbem Dijs inuitis tueri co-
 naretur, ea capta atq; direpta à Foisseio Gallorum du-
 ce in eius potestatem ita deuenit, ut in Galliã ulterio-
 rem carcere seruandus mitteretur. Conuerso uerò ci-
 uitatis studio quum Veneti Gallis propter Hispanorũ
 & Germanorum offensiones scædere se coniunxissent

Nouariensi praelio dum rediret è Gallia spectator fuit
 sic ut uix ei elabendi spatium daretur, quum Helue-
 tijs Sforzæ operam longè fortissimã nauantibus, Gal-
 lorum exercitus concisus & profugatus fuisset. Vicen-
 tina porrò acie qua temeritate Liuiani graue uulnus
 Venetis est inflictum, ita uictoris hostis manus effugit
 ut Vicentiæ obserata porta in murum funibus extra-
 heretur. Nouissimè apud Mediolanum quum Piscarius
 cum Hispanis per suburbana tecta in Gallica & Ve-
 neta castra perrupisset, capto iam Theodoro Triuul-
 tio, qui Veneti exercitus erat Imperator, Grittus par-
 uo equi flexu è manibus hostium euolauit, deducenti-
 bus eum per obliquos tramites Græcis equitibus. Ve-
 rum qui toties à Fortuna male mulctatus fuerat, supre-
 mæ uictoriæ & Principatus compos exiit, Grima-
 noq; succedens præfuit Reipublicæ annos undecim,
 octuagenarioque maior quum fasellorum scutellans
 appetisset, abortis torminibus uita excessit.

Adami Fumani.

Vt uigili doctoq; ratis simul aucta Magistro est
 Vndiq; ut aerij uerrant freta cerula uenti,
 Nec uentos, ualidæ sue timet secura procellas,
 Credere sed pelago, ac magnis se fluctibus audet:
 Sic duce te urbs prognata mari, sic Principe Gritte
 Bellorum ut sciret magnos instare tumultus
 Bellorum metuit nullos interrita casus,
 Sed Martis dare se magnis cita motibus ausa est.
 Ut ratis illa eadem docto si cassa Magistro est

Vt nulli nusquam turbent freta cœcra uenti
 Et uentos ualidasq; horret male firma procellas
 Credere ne pelago, aut ullis se fluctibus audet.
 Sic Duce te urbs bone Gritte, eadē sic Principe cas
 Bellorum ut uideat nullos instare tumultus (sa
 Bellorum metuit cunctos exterrita casus,
 Nec dubijs dare se Martis cita motibus audet.
 Vt gregibus Tauri, turres ut mœnibus altis
 Sunt decori, ut pelago naues cingentibus undis,
 Sydera ut radijs internitet aurea Phœbe;
 Sic tu, sic Venetum Imperij dum scepra gerebas
 Notus eras Proceres inter bone Gritte superbos
 Corporis eximia specie, uirtute, animisq;
 Nostratum, o salue Heroum ter maxime, tu nunc
 Et nostra posthac semper celebrabere Musa.

Petri Aluarij Romani.

Magnanimi inuictiq; Andrea picta tabella
 Quam cernis Gritti continet effigiem.
 Hic seuam toties Fortunam expertus in armis
 Fortunam intrepido pectore sustinuit;
 Mox pia se ad pacis conuertens munia, summos
 Pacatæ titulos promeruit patriæ,
 Consilioq; graui labefactam restituit rem
 Et Veneti fines protulit Imperij.

Sub effi

Sub effigie Iacobi Quinti Scotiæ Regis.

TVARDÆ familiæ quæ Dani-
cæ erat stirpis usque à Saladini Sy-
riæ Regis temporibus, Scotiæ inser-
ta, quinque Reges, serie nihil inter-
cisa, eodem nomine ad exemplū Ae-
gypti Regum Solis discreti numeris in Scotia regna-
uerunt. Constat enim Macolmuu qui Rex in Scotia
animi uirtute memorabilis fuit, Valterium nobile pa-
riter atq; impigrum Ducem oriundum è Dania, uirtus
causa ad Stuardi dignitatem euexisse, quod in Sy-
ria insigni fama aduersus Saracenos Christianis in ca-
stris militasset. Eorum siquidem lingua Regij conuiuij
magister Stuardus appellatur, quod nomen postea in
familiam transierit; quod profectò inauspicatū quin-
que Regibus fuit. Nam primum huius nominis Iacobū
Stuardum superbè regnātem, coniurati familiares in
cubiculo trucidarunt: Secundum autem hostile castelli
incautius oppugnantem, diffracti aenei tormenti fru-
stulū interenit: Porro tertius à parricida filio ad Ster-
lingum iusta acie superatus atque interfectus cecidit:
Quartus uerò huius pater, quū absente Henrico An-
glie Rege, atq; in Morinis aduersus Gallos bellum ge-
rente, Angliæ fines inuasisset, à Surreio Britannorum
Duce ad Floddon magna clade Scotis obrutis occisus
est; superstitē hoc Iacobo puero atq; in Regni spem e-
ducato. Erat is natus è sorore Henrici Regis, quæ ex-

lebis pertesa thalami non diu in tutela filij permansit quum Guliermo Angosio equiti Scotorum formosissimo nupsisset. Ceterum puer à nutricijs cum summa fide liberaliter educatus uti erat forma insigni, Magdalenam Francisci Gallie Regis filiam in matrimonium duxit. Sed non multò post eam nulla suscepta prole amisit, sic ut iustis funeri persolutis, suadente eodè Francisco Rege, nuptias faceret cum Maria Claudij Lotharingie Principis fratris filia. Hæc erat ex Anægauen sis Regie familie stirpe orta, quæ ueterum Prouinciæ Regum propinquitatem, & Neapolitani Regni iura respicit. His nouis nuptijs non diu letatus est iacobus quum suscepta filia usq; ad eò leui morbo succubisset, ut nonnulli ueneno sublatum arbitrarentur; postquã deceptis medicis, qui ualidissimis iuuentæ uiribus polleteret, per interualla morbi concidisset; ut uxori acriabellâ à finitimis Anglis sustinenda relinqueret; appetente filiolum sibi in nurum Henrico Rege, ut ea cognatione Odoardus filius ex Ioanna Sameria susceptus, Angliæ simul & Scotiæ Rex efficeretur. Quæ res quum multis artificijs & machinationibus Anglorum tentaretur, & David Conerus Cardinalis Scotus perfidia Normandi, & Ratunij comitis esset interfectus, atrocissima adduxit bella, quorum is exitus fuit, ut puella cum matre uidua in Galliam classe transuecta Anglis connubij spem præcideret, & ab Henrico Gallie Rege eius stirpi inserenda seruaretur.

Ludouici Dominici.

Si Rex, si iuuenis miserandum funus obiui

Quid doleo? minimè, quippe Iacobus eram,
 Hæc pater, hæc atavi subierunt Fata Iacobi,
 Tam dira infelix omina nomen habet.
 Vt minus infelix hoc tantum exulto, Iacobus,
 Heres nullus erat tunc mihi dum caderem.

Sub effigie Vincentij Capellij Ve-
 netæ classis Præfecti.

OC splendido thorace, & purpurea
 trabea conspicuus fuit Vincentius Ca-
 pellijs, quum apud Actiacum promon-
 torium Ambacij sinus, coniunctis cum
 Aurijs classibus, cum Barbarussa prælio certaturus
 crederetur. Is ab initio æquè grauis & fortis Senator,
 propter maritimarum rerum peritiam, acere, & con-
 stans grauissimis in rebus iudicium cum singulari ui-
 gilantia coniunctum, facillè promeruit, ut summus clas-
 sis præfectus crearetur, & tum maximè quum aduer-
 sus Barbarussam Othomannicæ classis Ducem, abru-
 pta uetere pace, foret dimicandum. Veneti siquidè Ca-
 rolo Cesari inauspicato foedere coniuncti cõsociatis
 classibus contra ueros hostes arma uertenda censue-
 rant, tanta spe uictoriæ, ut Barbaros tota maris pos-
 sessione se depulsuros crederent; quandoquidem ipse
 Andreas Aurijs cum Cesaris classe primas in commit-
 tenda pugna partes deposceret, seq; ostensurum pro-
 fiteretur quanto ualidiores, & ad rem gerendam pa-
 ratiore Christianæ discipline triremes Barbaricis fo-

rent, quæ nouo rudiq; remige, & non magnoperè peritris gubernatoribus uterentur; præterquàm quòd numero etiã multo plures essent, & in quo uictoriæ certa spes sita uideretur, ingentium etiam nauium præsidio cõfirmatæ; ad quæ scilicet præalta nauigia instruatissimaq; tormentis, tanquam ad castella sese recipere posset, in omnem hostilis audaciæ uel turbati maris casum. Erant enim in utraq; classe Cæsariana & Veneta triremes rostratæ cætum triginta quatuor; onerariæ autem naues septuaginta tres præter tres ingentes Galeones stupendo tormentorum apparatu instructos. In nauigijs porrò quæ Carchestia in malis ferret, & uelis tantum agerentur, imposita erant circiter decem milia delectorum peditum Hispanici præsertim, & Italici generis. His Valerius Ursinus, illis Ferdinãdus Gonzaga præerant. Quibus classibus à Corcyra in Ionium eductis, tanta exorta est apud nostros alacritas pugnandi, tantusq; iniectus Barbaris metus, ut Barbarussa conspecta classe nostra Ambracio sinu inclusus nequaquam his arctis faucibus quæ sunt ad Nicopolim quam Preuesam uocant, egressurus crederetur; quod non amplius quàm octuaginta triremes rostratas, & sine rostris quadraginta biremes haberet, nec peritissimus senex suarum conscius uiriũ par uipendenda maiora nauigia tot instructa tormentis existimaret. Sed nostri qui in conspectum Nicopolitane arcis prodierãt, in explicatis consilijs ita hæserũt, ut quum frustra elicere hostes procurstatione conati essent, Ferdinãdus Gonzaga exponendum esse peditatus

latum, & Nicopolim quam paucis ante diebus Grimanius Patriarcha fauces ingressus cum Pontificijs triremibus expugnare frustra adortus fuerat, omnino agrediendam atq; expugnandam censeret; & è terrestri demum sinus supercilio Barbarorum classem tormentis inuadendam arbitraretur. Ea res apud quosdã probari non poterat, quòd dubium euentum habitura uideri posset, si post expositos milites aliqua scuior incidere procella, quæ seruandam classem, desertisq; militibus in tutam stationem reducendam ostenderet. Quid enim incommodius & asperius pediti relicto accidere posset, quàm ut ab equitatu, qui Grimanius in mare cum cæde propulisset, opprimeretur, simul & à classiarijs Turcis inuaderetur; quum nullo desertus in terra classis subsidio protegi posset. Itaque Auria quum ad eum Capellius scapha uectus ad puppem proueheret, peteretq; quid sibi agendum foret, & se promptissimam operam uti iuberet præstiturum polliceretur, ei totius studij & alacritatis gratias egit, & ut suo ordine consequeretur admonuit, classemq; ad Leucadis promontorium direxit; ratus aut Barbarussam faucibus egressurum, præliq; committendi occasionem præbiturum; aut si cessaret, & sinus se contineret, uti metu occupatus, uetere existimatione gloriæ naualis spoliaretur; ipse uerò superata Leucadis insula, quæ Nerithos olim, hodie sancta Mauria dicitur, ad Naupactum descenderet, totumq; sinum à dextra Leuicq; ferro & incendijs deuastaret. Sed magno miraculo portentoq; uentus qui ad cursum erat

secundus ita flare desijt, ut uela nauium dudum plenif-
 simè inflata conciderent, tantaq; oriretur malacia, ut
 si rostrata nauigio uti uellèt, necessario oneraria im-
 mobiles essent relinquendæ. Hac inopinata re, sicuti
 Auria & Capellius uehementer sunt perturbati, ita
 Barbarussa occasione suæ non desuit, classemq; fauci-
 bus mira celeritate eduxit; primumq; omnium sini-
 strum litus apprehendit, obuersis ad terrã puppibus,
 ut si quid durius ab hoste accideret cùm è litore, tũ ex
 nauibus decertaret, tanquam nullam omnino maiore
 quàm nauium, seruatis cum remige propugnatoribus
 iacturam factururus. Verùm quum nostros nouitate o-
 bortæ tranquillitatis præpeditos, consilijq; prorsus i-
 nopes, magnarum nauium fluctuantem classem cir-
 cumire, nec se expedire ad pugnam conspiceret; in
 eos directæ suæ classis acie inuectus est, quum ipse me-
 diam teneret aciem, & hinc Simas cognomẽto Iudæus
 & illinc Salecus archipiratæ illustres præessent. Tã-
 ta autem perturbatione omnium tantoq; tormentorũ
 strepitu res eo die nostris infaussto acta est, ut nullo no-
 bili congressu cœpto dissipati in fugam uerterentur,
 & Barbarus obstupescens nostrorum ignobilem tre-
 pidationem cum risu demum conuersas in fugam pup-
 pes contemplaretur, ipse duas interciperet triremes,
 & nauigia nostrorum maiora, circumducta corona
 triremium diu tormentis uerberaret; atq; interim re-
 nescio è manibus Turcarum nostra classis eriperetur
 quam ingruente nocte minimè persequendam Barba-
 russa.

russa iudicauit, quum singulari hercle suo, nostris uero parum felici spectaculo letaretur, maximeque rideret, quod trium prætōriarum lumina ignobili exemplo abiecta esse conspiceret; tanquam ea ab extremo pauore ultro extincta fuissent. Capellius atque Auria continenti cursu Corcyram peruenierunt, quum nullus omnino præ pudore locus mutæ consolationi esset relictus, et eos postridie ad Paxam usque Insulam hostis esset persecutus. Tum enim non obscure ad mutuan ignominiam obtrectantes, de inuadendo Dyr-rhachio frustra consultatū est; ut infamia quoquo modo sarciretur communi consilio Castrum nouū in Rizonico sinu expugnarunt; neq; quisquam eorum culpam pudēdi cuentus nisi perplexè reiecit, uti ab utroque opportuna Historijs nostris percunctatione didicimus. Ceterum Capellius multis argumentis, uti erat apprime facundus nominis sui famam egregie defendit; agensq; quartum et septuagesimum ætatis annū, integra apud ciues dignitate fato concessit.

Iouij Iunioris.

Classē in Leucadij fluctibus æquoris
 Instructam Veneto milite uiderat
 Letam uerrere Pontum
 Nūm̄borum pater Aeolus;
 Væ quum ueteris conscius asperæ
 Iononis, miserum in Dardanidum genus,
 Leni murmure uentum
 Spirantem, Aeolio in specu

Inclusum tenuit, Quæ celeri modò
 Lapsu uix pelagus contigerat ratis
 Auræ flatibus acta,
 Et remo inuolitans leui;
 Nunc immota iacet per freta languida;
 Tum classẽ implicitam, lapsaq; carbasa
 Risit Barbarus hostis
 E fluctu Ambracij sinus:
 Contra sæua Deũm fata CAPELLIUS
 Ibat, præda (nefas) militis impij,
 Ni Classẽ inferat Eurus
 Seruatam ad patrium mare.

Sub effigie Francisci Borbonij An-
 chiani Gallorum Ducis.

EMINI huius seculi procerum, na-
 talibus ac honoribus insigni petulan-
 tius ac acerbius illusit Fortuna, uti
 lubrico suo uestigio semper incerta
 & insolens, quàm Francisco Borbo-
 nio cognominẽ Anchiano. Hunc enim natura maximẽ
 decorum fecit; Regij sanguinis domus totius Gallie
 nobilissimum edidit; gratia autem Regis usq; adeò ex-
 tulit, ut penè prius Dux quàm miles in castris conspe-
 ctus, imperatorijs insignibus ornaretur; eiq; demum
 lauream triumphalem ætati eius intemperanter in-
 dulgens, & plena doli Fortuna tribueret, quum ad Ce-
 resolam ipsius Dauali Vastij, tanti atq; inuicti nomi-
 nis

nis Ducis profligato exercitu, trucidatisq; Germano-
 rum legationibus incomparabilem & planè nouam
 de Caesarianis copijs uictoriã retulisset, subindeq; ob-
 fesso Carimiano iuxta Padum oppido, & ex longa per-
 tinaciq; obsidione perdomitis fame Hispanis atq; Ger-
 manis uictor extitisset. Sed Anchianus his rebus, que
 præclaræ memorabilesq; fuerunt, cum insigni gloria
 gestis, quum ad Franciscum Regem in Galliam redif-
 set, ut eius uictoriæ gratulationibus apud suos frueretur,
 impetraretq; præmia militibus suis, qui maxime
 eo prælio strenuè dimicassent, sorte ex consuetudine
 gentis, alacritateq; aulæ, ludicrum institutum est spe-
 ctaculum, quo oppugnati defensiq; oppidi simulachrũ
 edebatur. Ea contentio militaribus armis instructa
 prouectaq; ardentius, ut maior illustribus formis uo-
 luptas pararetur, cum habuit exitum, ut ipse Anchia-
 nus florentissimæ iuuentutis Princeps dum scalam ap-
 ponit, & per eam audacter subit, temerè prouoluto à
 defensoribus prægravi cophino ex scala deturbare-
 tur, nec multo post luxata ceruice confractq; cere-
 bro idem modo felicissimus & puncto temporis miser-
 rimus lugente populo conclamatus expiraret; Ita ut
 quem nuper armatæ Caesaris phalanges pugnantem
 superare nequierant, miserabili in ludo per iocũ ster-
 neretur. Hoc tam funestæ commiserationis exemplo
 iuuentus per se sferuida, periculiq; omnis facile contẽ-
 ptrix, ut cautius & temperatius contentiosis specta-
 culis uacaret, admoneri potuit; quum pleriq; dictum
 Othomanni Gemis ad memoriam reuocarent. Is enim

quum Romæ in libera custodia apud Alexandrum Pō-
 tificem seruaretur, eumq; humanitatis causa Ascanius
 Sforzia ad equestres ludos deduceret; interrogatus
 an ea nostri moris spectacula in quibus nobiles cata-
 phracti hastis inter se concurrerent, & sepe excussi
 ephippijs solo deturbarentur, ei placerent, uir grauis
 responderat, inanem esse gloriolam peniusq; fugien-
 dam, que tanto uite periculo à nostris peteretur. Pro-
 pterea Turcas suos omnino sibi prudentiores uideri,
 qui non per uiros nobiles & fortes milites uti nostri
 huiusmodi spectacula ad uoluptatem populis conces-
 sa, sed per seruos, in quibus si casu affligerentur, aut
 perirent, minima esset iactura, edere consueuissent.

Rainerij.

Aspice quem Regno subnixum Regia proles
 Flagrante armorum laudibus extulerat.
 Hoc duce magnanimi cecidit uis bellica Vasti
 Germani & toto procubuere solo,
 Gallica tum latis se sustulit aurea pennis
 Gloria, fame auidi laudibus Anchiani,
 Inuidit Mars: & iuuenem simulchra cientem
 Martia, nube caua textit, & eripuit.

Sub effe

Sub effigie Caroli Aureliani Francisci Regis filij.

CAROLVS Aurelianus è tribus Francis
 Regis liberis postremus hoc pro-
 minente naso ingenuisq; oculis, & ro-
 seo colore paternæ similitudinis, atque
 item liberalis splendoris, & bellicæ uirtutis specimen
 referebat. Huic lustrico die ad Christiani baptismatis
 fontem Abdenago nomen fuit, imponente id Ioanne
 Despachio Heluetiæ gentis legato, qui ad confederã
 dam sacro eo uinculo priorem amicitiam, compatra-
 tus honore fungebatur. Repetebat autẽ id nomen ex
 Mosaica Historia, quòd trium ibi puerorum ex cami-
 no ignis ardentis Deo magno laudes psallentium &
 euadentium postremus fuisset Abdenago; non admo-
 dum insulsa comparatione Regionum liberorum, qui
 pariter Deo magno cordi forent, sicuti illi ab incẽdio
 magni numinis misericordia seruati fuissent. Sed huic
 bono alioquin omni religiosè concepto felix euentus
 defuit; Nam sicuti primum nomine Franciscum, uti e-
 rat titulo Delphinus, destinatũ Regno iniqua sors Fa-
 ti, ingruente in Prouinciam hoste Cesare apud Aui-
 nionem sustulerat, ita hunc quoq; ex pestilenti morbo
 appropinata dies atra surripuit; eo grauiore Franci-
 sci patris dolore, quòd bello Belgico triumphalis Lau-
 reæ decus promeritus, pace demum confecta, apud ur-
 bem Sueffionum certo foedere sponsalium Cesari ge-
 ner ascisceretur, cui Cisalpinæ Galliæ Imperium Au-

gusta liberalitate esset concessurus, ut ex ea tandē Mediolanensis dominatus controuersia renato toties bello, exoptatus cunctis Europæ gentibus finis imponeretur; ob id aliquanto grauior & luctuosior Insubriū quam Gallie populis Carole mors fuit, quando hi qui summæ spei iuuenem amiserant, supersite atq; incolu mi Henrico Delphino, uel immaturi Fati iniuriam æquius ferrent; illi uerò grauisimis bellorum & tributorum incommodis afflicti, & à Cesarianis militibus inclementer expilati, tota spe pacis & speratæ tranquillitatis puncto temporis decidissent.

Iulij Iouij.

Te fera mors Carole eripuit florentibus annis
 Insubriæ Cesar dum tibi regna parat,
 Illa diu extinctum ingemuit, te sospite, nam se
 Crediderat tantis posse carere malis.
 Insubriæ, & Gallis raperis, maiora sed illi
 Damna tulit, mœstæ mors tua quam patriæ.

Sub effigie Alfonsi Dauali Vastij.

QVONIAM honestissimo præcellentis & merite laudis præconio te ornauerim Alfonsi Dauale, idem mortalium formosissime et fortissime Ducum, qui cunctos seculi nostri triumphales Duces magnitudine animi, & perpetuo immẽ se liberalitatis splendore superasti? Vnde hoc unum tibi peculiare decus paucis concessum aut usurpatum

compararis, scilicet ut post deuictos hostes humani-
 tatis & pietatis iura tueri, totius elegantiae studia pro-
 uehere, subleuare uirtutem, ingenia fouere, & clemē-
 tiae laude potiri, nec obiter quenquam uel hostem diu-
 miserum esse pati condisceres. Quod si naturae tuae ab-
 solutae uirtutis amore deslagranti, ut tantum posses,
 quantum uelles Fortuna tribuisset, iam pleriq; magni
 Reges infra gloriae tuae gradum positi conspicerentur.
 Hoc facile nos singularum propè actionum tuarū uel
 bello uel pace praecleari testes, existimare, & ceteris
 confirmare possumus, ex religiosa historiarum fide,
 quas freti conscientia integri pudoris, cū uiuis ad ob-
 lectionem tum posteris ad exemplū edidimus. Quo
 fit, ut huius seculi iocundissimum Etrusci carminis ua-
 tem nō omnino fabulosum existimari uelim, qui te Da-
 uale Heroem atq; alterū prope Herculem aeternis for-
 tasse carminibus fecit, quum ex lepidissima fabula mō-
 strum horribile & truculentum quod immanis auar-
 ritiae nomen ferret, in Europa natum dirisq; dentibus
 & pestilenti habitu obuia quaeq; uastantem decanta-
 ret; ad quod opprimendum honestissimi quicq; atq; for-
 tissimi inusitatae palmae decus quærentes undiq; con-
 currerint: Sed pleriq; eorum usq; adeo feri monstri a-
 spectum reformidantes ita haeserunt, ut in id eminus
 tantum iacula contorquerēt, congressuq; pauētes ab-
 stinerent, donec superueneret tres inclytæ uirtutis im-
 puidi bellatores Leo scilicet decimus, Maximilianus
 Caesar, atq; ipse magnanimus Galliae Rex Franciscus.
 Hi namq; uno tempore immanem belluam adorti, im-

potenter reluctantem præaltis uulneribus confaucidã
 runt; sic tamen ut ea cruento rictu resurgere posse uideretur; nisi opportuno superuentu Daualus auratis
 in armis conspicuus heros adactò per uitalia uehemẽ
 ti mucrone confecisset. Quod hercle insigne spoliũ
 de monstro tanquam de subacta auaritiæ rabie fortiter
 relatum inter tot tua Alfonso maiorumq; tuorum
 domestica trophæa, quæ de uictis captisq; regibus penates
 tuos exornant, nobilius & ad famam quoq; perrennius erit. Sed Daualum tantis præditum uirtutibus,
 Fortuna auctæ felicitati, & crescentibus honoribus
 semper infesta uehementissimè perculit, quum ad
 Ceresolam ei speratæ uictoriæ decus eripuisset, egregiè
 ex aduerso uincens Gallis; unde illi non toto
 uertente anno, ex non dubio indignantis animi dolore
 maturatus sit uitæ exitus; quintum siquidem & quadragesimum
 agens annum in secessu Viglebani oppidi podagra
 uexatus excessit è uita; nullia alia re profusus
 felix, quàm uetere sua gloria, & liberorum summæ
 spei conspectu, fidelibusq; Insubrũ lachrymis, quũ
 intempestiuè bono publico creptus tumularetur; qui
 moderatè ac humaniter, quantum sæua tempora tulerant,
 auspicijs Cæsaris imperasset.

Faerni.

Desituti flete ciues magnum Vastii Principem,
 Deplorate raptum uobis præsidem iustissimum
 Luctuosa triste funus prosequentes nenia.
 Ille uestræ semper auxit ciuitatis commoda;

Ille

Ille ius & æquitatem conseruauit publicam;
 Inq; sæuis sæpe bellis sospitem urbem præstitit.
 Quare mœsti flete ciues magnum Vasti Principem,
 Deplorate raptum uobis præsidem iustissimum
 Luctuosa triste funus prosequentes nenia.

Parthenij Parauicini.

Siste gradum sacriq; hospes decora alta sepulchri
 Et molem ingentem, spolijsq; insigne trophæum
 Haud mortale opus, & manes uenerare beatos.
 Ipse olim celebres Vasti dum solueret umbris
 Inferias, meritoq; Ducem decoraret honore
 Armipotens, Lybico, Galloq; ex hoste recepta
 Hæc spolia, hanc magnis sacrauit manibus aram.
 Tunc etiam percussa graui Bellona dolore
 Turbatasq; effusa comas Tritonia uirgo
 Funebrem ad pompam exequiasq; ingētis alumni
 Conueniunt, & Martis opus dignumq; laborem
 Concelebrant, lustrantq; rogam donisq; parētant.
 Tum lectos urna cineres iam ritè peractis
 Exequijs, pariter suprema uoce salutant.
 Inuicti, ò cineres, queis hæctenus inclyta uirtus
 Ausonia enituit, longè uictura superbas
 Pyramidas fama, hæc uobis monumenta dicamus;
 Aeternamq; aram, uobis decora omnia belli
 Cedimus, & nostros iam nunc largimur honores.
 Hinc igitur cæco bellorum urgente tumultu
 Ductores responsa petant, huc hoste fugato
 Sacra ferant, prædas, atq; arma hostilia figant,

Vestraq; uotiuus placent sibi numina donis.
 Hic pulchræ uirtutis honos, hæc præmia sunt.
 Hæc Mauors, comitesq; duæ, pullatus Apollo
 Excipit, & mœsta Aonidum cingente corona
 Flebilibus repetit numeris: mox numine dextro
 Ferrea concordēs uoluerunt stamina Parca.

Sub effigie Henrici VIII, An-
 glia Regis.

LYXIS socios (ut Poetae ferunt) Cir-
 cais illecebris in feras mutatos quisque
 fecilè credet, qui Henricum Octauū An-
 glia Regem nouerit, & tragœdias eius
 aulæ, uastatq; Britannici Regni incommoda perspe-
 xerit uel audierit. Nemo siquidem ætatis nostræ Regū
 aut forma corporis spectatior, aut altitudine eruditū
 ingenij nobilior, aut opū & uiriū magnitudine uali-
 dior aut deniq; quod uirtutis atq; Fortunæ munus est
 amplissimis uictorijs clarior atq; celebrior fuit. In Gal-
 lia Gallicum nūquam ferè antea uictū suderat equita-
 tum, & ualidissimas urbes in Morinis & Neruijs ce-
 perat: Scotos se absente, & in continenti transuectis
 copijs bellum gerēte, Angliam adoriri ausos per Sur-
 reium Ducem ad Floddum interfecto eorum Rege, ad
 internitionem totius propè nobilitatis profligarat, et
 cum magna gloria præclaræ pietatis Iulium Pontificē
 Gallorū oppressum armis euexerat: Clemētēq; item
 nefario impetu Cesarianorum militum post euastatā
 urbem

urbem captum, pijs armis adiuuerat, sic ut inter Reges belli & pacis grauissimus disceptator, & arbiter haberetur. Sed malo quodam fato inuasit demum tam nobile, tantisq; naturæ, atq; Fortunæ bonis cumulatiu & illustre ingenium pestilens Erynnis inferorum excita sedibus. Insano namq; amore Rex ita percitus est, ut Catherinam uxorem, quæ Ferdinandi Hispaniæ Regis filia fuit, ipsiusq; Cæsaris erat matertera, repudiaret, ut Bolenia adamata in maritalem thorum ducere tur. Verum hanc adulterij & incestus ream, mortuam iam Catherina, carnificis manu decollari iussit: ac tertio loco lectissimæ pudicissimæq; Semeræ Anglici sanguinis, regius thorus paratus est. Hac uerò ex difficili puerperio enecta, Cleuensem Sicambrorum Reguli sororem quarto loco duxit. Post quam etiam repudiata quòd ad genium intentæ libidinis minimè respondisset Hauardam Surrei uictoria Scotica inelyti neptem duxit, quam postea quibusdam ueteris impudicitie criminibus circumuentam, capitali affecit supplicio, ut Parie quanquam uiro orbatæ sexto connubio iungeretur. Verum hæc tanquam leuia Regiæ libidini & uoluptati condonari posse credebantur, nisi tot repudijs, uxorumq; cædibus Rex infamis à maiorum religione descisset, Phiserio & Moro summæ uirtutis & sanctitatis proceribus, qui sacrorum antiqua iura ardentissimè tuebantur, crudelissimè trucidatis; quorum hic erat Epistolarum magister, ille uerò à Pontifice in senatum lectus. Nec multum inde insania sua præceps in inuidiam atq; odium Romani Pontificis, qui primæ

atque legitimæ uxoris repudium seuerè fuerat detestatus, in templa grassari cœpit; donaria uasq; sacrata, antiquitus altaribus dicata sustulit, & conflauit, cœnobîa euertit, sanctissimorumq; martyrum ossa & cineres sepulchris eruta, in Thamesim amnem, aduehēda in Oceanum proiecit. Impotenter quoq; sacrorum effectus Princeps, sacerdotiorum redditus & latifundia in fiscum redegit, promulgauitq; leges, quibus cuncta uel diuini uel profani iuris ad arbitrium reuocaret. Nec satis erat multorum opes occupare, nisi inauditam cogendi auri atq; argenti sitim humano cruore restingueret. Sustulerat nanque nobilissimos equestris ordinis proceres, quum modò auaritia inexplebilis, modò seruida libidines, modò ex scelerū iniurijs parta odia perpetuam accusationum & damnationū materiam suppeditarent. Itaq; paucissimis annis, secus ac antea fuerat, irritata tigride seuior, efferato lupo rapacior, sceta leæna rabidior, & siti exusto dracone uirosior euasit. Neq; ullum omnino cæleste numen repertum est, quod hæc latè serpentina mala compesceret, aut uindicaret; magno quidem humanorum uotorum ludibrio, uel propterea quòd immanibus eius cōsilijs singuli rerum euentus secundissimè responderēt. Supremo nanq; bello Gallico post Hyberniam Insulā rebellantem, armis perdomitam, Bononia urbe ad Oceanum fortiter expugnata sit potitus, & hunc quem è Sameria susceperat Edoardum filium, Regni heredē reliquerit, quem ex indole ingenij specieq; oris Regale decus præferentem spectas eadē in tabula iuxta patrem

trem scitè pictum. Hunc Dij Deaq; omnes seruent, si
 paternæ uirtutis potius quàm seuitiæ atq; impietatis
 amulus esse uelit. Cæterum Henricus septimū & quin-
 quagesimum agens annū Gangræne morbo, qui sini-
 strum crus atrociter exederat, postridie Cal. Februa-
 rias succubuit, puero auunculum Semerum relinquēs.

Lælij Carani.

Clara uelut magnum cognouit Roma Neronem,
 Asperitas cuius maxima in orbe fuit,
 Secula sic Regem aspexerunt nostra Britannum
 Qui pietate magis splenduit atq; magis,
 Attamen hoc fatear Nero, te superasse Britannum
 Crimine, quòd diuos temnere non timuit.

Sub effigie trium inclyti nominis
Piratarum Turcarum.

RIBVS his tabulis ad ueram effigiem
 representantur duo Mitylenæi fratres
 Hariadenus & Horuccius, quibus idem
 Barbarusse fuit cognomentum, qui ma-
 gna uī corporis atque animi ex Lesbo Insula piraticæ
 operam nauantes, & terra mariq; famam nominis for-
 titer atq; feliciter extendentes, ad magnas opes, atque
 inde ad regale demum fastigium in Mauritania con-
 scenderunt. Cæterum Horuccius terrestribus potius
 copijs & nobilioribus ausis inualuit, quàm nauali di-
 sciplina, quam penè totam Hariadeno fratri relique-
 rat, postquàm ad Bugeam Numidiæ urbem dum arcē

oppugnaret, tormenti ictu dextram amisisset. Non demisit tamen in ea calamitate animum, ut qui ferrea manu ad cubitum religata cum Numidis & Mauris regulis continenti bello sese uehementer exercuerit. Verum eius conatus qui toti propè Mauritaniam usq; ad Tremisenios & Fessanos Reges maximo fuerat terro-ri hunc tulit exitum, ut ab Hispanis equitibus, qui Tremisenio Regi auxiliares aderat, equestri fusus praelio interficeretur, nequicquam longissimo cursu fuga per arenosas solitudines extenta & effuso passim auro, ut persequentes distineret. Per hunc modum Hariadeno Algerij Regnum cecidit. Is quidem par Horuccio fratri cum animi magnitudine, tum immensa ui corporis, et bellica uirtute, sed Fortuna aliquanto superior. Nam Hariadenus nauali innixus disciplina, ita paucis annis potens, ascitis sibi praedonum audacissimis, & formidandus euasit, ut undique oram Hispaniae atq; Italiae, Insulasq; ad unum omnes Mediterranei maris impune popularetur, & demum ex fama rerum gestarum Solymanus uirtutis causa, Othomannicae eius classi praeficeret: Cuius imperio euectus & confirmatus, Muleassem TUNETI regnantem, & cum fratribus de Regno contendente, astuta societatis simulatione depulit; seq; Regem perdomito armis TUNETANO populo impotenter effecit. Sed non diu tanto Regno letatus est: nam Caesar incomparabili uirtute pietateq; cum ualidissima classe numerosoq; militum & tormentorum apparatu aggressus, magno Christiani nominis commodo, & singulari sui nominis gloria ita expulit, ut multo
 maxi-

maxima parte classis spoliatum in fugam conijceret;
 restituto subinde Muleasse certa pactione exigui tri-
 buti, quod is regendis Africae populis propter uetusta-
 tem imperij & Numidarum amicitiam potior habe-
 retur, & Turcis praedonibus foret insensissimus. Verum
 Hariadenus tanta inuicti animi exitit fortitudine in-
 ter ea summae calamitatis detrimenta, ut reliquam clas-
 sem quae ad Hipponam subducta, semiq; demersa fue-
 rat, incredibili celeritate educeret, & Caesarianarum
 triremium persequentium diligentiam effugeret; nec
 multo post Byzantium proficisceretur. Eum Solyma-
 nus usq; adeo sereno uultu excepit, ut eum magnope-
 re laudaret, consolareturq;, quoniam fame iam pridem
 parte satisfacisse censeretur, quod nullis adiutus au-
 xilijs, potētissimi Christianorum Imperatoris impetum
 sustinuisset, atq; inde cum parte classis incolumis Algerij
 adhuc Rex se recepisset. Non enim classem neq; milites
 neq; etiā Regna, toties spectatae eius uirtuti, unquam de-
 futura: extemploq; eum, contra ac pleriq; Turcae Proce-
 res rebantur, confessu ordineq; purpuratorum dignum
 existimauit, oraq; maritimae Praefectum & Basam appel-
 lauit. Inciderunt demum grauissima bella, ruptis inducijs
 inter Caesarē & Franciscū Galliae Regē: Qua de causa
 Galliam praemete Caesare, & Britannis in societate eius
 belli in continentem perductis, missus est Hariadenus cum
 ingenti classe, qui Galloamico Regi opem ferret. Verum ea
 classis terrori potius quam magno usui Gallis fuit. Nam Ha-
 riadenus Nicæa capta, arcem expugnare non potuit, hinc
 mareq; in Prouincia apud Tolonem coactus est, se-

quentiq; anno uastata Etruriæ ora, atq; Infulis Ilua, I-
 gyllo, Aenaria, & Lippara immani populatione affli-
 ctis Byzantium redijt; nulla re gloriosior, quàm quod
 paulò ante ad Actium promontorium Cæsariæ &
 Venetæ classis cum ignominia nostra fugientis, pup-
 pes conspexerit, & in Rizonico demum sinu Castrum
 nouum paulò ante à Cæsariæ captum terra mariq;
 fortiter adortus ita recepisset, ut ibi quatuor ferè mi-
 lia ueteranorum Hispanorū trucidarit. Cæterum quib;
 Byzantijs tantis rebus gestis apud naualia ædifican-
 dis triremibus multus incuberet, octogenarius senex,
 & multo grauis abdomine, Veneriq; interdum indul-
 gens, in morbum incidit lentioris diarrhœæ, sic ut ui-
 talis calor, crura femoraq; sensim desereret. Sed Iudæo
 medico tenellæ ætatis pueros locis affectis applicante
 aliquandiu labantes spiritus uiresq; resouit, donec fe-
 bris aborta cum extingueret, sic ut Asanem filiū quē
 Algerij Regem imposuerat, suæ peculiaris classis, &
 seruorum, totiusq; fortunæ suæ indulgente Solymano
 hæredem relinqueret. At Sinas hic cognomento Iudæ-
 us, qui altero captus oculo, cum Barbarussa pictus cõ-
 spicitur, nequaquam eadem fortunam, quam Mityle-
 nœi fratres experti fuerant, sortitus est, quanquam di-
 sciplinæ naualis esset peritissimus solertiq; præditus
 ingenio prædonū prudentissimus haberetur: ipso qui-
 dem Hariadeno constantior in consilijs, & moribus
 temperatior. Seruos enim mitius exercebat ad remum
 & benignius alebat, ut pote qui ualeitudinem eorum
 benignissimè curaret, neq; enecandos perpetuis flagel-
 lis

lis exiſt' maret. Multam porrò ſyderalis ſcientiæ, nauigatoriæq; membranæ notitiã hauſerat, magnum uſum in agnoſcendis tempeſtatibus, de natura cæli, & nubium, naturæq; reſeſſuum, & tempeſtatum maris perceperat. Quarum rerum opinione adductus Solymanus eũ Rubro mari, atq; Indico præfecit. Nam Turcæ paulò antea Solymano Epirota eunucho duce, qui poſtea inter Baſſas electus eſt, intercludere Luſitanorum nauigationes cogitarant, quæ ex India aromatiũ merces in Europam adueherent, magno quidẽ Memphitici portorij, & Othomãnici uectigalis detrimento. Qua de cauſa Sinas apud Thorum atq; Suetiam intimi ſinus Arabici portus, claſſem ædificabat, ut ea in Indiam prouheretur. Sed ſenem Smyrnæ natum durior Aegyptij cæli inclementia tentauit & celeriter extinxit, eo exitu, ut ſe è uita felicem excedere putaret, poſtquàm id ſuperi conceſſiſſent, ut Zabachem filium Tuneti olim captum, poſtliminio ſibi redditum uideret, & eius complexu potiretur. Hunc ad eum tâquam ueterem amicum, ſodalemq; Hariadenus à Populoniæ Regulo conceſſum, magni inſtar muneris, ad mare Rubrum uſq; miſerat.

Petri Angelij Bargæi.

Ecquis Protegenes, ecquis tam doctus Apelles
 Hanc faciẽ, hæc clara ſplendentia lumina flamma
 Pinxit, & hos uiua uiuos in imagine uultus?
 Nam (memini) ſic ipſe oculos, ſic ora ferebas
 Inuiſte Hariadene: acri dum milite ſeptus

Vrgeres hostem, & sulcares nauibus æquor
 Vt durum, ut sæuū spirat frons horrida Martem,
 Vt cædem minuitur adhuc, ut uiuida uirtus
 Quæq; arces, quæq; olim urbes, quæq; ardua muris
 Oppida disiecit, quæ Regna opulenta subegit,
 Ostentans sese medio in discrimine belli,
 Indicat aduersas quantum contemneret iras
 Fortunæ, quantis rerum uersaret habenas
 Consilijs, si quando auræ implere secundæ
 Carbasaq; cursusq; tuos, nec pectore magni
 Defecere animi quanquam natalibus ortum
 Obscuris, quanquam maiorum exempla sequentē
 Nulla: truces ut non sceptro spoliare superbo
 Auderes, ipsosq; sua de sede Tyrannos
 Eijcere, & uictis Lybiæ ius dicere Regnis.
 Te te undæ tremuere omnes, quas ultima Calpe
 Aspicit occiduas, uel quæ prospectat Amanus
 Littora multifidus: nec non quæcunque procellis
 Insulæ Ionio in magno tunduntur & Euris.
 Quin etiam ipsa tuas olim Phœacia tellus
 Deuastata manus sensit, quo tempore Iberus
 Dalmaticos multo tepefecit sanguine campos.
 Scilicet innumera tum uos toto æquore classes
 (Proh pudor, & labes nullis abolenda diebus)
 Fugistis fultum nec Dijs, nec uiribus æquis.
 Ergo iterum Actiaca Phœbus miseratus ab arce
 Ionios Italo perfusos sanguine fluctus,
 Corporaq; Aegæis fluitantia uidit in undis.
 Nec fuit indignum superis cepisse potenti

Omnia

Omnia tum primum dextræ parère Tyranni,
 Atq; hostem Ausonios ferro populare penates,
 Nostrarumq; unum exilio se accingere rerum.
 At tu magne Senex ne dira incendia mente
 Concipe, nèue in nos flammato pectore scui,
 Illustres delere uelis ut funditus urbes,
 Argiuorum urbes quondam decora alta tuorum.
 Sit uicisse satis: sat sit sumpsisse cruentas
 Horribilem dextram uicto de milite pœnas.

Sub effigie Francisci Galliae
 Regis.

O Cillustri planeq; Regio generose
 frontis honore, atq; hoc cultu, splen-
 doreq; armorum Franciscus Galliae
 Rex primus in aciem prodire, & di-
 ra Martis munera obire erat solitus

Hunc nemo Galliae Procerum uel excelsæ stature pro-
 ceritate, uel habilium ad arma artuum firmitate, uel
 impauidi & semper constantis animi uigore adæqua-
 bat; Nemo Regum candore animi, clementia, & pie-
 tate anteibat; Nemo deniq; mortalium præalto uiuidi
 ingenij lumine, & quod incomparabile in eo uidimus
 expedita maximeq; tenaci, & rerum & nominum me-
 moria superabat. Summa siquidem in eum nature a-
 spirantis dona, superi adeò cumulatè contulerant, us
 certo & iocundissimo insignium uirtutum concursu,
 haud dubiè felix posset existimari, nisi eum tractantè
 arma Fortuna Caesaris ex professo tantis belli pacisq;

artibus aduersa, sæpiſſime ſeſelliffet. Ne que enim hæc uti illi, uirtuti fida comes eſſe uoluit; ſcilicet ne obſtaret fatiſ Caſari Italiae Imperium deſpondētibus. In hoc tamen ſecundiſſimo ſuo curſu eadem Fortuna que perenne ſtudium in Caſarem extenderat, tanquam certo pudore uicta, id Franciſco præſtitit, ut ſaltem & libertatem Gallia ſibi cordi eſſe, tot aduerſis bellis oſtēderet, pararetq; ſubinde pacem reſtinctis undiq; bellis ut Franciſcus ſua inuicti animi magnitudine proculdubio felix moreretur. Quartum ſiquidem & quinquageſimum natus annum, extinctus eſt, quum fortē ex nimia iactatione equeſtri qua ille immodicē uenabundus utebatur, ei enatum eſſet circa ſedem malignū uſcus, & ſenſim collabentibus uiribus ignobili in utero, cui Rambuleto nomen eſt, Regum nobiliſſimus deſeciffet, eo quidem tranquilliore abruptæ uitæ exceſſu, quod Henricum filium qui iam cōſtantiſſimi bellatoris & prudentiſſimi Regis præclarum ſpecimen nō uno in loco præbuiſſet, tanti Regni hæredem relinqueret, cum bona etiam ſpe poſteritatis; quando iam ex eo auitæ indolis nepotem amplecteretur.

Ioannis Bellai Cardinalis Pariſienſis.

Gratia, forma, decus, probitas, ſacundia, candor,
 Relligio, Charitum ſpes, amor Aomidum,
 Ingenij, atq; animi uis admirabilis, uno
 Cuncta hæc tumulo, Rege iacente, iacent.

Fortuna est quicquam si desuit; hac age, uincet
Errice, & reliquis equiparato patrem.

Ioannis Baptistæ Possuini.

Effigiem Rex magne tuam, tuâq; inelyta facta
Consecrat excultis scripta uoluminibus
Musarum in templo, patrij propè littora Lari
Aeternæ Iouius conditor historiæ;
Quodq; ex te perijt, fallax pictura reponit,
Quod uiuit, uiuum pagina fida facit;
Ut spectent oculis mirantibus ore nepotes
Quæ decuit terris, & dare iura mari;
Et simul annales rerum memorande tuarum
Franciscæ, arrectis auribus excipiant,
Ut bello Heluetias uidiuaris ciuibus urbes
Quum tegetet molles primâ iuuenta genas,
Ut fortes idem Insubres, & Belgica Regna
Nomine penè ipso debita Regna tibi:
Quâ pater Eridanus uiolentis uoluitur undis
Excusso impuleris subdere colla iugo:
Vtq; Urbem dominam, septemq; receperis arces
Excidio ex magno, seruitioq; graui,
Acceptos tibi Roma Deos, sanctoq; Tonantis
Fungentem in terris munere, grata refert,
Quos tu pugnaci diuersis partibus hosti
Terrorem incutiens obsidione leuas.
Tu latè Imperium profers, tu prælia tentas
Ut teneant fines otia tuta tuos.
Te non ullæ acies, non terruit Amphitrite

Quum pareret gentes in tua damna nouas
 Impendere ferox à tergo negligis hostes
 Quos beat auriferi lucida Lympha Tagi.
 Non coniurato ueniens Germanus ab Istro
 Cogit præcipiti te dare terga fuga.
 Ergo tot spolijs non uno ex hoste relatis
 Auertis patrio Barbara tela solo,
 Nec tibi non magnam pepererant otia laudem
 Otia Pieridum dulcibus acta modis,
 Quas primus patrias ad gentes, effera corda
 Parnassi è summo uertice ducis ouans,
 Despectasq; artes, & humi sine honore iacentes
 Erigis, ò seculi gloria prima tui.
 Quare uos Regem tantarum in munere laudum
 Carnine uicturo dicite Pegasides,
 Vt qui uos claras in luminis extulit oras,
 Vestra ope conspicuum tollat ad astra caput.

Sub effigie Ferdinandi Cortesij.

NTER Hispanici nominis insi-
 gnes uiros, qui enauigato Oceano,
 adiuuentisq; nouis terris & popu-
 lis, illustrem famam sunt consecuti,
 omnium (uti reor) clarissimus eni-
 tuit hic qui aurato cinctus gladio,
 ornatus aurea torque, & pretiosa indutus pelle con-
 spicitur Ferdinandus Cortesius. Is Columbi Ligurij
 qui primus seculo nostro stupenda nauigatione alte-
 rum propè terrarum orbem nobis aperuit cogitatio-
 nes

hes prope insanas præalti ingenij, & placita naualis
 disciplinæ solerter atq; feliciter æmulatus directo ad
 Occidentem cursu, in uastum sinum recuruantium sese
 terrarum ad Septentrionem appulsus Mexicana Re-
 gna, & gentes ingenio nihil à nostris moribus abhor-
 rentes reperit. Profectus namq; ab ultimo Insulæ Cubæ
 promontorio, quod in Occidentem recta protenditur
 & Tropico Cancræ subest, relictis ad leuam Iucatanæ
 & Coluacana Insulis ad aduersam intimi sinus frontē
 applicuit, iuxta fauces ingentis fluminis quod Panu-
 cum uocant. Ibi per interpretes Iucatanæ & Colua-
 canæ homines, quos anteriore expeditione adiuerat,
 didicit ea litora esse continentis, quæ molli flexu hinc
 Vrabanis litoribus annectitur, illinc uerò ad Septen-
 trionem uastissimo tractu his terris, quas nautæ Bacca-
 lauras uocant, se coniungit. In ea litorum plaga alte-
 rum se Isthmum reperisse Verazanius Florentinus re-
 ferebat, qui de ea regione peculiarem commentarium
 conscripsit, & postea apud Darienem dum curiosius
 nauigando nature abstrusa planēq; deserta scrutare-
 tur, à Canibalibus, spectantibus è classe socijs, come-
 stus est, ita ut non secus quàm in Vrabano Darienis li-
 tore, per similem Isthmum in aduersa hac Septentrio-
 nali ora naturam posuisse ideo credendum sit, ut per
 eos exterior Oceanus deprehendi possit, & fortasse
 nauigari; sicuti Vasco Nunio euenit, qui primus Isth-
 mum transcendere ausus, pelagum ad Perurana & Cu-
 scana aurifera Regna pertinentem, adinuenit. Neque
 enim dubium uideri debet quin ea æquora ad Arctos

partes uergentia eius sint Oceani qui terram uniuersam circumabiens ad Sinarum & Cathaimorum Orientis oras, & deniq; ad beatas Molucas Insulas obuertatur. Cæterum Cortesius incolas blandissimis sermonibus, & promissis, atq; item muneribus sedulo permulcens, reperiēbat eos sicuti in Iucatana & Coluacana uiddisset, idola lignea, atq; aurea, uarijs ferarum & Draconum effigiata formis, tanquam Deos colere, atq; his placandis, noxiorum cruore sacrificare, non ab simili superstitione, qua antiquissimos Druidas litare solitos, numinaq; placare Cæsar scribit, sic ut hunc sacrificandi morem inhumanitatis atq; seuitiæ plenum olim allatum ex his terris in Britanniam, atque inde in Galliã manasse putemus. In mediterraneis porro Cortesius per ampla ditissimãq; Regna Mexicana prouinciæ extendi ad Occidentem audiebat, quæ hominibus ingeniosissimis, atque omnis elegantie cum literarum & Musices, tum mechanicarum quoq; artium studiosis incolantur; utpote qui in morem prope nostrum ædificant, & calce, gypso, marmore uario, & scetili lapide, scetilibusq; abundant; nec pictores desint, qui cuncta coloribus exornent. Incessit Cortesij animo ingens cupido agnoscendi ea Regna, quæ multo auro, argentoq; & pretiosis gemmis abundare, sub æquatoreq; sita singulari, eaq; saluberrima celi temperie, & stupenda soli ubertate gaudere ferebantur. Nec uoto defuit Fortuna: nam Cortesius astuto ingenio uir, ubi didicit eadem libidine, qua apud nos Mexicanos populos inter se de finibus & de potentia armis decer-
tare

tare; sese propinquiori Regulo aduersus hostes eius,
 auxiliarem belliq; socium alacriter obtulit. Habebat
 enim sclopettariorum & balistariorum hastatorumq;
 exiguam certè, sed egregiè ualidam armis atque ausis
 manum; & super hæc (quæ Barbaris miraculo fuit)
 galeatorum equitum turmam. Neq; enim his in regio-
 nibus quisquam equum uidit. Itaq; isto fœdere, Bar-
 baris iussu Reguli cuncta onera armorum & cōmea-
 tus humeris subportantibus & curulia minora tor-
 menta trahentibus, conferta sunt eo euentu multa præ-
 lia, ut Barbari hostes territi tormentorum bombis, e-
 quorumq; stupenda specie, & multa passim cæde pro-
 strati: subactos se & planè uictos faterentur, & in ius
 hostis Reguli ultro deuenirent, & clementissimè reci-
 perentur, ita scilicet consulente Cortesio, ut amplifi-
 catis uiribus ascitisq; secum amplioribus auxilijs, ad-
 uersus Mutezumam potentissimum inter Mexicanos
 Regem, & in Temisitana urbe Venetæ urbis in modis
 undiq; pernauigabili regnantem maturè contēderet.
 Idem fuit animorum habitus & armorum usus apud
 populos Mutezumæ imperio subiectos. Nam ad equi-
 tum conspectum obstupescentes, prostrantesq; se ad
 tormentorum crepitum, confertis demum manibus in-
 ulti cadebant; quod ligneis machæris & præfixis cor-
 nu iaculis, sagittisq; harundineis, magna parte corpo-
 ris nuda, dimicarent; Eo quidem iniquius quòd gladio
 rum, & lancearum latus plagas horrerent, & equites
 unum integrum Centaurorum specie animal esse exi-
 stimarent; cæloq; à nostris euocari fulmina, & à Dijs

benignè concedi aduersus hostes arbitrarètur. His de-
 trimentis atq; miraculis Mutezuma terre factus, se re-
 pentè dedit, & ad Cortesij auctoritatem cunctos im-
 perij sui populos contulit. Sed postquam se dederat,
 quòd, deditiois pœnitere, excitare rursus ad rebellã
 dum populares suos, & fugam parare diceretur; ei cõ-
 pedes iniectæ sunt; qua miserabili deformitate nihil im-
 potentius & durius imponi posse Barbari ciulatu &
 lachrymis id significantes ostenderunt; quòd Rex Re-
 gum immensæ Fortune fastigium dudum tenens, serui-
 lem contumeliam subiisset, quam ut uindicarent qui-
 dam de populo, & ut Regem tanto eximeret ludibrio
 in superiorem porticum ubi Mutezuma uinctus sede-
 bat, lapides conijcere cœperunt, frustra Cortesianis
 prohibentibus; nã Mutezuma caput ictus, paulò post
 interijt, eiq; demum post multam & cruentam contẽ-
 tionem Cortesius suffragio multorum Regulorum suf-
 factus est, eo titulo, ut Cæsaris supremi Imperatoris se-
 uices gerere profiteretur. Exinde ulteriora perquire-
 re, quòd Mexicanæ regiones auro scateret, & gemmis
 atq; margarittis abundare uarijs percunctationibus;
 nec longè abesse Oceanum comperisset, nouam expe-
 ditionem ad Occidentis oram maritimam suscepit, eo
 quidem apparatu ut non modò sarcinarum & tormẽ-
 torum onera secum ferret, sed duos etiam myoparo-
 nes certa soluta membrorum compage plicatiles, mul-
 tiplicatis seruis comportari iuberet, ut his têtaret O-
 ceanum, quem non amplius quingentis leucis abesse
 constabat. Ex itinere cuncti incolæ trahenti tormenta
 atq;

atq; equites, expositis commeatibus paruerunt, atque omnibus officijs amicè collatis euntem secuti sunt. Medio serè itineris spatio conspectus mons est altissimus & in cacumine niuosus Aetnae Siculae modo flammam euomens, & ignitos pumices cructans, atque inde ad Oceanum est peruentum, qui uastis dextri litoris anfractibus frequentes insulas ostendebat, magna ex parte desertas, in quarum uadis multi urinatores deprehensi sunt, legendis conchis & unionibus intenti. Existimabat Cortesius ea aequora quae essent scopulis praepedita, nec leuibus nauiculis tuto tetari possèt, obuersti in Orientem, famamq; esse apud incolas, ad extremum Occidentem reperiri ingentes Insulas omnibus aromatum atq; unionum diuitijs abundantes; sic ut maxime letaretur, quòd in occidua parte reperiri posse speraret nouum Orientem, si maioribus nauigijs ea maria sulcarentur. Igitur Cortesius latè explorato litore notatisq; nemoribus unde materia aedificandae classis cedi posset, Temistitan est regressus. Ibi Barbarorum templis ritè expiatis, Deo Christo, & Deiparae uirgini solennes aras erexit, & Baptistérium condidit; Nec ei admodum difficile fuit docilibus ingenijs uerae religionis cultum persuasisse, & sacro fonte certatum ad eam ceremoniam accurrentes lustrare, mysteriaq; nostri ritus singulis insinuasse. Indigenae siquidem aduenas non homines sed Heroes esse arbitrari, qui à magno numine in eas terras missi fuissent, à quibus ipsi uerum Dei cultum & admirabiles artes, quibus perpetuò beati forent benignissimè docerentur. Non esse amplius ipsis

à quoquam finitimo hoste uim & arma extimescenda
 posteaquam inuictæ gentis præsidio terra, mariq; tu-
 tissimi cuncta hostilia in posterum contempturi, & per-
 petua ciuili pace gauisuri uiderentur; quòd Cortesius
 non dubio magni numinis nutu humanas actiones ad
 iustitiæ normam apto quodam seueritatis & clemen-
 tiæ temperamento reuocaret; maleficiorum reos ad
 exemplum punire solitus, quum aliqui deprehensi, mo-
 re nostro uirgis cædi; alij reiectis in terra brachijs ex-
 troclea suspendi quatiq;ue, alij insertis in binas trabes
 cruribus in custodia sui, atq; inedia torqueri iuberentur.
 Amplissimum enim carcerem ædificarat, qui libe-
 re gentis grauissima pœna putabatur. His institutis et
 moribus usq; ad eò Mexicani profecerunt, ut quum Cor-
 tesius per concionatores interpretes multa de diuinis
 rebus & de Romani Pontificis authoritate, Caroliq;
 Cæsaris summi Principis potentia atq; uirtute disse-
 reret, duo illustres gentis Proceres publico decreto in-
 structa legatione ad Cæsarem in Hispaniam, atq; inde
 ad Clementem Romam utrunq; pie ueneraturi mitte-
 rentur. Hos Romæ nos uidimus pari colore & coma,
 & ingenij alacritate nostris subsuscis frè persimiles,
 quos Clemens imagunculas aureas dono afferentes ita
 remuneratus est, ut conuestitos duplici ueste serica, e-
 questri dignitate honestaret, binisq; bullatis balibeis
 cum totidem inauratis gladijs & pugionibus, atq; ite
 singulis aureis torquibus exornaret, quibus lati mi-
 neribus ad suos redierint, & multa, uti postea acce-
 pinus, de magnitudine Urbis moribusq; & ceremo-
 nijs

nijs nostrarum gentium retulerint. Exinde Cortesius
 domum Regij prætorij instar Temistitano in foro per
 eleganti structura ex uario marmore sculptisq; lapi-
 dibus ornatissimam quam nonnulli Hispanorum Gra-
 natensi Alambrae, uel ob id anteponunt, quòd colora-
 tis lapidum zonis admirabili specie distinguatur, co-
 hærentesq; habeat hortos scaturientibus undique per
 syphones & iocundè salientibus lymphis. Ipsa nanq;
 urbs Temistitan circumfluam habet paludem, per quã
 longis pontibus continenti iungitur; uberrimosq; dul-
 cis aquæ, quòd salus sit omnis ex palude humor, ha-
 bet aqueductus, qui lapideis & turritis ciuium domi-
 bus in omnem usum limpidissimas aquas suppeditant.
 Posita est hæc urbs medio serè spatio inter tropici Cæ-
 cri lineam & æquatorem. Cæterum Cortesius nõ diu-
 tante Prouinciæ imperio potiri potuit. Non secus e-
 nim ac antea Columbus, inuidia tantarum opum ac-
 cersitus est in Hispaniam, munerãq; gemmarum &
 margaritarum supra opinionem pretiosa Cæsari do-
 no dedit, à quo præmium retulit Vallij oppidi donum
 quod ad eius posteros transfiret; successorq; ei summa
 cum autoritate ad Mexicana Regna transmissus est
 Antonius Mendocius Tendilij filius, qui uti est inge-
 nio generoso optimisq; instructo literis, & honestæ
 gloriæ auido ulteriora profectò Regna, atq; exopta-
 tum iter ad Molucas nobis aperiet. Cortesius uerò in
 Africam secutus Cæsarem Algeriano naufragio insi-
 gnem pretiosæ supellectilis suæ iacturam fecit, septē-
 niòque post qui, humilis Medelini oppidi ciuis, filius

fuerat (idest apud Anam annem) munere Caesaris illis
 stris appellatus apud penates suos non planè senex sa-
 to concessit, paulò post quàm nobis effigiem suam in-
 ter præclaras imagines in Museo nostro collocan-
 dam misisset.

Franchini Cosentini.

Alcides latæ multum telluris obiuit:

Victor & ante alios clarus in orbe fuit.

Clarius Hernandus, nam plus telluris obiuit,

Plus maris, ignotos uicit & antipodas.

Eiusdem.

Liber ubi Eoos deuicit belliger Indos

Iussa dedit populis ut sibi thura darent.

Hernandus contra, poni sibi noluit aras

Alter ubi est armis India uicta suis;

Est igitur Baccho maior Cortesius; hic se

Abnuuit esse Deum, ui fuit ille Deus.

Sub effigie Sigismundi Poloniae Regis.

VNC augusti oris speciem quum eta-
 te floreret Sigismundus Sarmatiæ Rex
 ferebat, inter nostræ ætatis fortunatos
 Principes adnumeratus, si longæuæ ui-
 tæ & firmissimæ ualitudinis commoda, cum diuturni-
 tate Imperij, quod semper ei incolume atq; tranquillū
 stetit, ac illustrium cognationum claritudine computē-
 tur. Is enim à Casimiro patre Regno accepto, alterum

& quæ

& quadragesimum regnavit annum; octuagesimum
 autem paucis concessio leniore uitæ exitu absoluit; nul-
 lis profectò acerbioribus intestinis aut externis bellis
 tentatus; utpote qui graui instituto securæ domi paci
 obnixè studuerit, & foris de Barbaris infesta arma te-
 merè inferentibus, insignes uictorias retulerit; quum
 per legatos summæ peritiæ atq; authoritatis superio-
 rum temporum accepta detrimenta, redditus cladibus
 expiasset. Nam Tartari ad Socalum cum Polonis con-
 gressi Rossolanorum temeritate potius quàm sua uir-
 tute uictores euaserant, & Moldaui ad Ozocouiam
 Alexandri Regis exercitum profligarant. Conuersa
 itaq; Fortuna ad Sigismundum, Constantinus Ostro-
 gius Ruthenus, Tartaros æternos hostes apud Selu-
 chum, atq; iterum ad Visnoueciam memorabili stra-
 ge edita superauit. Idem quoq; Constantinus pari feli-
 citate ingentem uictoriam de Moscis ad Orsam flu-
 men iuxta Smolenchum est consecutus. Ceterum Mol-
 dauos Ioannes Tarnouius inclytæ uirtutis Dux ita de-
 bellauit, ut Petrus ipse Moldauicæ Princeps amissis Du-
 cum & militum suorum primarijs uulneratus, exu-
 tusq; tormentis & castris, uix manus uictoris effuge-
 rit. Hæc quanquam præclara multiplicis uictoriæ tro-
 phæa Sigismundi gloriam in immensum eueherent, id
 tamen plurimum ad summæ prudentiæ salutemq; Re-
 gni nomen maxime pertinuit, quòd constantissima fi-
 de pertinaciq; studio, pacis & amicitie fœdera cum
 Turcarum Imperatoribus sanctissime coluerit, quan-
 quàm cum Christiani Reges specie pietatis & noui de-

coris proposita ut secum consentiret, atq; arma sumeret uehementer incitarent. Prouidebat enim Rex senex unico innixus filio admodum puero, ideoq; in capiendis grauioribus consilijs nunquam preproperus & incautus, recasura in ipsum tanquam periculo proximum Othomannorum arma quibus nisi maximis et semper paratis copijs resisti posset; Nec Polonis sociorum longinqua auxilia ut hosti propinquo ad prædã expositis, expectanda uiderentur. Ex ea quoq; Turcarum amicitia Sigismundus non obscure se præmunitiũ atq; defensum aduersus finitimos hostes intelligebat, quando ea esset Othomannorum uetus consuetudo, ut socios, & in amicitiam clientelamq; receptos aduersus omnem iniuriam promptissimè defendant. Quorum usq; adeò grauis authoritas apud Tartaros, Moldauos & Moscos ualebat, ut quominus se commouerent, & in Polonia fines incursiones facerent, imperiosè deterrerent; & ipse Sigismundus à Solymano honoris causa amicus & pater appellaretur. Regiæ stirpis stemma nequaquam altè à nobis repetetur, contenti Iageloni Regis memoria, qui duos genuit filios Ladislaũ Polonici Regni successorem, & Pannoniæ demũ Hungarorum procerum accitu Regem creatum. Hunc uictoria ad Nicopolim tumultuariè parta, cupiditate gloriæ elatum & fœdera recentis pacis abrumpentè, quum iniquo Fato in Bulgariam penetrasset, Amurathes in Varnensibus campis trucidauit. Huius frater Casimirus Regnum suscepit, Rex egregiè fortis, & de Pruthenis atq; Germanis insigni parta uictoria celebratus

bratus. Hic plures liberos Imperijq; heredes reliquit, utpote qui rara felicitate quatuor Regum pater fuerit. Successit enim ei Albertus & mox Alexander, quæ hic quinq; ille octo annos regnassent. Quibus demum successit Sigi, mundus, quum Vladislaus quarto loco ei natus frater ad Bohemicum Imperium, atq; inde Matihia defuncto ad Pannonicum transiisset, & Federicus postremus tantæ sobolis frater purpurei galeri et Senatoriæ dignitatis honorem à Romano Pontifice esset consecutus. Habuit Sigi, mundus in matrimonio uxores duas Barbaram Stephani Zapolij Transylvaniæ Præfecti filiam, quæ Ioannis Pannoniæ Regis germana soror fuit, ex qua Hetuigem filiam sustulit, Brädeburgesi Regulo, Romani Imperij Electori nuptam: secundo autem loco Sforziani sanguinis uxorem duxit nomine Bonam, quæ ei hunc Augustum hodie regnantem peperit, & Isabellam Ioanni postea Pannoniæ Regi nuptā, ut inde Regia proles Hungarico nomini pararetur. Itaq; Sigismundus inter beatos procul dubio referri potest, postquam auo patreq; Regibus editus, patruum Regem, & tres fratres Regio diademate insignes, atq; item fratris filium, & sororis suæ fratrem Regem simul & generum uidit. Senio autem confectus aduocatis Regni proceribus Augustum filiū sibi successorem decreuit, accuratissimisque precibus cōmendauit. Nec multo post leni tentatus morbo excessit è uita, eo etiam felicior, si pietatem Christianam respicias, quòd ei ipso die quo Saluator noster Deus Christus Paschali die ab inferis resurrexit, in calum emigrare contigerit.

Martini Cromeri Sarmatæ.

Ciuius, externisq; mea est clementia nota,
 Consilium, grauitas, religio, atq; fides,
 Pax mihi cara fuit, tamen haud me impune laceffit
 Theuto, Lino, Moscus, Turca, Scythia, atq; Getes.

Sub effigie Dauidis maximî Abyssi-
 norum Aethiopum Regis.

ETHIOPEs cucullati Sacerdotes
 qui post maximum Vaticanî templi
 sedem & delubrum habent, commu-
 ni consensu eam sui Regis effigiem ue-
 rissimam affirmant, quam Petrus Al-
 uares Legatus cum cruce aurea ad Clementem Ponti-
 ficem detulit. Is postea nobis ex commentario Abyssio-
 norum regiones & mores explicauit, quæ omnia à no-
 bis in Historijs suo loco ita diffuse enarrata sunt, ut ni-
 hil quod ad dignissimarum rerum notitiam pertinere
 possit, desiderari queat; qua de re in exprimendo Da-
 uide astrictiore utemur Elogio, ne his fastidio sim, qui
 Historias nostras perlegerint. Hoc autem de eo Rege
 totius cogniti orbis longè maximo, dici potest, quod
 non modò Christianæ religionis dogmata & cerimo-
 nias profiteri, sed his propè iuris ciuilibus legibus, & uti
 nos disciplinæ militaris institutis, tot sua Regna autho-
 ritate summæ iustitiæ tueri consuescat, eademq; ei sint
 iura in profanos, & sacratos sacerdotes, quæ apud Ro-
 manum Pontificem uigent. Huic Dauidi proximè de-
 functo

*functo, quem uulgo Preteianem uocant, duo insignis
 cognomenta contigisse Abyssini referunt: scilicet Ata
 nadidinghil, quæ uox uirginium thus exprimit, &
 Belulgian, quod inestimabilis pretij gemmam signifi-
 cat. Sedes habet non procul à Nili fontibus inter palu-
 des eius ingentis amnis, qui irrigatione, terras omnium
 solo nascècium ubertate fertilissimas reddit. Vsq; ad eò
 autem, eius Regna longè lateq; extèduntur, ut finibus
 ab occasu Atlanticum Oceanum attingant, introrsus
 Trogloditarum damnatis terris inferantur, & ab O-
 riente ad Arabicum usq; sinum pertendant, ubi Ara-
 cocum portum Abyssinos frequentare constat. Dau-
 di cæterisq; Regibus quum in publicum prodeant, cæ-
 ruleo tenui serico uelare faciem, & sinistra manu ar-
 genteam præferre crucem mos est. Mutare sedes trās-
 latis tentorijs, & ualida numerosaq; iuuentute noctu
 atque interdum custodiri solent; deseruntur lectica in-
 terdum aperta succollantibus seruis. In cōficiendo au-
 tem longiore itinere, mulabus quæ equis uehi malunt.
 Ipse David omnibus castimonie munditijs clarus uxore
 una contentus fuit; liberos suscepit plures, è quibus
 natus maximus à Sellano Arabū Rege acie interfectus
 est, cuius acerbæ cædis dolor, quanquam egregiè à fra-
 tre uictore, qui improuisam Sellano hosti cladem intu-
 lerat, uindicatus uideri posset, Davidem tamen patrē
 adhuc stata ætate florentem ad mortem adegisse cre-
 ditur; Sic ut Claudium hunc qui hodie regnat, secūdo
 natum loco Imperij successorem reliquerit.*

Petri Angelij.

Expressam effigiem mira quam conspicias arte
 Hospes, & horrentem capitis mirare capillum,
 Nigrantesq; genas, nigrantiaq; ora, manusq;
 Inspectas, tecumq; alto sub corde uolutas,
 Quis sit, & unde genus ducat; quo magnus in orbe
 Imperet, illustres nobis ponatur ut inter
 Heroas, clari spectandus imagine Regis.
 Hic ille est qui iura dabat, legesq; ferebat
 Aethiopum populis mediae sub sydere Librae.
 Tempore quo nostrae superato gurgite uasto
 Hesperidum, terras circum, caelumq; profundum
 Percurrere rates, alioq; sub orbe pararunt
 Imperium, inuideli tremere ut Caesaris arma
 Insule Oceano in magno, regna inuis uiuis
 Credita, & exuri radijs plaga Solis iniqui
 Scilicet audaces tum primum Atlasq; Garasq;
 Valuaq; & horrifico pulsatus Cynnaba fluctu
 Ultra anni Solisq; uiam stupuere carinas
 Ire, atq; Herculeis conuulsis equore metis
 Sulcare ignotas temere uada caeca per undas.
 Tum quoq; Pistricesq; ferae, atq; immania Cete,
 Monstraq; praeteritis non unquam cognita seclis
 Horruerunt rapido uolitantes flamine pinus.
 Quin ipsi e cana prognatas Telhyde nymphas
 Pube tenus placido superantes marmore nauae
 Videre, & membris immanibus Aeggeona
 Saepe fatigantem terga horrida Balenarum.

Neptunumq; patrem, tumidis qui præsidet undis,
 Felicem orarunt reditum, uentosq; secundos,
 Et patrias certè remeassent undiq; ad oras
 Ni gens crudelis sylvæ insedisset iniqua
 Figere lethiferis hostem consueta sagittis;
 Et miseros toto palantes littore nautas
 Ah miseros nautas, tam seue opprobria mensæ,
 Funderet, & raptos lentum torreret ad ignem,
 Diraq; dissectis satiaret uiscera membris,
 Atq; atro ingluuiem miserorum sanguine foedam
 Pasceret, ac tepidos laniaret dentibus artus.
 Tum uerò si quis Smyrnæi carmina uatis
 Legerat, & Diuam Circem, seuosq; Cyclopas
 Et Lestrigoniæ portenta incognita terræ
 Riserat, ignaro miracula prodita uulgo;
 Ambiguæ didicit magno in discrimine uitæ,
 Docto aurem, certamq; fidem præbere poetæ.
 At non hunc tamen insigni diademate clarum
 Quem spectas, diri dirum genuere parentes
 Nō regio hunc mater magnorū horrenda Gigantiū
 Difficilemq; aditu Regem, alloquioq; superbum
 Protulit hospitibus dias in luminis auras;
 At culti Aethiopes gens Fortunata Canopi,
 Quæ sæpe Oceanum, sæpe Oceanitidas omnes
 Numina magna maris, tum Pana Iouemq; supremū
 Excipit hospitio, ac mensæ dignatur honore,
 Indigenam uenerantur uti Regemq; patremq;
 Scilicet his Nili fontes, quos uiuida tellus
 Umbibit, & magnis fecundat mensibus agros,

Suppeditant lymphas, dulces coenantibus hauritus
 Quas illi assidue multo cum nectare potant.
 Horum, nulla fames & amor uersanus habendi
 Morbo infelici, tristiq; cupidine mentes
 Sollicitat, longa iam dudum in pace quietas.
 At nos infausti proles scelerata Promethei
 Insanas ut opes miseri cumulemus, & altos
 Thesauros imis argenti auriq; metalla
 Visceribus terræ effosis scrutamur, & ipsum
 Vertimus heu seui cognata in corpora ferrum
 Et consanguineo sordamus sanguine dextras.
 Iam iam igitur cuncti placidas uno agmine terras
 Desertis aliquando Asiæ Europæq; ruinis
 Victuri longumq; æuum, & diuturna beati
 Ocia ducturi, tanto sub Rege petamus.

Sub effigie Muleassis Tunetani
 Regis.

PERAMPLVM in Africa Regnum,
 cæterisq; ab honore uetustatis, augustius
 tenuisse constat hunc Muleassem, quem
 celeberrima Cæsaris uictoria nobis cla-
 rum, & immittis eius Fortuna miserabilè fecit. Repete-
 bat ipse, uetustissimam Tunetani Regni originem ab
 his Pœnorum Regibus, qui ante sexcentos annos ab
 aduentu Arabum totius Africæ regiones, marinaq;
 præsertim Regna multitudine sua, quæ inuicta armis
 extiterat, occupantes Mahometis sectam usque ad O-
 ceanum, & Atlantica Regna protulerunt, unde po-
 stra

frax Almansor immense uirtutis atq; potētiae Rex cui Enīramolino cognomē fuit, à Mauroco clarissima ulterioris Mauritaniae urbe ingenti ausu in Hispaniam traiecorit, & post deuictos multis praelijs utriusq; Hispaniae Reges, in Batica Granatae Regnum condiderit. Hic Muleasses magna ui corporis fuit, excellentisq; industriae in omni exercitatione equestris disciplinae, sed ingenio rapaci, suspicioso, & in omnem lidinem effuse prono, foedoq; & quod immanius fuit erga suum sanguinem perfidiosissime cruento. Nam Mahometis patris mortem accelerasse fraude Lentigē matris, & quosdam e fratribus iugulasse; alios crudelē in modum oculorum luminibus priuasse ferunt & quod supra nefarij criminis consilia, cum sibi, tum populo Tunetano exitiale fuisse constat, Turcas praedones in Africam accersuit, portumq; eis atq; urbem concessit, ea conditione ut eorum praedae quinta parte potiretur. Rex erat plena quidem praesentis & optimi quaestus, sed maxime inuidiosa, sed comunibus humani generis hostibus Tuneti tutissimus esset receptus. Per hunc modum quum piratae Africae litoribus insiti, multa cum Siciliae atq; Italiae, tum Sardiniae & Corsicae, omnibusq; Hispaniae oris, detrimenta intulissent, classēq; Hispaniensem interceptissent, sese cum Hariadeno Barbarussa consociarunt, qui Solymani ingenti classe subnixus, instructo insigni dolo Tunetum occupare cogitauit, & fauentibus quibusdam Poenorum occupauit, eiectōq; Muleasse sese Tuneti Regem constituit. Tum uero Caesar suscepta Muleassis causa

aduersus Barbaruffam bellum suscepit, tanto apparatus
 tu, ut expugnata Guleta quæ erat ad stagni fauces im-
 posita munitio, ipsoq; demum Barbaruffa acie fuso Tu-
 neto potiretur atque hostem fugientem magna parte
 classis exueret. Eo modo Cæsaris beneficio reductus
 Muleasses septē regnavit annos, nihil de antiquis mo-
 ribus remittens, uel auaritiæ uel crudelitatis, usq; ad id
 tempus quo Barbaruffa à Solymano cū classe ad præ-
 sidium Gallie Regis mittebatur. Huius tanquam uete-
 ris & formidandi hostis classē ueritus Muleasses, eo
 consilio ex Africa Neapolim uenit, ut terrestri itinere
 apud Genuam Cæsarem adiret, quod maiora præsidia
 ab eo impetranda uideretur. Sed Cæsare Sicambri bel-
 li consilijs occupato, Neapoli subsistere iussus, amitten-
 di regni periculum quod ab hoste Turca Hariadenoq;
 timuerat, à perfidiosissimo Amida filio inexpectatum
 subiit. Amida siquidem cunctis uitijs patrem imitatus,
 edita fama quod Muleasses apud Christianos abdicato
 prius Mahometis cultu impiè deficiens, nō multò post
 morbo periisset, Regnum tanquam Rege patre orba-
 tum occupauit, quo nuncio percussus Muleasses, filij
 perfidiam omnino armis uindicandam, repetendumq;
 Regnum existimans, tumultuarias Neapoli copias co-
 scripsit, Lofredioq; Neapolitano Duce in Africam tra-
 iecit, & ad Guletam appulsus, uel detestante Touarre
 Hispano Guletani præsidij præfecto, præproperus ni-
 misq; raptus Regni desiderio, & ulciscendi filij cupi-
 ditate, sublatis signis secundum stagni litus, Tunetum
 ire perrexit, eo cuentu ut erumpentibus ex insidijs A-
 uidanis

midanis militibus, nullo propè negocio eius copiæ ex tyronibus confectæ, profligatæ ab equitatu omnes cū Lofredio Duce delerentur, ipse uulnere accepto caperetur; cui Amida filius nihilo patre melior, oculos ignito scalpro expungi iussit. Eum tamen tanta calamitas tulit euentum, ut Amida aliquantò post à patruo Regni possessione pelleretur; quo casu Muleasses noui Regis eiusdemq; germani fratris pietate, carcere eductus ad Guletam Hispanorum beneficio peruenerit. Nec multum inde discedens Muleasses Neapolim iterum traiecit, magnoq; miraculo miser Romam uenit. Ibi tum nobis ex eius humanitate perdiscere licuit quæ ad historiæ nostræ fidem pertinebant. Sed qui in disciplinis Philosophiaq; ex dogmate Auerrois nō mediocriter eruditus, uel in tanta miseria pulsus, orbatusq; oculis, Regium fastum prætulit, ut deductus ad Pontificem non aliter adduci posset quàm ut genu tantum exosculato eum ueneraretur. Transiit demum ad Cesarem in Germaniam, accusauitq; Touarrè furti, quòd depositam apud eum Regiam gazam dissutis culeis inhumaniter decumasset. Sed multa resellente Touarre, atq; magnificè causam dicente, ita dimissus est Muleasses, ut Siciliæ præfecto alendus mitteretur, usq; ad id tempus quo Andreas Auria & Ioannes Vega Siciliæ prorex, Garziasq; Toletanus Neapolitanæ classis præfectus expugnandæ urbis Africa negotium susceperunt. Dum ea urbs (olim Leptis parua, hodie Mahomedia à Barbaris uocata) terra mariq; à nostris quateretur, adessetq; Muleasses auditor strepitus, po-

tius quàm pugnae spectator, antequam expugnaretur morbo interiit; ut aiebat, nihil à syderalis artis prædictione deceptus, quæ suo fato, & in Africa moriturum, sed non exulem prædixerant. Deductum est eius finis frequentissimo Pœnorum omnis generis comitatu, ad Carouanam sacrosanctam apud Barbaros urbem in qua inelytos Reges, & generosos Numidarum Regulos tumulari mos est.

Iouij Iunioris.

Linque tuas rupes, & inhospita saxa Celeno
 Infandis Strophadam fixa diu scopulis;
 Currite uos alie Harpyia, furialia monstra
 Non Calais, Zetes non agitator erit.
 Huc agite: antiqui renouetur fabula Phinei,
 Atq; iterum intactas polluite ore dapes.
 Non erat Oedipodes, qui scæda ob crimina, lucem
 Ipse sibi infensis unguibus eripuit,
 Pœnorum ille fuit cunctis notissima labes,
 Maurorum ille fuit pestis, & opprobrium.
 Nec duro exilio factus miser, atq; superbus
 Pontificis sanctis oscula dat pedibus.
 Eruit huic lumen natus, uel numinis ira
 Illius ut fratres, & pater ultus eat.
 Tu tamen his gaudes scriptis Rex Barbare, quod te
 Posse diu credis uiuere in historia;
 Scribitur hæc alijs, ne tam impia facta sequantur,
 Utq; author scelerum in Tartara solus agas.

sub effig.

Sub effigie Pyrrhi Stipiciani.

A Cuerè militari fronte, atq; his fe-
 rocibus oculis, & inauratis armis,
 constantis pugnacissimiq; animi uim
 præferebat Pyrrhus Stipicianus è Ba-
 leona familia, sed Columniæ domui
 per clientelam insertus, quum sub M. Antonio atque
 Pompeio adoleuisset. Is nuper subitaneo creptus mor-
 bo discessit è uita, ut nouissimum inter imagines locum
 teneret, usque adeò importunè ut ei summus inter se-
 cundæ classis Duces, militiæ decus eriperetur. Erat e-
 nim ex multo usu militiæ, opinione uirtutis eò proue-
 ctus, ut se dignum militiæ honorem quo uirtus enite-
 scere posset, maturè consecuturum speraret. Recentis
 siquidem obsidionalis coronæ decus retulerat ad Ca-
 rinianum ab Anchiano circumuallatus & obsessus; tā-
 ta utring; pertinacia, ut ille uictor omnes spes profe-
 rendi Imperij abijceret, modò obsesso oppido potire-
 tur; & ex aduerso Pyrrhus, uel consumptis omnibus
 alimentis priusquā se dederet extremæ inopiæ discri-
 men subcundū esse arbitraretur. Verum lurida mors
 ex fame in proximo spectata, utring; pertinaciæ sinē
 imposuit. Desperatis nanq; auxilijs, quas necessitas ex-
 primebat conditiones ab hoste ita accepit; ut pollice-
 retur Germanorum atq; Hispanorum cohortes, qui-
 bus præerant Felix Archius, & Sannichael Hispanus
 intra quartum mensem nullam Cæsari operam naua-
 turas, atq; ipse continuò ad Franciscum Regē in Gal-

liam proficisceretur. Hoc optima fide præstitit Pyrrhus, quanquam Hispani occupato Brixello, pactio-
nis fidem minime seruassent. Rex generoso animo cle-
mentia laudem captare solitus, Pyrrhum humaniter
excepit, & uti erat uel in hoste præclarus uirtutis æsti-
mator, ei apud se militare uolenti liberaliora obtulit
suppædia, sed is Romani pudoris plenus de salute liber-
tateq; gratias agens cuncta alia renuit, benigneq; di-
missus, ad Cæsarem contendit, qui tum in Belgis San-
desirium oppidum expugnabat. Ab eo Pyrrhus uirtu-
tis nomine Mortaria oppido quæ est inter Ticinum,
atq; Nouariam donatus est, quãquam ei grauius Va-
stius succensuisset, quòd perpetuis eius obtestationibus
& precibus adductus ad Ceresolam cum Gallis con-
fligere maturasset, ut extrema (sicuti aiebat) fame per-
domito, & tot fortissimarum gentium cohortibus uix
pre inedia effigies hominum sustinentibus opem fer-
ret, cuius infaustæ pugnae casum postea minus necessa-
rium compertum est, postquam uel desperatis auxilijs
per quadraginta amplius dies maiora etiam auctio-
raq; obsidionis incommoda pertulisset, scilicet ut effi-
cta grauioris periculi necessitate, ipsius Imperatoris
diligentiam magis & magis excitandam putarit, gra-
ui cum discrimine uniuersi belli. Verùm hæc Pyrrhus
ita diluebat, ut aliquantum frumenti ab se cuncta per-
scrutante abstrusa in scrobe nouissime repertum dice-
ret, quo se insperato subsidio milites aliquandiu ine-
diant tolerasse faterentur. At Vastius eius rei excusa-
tionem dissimulanter excipiens, quod pro sua pristina
uirtu-

uirtute, neq; sibi neq; uoto Caesaris satisfacisset, ad Cæsarem in Germaniam profectus est, ut ille de tota ratione atq; euentu aduersæ pugnae certius doceretur. Eo autem animi habitu in Italiam redijt, ut eius prælij detrimento Cæsarem non obscure offensum crederet, cõceptoq; inde inexpiabili dolore, & morbo, uir alio qui magnanimus uitam desereret, & Pyrrhus Caesaris munere lætaretur. Cæterum Pyrrhus qui insignẽ bello operam præstare cupiebat, quum honores militiæ apud Cæsarem præoccupatos esse conspiceret, ad Venetos Italicæ libertatis iura tuentes se conuertit, apud quos magna esset minorum ducum penuria, multis scilicet, aut exauthoratis, aut fato sublatis; inter quos Valerius Vrsinus præpropere morte ereptus, ut erat omni dignus laude, ingens sui desiderium illis reliquisset. Sed Pyrrhus dum miro patrum consensu militiæ adscriberetur uel multo uirium robore ualidus tridui morbũ sustinere non potuit.

Iouij Iunioris.

Hunc cinerem, & magni saxum uenerabile busti,
 Et nimis ereptum properè è uitalibus auris
 Heroa insignem lachrymis decorate supremis
 Ingentemq; animam moesta ter uoce uocate
 Heu Proceres, quib. ardor inest, & gloria Martis.
 Quis melius fera bella colat? uenerandaq; iura
 Militiæ? tu frange comas; & percute pectus
 Ipsa tuum Bellona manu, ualidisq; lacertis
 Ensesq; & galeas, & forti hastilia ferro

Disijce deturbans, immitiq; obrue ponto
 Quicquid in Aeolijs excussit Lemnius oris.
 Ille per Elysiū, perq; umbriferas conualles
 Terrenam exutus molem, nostriq; laboris
 Securus, ueteres Phrygas inter, & inter Achiuos,
 Romulidumq; Duces, Romani sanguinis ipse
 Nunc acres exercet equos, nunc agmina uictor
 (Passim pugnaci sternens quæq; obuia dextra)
 Proterit, atq; hostes cogit dare terga sequenti.
 Sed quid in Elysiō prodest uictoria campo
 Ausonia? quæ moesta diu sarcire ruinas
 Hoc duce sperabat. Cimbro non illa furentes,
 Aut seuum duris Gallum extimisset in armis
 Obsidio, & rerum tristis penuria testes,
 Ille animum inuictum nunquā in discrimine summo
 Deiecit, dum se crudeli traderet hosti
 An se iactabit Casilini gloria tantum?
 Extremamq; famem perpeffa Petilia quondam?
 Nunc gemat Ausonia (et certè hæc est ira Deorū)
 Vos Manes gaudete pij, sanctumq; per altos
 Fortunatorum saltus, sedesq; beatas
 Ferte Ducem; celsūq; humeris imponite uestris,
 Et tantam magno uirtutem extollite cantu.

Finis Sexti Libri.

PAULI IOVII EPISCO-
PI NVCERINI IN LIBRVM
septimum Elogiorum suorum
præfatio ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

NON miraberis candidissi-
me Princeps, si complures
qui suis seculis insigni bel-
licæ laudis præconio flo-
ruerunt, hoc uolumine prætermis-
si uidebuntur: Nam ex professo eos tantum
quorum veras imagines nancisci potui-
mus, appositis Elogijs exornandos ar-
bitrabamur, ut in libro iã pridem à no-
bis edito de uiris literarum elegantium
doctrina inclytis studiosè seruatũ est.
Quamobrem iam mihi licet iure opti-
mo veniam deprecari, quando quidem
in hac tot imaginum supellectile com-
paranda, per triginta amplius annos per-
petua curiositate incensus, neque dili-
gentiæ neque sumptui vnquam peper-
cerim. Arbitrabar enim in hoc flexu æ-
tatis & præcipiti senectæ, nullum om-

nino, abdicatis iam cæteris voluptatibus, vel honestius, vel splendidius studium fore (sacrato præsertim uiro) quã iocundam, & negotio liteq; vacuam maximeq; tranquillam uitam instituenti, parasse uiris elegantibus apud Musæum nostrum peramœnæ delectationis voluptatem ac utilissimum animorum oblectamentum, his præstantissimis veræ virtutis exemplis, quibus hæc vita sæpe anxia, & atri plena turbinis beatè composita procul à molestijs, & perturbationibus abduceretur. Cæterum uiuorum quoq; Ducum, & regnãtium adhuc Regum imagines ibidem spectantur, quibus ideo pleniora elogia supposuisse puduit, quòd (vt Poete aiunt) ultimus vitæ dies indicet de omnibus, nec quisquam mortalium planè felix ante obitum dici queat. Præduri quoq; & odiosi sit muneris uiuentium mores publicæ censuræ subiecisse, tanquam aliquãto certiore maleuolentiæ, quàm præmij vel laudis spe. Quandoquidem apud multos hac tempestate parcè laudasse, quàm maledixisse tantūdem

dem sit. In hos scopulos aliquādo nos
 incidimus, quum historias vel egregio
 fidelis ingenij temperamento perscri-
 ptas, ederemus. Verum hæc eodem ro-
 bore constantis animi semper feremus
 quo grauissimi operis negociū aggres-
 si, eam tantum ab ingenuo labore lau-
 dem tanquam securiorem & pleniorē
 à posteris potius, quàm à viuis, non ob-
 scuro cum liuore aliena sæpe legētibus
 expectandam esse censebamus. Cæte-
 rum hic liber qui viuorum Elogia con-
 tinebit illustri & astricō nominis tui
 Encomio claudetur, & optimo quidē
 iure, quum domi tuæ natus sit, vbi con-
 cesso nobili ocio elegantiora stu-
 dia tuis auspicijs reflore-
 scunt. Vale.

ELOGIORVM LIBER SEPTIMVS.

Sub effigie Caroli v. Imp.

ALVE ter maxime Carole Quinte Auguste, à præclaro præcellentium uirtutum concursu atq; præsidio in uictissimi Imperatoris cognomē merite; quum apud cunctas propè gentium omnium nationes splendidissima ingentium uictoriarum trophæa statueris, usq; ad eò felici euentu, ut tuam uim non modò Barbari Africæ, sed ipsi quoq; Antipodes, quos uictoria tua nuper aperuit, intelligant & admirentur; Quandoquidem incomparabili inusitate uirtutis tue documento indomitæ antea Romanis, ulterioris Germaniæ gentes, bello superatæ, subactæq; Maiestati gloriosi nominis tui pareant, & tua signa uel ex longinquo etiam trepidissimè uenerentur. Quo fit, ut qui uotis ritè cõceptis, pro salute gloriæq; tua superis supplicant, à te hoc unū, quod est uerè summum ad dignitatem tue amplitudinis exposculent, ut postquam uti maximè pius non obscura religione tangeris, de paranda communi concordia generosè decernas, scilicet ut publicis piorum Principum armis egregiè auctus & confirmatus, Solymani insolentissimi hostis ferociam contundas. Neq; enim omnino erit difficile inermem aciem grauibus armis protecto agni-

agmine perfringere, eius hostis quem uictrices aquilas reformidantem, & planè uertentem terga, nuper ad Viennam conspexeris.

Iouij Iunioris.

Deuictas Turcarum acies, Libyenq; subactam
 Milite Cesareo uictrix, quum uiderit Aretos:
 Vndantesq; procul Pœnorum sanguine campos,
 Proluit horrenti, quos Bagrada concitus unda;
 Quumq; minor genibus laeis Germania terris;
 Atq; tuas totus sub leges iuerit orbis,
 Vndiq; te canimus uates ter maxime Caesar;
 Præsentiq; tibi meritos largimur honores,
 Hic te monstrari populis gens Itala mauult,
 Quàm tua si Parij sublimis mole colossi
 Effigies medijs latè caput inserat astris
 Nā lapides, atq; æra cadunt, quibus imber, & ignes
 Officiunt, longiq; uorax iniuria seclī.
 At te olim CAESAR caelestia tecla tenentem:
 Complementq; tuo felici nomine terras,
 Et tum etiam Libyæ populis, Turcæq; timendum
 Ante alios longè mirabitur alta uetustas.

Sub effigie Ferdinandi Regis
Romanorum.

T Tu quoq; Ferdinande Imperator designate Regijs multis uirtutibus Cesari germano fratri par, sed Fortuna inferior bonitati liberalis ingenij tui magis ac magis innitere, ut hanc rerum dominam tibi concia-

lies, atq; inde sicuti præclare optimus Regum omnium, amplissimus etiam fias. Neq; enim sat est clementem, piū, liberalemq; fuisse, nisi bona fors equissimis consilijs tuis arrideat. Sors quidem quæ omnia uersat, & uti lubet cæca libidine dare cuncta, & eripere consueuit. Adijisti quippe Pannonici Regni hæreditatem, quæ legitimo iure cupiebas, quod id Regnum Rege orbati uetustis & nouis fœderum legibus Austriaci sanguinis stirpem respiceret. Sed ius omne quod præclare tuum est, immanis Barbarus sic interrupit, ut nouum hominem quorundam Hungarorum Procerum importuna assentatione, è Præfectura Transyluaniæ prouectum, beneficiarij iuris nomine Pannoniæ Regno imponeret, & à te demum felicibus armis profligatum, in contumeliam Germanicæ authoritatis reducendū, tuendumq; susciperet: Quod uideri poterat ex dignitate Othomannici nominis confirmare clientem, & Christiana simul arma toties à maioribus suis uicta cõtemnere. Huic nanq; seculo fatale fuit, ut nostrorum Regum animi ueræ pietatis obliuiscerentur, exitialiq; insania inter se peruicacibus armis disiderent, scilicet ut Barbaris ueris hostibus sterneretur uia, qua illi nemine iustis uiribus obsistente in uiscera nostra penetrarent. Itaq; uirtuti tuæ tuisq; tantum opibus innixo non inane modò, sed funestum semper fuit, cum rabida immensarumq; uirium præualida bellua colluctari eritq; semper & miserum nobis & luctuosum, nisi Cæsar frater tanquam alter inuictus Hercules, opem ferat. In dextra nanq; eius tam forti quàm felici præclare sita

re sita est spes omnis parandæ incomparabilis, glorioſæq; uictoriæ, si æquam pacem pijs Regibus religionis amore dandam censeat; hisq; in societatem ascitis, eorum copijs, atq; opibus, uti uelit; sicuti Maximilianus auus tuus, summæ uirtutis & pietatis Imperator ad propulsandum, tollendumq; publicæ salutis periculum, opus esse sapientissimè decernebat.

Iouij Junioris.

Te quoq; nubiferas; quæ Larius alluit Alpes,
 Tot claras inter Regumq; Ducumq; tabellas
 Littore Lunato Musæa Palatia seruant
 Spectandum populis Rex augustissime Regum.
 O uerè egregium cunctis decus addite terris
 Quàm bene Pannonij cura est tibi tradita regni,
 Scilicet; ut Duce te, nostris quandoq; superbum
 Finibus arceri speremus posse tyrannum;
 Qui uelut immissus syluis arentibus ignis
 Quum furit, insano Borea spirante, per agros,
 Corripit è medio crepitantibus omnia flammis.
 At tibi nec uirtus; spectataq; dextera bello
 Desuerit: tandemq; tuis, sic auguror, ausis
 Conuerso felix studio Fortuna fauebit.

Sub effigie Henrici Gallix Regis.

DIU æq; omnes te sospitent magnanime Henrice, & paternæ uirtutis æmulum faxint, modò illius totum iniquæ sortis omen auertant. Ex alijs namq;

Fortunam discas quam non longè semper ab inuicta uirtute tua absutura experieris. Quandoquidè que optimo consilio prouideri queant, & regnastuis præsidio atq; ornamento sint, initio statim Principatus statuenda cæsueris. Primum enim omnium ærario cuius opibus cuncta belli & pacis munia constant, ita cauisti, ut quæstorum impudentes prædas sustuleris, & totius propè uenatorij sumptus luxuriæ moderata lege correxeris, ita ut agricolis in ipsa Regis uoluptate minime sit lugendum; & quod integri tui pudoris est apud aulam licentiæ muliebris intemperiem castigaris; tanta uerecundiæ cura ut matronæ omnes perillustri Regiæ exemplo (hæc enim lectissimis pudicitie moribus gaudet) suum perspicuæ famæ decus respiciant, & solis nobilioris elegantie munditijs extra suspectas dubij pudoris illecebras pudici nominis laudem tueantur. Iustitiam porrò tanta seueritate colendam institutis, ut nihil apud iudicum collegia promercale, nihil apud equitum ordines corruptum, & nihil deniq; in causa religionis deprauatum, uel piaculo suspectum, uel ulla ex parte supinè neglectum esse patiare. Nec mirum est si hos mores in te iuuenere ueremur atque suspicimus; postquam (quod est grauissimi & saluberrimi iudicij tui munus) toti summæ arcani consilij præfeceris Carolum Lotharingiæ Cardinalem singularis innocentie, pietatis atq; prudentie hominem à te propter fidem industriamq; mirificam in minore Fortuna delectum. Quod uerò in-stauratæ florentisq; militie interest ipsum Annicum

Memoran.

Memorantium è uilla sua Centellia ubi foemineis delationibus ac artificijs pressus importuno Reipublice tempore tacuerat, in aulam euocaueris, quod nemo ea sobrij constantisq; iudicij grauitate, aut perpetuo armoru usu, castrensiuq; reru noticia, tuendae Gallie & proferendo imperio Dux potior atq; praestantior exoptari possit. Itaq; macte tua iam bis cum in Alpibus, tum in Belgis spectata uirtute pernobilis Rex, perge ut coepisti, & uirtutem & pietatem cole ut Fortuna pudore uicta fortibus ausis tuis arrideat.

Benedicti Varchij.

Quid Regem uerè Regem, lateq; potentem
 Prestantem bello Regem, studijsq; Mineruæ
 Insignem addeceat si scire Henrice laboras
 Henrice Francorum decus, ac noua gloria gentis,
 Non alius quisquam citius, meliusue potest te
 Patre docere tuo, ut magnum bene consule patrem
 Patrem imitare tuu, quo nullus tempore in omni
 Omnibus in rebus maior fuit, aut erit unquam:
 Ex illo uirtutem omnem, uerumq; laborem,
 Fortunam ex alijs tantum, didicisse memento.

Sub effigie Christierni Daciae Regis.

VIS neget te Christiernæ mortalium immanissime nequaquam ex merito nefarie crudelitatis dantem poenas, non quidem à Fortuna quæ sepe iocari nequediū consistere solet, uerum ab ipso magno numine cer-

tissimo semper ultore scelerum tandiu carceris cala-
 mitate fuisse mulctatum? Non enim humano partu in
 hanc editus lucem; sed à mōstruosa terrificaq; bellua,
 uti tuus sepe fert glacialis Oceanus natus & educa-
 tus inter Balenas & Orcas existimari potes. Hanc si-
 quidem stirpem fateris insidiosis uiperisq; oculis, esse
 ra fronte, portentosisq; dentibus, & horrida barba
 humano cruore delibuta, qualem Anthropophagi Ca-
 nibales apud Indiam noui reperti orbis ferre dicun-
 tur. Non eius utiq; Christierni Regis sanguine proge-
 nitus esse potes, qui uti erat egregiè pius, religionis
 causa aliquando pedibus Romam ierit, ut sacrosancta
 altaria pietatis plenus inuiseret, & Pontificem sacro-
 rum Principem ueneraretur, muneraq; uenerationis
 eximie in patriam referret, quibus tu scelestissimus ne
 pos potirere. Desciuisi siquidem impie atq; arrogan-
 ter, non quidem à Romano Pontifice, quod fortasse
 ferri posset; sed à Christo, superisq; Diuis, ut te inno-
 centissimorum sacerdotum sanguine cruentares; sa-
 crorum aras euerteres; templorū donaria diriperes,
 & deniq; uti immanis parricida, humani generis o-
 dium parares; Scilicet ut totius Dacie, Gothiæ, atque
 Noruegiæ populi, monstrum sibi regnare non homi-
 nem indignantes, publica conspiratione rebellarent;
 teq; eiecto, Christianum re & nomine Regem; pro im-
 pio sibi deligerent, à quo perpetuis uinctus cathenis,
 tanquam indomita bellua, clatrata in cauea seruare-
 re. Dignus profectò omnibus tormentis atq; suppli-
 cijs, & nece turpissima; nisi honos qui Casari tibi ex
 matertera

matertera coniuncto, plurimus debetur, & Christier-
ne filia tua insignis pietas, quae matri quam tibi simi-
lior euasit, infelicibus Sfortiano & Lotharingio con-
nubijs clara, te adhuc atroces retinentem spiritus, &
tetro carcere poenas dantem seruauissent.

Placidij Placentini.

Terrificam hanc effigiem, hunc horribilem tyrannū;
Dedecus hoc & Danicæ, dentibus ijs trisauci
Ad Stygios qui reboat persimilem feroci,
Sanguinis hoc deniq; sacri cupidum sepulchrum,
Iis tabulis (credo equidem) non meminisse fas est:
Ni monumentum ueluti perfidiae efferatur.
Ingenium scilicet hic exuerat benignum,
Et uelut antiqua manus iam uolui Gigantum.
Dum nequit alto officere hic coelicolum tonanti;
Insequitur, seuit, & almos necat (heu) ministros:
Templaque sacris uacuat tum spolijs profanus.
Et nisi qui fulmina torquet, populos subactos
Ensis ac corde fero cogeret in tyrannum
Spiritus huic terribilis iam solium locasset.

Sub effigie Solymani Turcarum
Imperatoris.

OLYMANO ex re feliciter pro-
uisa, cui euentus responderit, nomen
obuenisse elegantiores Turcae asse-
runt, secus ac patri contigisse constat,
qui à contrario sensu Selymus hoc

est mansuetus & lenis authorque pacis sit uocatus, quo nemo Othomannorum Principum ingenio ferocior & ad seuitiam pronior & denique bellicosior fuerit. Nam si memoria repetamus utriusque res gestas quas in Historijs enarrauimus, plus certe cruoris effusum fuisse fatebimur per octo annos quibus Selymus imperauit, quam his triginta quibus Solymanus Imperio potitus est. Hoc uero nomen Salomonem Mosaicis annalibus Regem, sapientiae gloria inclytum immutatis syllabis refert. Sed Solymani, si comparare iuuat res gestae, paternae famae nomen aequasse censeri possunt, si numeros & pondera uictoriarum equa lance expendamus. Recepta nanque Syria, interfecto Gazelle qui rebellarat; & Belgradum Pannoniae propugnaculum cum ignominia Christiani nominis fortiter expugnatum, Rhodus manu capta, trucidatus in acie Rex Hungarus; Buda urbs Regia bis occupata; Austriani exercitus ad Exechium foeda in fuga caesus atque deletus; Rocandulphi ingentes copiae ad Budam expugnatis castris superatae; contemptusque demum atque repulsus ad Pestum Germanorum exercitus, & expugnatum in oculis Strigonium & Albaregalis eo uictoriae cursu in potestatem redacta, & paulo antea Hispani in Dalmatia ad Castrum nouum strenue expugnati, caesique, & quod foedius nobis accidere non potuit nostrae classes quae insuperabiles uiderentur ad Leucadem in fugam coniectae, Solymanum profecto neque patri ausu imparem, neque prorsus in-

tem

tem aut gloriæ minus auidum testabuntur. Quòd si eius uictorias ad Orientem partas computemus Assyriæ & Mesopotamiæ Regna cum Babylonia, clarissima Orientis urbe & magnæ Memphi proculdubio æquanda Othomannico adiecta Imperio, captæ Aegypto opponi & comparari possunt, & quod ad gloriam attinet, euastati maioris Armeniæ, Mediæ, Persidisque fines usque ad sinum Persicum, captumque bis Taurisium Persarum Regia, omnibus ornamentis spoliatum, nonne Tammatum Hismaelis filium refugientem ad montes, neque consistere, neque acie congredi ausum, se planè uictum confiteri coegerunt? Superi itaque Solymano eam mentem tribuant, ut perpetuo bello uexandum Orientem, appetendamque Indiam censeat; postquam nos tot acceptarum cladum minimè pudet; nec ex communi concordia de sacro bello cogitamus, dummodo hostis auersi beneficio pace frui liceat, quum huius Solymani uires eleuare, nostras iactanter efferre, eius mores ineptè carpere contendimus. At ipse Turcis eius certè erit (ut illi fatentur) supra ceteros Othomannorum Principes, qui per ducentos regnarint annos, iustitiæ, sobrietatis, & continentiæ laude clarissimus, quum nulla impietatis atque seuitiæ, sed multa religionis atque clementiæ mouimenta Mustaphæ filio iam planè uiro & nobis formidando æmulanda proponat.

Iani Vitalis.

Ocia quem nunquam tentarunt mollia, quem non
 Delitijs fregit desidiosa Venus,
 Regnatorem Asiae Solymanum en aspice quisquis
 Scyllæam ignoras terribilem ingluuiem,
 Aegyptum ille inhians, inhians Indosq;, Getasq;
 Pannoniæq; arces, indomitamq; Rhodum
 Vi magna aggressus rapuit, te uindice Cæsar
 Euasit rabiem sola Vienna suam,
 Et nunc immitis foeta truculentior urfa
 In latebris fingit funera nostra suis,
 Interea dum nos uigilantes stertimus, ille
 In somnis, nobis integra Regna uorat.

Sub effigie Andreae Auriae Clas-
 sis Præfecti.

DIV te sospitent cœlestia numina fortis
 nate senex, assertæ in libertatem pa-
 triæ suprema gloria inclyte, perpe-
 tue & inuictæ prædonum hostis, &
 multis mari partis uictorijs celebra-
 te. Dij superi inquam seruent, & in hoc uiuida sene-
 ctæ robore sistant. Ad præsidium nanque oræ mariti-
 mæ Deorum immortalium beneficio natus existima-
 ris, qui unicus cœli nubiumq; spectator naualis disci-
 plinæ arcana, huic seculo propalasti; ut doceres qui-
 bus artibus & irati maris contumeliam, & sciuentis
 Acoli minas contemnere possent qui hybernis etiam
 tempe-

tempestatibus se fortiter committere audeant. Hoc tibi supremi laboris superest, ut pro tua uetere uirtute, uigilantia, pietate, patriam quam abolitis ueterum tyrannorum nominibus uerè liberam opibusq; florentem fecisti; parta ciuium concordia, diu serues, incolu- memq; & bene fortunatam faxis.

Iani Vitalis.

Quem spectas barba horrentem, seuumq; tridente
Imperium pelagi magna ditione tenentem
Aurius est; non ille modò Libyæq; Asiæq;
Piratarum horror, & formidabile nomen,
Sed terræ decus Ausoniæ, & noua gloria Martis.
Hic patriam longo concussam turbine belli
Firmauit pace, & ciuiles sustulit iras
Illum grata suum, Ligurum Respublica ciuem
Et pietate grauem, & meritis ingentibus, inter
Delectos procures quos illa ab origine prima
Excoluit celebrem æterno sacrauit honore
Et Iouius tabulam uirtutis dedicat ergo.

Sub effigie Tammasi Sophi Per-
sarum Regis.

AGNO Hismaeli quatuor filij fue-
runt: Tammás, Helcas, Becram, & So-
mirza; sed hic Tammás communi iu-
re gentium quòd esset natu maximus
Regnum excepit: uerum non eadem felicitate qua pa-
ter, quanquàm hisdem prope artibus id regeret, aut

proferre, aut tueri potuit. Intempestiua nanq; fratru
 emulatione uexatus, & à Parthia Hyrcanorum la-
 cessitus armis Othomannica arma nõ diu tulit, quum
 Solymanus intellecta occasione è Comagene in Me-
 sopotaniã effusis ingentibus copijs totam eam re-
 gionem, quam hodie Diarbecham Barbari appellat,
 quatuor claris urbibus & singulari copiarũ omniu
 fertilitate nobilem occupasset. In ea enim sunt urbes
 Byrtha apud Euphratẽ, & secundũ eã introrsus Ca-
 ra Amida, & Moredinum & Orpha quæ Edeffa fuit,
 & quæ est ad Tauri radices Bithelis. Exinde Solyma-
 nus Syriæ, Iudæe, & Aegypti Satraparum auctus co-
 pijs, Assyriæ Regnum inuasit, & Babyloniam Alexã-
 dri magni & Reginae Semiramis memoria clarã im-
 mensa cupiditate ex tam facili uictoria adiit, & in
 deditionem accepit, ut inde expeditus atq; terribilis
 ad Taurisum æquata Selymi patris celeritate con-
 tenderet. Tum uerò Tammas quòd uiribus esset infe-
 rior ad môtana asperaq; loca se subducens & subitis
 incursionibus uenturi & praelio certaturi famã præ-
 bens, ita Solymanum spe pugna frustratus est, ut dece-
 dentem, & pabuli pressum inopia, hisdem uestigijs in-
 sequeretur; adeptusq; eius nouissimum agmen ad Bi-
 thelim urbem Tauro suppositam quum Turcæ pro-
 pter effusas niues multis affligerentur incommodis,
 eorum castra per Delimentem impigrũ Ducem no-
 ctu adoriretur, & maximè cruenta cæde semisopitos
 obrueret. Ea clade Solymanus qui Cara Amidæ substi-
 terat, dolore percussus Byzantiũ redijt usq; adeò sibi
 iratus,

iratus ut sperati triumpho publicæq; lætitiæ apparatus omnem reiiceret, ulturusq; contumeliam iuraret non prius se coepto bello finē impositurum, quàm Hiſmaelis progeniem (uti Selymus pater, & auus Baiazetes ſtatuiffent) funditus excinderet. Hæc ſiquidem odia cum ipſa nouæ religionis diſſenſio, tum antiqua ſimultas à proauo Mahomete cum Vſſumcaſſane cõcepta, in immẽſum extenderant. Ferebatur quoq; Tamam, quod maximè Mahometanis erat odioſum, per mutuas legationes cõcitare Carolum Ceſarem ut Turcis in Oriente occupatis, Pannoniæ & Græciæ, terra mariq; inuadendæ occaſionem arriperet. Tammas quoq; aliud ſubiit incommodũ: nam ab eo Helcas germanus frater ad Solymanum Byzantij agentẽ tranſfugit; cuius hortatu renouatum eſt bellum, quo Helcas ut perfidiæ, aut ſtulti conſilij poenas daret, quum ſe bello Ducẽ profiteretur, non longè à Balzera quæ eſt Emporiũ Perſici ſinus, interceptus eſt; eo ſucceſſu ut Tammas adhuc reſpiret, & accerſitis in auxiliũ ab Indico Oceano Luſitanis aliquot ſelopettarijs, locorũ opportunitate ſe defendat. Ipſe roſeo uultu & alacribus oculis, dignam Imperio faciem præfert, & inter Perſas, quod maximè decorum eſt, equitandi & ſagittandi peritiſſimus habetur.

Lælij Carani.

Regali Tammas Perſarum ſanguine cretus

Hic eſt, quem roſeo pinxit Natura colore

Quem Venus ambroſiæ cõſperſit odoribus, arma

Quem Mars bellipotens simul & Tritonia uirgo
 Munere bellorum, seuis instruxit & armis,
 Qui quamuis odio fratrum uexatus acerbo
 Hircanisq; armis, clari haud benefacta parentis
 Acuarit, tamen audaces expellere Turcas
 Est ausus, quorum tepefecit sanguine terras.
 Hic ubi iam niueo Tauri splendore coruscus
 Frigoreq; argentes nocturna strage fugauit
 Rettulit & magno claros ex hoste triumphos.
 Immanis summo percussus Turca dolore
 Prostratas acies cum cernit milite Persa
 Sic proprias repetit sedes, & corde querelas
 Saepius effundit miseris, & percitus ira
 Testatur diuos se unquam nil linqvere inausum
 Inuisos donec Persas euerterit orbe.
 Ast inuicte noua Tammis uirtute superbum
 In patrios iterum fines irrumpere Turcam
 Si qua parte uides, armis uictoricibus arce,
 Sterne, fugaq; proculq; doma; nam uictor honores
 Et famam claro felix æquabis Olympo.

Sub effigie Thomæ Hauardi Nor-
 foltij Ducis.

HIC est ille bello inclytus & supra om-
 nes mortales supremo hoc infortunio mi-
 ser Thomas Hauardus Surreij filius ab
 Anglis de nomine eius Imperio subdita
 Prouinciæ Norfolkiius appellatus. Is Surreio patri o-
 peram in prima acie nauans, quum Scoti ad Floddū
 occiso

occiso Rege delerentur, singularem eius uictoriæ laudem tulit; Rebellantem Hyberniam eo traiciens armis perdomuit atq; pacauit. Henrico Regi bis Gallie bellum inferenti traicientiq; in continentem bellica laude uirtuteq; animi Ducum clarissimus magno usu fuit. Postremò cum industriæ, perpetuiq; officij sui fructum tulit, ut post damnatum cæsumq; securi Edemundum fratrem, eiusq; filiam pari supplicio mulctatam, quòd Regi tot cædibus effrato infaustè nupsisset, turris Londiniæ carceri includeretur; seruaretur tamen uiuus à Rege, ut in carcere Regem non omnino ingratum erga se qui adhuc tyranni beneficio uiueret, fateretur.

Lælij Carani.

Horrida Norforti dum tractas arma tremende

Diceris esse Deo bellipotente satus,

Nam tua dextra graues armis quum perderet hostes

Obstupuere homines, obstupuere Dei

Sed magè mirantur te hominesq; Deiq; tyrannum

Quum uirtute uident sic cecidisse tua.

Eiusdem.

Lictoris rabiem Marius compefcit incermis,

Illi dum ferro colla ferire parat,

Pe tiora Norforti perterres dira tyrannis

Se scdare tuo nanq; cruore pauct.

Sub effigie Ferdinandi Toletani
Albæ Principis.

FNITERE magnanime Albane, & qui
militiæ usque adeo lætis iniitijs effloruisti
perpetuo uirtutis atque uictoriæ cursu
ad summum gloriæ fastigium contende,
qui antiqua Toletanæ familiæ decora cumulatè re-
nouas, & Hispaniæ ueterem belli gloriam asseris, be-
nignitateq; splendidissimi ingenij canctos proceres
æquas & quosq; Duces consilio, uigilantia & ingen-
tibus ausis antecellis. Agnoscimus siquidem, quid ge-
neroso illo tuo & insatiabili laudis spiritu petas &
peres, & quid deniq; certissimis summarū uirtutum
præsidijs circumseptus strenuè euadēdo consequi pos-
sis. Insita nanq; tibi est, & à præaltis maiorum tuo-
rum seminibus ingenita, ueræ laudis, ueriq; decoris
immensa cupiditas. Nam te Federici aui Bætico & Cā-
tabrico bello clarissimi trophæa excitant, te Garzia
patris Libycis arenis insepulti manes urgent; te Cæ-
sar ipse cui tu maximè conspicuus, inter splendidissi-
mos Proceres fidei uirtutisq; nonine delectus perpe-
tuò adsistis comes, uehemēter accendit, ut nihil nisi ar-
duū, nisi excelsum, et optimæ laudis spe plenū spectes
unde summa petatur gloria. Hanc enim unā ipse pe-
tit, in qua tamen pietas emineat, & amplificatæ Reli-
gionis fama cōstet; tanto quidē studio, ut te secum rā-
piat, benigneq; tecū suū decus cōmunicet. Et hoc her-
cule multo modestius & liberalius, quando quidē quo-
tam

tam suæ laudis partem tibi concesserit, quã triumphalem laurũ de profligato ad Albim, captoq; Saxonum Principe repudiaret, ut totum id decus à te forti ausu feliciq; dextra partum, præclaro iure tibi deberi fate retur. Consecisti itaq; tua ingenti uirtute difficillimũ atq; durissimum bellum, quod auspicijs inuicti Cesaris gerebas, optima quidem spe, & singulari perscuerantia, quando semper antecursor, semper hosti proximus, semper ex tua peculiari disciplina munitissimis uallatus castris, ita progredere ut maturè obuenientis uictoriæ fructum propè solus delibares, atque inde totum perciperes. His tuis ad incomparabilem laudẽ præclare gestis, sicuti antea in Pannonia, Africa, Gallia, te effecturũ promiseras, aui atq; patris felices animæ iam pridem ex meritis in coelum receptæ, ita gaudent & exultant, ut te etiam atq; etiam obnoxè cohortentur ad concitandũ Casarem suoapte ingenio de sacri belli gloria cupidissimè cogitãtem. Nihil enim ei uel ad usum rerum præsentium aptius, uel ad gloriam laudatius, uel ad spem æternitatis omnino beatius accidere potest, quam ut in ueros hostes uniuersa Christiani nominis arma, unius præsertim inuicti, pijsq; & bene fortunati Imperatoris auspicijs conuertantur.

Andræ Angulij.

Dum cogis Fernande Scythas dare terga Viennæ
 Astra suo lambit uertice Danubius;
 Et quã lentus aquas agit Afris Bagrada arenis
 Miratus dextræ est celsa trophæa tuæ;

Te rapidus tremuit Rhodanus, ter Gallia magni
 Caesaris est armis quum quates facta ferox:
 Illius amissa Libycis quoq; sauis in undis
 Classe, tui robur pectoris obstupuit;
 Tandem Albis bello uictus te sistit Olympo
 Dum duce te, Carolo perfida colla dedit.
 Ergo aqua uel tellus, nulla est non plena triumphis
 Pars etiam Coeli; clare te Toleda tuis.

Sub effigie Muleamethis cognomen
 to Scyriffi, magni Regis Mauritaniae.

AC talari linteaq; toga induitur Scy-
 riffus, & oblongo linteolo simplici-
 bus spiris ita caput inuoluit, ut eius
 extrema pars instar ingentis caudae
 à dextra aure per humeros & crura
 ad talos usq; diffundatur. Hoc habitu Sacerdotes Ae-
 gyptios olim usos fuisse constat, sic ut facile reat sacri-
 ficuli cultum inde acceptum quem nostri sacra facien-
 tes superinduunt, & Camisum uocant. Muleamethes
 siquidem ob id Scyriffus uocatur quòd sacrata sit stir-
 pis, & Mahometis pseudoprophetae sanguine pro-
 genitus. Ea uox enim Arabicè uirum sanctimonia pol-
 lentem, & sacris mysterijs deditum exprimit. Quo-
 modo autè hic magno huius seculi prodigio (cum es-
 set pædagogus) ad tot amplissima Regna peruenerit,
 breuius quam potero explicauerim, ut hinc quoque
 astrologicae diuinationi non inanem famam adstrua-
 mus

mus & iam sit planè perspicuum totam humanæ fortis fortunam sua auspicia è cœlo deducere. Scyriſſi pater Zidamethes habitauit in Dara, quod est regnū non procul à Staffileta regione, quæ tota palmifera est, & magno incolarum emolumento dactylorum copiam uenalem præbet, qui fructus esui gratus, à finitimis ulterioribusq; populis expetitur. Huius mercimonij aliarumq; rerum opulentus erat mercator Zidamethes & prudentiæ opinione maximè insignis: sed in primis syderalis scientiæ peritiſſimus, ut pote qui multa præuinciaret & diuinaret, profiteriq; auderet, uel multis irridentibus, duos se habere liberos qui proculdubio ad Regale fastigium essent euasuri. Hi erant Mahometes & hic Scyriſſus nomine Amethes, qui Arabicis eruditi literis ludum aperuerant, puerosque docebant, pari concursu quæstiq; apud finitimas gêtes doctrinæ fama celebrati. Hos pater admonuit ut noscendis externarum gentium moribus longinquam peregrinationem susciperent, religionisq; causa Mahometis prophetæ templum & sepulchrum ad Mecham & Talnabim (quæ sunt in Arabia) uenerabundi adirent: quod opinio religionis mortalibus ingenita, homines ei deditos augustiores, & apud imperitos admirandos efficiat. Suscepere itaq; iter & Memphim inuisere, transuere mare Rubrum, deflexereq; Hierosolymas usq; Byzantium, atq; inde reuersi in Africam, apud Tunetum aliquandiu consistere, cœptiq; sunt haberi in ueneratione apud Punicas gentes, quod essent ex progenie Maho-

metis, inuisissentq; sacrosancta templa & moumenta
 ueterum Hebræorum, atq; alba ueste uteretur. Maho-
 metani siquidem eos qui religioso uoto conditoris se-
 ctæ suæ Mahometis sepulchrum inuiserint, sacrosan-
 ctos appellare soliti sunt, & eos à cultu candidæ uestis
 agnoscunt. Ab eo tempore ingentes amicitias cum A-
 rabibus Regulis cōtraxerunt, & uti erant ex pater-
 nis diuitijs maximè opulenti ad tractanda arma tran-
 siuerunt, ut fatis suis uiam aperirent. Adhæsere itaq;
 uagis Arabibus qui in Africa à Nilo usque ad Ocea-
 num Atlanticum incertis sedibus uagantur, impe-
 rantque tributa Regibus, & detrectantes uenalem
 amicitiam, armis inuadunt, qui ut tum accidit, ma-
 gnis uiribus Buccentuffum Maurocchi Regem oppu-
 gnebant. Maurocchum longè clarissima ulterioris
 Mauritaniæ urbs quæ Romanis temporibus ut conie-
 ctari licet Bogudis Regis fuit, distat ab Atlante trigin-
 ta milibus passuum, ea camporum specie, & aqua-
 rum ubertate, qua Mediolanum florere discedere q;
 ab Alpibus uidemus. Sed Buccentuffus qui ab Al-
 mansore potentissimo Rege aliquot ante seculis occu-
 patæ Hispaniæ gloria inelyto, genus ducebat, non
 prius expugnari potuit, quàm Fessanus Tingitanæ et
 Cesariensis Mauritanie Rex, in societatem Arabum
 traheretur industria præsertim duorum fratrum, quo-
 rum autoritas apud Fessanum plurimum ualebat.
 Eo itaq; euentu Arabes Mauroccho potiti sunt, ut
 Mahometes alter fratrum maior natu Rex efficere-
 tur, quum Buccentuffus ei se desperatis rebus certa
 conditione

conditione dedidisset. Sed hunc postea Maho-
 metes periurus & saeuus in granaria scrobe im-
 maniter necauit. Ameihes autem Scyriffus trans
 Atlantem progressus, opulentissimæ regionis Re-
 gnum, quod Susium uocant, frumento, olea, uiteque
 & metallis abundans, & Tarodentam clarissi-
 mam urbem, quæ Arabum stipendiaria fuerat, oc-
 cupauit. Ea regio iubatos coronatosque Leones
 gignit, generosos quidem & homini parcentes ni-
 si ex pecore minoribusque feris ad alimentum præ-
 da desit. Ab Atlante qui est nemorosus & altis-
 simus, & hodie mons Clarus appellatur, perpe-
 tui montes oriuntur, non secus ac ab Alpibus no-
 stris Apenninus, longo tractu & multis flexibus in
 Orientem sic exporrecti, ut mediam Africam pro-
 scindant, & ab arenis disternent. Eæ nanque
 arenarum solitudines ad ulteriores Aethiopes per-
 tinent. Caterum Scyriffus non contentus am-
 plissimo regno, Fessani Regis & Arabum fretus
 auxilijs Maurocchi Regnum Mahometi fratri in-
 uidit, & abstulit; Ea tamen conditione ut in Darâ
 & Staffilite eum regnare pateretur, quæ regna
 paulo antè communibus uiribus occupassent.
 Ex Mauroccho demum Scyriffus insatiabili cu-
 piditate ad Fessanum regnum oculos adiecit, in-
 iuxisque suis dolis & felicibus armis regem
 Muleamethem debellauit & eiecit, quum illum
 fatigatum multis diuturni belli detrimentis Fes-
 sanus populus, ut Fortune cederet hortare

tur, ne ruentis patriæ casum, & ciuium suorum interitum conspiceret. Ea uerò magnitudine animi Scyrriffus undiq; probitatis atq; iustitiæ ac humanitatis gloriam captare solitus, in uictoria usus est, ut diceret neminem se apud Maurocchum regnare passurum præterquam Muleamethem iocatus in communi nomine, atq; ita uictum & dudum hostem Maurocchi Regem fecit, illumq; eo cum liberis ac uxoribus & Regia Gaza migrare iussit; magno quidem cum dolore Muleamethis cui nobilissima atq; amplissima Mauritanie ciuitas, & patria erat relinquenda. Urbem Fessam interluit Sala annis, qui hodie Rhazalma uocatur, & in Oceanum iuxta urbem Azamor nauigabilis defertur. Eam septuaginta quinque milibus domorum infinitiq; populo frequentem esse omnes afferunt, trecentæq; & sexaginta frumentariæ mole in anne uisuntur, actæ machinis, quas profluentis aque impetus rotat & euoluit. Infinite sunt in urbe rerum fabrilium tabernæ, & plura mercimonij pretiosi conditoria, certis septis publicè custodita, atque itè Gymnasia duo quibus iuuetus discendis disciplinis & literis publico sumptu alitur & docetur. Fessani hospitales domos habent, peregrinis suscipiendis, atque xenodochia in quibus afflicti morbis benignè curantur. Populus in uniuersum suffusci coloris est; sed foemine cultus elegantia, multaq; lasciuiam morum perpetua serè umbra fuscèdinem auertunt, & quotidianis choreis indulgent. Hac in urbe Scyrriffus solium constituit, subnixusq; suis uiribus Tremexenium Regem

gem *Cæsaris* clientem eiecit, bellum cum *Lusitanis* continenter gerit (hi in ora *Mauritanæ* extra & intra *Gaditanum* fretum oppida tenent; *Acillam* quam *Arzillam* uocant & *Septam*, quæ *Plinio* *Septem* fratrum à totidem imminentibus collibus, urbs fuit) eo quidem successu ut *Azamore* oppido sit potitus, & *Cheum* oppidum in promontorio situm, quod summa uirtute sed infelici exitu aliquandiu à *Lusitano* præfecto fuerat defensum, expugnari. Ea uerò in pugna qua postremò *Fessanus* Rex est debellatus, *Muleboazon* qui *Fessano* aderat auxiliarius, *Velesio* urbe quæ serè est, contra *Gades* posita, exutus est; sic ut exul & ex uulnere dextro oculo captus in *Hispaniam* refugerit; atq; inde auxilia postulatum in *Germaniam* usq; ad *Cæsarem* pertenderit, famam de *Scyrisse* uiribus ingentem relinquens & admonens *Principes* nostros ut maturè caueant, ne is *Granatæ* affectans *Regna*, alicunde traiciendi in *Hispaniam* occasione & facultatem arripiat. Habuisse enim cum in acie octuaginta milia equitum, & peditum balistariorum sclopettariorumq; uiginti milia, moreq; nostro egregie fabrefacta aenea tormenta maioris minorisq; generis conuecta equis & curribus ad octingenta, accessuramq; profectò ei infinitam *Arabum* & *Mauro*rum multitudinem, si traicere medietur, & religionis causa bellum paret. Sed planè senem octogennarium quanquam uiridè senectæ, & assidue camelino lacte utentem, aut sua proculdubio absument fata, aut superi ab *Hispania* auertèt, aut ueris arma-

tisq; militibus ubiq; terrarum egregie uincere assue-
tis, trucidandum uel uinciendum obijcient.

Andree Angulij.

Miraris mitra hunc cinctum septemplici, & alba
Indutum stola Regem habitu Libyco;
Quid si illum nosse, atq; illius inclyta facta
Facta inquam audisses, digna duce Annibale?
Hic uelut æthereum fulgur, ui Martis aperta,
Regna propinqua suo subdidit imperio:
Masilum huic gentes, Getuli, & maximus Atlas,
Et Mauritani colla dedere duces,
Adde quod arma etiam Bætis meditatatur ad urbes,
Hispano spreto milite, & Oceano,
Dum parat hæc magna, illi sors, uirtusq; parauit
Nunc Iouij calamum principis Historia.

Sub effigie Ferdinandi Gonzagæ.

O C in te Ferdinande Gonzaga Du-
cum præstantissime bellicæ uirtutis
eximium decus refulget, quod arma
to præsenteq; Cæsare summæ uirtu-
tis & fortunæ Imperatore cuncta ca-
strensîs disciplinæ munia obis, quum in agmine, in ca-
stris, & in acie uti collega Cæsaris iura summæ pote-
statis exerceas, unde geminata laus effulget, cum me-
riti tui scilicet, tum iudicij Cæsaris, qui tantus ipse Im-
perator te unum supra cæteros, ducem longè opti-
mum censet. Esse quidem egregium Ducem, ut reor,
magnam

magnum est; sed opinione hominum existimari cense-
 riq; eius maxime iudicio, qui cuncta ratione guber-
 net; longe maximum uideri potest. Agnoscit quippe
 Cæsar humanarum rerum peritissimus, quo robore
 animi totas ardentis belli difficultates sustineas & su-
 peres, qua mentis prouidentia locorum & tempo-
 rum gnarus consilia explices, denique qua ui lacerto-
 si pectoris & animi in armatas hostium acies defera-
 re. Præclara siquidem testificatione digna historijs
 eximia uirtutis & industria exempla in Apulia, Afri-
 ca, Mauritania, Gallia, & Belgio reliquisti, quum ex
 præfectura Siciliæ quantum tibi curæ fuerit Siculo-
 rum, aratorumq; præsertim immunitates & commo-
 da tueri, quantumq; seditiosorum militum licentia im-
 manis tibi odio fuerit, ostenderis, dum maleficos pla-
 neq; deficientes à Cæsar's autoritate seuerissimis sup-
 plicijs punires, unde tibi Cæsar improborum mili-
 tum hostis acerrimus aliquando gratias egerit, mune-
 raq; rependerit, scilicet ut te Gallie Cisalpinæ præfi-
 ceret, cuius procurationem ita instituisti, ut nemini ti-
 menda belli incommoda, & nemini à quoquam con-
 tra equitatem iniuria sit expectanda, & te unum ma-
 xime acrem aduersus hostes armatum defensorem,
 authorem tranquillitatis, & magnificentie studio
 præclara priuatim & publicè urbi ornamenta paran-
 tem Insulares uenerentur.

Iulij Iouij.

Maeste animo egregio decus insuperabile gentis
 Gonzaga, quem tanta rapit super aethera belli
 Gloria, quae stabit claris aeterna trophaeis
 Ausonios inter proceres, & Martis alumnos
 Sic splendore nites, quantum omni sydere maior
 Sol micat irradians, totum qui illuminat orbem.
 Belgica ges, Libyæq; urbes, Rhodanusq; superbus
 Arnus, & ingens Danubius, Tybrisq; fatentur
 Quantum consilio Fernandus possit & armis
 Aeternos cui bellipotens concessit honores
 Militiae, ut Carolo dignus, dignusq; Philippo
 Insubriae regeret iusto moderamine gentes.
 Ergo tibi partes inuictæ Marte triumphos
 Suscipe magnanime Heroum, te celsa fugatis
 Hostibus assequitur celeri uictoria passu.
 Viue igitur felix, uolitaus tua nam inclyta uirtus
 Clara per ora uirum, celsum conscendet Olympum.
 Sub effigie Ioannis Tarnouij Co-
 mitis Poloni.

MOTIS tuis religiosè susceptis usque
 quaq; aspirent caelestia numina magna-
 nime Tarnoui qui hac in tabula trium-
 phali lauro, & uictoricibus armis conspi-
 cius spectaris, & Martio uultu illustre Sarmaticæ
 uirtutis decus effers, qui toties de Barbaris bello ui-
 ctor & triumphator uberiores etiam uictorias te pa-
 triæ relaturum polliceris; quibus latè summotis pul-
 sisq;

sisq; hostibus Lithuani, Roxolani, Podolij, Polonico imperio coniunctæ gentes secura atq; latissima pace perfruantur. Nihil enim nisi magnum ingenti animo cõcipis; nihil nisi gloriosum, salutare, & tibi patriæq; decorum & illustre complecteris, ut clarissimis factis insitum generosæ uirtutis nomen & famam latissimè extendas. Eo nanq; studio in adolescentia ingenium optimis literis excoluisti, iuuentam durissimis belli laboribus dicasti, ut uir demum factus, totum pcnè terrarum orbem, noscendis tot gentium moribus nobilissima peregrinatione circuendum susciperes; adita primò Asia Syriaq; religionis causa, & conspecto mari Rubro, peruagatus etiã Africæ ciuitates usq; ad Atlânti cum Oceanum, ubi aduersus Barbaros Lusitaniæ Regi operam nauans, & fortis militis et periti Ducis laudem decoraq; spectatæ uirtutis ornamenta consecutus es. Ab hac peregrinatione noticiaq; multiplici rerum bellicarum auctus, in patriam rediisti, quum Leonem Romanum Pontificem, & Carolum Cæsarem esses ueneratus, tanto hominum fauore ut Sigismundo Regi commèdarere & ab eo uniuersis Regijs copijs præficereris, eamq; patriæ prestares operam assiduis Barbarorum incursionibus laboranti, qualem afflicticiues tui ab optimo ciue fortunatoq; Imperatore deposescebant. Siquidem Moldauos Geticam gentem Petro eorum Regulo duce ad Obortinum ita profligasti, ut hostes alioqui terrifici, & multitudine superantes Principe uulnerato, primarijsq; gentis interfectis turpem in fugam coijcerentur; tu castris eorum &

tormentis potireris atq; inde triumphali curru Cra-
 couiam inueherere; tanto Moldauis terrore iniecto,
 ut Petrus renouare bellum ausus; quum te aduersum
 se iterum delectum Imperatorem audiret, omisso bel-
 lo ad non iniquas parandæ pacis conditiones sit con-
 uersus; Sed huic Moldauicæ uictoriæ Historijs nostris
 abundè celebratæ, alteram amplioris proculdubio
 gloriæ de Moscis ad Starodubum debellatis addidisti.
 Sæpius Tartaros Schythas fœdissimum atq; improui-
 sum hostium genus non uno in loco illata cæde repres-
 sisti; singulari autem prudentia orientes in Regno se-
 ditiones compressisti, usq; ad eò latè propagata fama
 nominis, ut inuadente Pannoniam Solymano, Germa-
 ni atq; Hungari Bohemiq; te unum sibi tanquam inui-
 ctæ uirtutis gerendo bello Ducem expeterent. Ve-
 rum quòd non esset tutum præstare eam operam, tan-
 tum honorem probè repudiasti, ne id agrè ferret Si-
 gismundus Rex tuus Solymano uetere amicitia coniu-
 ctus; quum tamen ille paratus foret, & te ipsum, &
 uniuersi Regni copias Reipublicæ concedere si reli-
 quorum Christiani nominis Regum arma sacro susce-
 pto bello in unum iungerentur, quod tu suprema cu-
 ra concupiscere existimaris, & Dij faxint ut huius pij
 nobilisq; uoti compos fias. Nihil enim est magis deco-
 rum & expetendum uiro forti generosoq; quàm pro
 patria dignitateq; Christiani nominis, reformidato om-
 ni uitæ periculo cum Turcis Europæ Regna affectan-
 tibus decertare.

Iulij Iouij.

Salve ò Sarmaticæ gentis fortissime ductor
 Iustitia atq; armis, quis se tibi conferat unquam?
 Quum tua dat sonitu bellorum buccina signum
 Poscis equos, atq; arma gerens in prælia, turmas
 Sternis, & armatos exultans deijcis hostes
 Moldauie dominum campo congressus aperto
 Fudis, Sauromatis cladem excidiumq; minantem.
 Te superis Astrea plagis transcribit, & ipsa
 Iam tibi perpetuos Diuum concessit honores,
 Sarmata magnanime agnoscat uentura uetustas
 Nullum posse tibi similem monstrarier orbi,
 At tu, uiuus adhuc, multis dominaberis annis.

Alexandri Suchteni Germani,

Diues opus tellus, clarisq; potentior armis
 Dat mihi natales Sarmatis ora lares.
 Sicut imaginibus titulisq; superbus auorum
 Sic uirtute mea magnus in orbe feror.
 Vallachus imparibus quum nos inuaserat armis
 Auspicijs cæsus Dux fuit ipse meis.
 Vistula Moldau clypeosq; arcusq; rotasq;
 In mare Theutonicum barbara signa tulit.
 Facta quòd illius non sis tum præda furori
 Tarnouio debes terra Polona tuo.

Sub effigie Cosmi Medicis Florent,
Principis.

II uota tua cumulatè impleant ma-
gnanime Cosme, postquam nihil præ-
ter ipsum absolutæ uirtutis specimen
respiciunt. Tales nanq; tibi mores
natura tribuit, nusquam hercle no-
uerca, uti fas est uidere, sed semper arridens & be-
nigna mater, ut gloriam ex benefactis clarissimisq;
uirtutibus obuientem contemnas potius quàm affe-
ctes. Apud te siquidem pudor atq; iustitia uiget, & uir-
tuti optimisq; artibus domi tuæ certissimus est rece-
ptus. Literas colis, ingenia foves, magnificentia stu-
dium pulcherrimis operibus extendis. Rempublicam
porrò ita gubernas, ut nobilitatem in honore habere
populum alere, & patriam tranquillitate atque opi-
bus florentissimam reddere cõtendas. Quod uerò ad-
mirabile clementiæ tuæ munus est, exules facile redu-
cis; parcis rebellibus scilicet ut plures domi sint, qui
tibi plurimum debeant, & nomen tuum sincero ma-
ximè studio uenerentur. Id enim salutare ciues agno-
scunt, Etrusci omnes certum publicis rebus præsidium
fatentur, & tota iam Italia, atq; ulteriores gentes fe-
licis tui & rectè constituti Principatus decus conce-
lebrat. Perge igitur optime Princeps, ut te supergres-
sum humanas laudes, & beata tua prole gaudentem
quam longa senecta uitæ finem attulerit, ingentem
animam conspicua in sede cœlites exceptâ cõstituant

Et posteritas omnis, cuncta ingenij atq; Fortune tue
monumenta, eternis laudibus persequatur.

Iouij Iunioris.

Qualis Hyperboreo latus Gradius in orbe
Fumantes quum soluit equos, sudantiaq; ora
Strymonis in ripa uictricibus abluit undis;
Iam furor, et rabies armorum, iræq; minæq;
Belligero cecidere Deo, tranquillus inerrans
Ore rubor, placido signat sua lumina uultu;
Ille sedet lustrans oculis et mente benigna
Armiferam Thracen, defensumq; hostibus Hebrum
Prospicit, et Geticæ secunda mapalia terræ,
Tum Veneris blandum pertentant gaudia pectus.
Talis magnanimi diuino lumine COSMI
Ante alias longè radians effulget imago,
Ingentesq; gerens humeros, augustaq; membra
Effigies ullum nunquam peritura per æuum
Vertice nudato celsum caput exerit armis;
Sydereosq; oculos, regalia lumina uibrans
Pacatam se se populis spectantibus offert.
Ceu cum deposito magnarum pondere rerum
Olli tranquillam demulcent gaudia mentem,
Ingenti cum iam ceciderunt monstra ruina
Qua se deuicto mons Murlius erigit hoste;
Quum iam leta suo felix Duce Flora quiescit
Atq; Etrusca salus tanto sub Principe tuta est.

Rainerij.

Te duce, mortales quæ dedignata scelestos
 Extulerat niueos aurea ad astra pedes
 Aurea nunc Astrea redit, Venus ante recessit
 Sacrilega, Etruscæ Cosmæ decus patriæ.
 Per quem parta quies, et pax et copia rerum est,
 Et Sophiæ, Aonidumq; artibus ortus honos.
 In falcem, duce te, galeæ conflantur et enses
 Nec lethale sonant classica, nec litui.
 Marte satus, Ianum claudis, quis claudere Ianum
 Mauortis prolem te potuisse putet?

FINIS SEPTIMI ET VLTIMI LIBRI.

BRITAIN

By JOHN HALLAM, Esq. of the Middle Temple.
In two Volumes. The first Volume contains the History of the
British Monarchs from the first Invasion of the Island by the
Romans to the Death of King Henry the Second. The second
Volume contains the History of the British Monarchs from the
Death of King Henry the Second to the Death of King
George the Third. The History is written in a plain and
concise manner, and is intended to be a History for the
People.

LONDON: Printed by J. JOHNSON, in Pall-mall.

ELENCHVS VIRO

RVM ILLVSTRIVM IN RE

*Militari quorum Elogia in hoc opere
describuntur.*

A

Actius Vicecomes.	129
Actiolinus Tyrannus	68
Albericus Balbianus.	189
Alexander Magnus.	14
Alexander Medices Florentiæ Princeps.	494
Alfonfus Neapolitanus Rex.	216
Alfonfus Ferrariæ Princeps.	474
Alfonfus Daualus Vastius.	516
Aloisius Grittus.	469
Amurathes Secundus Turcarum Imp.	422
Andreas Auria classis Præfectus.	570
Andreas Grittus Venetorum Princeps.	501
Annibal.	19
Antonius Leua.	489
Antonius Grimannus Venetus Princeps.	397
Ascanius Sfortia Cardinalis.	307
Artoxerxes.	12
Athila Hunnorum Rex.	24

B

Baiazetes Primus Turcarum Rex.	173
Baiazetes Secundus Turcarum Imp.	333
Balconum tres Duces.	376

Barnabas Vicecomes.	136
Bartholomæus Coleo Bergomas.	235
Bartholomæus Liuianus.	344
Basilus Moscouiæ Princeps.	485

C

Cæsar Borgia Valentinus.	318
Campson Gaurus Ægypti Sulthanus.	349
Canis Scaliger.	110
Carmagnola.	196
Carolus Magnus.	38
Carolus Octauus Galliæ Rex.	285
Carolus Quintus Imperator.	560
Carolus Burgundiæ Dux.	248
Carolus Aurelianus Francisci Regis filius.	515
Carolus Borbonius.	437
Celebinus Turcarum Imperator.	182
Castruccijs Castracanis.	100
Caythbeius Memphiticus Sulthanus.	270
Christophorus Columbus.	299
Consaluis Ferdinandus Magnus Dux.	343
Cosinus Medices.	209
Cosinus Medices Florentiæ Princeps.	590

D

David Maximus Abyssinorum Æthiopia Rex	544
---	-----

E

Elisabella Aragonia.	422
----------------------	-----

F

Farinata Vberius Florentinus.	58
Federicus Primus Imperator.	51
Ferdinandus Rex Romanorum.	563
Ferdinandus	

Ferdinandus Gonzaga.	584
Ferdinandus Toletanus Albæ Princeps.	576
Ferdinandus Cortesius.	532
Franciscus Galliæ Rex.	529
Franciscus Sfortia.	221
Franciscus Sfortia Mediol. Princeps.*	482
Franciscus Maria Feltrius Vrbinatium Princeps.	497
Federicus Feltrius Vrbini dux.	266
Franciscus Gonzaga Mantuanus Princ.	367
Franciscus Borbonius Anchianus Gallorum Dux.	512
Franciscus Alidosius Cardinalis.	328
Franciscus Ferdinandus Piscarius.	403

G

Galeacius primus Vicecomes.	127
Galeacius Secundus Vicecomes.	134
Galeacius Sfortia.	239
Gasto Foisseius Gallus.	337
Gattamelata.	199
Georgius Castriota Scanderbech.	229
Georgius Fraispurgius Germanus.	442
Gothifredus Bolionius.	43

H

Henricus Octauus Angliæ Rex.	520
Henricus Galliæ Rex.	563
Hismael Sophus Persarum Rex.	392
Hippolytus Medices Cardinalis.	476

I

Iacobus Quintus Scotiæ Rex.	505
-----------------------------	-----

Jacobus Triuultius.	355
Ioannes Vicecomes Archiepiscopus.	132
Ioannes Galeacius Vicecomes.	139
Ioannes Aucutus Britannus.	186
Ioannes Bentiuolus Bononiensium Tyrannus.	405
Ioannes Maria Vicecomes.	141
Ioannes Medices.	433
Ioannes Tarnouius Polonus.	586
Ioannes Vitellius Cornetanus Patriarcha & Cardinalis.	147
Iulius Medices.	242
Iulianus Cæsarinus Cardinalis.	156

L

Luchinus Vicecomes.	130
Ludouicus XII. Galliaë Rex.	339
Ludouicus Pannoniaë & Bohemiaë Rex.	426
Ludouicus Sfortia Princeps Mediolan.	311

M

Mahometes Secundus Turcarum Imp.	262
Martinus Turrianus.	79
M. Antonius Columna.	382
Matthæus Magnus Vicecomes.	125
Matthæus Cardinalis Sedunensis	386
Maximilianus Cæsar.	371
Maximilianus Sfortia Mediolani Princ.	458
Muleasses Tunetanus Rex.	548
Muleamethes cognomento Scyriphus Magnus Rex Mauritaniaë.	578

N

Narfetes Eunuchus.	33
Nicolaus	

Nicolaus Vrsinus Petilianus.	323
Nicolaus Picininus.	202
Numa Pompilius.	10

O

Odettus Fufius Lotrechius.	445
Otho Vicecomes Archiepiscopus.	124

P

Pandulphus Petruccius Senensium Tyrannus.	409
Petrus Nauarrus.	453
Petrus Medices.	293
Petrus Soderinus Florentin. Vexillifer.	416
Philippus Vicecomes.	144
Philibertus Aurantius Princeps.	461
Piratae Turcae tres.	523
Pompeius Columna Cardinalis.	467
Prosper Columna.	390
Pyrrhus Epirotarum Rex.	17
Pyrrhus Stipicianus.	553

R

Robertus Rex Neapolitanus.	118
Romulus Urbis conditor.	8

S

Saladinus Aegypti & Syriae Sulthanus.	48
Sarra Columna.	87
Scipio Maior.	21
Selymus Turcarum Imperator.	370
Sigismundus Poloniae Rex.	540
Solymanus Turcarum Imperator.	567
Sfortia & Braccius.	192

Tamerlanes Scytharum Imperator.	165
Tammasus Sophus Persarum Rex.	571
Thomas Hauardus Anglus Norfoltij dux.	574
Tomumbeius vltimus Ægypti Sulthanus.	352
Totila Gothorum Rex.	29
Tristanus Acunius Lusitanus.	360

V

Vgo Moncata.	448
Vguccio Fagiolanus.	94
Vincentius Capellius Venetus.	507
Vitellij fratres.	288

F I N I S.

INDEX POETA-

RVM NOSTRAE AETATIS
 illustrium, quorum Epigrammata in sin-
 gula Elogia, hoc in opere va-
 riè dispersa conti-
 nentur.

Adami Fumani Veronensis.

De Andrea Gritto.	503
Athila.	28
Cane Scaligero.	115
Carmagnola.	199
Martino Turriano.	35
Totila.	33

Andreas Angulij.

De Cesare Borgia.	322
Ferdinando Toletano.	577
Muleamethe cognomento Scyriffo Mauritanie Rege.	584
Petro Medice.	298

Alexandri Suchteni Germani.

De Ioanne Tarnouio Sarmata	589
Angeli Perotij.	
De Vguccione Fagiolano.	99
Antonij Vaccæ.	
De Alexandro Medice.	496
Cesare Borgia.	322
Hippolyto Medice Cardinali.	496
Antonij Vulpij.	
De Antonio Lena.	493

INDEX

<i>Athila.</i>	38
<i>Federico Primo Imperatore.</i>	57
<i>Georgio Franisbergio.</i>	444
<i>Isabella Aragonia.</i>	422
<i>Antonij Francisci Rainerij Mediol.</i>	
<i>De Actiolino Tyranno.</i>	79
<i>Alexandro Magno.</i>	26
<i>Alfonso Atestino.</i>	475
<i>Antonio Leua.</i>	493
<i>Cosmo Medice Duce.</i>	592
<i>Farinata Vberto.</i>	67
<i>Francisco Maria Feltrio.</i>	501
<i>Francisco Borbonio Anchiano.</i>	514
<i>Gothifredo Bolonio.</i>	48
<i>Iacobo Triuultio.</i>	359
<i>Ioanne Vicecomite Archiepiscopo.</i>	133
<i>Ioanne Bentiuolo.</i>	408
<i>Ioanne Medice.</i>	436
<i>Iuliano Cesarino Cardinali.</i>	164
<i>Numa Pompilio.</i>	21
<i>Odetto Lotrechio.</i>	448
<i>Roberto Rege Neapolitano.</i>	122
<i>Selymo Turcarum Imperatore.</i>	381
<i>Sfortia & Braccio.</i>	195
<i>Tothila.</i>	32
<i>Vitellocijs fratribus.</i>	392
<i>Antonij Tibaldei.</i>	
<i>De Matthia Coruino Rege.</i>	152
<i>Antonij Sanfelicij.</i>	
<i>De Rhinocroce.</i>	364
<i>Aonij</i>	

POETARVM.

Aonij Palearij.	
De Tomumbeio Sulthano.	354
Augusti Cocceiani.	
De Amurathe Secundo Turcarum Imperatore.	228
Baiazete Primo Turcarum Imperatore.	280
Bartholomæo Coleone.	258
Matthæo Cardinali Sedunensi.	389
Marco Antonio Columna.	385
Romulo Urbis Conditore.	9
Benedicti Varchij:	
De Henrico Gallie Rege.	565
Iuliano Medice.	268
Philiberto Aurantio Principe.	467
Bernardini Balamij Siculi.	
De Petro Nauarro.	457
Beroaldi Iunioris.	
De Trifstano Acunio Lusitano.	362
Fabij Beneuolentij.	
De Alfonso Rege Neapolitano.	320
Fabij Signij Flotentini.	
De Aloisio Gritto.	478
Franchini Cosentini.	
De Ferdinando Cortesio.	840
Francisci Manfredi.	
De Barnaba Vicecomite.	238
Celebino Turcarum Imperatore.	285
Gabrielis Faerni.	
De Alfonso Atestino.	476
Alfonso Daualo.	516
<u>Annibale.</u>	30

INDEX

Castruccio Castracane.	110
Francisco Sfortia.	484
Narfete Eunuchō.	38
Pyrrho Rege Epirotarum.	18
Scanderbecho.	234
Tamerlane.	172
Vitelloccio Cornetano.	155
Georgij Iodoci Bergani.	
De Alberico Balbiano.	291
Federico Primo Imperatore.	57
Hieronymi Olgiati.	
De Galeacio Sfortia.	244
Hieronymi Vulpij.	
De Iacobo Triuulzio.	359
Honorati Fasitelij.	
De Carolo Magno.	41
Farinata Vberto.	67
Iouio.	7
Iani Vitalis Panhormitæ.	
De Andrea Auria.	571
Artoxerfe.	14
Baiázete Secundo.	336
Campfone Gauro Sulthano.	351
Christophoro Columbo.	306
Galeacio Primo Vicecomite.	128
Gastone Foisseio.	338
Matthæo Magno Vicecomite.	126
Nicolao Vrsino Petiliano.	227
Othone Vicecomite Archiepiscopo,	124
Philippo	

POETARVM.

Philippo Vicecomite.	149
Romulo Urbis Conditore.	9
Saladino Sulthano.	52
Solymano Turcarum Rege.	570
Vgone Moncata.	453
Ioannis Bellaij Cardinalis.	
De Carolo Magno.	40
Francisco Gallie Rege.	530
Ludouico XII. Gallie Rege.	343
Ioannis Baptistæ Gabij.	
De Carolo Borbonio.	442
Ioannis Pauli Amanij.	
De Ascanio Sfortia Cardinali.	310
Ioanne Maria Vicecomite.	243
Ioannis Baptistæ Posseuini.	
De Francisco Rege Gallie.	532
Francisco Gonzaga.	372
Iulij Feroldi.	
De Galeacio Secundo.	135
Ioanne Galeacio Vicecomite.	146
Ioanne Aucuto Britanno.	189
Petro Soderino.	422
Sfortia & Braccio.	196
Iulij Iouij.	
De Carolo Aureliano Francisci Regis filio.	510
Ferdinando Gonzaga.	586
Ioanne Medice.	437
Ioanne Tarnouio Sarmata.	589
Landriani Mediolanensis.	
De Carolo Octauo Rege.	288

INDEX

Leonardi Aretini.	
De Sfortia & Braccio.	296
Leonardi Griffij.	
De Mahomete Secundo Turcarum Imperatore.	265
Lælij Carani.	
De Henrico Octavo Gallie Rege.	523
Tammaſo Sopho.	573
Thoma Hauardo.	575
Lælij Capilupi.	
De Franciſco Gonzaga Principe Mantuano.	369
Ludouici Dominici.	
De Antonio Grimano Veneto.	403
Iacobo V. Scotiæ Rege.	506
Marci Antonij Caſanouæ.	
De Proſpero Columna.	392
Martini Cromeri Sarmatæ.	
De Sigismundo Sarmatarum Rege.	544
Marulli Tarchaniotæ.	
De Saladino Sulthano.	51
Michaelis Syluij Cardinalis.	
De Vitelloccijs fratribus.	292
Parthenij Parauicini.	
De Alſonſo Daualo.	519
Antonio Leua.	493
Carolo Magno.	41
Federico Primo Imperatore.	51
Hiſmaele Sopho.	396
Iacobo Triuultio.	358
Sarra Columna.	93
Pauli	

POETARVM.

Pauli Iouij Junioris.

De Alidosio Cardinali Papiensi.	832
Baleonibus tribus Ducibus.	878
Bartholomæo Liuiano.	848
Basilio Moscouie Principe.	488
Caithbeio Magno Sulthano.	276
Carolo V. Imperatore.	563
Carolo Burgundia Duce.	252
Cosmo Medice Magnifico.	219
Cosmo Medice Principe.	592
Ferdinando Rege Rom.	563
Galcacio Sfortia.	247
Ludouico Sfortia.	317
Matthia Coruino Rege.	282
Maximiliano Cesare.	374
Muleasse Rege.	552
Nicolao Picinino.	205
Pandulpho Petruccio Tyranno.	415
Pompeio Columna.	469
Pyrrho Stipiciano.	559
Vincentio Capello Veneto.	512
Vitelloccijs fratribus.	276
Placidij Placentini.	
De Christierno Rege.	867
Matthæo Cardinali Sedun.	967
Maximiliano Sfortia.	460
Petri Grauinæ.	
De Consaluo Magno Duce.	844
Prospero Columna.	892

K40955-T

INDEX

Petri Angelij Bargæi.

De Dauide Abyssinorum Rege.	546
Federico Feltrio.	269
Francisco Sfortia.	223
Iuliano Medice.	260
Ludouico Pannoniæ & Bohemiæ Rege.	430
Piratis tribus inclytis.	527
Petri Aluari Romani.	
De Andrea Gritto.	594
Ptolemæi Gallij.	
De Actio Vicecomite.	130

FINIS.

